Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

A két épitőmüvész tervezte a Könyves Kálmán féle müintézet kiállitó termeit.
—m.: dicséri "a finom architektonikus gondolattól eleven miliő minden müvészetnek előnyös környezetét".

A HÉT, Bp. 1906. nov. 11. XVII. évf.
45. sz. 755. lap.

Bálint

Bálint Zoltán/1871-1939/,Jámbor Lajos/1869-1955/ közös irosájuk munkája például a millenniumi kiállitás főkapuja.

Szolnay Terézia,M. Szolnay Margit:Szolnay

Corvina 1974

192.o.

Bálint Zoltán

Komor, Jakab, Jámbor, Pogány Móric, Bálint, Alpár Ignác és a többi neves épitész mind Zsolnay kerámiával diszitette az általuk tervezett köz és magánépületeket.

Zsolnay Terézia, M. Zsolnay Margit: Zsolnay

Corvina 1974 192.o.

Bálint Zoltán

A Hajdú Vármegyeháza 1911-12-ben épült Bálint Zoltán és Jámbor Lajos tervei alapján.

Sz. Kürti Katalin: Kervstok Károly debreceni üvegmozaikjai.
Hajdu-Bihari Napló,

Bálint Zoltán

Lechner Lamitvány

(Akadémia 14)

Mendel Zs.: Málnai B. 8. old.

Bálint és Jámbor

A két müvész az Erzsébet szoborpályázat első díját nyerte el, irja Rm.: "Erzsébet királyné emlékének" cimmel. Ellentétben Vermes és Kaszab pályamüvével, az övéknél az architektura sulypontja rossz helyre került, "a részletek nehezek, egység, egyéni profil nélkül valók" Ők is a várhegyre tervezték a szobrot, de oszlopcsarnok nélkül. A kritika a második dijasok pályamüvét sokkal sikerültebbnek tartja.

A HÉT, Bp. 1910. febr. 13.
XXI. évf. 7. sz. 111-112 .lap.

M. D. K.

BÁLINT Zoltán építész

(1871 –)

Volt megyeháza Debrecenben, Jámbor Lajossal 1910

Balogh István: Debrecen. 92. l.

MDK

Bálint Zoltán müépitő, zsinagóga terve, II.dij, 2ooo ft

Pályanyertes müépitészek. Mücsarnok 1899. 155 l.

MDK

Bálint építész

a szatmári városi közkórház tervpályázatán 1000 korona jutalom

Művészet 1908, 64 l.

BÁLINT Zoltán építész

K. Lechner J.: Jámbor L. építőmův. halála

Művelt Nép 1955 VI ért 50 h. dec. 11. 2 l.

MIK

Bálint

Bálint Zoltán: Magyarország a IV. monzai kiállításon. ~~Magyar~~ Magyar Iparművészet. 1930. 160,169

MDK

Bálint és Jámbor müépitészek, nagybányai gör. kat. templom terve

Vállalkozók Közlönye. Bp.1908. aug. 5. 91.

MDK

Bálint épitész

Magánépitési engedélyek Budapesten. Vállalkozók Közlönye. 1909. dec. 22. 4 l.

MDK

Bálint épitész

Bálint Zoltán: Londoni levél. A Ház. 1903. I.4.sz.
84 [illegible] l.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek, Bp.

Kulturpalota épitése Szatmárott

Vállalkozók Közl. 1909, márc. 17. 4 l.

Kisdorog (Jalna)

Ódányi r.k.templom, Juhépusztán, ho
épült 1846-ban.

(Knábel Kálmán, 1954)

MDK

Bálint és Jámbor

Nagykanizsai főgimn. és társasház tervpályázata.

Müvészet, 1904. 278 l.

MDK

Bálint és Jámbor bpesti müépitészek

Főgimnázium épités Nagykanizsán. Vállalkozók Közl.

1909. jan. 13. 5 l.

MDK

Bálint és Jámbor

I.dij

Állami számvevőszék pályaterve.

Vállalkozók Közlönye. 1909. nov. 24. 1 l.

MDK

Bálint, Jámbor és Kőrösi
3ooo koronás dij

C-s: Az uj tözsde-palota tervei. Mücs. 19oo.
2.sz. 17 l.

MDK

Bálint és Sándory

Filmszinház nézőtere, paszt, rajz

Ötszobás családi lakóház, rajz

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr. 1.

8

MDK

Bálint és Jámbor

Jakab Dezső: Die Gefolgschaft Edmund Lechners.
A Mügyüjtő. 1930. 8-9.sz. 245-47 l.

MDK

Bálint és Jámbor

müépitész, Grand-prix

Wlassics: Párisi kiáll. kitüntetései. Műcs. 1900. 326-7 l.

Bálint

építész

MDK

A Zsolnay-gyár készíti/1900/a Zala György-féle műterem homlokzatdiszeit és Zala nagy domborművét; a szatmári szálloda és Vigadó külső diszeit/B á l i n t é s J á m b o r/ a marienbedi pergola /S c h w e n s o n 1903/ a budapesti Pénzügyminisztérium pyrogranit diszeit /F e l l n e r 1903-4/.

39.o.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959

Bálint MK

építész

Zsolnay főbb épületkerámiai munkái 1912-ből:

Debrecen város szálházának homlokzata/J á m b o r és B á l i n t /; marosvásárhelyi Közművelődési ház homlokzata díszekkel és tetőcsucsokkal / K o m o r és J a k a b / 1912.

A bp-i fasori ref. templom homlokzati díszei /Á r k a y Aladár/.

40-41.o.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Bálint, épitészmérnök

Sándori é.m.-el együtt tervezett 2 szobás nyaralót, 2 szobás weekendházat, 2 szobás kisigényü csal.házat, 3 szobás em.kisigényü cs.házat., 3 szobás alápincézett csal.házat, 4 szobás, hallos emeletes cs.házat.

/A MMÉE-ben állandó intézmény lesz e kiállitás. Két illusztr./ /III.és VII.1./

Dr. Ny.L.: A"Hogyan Épitsünk?" kiáll. a Nemzetközi Vásáron.
MM ÉE Közlönye. 1933.máj.6. III.-VIII.1.

MDK

Bálint, épitész

Jámbor ép.-el és Ligeti Miklós szobrász-al
közös tervét a biráló-bizottság megvette.

A Szabadságharc-szobor tervpályázata.
Vállalkozók Közlönye. 1907.jun.12. 5.l.

MDK

125937. Bálint, építész

Jámbor ép.-el közösen tervezett 4 emeletes ház
IV. Váci utca 159 hrsz. megépitésére.

Magánépitési engedélyek Budapesten.
Vállalkozók Közlönye. 1907 jun. 12. 5.1.

MDK

Bálint. épitész
125938. Grill nev. Bálint és Jámbor
/VIII. Sándor -tér 3 sz./ a VII. Akácfa u. 496o.
4 emeletes ház.

Magánépitési engedélyek Budapesten.

Vállalkozók Közlönye. Bpest. 19o7. máj. 29. 5 l.

MDK

Bálint épitész

A mü- és középitési szakoszt. ülése...
Épitő Ipar, 1909. nov. 21. 47.sz. 438 l.

egyemeletes, 6 ablakos, épittette
kóczy Ferenc esztergomi érsek, 1763-ban.

v. Uj Magyar Uralom, 1941, 15. szám, képpel/

/Bálint/ Bálint

építész

Zsolnai épületkerámiai munkálatai:

Korányi Sándor Bp-i épitkezése , Homlokzat /Bálint és Jámbor 1908/ a Szabadkavidéki Takaréképület külső diszei , cozinos lapjai./ Jakab D.1908/

76.o. 32. jegyzet.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay -gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek

szabadkai városház tervpályázat , 12oo korona
II.dij

Magyar Pályázatok, 19o7. V.évd. 1.sz. 28 l.

MDK

Bálint, építész
a római magyar kiállítás műkedv
tervpályázatán Jámbor-ral közösen
a II. díjat nyerte.

Tervpályázatok predmínye. - Építő Ipar, 1910.
129. l.

MDK

Bálint és Jámbor

pályamüve 4ooo koronával jutalmazva.

A Milacher-féle kutpályázat... Müvészet, 19o3.

65 l.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek

épitési engedély

Vállalkozók Közl. 1909. aug. 11. 3 l.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek

pesti m.ker.bank tervpályázat

Épitő Ipar, 1905. okt. 29. 362 l.

MDK

Bálint, épitész

Jámbor és Kallóssal közös terve a kissebbségben maradt öt biráló által az elsö dijra lett ajánlva.

A Kossuth-mauzoleum pályaterveí.
Vasárnapi Ujság. 1902. 14.sz. 49.évf. 221-2.l.

M D K

Bálint, épitész

Jámbor épitésszel közösen az elsö, hatezer koronás pályadijat nyerte meg.

Müvészet. 1911. 42. l. Az Erzsébet-emlékmü elhelyezésének tervére hirdetett pályázat.

MDK

Bálint Zoltán

Szegeden az Erzsébet kir.-né szobor leleplezésénél vett részt

Vállalkozók Közl. 23.sz. 1908. jun. 3.

4 1.

Magy. Épitőművészek Szöv. közgyülése.

M.D.K.

Bálint Zoltán épitész

Jánszky Lajossal együtt tervezte a párisi kiállítás magyar csarnokát

Czobor Béla. Magyarország 1900 évi történelmi kiállítása Párisban. Bp. 1901 I.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos müépitészek
II. dij

A nagy római kiáll. Müvészet, 1910. 177 l.

Bálint Endre

A Magyar Országos Képzőművészeti Tanács külföldi kiállitási bizottsága ülésén, amelyen a Newyorkban és Amerika több városában rendezendő reprezentativ jellegü magyar képző-és iparmüvészeti kiállitások ügyét tárgyalták, mint a tanács tagja résztvett.-

Magyarság
1930.I.9.

MDK

Bálint Zoltán

a kiáll.anyagának előkészitésére kiküldött bizotts. tagja

A nagy római kiáll. Művészet, 1910. 178 l.

MDK

Bálint Zoltán

a Bpesti Áru- és Értéktözsde palotájának tervpályázatán 1899. a második III. dijat nyerte.

MagyAlp. 227, 227, 232 l, képpel

MDK

Bálint Zoltán

A Comité permanent internacionale des architectes működése. 1897-1928. Magy.Mérnök és Ép.Egylet Közlönye. 1929.IV.12. 124 l.

MDK

Bálint Zoltán

Fábián G: Nagyszabásu épitőművészeti programm.
Épitő Ipar Épitő Művészet, 1928, jun. 1. 81-82 l.

alom, egyemeletes, oromzatos homlok-
helyezett ablakkal, bal oldalhomlok-
al. Jobbra kerék kerék. Fellner Jakab

MDK

Bálint Zoltán épitész

A párisi kiáll. magyar termei. Vas. Ujs. 51.sz.
1899. 46.évf. 849-85o l. képekkel

M.D.K.

Bálint Zoltán

Az 1911. évi római nemzetközi kiállitáson résztvevő müvészek között szerepel, ezenkivül az épitészeti anyag összeállitásán vesz részt Gerster mérnök-társával együtt.
A kiállitáson résztvevő müvészek alkotásait előzőleg a magyar Mücsarnokban mutatják be, -közli a lap "Irodalom és Müvészet" c. rovata.

Budapesti Illusztrált Szalon Lapok, Bp. 1910. okt. hó.

MDK

Bálint épitész, első kitüntetés

Az Erzsébet-szobor pályatervei. Vas.Ujs. 8.sz. 1902. 49.évf. 121-122 l. képpel.

MDK

Bálint építész
"Lelkibetegeknek" jeligéjü pályaterv

A kecskeméti tébolyda tervpályázata. Vállalkozók Közlönye, 1908. 17.sz. ápr. 22.

MDK

Bálint I. dij

Kórház tervezés Bpesten. Vállalkozók Közlönye, 1906, nov. 28. 5 l.

MDK

Bálint Zoltán épitész II. dij.

Magy.Mérnök és Épitészegyletből. Vállalkozók Közlönye, 1907. febr. 13.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek
3ooo koronás III. dij

Tőzsde-épület pályázata. Műcsarnok, 1899. 31.sz.
472 l.

MDK

Bálint épitész

Diósgyőri kórház tervezése

Virágh Pál:A diósgyőri kórház területének rendezésére kiirt tervpályázat Magyar Épitőművészet 1954.4-5.sz.163.l.

MDK

Bálint Zoltán
építész

Az Irodalmi és Művészeti Szaktanácsnak 1918. dec. 23-iki határozatát /a szakminisztérium létesitésének szükségességéről/ aláirta.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

21.o.

MDK

Bálint Zoltán
építész

A Nemzeti Tanács meghivására 1918 doc 23-án összejött Irodalmi és Müvészeti Szaktanácsnak tagja.

9.o.
M.T. Képz. El. Bp. 1960. 9.0.

MD K

Bálint Zoltán, épitész

Jámbor lajos épitésszel közösen készitett pályaterve az I. 6000 ezer koronás dijat nyerte.

Magyar Epitömüvészet. 1910. 12.sz. 32.l.
Az Erzsébet-szobor elhelyezésének. pályatervei.

Bálint Zoltán építész M.D.K.

Debreceni megyeháza tervezője

Kampis, Magy. mův. Bp. 1960 477

MDK

Bálint Zoltán épitész

A mü- és középitési szakoszt. ülése... Épitő Ipar, 1909, nov. 21. 47.sz. 438 l.

azott kapuval. Fellner Jakab müve,

Gábor, 1955)

MDK

Bálint Zoltán

Magyar kiállító műv. névsora. Műcsarnok, 1899. 22.ss. 346-348 l.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos épitészek

Magyar Építőművészet, 1913. 8.sz. 5 l.

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos építészek
Hajdu vármegye székháza Debrecenben. repr.

MM és ÉE Közl. 1914. II.15. 7.sz.
4o 1.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos épitészek,
Zala György szobrász, I.dij

Juszt F. cikke az Erzsébet-emlékmüről. MMÉE,
1902, IV.f. ~~1536~~ 153-63 l. képek.

Bálint Zoltán

Zala György és Jámbor Lajos arcképét bemutatja a lap, mint az Erzsébet szobor-pályázat első nyerteseit.

"Az Erzsébet királyné emlék tervezete"
"Zala Erzsébetje" a cimlapon.
"A várhegy az Erzsébet-emlékkel"
Repr.-ók.

A HÉT, Bp. 1902. febr. 23. XIII. évf. 8. sz. 116, 120, 127. lapokon.

MD K

63914. Bálint, épitész

Jámborral közös terve: Lederer Károlyné.Kmetty utca 3o47.hrsz. kétemeletes ház. Engedélyt kapott.

Épitö Ipar. 191o.jun.14. Magánépitési engedélyek.

MDK

Bálint Zoltán épitész

Heltai Jenő: Magyarok Párisban. Vas. Ujs. 14.sz. 19oo. 214 l. Képakkel

MDK

Bálint Zoltán, építész

I. 6000 koronás díjat nyert.
(Jambor Lajossal közösen.)

Dr Erzsébet emlékmű elhelyezése.
Magyar Építőművészet 1910, 2 sz. – 31, 32. l.

MDK

Zoltán

Bálint épitén

(Jámbor-val közös tervének formája méretezése valamennyi e csoportbeli terven között a legjobban sikerült.)

I. díjat nyertek.

Erzsébet királyné emléke. - II. Arcmélékmű pályatervei". - „Épitő Ipar" 9. n. - 1910 II. 27. - 87, 88 l. - Magyar V.

MDK

Bálint Zoltán épitész

Épitőmüv. Szakoszt. javaslatai... Épitőmüvészet, 1928. 13.sz. 2o5 l.

MDK

M.Kemz. Reneszánsz Társ. 2. sükc. 1921.

MDK

Bálint Zoltán, sz. 1871. okl.épitész, Bp.

a Kamara uj tagja.

Bpi Mérnöki Kamara közl. MM és ÉE, 1924. nov. 3o.
149-15o l.

Bálint Zoltán

és Jámbor Lajos tervezték a bp.-i Népstadion üti műteremvillát 1899.

55. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967 Budapest, 1970.

450

MDK

Bálint épitész

Kárpáti A: Magyaros épitészeti ... kiáll. a N. Szal-ban. Magy. Iparmivészet, 1930. 161 l.

Bálint Zoltán

és Jámbor Lajos együttes alkotásai: az 1900 évi párizsi világkiállítás magyar pavilonja: utólag nagyon jól tüntették ki a tervezőket.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970

451

Bálint Zoltán

további alkotásai Jámbor Lajossal:

a nagybányai városi szálló és szintáz;

a bp-i Bem rakparti Külügyminisztérium.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest 1970.

45 l

Bálint Zoltán

és Jámbor Lajos egyéb művei: a Hajdú megyei székház; a Népstadion úti volt Zola György műtere mvillája; a Bajza u. és Aradi u-i sarokház.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

451

Bálint Zoltán

és Jámbor Lajos tervezték a debreceni egykori megyeházat. 1910. 82 p. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet, 1867-1967. Budapest, 1970.

531

Bálint Zoltán

Az 1900-as párizsi világkiállításon zenedíjat nyert, 1939. ~~jú~~ jan. 17-én halt meg

Népszava. 1974. jan. 17. 102. évf. 13. sz. 6. p.

BÁLINT Zoltán épitész

Ligeti-villa

SÁRMÁNY Ilona: Villa és családi ház : A polgári lakáskultura változásai a századfordulón. Pavilon, 4. 1990 47-48,51.p.ill.

M.D.K.

Bálint Zoltán, epitész

Ó Fáinbor Lajos körös terve 8000 K-ás második díjat nyert az új Nemzeti Szinház pályázatán

[A negy díjazott terv készítőit szerebbkorú pályázatra szólítottár fel.]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

Jan. 22 sz. 14. old.

Bálint Imre
épülő

VIT pályaművének terve

Gábor Eszter: A VIT emlékmű
Művészet, 1973.november - 35.oldal

Bálint és Jámbor

<Az új Nemzeti Szinház
pálya tervei>, fenti
második díjjal ju-
talmazott tervei, repr.
Vas. Ujs. 1913. 64. l.
< >

Gyula, vár

77

Bálint és Jambor

Vartin: Az Erzsébet em-
lékmű helye. Az Ujság
1910 febr. 13

ÖVETSÉGE
KÖNYVESBOLTJA
S=UTCA 18. SZÁM
UTOMATA 89=5=40
KSZÁMLA 58.037

KÖNYVBARÁTOK SZÖVETSÉGE

ányi Gyula urnak,

0.

CSAK JELEN EMBE	EGYSÉGÁR		ÖSSZES ÁR		ÖSSZES ÁR	
	AP	f.	AP	f.	AP	f.
ltal					2.70	

Bálint Zoltán

épitész

rvód

Jblképrom

323. l.

Bálint Zoltán

a b.p-i Műegyetemen szerzett oklevelet; utóbb a Giergl Kálmán és Korb Flóris irodájában dolgozott; 1897 Jámbor Lajossal társult.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

441

Bálint Zoltán

---

vród

Yblut. 19. l.

Ernst pecsétnyomó 1619-ből IV.126.

Bálint Zoltán

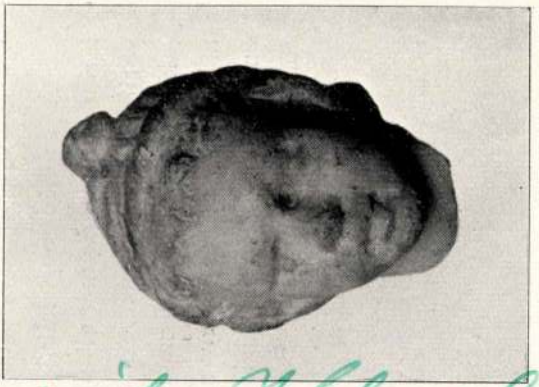

45.

43.

vód. J. Hutolsó 19.l

44.

és a homlok a baloldalon. A szemeken és a hajon festés (vörös) nyomai látszanak. Rómából való.

A sapkán egy hátulról előnyúló, tenyerével kifelé fordított bal kéz maradt meg. Eszerint a fej szoborcsoportból való, és az arc típusát és kifejezését tekintve, talán torzkép. De viszont az is lehetséges, és ez talán még valószínűbb, hogy megsebesült perzsát ábrázol és az arc eltorzulása fájdalmat akar kifejezni. Valószínűen római másolat. Eredetije hellenisztikus korban keletkezett.

Paul Arndt: Köpfchen eines bartlosen Mannes mit Mütze. Römische Kopie.

Bálint Zoltán és
Tainbor Lajos

ind

Czob Páris 1. l
2. l (Köppel-)
3. l. 4, 5, 6, 7,
8-9 – 18. l.

Czobor Béla dr.:
Magyarország történelmi kiállítása.
Magyarország a párisi világkiállításon. 1900. Bp. 1901.

Bálint és Jámbor

l –

Czak György

49. l.

Czakó Elemér –

Györgyi Kálmán:

A magyaros ízlés. Bp. é. n.

49. l.

Budapest, 1926. julius 30

1 drb. melléklet.

Bálint és Jámbor

lásd

Csobán Hajdúm

167. l.

Csobán Endre:

Hajdú vármegye és Debrecen sz. kir. város Vármegyei szociográfiák. XII–XIII. k.

Bp. 1940.

167. l.

Mier..., Q., rézmetsző III.115

Bálint és társai

~~Az Erzsébet-emlék~~

uda

Pesti Hirlap 1911

jan. 14. (Az Erzsébet-

emlék.) — 1913. okt. 29.

(Az új Nemzeti Szín-

ház.) — 1913. okt.

21. (Az Erzsébet-emlék.)

—

MI NYOMDA

OLTJA

JOS-UTCA 18

UTOMATA 895-40

LAPÍTÁSI ÉV 1577

ntiványi Gyula urnak,

CSAK JELEN LEMBE	EGYSÉGÁR P	f	ÖSSZES ÁR P	f	ÖSSZES ÁR P	f
					5.20	

Bálint Zoltán

l. Bierbejtők

265. l.

Bierbauer Virgil dr.

A magyar építészet
története: Bp. 1937.
265. l.

✓

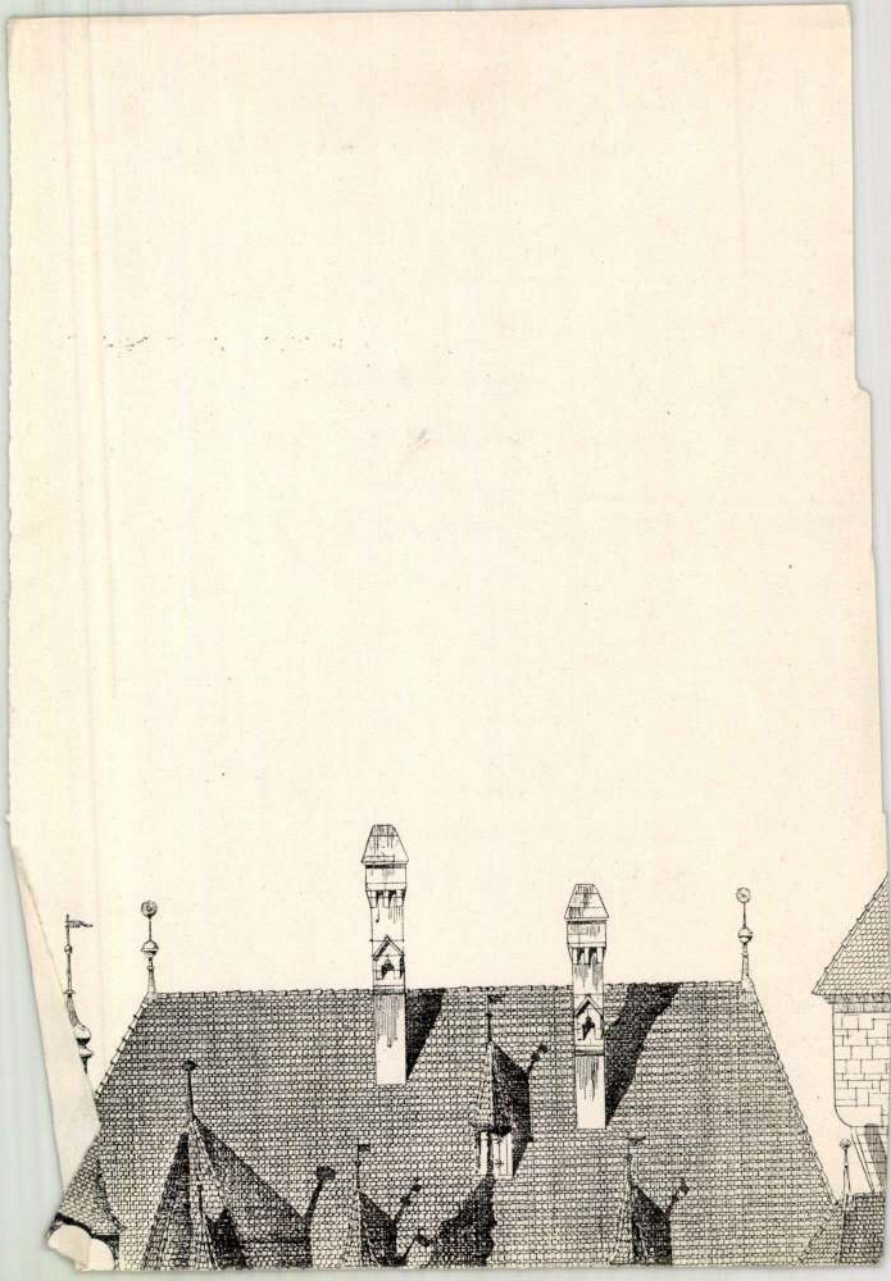

Zoltán
Bálint és Jámbor

Szatmári vigadó,
debreceni mozgehár

Lechner stilusát képezték
tovább.

Irod

Biermodéptörkv. 530. l.

Bierbauer Virgil dr.
Modern építészeti
törekvések. Techni-
kai fejlődésünk
~~Története. 1867–1927~~
Bp. 1928. 530. l.

teni, egy székely népmüvészeti
a sablontól.

A két homlokzat köz
a B. alternativ tervet, melynek
készült védőtető.

A fa védtető alkalm
ban merőben idegen motivum ; al

Budapest Székesfőváros Tekintet

Bálint Zoltán

Jambor Sajos

nincs céd

a pécsi ker. postaigazgatósági és 1. n. postahivatal épületének tervpáljázatán II. díj.

Bierbposta

59. l.

Bierbauer István:

Magyar-postaháznak építésének története

Bp. 1930. (Gépelt kézirat a MOK kat. 2309. n.

59. l.

425. szám.

8

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Balkai Endre soproni műemlékek felvétele 46.

A beadvá

Melléklete

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Összeolva

Bálint és Jambor

1910-

Das Elisabethdenkmal. Irta Balogh Pál. Pester Lloyd, márc. 17.

1	Domanovszky-Kováts: Társada
1	tani alapismeretek
1	Bankó-Dancsházy : Áruismere
1	Radnai: Egységes magyar gyo
1	Dengl-Bakács: Német kereske
1	" " Német gyak.ol
1	Pintér: Magyar irodalom tör
1	Farkas-Komáromi: Történelem
1	Kuntner-Gyalokay: Gyakorló
1	Hézser: Földrajz IV.évf.
1	Juckel: Keresk.számtan
1	Horn:Közgazdaságtan
1	Töttösy: Kath.erkölcstan
1	Schack: Német olvasó és gyak
1	Gyulai-Gyurjács: Magyar iroc
1	Rákosy: Magyar nemzet tört.
1	Jaszovszky:Ásványtan IV.
1	Harmat-Karvaly: Nótáskönyv
1	Ált.földrajz IV.
1	Foldi-Lucza: Egészségtan
1	Balassa-Rácz: Közgazd.
1	Snazel-Wagner: Mezőgazd.IV.o
1	Szathmáry_ Szervetlen kémia

Kelt Budapesten, 193 3 IX/11.

Bálint és Támbor

Erőd

Balogh Pál: Az Erzsébet-emlék. Pesti Napló 1910 febr. 27.

Bálint és Jómbor

Az Ujság. 1913, okt. 21.

(Erzsébet királyné emlékének sorsa.)

BUEK
ARLITS JÓZSEF
ÉS ÉLETE PÁRJA
1949

Bálint Zoltán

lásd

Az ideális szinkár –

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet anketje 1912. jan.–febr.

Bp. 1912.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Bálint és Jambor

Az 50 éves Vállal-
kozok Lapja jubileu-
mi albuma.
Bp. 1929.
137. l. – 139. l.
(Arckeppel
Szamos Keppel és

B á l i n t Z o l t á n
építész

Az Est. 1922.febr.23. (Az építészek tiltakoznak a müvészi szabadság korlátozása ellen.)

Bálint Zoltán

Az Est 1939 jan. 19.

Csütörtökön temetik Bálint Zoltánt

– Az Est tudósítójától –

Nagy és súlyos veszteség érte a magyar képzőművészetet: meghalt *Bálint* Zoltán, a kiváló építész, a francia becsületrend lovagja. Rövid szenvedés után 68 esztendős korában költözött el az élők sorából Bálint Zoltán, aki négyévtizedes munkássága alatt sok dicsőséget szerzett nevének és a magyar névnek. A fővárosban, de országszerte is számos magyarstílusú középület és bérpalota hirdeti munkásságát.

Aránylag fiatalon igen nagy kitüntetés érte: társával, *Jámbor* Lajossal együtt ő építette 1900-ban *a párizsi világkiállítás magyar pavillonját*, amellyel megnyerték a *Grand Prix*-t. Bálint Zoltán temetése csütörtökön délután félnégy órakor lesz a kerepesi temetőben.

Finomízlésű művész volt, biztos ítéletű művelt ember, képeket és könyveket gyüjtött.

1 Cubr Leg 30.
28
80
16
20
40
7.4.6
26
772

Bálint Zoltán

Jambor Lajos

és

tovább Körösi

az alábbi pályázaton második III. díj. 1899 dec.

Alpár Ignác:

A budapesti ár- és értéktőzsde nabadsagteri palotája.

A MMÉE Közl

1908. u. l.

8823 szám alat
megkeresten
vár kapujánál
szolgabirói
rendbehozat
létesítése ira
szám alatt a va
ter úr részér
gehez intézet
még m. évi
kelt határoz
ügyben tett
ről eddige
nem nyerte
út rendbeh
létesítése
ideig semm
fogva ujól
jék a fő

1904. „Hungária“ könyv

Bálint Zoltán

épitész

l.

Lex Magy Társ

30. b. l.

A magyar társa dalom lexikonja.
Bp. 1930. 30. l.

Dókus Gyula Zemplénvármegyei alispán I. 168.

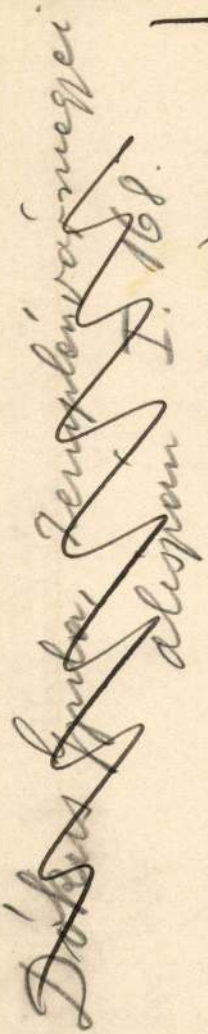

1906. XI. 13.

A műv. társ. elnökségének. Ipolyság. Harmadszori sürgetés a term. tud. társ. kiadványainak ügyében.

IV. (1014/1906.)

Bálint Zoltán

és Jámbor Lajos

MMÉE Közl

1914. 120 – 123. l.

(Hajdú vármegye

új székházépülete,

képekkel.)

Fentich tervezték.

Bálint Zoltán

és Jámbor Lajos

Lipesti

a nemzeti kinkán

pálya terve.

A M M E E közl

1913, VIII – XV

rajzmelléklet

REAL
KERES
1936. évi jún
AZ OLASZ

Bálint és Jambor

írod

A Kévé könyve.
Bpest, 1913. III. K.
(~~Az új Nemzeti Szinház terepatyá-zata.~~)
(Az Erzsébet-em-lékmű.) ✓

Bálintés Jámbor

A Hét 1902.
febr. 16. (Arc Eppel.)

✓

Bálint és Jámbor

Siremlék, repr.

A Hár 1910. III. 8–9 sz

212. l.

anegirva

Bálint Zoltán I

Az életrajz eleje

lexikonom I-sö

kiadásából.

1

Bálint és Jámbor 1

Közvetlen megbízásból ~~a~~ építették a liptószentmiklósi fogimnazimot, a Thököly-uti felsőkereskedelmi iskolat, a jász berényi tanító képzőintézetet. stb

1905. ~~1907~~ 7. tervezték a velencei kiállítási magyar osztályát

nak belsőkiképzését.

2

Magyar Nemzeti Múzeum Egyesületi

25 szám.

1950

Kaposvár

KAPOSVÁR 50 XII. 11.17 V1

Dr Szentiványi Gyula úrnak

HIVATALBÓL DÍJMENTESEN

Budapest

V. Lajos utca 16.

Kultura-nyomda Kaposvár. — 1941. I. 500.

2

1908. Tervezték a lon-
doni magyar kiáll. Tárat
(Earl's Court-i)
magyar utcáját.

3

A homlokzatok motívu-
mait magyarországi mű-
emlékek utan állitokaszösze,
lehetőleg olyanokat hasz-
nálva fel, amelyek sem
az 1896-os budapesti, sem
az 1900. Párizsban nem szerepelnek.

Középitkezéseken kívül
számos ~~ta~~ magánépület
~~a~~ tervét is készitettek.

1

Magán épitkezé-
sek: a Bajza-utcai
Baruch-fele ~~palota~~
(1899) és a Lederer-
palota, a Munkácsy
és Kmetty utcák sar-
kán épult Hirsch Al-
bert részére épult
magánpalota, a
Stefánia ut és István-
ut sarkán Zala György
részére épult mű-
teremhaz, a Stefánia
utcai Ligeti Miklós
szobrász műterem

4

3

2

hára, Koranyi Sándor br. Sáci utca 42. n. a. bérpalotája, Károlyi László gr. Veres Palné-utca 12. n. a. alatti bérpalotája, Bornemissza Elemér br. Szilvágyi Nastélya, saját bérpalotájuk a Budafoki ut 9-11. n. a.

Az Erzsébet-emlék-
nin 1913-évi Zala Gyorgyel
közösen készített, kilaszi-
cizálo ~~megoldásu~~ építészeti
megoldásu pályatervük
mérnak a megvásorolt tervek
közé szorult.

1913. gépkocsin bentartá a
Loire völgyet s tanulmányoz-
ta az ottani korarene-
szánsz kastélyokat. Talap-
ozzalatainról több előadást
tartott a Mérnok- és Építén-
egyletben, s ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ illusztrálva adta ki az egye-
sület közlemeiben, majd önállóan

6

Az első világkatom
alatt elnöke volt
a budapesti Lakásépítő?
Állandó Bizottságnak
1919. máj 1. részt vett a varos-
díszítő munkálatokban.

? mely 1914 ben
megszűnt

1925. tervezték az X.
üllői uti és Cegléd uti
kislakásos forasos
beharakat

Bálint Zoltán

épitész

karikatúrája Gedő-
tól

cod
s

Gedő Lipót: Magyar
műgyűjtők és biblio-
filek. Bp. 1931.

~~János, III-ik, lengyel király arcsik.~~

III. 34.

Bálint és Jámbor

a X. Üllői-úti és Cegléd-uti Kislakásos bérházakat fentiek tervezték.

Gallina Frigyes dr.

Budapest székesfőváros 1925-26-évi Kislakásos építkezései.

MAGYAR EPITOMUVESZET

1927. 3-4. sz. IV. l.

MAGYAR·EFI·OMLVEISZET

Bálint és Jambor

Független Magyarország

1910 febr. 13 (Az Erzsébet-
emlék.)

MI NYOMDA

OLTJA

JOS-UTCA 18

LAPÍTÁSI ÉV 1577

: 37.473 ÉS 57.124.

dr. Szentiványi Gyula urnak,

.Lenke tér 7. V/5

CSAK JELEN EMBE	EGYSÉGÁR		ÖSSZES ÁR		ÖSSZES ÁR	
	AP	f.	AP	f.	AP	f.

Bálint és Jamboy

Budapest.

Szám vevőtzék palotája

Erod

Fővárosi Ujság.

1937 jul. 13

Bálint Zoltán
műépítész

Fővárosi Lapok 1896. márc. 12., 6. old.
(Ujdonságok. Pályanyertes színház-terv.)

Kalmár

Bálint és Jámbor

l.

Forstenéb

8. 10, 13, 14, 16, 19. 21. l.

I. tábla

II. "

XIX. tábla.

Forster Gyula br.:

Erzsébet királyné

emléke - Bp. 1907

Bálint és Jambor

építenek

l.

Fitt György

149, 150, 157.

Fittler Kamill —

Györgyi Kálmán:

A világ iparművészete Párisban.

Bp. 1900. 149–157.

1912 III
9.

Nagymeltiságú
báró Forstes Gyula ús –
v. b. t. Tanácsos –
a műemlékek országos
bizottsága Elnökeher

Szuchány József
akó-diósi plebános
alázatos kérése

melyben tisztelettdjesen
folyamodik – az akó-diósi

Bálint és Jambor

Ezredéves orsz. kiállítás. A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 39. l. —

Ezrey: Az Erzsébet-emlék helye. Vállalkozók Lapja 1910. dec. 28.

KIRÁLYI MAG

KÖNY

BUDAPEST IV,

ALAPÍTÁSI ÉV 1577. — TELEFON: AUT. 895—40. — PO

SZÁMLA

Ngs.

40745

dr. Szentiván
titk

/

-ten, 193 2 okt. 8.

AZ ESETLEGES FELSZÓLALÁSOK CSAK 14 NAP
JELEN SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VÉTET

ányi: Kereskedelmi ismeret

Bálint Zoltán

Jámbor Lajos

építészek és

nincs cét. Faragó G[éza?]

Részt vettek a vörös
május városdiszítő mun-
kálatáiban.
Építő Ipar – Építő Mű-
vészet. 1929. 67. l.
(H. J.: A kommunista
május elsejének tizeves
évfordulóján.)

Bálint és Jánkor

iród

=

Jánformtörekv. 37. l.

Jánszky Béla:

A magyar formára való törekvések kritikai megvilágításban. Bp. 1939

37. l.

Bálint Zoltán

építész

chorlete alatt mi-
kódó Lakásépítő
Állandó Bizottság
1919. ápr. megszünt-

Építő Ipar - Építő
Művészet. 1929. 66. l.

nen hiermit die Expedition von

lereien, Lfg. 8

durch ~~die Post~~ meine Spediteure

- dort

ktura hierüber beehre ich mich in der

chend, zeichne ich

mit Hochachtung

pp. Ernst Wasmuth

Bálint Zoltán

- elnöklete alatt működő Lakásépítő Állandó Bizottsag helyébe a kommun alatt az Országos Lakásépítő Tanács Evült. Fentit menesztették -

Építő Ipar - Építő Művészet. 1929. 66. l. (H. J.: A Kommunista május elsejének tizéves évfordulóján.)

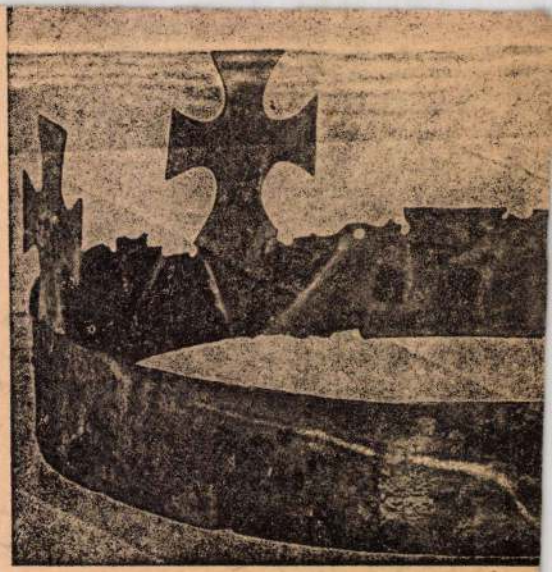

100—101. kép. III. Béla és Antiochiai Anna
(Galvano másolat
(Budapest, Mátyás-t

Bálint és Jámbor

nincs cél

és Zala György

cód

Épitő Ipar

1913. 284. l.

(Az Erzsébet királyné emlékmű tervpályázata, képekkel.)

Bálint és Jámbor

nincs
céd.
Z

cvód

Építő Ipar. 1913. II. n.
(A Nemzeti Szinház
szerepályázata.)

dolhatunk egy 1600-beli töre-
László királyunk koponyáját
, hogy díszes művű ereklye-
s ujját, Szent András apostol
ponyáját. Ezek közül melyik
nehéz megállapítani, de a szé-
ák számát II. Ulászló arájáť,
rold hatvanra teszi. Legalább
mártír ezüst hermáját látta a

a német koronázási jelvények közé
kor is Salamon király anyja ajándé-
ionfoglaláskori kard kétségtelenül az
régibb darabja volt. Tóth Zoltán:

ténete, II. k. Székesfehérvár, 1898,

rnold: *Magyar ereklyék*, Arch. Közl.

CCXX. tábla. A herma fedőlapjának
Esztergomban találjuk meg. A széles,
ztergomi bazilika párkánytöredékének
rles-ből származott hazánkba, talán
rkány motívum is megvan az eszter-
hogy a herma mestere az esztergomi
Joseph: Die Reliquiare. Freiburg i. B.

t paramentorum in Ecclesia Maiore
Domini 1600, 18. Maii. — Caput S.
reliquis eiusdemque Corona argentea,
argentea deaurata. Pozsonyi képt. lev.

Bálint és Jámbor

műcs céd

Épitő Ipar, 1913.
199. l. (Az új nemzeti szinházak.)

rágzásáig jutott el. Nem is vesszük
észre, hogy mennyire megterméke nyitet-
te az iparművészetet s a mindennapi
életet körülvevő tárgyakat. Ez azonban
mélységének rovására ment s végül
hitelét is komolyan veszélyeztette. Azt
hisszük, a kubizmustól sokat már
nem lehet várni. A kubista mesterek
élnek és alkotnak: bizonyára még ma
is ~~[illegible]~~ kvalitásos és izléses képe-
ket festenek. Ez a fa tavasszal talán
még virágzik, de új ágakat (már) nem hajt.

A második csoport vezéregyéniség-
ge az öreg Matisse s ez magában el-
árulja, hogy az új koloristákat foglal-
ja magában. Olyan francia író még
nem volt, ki anyanyelvének árnya-
lataiban ne lett volna tökéletesen
~~[illegible]~~ otthon s olyan francia festő sem a-
kadt, ki eltévedt volna a színek ti-
tokzatos világában. De a posztimp-
resszionizmus utáni francia mű-
(festők)

Bálint és Jámbor

nincs
ced.

Épitő Ipar. 1913. 146, 147. l. (Az ij Nemzeti Szinház biráló bizottságának birálati jegyzőkönyve.)

zilika építését elhatározta, északról és
ú templomépítésre kaphatott bíztatást.
lt a regensburgi románkori székesegy-
nagyar főpapok is résztvettek.[1] Azonos
)0 előtt a firenzei S. Miniato al Mon-
zékesfehérvári bazilikával megközelí-
[2] A S. Miniato alaprajzi elrendezése
sfehérvári bazilikához. Három hajója
sban végződik, mellékhajói pedig egye-
áljuk a szentélyt elválasztó négykaréjos
)szlopok választják el a főhajótól. A S.
eltételezhetjük, hogy Székesfehérváron
sztó pillér volt négykaréjos, hanem két
négykaréjos pillér következett. Az olasz
négykaréjos pillér rendeltetéséről: a
lához egy-egy féloszlop járult, melyek
mellékhajókat elválasztó árkádsort hor-

Bálint és Jánsbor

mincs
cód
=

cód
=

Épitő Ipar

1913. 89. l. (A
Nemzeti Sinchár
nukebb terepálzá-
zata.)

Bálint és Jámbor

nincs
cél.

=

M. Kir. vallás- és Korokat.
minisztér Thököly-ut
Felső kereskedelmi
iskola, tervezték
fentiek-
Épitő Ipar. 1912.
311. (Magánépitési
engedélyek.)

Barlint és Jámbor
épitészek

M. kir. Számvevőszék
Margit rakpart,
3 emeletes épület.

Épitő Ipar
1912. 237. l.
(Magánépitési engedélyek.)

Bálint Zoltán
építész.

59.)

Építő Ipar. 1912. 50. l.
(A ideális bérház.)

Bálint és Jambor

1.

Építészet és Ipar-

művészet.

1914. május

címlap

leveleket arany zsinór szegélyezi. Bélésében felirat: Renov. 1871 Joan Simor.
Mag. 102·5 cm.
Magyar munka 1730 körül.
Esterházy gróf prímás (1725—1745) tulajdonából.
Simor prímás új alapszövetre helyeztette, 1871.
Gerevich PA, 200. l. — Csernyánszky 90. l. — Lepold Katalógus 160. sz.

ORNÁTUS,
miseruha, pluviale és négy dalmatika. (Simor miseruhával és két pluviáleval egészítette ki),

Bálint Zoltán

ivod

Emlékirata, A Magyar Képzőmüvészek Egyesületének — a m. Kir. Belügyminiszter ~~Kir. Ő Nagyméltóságához~~ a a Nemzeti Szinház építése ügyében Bps. 1901.

Körirata: „NICOLAVS PÁLFFY DE ERDŐD. A hátlapon hódoló török előkeléség látható, kinek kezében bojtos párna van, kereptbe fektetett kulcsokkal és a kit 1907.

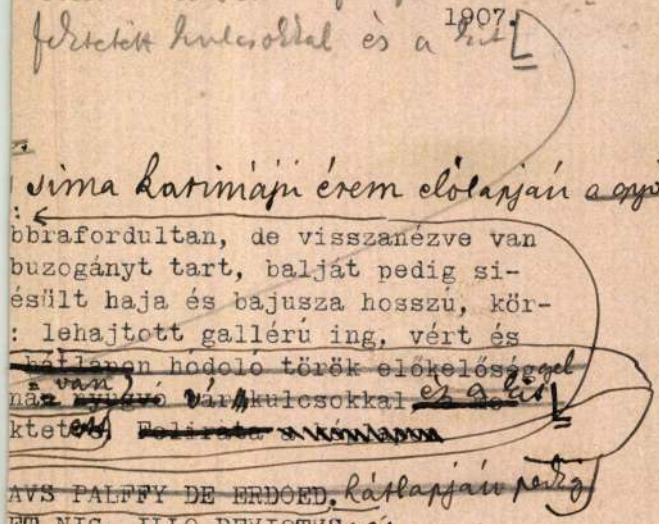

sima karimáju érem előlapján a gyűrűnővel

bbrafordultan, de visszanézve van
buzogányt tart, balját pedig si-
ésült haja és bajusza hosszú, kör-
: lehajtott gallérú ing, vért és
~~hátlapon hódoló török előkelőséggel~~
na van ~~nyugvó~~ vár kulcsokkal, és a kit
ktetes ~~Felirata a hátlapon~~

~~AVS PALFFY DE ERDOED,~~ hátlapján pedig
ET NIC. ILLO DEVICTVS és
1594.

~~, karimája, elő- és hátlapjának~~

mű, méretei 7.3:7.3 cm.-- Becsértéke
éka 1907. április 30-án (787-907-100).

201

1621

Bálint és Jámbor

iród

Elek Artur:

A jövendő Nemzeti Szinház pályatervei. A második pályázat.

Az Ujság. 1913. máj. 7.

63

izadból.

[illegible] van ábrázolva.)

[illegible]. Jobb kezét, melynek kis ujján
[illegible] (leeresztett baljában fehér
[illegible]; haja, bajusza és ketté válasz-
ibe vegyült és szeme szürkés zöld.
Pasztott ujjú köntöse fekete.

:m.
ól 1895: VII. 4-én 350 lirán. (158 frt. 55 kr.)
II. 31-én (846/95.)
az 54347/95 min. számot.
J., Zala Gy., Schickedanz A. és Lotz K.

Bálint

B. 6. *Zoltán*, építész, * Nagyvárad 1871 márc. 6. Jámbor Lajos (l. o.) társaságában több jelentékeny köz- és magánépület tervezője. Ők építették az 1900. párizsi világkiállítás rendkívül artisztikus magyar házát, amely nagy elismerést aratott. Tervezői voltak a debreceni megyeházának, az állami számvevőszék budapesti palotájának s több lakó- és bérháznak. Sikerrel szerepeltek több nagyobb pályázaton is. B. kiadója volt Az ezredévi kiállítás architektúrája c. diszmünek s könyvet irt a Loire-völgyi francia kastélyokról.

E. Gy. I. 67 l

Éber László: Erzsébet királyné emlékszobra. *Budapesti Szemle.* 1903. 115. k. 289. l.

Éber - Gombosi =

Művészeti lexikon.

I. k. Bp. 1935-67. l.

V

709.

I

328.

709. Charles le Brun utánzója.

A mester sz. Párisban 1619-ben. † ugyanott 1690-ben.

A nimvégeni békekötés.

A diszes oszlopcsarnokban, egy asztalnál, melyen irás fekszik pecséttel, ül XIV. Lajos. Előtte Spanyolország és Hollandia követei hódolnak magukat mélyen meghajtva. Az előbbi mögött hattagú küldöttség áll, a melynek tagjai közül egy hímzett terítőjű szekrénykét tart, míg az utóbbi felé a franczia király kezét nyujtja. Hátul allegoricus nő és irást tartó mosolygó férfi képez csoportot. A nehéz függönyöktől körülvett oszlopnál Mdme Montespan ül, kinek fülébe Amor sugdos és az oszlopon innen a kifelé haladó Colbert néz vissza; a felhőkön Apolló és Minerva trónol; kissé odább a harsonát fúvó Hír lebeg a békét hirdetve és balról a küldöttség lovai várakoznak. A háttérben diadalkaput építenek és zászlók alatt kivonult katonaság áll egymással szemben. Az égbolt felhős.

Vászon, méretei 69 : 116 cm. — Mündler: II. 12.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: III. 15. *C. le Brun:* Der Friede zu Nimwegen zwischen Ludwig XIV. und Holland 1678 geschlossen. — 1815: I. 4. *C. le Brun:* Der Friede zu Nimwegen stb. — 1835: V. 47. *C. le Brun:* Der Friede

Bálint Zoltán és
Jámbor Lajos

Erőd
2
Dín Páris

50.-l.

Diner Dénes József:
Magyar képzőművészet
a kiállításon. Magyar-
ország a párisi világ-
kiállításon 1900. Bp.
1901. 50.-l.

✓

Könyvtári javadalom

Ibusz	(228/1939)	301.62
"	(300/1939)	276.70
"	(416/1939)	438.50
"	(723/1939)	158.10
"	(90/1940)	92.10
"	(246/1940)	149.50

Bálint és Jánobor

tervei szerint épült
a debreceni ref. egyház
háromemeletes bér-
palotája. 1912. ben.

Debreceni Kalauz
Debr. 62. l.
1927

Közgazdasági tanulmányok végzésére küldetett ki. A gazdasági élet primärjelenségeit, a termelést, termelékenységet, hozadékalakulást és költségelméletet, valamint a módszertani kérdéseket tanulmányozva feldolgozta a bécsi nagy könyvtárak, továbbá az egyetemi Institut für politische Ökonomie und Gesellsschaftslehre és a bécsi Handelskammer könyvtárának idevágó német- és angolnyelvű anyagát. Munkájának eredményeként „Termelés és termelékenység" címen elkészült egy dolgozata, melyben a termelékenység problémáit iparkodik megoldani. Az egész év folyamán előadásokat hallgatott főkép Hans Mayer és Degenfeld-Schonburg professzoroknál, Morgenstein és Mahr magántanároknál. Résztvett Degenfeld-Schonburg, Mises és Hans Mayer professzorok szemináriumi összejövetelein, utóbbi szemináriumában bemutatta a technikai fejlődés és a munkanélküliség között lévő viszonyra vonatkozó felfogását. Hasonló tárgykörből tartott előadást a Bécsi Magyar Akadémikusok Egyesületében „A racionalizálás" címen. Gyakorlati ismereteinek kibővítése céljából megtekintette a bécsi Nemzetközi Vásárt és meglátogatott több termelési üzemet.

Dr. Szabó József (1909, Hódmezővásárhely, ref.), jog- és államtudományi doktor, Szegedről (Buza László professzor). Egészévi ösz-

Bálint Zoltán

l.

Gerő Művészetről

364. l.

Gerő
Ödön: A Bajza-utczai Lederer-ház. *Művészet.* 1908. 114—118. l. (képekkel). — *U. az:* Magyar interiőrök. Az iparművész Bálint és Jámbor. *Magyar Iparművészet.* 1913. 177. l. —

U. a.: Művészetről, művészekről. Bp. 1939.

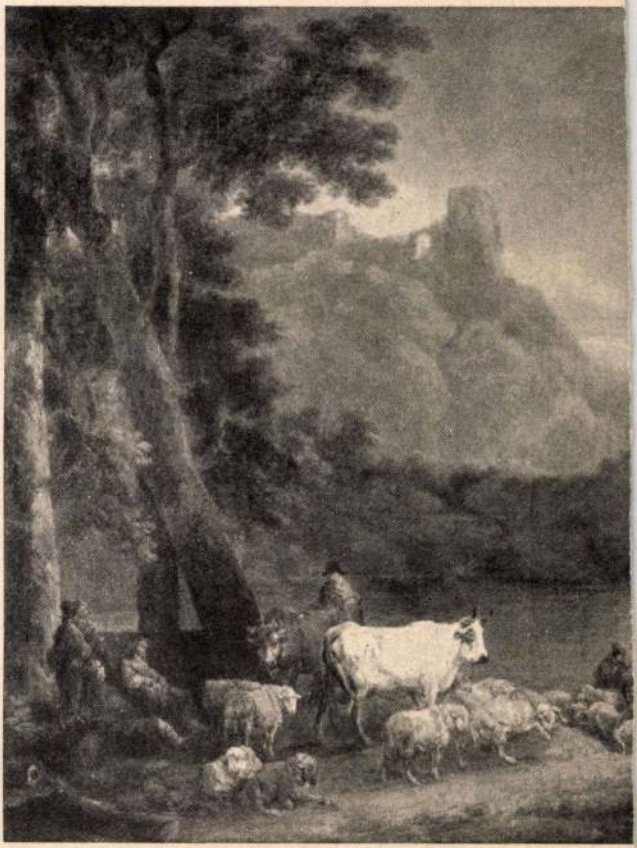

Bálint Voltain és
Jaimbor Lajos

nincs
ced.

irod.

Guide. 10. l.

Bálint Zoltán

építész

1892-ig Bleyernek

Miksik

Szül. Nagyváradon 1871.

marc 6. † Budapest

1939. jan. 17.

Irod. munkódése,

biblogr. lásd

Gulyás Magyar Irók

II. k. 3. h.

elete és

munkái. II k.

Bp. 1940?

Bálint és Jámbor

terverte a VIII. Ker. Köztemető ut 21/23 z. kislakásos ~~bérh~~ fővárosi házat.

Az épités költségei 750.000 koronát tettek ki, köbméterenkint 19.50 koronát; a telek értéke négyzetölenkint 200 korona.

A lakások évi bére átlagosan:

1 szobásé . . . . 350 korona.
2 szobásé . . . . 580 korona,
3 szobásé . . . . 700 korona.

Az épületet *Bálint és Jámbor* müépitészek tervezték. Lakhatóvá 1910 augusztus 1-én vált a Köztemető-uti bérház.

Gyulai J. nve/ Főv. almanach 1913-15.

Bp. 1913 151, 152 l

Bálint és Jámbor

Lód
3

Gyulai István

Az Erzsébet királyné emlékpályázat.
Egyetértés. 1913 máj. 27

U. 403

Viselet:

Ezen: „Trachten aus Unga
képecskében: „Ein Edelmann au
Pester Comitát" (N:o 6) – „Eine Dame
der Bucharei" (N:o 5) – „Ein Mädche
aus der Bucharei (N:o 4) – „Eine Ma
aus dem Bläser Comitat" (N:o 12) –
Canale" (N:o 11) – „Morlachin" (N:o 9) és „
tüntetve.

Rézkara, méretei a lapnak

T. 4276

Bátint és Jambor

Hein, Johann: Der Platz für das Elisabethendenkmal. Pester Lloyd 1911, jan. 24.

ÁR EGYETEMI NYOMDA
VESBOLTJA
KOSSUTH LAJOS UTCA 18
OSTAFIÓK: 242. — POSTATAKP. CSEKKSZÁM: 37.473

ványi Gyula urnak,
zeti muzeum titkára

Budapest.

ON BELÜL ÉS CSAK NEK FIGYELEMBE	EGYSÉGÁR P	f	ÖSSZES ÁR P	f
			5.40	—
			3.90	—
			4.70	—

Bálint Zoltán és
Jámbor Lajos.

Tovább

U. 1762

Hivatalos Közlöny-
(Vall. és közokt. Minisz-
terium.) 1913. máj. 13.
(Szakértői vélemény a
budapesti új Nemzeti
Színház tanulmányter-
vére vonatkozólag.
I. és II. terv.)

Bálint és Jámbor

vod

Jakab, Desider:
Die Gefolgschaft Edmund Lechners. A Müggyűtő
1930. 8-9. sz.

246 l.

✓

92

sége nem tűr meg elvegyülést. — Ha a szellem arculatához konkrét vonásokat kell keresni, csak ez a kettő lehet: kritika és elszigeteltség, mindkettő az eseményektől, a kortól, társadalomtól, államtól, hatalomtól távol, distanciában, azokkal kapcsolatot nem tartva, önmagában és egyedül.

Mert amivel a szellem azonosítja magát, az az örök igaz lét életrendje. Laotsze azt írja: „Az egész világ azt mondja, hogy az örök igaz lét életrendje ugyan nagyszerű, de a valóságra nem alkalmazható. De hiszen éppen az benne a nagyszerű, hogy úgy látszik, mintha a valóságra nem volna alkalmazható. Mert az alkalmazhatóság hovatovább kicsinyességre vezet." Ez a szellem leglényegesebb jegye. Nem törődik alkalmazhatóságával. Kimondja, amit akar, gondol, sőt, amit követel. Mindaz, amit a szellem nem érint, megpróbálja ezt a kimondottat elhallgattatni, talán mellőzni, talán megfojtani, talán üldözni. De nem képes rá, mert ha úgy adódik, hogy viszonyba kell vele lépnie s mindenképen viszonyba kell vele lépnie, akkor csak azt tudja, hogy a szégyentől lesüti a szemét és hallgat. S úgy látszik, hogy ma bárhol is jelenik meg a szellem, mindaz, ami a korból való, előtte lesüti a szemét és hallgat. A szellem ma nem a korban van, hanem a koron kívül áll. A korra néz, fensőbbségesen, kérlelhetetlenül és szigorúan. A kor szellemi arca? — a kornak nincsen szellemi arca. Ami éppen jellemző rá, hogy szellemileg teljesen negatív. A szellem belőle kivonult, kívülről nézi, idegenül, felülről, hűvösen, távolian, egy rettenetes tudás birtokában, amely azt mondja: minden, amit tesztek,

Bálint Zoltán

l.

Jainszky 1929

37. l.

Jainszky Béla:

A magyar formatörekvések története építészetünkben 1894-1914. Bp. 1929. 37 l

V

M 760

PROF. DR. HANS LEHMANN

Zur Geschichte der Glasmalerei in der Schweiz

Mit 72 Abbildungen

Bálint és Jánbor

építészek

Lvod

Lázár mun jövője

53. l.

55. l.

Lázár Béla dr.:

A magyar művészet jövője. Bp. 1916. 53, 55, 61. l.

Bálint és Jámbor

nincs
ced
2

irod

Kár Erzsébet

8. l. 9. l.
10. l. 12. l.

lásd
~~mellette~~
utána kör
cedulát

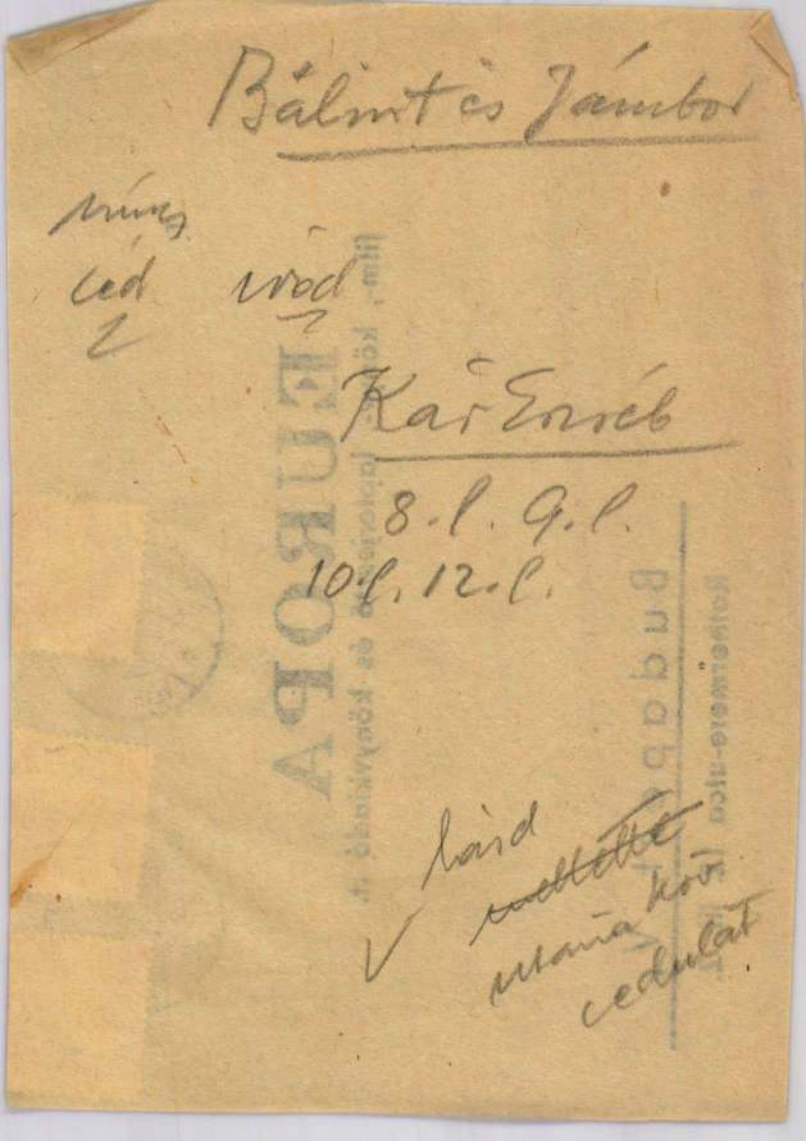

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Bálint és Jámbor

Kezdi-Kovács Lajos

K. K. L. Az Erzsébet
királyné emlék helye.
Pesti Hirlap 1910 febr. 9.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETE

KÖNYVESBO

BUDAPEST IV, KOSSUTH L

POSTAFIÓK: 242. TELEFON: 89-5-40. A
POSTATAK.-PÉNZT. CSEKKSZÁMLÁ

29712/ ..... SZÁM

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

40744

dr.

Bp

SZÁMLA

2 FILLÉR 2
1928

SETLEGES FELSZÓLALÁSOK 14 NAPON BELÜL É
SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VÉTETNEK FIGY

1 Kuntner: Könyvviteltan II.

Bálint és Jámbor

l.

Liber Bpest szobrai

278. l

Zoltán
Bálint és Jambor

cröd

Liber Bpest nobrai
251. l.

Liber Endre – Cserhalmi Jenő és Pacher Béla dr.: Budapest nobrai és emlék tablai [Bp. 1934].

Bálint és Jánsbor

Irod

Z

Liber Közepitk

25. l.

Liber Endre: Köze-
pitkezések Budapesten
1920–30. Bp. 1930

z. vt.
ia
tök
3
p. vt.
ien
k
4
ános
t
5
. vt.

1950 NOVEMBER 47. hét

Bálint és Jámbor

1910.

Erzsébet királyné emléke. Irta Lengyel Géza. Nyugat, III. 4.

1910 tl
1909 tl
1908

N.

Bálint és Jámbor

Le Gaulois (Párvza)
1900. máj. 20

588.10
17.50
605.60

17.50

611.50
605.60
5.90

főtitkár úr

611.50
14.50

Bálint Zoltán

az alább kongresszus állandó választmánya fentiek az állandó bizottság tagjává választotta.

Lechner Jenő:

A IX. nemzetközi építész-kongresszus Rómában

Építő Ipar

1911. nov. 19.

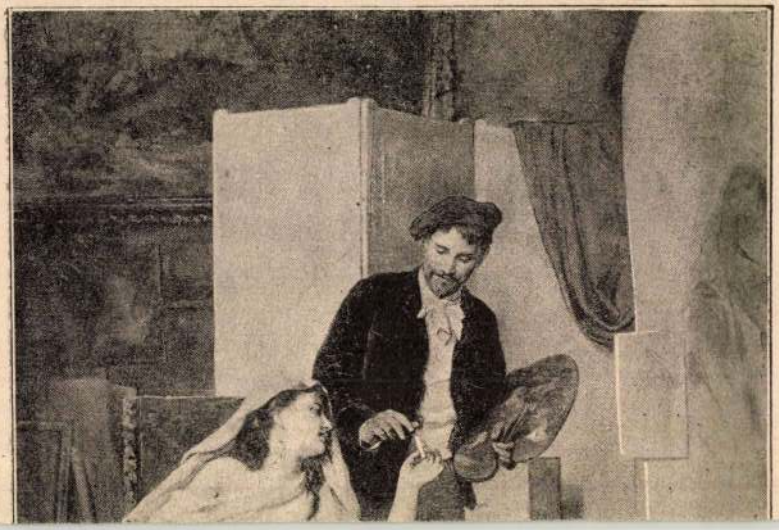

Bálint Zoltán

épitész

vród

z

Lázárnum jövoje

61. l.

7.	Saláth Ferenc	szakaltiszt

Összesen:

Bálint, Zoltán, Architekt, geb. 1871 in Nagyvárad, absolvierte seine Studien in Budapest, ist seit 1897 mit dem Architekten Jámbor gemeinsam tätig. B. unternahm wiederholt Studienreisen nach dem Auslande und wurde 1901 mit dem Ritterkreuze der Légion d'honneur ausgezeichnet. Er ist leitendes Mitglied zahlreicher Fachvereine. Von ihm stammen: der *Ungarische Pavillon bei der Pariser internationalen Ausstellung 1900*, die *Szatmárer*, *Nagybányaer Redouten*, der *Vizaknaer Kursalon*, *das Zinspalais der Debreczener ref. Kirchengemeinde*, *das Palais des ungarischen staatlichen Rechnungshofes*, *das Komitatshaus des Hajduer Komitates* und mehrere andere Monumentalbauten. Sein Werk: *Az ezredévi kiállitás architekturája* (Die Architektur der Millenniumsausstellung, 1897) ist auch in deutscher Sprache erschienen. Er ist auch ein rühriger Mitarbeiter der Tages- und Fachpresse.

Kvíčala

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapes

Visegrádi utca 3

Bálint és Jándor

Kolbenheyer G.: Das Königin Elisabeth-Denkmal. Pester Lloyd 1911. jan. 22

'AR EGYETEMI NYOMDA
VESBOLTJA
KOSSUTH LAJOS UTCA 18
)STAFIÓK: 242. — POSTATAKP. CSEKKSZÁM: 37.473

yi Gyula urnak,
ár

Bp. I. Lenke tér 7 sz

ON BELÜL ÉS CSAK NEK FIGYELEMBE	EGYSÉGÁR P	f	ÖSSZES ÁR P	f
ek			3.40	0
				0

Bálint Zoltán

íród

Ki-kicsoda? 38. l.

Korlassak lexikona.

Bp. 1937.

38. l.

lásd oku

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Bálint és Jambor

Liber Apostolorum

2781

	Disznóshorvát, 1921																			
10	Hamar József r. kat.	1	1	1	1	1	3	2	2	1	1	3		2	1	2	2	1	1	2	4. f.
	Diósgyör, 1921																			
	Janits Gyula ág. ev.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		3	3	1	3	2	2	1	
	Rudabánya, 1919																			
	Joó István r. kat.	1	3	3	2	3	4	4	4	3	3	4		4	4	3	2	3	2	2	
	Szárazajta, 1919																			
	Kertész Pál ág. ev.	2	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3		3	3	2	3	2	3	2	
	Sajókazincz, 1920																			
	Keszler Ottó izr.	2	2	2	1	2	3	2	2	3	2	2		2	2	3	2	2	3	1	5. f.
	Diósgyör, 1921																			
15	Kocsis János r. kat.	2	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3		3	3	1	3	2	2	2	
	Zsujta, 1920																			
	Kohn Endre izr.	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3		3	2	3	3	2	3	2	
	Tóváros, 1921																			
	Kövári Lajos r. kat.	2	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3		4	3	2	3	2	3	2	
	Boldogkőváralja, 1920																			
	Krausz István izr.	2	3	3	2	3	4	3	3	3	3	3		3	3	3	2	3	3	2	
	Miskolc, 1921																			
	Lajos Imre ref.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3	2	1	3	2	2	1	
	Mezökeresztes, 1919																			
20	Lövei Dániel ref.	2	3	3	2	3	3	2	2	1	1	3		3	1	2	2	1	1	1	3. f.
	Hernádnémeti, 1920																			
	Löcsei Andor r. kat.	3	3	4	2	3	3	4	4	3	4	4		3	3	3	3	3	3	2	
	Királd, 1920																			

Bálint és Jámbor

épisészek

1. Liber Bp. nobrai

410. l. 411 (többször is), 412 (többször is)

1911

A XI. római nemzetközi

építész – kongresszus

~~B-t az~~ állandó vá-

lasztmanya B-t ~~tag-~~

~~jaia~~ az állandó bi-

zottság tagjána vá-

lasztotta.

7

Bálint Zoltán 1911–

1922. tagja volt a

kongresszusi comitének

permanentnek

8

B. jwaslatára tartott
meg a Comité perma-
nent a XII. nemzetközi
épitész kongresszust Buda-
vesten

1927

1930. tervezték a IV
monzai kiáll. magyar
osztályának interieurjét
A kiállítás nemcsak
tervezték hanem a
Képzőművészeti Tanács
megbízásából vendez
tek is

1) Építészi kongresszusok állandó bizottságának elnöke 2) a MMEI választmányi tagja

9

3) Orsz. Képzőm. Tanácsi tagja

Tagja volt az Orsz. Középítési Tanácsnak (1918)

Történeti stilusokban dolgozhak, de a szaradelejs új stilustörekvések is előharcosai voltak, köztük a magyaros stilustörekvésekhez is, aminek legpregnánsabb példája a debreceni vármegyeháza. Interieurket ~~[illegible]~~ és iparművészeti terveket is készítettek. Hazai szaklapokon kívül német, francia és angol

művészeti folyóirat és egyéb illusztrált lapok közöltek művészi reprodukcióiat.

I. 9-10-17.

10

Lechner Ödön stilusát fejlesztettek

Eklektikus
modernizált empire
tarsa Jámbor Lajos

BÁLINT ÉS JÁMBOR ÉPÍTÉSZEK

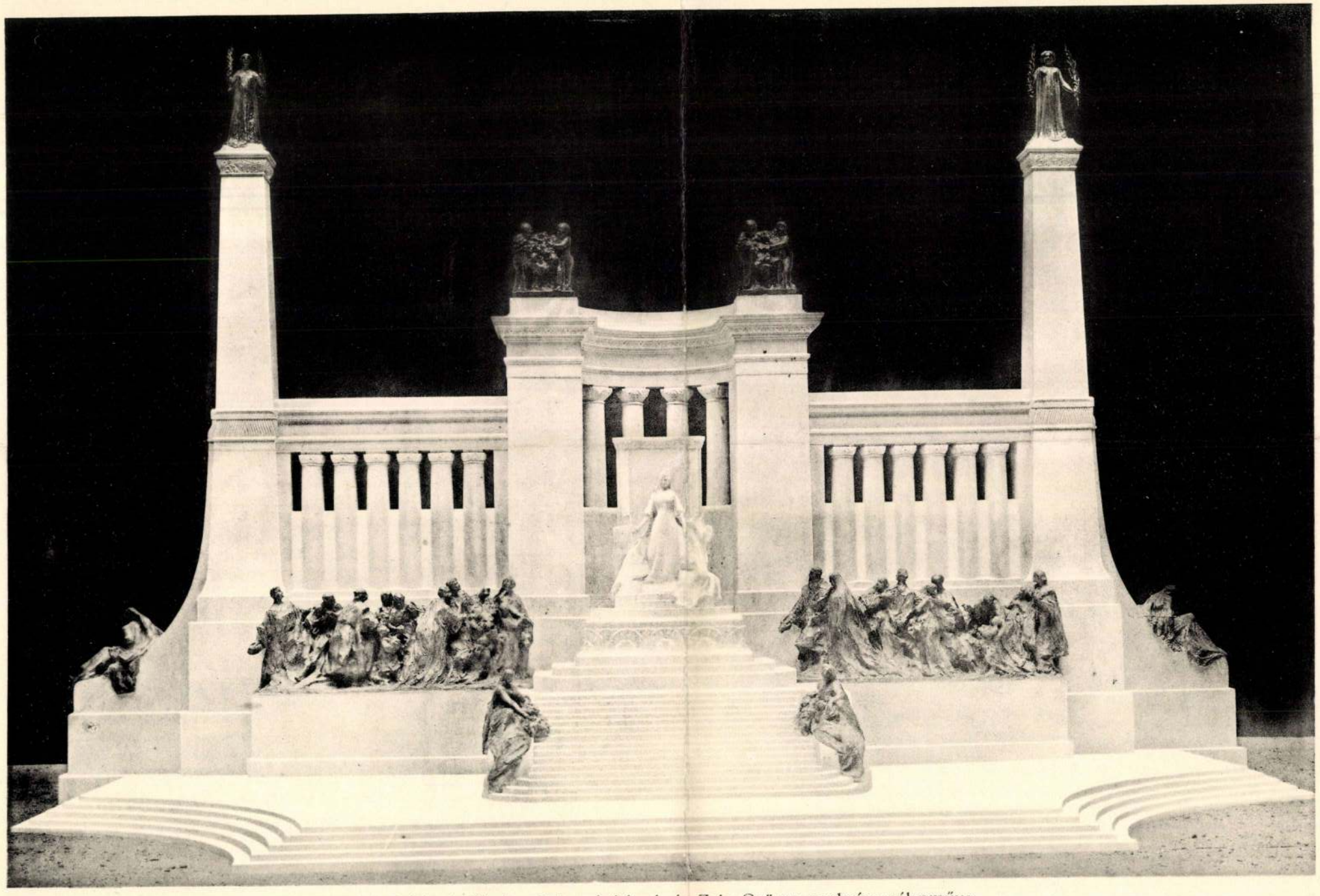

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos építészek és Zala György szobrász pályaműve.
Az emlékmű modelljének homloknézete.

I. DÍJJAL KITÜNTETETT PÁLYAMŰVEK.

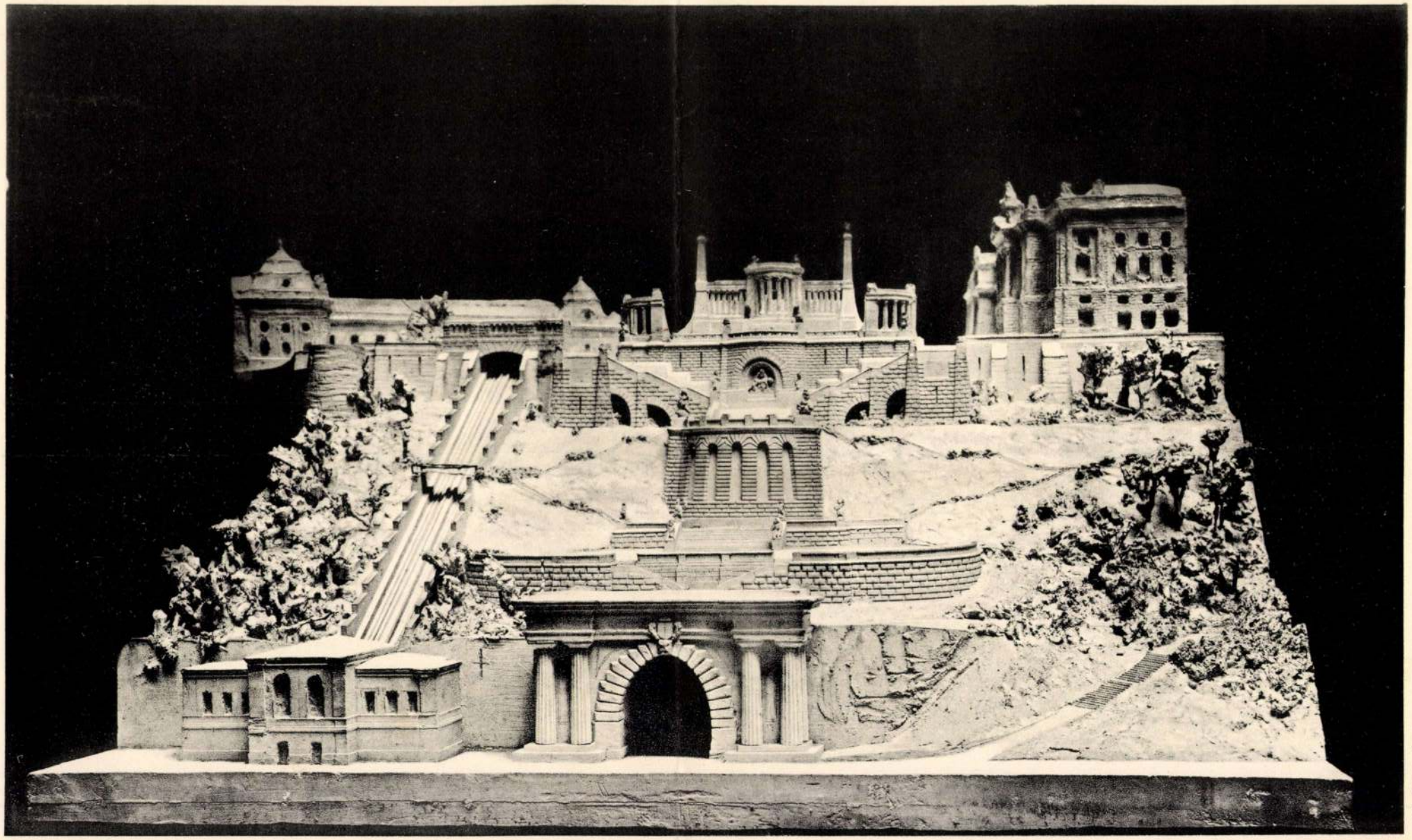

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos építészek és Zala György szobrász pályaműve.

A hegylejtő gipsz modelljének nézete.

(Lásd ezen kívül még az V. táblát és az 1—3. ábrát az 1. és 3. oldalon).

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének 1902. évi XXXVI. kötetéből.

Divald Károly fénynyomása.

Bálint Zoltán

továbbítással

MMEEKözl

1902. IV. t

Just Ferenc Az

Erzsébet-emlékmű-
pályázatnak 1902 évi
eredménye.

MMÉEKözl.

1902. 153, 162, 163 l.

1–3. ábr. IV. és VIII. t.

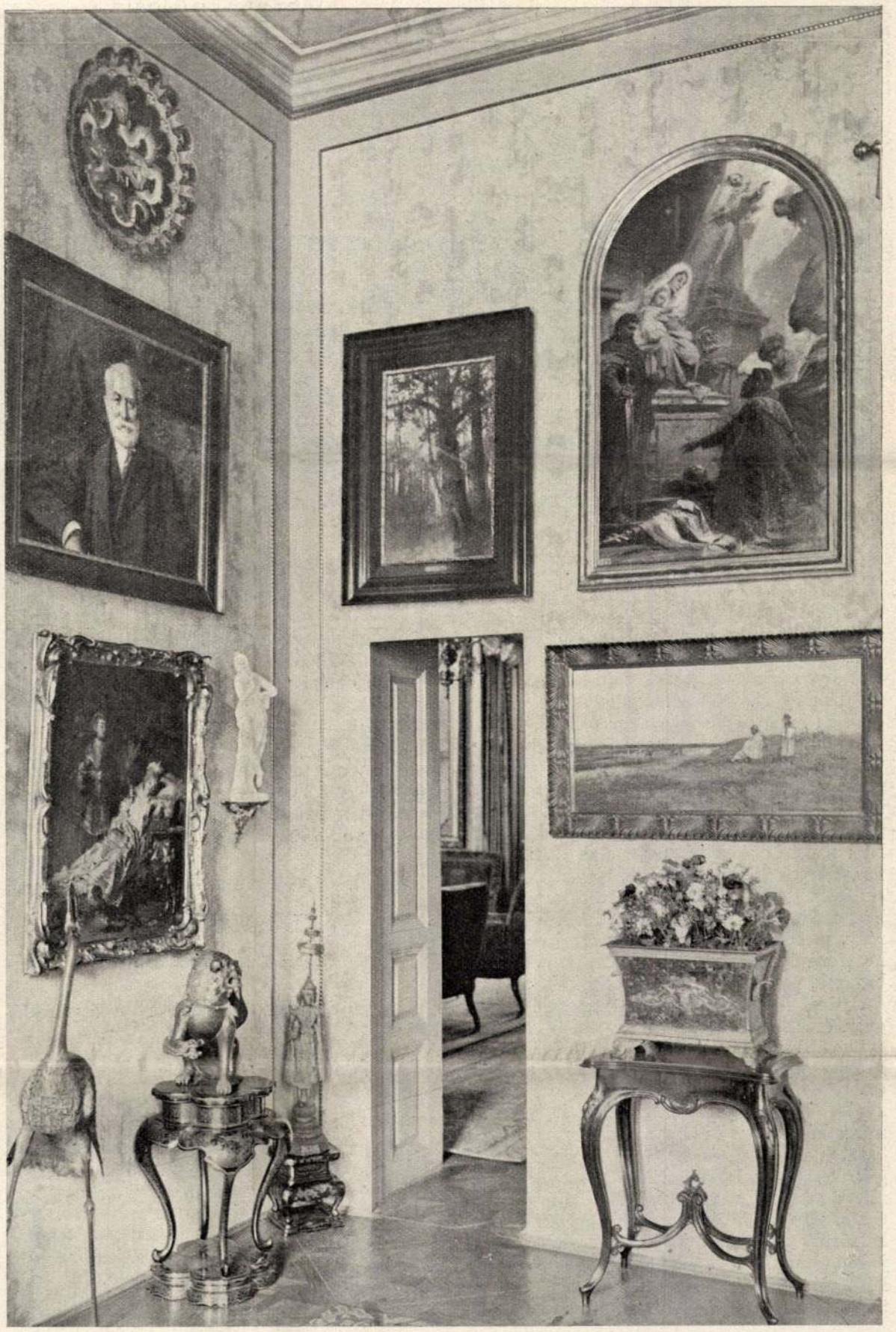

FERENCZ. — 5. MÜTÁRGYAK. — 6. ARANYOZOTT LAKK PAGODA. — 7. ELEFÁNTCSONT, ZOMÁNCZ ÉS FAYANCE TÁRGYAK.

EMÉNYE. — Balogh Rudolf fényképei.

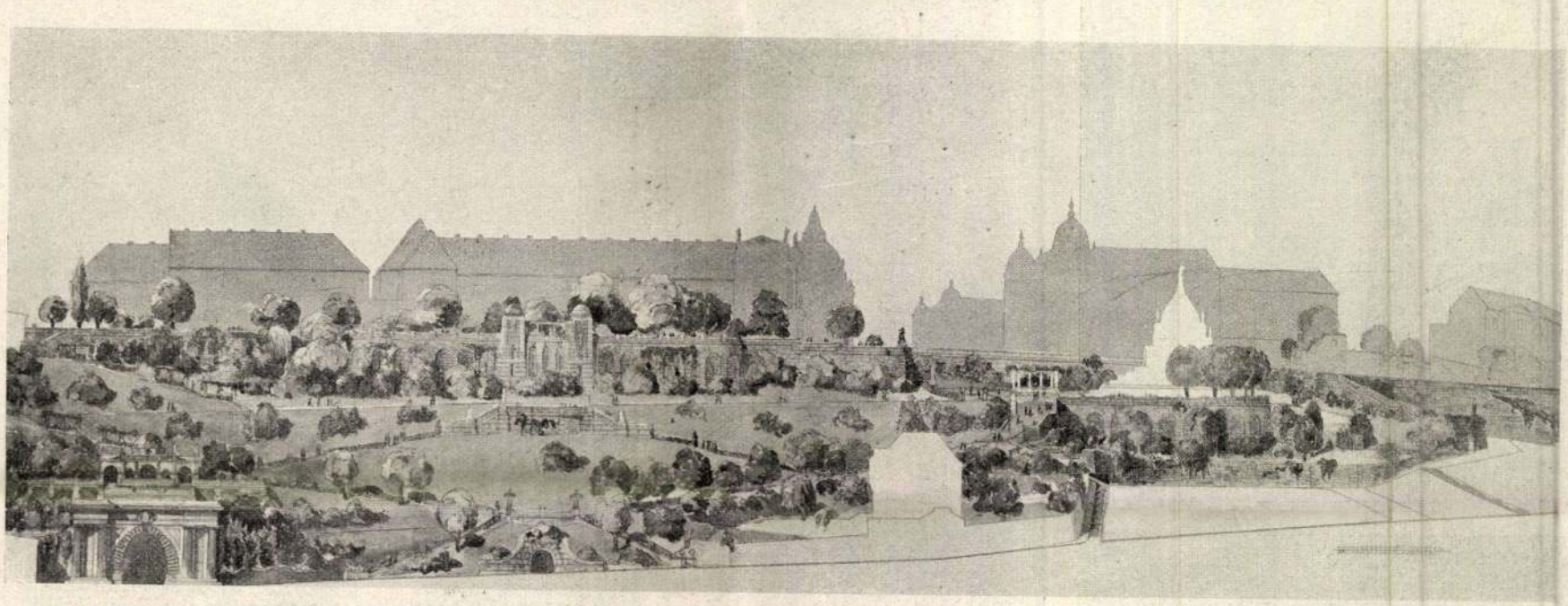

AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKMŰ ELHELYEZÉSÉNEK ELSŐ DÍJJAL KITÜNTETETT PÁLYATERVE. — Bálint és Jámbor műve.
(Háttérben a Vár egy része, jobbról a Vörös kereszt háza, balról a miniszterelnöki palota).

tekbe egyaránt mélyen belemarkolt s mindegyikéből hozott haza ritkát, érdekeset és sokat. Ilyen körülmények között annak, a ki a gyűjtemény ismertetésére vállalkozott, szintén csak az lehet a feladata, akár ő is világkörüli utat tenne, hogy végigvezesse az olvasót a tárgyak tömkelegén, egyszer-másszor odamutogatva arra, a mi menetközben szemet szúr: két nagy japáni állvány, az egyiken a Tokugawa-család címere, telve elefántcsont alakokkal; a másik faragott, ugyancsak elefántcsont faragványok állanak rajta; japáni pagoda, emeletes tetővel, lakkal díszített és aranyozott, benne kisebb-nagyobb Budha-szobrok; szekrény, tartalmából kiválik néhány jade-ből és hegyikristályból faragott edény; az emeleten bronzok, porczellánok, fayenceok, indus, japáni és khinai babák, kosztüm szempontjából nagyon érdekesek; fegyverek, a vadak primitiv gyilkos szerszámától fogva a szépségében kegyetlen japáni kardig (katana), mely a japán ember felfogása szerint lelkének foglalatja; népies ékszerek, japáni, khinai és indiai himzett ruhák; néprajzi tárgyak, Kamerun, Kongó, Szamoa vidékéről és a Fidsi-szigetekről; csigák; korallok a legkülönfélébb tengerek mélyéről, ásványok a világ minden tájáról; viztiszta, minden hibától ment hegyi kristályból köszörült golyók, a japánok szerint a lélek jelképe (legalább olyannak kellene lenni a léleknek), rózsakvarczból, ametisztből, füsttopázból köszörült és csiszolt szobrocskák, edények; zenehangszerek, biva és szamizen; a Nilus-, Jordán-, Ganges- és a bethlehemi Mária-forrás vize palaczkokba zárva; remek elefántcsont agyarak, — «most, hogy megvettem őket, megmondhatod nekem őszintén, — kérdezte Hopp az eladótól, — mit adtál cserébe ezért a húsz darab agyarért?» «Elsütöttem a vadember előtt egy papiros kapszlit, a minek annyira megörült, hogy egy kis dobozra valóért átadta valamennyit»; egy keretben érdekes régi japáni pénzgyűjtemény, a legkorábbi 1573-ból való, többnyire tojásdad lemezek, a legnagyobb Nansio-oban, tiszta ezüstből való pénz, 163 gramm, a legnagyobb aranypénz: Tempo-oban, 165 gramm; azután akár a mesebeli keleti fejedelmeknél, foglalatlan, csiszolt és csiszolatlan drágakövek, kisebb mogyorónagyságú nyers gyémánt Kimberleyből, fillér nagyságú köszörült rubint, amethiszt, topáz, opál — ki tudná mindazt felsorolni, a mit Hoppnál látni? Általános jellege pedig e gyűjteménynek, hogy úgy szóljak a lelke: a világkörüli út.

A világ azonban nem volna teljes úgy-e, ha hiányoznék abból Isten kalapjának a bokrétája, Magyarország. Így vélekedett Hopp is. Ezért válogatott hazánkból is néhány virágszálat kiegészítésképp. Ott díszlik lakásában Munkácsynak egy remek tengeri tájképe, a holdsarlóval és egy kis kézrajza, Lotznak életnagyságú női aktja, és egy kisebb vázlata, Benczúrnak egy-egy tanulmánya a Szent István bazilika oltárképéhez, valamint a «XIV. Lajos és Pompadour» czímű ismeretes képéhez; néhány igen érdekes festménye Neográdynak, Biharinak, Margitaynak, Aggházynak, Roskovicsnak, Pálliknak, Ipolyinak, Ébnernek és Telepynek.

Hopp Ferencz, vagy hogy ismertebbik nevén nevezzük, Hopp bácsi, maholnap ismét, ezúttal ötödik világkörüli útjára indul. Búcsúzni akar ettől a világtól, mielőtt a másikban, a nagy ismeretlenben folytatná vándorlásait. Adja Isten, hogy egészségben és erőben térjen haza; örömmel fogjuk viszontlátni, akár hozott magával újabb vásárfiát, akár nem.

Radisics Jenő.

VADEMBEREK.

Délamerikai indiánusai között.

Jó lesz egy kicsit tisztázni ezt a fogalmat, beszélve róluk.

Mikor Délamerikából előjöttem, ilyenféle kérdések értek: mondja kérem, nem félt ott az «indusoktól?», — furcsák is lehetnek azok a «hinduk», — ott is vannak emberevők?

A világért sem túlozok, valamennyi kérdés művelt ember szájából eredt. Nem is őket hibáztatom, hiszen az élet megőrli a geografiai emlékezést. Kevés a jó és hiteles útleirás, kevés az érdeklődés, a mely köztudattá tenné, hogy az Amerikák indiánt nevelnek, s az Indiák a hinduk és indusok birodalma.

Körülbelül állatkertek után képzeljük az indiánt, különösképen a távoli Délamerika őslakóját. Önmegadónak, vigyorgónak, kicsit úgy, mint az erdők vadját; üldözöttnek, néha üldözőnek. Kevés megvetéssel gondolnak rájuk, mint a vándor czigányra. Én halálos sértésnek tartom azokhoz hasonlítani az indiánt. A ki nem kunyorál, s nem görbül láttunkra koldulásra a marka. Igaz, hogy ott, a hol a művelődés elnyűtt nadrágot, keshedt szoknyát ad rájuk, talán czigányhoz hasonlókká válnak.

Nem mondhatnám, hogy kapva-kap a civilizáczió áldásain, hiszen megél nélkülünk is. Neki a mi kulturánk csak kényelmet jelent, a szükségest megadja a folyó, mezőség, az erdő és a saját találékonysága. Nincs jogunk a kultura megnevezést magunknak lefoglalni. Annak őssejtje életre fakad az őserdős vidékek humuszában is, legfeljebb kisebbre és más alakban növekedik.

Ki tanította meg az indiánt vékonyka zsineget, kötelet sodorni a pálmafák rostjából? Ez az első összesodort szál vezet a kultura labirintjába. Milyen ügyességgel vetéli össze kezdetleges szövőszéken, övnek, köténynek, a miknek tartóssága bőrrel vetekszik.

Ki tanította fából varrótűkészítésre, a mivel legügyesebb szűcsmunkás módjára varrja össze látatlanul fonákán a vadbőröket? Takarónak, sátornak. Hogy jött rá arra a számtalan csomózási technikára, a mivel tarsolynak bogozza össze a fonalat?

Itt már a diszítés kezdődik, s a hol ez kezdődik, túl vagyunk már a szükségesen, s ugyanott van a kultura. Meg aztán a szinekben. Mert az öv és tarsoly, mondhatnánk, szükséges, de a szines tarsoly és tarka öv már lukszus dolga.

Ugyancsak itt vagyunk túl az állaton is. A czifrálkodás emberi tulajdonság, és talán onnan datálódik, a hol az ember legelőször nézett a viz tükrébe.

Az állatokhoz képest nagyon sutának találván magát, vett tőlük kölcsön prémes bőröket és tollakat.

Micsoda remekbe készültek a délamerikai indián tolldíszei! Még van nálam egynehány, gyönyörű «párisi» tollkalapocskák készülnének belőlük. Nincs kisasszonykéz, a mely utánuk dolgozná azt a pálmafonálból csomózott finom hálót, a melyiknek göbeibe egyenként, párosával foglalják be a tollakat. Tarka szinpompájában, sokszor csak egy tónusban árnyalva, mindég csodás izléssel és pontossággal.

Nem részletezem egyéb dolgaikat. A faragott pipákat, hangszereiket, czifra fésűjöket, s a csodálatos vonalakat, a mikkel kis edényeknek, disztárgyaknak avatják a vaddinnye gyümölcsét.

A mint mondtam, nem szivesen kölcsönöznek tőlünk. Voltam én a Pilcomayo mentén messze bent lakó magános törzsnél. Szinte határos volt velük két európai megtelepült, a franczia Zsozsó-testvérek vadbirtoka. Azoktól láthatták szinét a gyufának, mi is kináltuk, mégis mikor főzéshez láttak, két fapálczika került elő. Egy kemény- és egy puhafapálcza. S a puhább fába lyukak voltak vágva, abban forgatta egyik legény a keményebb botocskát. Mikor megtüzesedett, lobbantotta tűzre a száraz levélből, galyból rakott kis máglyát. Igaz, hogy örültek a tőlünk kapott viaszgyújtónak. Mégis hiszem, ez a gyorsan elfogyó, nagyszerű csomag gyufa mérgezi meg először primitiv életüket. Itt jelentkezhetik legelőször az irántunk való elégedetlenség. Vagy az ekeszarvát tartó parasztunknak úgy egy kicsit nem-e szorul ökölbe a keze, ha a gőzeke búgását hallja . . .

*

Életmódjában, érzésében félreismerjük az indiánt. Torzképben túlozva látjuk ideczipelt, Buffalo-csinálta falujokban. Ők minket elfogulatlanabbul néznek, mint mi őket a műveltség magaslatáról. Viselkedésünkben velük szembeni van valami vadállattal való enyelgés. Pedig ha csak egy kicsit is megnyerjük bizalmukat, az elragadtatásig kedvesek hozzánk.

Milyen szeretettel tapogattak a toba-indián asszonyok; megbámulták szinesebb arczomat, világosabb hajamat. És szeretet csillogott szemükben, mikor megölelgettem porontyaikat. Nem bizgatja őket a fehér faj iránti gyűlölet. Legfeljebb azt a különbséget érzik, a mi úr és paraszt között örökön-örökké megvolt. A félelem legintenzivebb érzései irántunk. Már pedig van oka félni.

Mesének hittem az indián üldözést, mint a hogy annak hittem a németeknek Afrikában való kegyetlenkedéseit.

Az elsőt a helyszinen hallottam ténynek avatni, következésképen hiszem a másikat is.

Valamelyik nagy délamerikai állam egy időben nyakrafőre fogatta be az indiánokat. Mint

Bálint Zoltán építész

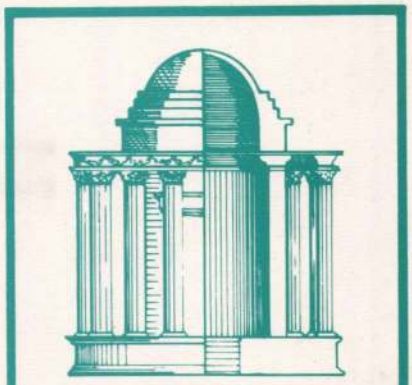

9. szám

PAVILON

ÉPÍTÉSZET · MŰVÉSZET · TÖRTÉNET ·

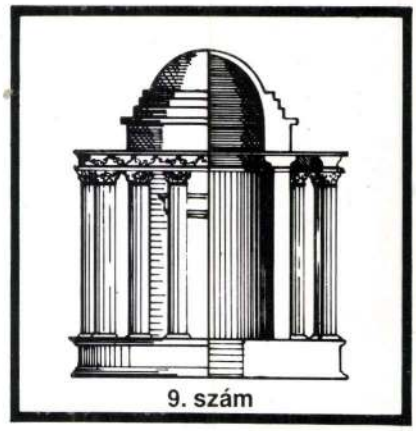

9. szám

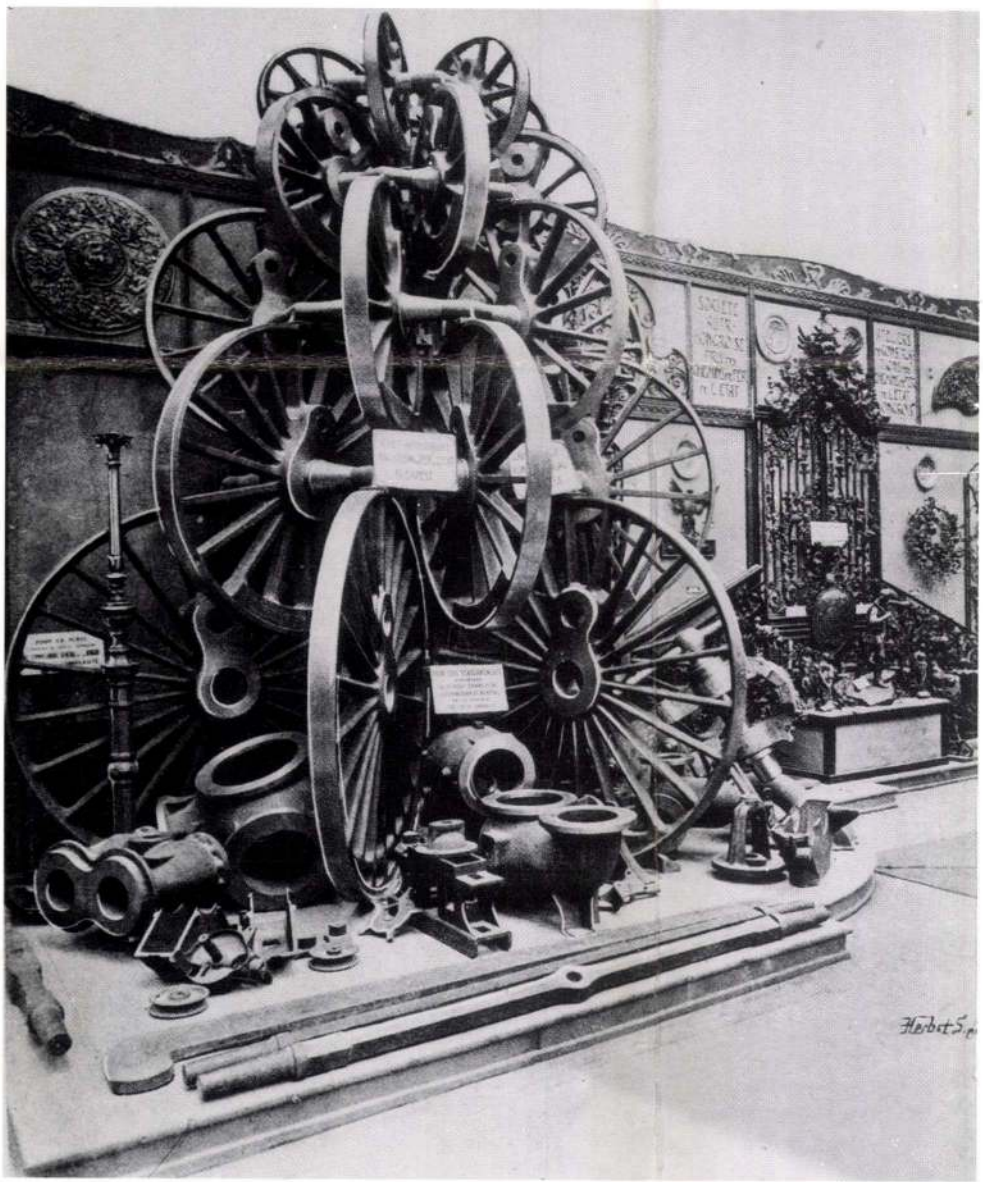

Acél öntvények az 1900. évi párizsi világkiállítás magyar pavilonjában
(Magyarország a párisi világkiállításon 1900. Bp. 1901. 95.)

ISSN 0865-6622

A külső borítón
Az 1900. évi párizsi világkiállítás magyar pavilonja a Szajna felől, tervezte: Bálint Zoltán és Jámbor Lajos (Magyarország a párisi világkiállításon 1900. Bp. 1901. II. o.)

Szerkesztőség
Hadik András
Lővei Pál
Ritoók Pál
Sarudi Sebestyén József

A szerkesztőség címe
1036 Budapest,
Mókus u. 20.
Tel.: 1 886-170

Tipográfia
Szalma János munkája alapján

Felelős kiadó
Hadik András

Angol szöveg
Anthony Gall
Basics Beatrix
Ritoók Pál

Szedés-tördelés
Recska Lászlóné

Kiadó
Pavilon Alapítvány

– 1994 –

Bálint és Jambor

1

Lyka Károly: Családi harak. Művészet. 1903. 119–123. l. (7 képpel.)

40744/Cs.-

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes Dr. Szentiványi

Királyi Magyar Egyeten
sából tisztelettel kérem, s
könyvvásárlás
32 pengő

Babits és Jambor

Lukáts Béla

Magyarország az 1900.
évi párizsi világ-
kiállításon.
Vas. Lyc. 1899. 17. l.

Dr.

Horváth János

1935 július 12

Mór.

Fejér megye.

Szabó Lorándné
Rákospalota Papp
u. 7

B. A'LINT ZOLTA'N

Pesti villák, bérpaloták művésze volt

Százharminc éve született Bálint Zoltán építész – A mai Külügyminisztérium az egyetlen reprezentatív középülete

Bálint Zoltán, aki több kimagasló értékű építészeti alkotással tette gazdagabbá Budapestet, a magyar szecessziós architektúra egyik legkiválóbb képviselője volt. Szerencsésen elegyítette a historizmus örökségét és a modern századfordulós irányzatok jellegzetességeit. Hasonlóan a Vágó fivérekhez, Vidor Emilhez vagy Spiegel Frigyeshez, Bálint számára is egyenrangú inspirációt jelentett a kortárs európai, főként a francia architektúra, valamint a Lechner-iskola és a magyar népi építészet formavilága.

Az 1871. március 6-án Nagyváradon született Bálint Zoltán a Műegyetemen szerzett építészi oklevelet 1892-ben. Többéves európai tanulmányútjáról hazatérve Korb Flóris és Giergl Kálmán irodájában dolgozott, többek között a millenniumi kiállítás általuk tervezett épületeinek építésvezetőjeként (ugyanott kapott helyet első önálló tervezésű fővárosi műve, a pusztaszeri emléktárgyak pavilonja). Építészeti íróként is ekkoriban kezdett működni: első kötete Az ezredéves kiállítás architektúrája volt.

Már a Műegyetemen és európai útján is pályatársa és barátja, Jámbor Lajos oldalán találjuk, akivel 1897-ben közös irodát nyitott. Együttműködésük 1934-ig tartott. A hosszú, eredményes és a kor építészeti életére nagyon jellemző munkakapcsolat nyomán Bálint és Jámbor neve éppúgy összeforrott, mint például Komor Marcellé Jakab Dezsőével vagy Pogány Móricé Tőry Emilével.

Első jelentős munkájuk az 1900-as párizsi világkiállítás magyar pavilonja volt, amely építészeti nagydíjban is részesült, de igazán nagy sikert itthon aratott. Bálint és Jámbor a „historizáló montázsépítészet" hazai főműve, a városligeti Történelmi Főcsoport mintájára a hazai architektúra nevezetes, más-más stílusú alkotásait komponálta egybe, és az Alpár-féle építmény több részlete, például a vajdahunyadi lovagterem a párizsi pavilonon is megjelent. Ugyanakkor az általuk tervezett ipari pavilonok már egyértelműen szecessziós jellegzetességeket mutattak.

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos fővárosi alkotásainak döntő többsége privát megrendelésre készült. Első műveik között két műteremvillát is találunk, Ligeti Miklós és Zala György szobrászművészekét. A Stefánia úti Ligeti-villa (1900) a szecesszió népies irányzatának hatását mutatja, míg az Ajtósi Dürer sor egyik ékessége, Zala György villája (1901) a lechneri stílus gyöngyszeme, melyet még értékesebbé tesz, hogy forrása Lechner Ödön néhány évvel korábbi, Bálinték által módosított terve volt. A berendezést Toroczkai Wigand Ede tervezte, a Zsolnay-gyárban készült homlokzati kerámiareliefet pedig maga Zala. Bálint és Jámbor harmadik ilyen típusú műve 1911-re készült el: saját bérházuk és műtermük a Budafoki úton.

Egyenrangú inspirációt jelentett az európai architektúra, valamint a Lechner-iskola és a magyar népi építészet formavilága.

A Ligeti-villához a berendezést is az építészpáros tervezte, akárcsak a Fészek Klubhoz vagy legkiemelkedőbb budapesti művükhöz, a Bajza utcai Léderer-házhoz (1902), a mai orosz kereskedelmi képviselet épületéhez. Léderer Artúr egykori magánpalotájának értékét növeli, hogy külső képe és belső terei is máig nagyrészt eredeti formájukat mutatják. A nevezetes homlokzati sgraffito- és mozaikdíszt, Kernstok Károly művét ki más kivitelezhette volna, mint Róth Miksa, a helyiségeket pedig – a kor egyik legharmonikusabb belsőépítészeti-lakberendezési produktumát – mások mellett Ligeti Miklós és Telcs Ede szobraival díszítették. Kiemelkedő jelentőségű a szintén a Bajza utcában álló Baruch-ház is (1899), melyet a nagy képzőművész, Walter Crane 1900-as budapesti látogatásakor a főváros legszebb épületének nevezett.

Bálint és Jámbor Lajos, a nagy páros Márk Lajos karikatúráján (1901)

Fővárosi bérpalotáik közül közvetlen megbízásra, pályáztatás nélkül tervezhették báró Korányi Sándor belgyógyász professzor Váci utcai házát (1908), gróf Károlyi Lászlóét az Irányi utcában (1911). Közvetlenül kaptak felkérést a Thököly úti Állami Felsőkereskedelmi Iskola terveinek elkészítésére is. Egyetlen reprezentatív budapesti középületük a Bem rakparton áll: a Legfőbb Állami Számvevőszék székháza, a mai Külügyminisztérium (1914). Középületekre szóló megbízásaik döntő többségét azonban vidéken kapták: öt iskola-, két vigadó- és három szállodaépületük valósult meg, terveztek templomokat, bankot, fürdőt és kastélyt is. Legjelentősebb vidéki munkájuk a debreceni vármegyeháza és a református püspöki palota (1913).

Fővárosi középületekre kiírt pályázatokon – például a Lipótvárosi zsinagógáén, a Tőzsdepalotáén vagy a Nemzeti Színházra kiírt 1912. évi pályázaton – gyakran szerepeltek a díjazottak között, de ezek a tervek nem valósultak meg.

Bálint és Jámbor a műteremvilla építése idején került közelebbi kapcsolatba Zala Györggyel, és a következő években több közös munkájuk született, például Komócsy József síremléke (1903). Nagyszabású tervvel indultak Erzsébet királyné emlékművének 1902. évi pályázatán, ahol megosztott első díjat kaptak. Nem az építészeken múlt, hogy a végleges emlékművel Zala három évtized múlva készült el, módosított tervek szerint, Bálinték közreműködése nélkül. Néhány kisebb emlékmű-architektúrájuk ellenben meg is valósult, köztük Ligeti Miklós Anonymus-szobráé vagy a Bezerédi Gyula tervezte Washington-emlékműé.

Kallós Edével készítették el Irányi Dániel síremlékét és emlékszobrát, majd vele indultak a Kossuth-mauzóleum pályázatán is (1902), ahol pályafutásuk talán legnagyobb sérelme érte őket. Tervük kiemelkedett a többi közül, és a zsűri művésztagjai – Zala, Lechner és Lotz vezetésével – nekik akarták adni az első díjat, végül mégis elestek a megbízástól. Legjelentősebb temetői művükké így a szintén privát megrendelő számára épült Grósz-sírbolt vált (1905) a Kozma utcai izraelita temetőben.

A Léderer ház őrzi eredeti formáit FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Bálint Zoltánt „művészlelke", kifinomult ízlése a budapesti művésztársaság egyik közkedvelt alakjává tette, akinek széles baráti körében a pályatársak mellett ott találjuk a korszak több neves festőjét és íróját is. Hivatali feladatokat is vállalt, így 1914-től öt éven át ő töltötte be a Budapesti Állami Lakásépítő Bizottság elnöki tisztét. A fővárosban hunyt el 1939 januárjában; síremléke a Kerepesi úti temető 41. parcellájában található.

Tóth Vilmos

TÁRLATOLGATÓ • HANGVERSENYEK • PÓDIUM • BULI VAN • SZÍNHÁZMŰSOR

Épületek kőből és kerámiából

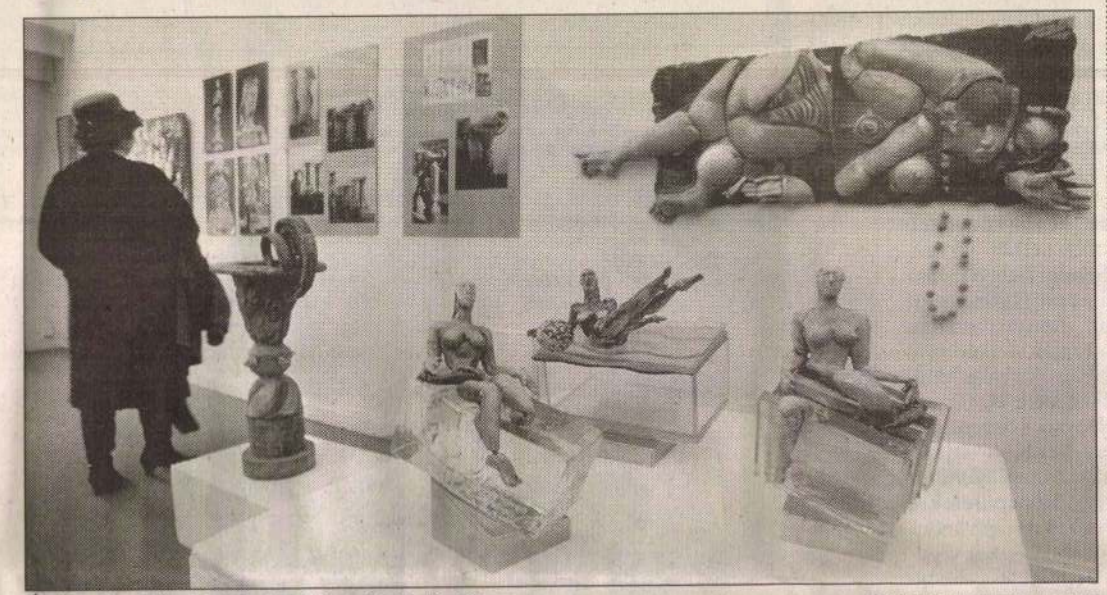

Épületdíszítő alkotások a Vigadó Galériában

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Kerámiából nemcsak használati tárgyakat lehet készíteni, gyakran díszítenek vele épületeket is, homlokzatokat és előcsarnokokat. Az elmúlt negyven év munkáiból válogatott a Vigadó Galéria (V., Vigadó tér 2.) Kerámia az építészetben című kiállítása, amely március 11-ig látható.

Fényképek, tervrajzok és kisebb méretű művek mutatják be a Vigadó Galéria kiállításán az iparművészet épületdíszítő alkotásait. A Magyar Keramikusok Társasága harmincnégy művészt hívott meg a tárlatra, köztük az Iparművészeti Főiskola egykori tanárait, Csekovszky Árpádot és Schrammel Imrét. A kiállítók az ő osztályaikban diplomáztak, így most együtt szerepelnek mesterek és tanítványok.

Csekovszky Árpád és Schrammel Imre az ötvenes években alkotta meg a műfajt, ők mutatták meg a fiatal iparművész generációnak, hogyan lehet kerámiából épületdíszítő elemeket készíteni. Mellettük a keramikusművész és szobrász Kovács Margit alkotott még több négyzetméteres épületkerámiákat.

A Galéria kiállítási anyagát Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész három egységre osztotta. Az első teremben építészeti tagozatok, a másodikban falikép-ek, a harmadikban figurális művek kaptak helyet. Az alkotások a hatvanas évek elejétől napjainkig követik nyomon a hazai épületdíszítést. A párkányok és oszlopok kerámiadíszítésének lehetőségeit mutatja be Lammel Ilona és Hajdú Zsófia munkája, a körúti Művész mozi bejáratának kidolgozása. Az oszlopokat csavarodó színes kerámiadíszítésekkel borították, modern hangulatot kölcsönözve a klasszikus építészeti tagozatoknak. Kovács Gyula és Pázmándi Antal a CD Hungária Benczúr utcai épületének kapuját borította kerámiával és üveggel. Anyagában színezett, hetvenöt négyzetméteres, növények egymás fölé és mellé helyezett nyomataiból álló kerámia-falburkolatot készített Szávost Katalin az MTA központi hivatalának. Schrammel Imre falburkolata díszíti a Pécsi Nemzeti Színházat, Hegyeshalmon, a határátkelőhely homlokzatán elhelyezett harminc négyzetméteres domborműve pedig az utazást teszi érdekesebbé.

R. Gy. Zs.

TÁRLATOLGATÓ

ARTPHOTO GALÉRIA (http://www.artphoto.hu) Assay H. Péter, Forrásy Csaba, Gulyás Miklós, Kalló Iván, Kanyó Béla, Mayer András és Simon Attila fotóművészek tárlata.

ÁTRIUM GALÉRIA (XI., Petzvál József u. 44.) Kortárs magyar festők.

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM ÉS -ARCHÍVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM – LUDWIG MÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Milena Dopitová Installációk 1992–1999 című kiállítása. François-Marie Banier Fotográfiák és festmények című kiállítása.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Időképek – Millenniumi kiállítás. Kisó kendői – Kendők és asszonyok a XX. század végén.

PARK HOTEL FLAMENCO (XI., Tas vezér u. 7.) Dél-Amerika – Teveli Gábor fotókiállítása.

PATAKY GALÉRIA (X., Szent László tér 29.) Kortárs magyar festők.

HANGVERSENYEK

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB (VII., Kertész u. 36.) 9-én 19 órától Egy este Schuberttal – Kemény Katinka (fuvola), Hargitai imre (hegedű), Márkus György (brácsa), Gyurkó Julianna (gordonka), Ruzsonyi Béla (nagybőgő), Varga Csilla (zongora) kamaraestje.

JÓZSEF ATTILA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XIII., József Attila tér 4.) 10-én 18 órától apák napja: a Four Fathers Énekegyüttes koncertje.

KÁROLYI-PALOTA (V., Károlyi M. u. 16.) 7-én 19.30-tól Bokor Jutta és Kertesi Ingrid dalestje. Közreműködik: Hegedűs Katalin (zongora).

MTA-DÍSZTEREM (V., Roosevelt tér 9.) 9-én 18 órától Matáv Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: F. Tar Judit (hegedű), Varga István (gordonka), Dienes Gábor (oboa), Olajos György (fagott). Vezényel: Martin Sieghart (Ausztria).

ÓBUDAI TÁRSASKÖR (III., Kiskorona u. 7.) 7-én 19 órától A végzet asszonyai – Heltai a nőkről: Ráckevei Anna (próza) és Lengyel Zoltán (zongora) estje. 8-án 19 órától Pusztai Antal gitárestje. 9-én 19 órától HÍD Művészeti Alkotóközösség műsora. Közreműködik: Pánti Anna (ének, próza), Dominkó István (zongora). 10-én 19 órától Rácz Tibor (Pozsony) harmonikaestje.

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 8-án 19.30-tól Matáv Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: Meláth Andrea, Fekete Attila, Massányi Viktor (ének), Varga Gábor (klarinét). Vezényel: Kovács László. 10-én 19.30-tól Onczay Csaba (gordonka), Vigh Andrea (hárfa).

PÓDIUM

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 7-én 18 órától dr. Korsós Zoltán a Magyar Természettudományi Múzeum igazgatója Ahogyan Széchenyi Zsigmond láthatta Afrikát című előadása.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) 7-én 10.32-től és 14.30-tól Gigantocirkusz. 12-én Rendhagyó irodalomóra: József Attila – Galkó Balázzsal és a Kaláka együttessel.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 11-én 17 órától Zelinka Tamás vendégei Gulyás Dénes, a Zeneakadémia tanára és Gál Gabriella, a Zeneakadémia énekszakos növendéke. Zongorán kísér: Budai Márta. 12-én 18 órától Fehér Szalon: Szellemi vetélkedő, a belépés díjtalan.

TRAFÓ – KORTÁRS MŰVÉSZETEK HÁZA (IX., Liliom u. 41.) 8-án, 9-én, 10-én, 11-én és 12-én 20 órától Compagnie Pál Frenák: Festen (Lakoma).

BULI VAN

AFRIKA CENTRUM (XIV., Thököly út 164.) 7-én 18.30-tól Afrika táncház. 10-én 21 órától Ghan kulturális est: tánc- és zenei bemutató, Bongo Men-, Afro Magic-koncert, viseletbemutató, -kiállítás, afrikai disco.

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 7-én Nosztalgia-klub a Budakeszi Bohém Fiúk közreműködésével. 11-én 18 órától Sirtos görög táncház.

ÁRKÁDIA (XI., Fehérvári út 120.) 8-án Karaoke-show, házigazda: Vilmányi Gábor. 9-én Rádió 1 funky party, házigazda: Börcsök Imre. 10-én 17 órától tini disco, házigazda dj. Soviet. 23 órától 3 éves az Árkádia, házigazda: dj. Service Team.

ELSŐ KERÜLETI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (I., Bem rkp. 6.) 10-én 19 órától V. BluePop Fesztivál: Sick of Silence (Ausztria), Enola Gay, Bankrupt, Superbutt.

FÁKLYA KLUB (VI., Csengery u. 68.) 12-én 19.15-től Rece-Fice balkáni táncház.

JOSEFINA BLUES BELL (X., Kerepesi út 97.) 9-én Takáts Tamás Dirty Blues Band.

KŐBÁNYAI SZABADIDŐ KÖZPONT (X., Előd u. 1) 10-én 20 órától Hobo Blues Band klub és koncert.

OLD MAN'S MUSIC PUB (VII., Akácfa u. 13.) 6-án Török Ádám és a Mini. 7-én Nagy Feró és a Beatrice. 8-án Volvox. 9-én Jeff Porcaro Emlékzenekar. 10-én Muddy Shoes. 11-én Cotton Club Singers. 12-én Ferenczi György és a Herfli Davidson.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 7-én 20 órától Lakatos Ágnes és triója. Vendég: Regős István (zongora, szaxofon). 8-án 20 órától Legyen neked könnyű Fesztivál legjobb zenekarai.

SÜSS FEL NAP (V., Honvéd u.–Szent István krt. sarok) 6-án 21 órától Hollywoodoo-koncert. 7-én 20 órától kelta est: Celtic Evangelic-koncert, utána ír zenék hajnalig, vetítések. 8-án dj. Arab, dj. Nesta. 9-én dj. Havlik. 10-én Tha Brothers: dj. Blondino, Clairvo. 11-én dj's: Blondino, Clairvo, Wreck, Oleg, Virág, Míra, MCG, Görgő Derwish és barátaik. A belépés díjtalan. 12-én First Session koncert, Korai's Banditos dj's: Klassz, Tibióta, Lejön, Ridoo.

VEKKER – IDŐMŰLATÓ (XI., Prielle Kornélia u. 2.) 7-én 21 órától Blues Condition koncert. 8-án 21 órától Stephenson Rocket koncert. 9-én 21 órától Jimi Hendrix Memorial koncert. 10-én 21 órától Tengs Lengs koncert. 12-én 21 órától Siesta koncert.

VOODOO MUSIC CLUB (XXI., Rákóczi F. út 89.) 8-án nőnapi buli, hölgyeknek ingyenes. 9-én Rock Mann's – dallamos slágerrock magyarul, L. K. Beat, Defiant Ones. 10-én Black Metal Club: Screamflood, Christian Epidemic, Dying Victims, Raven Dusk, Dementia, Decembers Flowers.

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka: Díszelőadás (7). **Bábszínház:** Ali baba és a negyven rabló (3). **Bábszínház Játszó-tér:** Iskolamester (7 – felnőtt, ea.). **Kamaraszínház a Tivoliban:** A vágy villamosa (7). **Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** Sirály (7). **Budaörsi Játékszín:** Kökény Mihály lakodalma (fél 3). **Játékszín:** Édes bosszú (7). **Katona József:** Tartuffe (7). **Kamra:** A színházcsináló (7). **Komédium:** Milyen jó lenne nem ütni vissza (7 – Hobo József Attila-estje). **Lézer:** Vangelis 3D (fél 8). **Madách Stúdió:** Széchenyi (fél 8). **Madách Kamara:** Mezítláb a parkban (7). **Magyar Színház:** My Fair Lady (6). **Várszínház:** A család játékai (7). **Merlin:** Mesterdetektív (7). **Merlin Kamaraterem:** Jámbor teremtés (fél 8). **Operaház:** Tosca (7 – Oláh/3. bérl.) **Radnóti:** Anconai szerelmesek (7). **Szkéné:** Születésnapomra (8). **Thália:** Ö ségünk – A kapuszinai lakodalom **Thália Stúdió:** De mi lett a nővel? **Thália, Régi Stúdió:** A vágy (fé **Stúdiószínpad:** Gyerekünk (7) **ház:** Lóvátett lovagok (7 – Ai ea). **Pesti:** Képzelt beteg (7 3. ea.).

megírva

Bálint Zoltán

épitesz (III)

cród

z

Műcsarnok

1900. 522. l.

(A király a Téli

Kiállitáson)

1904. XII. 22.

Alsókubin.

~~Csapó Ida férj Kiss Pálné naplójából (1008/1904.)~~

Bálint Zoltán

épitész

cikke

Műcsarnok

1901. 3. sz.

(Lukács Béla)

✓

Műcsarnok. 1901 -

49, 54, 55 l. (A

Nemzeti Szinház

épitése.)

✓

Galla Endre

festő

Ujpest Viola u. 2.

Műcsarnok

1924 őszi kiáll.

190

π. Bes

-

Fény

Bálint Zoltán

4½d

Müllépirod

590. l.

Bálint és Jámbor

A hajdúvármegyei
székház szükebb terv pá-
lyázatán fentiek tervet
fogadtak el.

Művészet 1908. 419. l.

T. József megkoronáztatása:

A szabad ég alatt felállított
György hg primás teljes egyházi a
koronázási esküt teszi le. A go
Kal díszített trón két oldalán egy-
röskörül a testőrök foglaltak hely
ben lovaskürtösök adnak jelt s n
iratai a kép alatt hasábosan két-

„Den nieuwen Koning
de welvaert van hongarije
„Le nouveau Roi prom
Sur le St. Evangile le prog

s balra a kereten belül: „3."

Rézkarcz, méretei a vonalke

Lth a 7663.

Bálint és Jámbor

A nagybányai szállóépületre (amely színielőadásra is alkalmas) hirdetett nyilt pályázaton az első díjat és a kivitellel való megbízást Bálint és Jámbor pályaműve kapta.

Művészet

1908. 419. l.

Szechy Antal 203.
Székely Andor *61*, *168*, *368*.
Székely Károly 204.
Székely Bertalan 382.
Szekeres 138.
Szemlér Mihály 349.
Szendrői Dezső 65.
Szenes Fülöp *65*.
Szeszák Ferenc 204, 271.
Szikszay Ferenc 269, 270, 278.
Szilasy József 64, *270*, *271*.
Vadász Miklós *95*,
Vágó Dezső *1*, *34*, *306*.
Vágó József 144, 3
Vágó László 144, 3
Vajda Zsigmond *16*
Vándza Mihály 131.
Vas Viktor 204.
Vasari Giorgio 194,
Valentiny János 386
Varga László 420.

Zoltán
Bálint és Jambor

Az Erzsébet emlékmű elhelyezési terve.
A pályázat első díjának nyertese –

Repr.
Művészet 1910. 80,81. l.

Zoltán

Bálint és Jámbor

KITÜNTETÉSEK. Az Erzsébet királyné-emlék elhelyezésére hirdetett pályázat biráló-bizottsága az első, 6000 koronás díjat Bálint és Jámbor építészeknek ítélte oda azért a tervért, mely az emlék helyét a hadtestparancsnoksághoz csatlakozó katonai építészeti igazgatóság épületének telkére jelölte ki, szemben a Vöröskereszt-Egylet palotájával az egykori Ferencz-József-kapú közelében. A második, 5000 koronás díj Vermes és Kaszab műépítészeknek és a harmadik, 4000 koronás pályadíj Hoepfner Guidó és Györgyi Géza építészeknek jutott. A biráló bizottság továbbá megvásárlandóknak találta: 1. Ray Rezső, 2. Töry Emil és Pogány M., 3. Lux Kálmán és Éber László dr., 4. Lechner Ödön és Sebestyén A.; továbbá Rózsavölgyi Gyula pályaművét.

Művészet 1910. 84. l.

mus cēd.

Bálint és Jambor

Művészet. 1909
336. l. (Kitüntetések)

A magyarországi
építőmunkások orsz.
szövetségének bérbáz
pályázatán III. díj

U. o. 1910. 180 l. (A római
magyar művészház
tervpályázata.

U. o. 1913. 431. l. (Keppel) 75 l.
1913. 206, 212 l. (Keppel)
(Az Erzsébet-emlékmű).

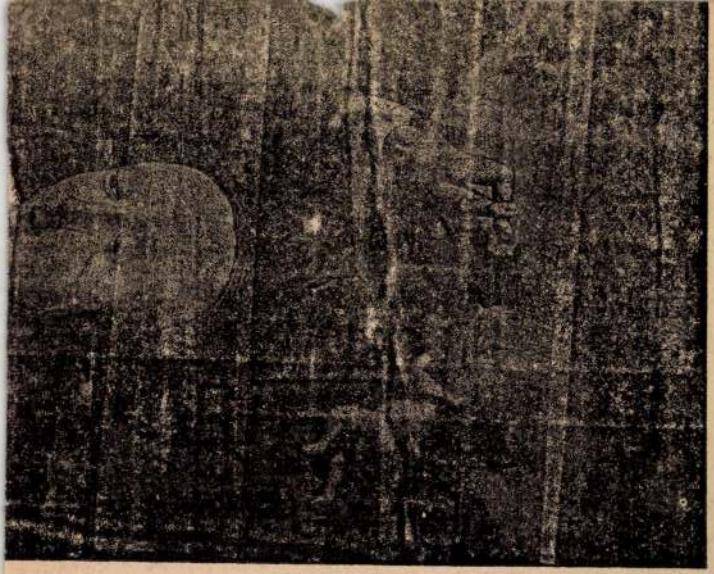

Bálint Zoltán
építész

vód
l
Művészet
1939. 12. l (Nekr.)

110. kép. *Pisanello*

charisztia előtt. Bp. 1938., 26. kép. — M
Zoltán: La mostra della pittura napolet
Corvina, 1938., 585. l. — Lepold—Lip
55. l.

PROCACCINI, GIULIO CESARE (bolo
festő, 1548—1626 körül)

Madonna Jézussal

Vászon, olaj, 63×51 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.
Őszi kiállítás 1930., Ipolyi, 83. szám.

Bálint és Jambor

l.

Műv. Krónika

1904. 8. 14. 7. h

(Tahi Antal festő

siremlére.)

~~s doktor Ur! Kérem azon~~
~~végét, hogy az itt hagott képre~~
~~gotó véleményét még ma, lehe-~~
~~k 7 órág velem telefonice közölni~~
~~ztassék. Otthon vagok egész estén~~
~~később is.~~

~~Köszönettel s szivélyes~~
~~üdvözlettel kézt hive~~

Tuvóziláss

IX/29

Bálint és Jámbor

vod

Nemes Mihály. Az Erzsébet-emlék építészeti pályaművei.

Budapest. 1910 febr. 9.

II 22

1904. I. 11.

Győr (78/1904.)

Matlekovics mire

Bálint és Jambor

Der Wettbewerb des Königin Elisabeth-Denkmals. — Ein Künstlersterit. — Irta B. K. Neues Pester Journal, jan. 6. 1911.

95

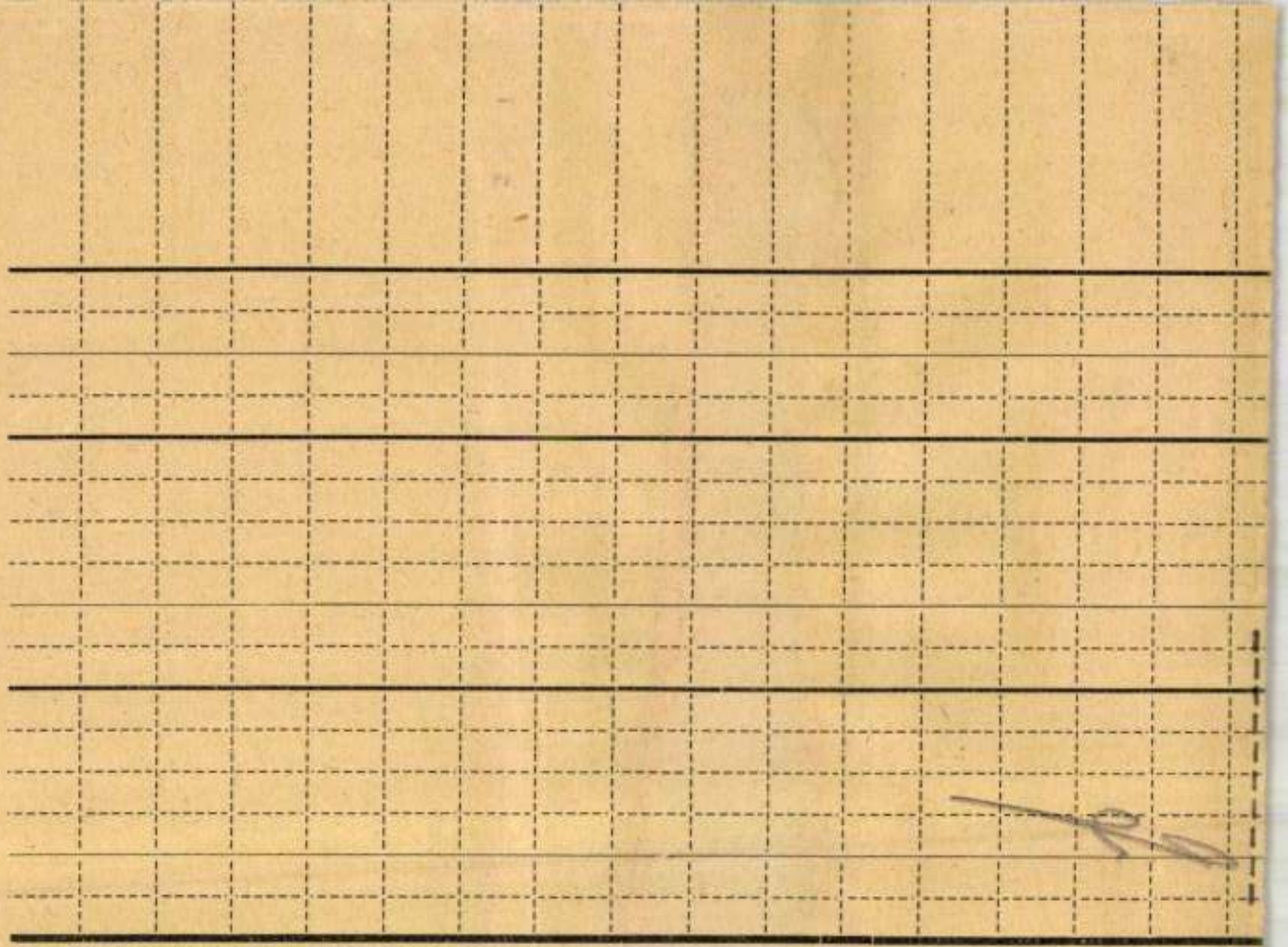

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA, BUDAPEST.

Bálint Zoltán

— **Halálozás.** *Bálint* Zoltán építőművész, a francia Becsületrend lovagja, 68 éves korában meghalt. *Bálint* Zoltán *Jámbor* Lajossal társasviszonyban jelentékeny munkásságot fejtett ki. Ők tervezték az 1900. évi párisi világkiállítás magyar pavillonját, amelyet Grand Prix-szel tüntettek ki. A fővárosban és az ország nagyobb városaiban számos középületet terveztek. *Bálint* Zoltán tagja volt a Szépművészeti Tanácsnak, továbbá számos művészeti és műszaki testületnek, intézménynek.

8 Órai Ujság
1939 január 19.

Bálint Zoltán

452 Horvay Károly. A new-yorki kath menház. West chesterben. Vízfestmény.

453 Horvay Károly. Egy new-yorki üzletépület bejárata. Tollrajz.

454 Horvay Károly, A new-yorki kath. menház kápolnájának ablakai. Vízfestmény.

455 Kőrösi Albert és **Sebestyén Artur építészek.** A m. kir. szab. osztálysorsjáték r. t. palotájának távlati képe. Vízfestmény.

456 Kőrösi Albert és **Sebestyén Artur** építészek. Nyaraló távlati képe. Vízfestmény.

457 Bálint Zoltán és **Jámbor Lajos.** Telepes község ág. evangelikus temploma. Építészeti rajz.

458 Bálint Zoltán és **Jámbor Lajos.** Lipótvárosi új zsinagóga-lépcsőház tanulmánya. Építészeti rajz.

459 Bálint Zoltán és **Jámbor Lajos.** Belsőség-tanulmány a lipótvárosi új zsinagóga kupolájához. Építészeti rajz.

460 Bálint Zoltán és **Jámbor Lajos.** A pesti izr. hitközség templomának hátsó homlokzata. Építészeti terv.

461 Bálint Zoltán és **Jámbor Lajos.** A pesti izraelita hitközség templomának főhomlokzata. Építészeti terv.

462 Bálint Zoltán és **Jámbor Lajos.** A pesti izraelita hitközség templomának oldalhomlokzata. Építészeti terv.

463 Bálint Zoltán és **Jámbor Lajos.** A pesti izraelita hitközség templomának külső látképe. Építészeti terv.

464 Vágó László és **Vágó József.** Templom- és paplaktanulmány. Vízfestmény.

465 Vágó László és **Vágó József.** Részletrajz a templomhoz. Vízfestmény.

466 Vágó László és **Vágó József.** A M. úr tanyai háza Biharmegyében. Tollrajz.

467 Vágó László és **Vágó József.** Templom és paplak tanulmány. Vízfestmény.

468 Vágó László és **Vágó József.** A M. úr tanyai háza Biharmegyében. Vízfestmény.

Műcsarnok 1900/1. téli Kiáll.

469 **Vágó László** és **Vágó József.** Budapesti lakóház. Tollrajz.

470 **Vágó László** és **Vágó József.** Nyaraló Budafokon. Tollrajz.

471 **Fischer Ferenc.** Magyar nyaraló Budapesten (VII., Szabó József-utca 23). Távlati kép, vízfestmény.

472 **Fischer Ferenc.** Budapesti VI. Petőfi-u. 9. sz. bérház. Vízfestmény, távlati kép. Fischer Ferenc építész tulajdona.

473 **Fischer Ferenc.** Szombathely r. t. város III. emel. bérpalotája ugyanott. Vízfestmény, távlati kép. Fischer Ferenc építész tulajdona.

473/a. **Fischer Ferenc.** A nagyszebeni görög-keleti dóm távlati képe. Építészeti tervrajz.

474 **Vágó László** és **Vágó József.** Templom- és paplaktanulmány (főhomlokzat). Vízfestmény.

475 **Korb Floris** és **Giergl Kálmán.** A legmagasabb uralkodóház családi alapjának Budapesten épülő bérháza. Irónrajz és vízfestmény. A legmagasabb magán-, és családi alapok vezérigazgatósága tulajdona.

476 **Zückler Herman** Tanulmány lámpafénynél. Vízfestm.

477 **Nadler Róbert.** Éva. Ecsetrajz. 200 korona.

478 **Kalmár Elza.** 3 drb litografia. Egyenként 10 korona.

479 **Koszkol Jenő.** Nádas. Vízfestmény. 300 korona.

480 **Barta Ernő.** Judás. Pastell. 1600 korona.

481 **Olgyai Viktor.** A cziprusok útja Rézkarc. 200 kor.

482 **Tahi Antal.** Taormina az Etnával. Vízfestm. 700 kor.

483 **Barta Ernő.** A vigasz. Olaj-pastell. 1200 korona.

*484 **Tahi Antal.** Alkony. Vízfestmény. 650 korona.

485 **Olgyai Viktor.** A tölgy Rézkarc. 200 korona

486 **Barta Ernő.** Tanulmányfő. Szénrajz. 100 korona.

487 **Nadler Róbert.** Utca Gradoban. Vízfestm. 400 kor.

488 **Basch Arpád.** Uti képek. Olajf. Egyenként is eladók.

489 **Olgyai Viktor.** Az «usher» vár (Edgar Poe) Rézkarc. 200 korona.

490 **Székely Árpád.** Paraszt udvar. tollrajz. 160 korona.

Bálint és Jánbor

† 1910

Az Erzsébet-emlék helye. Irta Palóczi Antal. Vállalkozók Közlönye, márc. 31.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETE

KÖNYVESBO

BUDAPEST IV, KOSSUTH LA

POSTAFIÓK: 242 ~ TELEFONSZÁM: A
POSTATAKARÉKP. CSEKK: 37.473. ~ A

14870/ 40744 SZÁM

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

dr. Sze

Bp

SZÁMLA

MENNYISÉG	AZ ESETLEGES FELSZÓLALÁSOK 14 NAPON BELÜL ÉS SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VÉTETNEK FIGYE
1	Szola - Apologétika

Bálint és Jaimbor

ined

R. Das Elisabeth-Denk
mal. Pester Lloyd 1910
febr. 10

YAR EGYETEMI NYOMDA
VESBOLTJA
KOSSUTH LAJOS UTCA 18
OSTAFIÓK: 242. — POSTATAKP. CSEKKSZÁM: 37.473

tiványi Gyula urnak,

Bp.I.Horthy M.-ut 104.

ON BELÜL ÉS CSAK INEK FIGYELEMBE	EGYSÉGÁR P	f	ÖSSZES ÁR P	f
			-.80	
an			2.90	
			3.70	

Bálint és Jambor

Pesti Hírlap

1913. máj. 28
(Az Erzsébet-an-
lékmű.)

✓

ker. ..... -utca ..... szám

VASS-GARAGE

TELEFON:
37-4-47

Mélyen tisztelt Cim!

Értesültem, hogy Uraságod nb. házában örömnap van készülőben, ez alkalommal vagyok bátor
legelegánsabb számozatlan
luxus- és bérautókat ajánlani.

VASS-GARAGE

TELEFON:
37-4-47

Tisztelettel
VASS TESTVÉREK
BÉRAUTÓ ÜZEME
Városi iroda:
IX., Soroksári-ut 38—40

Bálint Zoltán és

Jambor Sajos

nincs cíd

cíd

Radisics, Eugen de

Le pavillon historique de la Hongrie a l'exposition universelle de Paris en 1900. Paris é.n.

(Szalay Imre cikke a magyar pavillonról kepes táblákkal 11–28 l.

Castriota György:

Egész alak, áll~~ra~~és hisse
zsot tart, ~~a~~ baljával az oldalá
~~van~~ forgóval, ~~haja rövid, bap~~
pánciél~~a van öltözve~~, a mely fel
térben lovas csatát látunk. Fel
„GEORGE CASTRIOT, otherwise called
Scourge of the Thurkes. He slew
of Amuraths army, Overran the
consisting of 40000 still remaynin

Rézmetszet, méretei a vona

9102.

Scudery: Curia Politiae.

Bábut és Jánbor

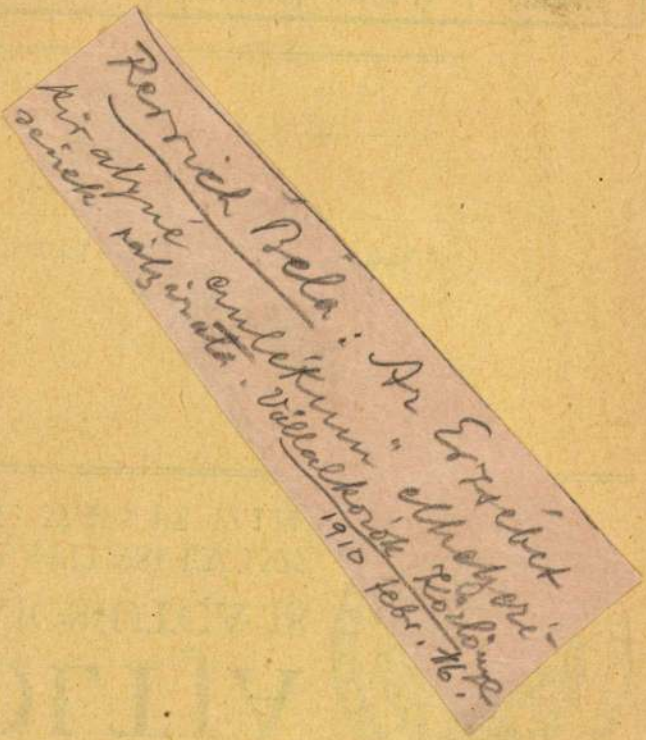

Rerrich Béla: Az Erzsébet kir. atyné emlékmű elhelyezésének rátszárata. Vállalkozók Rozlöm. 1910 febr. 16.

ÉMI NYOMDA
OLTJA
AJOS-UTCA 18
ALAPÍTÁSI ÉV 1577
K: 37.473 ÉS 57.124.

Szentiványi Gyula urnak,

ES CSAK JELEN ZELEMBE	EGYSÉGÁR AP	f.	ÖSSZES ÁR AP	f.	ÖSSZES ÁR AP	f.
r.	7	80			7	80

Bálint és Jambor

Rerrich Béla – Még egyszer az Erzsébet királyné-emlét-ről. Vállalkozók Közlönye 1911. jan. 18.

I. rész

2.40 —
4.40 —
6.20 —
5.80 —
4.-- —
2.-- —

38.80 —

i- tört.
ittan

Bálint és Jambor

SZOBRÁSZAT.

Az Erzsébet-szobor elhelyezésének pályázata. Irta Rerrich Béla. Vállalkozók Közlönye, jan. 4. 1911

Dr Radvanyi, Titus
I. Dersö u. 11

Bálint Zoltán

épitész

Életr. arck.

Szefeltlex. 436.l.

Bálint és Jámbor

Szefeltlex 278, 279 l.

Lédeser palota:
Debreceni ref. egyház
bérpalotája stb.

Bálint az Jambr.

1910.

Erzsébet királyné szobra. Irta Strobl Alajos. Magyarország, márc. 20.

Bálint és Jámbor

l. Siklóssy F. K. Tört.

211. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Bálint és Jambor

Sándor Ödön: Vas-
beton szukász Nagy-
bányán. Épitő Ipar
1910-198. l. Képeli
Rel.)

egyek: kitűnő (1), jeles (2), jó (3),
(4), elégtelen (5).
ó **általános tanulmányi eredménye:**
a legfeljebb egy érdemjegye jeles,
tűnő; jeles, ha legfeljebb egy érdem-
a többi kitűnő vagy jeles; jó, ha
egy érdemjegye elégséges, a többi
les, vagy jó; elégséges, ha két vagy
mjegye elégséges, de elégtelen ér-
nincs; elégtelen, ha egy vagy több
elégtelen érdemjegye van.

Bálint és Jámbor

tervezték Hajdu vármegye székházát, melynek dísztermében vannak az alábbi üvegablakok

Török Gyula: Kernstok Károly üvegjei.
Magyar Hirlap
1912. szept. 6.
U. 474.

Bálint Zoltán

és

Jámbor Lajos

minu céd

a Fészek klub generális átalakítási terveit fentiek készítettek.

Tolnay Ákos:

A Fészek 25 éve.
(1901 — 1926) [B.p 1926]

18 — 21. l.

BUCH
1942

Bálint és Jámbor

Üllői uti „B" épület,
(városi bérház. Fervezték
fentiek. Épült 1926.

vöd

Szilágyi Sándor:
Nagy-Budapest.
Bpest, 1927. 97–99
l.

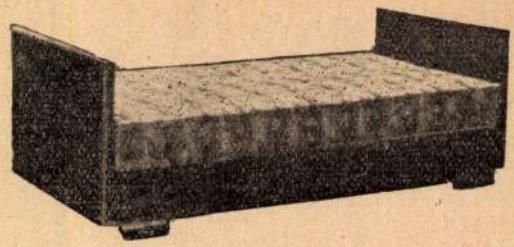

„Fidor" kanapé-ágy fekvő állapotban.

Olyan kényelmet nyujt, mint egy ágy, amelyben ruganyos ágybetét van.

SZABADALOM bej. 14561. sz. a.

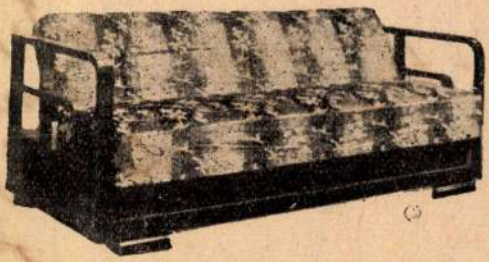

„Fidor" kanapé-ágy ágynemü-tartóval. Szabályozható támlával.

Az ágynemü könnyen berakható, mert az ülés kettéhajlik és igy félsulyt kell emelnünk.
Higiénikus, féregmentes.

„Attila"-nyomda, Ujpest, Árpád-ut 18

Bálint Zoltán

építész

L.

Szendrey-Szentiványi

144. l.

folyt. a 145 old.

Bálint és Jambor

wod

Uj Idők

1899. V. 557 l.

M.K.)	.80	-.40
y 326 oldal	4.--	1.40
szélések 324 oldal	4.--	1.40
alusi Hamlet Regény	4.--	1.40
Regény 308 oldal	4.--	1.40
természettudomány Kötve	3.50	1.60
Alexics György Kötve 380		
anulásra nagyon alkalmas)	6.-	2.40
vtan (alak és mondattan)	1.20	.60
világszemlélete 128 oldal	3.40	1.20
észségtana 140 oldal	3.--	-.70
rózsa Vadnyugati történet		1.20
m kistükre 159 oldal	2.40	.80
ete 4 kötetben 100 képpel	30.--	7.-
agy. ellátta Heinrich G)	2.40	1.--
zattal ellátta Radó Antal)	2.40	1.--
ny 420 oldal	4.80	1.40
i királyságért 1505-1526	8.--	1.80
szeres tanitása 100 oldal	1.60	-.50
,levelei,halálos ágyán tett		
és 16 facsimile levéllel	12.--	4.80
nféle étkek kitünő receptei		1.--
képpel 250 oldal	7.--	1.80
n regény 1058 oldal	10.--	4.--
let 150 oldal	2.80	1.60
k (M.K.)	-.80	-.40
Regény kötve 185 oldal	2.85	1.50

6. HÉT

Bálint Zoltán

[illegal]

— **Bálint Zoltán halála.** Az utolsó építész-generáció egyik markáns alakja, Bálint Zoltán építőművész, a francia Becsületrend lovagja kedden rövid szenvedés után 68 éves korában elhunyt. Bálint Zoltán Jámbor Lajossal társas viszonyban 42 éven át működött a monumentális építkezés terén. Az 1900. évi párisi világkiállítás magyar pavillonját tervezték és ezzel a munkájukkal a Grand Prix-vel lettek kitüntetve. Budapesten és az ország nagy városaiban számos jelentékeny középület tervezése és magánépítkezés egynéhány stilusban magasan álló alkotása fűződik nevéhez. Mielőtt munkásságától visszavonult, hosszu évekig tagja volt a Szépművészeti Tanácsnak és számos művészeti és műszaki testületnek és intézménynek.

111

Ujság 1939. januar 18.

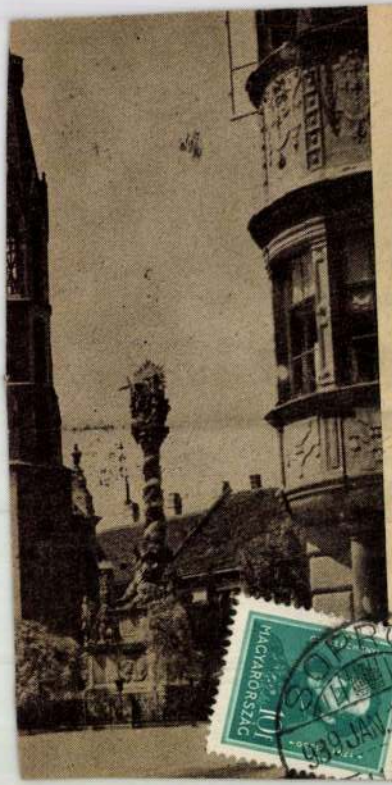

SOPRON

SZAB. KIR. THJ. VÁROS POLGÁRMESTERÉTŐL

2344o/1938.V. szám

A

Müemlékek Országos Bizottsága,

Budapest.

Bálint Zoltán

építész

Arad

=

Ujvidék

80-l.

Bálint és Jambor

1910.

Az Erzsébet-királyné-emlék. Irta Ujváry Ignác. Pesti Napló, márc. 11.

(Művészet 1910. 184. l.)

Fenti ékkel Vermeres-Kaszabnál is kozlendők

siras II.r.
l diff

2.40
-.40
2.80

17.709. KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA, BUDAPEST

Bálint és társai

VIII. Rökk Szilárd u.
5606 hrsz. 4 emeletes ház.

Vállalkozók közül

1905. aug. 2.
(Magánépítési engedélyek Budapesten.)

Bálint és Jámbor

vrod

Vállalkozók Körlönye.

1911. jan. 18. (Az Erzsébet királyné-emlék pályázatának bírálati jegyzőkönyve.)

1153

a helyezett tojásdad medaillonban s kissé
brázolva. Haja göndör, fejdisze s fülbevalója
gyfüzér s kettős gyöngysorral szegélyezett palást-
nei látszanak, csatja pedig kétfejű sast mutat.
TIS ODORE és AD SYDERA TENDO feliratú két
zári koronát babérgalyak karolják át s oldalt
Körirata: SEREN: PRINCEPS AC DOMINA DN:
UNGARIÆ ET BOHEMIÆ REGINA S.C. M. FERDI-
elirata a talapzaton négy sorban:

ctô MULTÆ VIRTUTIS HONORE,
o CÆSARE DIGNA virô.
acies prodit, VIRTUTIS HONORE;
TÔ CÆSARE DIGNA virô.

ob Sandrart Sculp: et Excudit Ratis-

a vonalkeretnek 38·1: 24·9 cm.

1153.

Sz. N. 306/98
205-98-1

Bálint és Jambor

vad

Vállalkozok Közlönye

1914. máj. 20. (A tejetlenség iskolája. Kavarodás a Nemzeti Ombáz körül)

irant 8 napon belül
k annak érvényesitése
l még költségeket is o

Tisztel

Bálint és Jendor

1910.

Az Erzsébet-emlék helye. Irta E. Vállalkozók Lapja, márc. 16.

1 Radnai: Egységes magyar gyor
cserébő

3 IX/21

Kelt Budapesten, 193.....

Bálint és Jámbor

Magyarország a párisi világkiállításon. A jövő évi párisi világkiállítás foglalkoztatja most nálunk is az iparos, kereskedelmi és művészi világ egy jó részét. A magyar történelmi bizottság legutolsó ülésén elhatározta, hogy Ő Felsége elé küldöttségileg járul oly czélból, hogy az uralkodó-család tulajdonában levő magyar műemlékek érdekesebbjeit a kiállítás részére átengedni kegyeskedjék.

Lukács Béla kormánybiztos ismertette azután a bizottsággal a külön magyar pavillon létesitésével összefüggő kérdéseket és bemutatásra kerültek a pavillonnak *Bálint* és *Jámbor* műépitészek által elkészített tervei, melyeket a párisi igazgatóság is már változatlanul elfogadott. *Szalay* Imre nemzeti muzeumi igazgató, mint a történelmi kiállitás végrehajtó-bizottságának egyik elnöke, tájékoztatta a bizottságot a pavillon belső diszitésére felhasználandó motivumokról. Érdekes képet nyujtott *Herman* Ottó az ősfoglalkozások kiállításáról; az összegyűjtött tárgyakat legközelebb közszemlére fogja bocsátani. Végül érdekesen fejtegette *Thallóczy* Lajosnak azon tervét, hogy legeredetibb intézményünk, a magyar huszárság története és hatása az európai könnyü lovasság fejlődésére, illetve a külföldi huszárságok alakulására miként volna bemutatható és felhatalmazást nyert a bizottságtól ezen anyag feldolgozására. — A kiállításon bemutatják a budapesti és a jelentősebb vidéki *szinházakat* is. A fényképek mellett feltüntetik a játékrendet, a költségeket, s felsorolják a színművészetnek a magyar közmüvelődésre oly nagy hatásáról szóló adatokat. — A *festőművészek* és *szobrászok* is készülnek. De keveslik, hogy csak száz folyó méter helyet kaptak, a melyen a legjobb esetben 70—80 régi és ugyanannyi ujabb kép helyezendő el, a mi nem elég, hogy a magyar művészetet méltó módon bemutassa. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter nagyban buzdítja a művészeket, s megigérte, hogy a kiállítandó művek közül százezer forint erejéig vásárolni fog a szépművészeti múzeum számára.

Vas. ug. 1895. 129.

VASÁRNAP
31
Kat. Fehér vas.
Prot. Árpád
Ó-g. 18.Nb. 3. v.

N. k. 5 ó. 43 p. N. ny. 18 ó. 28 p.

HÉTFŐ
1
Kat. Gyo. B.-A.
Prot. Hugó
Ó-g. 19. Krizs.

IV. HÓ ÁPRILIS

KEDD
2
Kat. P. Ferenc
Prot. Áron
Ó-g. 20. Szabb.

SZERDA
3
Kat. Rikárd pk.
Prot. Keresztély
Ó-g. 21. Jakab

CSÜTÖRTÖK
4
Kat. Izidor pk.
Prot. Izidor
Ó-g. 22. Vazul

PÉNTEK
5
Kat. F. Vince
Prot. Vince
Ó-g. 23. Nikon

SZOMBAT
6
Kat. Cölesztin
Prot. Cölesztin
Ó-g. 24. Zakar.

Izr. 27. S. Thaszria

Bátrik és Jambor

(~~Pater Gen~~ - Az
ötödik kritikus új
vidóstemplom hely-
zata)

Vas. U/S.

1899. 202. l

Koppel

Bálint Zoltán

A párisi kiáll. alkalmából a becsületrend tiszti Ereszjét kapta

Vas. Ujs. 1901. 553. l.

[A francia becsületrend magyar lovagjai)

Bálint és Jambor

Irod

Vas. Ujs. 1904. 124. l.
(Gróf Andrássy Dénesné
zobra.)

Józsefvár tpl

160

államfogoly, s csak 1798-ban bocsátották el végkép.

De már későn. Szerető anyját a sirban találta; megölte a fia sorsa miatti aggódás és bánat. Rosty Pestre jött egyedül, elhagyatva, hogy ügyvédkedéssel tartsa fenn magát. Semmije sem volt; csekély örökségét már korábban elhalt atyja elpazarolta. Sok küzködés után báró Orczy József zempléni főispán kinevezte főlevéltárosává. A szabadelvű mágnás, a költő Orczy Lőrincz fia, megszánta a boldogtalan embert s biztos kenyérhez juttatta. E mellett az ügyvédséget is folytathatta. Így már-már jobb sors hajnala látszott derengeni a sokat próbált férfiú számára.

Ámde ez a szerencsés változás sem tartott sokáig. Nemeslelkű pártfogója 1804-ben meghalt s özvegye falura hítta meg Rostyt, hogy három fiát a magyar jogban oktassa. A három tehetséges ifjú mágnás egyike, György, már 1807-ben Pestvármegye aljegyzője lett.

Mi történt a főúri özvegy házánál, mi nem, mind máig kiderítetlen maradt; csak az bizonyos, hogy Rosty kiesett pártfogónője kegyéből s a háztól elűzetett. Annyi megállapítható, hogy az özvegy bárónőt is méltán érheti a vád, hogy nem viselkedett méltényosan gyermekei

BÁLINT, JÁMBOR ÉS KALLÓS PÁLYATERVE.

Ötven éves kort ért. Kihűlt testét a pesti

dik partner. A legbuzgóbb, a legbiztosabb, a ki mindennap ott volt már pont hatkor s korholta a rendesen későn jövőket: *Nedeczky* Istvánt, vagy *Sváb* Károlyt. *Jókai*nak szabad elkésni, mert poéta és mert fiatal házas.

Igazi élvezet volt elnézni az öregek játékát. Azt a sok csalafintát, ravaszságot, griffet, a melyet használtak csupa kedélyességből, kötekedésből. Vidám nyájasság, humor aranyozta meg azt a másfél órát.

Inkább tréfa volt ez, mint játék, kicsibe is ment és a nagy kártyások regulái nem jutottak itt érvényre. Volt külön *taroknyelvük* s jaj volt annak, ha valami idegen került közéjük, a ki nem értette. A taroknyelvükkel mindent kibeszéltek, a mit nem lett volna szabad tudni. A generális a fejét vakarta a kiadásnál s kedvetlenül fogdosta sorba a kártyákat, mondván: «Ejh melyik vízbe fúljak?» Ezt akkor a segitő partner rögtön megértette, hogy nincs nála *szengli*. A segitő partner, mikor ő rá került a kiadás, kihitt egy treffet és megvakarta a vállapoczkáját: «Három bolha csipi a hátamat», a mi annyit jelentett, hogy három treffje van.

Egy szóval csak afféle dilettáns kártyások ők, a kiknél az «unformok» nem számítanak. Hatkor kezdték, háromnegyed nyolczra három tourt mondottak, mert csak nyolczig tart a polgári

Az a kis út odáig:
Kedvesemmel andalogva,
Kis kunyhónktól édes anyám sirjáig.

Fekete madarak.

Míg az élet napja melengette szíved
S ragyogta be arczád:
Mint a galambdúczból a fehér galambok,
Gondolatim mindig úgy repdestek hozzád.

Mióta meghaltál: a fülembe folyton
Ezer harang kondúl . . .
Gondolatim búsan rajzanak, miként a
Fekete madarak a sötét vadonból.

Bejárják a lankás, szélfuvalmas mezőt,
Kakukfüves völgyet,
A kanyargó Balog réti gyaloghídját,
Hullámzó kalászú, pitypalattyos földet.

A hova csak léptél: mindenütt ott járnak
A lábad nyomába . . .
Feketébe vonja az egész tájékot
Árnyékvető szárnyuk síró suhogása.

Esti csillag keltén az akáczos dombra
Szállnak el mindnyájan:

tett szert.

Rosty előkelő magyar nemesi családból származott. Iskolái végeztével a jezsuita szerzetbe lépett; de csakhamar meggyőződött, hogy a szerzetesi élet nem neki való pálya; ezért, mint még különben is csak növendék, a rend odahagyására határozta el magát. Kilépvén szerzetéből, a községi kerületi táblánál vállalt jegyzői hivatalt. Ott azonban nemsokára hurkot vetett nyakára a kémkedő hatalom üldözésének boszúja, mely osztályosává tette azok sorsának, a kik, mint Hajnóczy, Kazinczy, Hirgeist és mások, Kufsteinban, Spielbergben, Budán, Munkácson szenvedtek rabságot. Rosty a budai Ferencz-rendi zárda és a magyar testőrség kaszárnyája falai között, hat láb hosszú lánczczal a földhöz bilincselve, senyvedett hónapokon át, nem kapva még gyertyát, kést és irószert sem, s élelmezésében is arra a naponkénti 20 krajczárra szorítva, melyet az udvar a foglyok ellátására rendelt.

Olykor megnyilt a czella ajtaja s egy bájos gyermeklányka, a foglyok egyikének, Hirgeist Ferencznek, báró Orczy László kasznárja fiának 12 éves húga, később báró Prónay Simon neje, friss gyümölcsöt vitt a sápadt szenvedőknek. Remény, vigasztalás szállt ilyenkor az ifjak csüggedő lelkébe; de Rosty szótlan, komor maradt; gyámol nélkül hagyott édesanyjára gondolt, ki benne egyetlen támasz[illegible]

Az új nagybányai Lendvai-szinház. Bálint és Jámbor műve

az embernek. Gyönyörü, színes leírásai, az őszi erdő, a sarjadzó tavaszi rét, a rejtelmes ingovány mesteri megfestése azonban önála nem egyszerü háttér, amely csak arra való, hogy az alakok kontúrja annál erőteljesebben emelkedjék ki. Az akcióban önála a természet is résztvesz, az nem csupán tarka képet nyujtó, szemet gyönyörködtető színpadi dekoráció, amelyet el lehet tolni és mással helyettesiteni. Az ő novelláiban a természetleírás, maga a természet összejátszik az emberrel és e kettő között valami titkos, varázslatos közösség áll fenn. Ilyen „A boszorkány"-ban és ilyen másik könyvében: „A szabad ég alatt"-ban. Mert bár öt könyvről, de csak négy íróról lesz itt szó, mivel Bársony István két könyvvel szerepel. „A szabad ég alatt", amely most érte el harmadik kiadását és ebben a formájában megbővült, Bársony festői természetleírásának színe-javát tartalmazza. Nem novellák ezek, hanem színpompás képek a művészetek ősanyjáról: a természetről. De amíg Bársony novelláiban a természet belékapcsolódik az embereinek életébe és a novellák akciójába, addig itt a természetleírásokba viszont az ember, az ember egy-egy plasztikus mozdulata visz életet a természetbe és egyszerre elevenné varázsolja a vadvirágos mezőt, a tavaszodó erdőt.

A természet örök rejtélyeit fürkészi Bársony István, *Malonyay Dezső* pedig a másik örök rejtély: a szerelem felé közeledik kutató szemmel. „Az öreg méltósága" cimü novellás könyve voltaképpen egy bájos szavu, öreg don Juan nagy szerelmi regényének gyönyörü töredékes, ötvösmüve. Az öreg méltósága a látszatra cinikusnak szeretne föltünni, de azokban az elragadó szerelmi történetekben, amelyeket elmond, és amelyeknek ő volt a hőse, könnyü fölösmernünk az érző szinü, nemes gondolkodásu, emberi érzésü grand seigneur-t. Mindenki bizalommal viseltetik iránta — és azokról is csak igy nyilatkozik, akik a bizalmon kivül más érzéssel is közeledtek feléje. Diszkrét és lovagias lénye azonban nem enged többet mondani azokról, akik egy-egy gyönyörü óra emlékével gazdagitották életét. Jókedvü, megvesztegetően bájos kalandjai után, ahogy az idő őszre fordul és az esték ködösek lesznek, csöndes és érzelmes emlékeit veszi sorra. Mindenről tud valami történetet. Minden élettelennek látszó tárgynak, az ő szemében, az ő lelkében, története van. És az ő szavára minden él, minden visszafiatalodik: a szürke kendő, az öreg zenélő óra, amelynek már mutatója sincs: — és ez megint egy másik történet. És minden története a szerelemről szól, de a hangja mindnek csöndes, bájos és szelid, mint az öreg zenélő óra ódon muzsikája.

Farkas Pál

Singer és Wolfner

Bródy, Bársony és Malonyay könyvének, valamennyinek van valami külön egyéni bélyege és ez megvan *Farkas Pál* könyvében is. „Az utolsó menüett"-ben. Novellái történelmi novellák, de amellett, hogy bennük tökéletesen föl-idézi az illető kort, annak hangulatát, levegőjét és világfelfogását, ez a kor minden novellájában pompásan korrespondál a mi korunkkal. Az összefüggést könnyü megtalálnunk valamennyinél és azt a motivumot is, amellyel a mi életünkbe kapcsolódik. E miatt azután értékük növekszik, ha összehasonlitjuk a Gobineau renaissance drámáit utánzó egyéb, újabb korrajzokkal. Igy ezek a novellák többek is, mint egyszerü szórakoztató elbeszélések, bár azoknak minden erényük: az érdekes meseszövés, a pszihológiai rajz, művészi stilus, könnyed, folyékony előadás is megvan bennük. De amellett — több is van bennük. Valóságos Janus bifrons novellák ezek: egyik arcuk a mult felé van fordítva, de a másik a jelent nézi és szemükben ott tükröződik mind a két kor.

Mind az öt könyv Singer és Wolfner kiadásában jelent meg.

Gereblye

Tanyai vér

Irta Reéz Pál

Jegyzetek a Nagy-Alföldről

Há az ember sokat jár a tanyán, sokat tapasztal. Aminthogy sokat járó ember, ha nyitva van a szeme, tapasztal mindenütt tapasztalni valót, mert hiszen a világ kerek és lapos hátán minden jó órajárásnyira más a szokás, más az erkölcs, más az ember.

Talán csak itt a nagy magyar Alföldön egyformák az emberek, mivelhogy az Alföld is egyforma. Ámbár aminthogy van semlyék, vizállásos hely, homok, feketeföld, vagy legelő, azonképpen akad csöndes, magának való magyar ember, vidám tanyai pa-

Uj Idők 1910-11. XVII-8. sz.

Repülőverseny

Nyolc repülőgép együttes versenye a Belmont-Park felett. Moissant megnyeri a 10,000 fontos repülési díjat. Lent a nyertes arcképe látható. A többi versenytárs balról jobbra: Lesseps, alatta Andenars, aztán egészen leut Harmon, mellette a nagy gépen Graham-White, fönt a középen Latham, alatta Brookins, jobbra fönt Moissant, alatta Johnstone

raszt, rókatermészetü szomszéd, avagy csalafinta juhász is. De faji sajátságban csak egyforma tanyai ember az mind, miképpen az Alföldet is a talajviszonyok ily sokfélesége alkotja.

Az alföldi magyar faji sajátsága odakint a tág tanyavilágban egyazon kaptafán alakult ki. A tanyai csecsemő a tanyaház körül nől-növekszik és kevés szóból tanul meg érteni, mert a körülötte levők nem bőbeszédü emberek. A gyerek nem tudja, hogy az apja büszke, nyakas magyar, aki egyformán félvállról beszél úrral, avagy maga fajtájával, de amint az apjától tanulta, olyan lesz idővel ő is. Ez az öntudatlan büszkeség egyik legsajátosabb erénye a tanyai magyarnak s egyben legirigyeltebb is, mert nem tettetett, hanem természetes és utánozni nem lehet.

Engi Tüdő Vince, itt a domaszéki szélen, például biztosan nem a bojárhalmi iskolában tanulta a büszkeséget, ahol egyébként a tudományt magába szívta, hanem odahaza a tanyán. Az apja híres kormánypárti ember volt mindig, a fia is az lett. Az apja nagy vagyont szerzett, egész csapat tanyája sorakozik a domaszéki kapitányságban s kettő még a feketeszéli dülőn is látszik, tehát büszke is lehetett az öreg Engi jogosan. Ugyanezen a jusson büszke lett Engi Tüdő Vince is, aki, mikor a műúton gördül a kocsink, éppen kint áll a tanyaháza előtt és nézi a reggeli futó ködöt, amely nagyon alacsonyan száll, szinte a földön úszik s ami élő veteményt ér, azt elfonnyasztja.

Pipa van az Engi Tüdő Vince szájában, a két kezét hátravetette. Áll és néz maga elé, nem pedig vissza, noha az úton hosszu kocsisor halad. A képviselő megy a kíséretével, beszámolót mondani. Minden kocsi bakjára zászlótartó került a kocsis mellé; nyolc kocsin lengeti a nemzeti színü lobogót a reggeli szellő.

De hát Engi Tüdő Vince mégsem néz vissza, csak előre. A követ negyvennyolcas, ő pedig, az apjával együtt, mindig *bölcspárti* (Deák Ferenc-párti) volt.

Mondja is a szomszédom:

— Lássa, hogy néz maga elé ez a Pecsovics. Ide nem nézne a világért sem.

— Tán rösteli, hogy Pecsovics.

— Dehogy, kéröm. Büszke a cudar, hogy ő az urak pártjához tartozandó.

Aztán folytatja a szomszéd:

— Sok tanyája van, de vendéget még egyikben sem látott a mi pártunkból valót. Pedig a magyar ember vendéglátó.

Hovatovább egy vonalba érünk Engi Tüdő Vincével. Az első kocsin ülőknek már emberségesen kalapot emelhetne, de a büszke bölcspárti nem teszi ezt, hanem nyugodtan amarra fordul s anélkül, hogy fejét csak egyetlen szempillantásra is felénk fordítaná, lassan bemegy a tanyaházba és eltűnik az ajtó mögött.

Azt hinné az ember, hogy csökönyösségből nem törődik velünk, pedig az az igazság, hogy a büszkesége parancsol egész lelkének és még az egyszerü tanyai ember kiváncsisága sem vesz erőt rajta, hogy a követet és a hosszu kocsisort, meg a zászlókat lássa. Büszkesége inkább betereli őt a házba s amint utána szököm, hogy meggyőződjem, nem leselkedik-e utánunk, csodálkozással látom, hogy a szikár ember a háznak a mező tulsó részére néző ablakába könyököl és néz kifelé.

Ilyen Engi Tüdő Vince akad máshol is, nem is

keresendő, hol a Balkán legtöbb népének érdekei találkoznak. Hogy Bulgária jogot tart Maczedoniára s azt minden áron segítni akarja önállósága kiküzdésében, hogy aztán magához csatolja: az régóta nem titok. Az úgynevezett bolgár-maczedon bizottságok már öt kongresszuson hagyták helyben a Maczedonia számára kidolgozott programmot és sikerült tervök mellett felbujtogatni az albánokat is, kiknek két évvel ezelőtti zavargásai komoly bajokkal fenyegették Európát. De a bolgár bizottságok nem kevésbbé erélyes ellenfélre találnak Romániában, a mely — nem számítva a görögöket és szerbeket — a maga részére követeli Maczedoniának vele rokon népek által lakott részét. Az e miatti súrlódások eredményezték a bolgár részről román alattvalókon elkövetett legutóbbi politikai gyilkosságokat is.

Pedig I. Perdikkas királytól fogva, vagyis a Kr. e. 700 év előttől Kr. u. 1570-ig Maczedonia se nem bolgár, se nem román, hanem görög kormányzat alatt állott, alig 300 évnyi megszakítással, mely a római uralomra esik. Azon 58 város között, a mennyit a mai Maczedonia számlál, alig van négy római eredetű; egyet a szerbek telepítettek, török alapítás is csak egy van; a többi mind, századok óta görög.

A nagy-bolgár eszme legelső hirdetője, a Maczedoniára való szláv-orosz áhítozások irodalmi egyengetője a szintén görög Paisios szerzetes volt, az Athos-hegyi Kilendár kolostor tagja. E zárdában tanúlta meg az orosz nyelvet, a honnan a konstantinápolyi patriarkha, mint arkhimandrität, Moszkvába küldte 1755-ben. Ez alkalommal vélte fölfedezni az orosz társadalmi körökkel való közelebbi megismerkedése után, hogy ő tulajdonkép nem is görög, hanem bolgár. Könyvet is irt a «Szent Bulgária czárjai és népei szláv-bolgár történetéről», melyben kifejtette a középkori nagy bolgár birodalom eszméjét, mikor a bolgár czárok Erdélytől Konstantinápolyig s az Adriai-tenger epirusi partjaiig parancsoltak. Ebben mindent a bolgár-maczedonoknak tulajdonított. Bolgárok voltak szerinte, a kik 867-ben Vasilios maczedon császárral a byzánczi trónnak a maczedon dynasztiát adták, s Bulgária volt a szláv kereszténység bölcsője is. A szlávok két térítőjét, Cyrillus és Methodius szerzeteseket, természetesen szintén a bolgárokhoz sorozta Poisios.

A bolgár népiskolai oktatás, lehet képzelni, mily mohón karolta föl ezeket a történettudományi elméleteket, melyekkel egy nem létező nemzeti múlt dicsőséges hagyományait segített meggyökereztetni az ifjúság fogékony lelkében. A bolgár iskolák tanítása szerint Európa legelső szláv népe a bolgár s ő a tulajdonképeni törzse a nagy szláv népcsaládoknak. A szerbek, a görögök később vándoroltak be. Az albán egy keverék népfaj, csak a bolgár őrizte meg eredetének tisztaságát, s bolgár uralkodók voltak Fülöp és Nagy Sándor maczedoniai királyok is, kik aztán a Balkánnak görögök által lakott déli csúcsát is leigázták s a bolgár világbirodalmat az Indusig terjesztették ki.

Az igazat megvallva, ezekben a nagyzoló ábrándokban nem sokat engednek a bolgároknak a románok sem, a kiket Maczedoniában a kuczo-vlachoknak, vagy czinczároknak nevezett rokon népfaj sorsa érdekel. Ezekre első izben, 1855-ben Juon Radulescu és Dimitri Bolintzeanu hívták fel a figyelmet s érdekében ma a franczia lazarista-szerzet és a dúsgazdag görög Apostolos Margaritis, buzgó tevékenységet fejtenek ki. Hogy a bolgár álmok szertelenségeit kellő mértékig ellensulyozhassák, ők meg a maczedoniai nép albán eredetéhez kerestek és találtak bizonyítékokat. Egy 1880-ban román és albán nyelven megjelent s az albán néphez intézett szózat, mely 100,000 példányban nyomatott s melynek szerzője Margaritis és a franczia lazarista perjel, Faveyrial, az albánoknak egyenesen a legrégibb európai kulturnéptől, a pelasgoktól való leszármazását vitatja. E szerint természetesen maga Homeros is albán lett volna, valamint albánok az «Ilias» minden hősei, továbbá Aristoteles és Nagy Sándor.

A nagy maczedon hódító emlékezete e szerint közös kincse a Maczedoniát lakó népfajok nemzeti büszkeségének; senki sem él oly élénken a nép hagyományaiban, képzelődésében, még Byzancz utolsó császára, Konstantin Paleolog sem, a ki a székvárosára özönlő ozmánlik elleni harczban Konstantinápolynak Romanos kapujánál lelte hősi halálát, hogy a néphit szerint, mint Barbarossa, kővé változva, a Hagia Sophia sirboltjában várja be az idők beteljesedését, a mikor majd újra eljövend.

Ha a maczedoniai hegyek pásztorát zivatar lepi meg, szentül hiszi, hogy azt Sándor húga, a Nereidák királynője Kyra Kolo, (szép asszony) okozta s réműlten kiált fel: «Csodás lény, nemes hölgy! Sándor király szellemére kérlek, ne bánts engemet.» És vihar közeledtére mindenütt így kiáltanak a földmivesek, hogy a Nereidákat megengeszteljék: «Tejet és mézet adunk neked. Épen most ment erre Nagy Sándor király. Él és uralkodik ő!» A tengerészek pedig azt beszélik, hogy a tengerből gyakran kiemelkedik a szép Gorgonának, Sándor és Thalassa leányának alakja, mely halban végződik. Ha egy hajóval találkozik, rendszerint annak orrába kapaszkodik s felkiált: «Él-e még Sándor király?» Ha aztán a hajósok azt felelik: «Él és uralkodik» — rendkívül megörül a hírnek s ezüst simaságot adva a tengernek, lantjába kap és csengő dalt zeng. De ha a hajósok balgán azt felelik, hogy meghalt: akkor haragosan magasra dobja a sajkát s hangos sírással tünik el. Könnyeiből vihar-hullámok támadnak, melyek fenékig megrázzák a hajót, s mindenestől az örvénybe sülyesztik.

Egy más rege azt mondja, hogy miután Nagy Sándor a földkerekséget leigázta, arra a helyre érkezett, a honnan a halhatatlanság vize fakad föl s abból megtöltött két korsót, hogy e vízben megfürödve, halhatatlanná legyen. De egyik alvezére, a ki haragudott rá, elárúlta Sándor titkát a húgainak s rávette ezeket, hogy a halhatatlanság vízében ők fürödjenek meg s aztán a korsókat öntsék tele megint közönséges vízzel. A nővérek így is tettek, de a vizet, miután megfürödtek, az utczára öntötték, a hol az egy tyúkot és egy hagymát ért, minek következtében a tyúk halhatatlanná lett s évről-évre változtatja tollát és megújhodik, a hagyma pedig nem szárad el, ha forró nyáron kiakasztják sem.

Nem sokkal azután, hogy Sándor húgai a halhatatlanság vizében megfürödtek, a levegőbe emelkedtek s a Nereidák királynőivé lettek. Minden évben elragadják a falvakból a legszebb lányokat s Nereidákká teszik őket. Így aztán nagy nőcsoportok alakúlnak, melyek a hegyekben és sziklahasadékokban tanyáznak. Ha valamely vándor dél vagy éjfél idején halad el előttük, rátámadnak a Nereidák, megkötözik és szünetlenül kínozzák. De ha elég okos és azt kiáltja: «Él Sándor király, él és uralkodik!» akkor elősietnek Sándor húgai s kiszabadítják az illetőt kínzói kezei közül.

De nemcsak e történeti nimbusz ápolásában s a hajdani dicsőség emlékei kölcsönös lefoglalásában versengenek Maczedoniában bolgárok, szerbek, románok, görögök és albánok. A pénz és iskola, a nyelv és az egyház is azok közé az eszközök közé tartoznak, melyeknek mozgósítására számítanak minden részen, hogy Maczedonia hovátartozását eldöntsék. A bolgár izgatások nagy kiterjedéséről fogalmat nyújthat az, hogy azon az évi fél millió frankon kivűl, melyet a bolgár fejedelemség fennállása óta a számára felállított maczedoniai exarkhának fizet, még a következő tételek foglaltatnak az 1895-diki bolgár költségvetésben, mint maczedoniai rendeltetésű kiadások: 1.146,432 frank a «bolgár papság» rovata alatt, de a melyből maga a fejedelemség csak 237,000 frankot tart meg magának, a többi a maczedoniai propaganda czéljaira van szánva; 70,465 frank mint a közoktatásügyi miniszter tartalékalapja; 120,000 frank mint ugyanennek titkos rendelkezési alapja; 70,000 frank mint állami pótlék oly bolgár iskoláknak, melyek külföldről jelentkező (maczedoniai) bolgár tanulókat vesznek fel kiképzés végett. Összesen tehát 1.169,897 frank, nem számítva ide a magánosok áldozó-

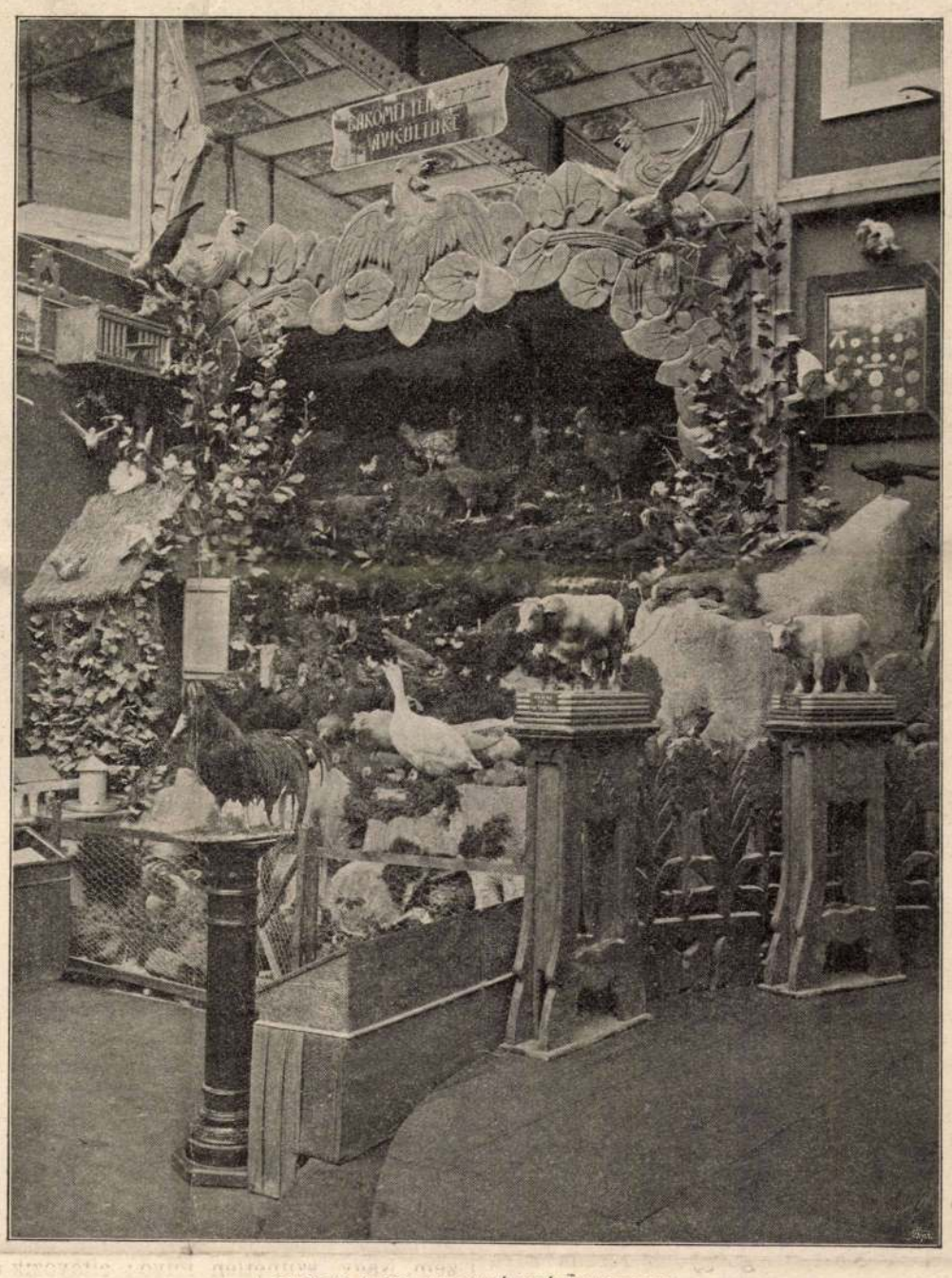

A MAGYAR BAROMFITENYÉSZTÉS CSOPORTJA.
A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSBÓL. — Erdélyi fényképe után.

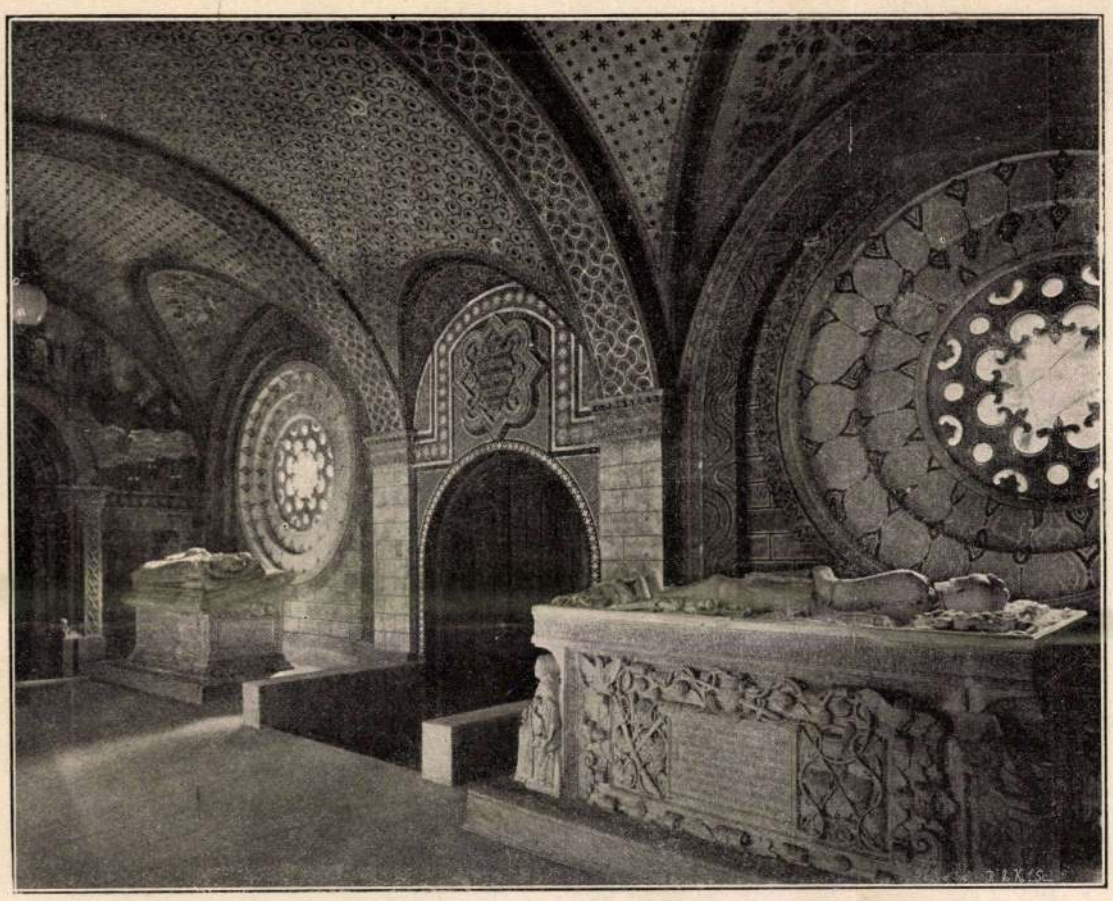

AZ ELŐCSARNOK A MAGYAR TÖRTÉNETI PALOTÁBAN, IZABELLA KIRÁLYNÉ ÉS APAFFY GYÖRGY SÍREMLÉKÉVEL.

készségét, a kik évenként szintén nagy összeget áldoznak Maczedonia elbolgárosítására.

Ezzel szemben Románia költségvetése évenként átlag 400,000 frankot vesz föl a maczedoniai és albán propaganda czéljaira. Részletezve a kiadásokat, 525,000 frankkal szerepel az összegben az 1896-diki költségvetés közoktatásügyi tárczája szerint a külföldi román egyházak és iskolák támogatása, a miben természetesen benne van az erdélyi és bánáti román iskoláknak juttatott segélyösszeg is; 172,000 frank van ugyane czélra a többi tárczák közt felosztva; 132,000 frankba kerül az Athos-hegyi két román kolostor fentartása; 100,000 frank van évenként szánva hasonló czélokra a király magánpénztárából s 60,000 frankot kap a romániában egyesület röpiratok és iskolai könyvek előállítására, nem említve azt az összeget, mely magángyűjtésekből ered.

És mindezen óriási áldozatok mellett is a maczedoniai kérdés egy lépéssel sem jutott közelebb a megoldáshoz; e miatt most már a pénz és izgatás mellett gyilokhoz is fordultak a bolgár túlzók s az ellentétek a románok és bolgárok közt a végsőkig kiélesedtek.

MAGYAR TÖRTÉNETI EMLÉKEK A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSON.

Legutóbbi idevonatkozó közleményünk és képsorozatunk kiegészítéseül bemutatunk még egy pár képet azon történeti emlékekről, melyek most a párisi világkiállítást díszesítik.

A *történeti palota* épülete, a szerint, a mint egyik vagy másik oldalról nézzük, egészen másmás képet tár elénk. Mostani képünk a Quai d'Orsayra nyiló *fő bejáratot* ábrázolja. Ott látjuk a jáki templom remek homlokzatát és kapuzatát, mely a középkori román stilű építészet egyik első rangú remeke egész Európában. A remekül faragott kapuzat fölött a tizenkét apostol alakját, majd egyik oldalfülkében az oroszlánt megölő Sámsont látjuk, a kor szobrászatát jellemző merev szoborművekben; két oldalt az áttört két nagy kerek ablak jellemzi a homlokzatot. Jobbról donjon-szerű erődtornyot látunk, míg balról már renaissance emlékcsoport utánzatába megy át az épület. A tető fölött a körmöczi torony sisakja látszik.

Másik képünk olyan misztikus és fölemelő hatást tesz ránk, mint mikor egy románkori bazilika előcsarnokába lépünk. A már kora-csúcsíves stylbe átmenő két nagy kerek ablak csak halvány fényt bocsájt be a hatalmas fehér síremlékekre, *Izabella* királyné és *Apaffy* György síremlékeire, melyek megkapó ellentéttel válnak ki a gazdag polychromiával festett boltozatok és ívek alatt, melyeknek közepén ott látjuk az ország Árpád-kori czímerét díszleni.

EGYVELEG.

* **Az álhalottak fölélesztésénél** a legelső és a legfőbb teendő e lélekzést mesterségesen előidézni. Villámsújtott, vagy megfúladt embereknél többnyire úgy szokták ezt csinálni, hogy karjaikat föl-föl-emelgetik a fejökig, aztán le lebocsátják és a mellkasukhoz nyomják. Laborde franczia tanár sokkal egyszerűbb módot talált ki, azt, hogy a nyelvet kendő segélyével ki-kihúzza, meg vissza-visszataszítja rendes folytonos egymásutánban. A nyelv húzgálása által ugyanis oly idegek jönnek izgatottságba, melyek a lélekző szervekkel összeköttetésben vannak. Kisérlete, ha kellő ideig folytatják, sok esetben sikerül. Nem rég egy vizbefúlt matrózt élesztettek fel a nyelvének három óráig tartó húzogatásával. Mivel azonban ez a munka hosszas ideig fárasztó, Laborde külön készüléket talált ki, mely óraművel, vagy villamossággal kapcsolatban rendesen és szabályosan végzi az élesztési munkát. Nagyobb kórházakban már ilyen gépeket használnak.

* **A franczia városok** egynémelyike igen szép jövedelmet húz abból, hogy a középületek falait hirdetésekre bérbe adja. Még a kaszárnyák és fogházak falai is telve vannak hirdetésekkel.

* **Nagyszerű temetése** volt az ó-korban Nagy Sándornak, kinek holttestét tudvalevőleg Babylontól Alexandriáig szállították. A koporsója egészen aranyból volt, illatos szerekkel tele, a holttest fején értékes korona s a kocsi minden részén massiv aranydíszítések voltak. Oly nehéz volt a koporsó, hogy Babylontól a tengerpartig 48 öszvér egy évnél hosszabb idő alatt bírta elszállítani.

* **Gyöngykagylók tenyésztését** kisérlette meg egy olasz tudós a tenger szélén alakított kis aquariumban s oly sikerrel, hogy most az Adriai-tenger partján nagyobb telepet akar létesíteni. A kagylók állítólag egy-két láb mélységben is jól tenyésznek és szaporodnak.

* **Az idegeneket Khinában** eddig idegen ördögöknek nevezték, most azonban a császárné parancsából kapzsi kutyáknak nevezik.

* **Óriási szigetcsoport** van Madagaszkár és India között, mely mintegy 16,000 apró szigetből áll. E szigetek közül jelenleg csak 600-at laknak, de mindenik képes volna több-kevesebb embert eltartani.

* **Európa országai** közül csak Oroszország és Magyarország volna képes lakóit még gyenge termés esetén is ellátni élelmiszerrel, különösen gabonával. Francziaország 333, Németország 311 nap alatt megemésztené minden termését; Olaszország 289, Spanyolország 280, Nagybritannia pedig csak 187 napig volna képes lakosságát saját termésével élelmezni.

* **Asszonyuralom** is van tényleg Európában, *Besjakoorcsina* nevű orosz kerületben, melyhez hét falu tartozik. Minden faluban asszony a biró s közös fejük egy Saska nevű nő. Asszonyok a bírák, papok és rendőrök, asszonyok építik az útakat s hordják szét a leveleket. Egyetlen valamire való hivatal sincs férfiak kezében.

* **Braziliában a rendkívül elszaporodott patkányok** kipusztítására kígyókat tartanak háziállatok gyanánt. Ezen a boák fajához tartozó kígyókat a Rio de Janeiro, Pernambucco és Bahia piaczain árulják. A kigyó hossza négy méter, az embert nem bántja, nappal folyton alszik, éjjel pedig a patkányokat üldözi, melyeket egyetlen harapással megöl. Ezen szelid kígyók nélkül az emberek házaikban a patkányok miatt meg nem maradhatnának.

A MAGYAR TÖRTÉNETI PALOTA FŐBEJÁRATA A QUAI D'ORSAY FELŐL.

A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSBÓL.

Bálint Zoltán
épített.

Az 1904. évi St Louis-i világki-
állítás megszervezésére alakult
kormánybiztosság egyik tagja
volt.

Ernyei Gyula: Tiffanytól Mohóly Nagyig
Művészet, 1978. október - 38. lap.

Bálint és János

a kecskeméti állami elmegyógyintézet tervpályázatán az első 5000 koronás díjat nyerték.

Magyar Építőművészet

1908. 4. szám.

Magyar Építőművészet

1908. 4. sz. 28. l.

Bálint Zoltán

műépítész

A francia becsületrend lovagkeresztjét kapta a párisi kiállítás alkalmából.

Magyar Iparművészet

1901. 230. l.

...en Kettenbrücke. /A kettő ...
.../ Jelzése: "Lith. bey Jos. Szakmáry ...

...". "Gez. v. J. Alt - Druck v. Kuni-
...64. Bll. 1820-26. sorozatban.

...A kép alatt jobbra jelzése: "Dr." A
..." lapszám olvasható. Dunai látkép a
...nyvből való/ Főv.Muz. 3021 ltsz.-

...e a hajóhiddal a mult század 30-as
...at.X.7. -

...e felülről nézve. Jobbfelől a Bomba-
...lommal. Szinezve. - Főv.Muz.Kat.X.9.-

...dal a Gellérthegyről nézve 1835-40

Bálint Zoltán és
Jambor Lajos

cső

—

Magyar Iparművészet
1903. 222. l. (A
velencei kiállítás ma-
gyar terme.)

változatosságot mutatnak.Rómában
tozatosabb,Az 1510 körüli időből
tyollal".Lágy lírai tónusok,kel-
sül az alakokban és a tájban egya-
árnyék problémáival,amivel lágy,
ntálisabbak lesznek a "Madonna
/ Ebben az időben nagyon sok mun-
szeti felügyelőjévé nevzte ki.Sok
t el;ezen a képen is dolgoztak ta-
foglalkozott.Dolgozott a San Piet-
Popolo és a Villa Pandolfini épi-
Giulio Romano kezére ismerhetünk,
nna del pesce" /Madrid,Prado,1513/
Nem kicsinyes,mindig monumentalis
t ad a "Madonna di Foligno"-ban.
hőkön lebeg.Mária feje mögött világ-
ussá teszi a Madonna felsőrészét,
ndolas.A felhőt lépcsőszerüen fo-
földön szentek állanak,s meghatot-
egjelenő viziót.-- A piacenzai
Madonna Sistinát /Dresda,1515-19.
került Dresdaba,addig Picenzaban
elképzelés.A Madonna festői,bő
Jézussal a felhőkön lebeg.Tőle
s pápa,mig jobbra Szent Borbála
gyalka könyököl.Mária és a kis
ermészetfölötti ihletettség van.
megszokott közvetlenség.A szen-
egyensulyba hozza a kompoziciót.
pozíciójával előre mutat a barokra.
angelonál,aki világnézetével még

Bálint Zoltán épitész

"Erzsébet királyné alakja" cimmel a lap két felvételen mutatja be:
Zala György szobrász, Bálint Zoltán és Jámbor Lajos épitészek pályamüvét az Erzsébet emlékmüről.

Repr.-ók.
"Irodalom és müvészet" c. rovat.
Fenti rovatban "Müvészeti krónika" cimmel sign. nélkül közölt kritika keményen birálja a pályázatra beküldött pályamüveket.

ÉLET, Bp. 1913. juni. 8. V. évf. 728-730. lap.

Bálint Zoltán

Az uj Nemzeti Szinház tervpályázatán részt vett müvészek alkotásait bemutatja a lap: Bálint Zoltán és Jámbor Lajos együttes terve.
Medgyaszay István pályamüve.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1913. febr. 2. V. évf. 5. sz. 133. lap.

Balint Zoltán és Sámbor Lajos

A velencei Nemzetközi Művészeti Kiállítás magyar terme 1905. A falon Vaszary János Parasztjár és Vásárosok c. gobelinje

12. n. Zép.

Szabadi Judit: A magyar szecesszió művészete, Corvina, Bp. 1979.

Bálint Zoltán
építész

BÁLINT ZOLTÁN. A mai Budapest századeleji építészetének egyik legjellegzetesebb képviselőjét, Bálint Zoltánt, negyvenkétévi építőtevékenység után ragadta el a halál. Ez a valóban finomízlésű, eklektikus műveltségű építész tulajdonképen ahhoz a nemzedékhez tartozott, mely Lechner Ödön elveit igyekezett magyaros törekvéseiben megvalósítani, de amellett széleskörű tudása, iskolázottsága megóvta a túlzásoktól. Jámbor Lajossal, sok évtizeden át való társával együtt alkotta meg az 1900. évi párizsi kiállítás egyik legszebb pavillonját, a magyar csarnokot. Ez nagy elismerést szerzett neki itthon, s egy sereg kitüntetést külföldön. Később már inkább a modernizált empire nyugodt építőformáit ápolta úgy magánépületein, mint ünnepélyes jellegű belsőségein. Írt egy szellemes könyvet is, a Loire-menti kastélyok építészetéről, s bár az utóbbi években meglehetős visszavonultan élt, mindvégig megőrízte szenvedélyes szeretetét az irodalom, a művészet és az iparművészet alkotásai iránt.

a
MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1939, 40. l.

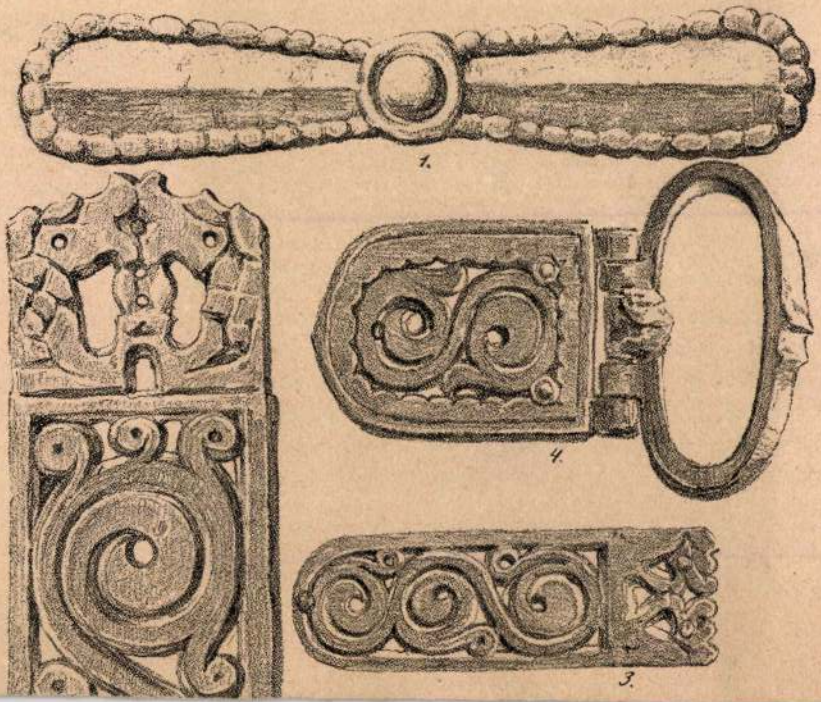
1.
4.
3.

Bálint és Jámbor

Erzsébet Királyné szobor pályázat

IV. díj 1500 k az épi-pészeti részért.

Repr.

Magyar Iparmüvészet

1916. 252. l.

Schönthen Iren: „ jegyzéknaptár..... 93 Föd
Dörre Ida: Batikozott bőrkazettának fedele..... 93 Nag

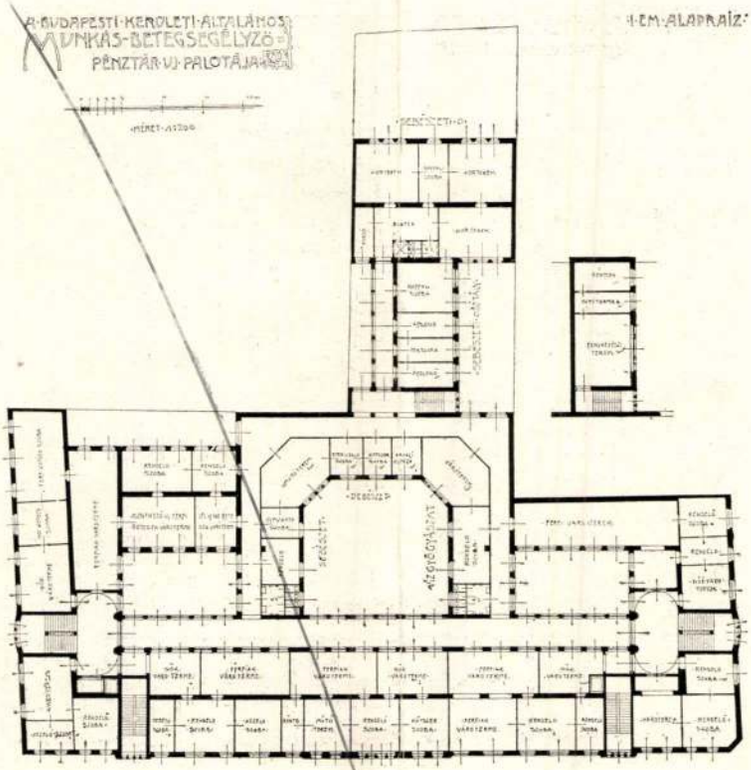

I. EMELETI ALAPRAJZ.

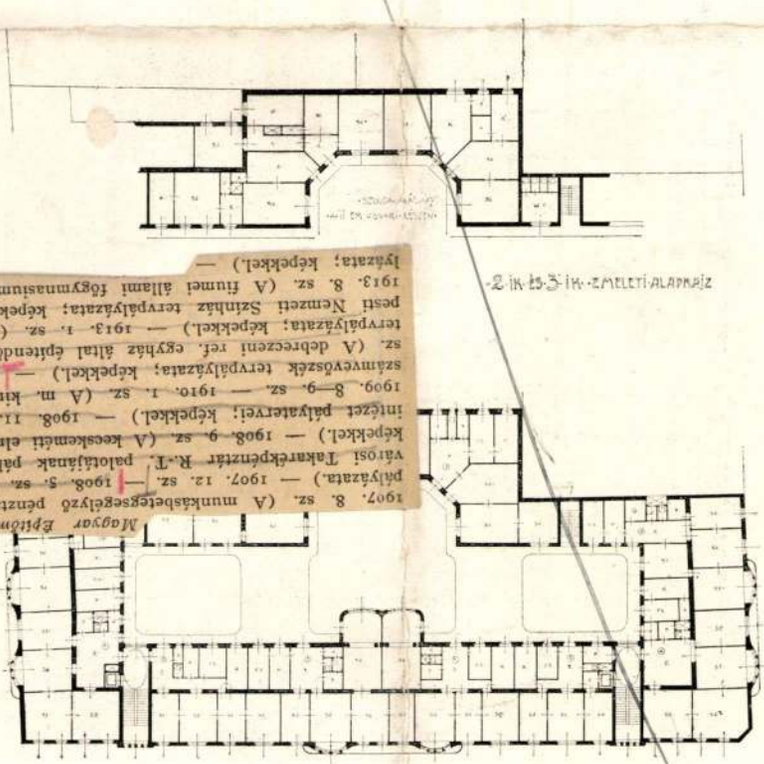

II. ÉS III. EMELETI ALAPRAJZ.

I. DÍJ.

VÁGÓ LÁSZLÓ ÉS JÓZSEF, BUDAPEST.

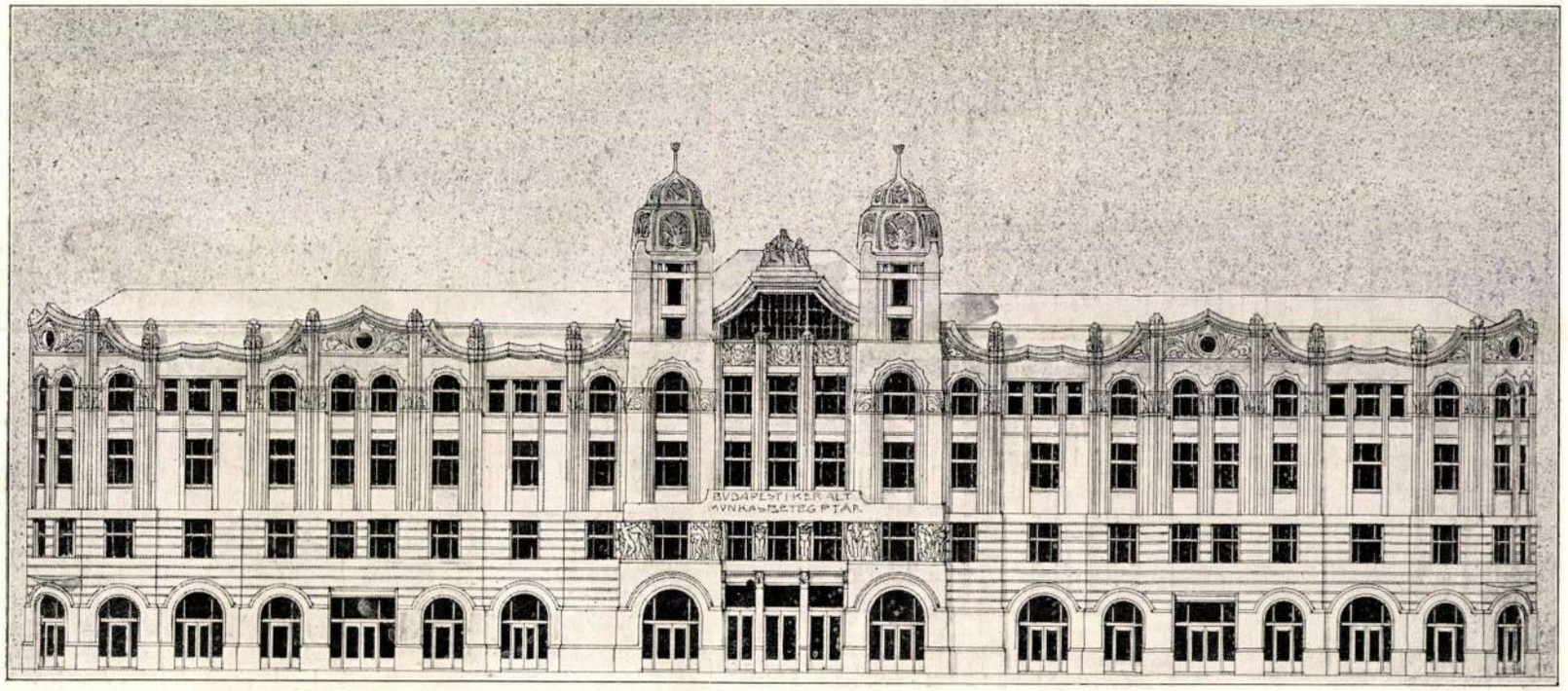

FŐHOMLOKZAT.

II. DÍJ.

BÁLINT ÉS JÁMBOR, BUDAPEST.

A Munkásbetegegélyző pénztár
tanpalyázata.
Magyar Építőművészet
1907. 8. 4.

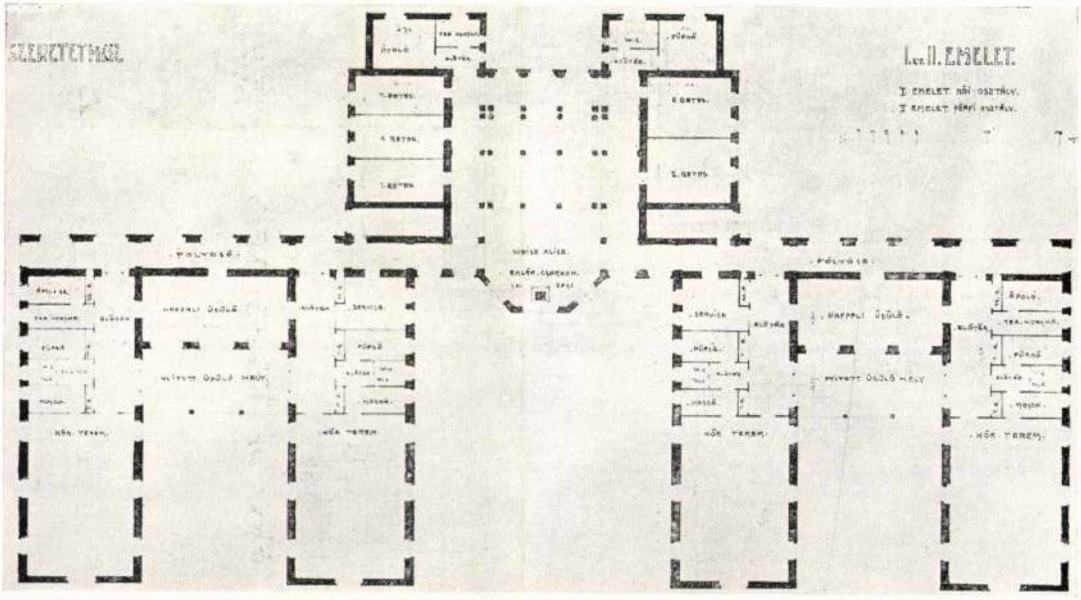

I. ÉS II. EM. ALAPRAJZ.

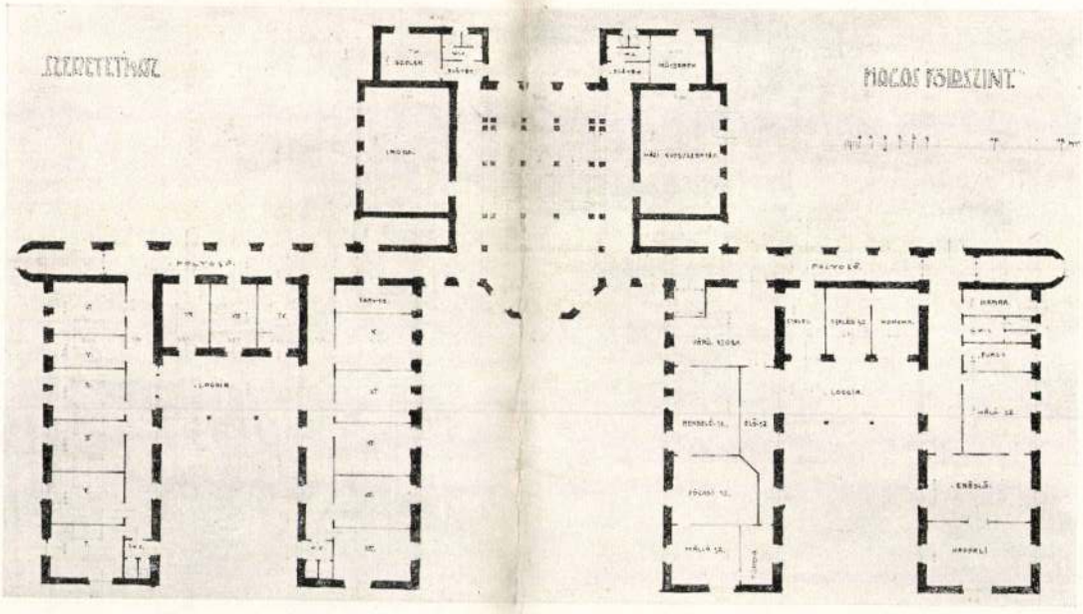

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

MEGVETT TERV.

BÁLINT ÉS JÁMBOR BUDAPEST.

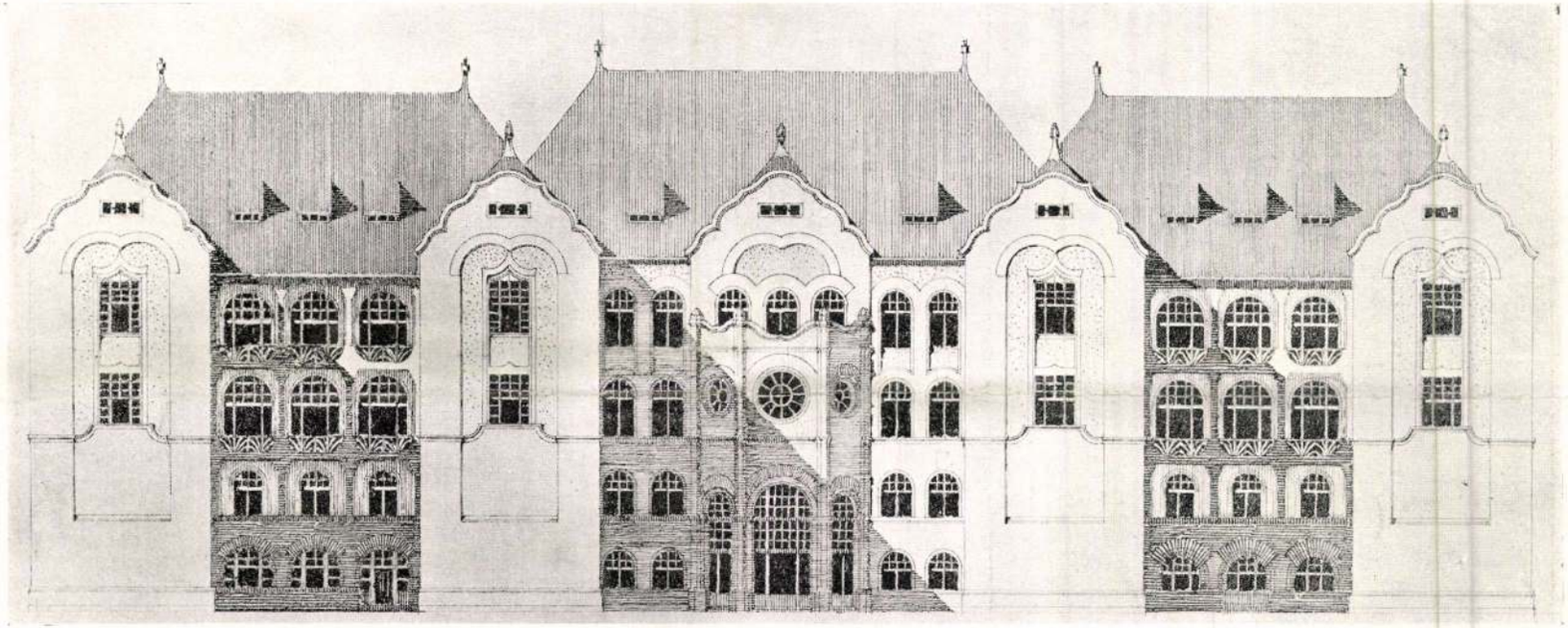

FŐHOMLOKZAT.

MEGVETT TERV.

A pesti izr. szeretetház tervpályázata.

Magyar Építőművészet
1907. 12. 7.

BÁLINT ÉS JÁMBOR BUDAPEST.

Jordán

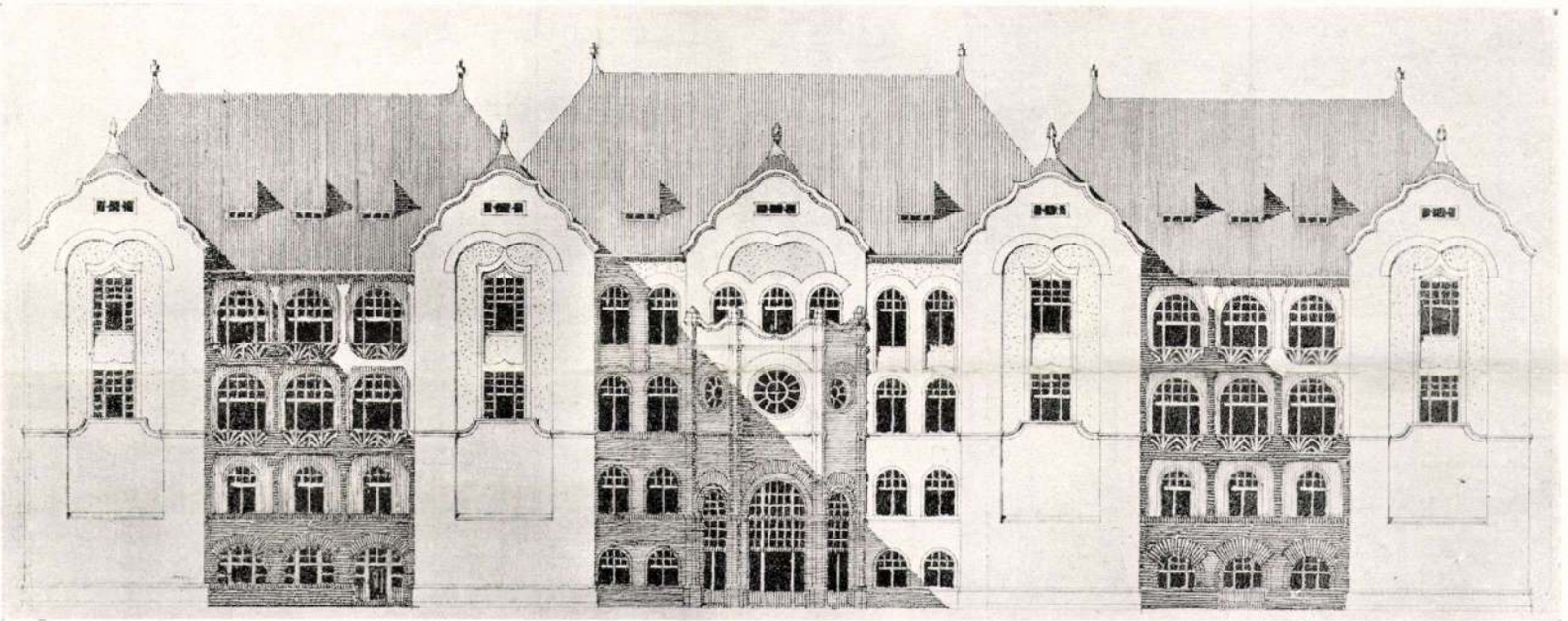

FŐHOMLOKZAT.

MEGVETT TERV.

Pesti vár. szeretetház

BÁLINT ÉS JÁMBOR BUDAPEST.

Magyar Építőművészet

1907. 12. sz.

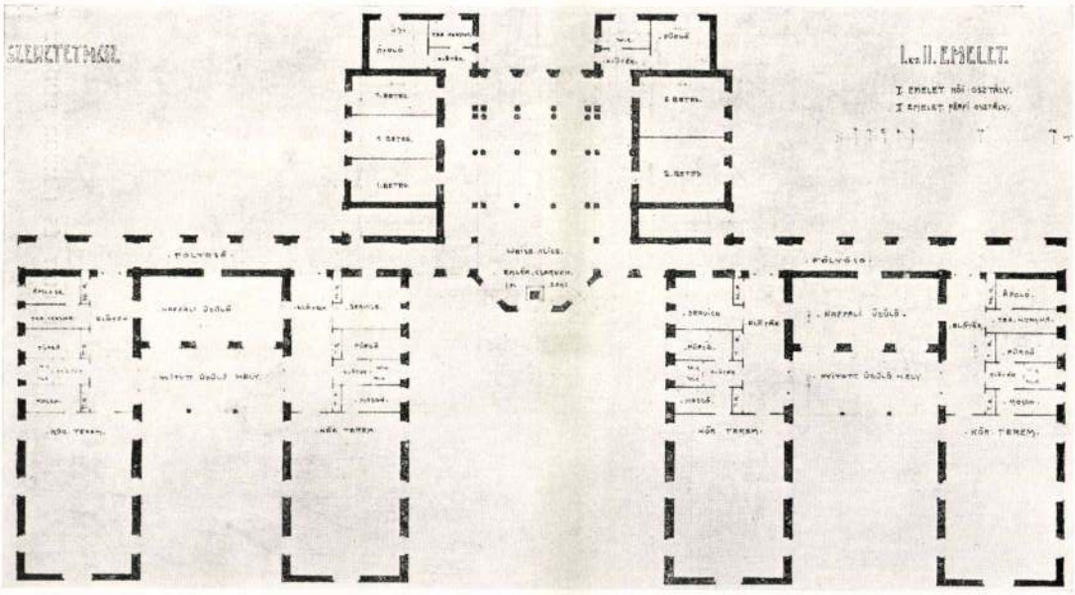

I. ÉS II. EM. ALAPRAJZ.

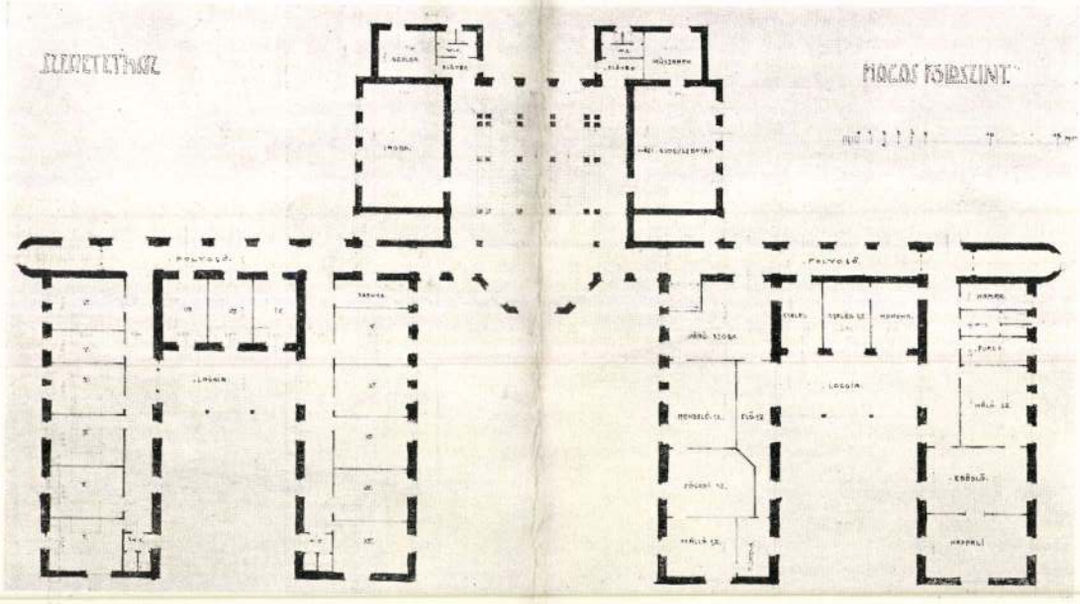

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

MEGVETT TERV.

BÁLINT ÉS JÁMBOR BUDAPEST.

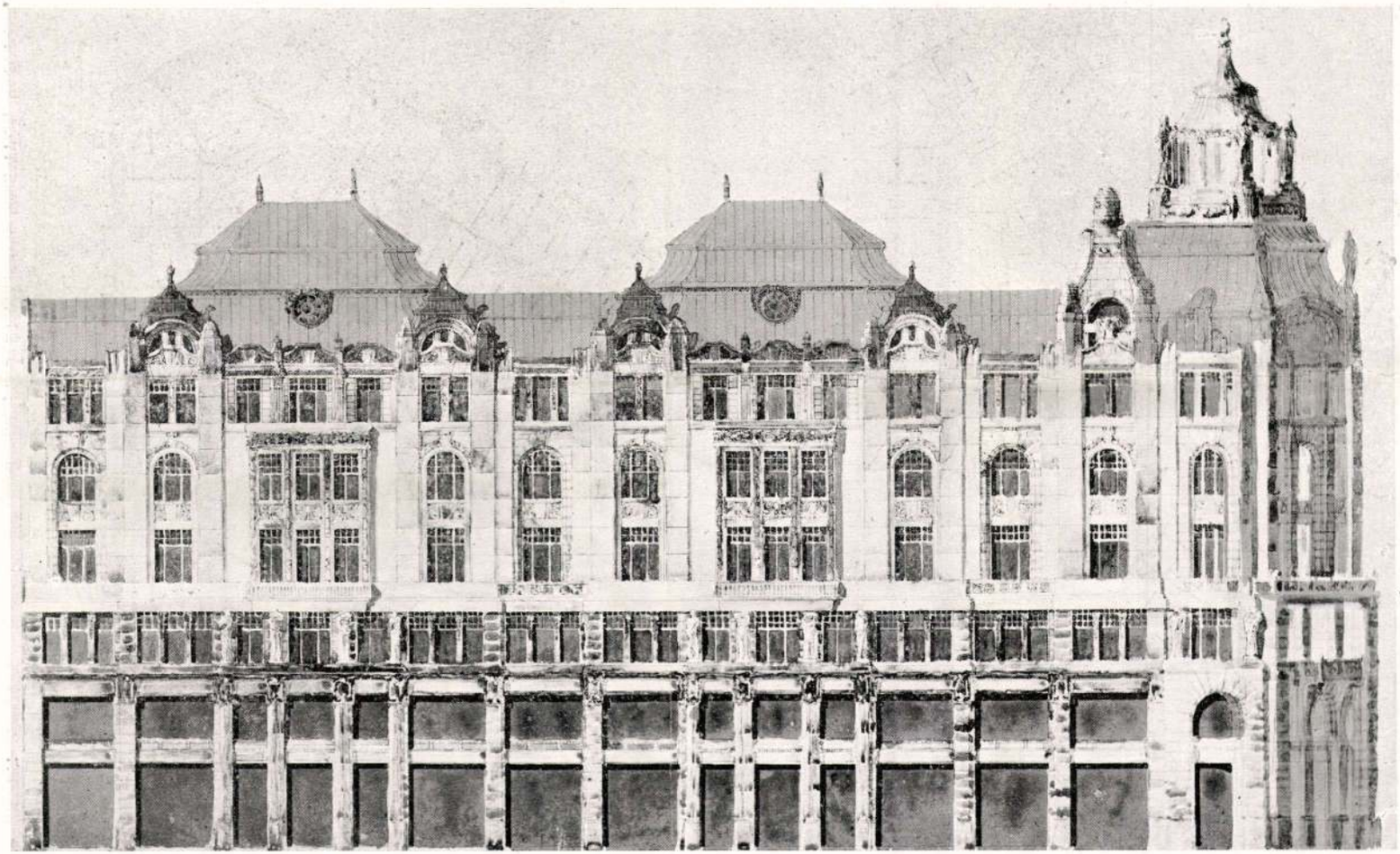

FŐHOMLOKZAT.

I. DIJ. — JELIGE: MÉHKAS B. T.

BÁLINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS, BUDAPEST.

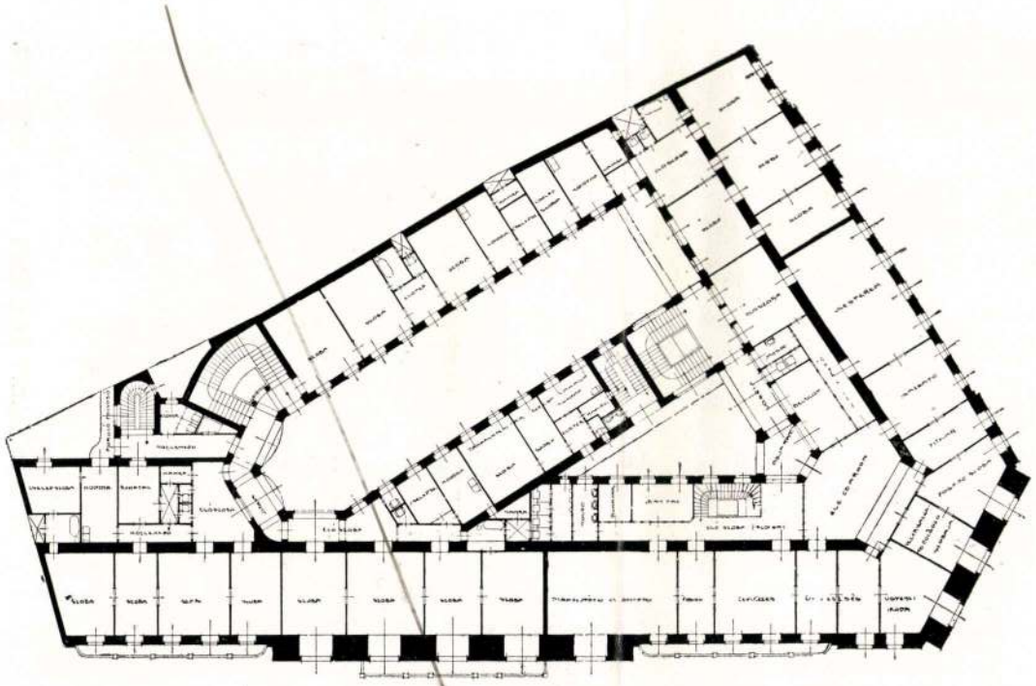

I. EM. ALAPRAJZ.

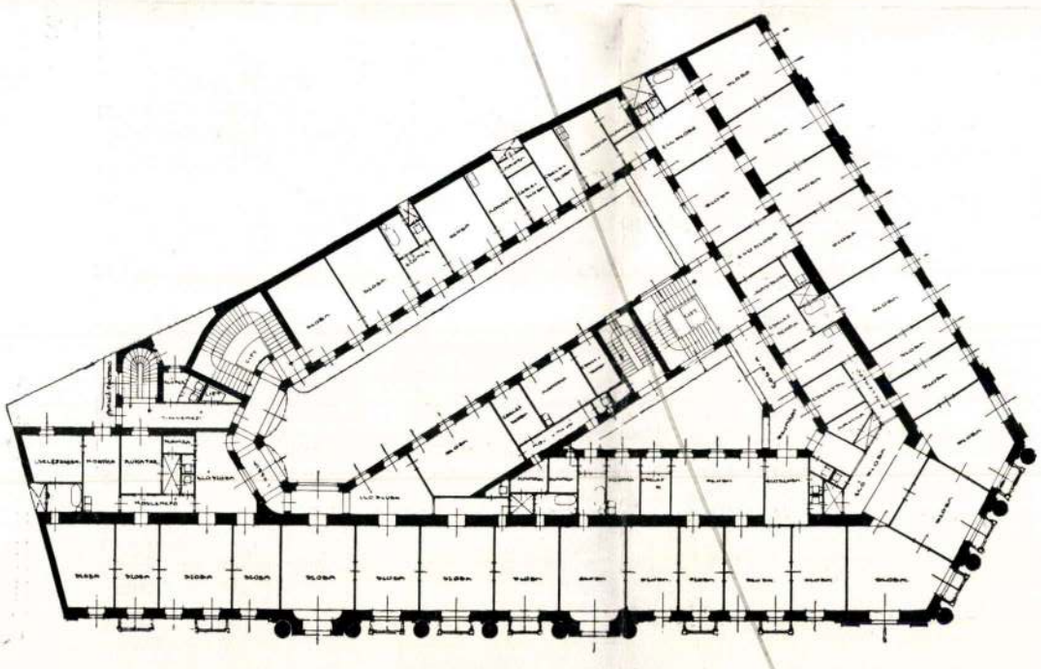

II—III. EM. ALAPRAJZ.

I. DIJ. — JELIGE: PÁROSAN. HÜBNER JENŐ ÉS MESZNER SEBESTYÉN, BUDAPEST.

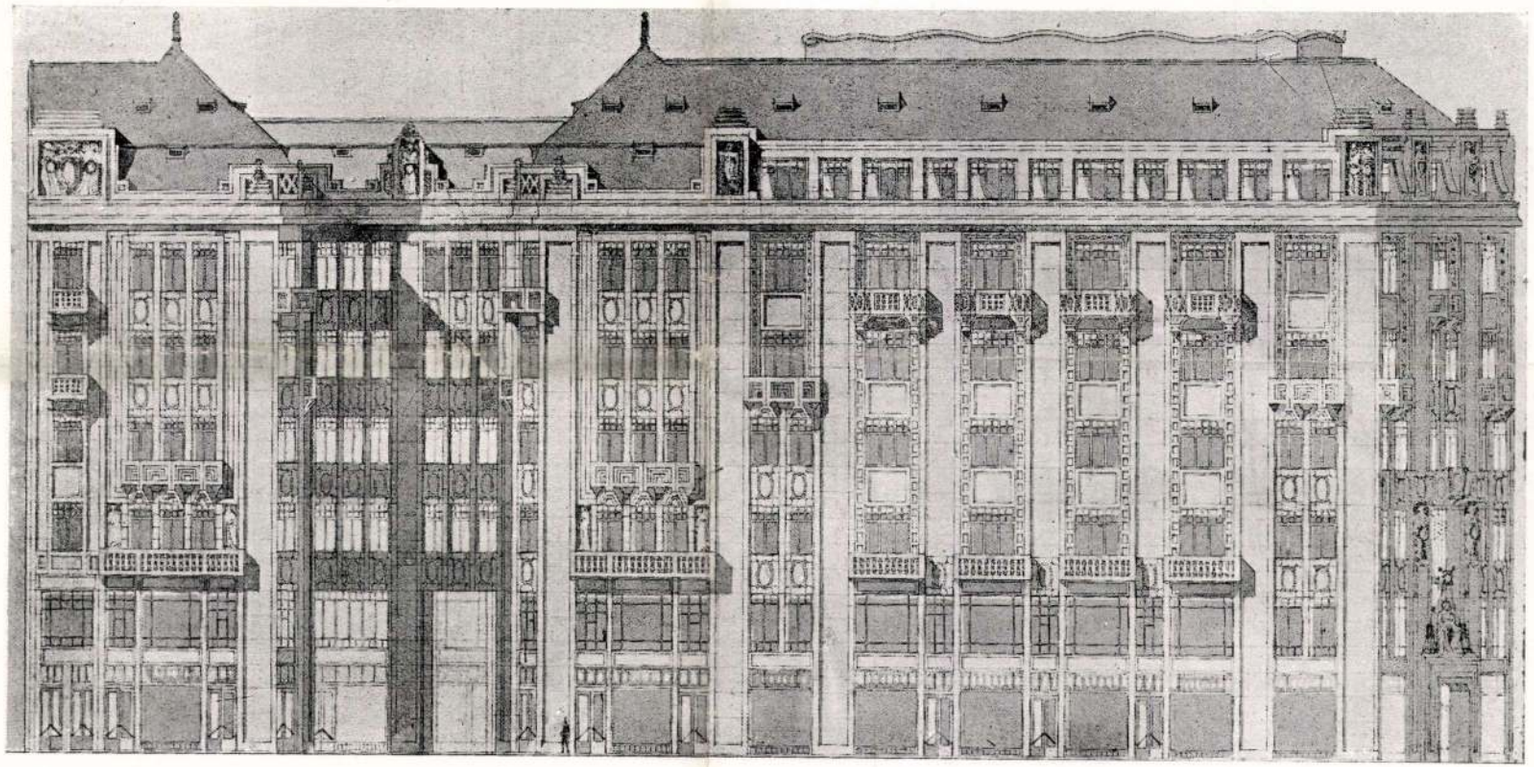

FŐHOMLOKZAT.

JELIGE: CÉLSZERŰ.

JÓNÁS DÁVID ÉS ZSIGMOND, BUDAPEST.

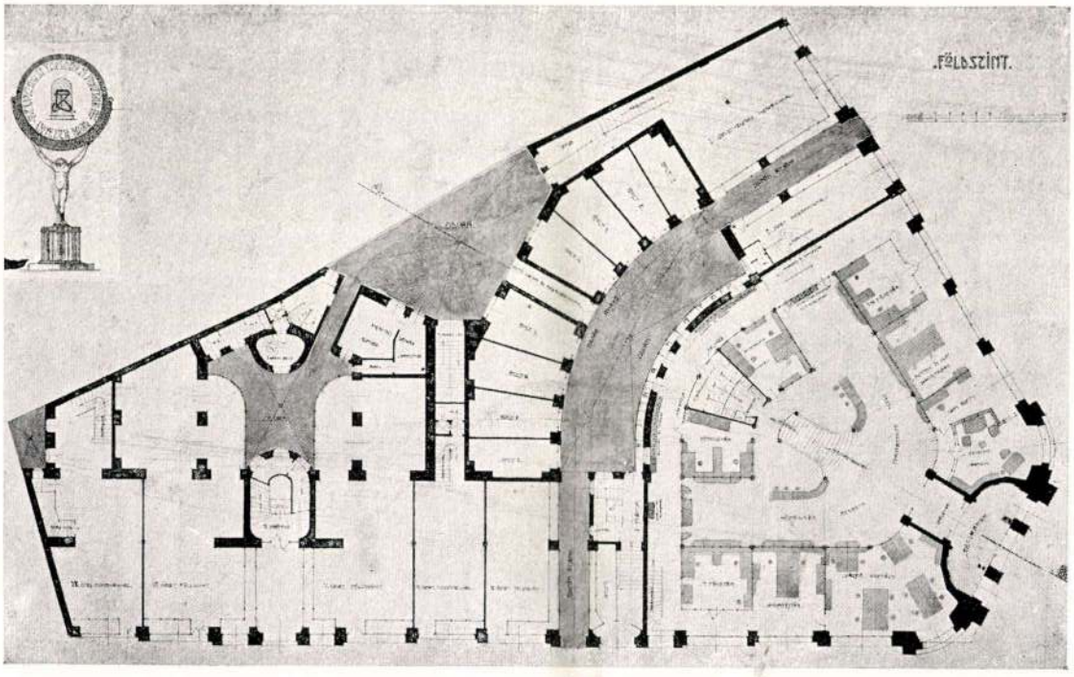

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

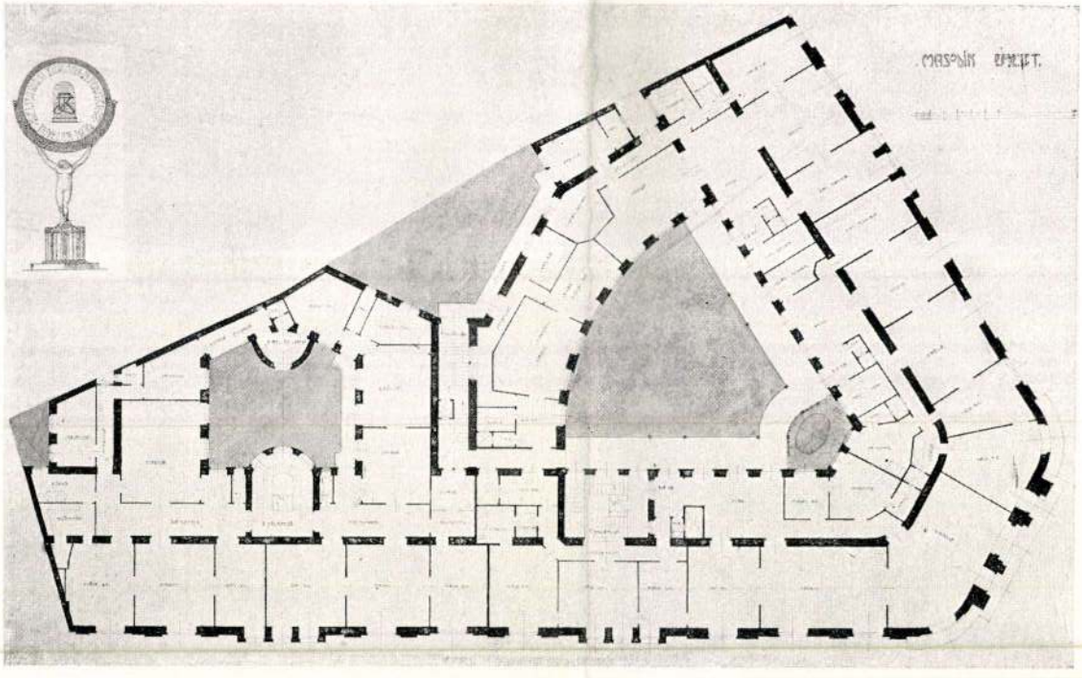

II. EM. ALAPRAJZ.

I. DIJ. — JELIGE: MÉHKAS B. T. BÁLINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS, BUDAPEST.

Magyar Építőművészet 1910. 1. szám

A m. kir. állami számvevőszék tervpályázata.

Építési programm.

A) Alagsor. Az alagsor az épület egész terjedelmében létesítendő. Az alagsorban elhelyezendő: 1. Központi fűtés kazánháza, szénraktára és a gépész műhelye, a szükséges szerszámkamarával. 2. Külön-külön elzárható pincék, a hivatalok részére szükséges fa és szén leraktározására, valamint a lakások részére. 3. Mosókonyhák és mángorlók. 4. Teljesen száraz helyen, könnyen hozzáférhetően és elzárhatóan két irattári helyiség a régi iratok elhelyezésére és két lomtár. 5. Portás-, gépész- és házmesterlakás.

B) Földszint. 1. Elnök természetbeni lakása; irodaigazgató természetbeni lakása; segédhivatal; portásfülke; kocsibehajtó, melyből az elnök lakosztálya könnyen megközelíthető legyen. 2. Az elnöki lakás, az első emeletre helyezendő elnöki hivatalos helyiségekkel csupán az I-ső emeletig vezető és csakis az elnök rendelkezésére álló belső személyfelvonóval kötendő össze. 3. Az udvarból, a Nándor-bástyára vezető kijáró tervezendő.

I. Emelet. Elnök hivatalos helyiségei; alelnök hivatalos helyiségei; elnöki osztály; nagy tanácsterem megfelelő előtérrel; könyvtárhelyiség. Figyelemmel az első emeleten elhelyezendő helyiségekre, megkívántatik, hogy az emelet magassága, a menyezetszerkezettel együtt 6·00 méter legyen.

II. Emelet. Két főosztály, négy ügyosztálylyal olyképpen, hogy minden főosztály mellé a hozzátartozó ügyosztályok kerüljenek.

III. Emelet. Egy főosztály, két ügyosztálylyal. A fennmaradó területre egy, esetleg két bérbeadható magánlakás tervezendő oly módon, hogy ezen lakások szükség esetén kisebb átalakításokkal, hivatalos helyiségek gyanánt is használhatók legyenek.

Elnök hivatalos helyiségei. 1 előszoba, 3 kétablakos, 1 fogadóterem körülbelül 40—50 m² alapterülettel, 1 toilette, klozettel.

Alelnök hivatalos helyiségei. 1 előszoba, 3 kétablakos szoba, 1 tanácsterem 40 m² alapterülettel, 1 toilette, klozettel.

Három főosztály. 3 előszoba, 3 egyablakos szoba, 3 kétablakos szoba.

Hat ügyosztály. 6 előszoba, 24 egyablakos szoba, 12 kétablakos szoba.

Elnöki osztály. 1 előszoba, 3 egyablakos szoba beosztott tisztviselő részére, 2 kétablakos szoba osztályvezető részére, 1 kétablakos irattár.

Segédhivatal. 1 előszoba, 3 egyablakos szoba, 1 kétablakos szoba igazgató részére, 1 kétablakos szoba kiadó részére, 1 irattár 40 m² alapterülettel.

Elnök lakása. 2 előszoba, 2 egyablakos szoba, 5 kétablakos szoba, 1 nagyobb szoba kb. 40 m² alapterülettel, 1 fürdőszoba, 1 konyha, 2 cselédszoba, 2 kamra, 2 klozet.

Irodaigazgató lakása. 1 előszoba, 1 egyablakos szoba, 3 kétablakos szoba, 1 fürdőszoba, 1 cselédszoba, 1 konyha, 1 kamra, 1 klozet.

Bírálati jegyzőkönyv.

A bíráló-bizottság — melynek tagjai voltak: *Dárday* Sándor az állami számvevőszék alelnöke, *Hauszmann* Alajos, *Neuschloss* Kornél, *Keresztes* Istvánn, *Jakabffy* Zoltán építőművészek, *Szukováthy* István áll. számvevőszéki tanácsos, *Klimes* Gyula áll. számvevőszéki osztálytanácsos — mult évi november hó 3-án tartott ülésén a beérkezett 13 (tizenhárom) pályatervet szabályszerűen átvette; a terveknek beható tanulmányozása után, mult évi november hó 15-én ülést tartott és tárgyalásai

eredményeként a pályatervekre vonatkozó vélemé
nyét a következőkben állapította meg:

Bálint és Jámbor terve. Alaprajzi elrendezése
programm követelményeit teljes mértékben kielé
gíti; a tervezet alapos tanulmányról tanúskodik
és csak apróbb jelentőségű hiányok észlelhetők
Nevezetesen az elnöki lakás földszintjén cseléd
vagy inasszobáról nincsen gondoskodva; a III
emeleti folyosóba tervezett árnyékszékcsoport é
légudvar mellőzendő. Homlokzata a modern for
mák felhasználásával lett tervezve, jó arányoka
mutat és egy középület jellegével bír.

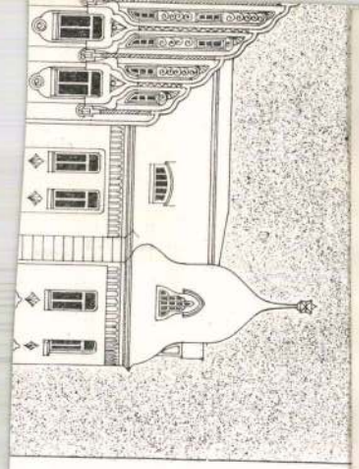

A SOPRONI SZINHÁZ.

ELŐCSARNOK.

TERVEZTE: MEDGYASZAY ISTVÁN.

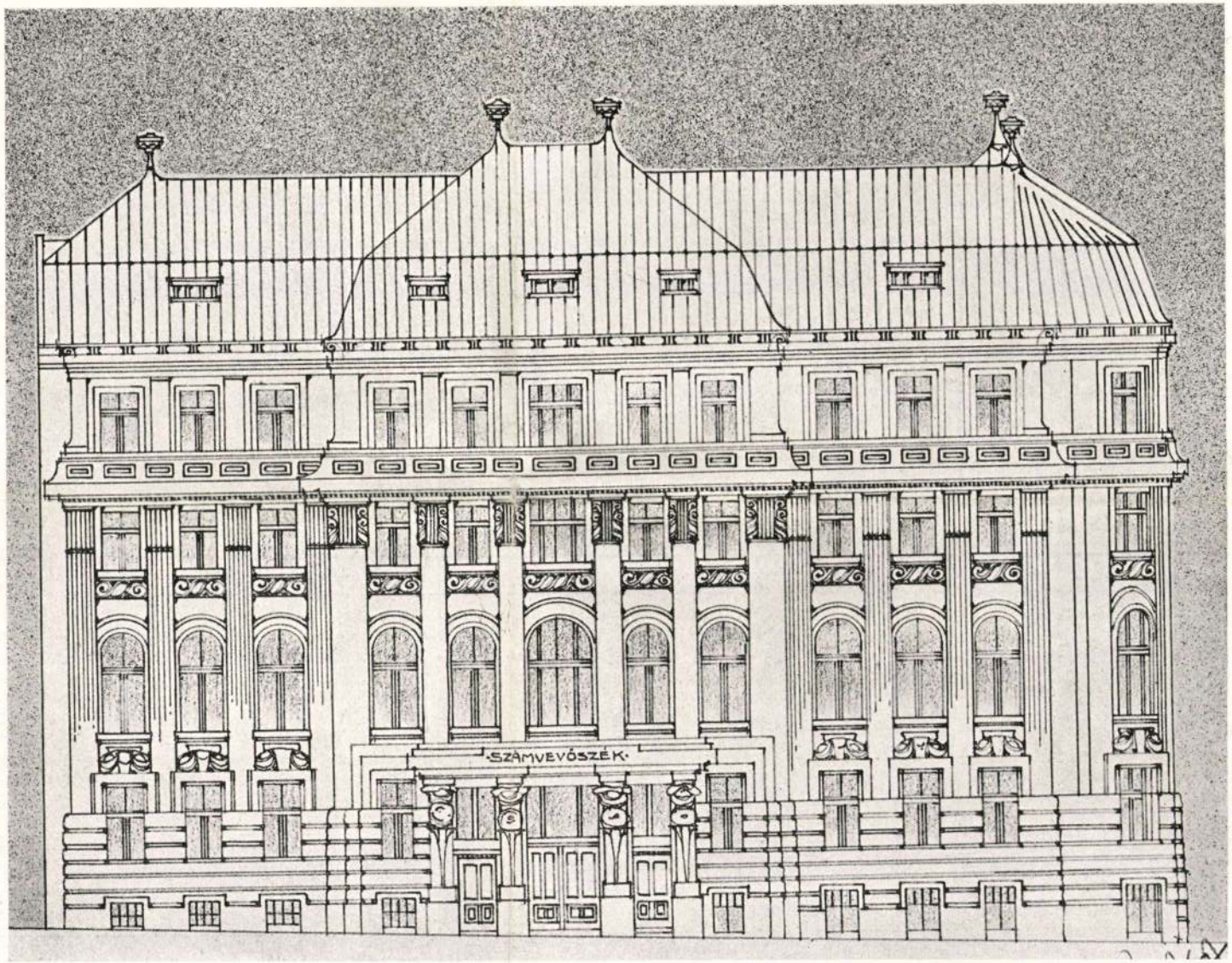

I. DÍJ. FŐHOMLOKZAT. BÁLINT ZOLTAN ÉS JÁMBOR LAJOS, BUDAPEST.

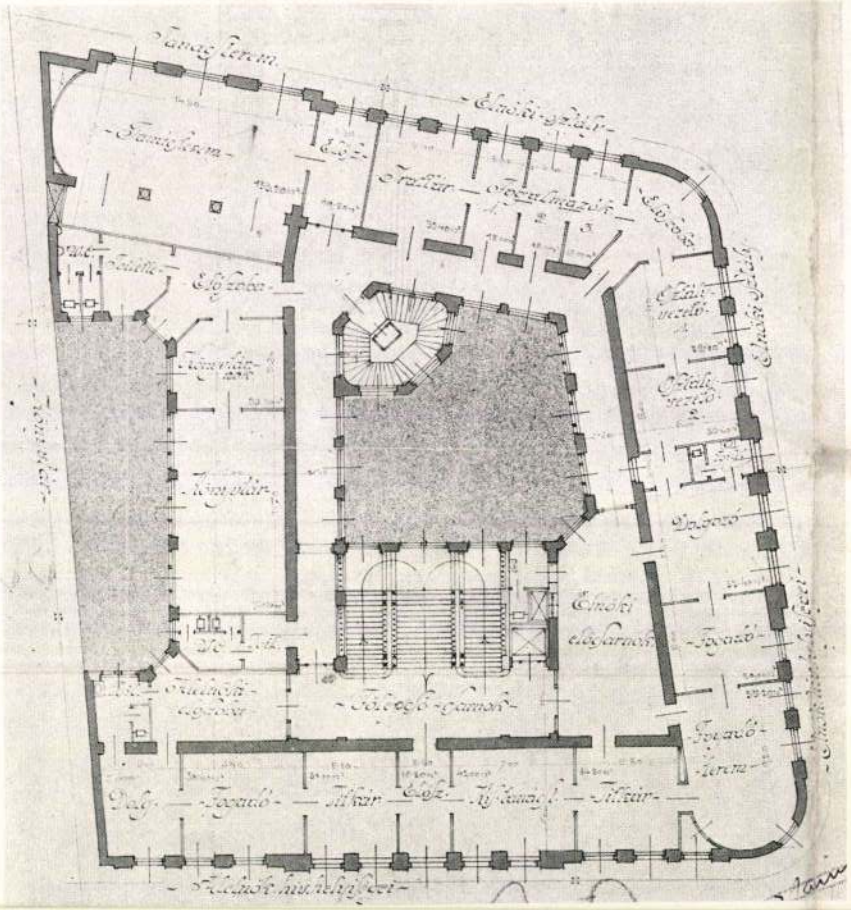

I. EM. ALAPRAJZ.

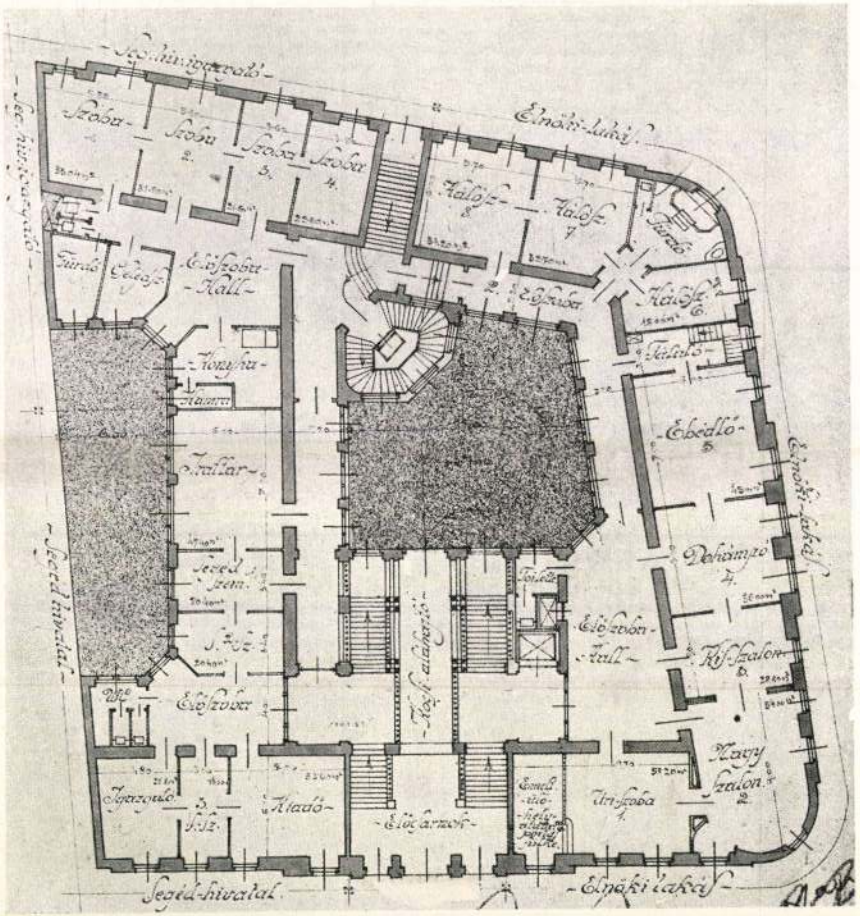

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

I. DÍJ.

BÁLINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS, BUDAPEST.

BÁLINT ZOLTÁN
ÉS JÁMBOR LAJOS
BUDAPEST

A budapesti Nemzeti Színház
pályázata.

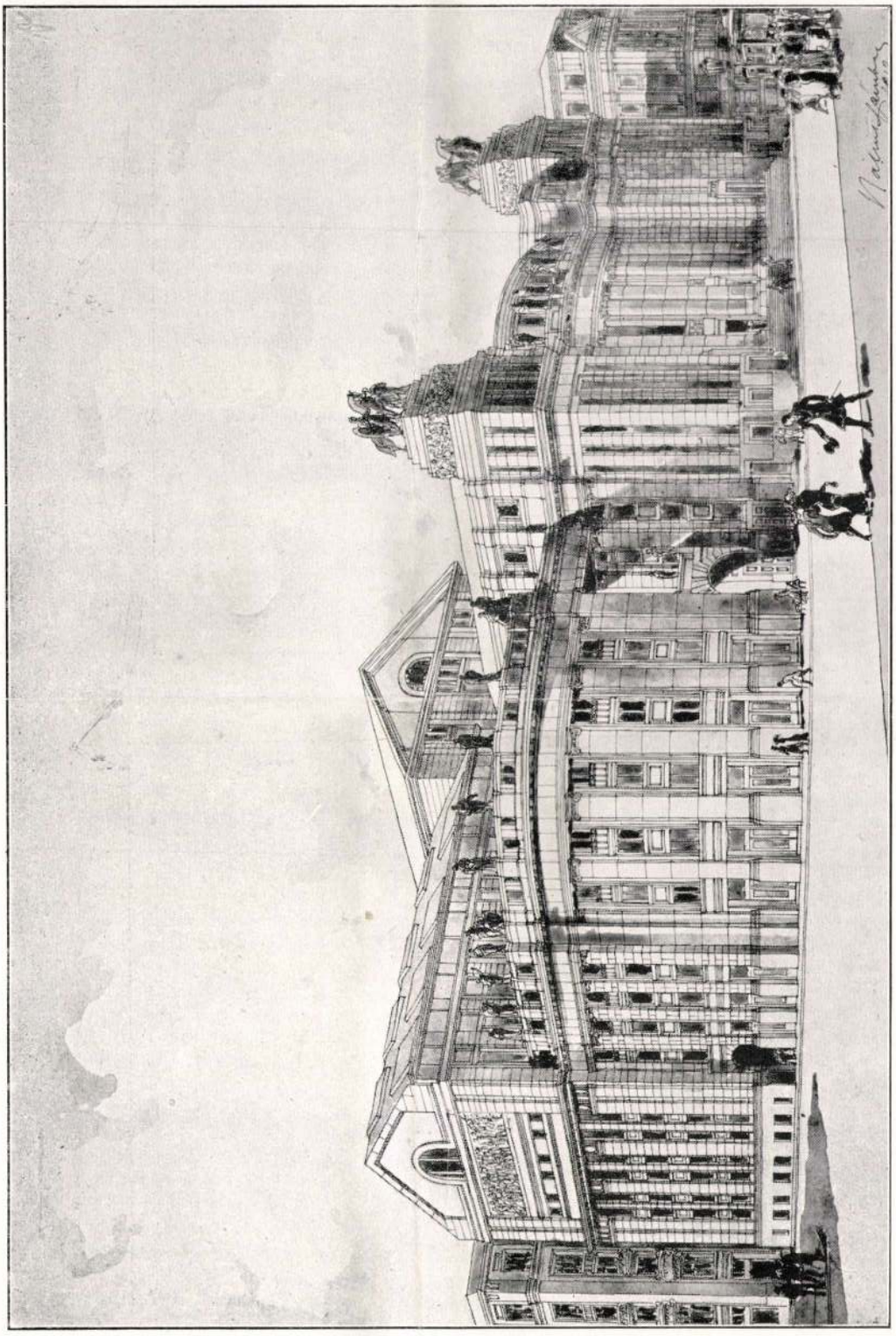

TÁVLATI KÉP

II DIJ

MEDGYASZAY ISTVÁN BUDAPEST

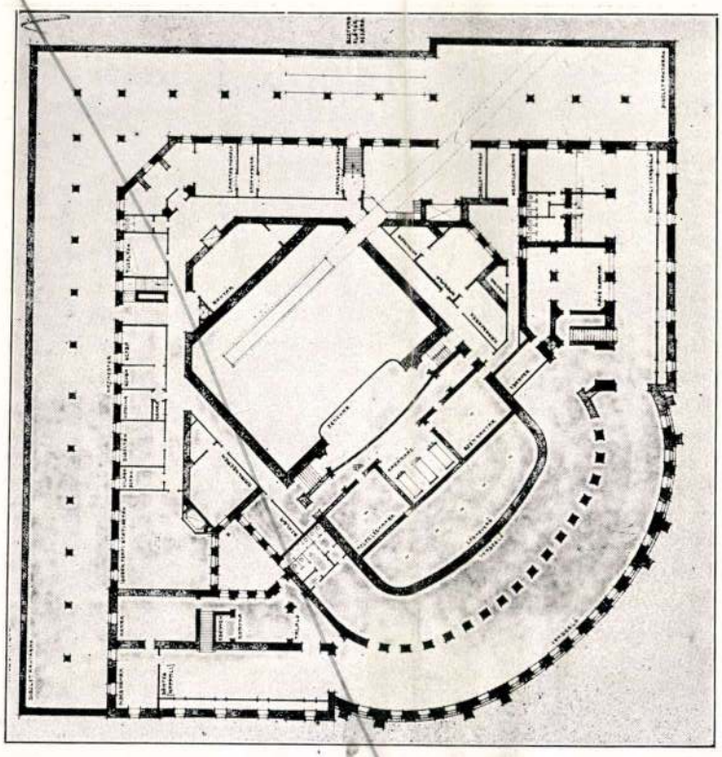

PINCE ALAPRAJZ

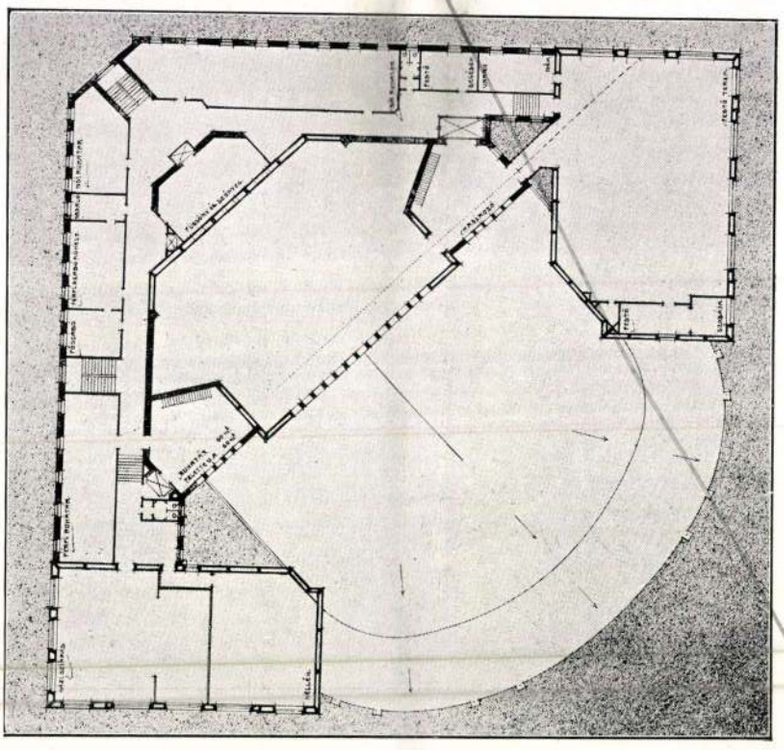

I. DIJ

IV. EM. ALAPRAJZ

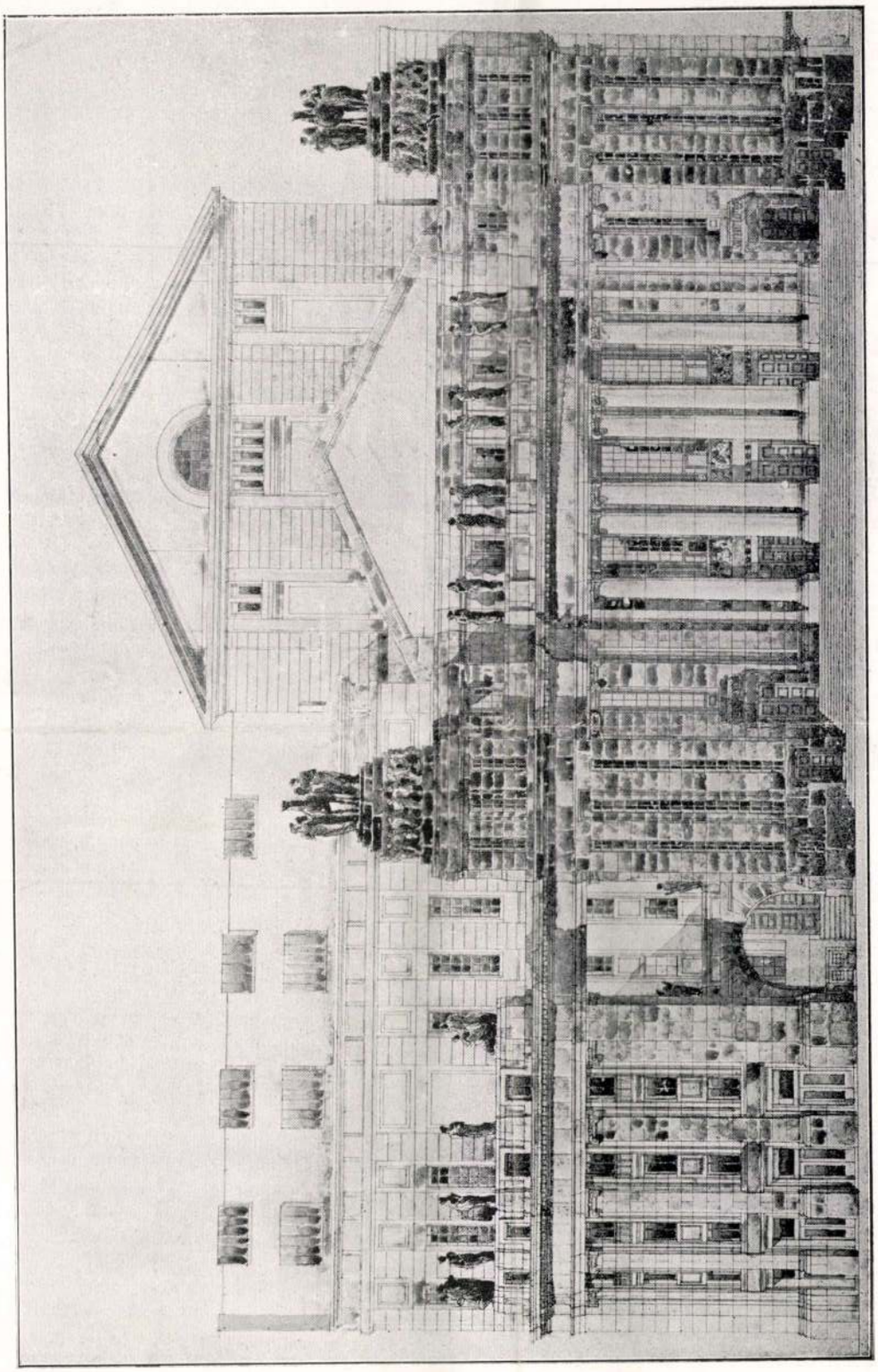

HOMLOKZATRÉSZLET

BÁLINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS BUDAPEST

II. DIJ

BÁLINT ZOLTÁN
ÉS JÁMBOR LAJOS
BUDAPEST

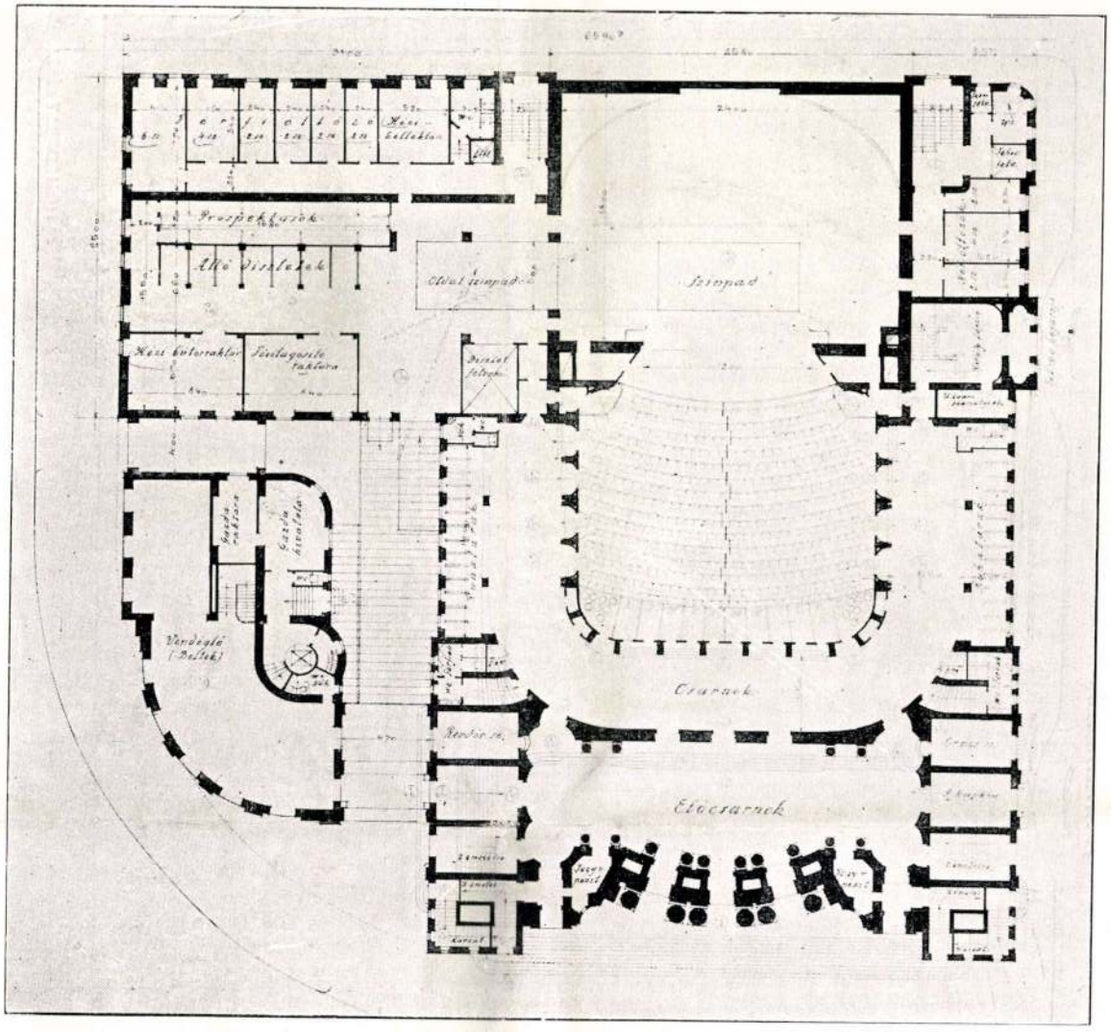

II. DIJ

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

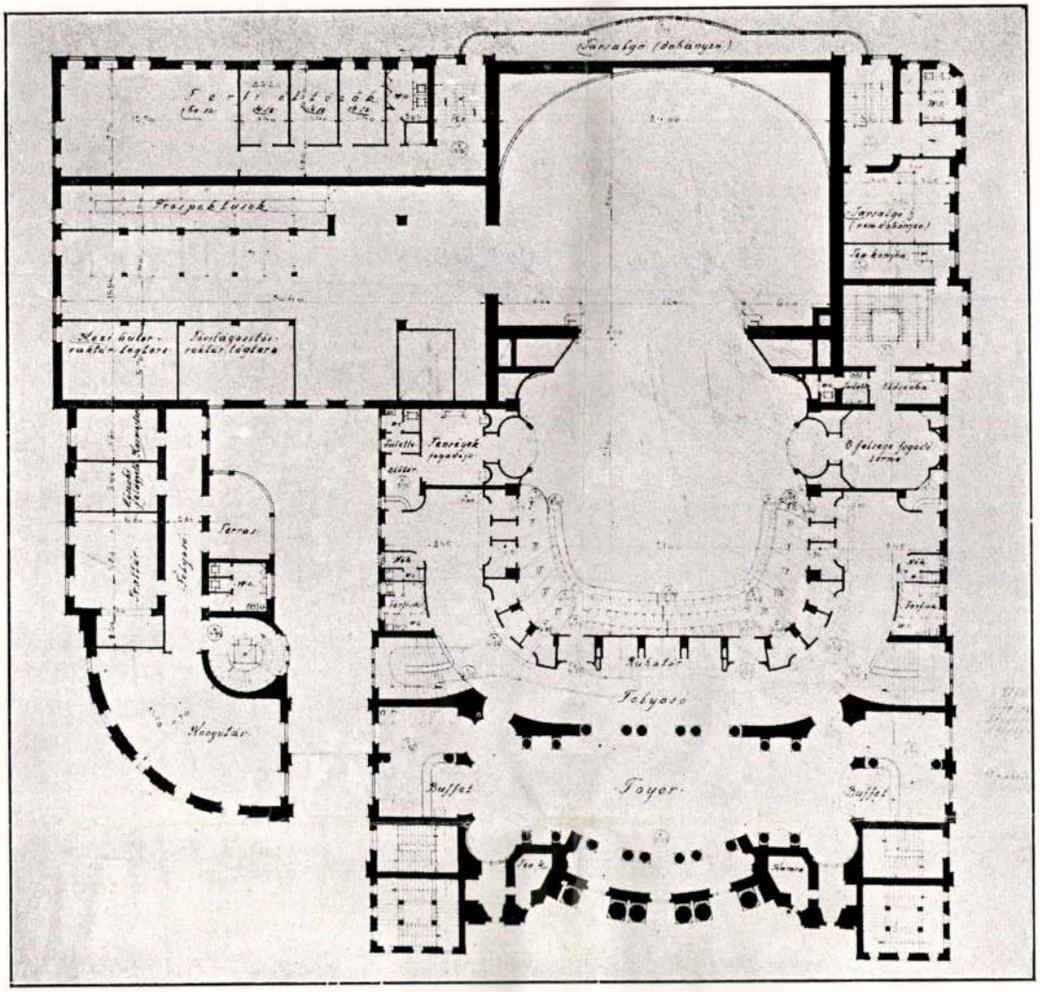
Társalgó (dohányzó)
Páholyok
Földszinti páholyok
Földszinti páholyok
Társalgó (nem dohányzó)
Dohányzó
Páholyok
Földszinti páholyok
Földszinti páholyok
Büfé
Előcsarnok
Társalgók fogadója
Öltöző
Öltöző
Páholyok
Páholyok
Páholyok

BÁLINT ZOLTÁN
ÉS JÁMBOR LAJOS
BUDAPEST

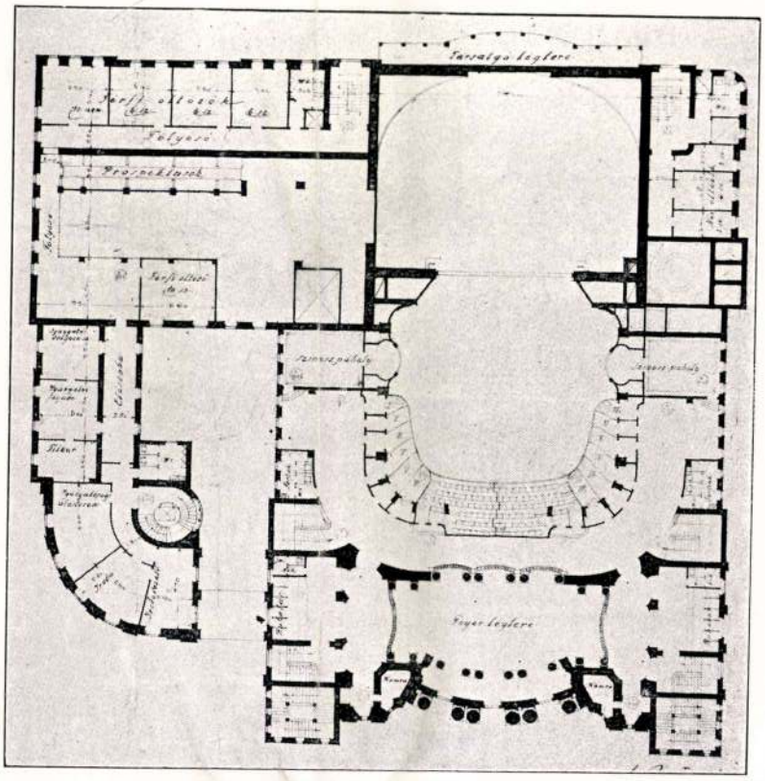

II. EM. ALAPRAJZ

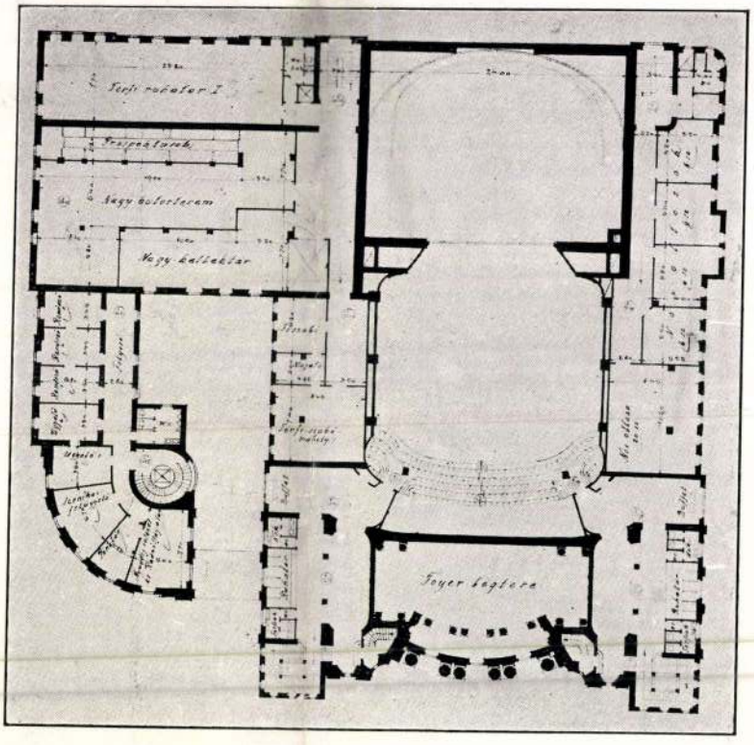

II. DIJ

III. EM. ALAPRAJZ

RÓZSAVÖLGYI
GYULA

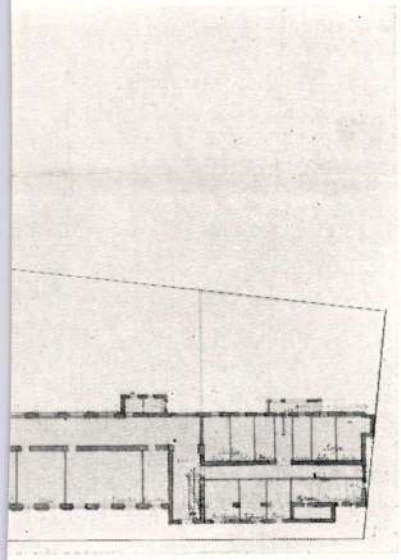

SZINT

és mellékhelyiségei, megfelelő tágas előterekkel, a főlépcsővel szerves kapcsolatban.

A megkívánt 12 tanterem közül 11 az alsó földszinten és I. emeleten nyer elhelyezést, ami a könnyű hozzájutás tekintetében előnyös. Csak a görögpótló van a II. emeleten, de ez is az alsóföldszint (disponiblis) helyiségével felcserélhető.

Természetrajz és fizikai előadótermek a szükséges mellékhelyiségekkel a II. emeleten vannak elhelyezve.

A természetrajzi előadóterem jobboldali világítást nyer.

Az előadóteremnek az állattani szertárral való felcserélése útján a hiányon is könnyen segíteni lehet.

Ugyancsak a II. emelet nivójában van a díszterem tágas karzata, mely két oldalról közvetlenül is nyer megvilágítást. Oldalkarzat nem szerencsés, szemközti karzattal volna kicserélendő.

A rajzterem és mellékhelyiségei, fényképészeti műteremmel bővítve, programmszerűen vannak elhelyezve a 3-ik emeleten.

Az ifjúsági könyvtár, napközi otthon, olvasó és étkező az alsó földszinten, a melléklépcső közelében célszerűen vannak csoportosítva.

Az étkező kapcsolata az alagsorban elhelyezett gazdasági helyiségekkel, megoldott.

Az alagsor az előudvar alápincézésével bővül, hol a központi fűtés és pincehelyiségek vannak célszerűen elhelyezve. Az alagsor ezen részének aknával való szellőzése és világítása megoldottnak tekinthető.

Igazgatólakásnak a szükséges hivatalos helyiségekkel való kapcsolata megfelelő.

Cselédeknek a lépcsőházban külön bejáratuk van.

Az orvos-szoba bejárat mellett megfelelő elhelyezésű.

Klozet-csoport egységesen megoldva szellőztethető előtérrel igen tágas és világos elrendezésben sikerült.

Az épület külső megjelenésben minden oldalról tekintve művészi harmónikus hatást tesz és stílszerűen illeszkedik a speciális környezethez.

A fiumei állami főgimnázium tervpályázata.

Bírálati jegyzőkönyv.

Jelen voltak: A vallás- és közokt. m. kir. minisztérium részéről dr. ***Boncz Ödön*** miniszteri tanácsos, ***Kertész K. Róbert*** min. osztálytanácsos, dr. ***Németh Arthur*** min. titkár, ***Sváb Gyula*** min. műszaki tanácsos. A kereskedelemügyi m. kir. minisztérium részéről ***Keresztes István*** műszaki főtanácsos. A „Magyar Mérnök- és Építész-Egylet“ részéről ***Alpár Ignác*** műépítész.

A bizottság egyhangú határozata alapján a bírálóbizottság elnökévé dr. ***Boncz Ödön***, előadójává ***Kertész K. Róbert***, jegyzőjévé ***Sváb Gyula*** választatott meg.

Elnök jelenti, hogy a kimondott határidőre összesen 32 pályaterv érkezett, melyek a beérkezés időrendje szerinti sorszámot nyertek. Ezek: 1. Werner Frigyes; 2. ifj. Gyenes L. és Vajda A.; 3. Dudás K. és Csanak J.; 4. Bálint Z. és Jámbor L.; 5. Prokisch János; 6. Hajós A. és Villányi; 7. Fleischl Róbert; 8. Ybl Lajos „A“, Ybl Lajos „B“, Ybl Lajos „C“; 9. Lechner Lóránd; 10. Haasz és Málnai; 11. Takács és Tornaljai; 12. Mikle Károly; 13. Schmiedt Gyula; 14. Jakab Árpád, Jakab Árpád II., Jakab Árpád III.; 15. Feszely Sándor; 16. Rózsavölgyi Gyula; 17. Lázár Gyula; 18. „Mottó“ Fiume; 19. Luigi Lupis; 20 Sebestyén Arthur; 21. Schulek János; 22. Bauer és Guttmann; 23. Faith István; 24. Komor és Jakab, Komor és Jakab II.; 25. Novák Imre; 26. Sárkány E. Ottó; 27. Sárkány E. Ottó; 28. Urlich Miklós; 29. Schultz József; 30. Braun Károly; 31. „Jelige“; 32. „Jelige“; összesen tehát 32 pályaterv érkezett. Miután a benyujtási határidőt egyik pályaterv sem lépte túl, az összes pályatervek bírálat alá bocsáttatnak.

Három pályamunka és pedig a 18., 31. és 32. számú jeligével érkezett.

A bíráló-bizottság egyhangúlag úgy határoz, hogy e munkák csomagjait a többivel egyenlő elbánásban részesíti, abban a feltevésben, hogy azokban a tervek névaláírással vannak ellátva.

Ezek után a beérkezett tervek sorszám szerint felbontatnak.

A felbontott pályamunkák tartalma az I. számú jegyzékben van kimutatva.

Megállapíttatott, hogy a 18., 31. és 32. sz. pályamunkák tervei névaláírással nem bírnak, minek folytán — mint szabályellenesek — a bírálatból kizárattak.

E pályatervek újból becsomagoltattak és elnökileg lepecsételtettek.

A bizottság névszerinti szavazás után az egyes díjakra vonatkozólag külön-külön egyhangúlag a következő határozatot hozta:

I. díj ***Bálint*** és ***Jámbor*** 2500 K. A bizottság annál is inkább örömmel hozta e határozatot, mert a kitüntetett pályamunka nemcsak építőművészi szempontból emelkedett a többi fölé, hanem a gyakorlati kivitel céljára is csekély módosítással elfogadhatónak találtatott. II. díj ***Werner Frigyes*** 1500 K; III. díj. ***Gyenes*** és ***Vajda*** 1000 K; IV. díj. ***Haasz*** és ***Málnai*** 500 K; V. díj. ***Rózsavölgyi Gyula*** 500 K.

Kertész K. Róbert javaslatára a bizottság elhatározta, hogy a vall. és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Úr Ő Nagyméltóságának Komor és Jakab 2. számú pályamunkáját 500 koronával megvétetni javasolja.

Más tárgy nem lévén, a jegyzőkönyv aláiratott és az ülés bezáratott.

K. m. f.

Sváb Gyula s. k.
jegyző

Dr. ***Boncz Ödön*** s. k.
elnök

Kertész K. Róbert s. k.
előadó.

Alpár Ignác s. k.
Kankovszky Ferenc s. k.
Keresztes István s. k.
Németh Arthur s. k.

---

1. *Bálint és Jámbor.*

Alaprendezésben az épületet egy egységes szárnyban a Via Castellora helyezi, mely felé egy körülbelül 42 m. hosszú és 8·60 m. mély előudvart nyit; a megmaradó játéktér mérete 60×37 m., ami igen előnyösnek mondható.

A 3·65 m. széles folyosót, mely esetleg még redukálható, a Via Castello felé helyezi, mi által a tantermek nem a bórának kitett északi oldalra, hanem a megfelelőbb déli oldalra nyernek megvilágítást.

Az épület 2 emelet magas. Egy kisebb részében 3 emeletes.

A főbejáró közelében, alsó földszinten van a tornaterem és mellékhelyiségei, I. emeleten a díszterem

BÁLINT ZOLTÁN
ÉS JÁMBOR LAJOS

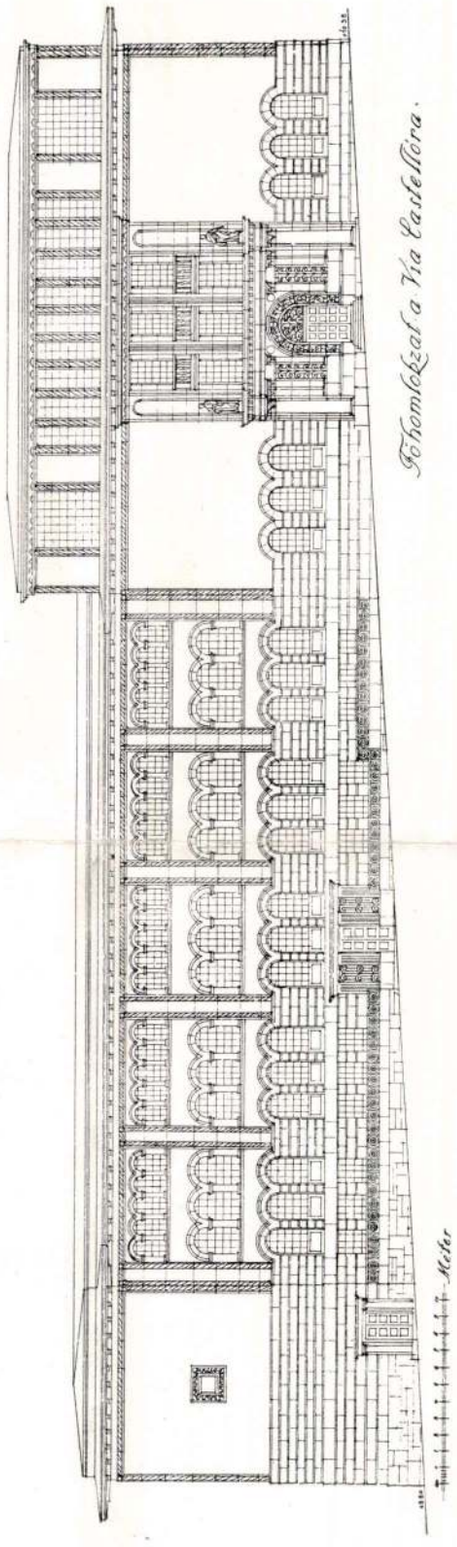

I. DÍJ

FŐHOMLOKZAT

BÁLINT ZOLTÁN
ÉS JÁMBOR LAJOS

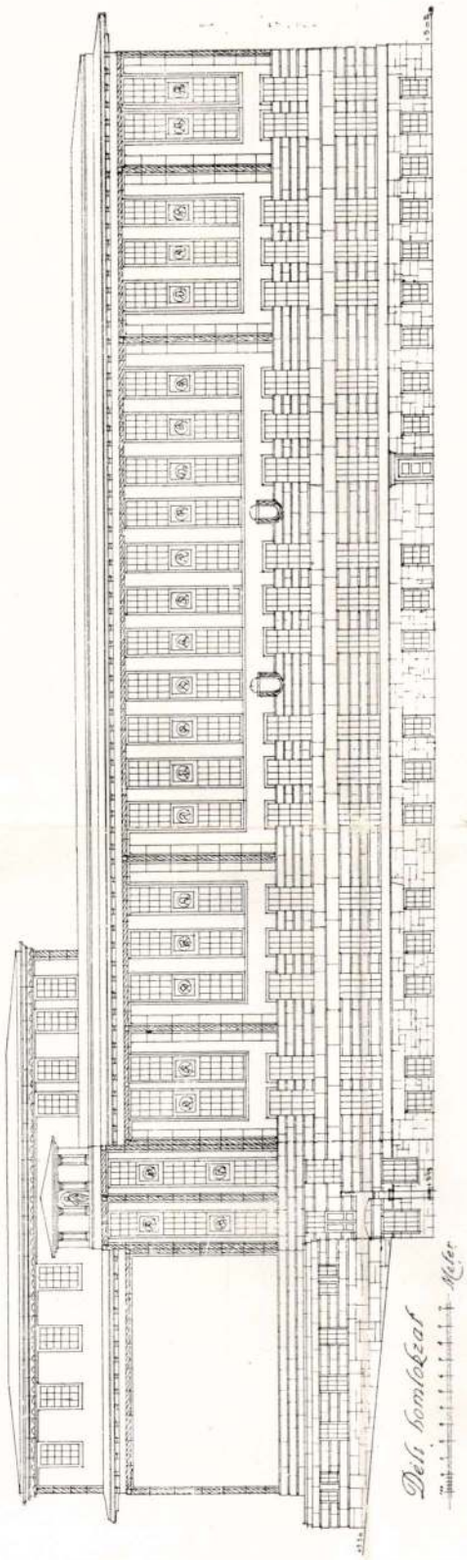

I. DÍJ

FŐHOMLOKZAT

BÁLINT ZOLTÁN
ÉS JÁMBOR LAJOS

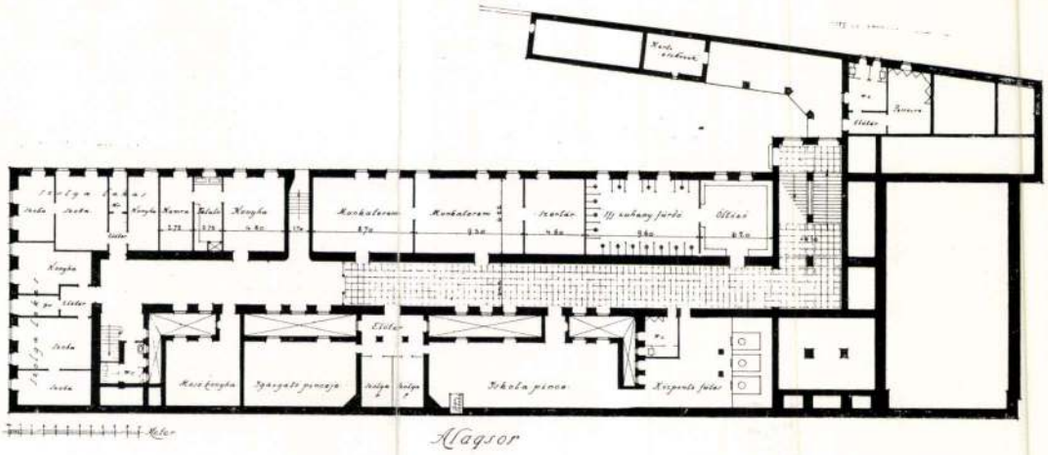

ALAGSOR

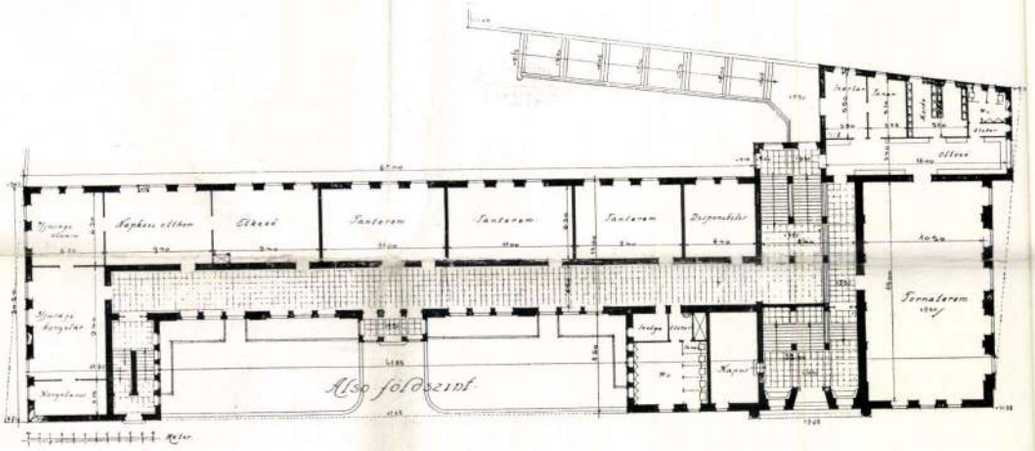

ALSÓ FÖLDSZINT

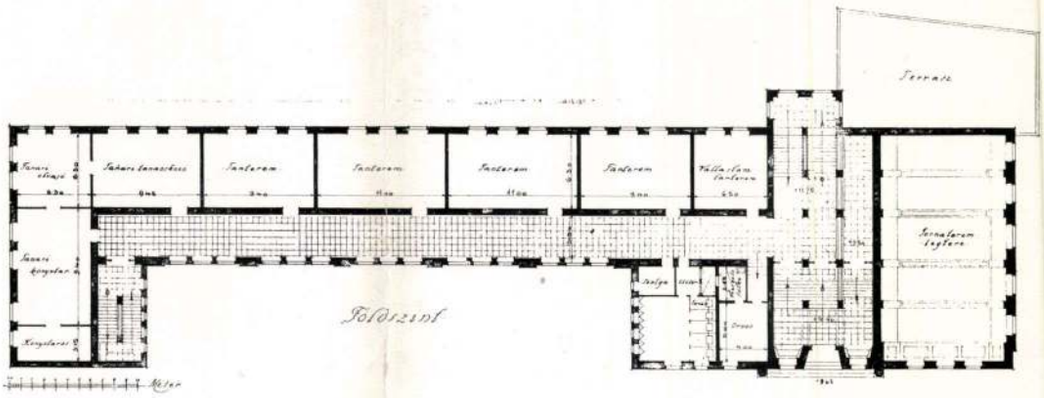

I. DÍJ

FÖLDSZINT

A LIÉGI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS
MAGYAR CSOPORTJA

TERVEZTE ÉS RENDEZTE
FARAGÓ ÖDÖN

AZ 1905. ÉVI VELENCEI NEMZETKÖZI MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS
MAGYAR TERME

TERVEZTÉK BÁLINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS

Bálint *Sándor*, állatbúvár, született 1860 január 8-án Kolozsvárott. Tanársegéd volt id. Entz oldalán 1887—1890-ig, 1890—901-ig az Erd. Múzeum-Egyesület állattárának tisztviselője, 1901-től haláláig a M. Kir. Központi Szőlészeti Kísérleti Állomás és Ampeologiai Intézet növénybiológiai osztályán osztályvezető. A méhek anatómiájával foglalkozott. GELEI J.

Bálint *Zoltán*, építőművész, szül. 1871-ben Nagyváradon. 1898-ban Jámbor Lajossal társult. 1900-ban a párisi nemzetközi kiállítás magyar palotájával a nemzetközi versenyen Grand Prix-t nyertek. Terveik szerint épültek: a legfőbb állami számvevőszék budapesti palotája, Hajdú vármegye székháza Debrecenben, színház és vigadó Nagybányán stb. Irodalmi műve: *A francia renaissance és a Loire völgy kastélyai.* A. BALOGH L.

Bálintfalva, most *Valentová* néven Csehszlovákiához tartozó község a régi Turóc vm.-ben.

Bálintitt *(Tövisi) bárói család.* Régi erdélyi család, mely egy hamisított oklevél alapján bizonyos *Nagy Bálint*tól származtatja magát, ki Nagy Lajos király hadvezére volt és a nápolyi hadjáratkor a szorongatott sereg segítségére sietett s a katonák «Bálint itt» felkiáltással fogadták a felmentő sereget, innen ered a család Bálintitt neve. A család első oklevélileg igazolható őse *István*, ki 1528-ban Solymos és Lippa várak kapitánya volt s utódjai a Tövisi előnevet használták. *Zsigmond* 1742 ápr. 2-án báróságot kapott, a Körtvélyfái előnévvel. DARÓCZY Z.

Bálint Nagy *István*, orvos, szül. 1893 jan. 1-én Makón. Orvosi tanulmányait a budapesti és bécsi egyetemeken végezte. A makói közkórház orr-, fül- és gégeosztályának főorvosa. Munkatársa a Pázmány Péter Tud. Egyetem 300 éves jubileumára (1935) készülő monografiának. Számos kiváló orvostörténeti munkát írt; kiváló dolgozatai: *Boszorkányok gyógyító és rontó kuruzslásai, Boszorkányüldözés a XVI. században, Sámbóky János orvosi működéséről, Purkircher XVI. századbeli orvosbotanikus élete, Az influenza története, Jordán Tamás levelezése Blotiussal.* E lexikonnak is munkatársa.

Bálint napja, február 14-ike, babonás nap, kedvező a házassági jóslásokra és a szerelmi varázslásokra. Eredete valószínűleg a normannokra vezethető vissza. Sziciliában, Angliában, Belgiumban és Északfranciaországban e napon fiúk és leányok Valentin és Valentina névvel üdvözlik azokat, akiket sorsolással házastársul kiszemeltek vagy akikkel véletlenül találkoznak. Egymásnak ajándékokat adnak és ettől kezdve mint valódi jegyesek viselkednek. E tekintetben emlékeztet nálunk az András-, Szilveszter-napi vagy karácsonyesti sorstudakolásokra. Angliában azt hiszik, hogy ezen a napon párosodnak a madarak, ezért a legények és leányok ünnepet tartanak, hogy kiválasszák szerelmüket. Shakespeareben így énekel Ophelia: «Holnap Valentin napja lesz, Mindjárt reggel korán, Valentinádul én, a lány, Az ablakodnál ott leszek». Szokás ilyenkor még idegeneknek is névtelen üdvözleteket küldeni és egyéb bohóságokat végbevinni, akárcsak ápr. 1-én. A Bálint napja jelentőségét már a középfrancia rondeauk is tárgyalják. A szokás kapcsolatban áll a tavaszi évszakkal, de a szerelmi ünnepnek semmi köze sincs Szent Valentinushoz. HAÁSZ I.

Baliol (ejtsd: *bàljol)*, normandiai eredetű család. *Guy de Baliol* Hódító Vilmossal ment Nagybritanniába, hadi érdemeiért Durham grófságban kapott birtokot.

Baliol *Edvárd*, skót király, Baliol John fia, szül. 1290-ben, Bruce Róbert halála után 1332-ben III. Edvárd angol király segélyével megszerezte a skót koronát, 1333-ban megint III. Edvárd segélyével leverte lázadó alattvalóit, végül mégis el kellett menekülnie, ekkor III. Edvárd javára mondott le a trónról.

Baliol *John*, az oxfordi egyetem alapítója, feleségül vette Margitot, a skót királyok leszármazottját. Fia: *John*, szül. 1250-ben, megh. 1314-ben, Skótország trónját megszerezte I. Edvárd angol király segélyével, azonban ennek fenhatóságát elismerni nem akarta. 1296-ban Dunbarnál csatát vesztett és foglyul esett, 1299-ben kiszabadult, Franciaországban halt meg. TÖRÖK P.

Balistidae (áll.), az *íjhal-félék* családjának tudományos neve. Testüket csontlemezek fedik,

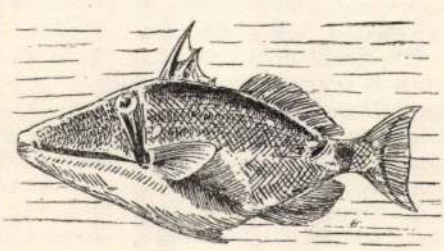

Balistes verrucosus

amelyek egymás között mozgathatók. Állkapcsaik felső és alsó kávává forrtak össze. Első hátúszójuk 3 tüskéből áll. Az Adriában is

Gutenberg Lex. V.K.

él az *európai íjhal* (Balistes capriscus Gm.), amely kagylókkal táplálkozik. A nyugatindiai korallpadokon él a *B. vetula* L. LEIDENFROST GY.

Baliszigetiek, a Kis Szunda szigetek egyikének, az 5616 négyzetkilométer területű Bali szigetnek nagyműveltségű, kevert népességét nevezik így. Számuk körülbelül másfél millió. Nyelvük az indonéziai nyelvek nyugati csoportjához tartozik. Az ősi Bali-Aga nép utódainak tartják magukat. A keresztény időszámítás elején hinduk és dravidák, majd makasszárok és jávaiak vándoroltak ide, akik összekeveredtek a benszülött őslakossággal. Ebből a keveredésből származott ez a magas termetű, arányos testalkatú, széles-ovális arcú csinos népség. Nőik híresek szépségükről, bár igen mostoha sorsuk van, mert a férfiak csak a rizsföldeket művelik, minden más munkát a nők végeznek. A feleséget veszik, sőt rabolják is. A gyermektelen özvegyek a fejedelmek tulajdonába mennek át, sőt gyakran el is égetik őket. Ruházatuk selyem mellkendő, ami egyúttal övül is szolgál, továbbá fejkendő. Füleikben, karjaikon, ujjaikon, hajukban aranyból, drágakövekből készült díszeket hordanak. El van közöttük terjedve az arc és testbőr festése. Részint agyagból és kőből, részint karókból készült földszintes házakban laknak. Nagy, négyszögletes gyűlésházaik művészies faragványokkal vannak díszítve. Fegyverük a fuvócső, nyíl, íj, dárda és kés. Szeszes italuk a pálmabor, amit bambuszból faragott díszes edényben tartanak. Háziállatuk a bivaly. Szövő-fonó iparuk magasan fejlett, pompás mintájú, fémszálakkal átszőtt kendőket készítenek. Szépen festett agyagfazekaikat is maguk készítik. Még fejlettebb és híresebb fémiparuk és fafaragásuk. Vallásuk hinduizmus, de régebben a buddhizmus is el volt terjedve. Hangszerük a bambuszfuvola és kettős kézi dob. Híres szórakozásuk a kakas- és tücsökviadal. Színházaik is vannak, amelyekben vallásos jelentőségű árnyjátékokat és primitív álarcos drámákat játszanak. Az állatkultusz is elterjedt közöttük, főleg a tigrissel kapcsolatban. Halottaikat elégetik s azután földbe temetik. Őseik szellemeit bábokkal jelképezik s halottak napján hordszékeken körülhordozzák. Régebben a fejvadászat is megvolt náluk. *(Krause:* Die Insel Bali. 2 köt.) BARTUCZ L.

Balkán félsziget, a legkeletibb déleurópai félszigetnek a XIX. század óta használatos neve, Kelet és Nyugat kapcsolóterülete, 500.000 km². *Felszine* nagyobbrészt hegyekkel borított, amelyek három különböző természetű tektonikus övezethez tartoznak. A hegyvidékek közé sok kisebb medence (pl. Szkutari, Szofia, Janina) és ugyancsak kisebb folyómenti völgysík (Marica, Tundzsa, Vardar) ékelődik. *Hegyrendszereinek*

1. csoportja a *Balkán hegység* vidékének a Duna vízvidéke és az Égei tenger között húzódó vízválasztója. Tőle É-ra a Dunáig a Bulgár krétatábla, a Tundzsa völgyelésétől D-re a Balkán hegység csapásirányával megegyezően futó *Szredna Gora* és *Szrnena Gora* állva maradt közepes magasságú horsztjai húzódnak.

A 2. csoport az ÉNy—DK-i irányba húzódó Szerb—Macedon rögvidék. Szerbiából Macedónián keresztül a Márvány tengerig magában foglalja a Nyugatszerbiai és Macedon hegyvidéket a Sar planinával, *Bitosát*, *Rila* hegységet, a *Perim daghot*, *Rodopét*, az *Olimposz* horsztjait, a *Tekir daghot* a Márvány tenger és az *Isztrandzsa* hegységet a Fekete tenger mellett.

A 3. csoport a *Dinaridák* (Dinári-Albán, vagy Illir-Görög) ránchegységének övezete a Keleti Alpok D-i mészkővonulatától a tengerpartot kísérve, a Balkán félsziget Ny-i oldalát elborítva, Délgörögországon és a görög szigetvilágon át Kisázsiával kapcsolja az Alpok rendszerét. Egyes részei: *Dinári Alpok*, *Bosznia-Hercegovinai hegyvidék*, *Albán Alpok*, *Grammnosz*, *Pindusz*.

A Balkán félsziget szerkezeti felépítése az oka annak, hogy nagyobb folyók nem tudnak kialakulni. Legjelentékenyebbek a *Vardar* és *Marica*, továbbá: *Vrbasz*, *Boszna*, *Drina*, *Morava*, *Timok*, *Iszker*, *Jantra*, *Tundzsa*, *Arda*, *Ergene*, *Meszta*, *Sztruma*, *Acheloosz*, *Bjossza*, *Szemen*, *Szkumbi*, *Drin*, *Bojana*, *Narenta*. Nagyobb tavai: *Szkutari*, *Ohrida*, *Nagy* és *Kis Preszpa*, *Maliq*, *Doirán*, *Osztrova*, *Besik* és *Tahino* tó.

Éghajlata helyzetének megfelelően átmeneti. Az É-bulgár part kivételével partvidéke mediterrán jellegű, enyhe, csapadékdús téllel és száraz, forró nyárral. Ez a típus a Vardar völgyébe is messze felnyúlik. A félsziget hegyes belső része a középeurópai éghajlat övébe tartozik, amely a Fekete tenger felé fokozatosan kontinentálisabbá válik. A hőmérséklet nagyon ingadozó. A Boszporusznak 18 havas napja van, ezzel szemben a partvidékeken és a szigeteken csak a magasabb hegyvidékeken van hóesés. Legcsapadékosabb a Rila, Rodope hegység és az Adria mögötti terület (4500 mm-en felül). Gleccserek magasabb hegységeiben sincsenek, de a jégkori eljegesedésnek megvannak a nyomai.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Bálint Zoltán

wód

w

Thieme-Becker

II. 411. l.

(Lyka)

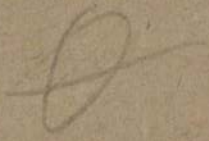

SZEPTEMBER 30 nap — 1935

VASÁRNAP **8** K. F13 K. B. P. F12 Mária	
HÉTFŐ **9** K. K. Péter Prot. Ádám	
KEDD **10** K. Tolent. M. Prot. Erik	
SZERDA **11** K. Protáz J. P. Teodóra	
CSÜTÖRTÖK **12** K. Mária n. Prot. Guidó	
PÉNTEK **13** K. Notburga P. Ludovika	
SZOMBAT **14** K. Szt. † felm. P. Szerénke	

37. hét.

Izr. 16 S. Ki Thova 3. 4. P.

Bálint Zoltán

1910.

A VÁLASZTMÁNY TAGJAI:

Elnök: Andrássy Gyula gróf (ifjabb).

Alelnökök: Forster Gyula báró, Hauszmann Alajos.

A) Állandó tagok:

Andrássy Dénes gróf, Apponyi Sándor gróf, Benkő Kálmán, Erdődy Ferenc gróf, Harkányi Frigyes báró, Montenuovo Alfréd herceg, Pest vármegye alispánja, Samassa József dr. bíbornok érsek, Széchenyi Béla gróf, Szitányi Géza, Tisza István gróf, Wenckheim Frigyesné grófné, Wodianer Albert báró, † Zichy Nep. János gróf.

B) Választott tagok:

a) művészek:

Bálint Zoltán, Benczúr Gyula, Bruck Miksa, Dudits Andor, Déry Béla, Innocent Ferenc, Jendrássik Jenő, Kallós Ede, Kosztolányi Gyula, Keményffi Jenő, Knopp Imre, Kézdi Kovács László, Korb Flóris, Ligeti Miklós, Lechner Ödön, Márk Lajos, Mérő István, Papp Sándor, Róna József, Szinyei Merse Pál, Tull Ödön, Tölgyessy Arthur, Vajda Zsigmond, Zala György.

Szm KT 52-12.1.

45

Bálint Zoltán

Lvód

Mysk Ernő

35. l

környezetben szerzett jó svéd nyelvtudása mellett külön norvég nyelvtanulmányai tettek lehetővé. Ezenkívül hallgatta az egyetemen Wessen professzornak a svéd nyelvjárásokról tartott előadásait is. Nem hanyagolta el azonban permi nyelvek terén végzett régebbi kutatásait sem és megírta az Ungarische Jahrbücher számára „Syrjänisch-vepsische Lehnbeziehungen" című értekezését. Résztvett a Stockholmi Magyar Intézet adminisztrációjában, az egyetemen heti 2 órában előadást tartott a magyar nyelvről és vezetett egy tíz és egy hat hallgatóból álló magyar nyelvtanfolyamot. A stockholmi finn egyesület felkérésére finnnyelvű előadást tartott a magyar és finn nyelv rokonságáról. A tanév végeztével ismét elfogadta a jyväskyläi finn nyári egyetem meghívását magyarnyelvi előadások tartására, majd a Stockholmi Magyar Intézettől további 200 svéd koronát nyerve, a Lappföldön folytatott helyszíni nyelvi és etnográfiai kutatásokkal fejezhette be tanulmányait.

XIII. AMERIKAI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Alapítványi ösztöndíjasok:

Bálint Zoltán

epitész

Hist 1871. lárd

Muvészeti Lexikon 49.l

Horvát-Szlavonország II. 174.

Bálint Zoltán

U. 1762

Bálint Zoltán

Az ezredéves kiállítás architekturája.

Petrik 1886–1900

Bálint Zoltán és Jambor

Lajos

A párisi világkiállítás magyar épületcsoportjának tervei

Petrik 1886 – 1900

(0)

Bálint Zoltán
épitész

irod
z

Nemesvári 12. l.

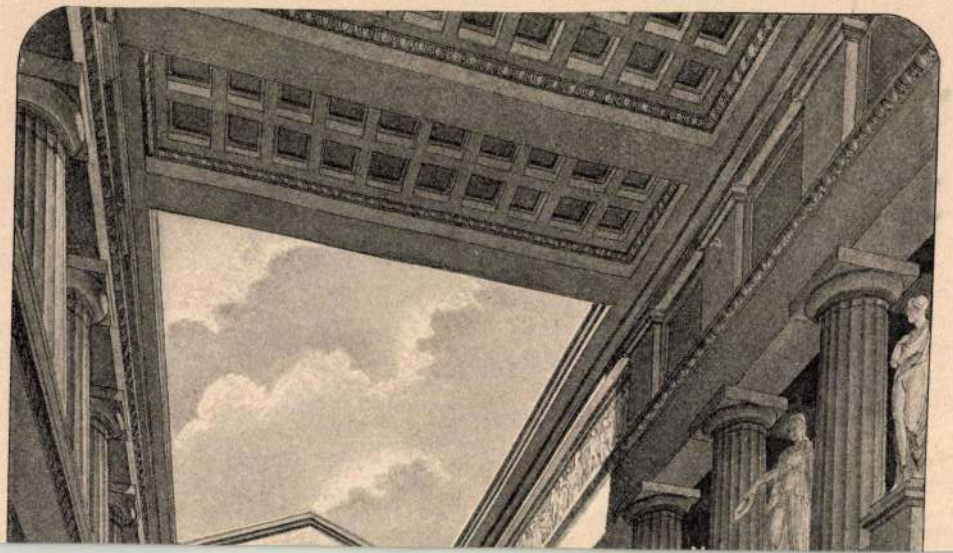

Bálint Zoltán

építész.

Szül. Nagyvárad 1871.

Oklevelet nyert 1892.

Műegyetem 3. l.

ndőket, gallerokat, kalapokat,
ortját képezik az irodalmi és
nyvek, zeneművek, festmények

andel.

die eigentlichen Waren. 2. So unter-
del, welchen bringen zumeist noch
Dieser sind der
olcher: die Kaffee „ der Tee, die
f der Textilwaren befaßt sich der
Modelwarenhandel, die zu Kleidige
Die die Halsbinden, die Kragen,
en) Einen Grupe die der eigentlichen
die.
usikalien) Kunstwerken. Dieser
ldern, Statuen, Antgitäten.

3 b/c

Bálint és Jambor

768. Ernstplakett, fentiek díja a párisi világkiállításról, 1900, 190 gr -

P 50.—

Almásy-Teleki X. 1942.

Artisztikus

KÉPKERETEK

—22. TELEFON
EK BÉLA
TALOS-MESTER
PEST,
tca 52. sz. (Saját ház.)

részének csatornaépítési munkáira 450 kor.)

A felsorolt munkálatok mindegyik külön szerkesztett és ivenkint egy k gel ellátott ajánlatokat m á j u s 11-é óráig a tanácsi II. (középitési) ügy (IV. ker., Városház-utca, Központi v em. 256. ajtó) kell benyujtani. Az a tással kapcsolatos munkákra vonat latok kapcsán mintákat kell bemutatn pénzt készpénzben, vagy elfogadott rokban kell letenni a központi pénz

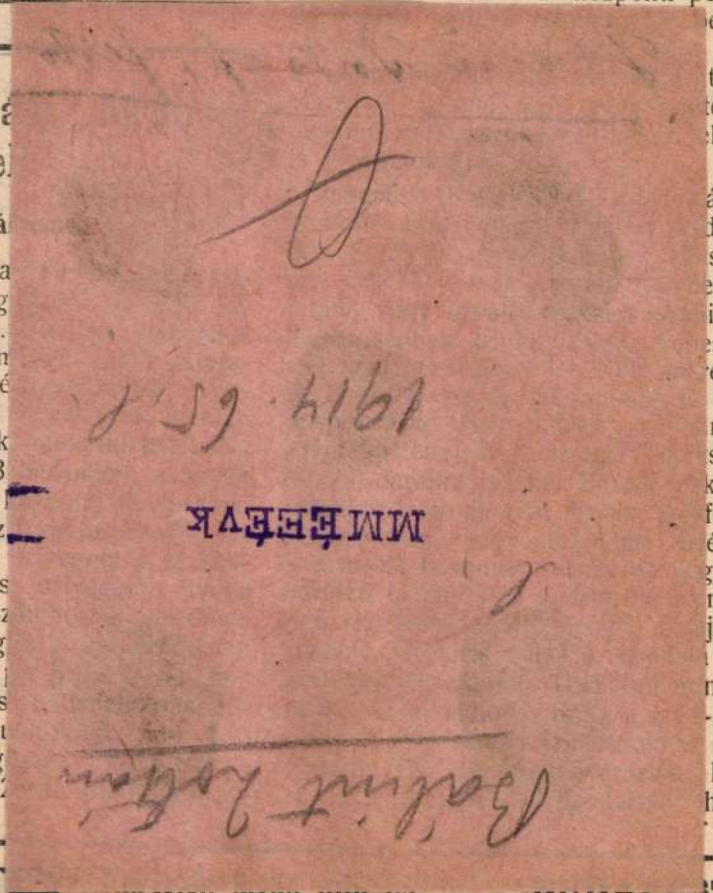

ablak redőnygyára
VI., Csengery-u. 65/A. Telefo

kozik: **épületek, templomok, kávé-**
ak és lépcsőházak festésére stylszerü kivitel,
izléses munka, szolid árak mellett.

Specialista diszfestészetben.

---

nkácsy Gyula

lakatosmester

t, VI. ker. Király-utca 102. szám.

ıkor legjobb, legolcsóbb és legerősebb
kémény és szellőztető toldóinak készitője.
kban foglalt hirdetésére e helyen is felhiv-
juk olvasóink figyelmét.)

---

tonszerkezetek elkészitését elvállalja

enberger Emil épitőmester

(Mészáros és Gerstenberger cég)

Budapesten, VII., Thököly-ut 77.

tonfödémek 15 m. fesztávolságig, szabadon fel-
fekve; vastartók, vasoszlopok, fal-
legessé válnak. — Korlátlan hordképesség. Leggyakor-
sználás. — Teljesen hangelszigetelő. Egész épületek
asbetonból, közraktárak, áruházak, gyári épületek
ık, lépcsők, hidak csatornák, vizi-épitkezések, viztartá-
ısok készitése. **Tetemesen olcsóbb és műszaki-**
ıbb mint vastartók közötti boltozat.

— TELEFON 56—81. —

BURZA és RÁCZ

fényező és mázoló mesterek

EST, V., GÉZA-UTCA 5. (a Bőrze palotánál).

k minden e szakmába vágó munkát u. m. **épületek,**
ak, szállodák, portál és mindennemü buto-
ését és erezését, valamint mindennemü **gazdasági**
ényezését a legmodernebb kivitelben és a
legjutányosabb árban.

OCCO L. BUDAPEST.

41—03. CEMENTGYÁR. TELEFON 41—03

s iroda: III. ker., Ürömi-utca 24—32. sz

KITÜNŐ MINŐSÉGÜ LASSAN ÉS GYORSAN
ROMÁNCEMENTET ÉS MÜPORTLANDCEMEN-
RMELY VASUT VAGY HAJÓÁLLOMÁSRA SZÁL-
IGEN JUTÁNYOS ÁRON és JÓTÁLLÁS MELLETT

---

reális hirdetési a

LI

Haverland Antal, E
Telefon 29—66. —
vonókat és vasszerk

ORTIS

márvány-csisz

BUDA

VIII. kerület, Tavas

Müller

ÉPÜLET- ÉS DISZMÜ-BA
VEZETÉK-B

Iroda és műhely: Buda
Lakás: Damja

Minden e szakba vág
tosan eszközöltetnek.
jutányos áro

Telefon 85—43. **Költségvet**

GERENDAY

Akad. szobrász. Els

siremlékm

Főraktár: Budap

Vidékre rajzokat és vá

Telefon szám 63—30.

BETON TERAZZÓ

Bálint Zoltán

Pesti Hirlap 1939
jan. 18.

Bálint Zoltán építőművész, a francia Becsületrend lovagja, 68 éves korában meghalt. *Bálint Zoltán* Jámbor Lajossal társasviszonyban, jelentékeny munkásságot fejtett ki. Ők tervezték az 1900. évi párisi világkiállítás magyar pavillonját, amelyet a Grand Prix-vel tüntettek ki. A fővárosban és az ország nagyobb városaiban számos középületet terveztek. Bálint Zoltán tagja volt a Szépművészeti Tanácsnak, továbbá számos művészeti és műszaki testületnek, intézménynek.

I SZÁM.

ZI·IPAR

MŰVÉSZET

ügetlen képes folyóirat ♡ Megjelen minden hónap – kor. ♡ Szerkeszti Hamvay Ödön ♡ A szerkesztőséget est, VIII., Tavaszmező-utca 19. szám alá kell intézni Nemzeti Művészet kiadótársaság. ♡♡♡♡

1906. MÁJUS–JUNIUS 15.

Y UTOLSÓ LEVELE.

könyvbarát és gyüjtő fogalmával. Nem mindenki műbarát és művészlelkű ember, azért, hogy gyűjt, sőt alig ismerek igazi amatőrt. Mert miket látunk?... Felgazdagodott parvenüket, akik gyűjtenek, mert ez divat manap és pénzbe kerül. Ritkaságkarvalyokat, akik gyűjtenek, hogy csak nekik legyen. Megint másokat, akik minden kollekciót imádnak,

és egyéb dolgainál. Szeretném, ha a Wilde Oszkár Saloméja helyett Madáchnak Az Ember Tragédiája volna a könyvgyűjtő asztalán. Mert ezek tényleg nagyon szépek és nagy dolgok, vetekedők a világirodalom bármelyik remekével. Dehát ez csupa pium desiderium. Először azért, hogy magyarok voltak az istenadták, másodszor, hogy róluk mindenki tudhat valamit s nem érdem, nem dicsőség a műveikről való halvány sejtés... ♡

Valamelyik művésztársaságban a napokban sok szó esett a Lysistratáról, Aubrey Beardsleyről és Oszkar Wilderól. És megoszlott a vitatkozók csoportja. Az egyik rész védte a kiadó jogát, a másik a publikumot, amely rajong értük. S hallgatván az eszmecserét, megalkottam a véleményemet emigy:

Igaz, a kiadónak törvény szerint joga van a megvásárolt mű publikálására. Bussines is bussines. Ám elvárható volna művészmunkák terjesztőitől valami kevés művészjellemvonás, még pedig joggal. Mert van különbség könyvkereskedő és könyvkereskedő között... ♡

Igaz az is, hogy Beardsley nagy művész volt, bár csupa manir és nagy volt Wilde is azoknak, akik élvezni képesek. ♡

Ilyenek a valóságban azonban nagyon kevesen vannak. Sokkal kevesebben, mint ahány Wilde-, vagy Beardsley-könyv elfogyott. Mert azok, akik teljesen meg képesek érezni, a patologia szerint sem egészséges emberek. Az ép érzékre pedig úgy hatnak rendkivülien finom perverzitásukkal, mint az észrevétlenül gyilkoló méreg. De most

valamit. És nem veszik észre, hogy Ruskint citálgatva, agyonütik Ruskinnak minden tételét. Gyűjtő uraim! Mondják csak, a Lysistrata obscén rajzaiban mi a szép? Talán a vonalak finomsága? Helyes, de akkor mért nem vesznek már Beardsley könyvet, amely nem perverz, amely nem ocsmány. Miért? Nevetséges; azért, mert csak hazudjuk a szépet, mímeljük az ízlést, valójában pedig épp annyira lelketlenek, durvák és szennyesek vagyunk, mint Smiethers és Pollitt, a két jómadár. Szerethetünk piktort és poétát nagyon, de akkor mi van a levéllel? Semmi. A piktor és a disznóság két különböző dolog. S önök az utóbbinak örülnek...

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT.

Hadik-Barkóczy Endre gróf lett a Magyar Iparművészeti Társulat új elnöke. A május 6-iki közgyűlés választotta meg egyhangulag a grófot, akinek tevékenységétől sokat vár a magyar művészi ipar minden barátja. Mert sajnos, sok teendő vár rá, legelső sorban pedig a klikkrendszer megszüntetése. Legyen az Iparművészeti Társulat valóban »társulat«, mely a közé és nem egyeseké!«

A közgyűlésről szólva, az valóban egyike volt a legérdekesebbeknek. Szalay Imre elnöki megnyitója után Radisics Jenő emlékbeszédet mondott Ráth Györgyről, a társulat néhai elnökéről, akinek erős kezét nagyon nélkülözi, ha nem is a Társulat

valahány...

Olyan korban, amely nem újságcikkeken hizik fel, amely nem állja a hazugságot, a felszint, a hencegést, mindezek meg nem élhetnének. Mi azonban fejet hajtunk előttük, mert nem vagyunk annyira ügyesek a hazudozásban, a nagyképüségben, bár talán szeretnénk is lenni. És látunk felvágatlan nyomtatványokat, elolvasatlan könyveket a »könyvbarátok« polcain és asztalán. Szépeket és cifrákat vegyesen, olyanokat, amelyekben külső kiállítás és belső tartalom vetekednek az igazán szépben, s amelyek hivalkodó köntöse rongytestet takar... Az utóbbiak a számosak, a divatozók... Divatozik pedig nálunk a külföld, a maga silány, modern irodalmával, amely sokkalta gyengébb, mint a miénk: magyaroké. Özönlik be a szemet vesztegető szemét és az igazán artisztikus emberek orcáját vörösre festi a düh és a szégyen. Az Insel Verlag lehetetlen németjei túlontúl láthatók. A limonádé regény, a germánul kérődző új filozófia s elhunytnak magánlevelezése, mert ez az érdekes. Ha szót emelsz ellenük, kész az ítélet: közönséges fráter vagy és tudatlan... Pedig épp ellenkezőleg van a dolog...

Szeretnék látni olyan amatőrt, aki van annyira szép életet élő ember, hogy Aranynak a Zichy illustrációkkal kiadott huszonnégy balladáját tartsa különbnek az Aubrey Beardsley Lysistratajánál

KÉTHAV

MŰVÉS

NEMZETI·I

Az iparművészet és a művészet érdekeit szolgáló f
15-én ♡ Évi előfizetési ára 8.– kor. ♡ Egyes szám ára 1.-
és a kiadóhivatalt érdeklő minden küldeményt Buda
♡♡♡♡ Kiadótulajdonos: a Művészi Ipar –

II. ÉVFOLYAM ♡ 5–6. SZ.

AUBREY BEARDSLE

Cosmopolitain-szálló, Mentone, 1898 márc. 7.

Az igazságosztó Úr Jézus nevében!

Halálos ágyamon.

Kedves barátom!

Könyörüljön rajtam és semmisitse meg a »Lysistrata« minden példányát s erkölcstelen rajzaim valamennyiét! Mutassa meg e levelemet

maga, hanem a magyar iparmüvészet. Mert életében sok kellemetlen hibáját, főkép, erőszakos természetét érezte mindenki, ki vele érintkezni kénytelen volt, de hogy kije volt ez a mindenképen érdekes öreg úr a Magyar Iparművészeti Társulatnak, az csak azóta érezhető, amióta kiesett kezéből a gyeplő. Kertelés nélkül megmondhatjuk, hogy éltető lelke és vele együtt meghalt a társulat is. Nehezen várjuk a feltámadását! Az emlékbeszéd alatt jelen volt az elhunyt nemeslelkü özvegye is, akj az Országos Ráth György Múzeummal nevét irta be a nemzet szivébe.

Szterényi József államtitkár terjesztette elő az elnökségnek azt az inditványát, hogy válaszsza meg a közgyűlés a társulat védnökévé Izabella főherczegasszonyt. A közgyűlés örömmel fogadta az inditványt. A társulatnak tehát immár védnöke is van; szeretnők, ha a magyar iparművészet hasznát is látná ennek.

Következett a közgyülés legpikánsabb része. Bálint Zoltán műépitész, aki állitólag haragszik, mert a milánói kiállitás épitészeti munkáit. Maróti Gézára bizta a társulat, nagy garral pucscsot tervezett az elnökség ellen: új választmányi listát terjesztett a választók elé.

Hogy igaz-e a fentemlitett mende-monda, azt nem kutatjuk, de azt határozottan konstatálhatjuk, hogy Bálint úr csakugyan haragudott, még pedig szörnyen haragudott – amig a társulat elnöksége hajlandónak nem nyilatkozott őt és egy-két társát a hivatalos választmányi listába felvenni. Dörgeni azonban még is illendőnek tartotta, habár csak

lekszik. Mindenre, ami szent, az összes erkölcstelen rajzokat.

Aubrey Beardsley.

Írta pedig mindezeket a meséskezű, de beteg fantáziájú nagy angol illustrátor agóniájának kezdetén, a kiadójához Smiethershez. Akkor, amidőn elroncsolt teste útnak indult az örök biró elé. Amikor már leszámolt minden földi gyengeséggel s megtisztult szemével maga ítélkezett a művei felett... Akinek módjában van elolvasni néhány levelét, lehetetlen, hogy meghatottságot ne érezzen felettük. Mindössze egy-két hónapról van szó... Kezdődnek a Sátán és végződnek az Isten nevében... Micsoda óriási utat fut meg az elbizakodottságában is gyenge emberi lélek, közeledvén a mozdulatlanság felé...

Smiethers megkapta a levelet, ezt a kétségtelenül végrendeletként hangzó írást. Honorálta is kellőleg, hogyne, hiszen vagyont gyűjtött a küldője munkáján. Kiadta a Lysistrátot. S az emberek elkapkodták, bibliofilek, amatőrök birtokában vannak, csupán néhány előkelő antikváriusnál fordul meg egy-egy példány, illendően felemelt »alkalmi« árakon. Holott is kapkodható...

... Itt aztán kénytelen vagyok pihenőt tartani. Hogy megvizsgáljam a bibliofilség és amatőrség mai »nemes« alakban felburjánzó formáját...

Uraim, nem vagyunk tisztában a művészlelkű

egy ártatlan kapszlival is és előterjesztette programmját, mely minden egyéb csak nem programm és ha már ki is neveznénk ennek, legalább is lojálisan el kell róla ismernünk, hogy nem – új. Hiába volt azonban az államtitkári presztizszsel támogatott paktum: Hamvay Ödön, lapunk szerkesztője bevilágitott a közgyűlés előtt a paktum erkölcstelenségébe. Mert, ha Bálint Zoltán először ki akarta seperni a mostani érát, amihez szivesen nyújtottunk volna tekintélyes gárdánkkal segédkezet, (hogy csakugyan tekintélyes, bizonyitja közgyűlési győzelmünk), miért elégedett meg 2–3 érdektársa és legfőképen a maga megválasztatásával. Mert, ha dolgozni kiván társaival a magyar iparművészet fejlesztése érdekében, kell-e ehhez feltétlenül választmányi tagság? Egyszóval Bálint Zoltán úr olyan ember, aki nem is a szokásos 50 százalékra, hanem valóságos csőd nivón egyezkedik: ilyen akczió pedig nem lehet bizalomkeltő. Nem is volt, mert csúfosan elbukott a paktumos lista és akik támogatták is, végül belátták, hogy klikk ellen a klikkért nem érdemes harcolni. A régit legalább már ismerjük!

A történeti hűség kedvéért feljegyezzük, hogy Bálint úr ismét megharagudott a társulatra, mert ez nem birt érvényt szerezni a paktumnak. És Corjolanusként új társulat szervezésével fenyegetődzött. Örömmel fogjuk szemlélni a klikkek mérközését!

Az egész ügyből pedig az a tanulság, hogy a közgyűlési hatalom sem a társulati elnökségé, sem Bálint úré, hanem az önzetlen igazságé, mely lassan, de annál biztosabban elérkezett. Hisz elég sokszor hivtuk!

Dorong.

Bálint és Jánbor

A NEMZETI SZÍNHÁZ PÁLYATERVEI
A HARMADIK DÍJ NYERTESE
TŐRY ÉS POGÁNY MŰVE

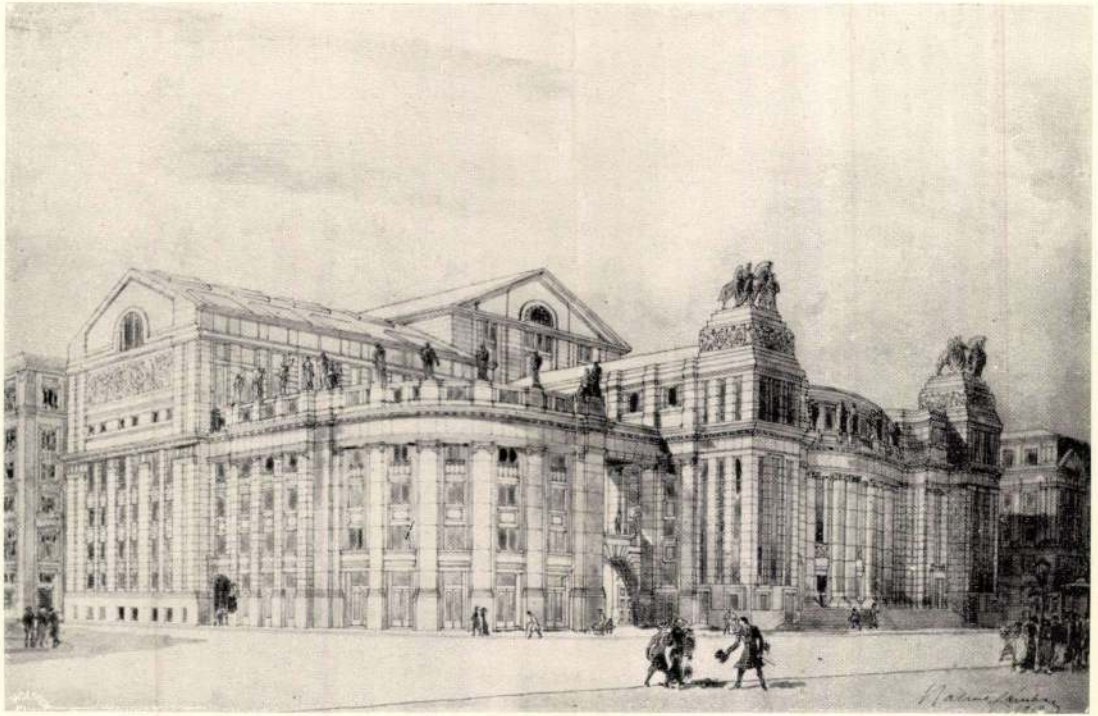

Művészet 1913. 73. l.

A NEMZETI SZÍNHÁZ PÁLYATERVEI
A MÁSODIK DÍJ NYERTESE
BÁLINT ÉS JÁMBOR MŰVE

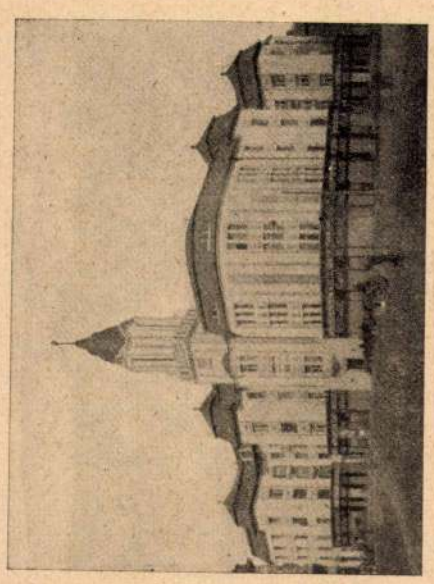

Bálint és Jámbor:
Debreceni református egyház bérpalotája.

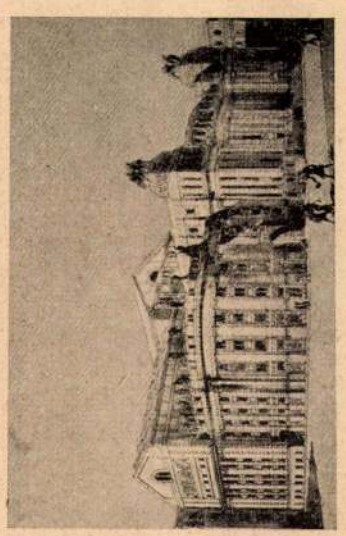

Bálint és Jámbor:
Nemzeti Színház tervpályázata. (II. díj.)

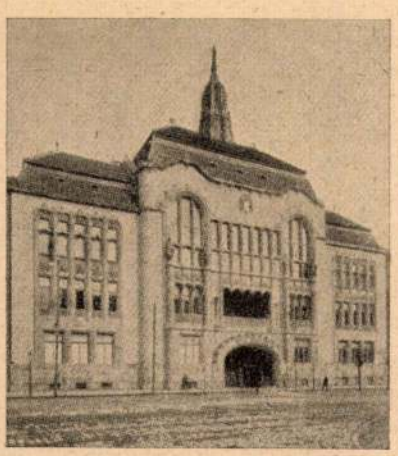

Bálint és Jámbor:
Hajdu vármegye székháza.

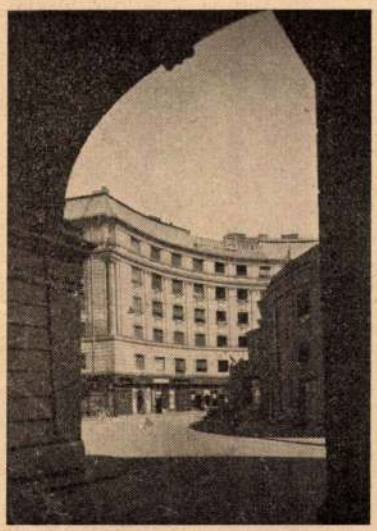

Bauer Emil: Corvin-udvar.

Rátsz.

Bajai téli kikötő.

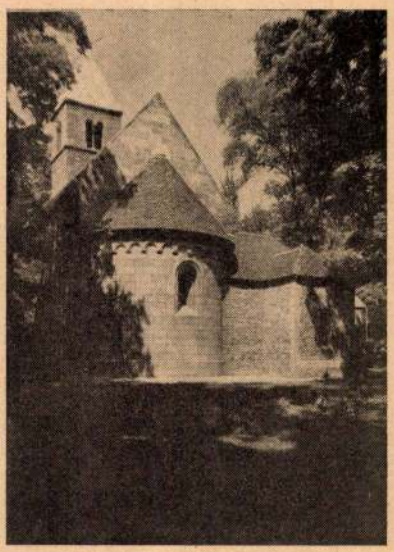

Báthory István:
Margitszigeti templom.

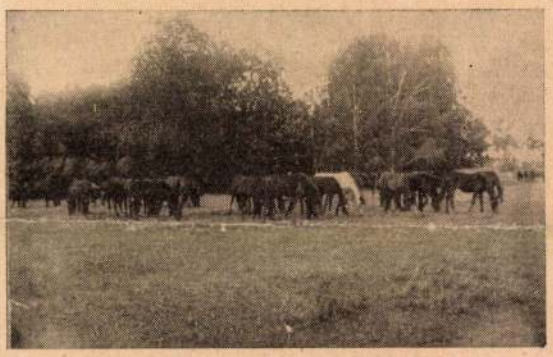

Beliczey Miklós ménese.

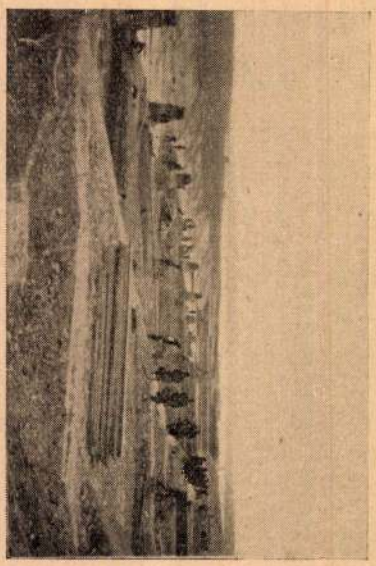

Böröcz Mihály:
Kamaráss-Duna rendezési munkája

Bodó-kávéház és étterem, Budapest.
(Tulajd.: Szunyog Sándor.)

A Vígszinház. Grünwald rajza.

ember, de tekintetbe véve azt, hogy a valóság mindig fölülmulta a statisztikusok számítását, a fővárosnak ma mindenesetre van 600,000 lakosa. Ez az azóta megkétszerezödött közönség föltétlenül biztos támogatója nem egy, de három új szinháznak, s ebben a tekintetben a Vigszinház matematikai alapon épült, a mi az optimisták malmára hajtan á vizet. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy minden színház maga csinálja magának a publikumot, s valószínü, hogy az első lázas hetek elmultával, a mikor az ujság ingere odacsábítja egész Budapestet, be fognak következni a fél- és a negyed-házak. A nyár melege, a millénium ezer szórakozása, a kiránduló helyek sokasága rettenetes konkurrenciát fog csinálni az új színháznak. Gondoljanak vissza a Vígszinház intézői azokra a sanyarú hónapokra, sőt esztendőkre, a melyekkel a Népszínház küzdött eleinte, hogy aztán diadalmaskodjék. Mert azokon a fél- és negyed-házakon, a melyek a Vígszínház nyarát előreláthatólag ki fogják tölteni, fog fölgyülekezni, megszaporodni, meggyarapodni a Vígszínház igazi publikuma: ezek a fél és negyed-házak fogják szétvinni a színháznak, darabjainak és színészeinek hírét, ezek a fél- és negyed-házak fognak átalakulni teli és zsúfolt házakká. És akkor minden nehézségen győzedelmeskedni fog az új színház: nem lesz messze, mert környéket teremt magának és hozzászoktatja vidékéhez a publikumot, és nem lesz drága, mert egy nagy és állandó közönség mindennapi szüksége lesz, hogy helyét megváltsa.

Mindenesetre pedig gyarapodása lesz az új szinház művészetnek és irodalomnak egyaránt. A fiatal magyar színészgeneráció ambiciója új táplálékot kap, az összes fővárosi színházakat a nemes és egészséges versenyzés vágya fogja el, íróink pedig teret és iskolát kapnak, a hol szárnyaikat kibonthassák.

Elmondtuk mindezt annak az ötletéből, hogy a majdnem készenálló színházat a héten bemutatták a sajtó képviselőinek. *Fellner és Hellmer*, ez a bécsi specialista-cég igazán remekelt a színház megépítésében, különösen belsejének megkonstruálásában. A színház oly praktikus, oly ravasz kihasználásával épült a rendelkezésre álló helynek, s mindamellett oly kényelmes, kellemes és bájos, hogy méltán a legnagyobb dicséretet érdemli meg. 1865 ember fér bele és a legutolsó állóhelyen is — a milyen különben csak a második emeleten van — ugyanúgy a teljes szinpadot látja a nézö, mint a földszint első sorában. Képünk az épület külsejét ábrázolja *Grünwald* pompás rajzában.

BEÖTHY LÁSZLÓ.

A vidéki színház mintája.

A kik magyar vidéki színészet mostoha sorsa fölött már-már kezdtek kétségbeesni, azokra nézve bizonyára megnyugtatók azok a mozzanatok, mik a vidéki színészet érdekében az utóbbi időben lezajlottak. Minden mostanában fölmerülő jelenség ugyanis arra vall, hogy az állam és a közönség a jövőben nagyobb érdeklődést fog tanusítani vidéki színészetünk iránt, melyet míg egyfelől anyagilag készülnek támogatni, addig másfelől a színészek társadalmi poziciójának emelésére is törekszenek.

A vidéki színészet ügye iránt való hazafias érdeklődés teremtette meg annak a pályázatnak az eszméjét is, melyet a magyar mérnök- és építészegyesület egy vidéki színház tervére ebben az évben hirdetett. Feladatul egy vidéki modern és a kor minden igényének megfelelő színház tervezése volt kitűzve, olyan színházé, mely az e nembeli alkotások igazi mintája, lehetőleg típusa legyen.

A pályázat becses eredménynyel végződött. Az egyesülethez terv öt érkezett be, melyek mindegyike komoly figyelmet érdemelt. Bővebb méltatásra azonban csak három tarthatott igényt. A *Jónás* Dávid építész terve, mely a bírálat szerint szép tehetségre mutat, az oldalhomlokzat szerencsés kombinálásával dícséretre mutatkozott mélónak.

A másik tervet, mely *Hoepfner* Guidó építész munkája, a köznapi építési technika felhasználása dacára, alaprajzának gyakorlati elrendezése és a nagyobb hibák szerencsés kikerülése következtében az aranyéremmel jutalmazták.

A következő harmadik tervet, a *Bálint* Zoltán építészét, melyet e helyen képben is bemutatunk, a pályázati felvételekben megszabott díszlépcső elmaradása miatt csak a második jutalommal, az ezüstéremmel tüntette ki a biráló bizottság, de a hozzáfűzött kritika minden kitüntetésnél ékesebb dicséret, mely főképpen a bírálat végső soraiban jut kifejezésre:

»Általában véve az egész tervet — úgymond a bírálat — sok eredeti *szellemes felfogással megtervezett s különösen jól megrajzolt*, s egyéni formaérzéstől duzzadó részletei után következtetve, *nem mindennapi tehetséggel állunk szemben.*«

És csakugyan Bálint Zoltán megközelítette a vidéki színház igazi típusát s remélhető, hogy további munkásságával csak szaporítani fogja első nagyobb sikerét, mely mint fiatal építészt máris jogos büszkeséggel tölthet el. —

Kisebb vidéki színház. — Terv. BÁLINT ZOLTÁN.

Gyerekasszony. Pénteken megint főpróba volt a népszínházban. A *Gyerekasszony*-t próbálták, ifj. Bokor Józsefnek hamis köntösbe öltöztetett darabját. A hamis köntös a darab elnevezése. A színlapon ugyanis éne kes vígjátéknak van nevezve a darab, a mely tisztára népszínmű. Úgy hiszszük, hogy az elnevezés Küry Klára kisasszonytól származik, a ki nem akar népszínművet játszani még most a Blaháné égisze alatt. Pedig kár az elnevezést bolygatni. Igaz, hogy Küry kisasszony temperamentuma egészen más, mint Blahánéé, a par excellence népszínmű-temperamentum, de a maga nemében éppen olyan értékes, bájos és igaz. Ezt a szerepet meg éppen olyan brilliánsan játszsza a művésznő, hogy semmi ok a névváltoztatásra nem volt. Ezen a darab sikere nem fog múlni. Inkább talán azon, hogy a *Gyerekasszony* címet is meg lehetne változtatni *Piros bugyelláris*-ra.

Reichenberg Susanne Budapesten. Mint Homerért hét görög város, úgy Reichenberg kisasszonyért, a

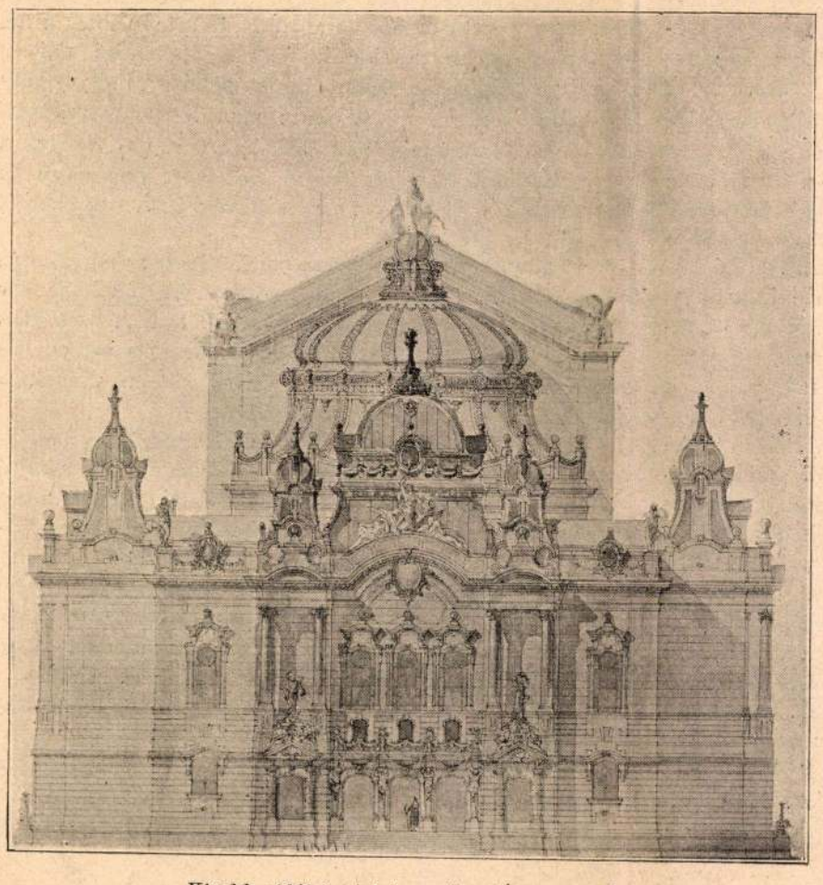

Kisebb vidéki színház — Terv. BÁLINT ZOLTÁN.

Reichenberg kisasszony.

Theatre Française híres naivájáért is egy sereg magyar város vetélkedik, melyik nevezze szülöttjének. Pedig a valóság az, hogy ő nem magyar földön született, hanem a Szajna partián,

Uj Idők 1896. II. 14.

17. SZÁM. 1899. BUDAPEST, ÁPRILIS 23. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** « | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.—**, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

MAGYARORSZÁG AZ 1900. ÉVI PÁRISI VILÁGKIÁLLITÁSON.

Irta Lukács Béla.

Az 1900. ÉVET, a XIX. század zárókövét, Franciaország nagyszabású világkiállítással akarja megünnepelni és erre meghítta a világ összes nemzeteit. Valamennyi számot tevő nemzet elhatározta, hogy a haladás, a békés munka ezen versenyén meg fog jelenni. Magyarország kormánya és törvényhozása is elhatározta, hogy e kiállításon az ország hivatalosan vegyen részt.

Ez az elhatározás különös figyelmet érdemel, mert Magyarország eddig nemzetközi kiállításokon hivatalosan nem igen vett részt. El voltunk foglalva a belső szervezkedéssel, államunk kiépítésének nagy munkájával és nem igen tartottuk eddig időszerűnek, hogy a világ nagy versenyében mérjük össze erőinket konszolidáltabb viszonyok közt élő nemzetekéivel.

Ma azonban már abban a véleményben vagyunk, hogy Magyarország állami rendezettsége megszilárdult, hogy szellemi és anyagi téren a haladásnak oly fokára jutott, a mely nemcsak lehetségessé, hanem szükségessé is teszi, hogy előhaladottságát a maga külön államiságában a külföldön bemutassa. Magyarország, mely 1896-ban ülte meg ezeréves fennállásának ünnepét, a második ezer évet méltóbban alig kezdheti meg, mintha állami létét, szellemi és anyagi törekvéseinek és munkásságának eddigi eredményeit a külföldön is, a nagy nemzetközi versenyben bemutatja.

A párisi nemzetközi kiállítás nagyszabásúnak igérkezik. A francziák igyekezete oda irányul, hogy minden eddigi kiállítást felülmúljanak. A kiállítás területe kisebb lesz ugyan, mint a chicagóié volt; sok tekintetben talán nem is fogunk találkozni azokkal az óriási méretekkel, a melyek csak Amerikában otthonosak, de az előmunkálatokból, tervezetekből és más egyéb körülményekből már most látni lehet, hogy ugy a rendezés ügyessége, mint az elhelyezés látványossága, nem szólva a résztvevők nagy számáról, valóban minden eddig látottat meghalad.

A nemzetközi kiállítás ügyeit Párisban külön vezérbiztosság intézi. Ennek elnöke *Picard* Alfréd, a franczia államtanács osztály-elnöke; mellette pedig az ügykezelési vezérigazgató, *Delaunay-Belleville*, a párisi kereskedelmi kamara t. elnöke. A kiállításban résztvevő külföldi államokat külön kormánybiztosok képviselik, a kik az általános szervezeti szabályzatok keretén belül az illető ország külön kiállítását rendezik és országuk, valamint kiállitóik érdekeit a franczia vezérbiztosságnál képviselik. A szervezeti szabályzatok a külföldi kormánybiztosoknak elég széles hatáskört biztosítanak. Ezenkívül az intéző franczia urak rokonszenve biztosít bennünket az iránt, hogy Magyarország és a magyar kiállítók érdekei a nagy nemzetközi kiállításon a legteljesebb méltányásban fognak részesülni.

A kiállítást a párisi kiállítások eddigi területén fogják rendezni. Hozzávesznek azonban még újabb szomszédos területeket is: a Champ

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos műépitészek terve.

A PÁRISI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS MAGYAR PAVILLONJA A SZAJNA FELŐL NÉZVE.

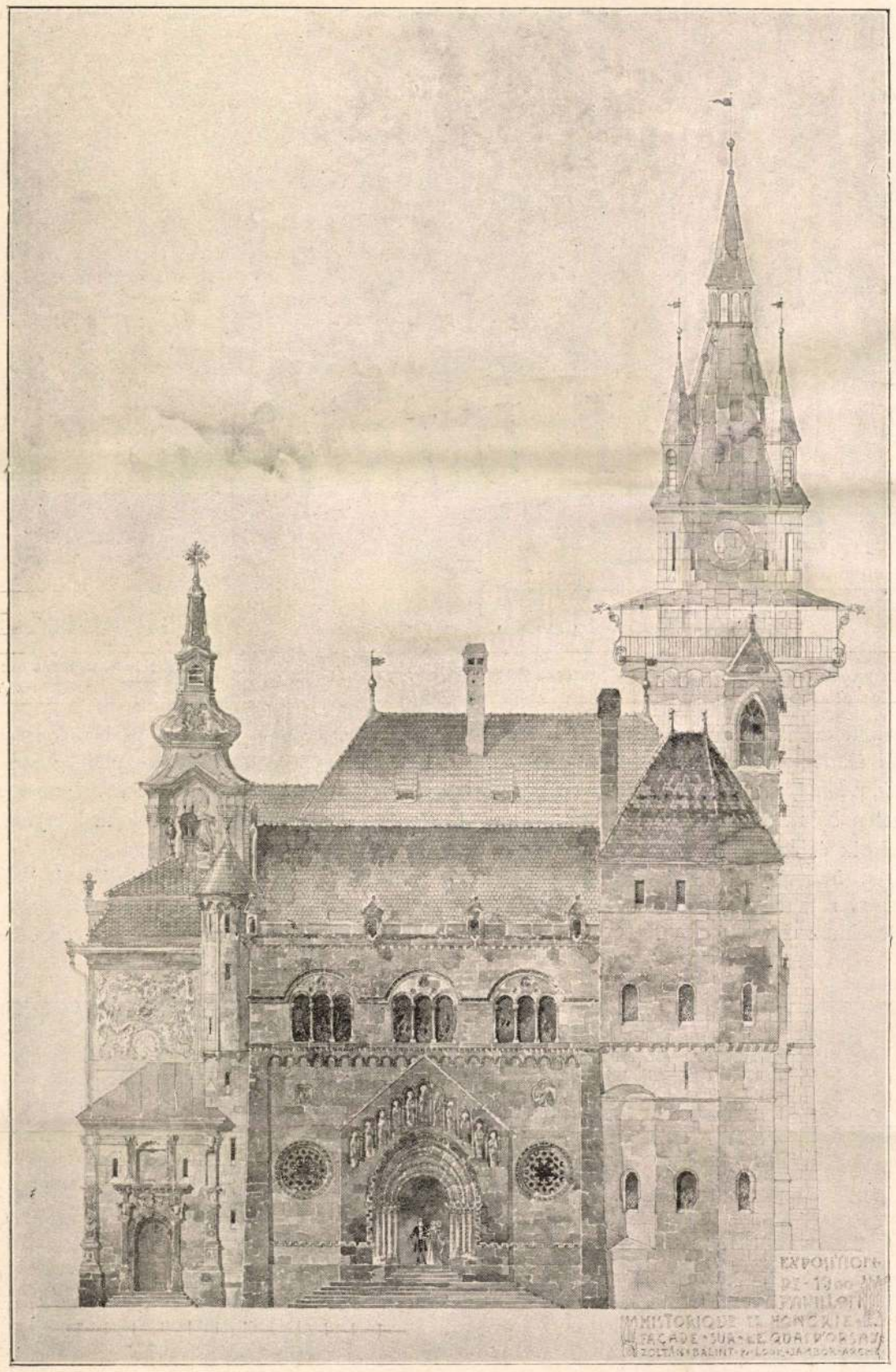

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos műépitészek terve.

A PÁRISI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS MAGYAR PAVILLONJA. — A Quai d'Orsay-felőli homlokzat.

de Mars-ot, a Trocadéro-t, a Quai d'Orsay-t, az Esplanade des Invalides-ot, a Quai de la Conférance-ot, a Cours-la-Reine-t, továbbá a Palais de l'Industrie-t és környékét, s igy az egésznek terjedelme sokkal nagyobb lesz, mint az eddig Párisban rendezett kiállításoké. Az egész terület 108,000 hektárnyi; ezen fognak a különböző kiállítási csarnokok — mind megannyi hatalmas, nagy palota — emelkedni. Az eddigi kiállítási épületeket, a melyek sok millió frank költségen készültek, a Trocadéro kivételével, mind lebontják és helyükbe egészen uj, az előbbieknél is fényesebb csarnokokat emelnek. A Szajna partja is, a melyet szintén bevonnak a kiállítás területébe, egészen új képet fog nyerni. Számos új hidat épitenek át rajta, köztük *Pont Alexandre III.*, melynek alapkőletételénél jelen volt II. Miklós orosz czár és a czárné. A parton, a korzó mellett épülnek az idegen hatalmasságok reprezentaczionális, vagy egyéb czélokra szolgáló külön pavillonjai is.

A csarnokokat befogadó képességük fele részében Franciaország foglalta le a maga számára. A másik felét azon államok között osztják meg, a melyek a csarnokok kiállításának általános keretébe illeszkednek és nem vonulnak a maguk kiállításával külön pavillonokba.

Jellemző vonása a kiállításnak, hogy az elhelyezés ágazatok, illetőleg *csoportok* szerint fog történni. A franczia beosztás 18 csoportot állított fel, a melyek a következők: I. Nevelés- és közoktatásügy. — II. Művészet. — III. Irodalom, tudomány és a művészet segédeszközei. — IV. Gépészet. — V. Villamosság. — VI. Mérnöki tudományok. Közlekedésügy. — VII. Mezőgazdaság. — VIII. Kertészet. — IX. Erdészet. Vadászat. Halászat. — X. Élelmezés. — XI. Bányászat. Fémipar. — XII. Lakberendezések. — XIII. Fonó-, szövő- és ruházati ipar. — XIV. Vegyészeti ipar. — XV. Különféle iparágak. — XVI. Társadalmi intézmények. Közegészség. Jótékonyság. — XVII. Gyarmatok. — XVIII. Hadsereg és haditengerészet.

Az európai és a tengeren túli államok kiválóbbjai elfogadták a rendezésnek, az elhelyezésnek ezt a rendszerét és az egyes csoportok kiállításában együttesen vesznek részt. Természetes, hogy az egyes államok egyénisége azért külön kidomborítható. Az exotikus államok azonban, a melyek kisebb fejlettségüknél fogva az általános keretbe nem birnak beilleszkedni, teljesen külön pavillonban rendezik kiállításukat.

A kiállítás 1900 április 15-én nyilik meg és november 5-én zárul be. Tehát hat és fél hónapon át áll a nagyközönség előtt nyitva.

A kiállítandó tárgyak megbirálás tárgyát fogják képezni. Ez irányban a külföldi kiállításoknál az illető kormánybiztosok fognak intézkedni. Az elfogadott tárgyakat 1899 deczember elseje és 1900 február 28-ika között kell a kiállítási területre behozni. A franczia kiállítási alap költségén épitett csarnokokban és pavillonokban az elfoglalt területért a kiállítók nem fizetnek díjat. A gépek, készülékek, stb. működéséhez szükséges vizet, légszeszt, gőzt és egyéb hajtó erőt a kiállítás igazgatósága ingyen bocsátja a kiállítók rendelkezésére. A kiállítókat csupán a szállítás, csomagolás és az installáczió költségei fogják terhelni.

A kiállítók kitüntetése felett nemzetközi jury fog határozni.

A jelenkori kiállítás mellett az egész XIX-ik századra kiterjedőleg retrospektiv kiállitást is terveznek. Ennek az volna a czélja, hogy bemutassa azt a haladást és fejlődést, melyet az egyes csoportok egy évszázad folyamán elértek. Ezt a centennalis retrospektiv kiállítást azonban már nem államok szerint rendezik, hanem az illető pavillonoknak előcsarnokában az egyes ágaknak általános, az egész világon elért százados fejlődése szerint.

Ilyen nagyszabású tervekhez mérten a kiállítás financziális része is tekintélyes számokat mutat fel. A párisi vezérbiztosság budgetje 100 millió frank bevételre van alapitva. Az állam 20 millió frankot ad és másik 20 millió frankot Páris városa. A többi 60 milló frankot pedig élelmesen kombinált sorsjáték utján akarják beszerezni. A sorsjátékban ugyanis 60 millió frankon felül fognak sorsjegyeket kibocsátani, nyereményekre pedig mindössze 6 millió frankot szánnak.

A költségvetés 100 millió franknyi összege következőképen oszlik fel: Épületek emelésénél, rakpartok készitésénél és egyéb munkáknál 73 millió frank költségre számitanak. A kiállítás üzemképes állapotba hozása 12 millió frankot emészt fel, mig az igazgatás költsége 8 millió frank; 7 millió frankot pedig tartalékalapnak hagynak előre nem látott költségek fedezésére.

A kiadások részleteiből jellemzésül talán elég lesz egy példa felemlítése. Kertek és avenuek dekorativ feldiszítésére, szökőkutak és vizijátékok berendezésére 1.200,000 frank szerepel a költségvetésben. Kertek és ültetvények diszitésére 1.500,000 frank, ünnepélyek és versenyek költségeire 5.500,000 frank, kongresszusok és zenei előadások megtartására pedig 1.000,000 frank van az előirányzatban.

Az eddig felhozottak eléggé illusztrálják azt a nagy méretű, fényes keretet, a melyben a párisi világkiállítás képe el fog helyezkedni.

Igen természetes, hogy ilyen viszonyok között, ha az ország elhatározta, hogy a kiállításban részt vesz, a mi szervezkedésünknek is az eddig szokottnál nagyobb mérvben kell megindulnia.

A magyar kiállítás rendezésére vonatkozólag megjegyzendő, hogy az az általános csoportbeosztást követi. Ennek elhatározásánál az az elv volt vezérlő, hogy a kulturnépek sorában kell helyet foglalnunk.

A kiállítás tekhnikája szempontjából sokkal könnyebb és egyszerűbb lett volna ugyan egészen külön pavillonban elhelyezkednünk. A pavillont elég csinosan épithettük volna meg és abban azt, a mink van, szebben és érdekesebben is csoportosithattuk volna. De akkor előállott volna az a helyzet, hogy valamennyi számot tevő nemzet az általános csoportokban helyezkedik el és csak Magyarország, meg a fejletlen kulturájú exotikus államok, a melyek a többi államok kiállításának keretében meg sem tudják találni a maguk helyét, vonúlnának külön pavillonokba.

Az a kérdés is felmerült, hogy minden csoportban vegyünk-e részt, avagy csupán azokban, a melyekben magunkat kedvezőbben képviseltethetjük.

E tekintetben ugy történt megállapodás, hogy a gyarmatügyek kivételével valamennyi csoportban vegyünk részt, már csak azért is, hogy haladásunkat, fejlődésünket minden téren és minden irányban bemutathassuk, vagy legalább jelezhessük.

Németország megengedheti magának, hogy pl. a nevelésügyi csoportokat mellőzze. Kulturája ismeretes, nevelésügye világhirü. Nincs oka tehát, a miért kulturáját külön bemutassa

a nagyvilágnak. Németország ennélfogva azon csoportokra fektet nagyobb sulyt, a melyekben erejét kétségbe vonják. Értem versenyét az angol export-iparral és a franczia izléssel.

Mi azonban bizonyára helyesen cselekszünk, ha a kulturális csoportokban is részt veszünk, ha bemutatjuk a nevelés, a közoktatás, irodalom, tudomány és művészetünk terén szorgalmunk, igyekezetünk és törekvésünk eddigi eredményeit. És ha ez által csak annyit vivunk is ki magunknak, a mit könnyen el fogunk érhetni, hogy bennünket, a kiket eddig kelet és nyugat mesgyéjén állóknak tekintenek, ezentul a művelt nyugathoz számitanak, azt is sokat érő sikerül számithatjuk be magunknak.

A csoportokban nekünk eddig kiosztott egyes területek 200–1700 négyszögméter között váltakoznak. Ezeken a területeken belül kiállításunkat önállólag állami függetlenségünk kitüntetésével rendezhetjük és fogjuk is rendezni.

A legelső dolgunk, hogy tisztába jőjjünk azokkal a szempontokkal, a melyek szerint kiállításunkat rendezni kell.

Minden csoportban ki kellett választanunk azokat az ágazatokat, ipari és termelési szakokat, a melyekben a legerősebbek vagyunk, a melyekben a fejlődésnek már egy bizonyos fokát elértük. Hazánknak vannak oly erős, hatalmas ipari vállalatai, a melyek a magyar föld termelésében, hazánk sajátságos viszonyaiban gyökereznek. Ezek mellett az utóbbi évtizedek erőfeszítései folytán nálunk elért jelentékenyebb haladások eredményei is bemutatásra kell, hogy kerüljenek. Természetesen nem fogunk mindent kiállítani, a mit Magyarországon termelnek, mindent, a mivel rendelkezünk. Tudnunk kell különbséget tenni országos és nemzetközi kiállítás között.

Világos, hogy az összes népek biráló szeme előtt tartandó világversenybe küldendő tárgyakat nagyon meg kell válogatnunk. Nem tömeges kiállítással, hanem a tárgyak helyes megválogatásával és ügyes elrendezésével állunk ki a porondra.

Egy másik szempont, a melyet szintén figyelembe kell vennünk: kiviteli érdekeink istápolása. Nem helyes az a nézet, a melyet némelyek vallanak, hogy a franczia piacz ránk nézve nem bir nagy gyakorlati értékkel, hogy a kiállításban való részvétel kereskedelmi érdekeinknek nem sok szolgálatot tehet. Hiszen Párisban a nagy nemzetközi ünnepély alkalmával nemcsak Páris lakosságával, nemcsak Franczia-országgal, hanem az egész világ különféle népeivel fogunk találkozni. Ott lesznek szomszédaink is, és a keleti államok kereskedői is, a kik, ha látni fogják kiállításunkat, termelésünknek, gyártásunknak különböző ágazatait, kivitelre alkalmas termékeinket, ipari feldolgozásra felhasználható, kiváló nyers anyagainkat, bizonyára szivesen fognak összeköttetésbe lépni a magyar kiállítókkal, a kikkel különben alig van alkalmuk megismerkedni.

Azt talán felesleges is említeni, hogy a kormány és annak minden egyes tagja készséggel és lelkesedéssel támogat minden olyan törekvést, a mely kiállításunk sikerét biztositja. A törvényhozás 1.500,000 forintnyi hitelt bocsátott a magyar kiállítás rendelkezésére. Az állami hozzájárulás azonban ezzel nincs kimerítve, mert az említett összegben az állami intézmények és üzemek kiállításának költségei nem foglaltatnak benne. Ezek körülbelől újabb fél millió frtra rúgnak. Állatkiállítási célokra, különösen kiviteli szempontból is fontos lótenyésztésünk méltó bemutatására újabban ismét 100,000 frtot szavazott meg a miniszteriumtanács. Szóval a kiállítás rendezésére az eddigi külföldi kiállításokra szánt összegeknél sokkal jelentékenyebb áll rendelkezésre.

A kiállítás sikere érdekében a kormánybiztosság különösen kezére jár a vállalkozóknak egyes figyelemreméltó esetekben, hogy nagyobb megrendelésekhez juthassanak. A királyi palota, a fővárosi épitkezések kedvező alkalmat nyujtanak ily irányú támogatásra. Főpapjaink és főuraink is bizonyára hazafias feladatuknak fogják tartani, hogy ilyen tekintetben a kiállítás érdekében közreműködjenek.

Fényes példával járt elől maga a király, a ki elrendelte, hogy a királyi palota egyik termét, a Szent István-termet, tisztán a magyar ipar készítményeivel rendezzék be. *Széll* Kálmán miniszterelnök az új országház épitésénél elért

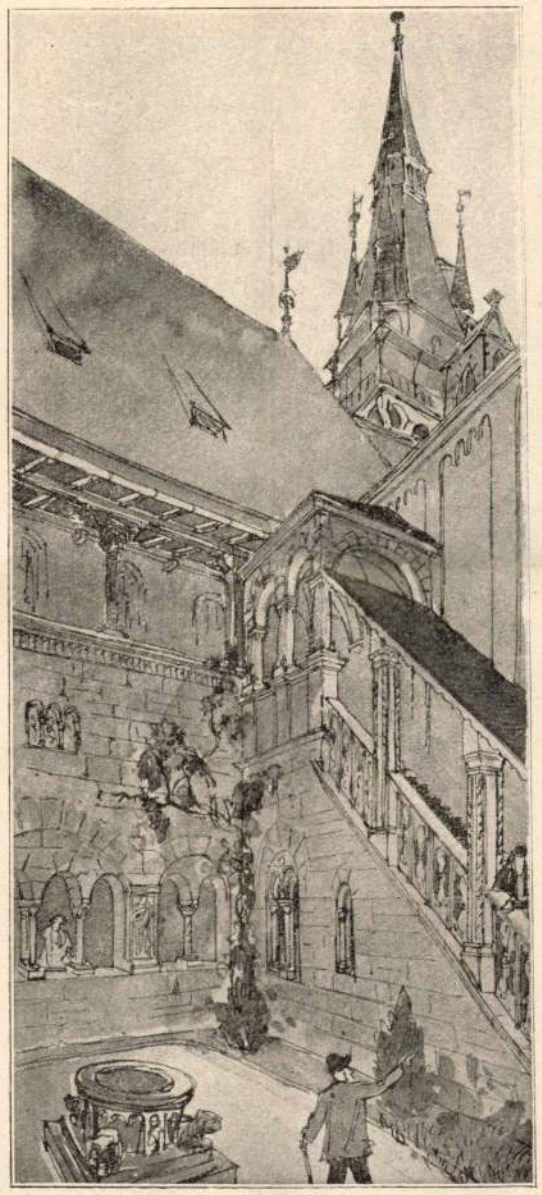

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos műépitészek terve.

A PÁRISI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS MAGYAR PAVILLONJA. — Az udvar.

megtakarításokból 11,000 frtot bocsátott rendelkezésre kiváló érdemes épitészünknek, Steindl tanárnak, hogy az országház egyik fogadótermének butorzatát szebben és díszesebben tervezze és készittesse, oly czélból, hogy ezek a tárgyak is bemutathatók legyenek a párisi kiállítás magyar osztályában. A kiállítás ügyét lelkesen felkarolták a főváros főpolgármestere, *Márkus* József és polgármestere, *Halmos* János is, s Budapest főváros egyéb tárgyakon kivül 20,000 frtot fordít iparművészeti tárgyak megrendelésére, melyek több kiváló iparosnak lehetővé teszik a párisi kiállításban való részvételt. Szeged, Temesvár, Sopron, Arad, Kassa, stb. szintén részt vesznek a kiállításban.

De a vagyonos polgárság támogatására is nagy szükség van. A mint hogy remélhető az is, hogy egyes állami intézmények és a vidéki nagyobb városok is tekintélyesebb megrendeléseket fognak tenni oly czélból, hogy a rendelt tárgyak, mint a magyar ipar kiválóbb termékei a párisi kiállításon bemutatásra kerülhessenek. Mindezek után az ország összes művészeihez, termelőihez, iparosaihoz azt a hazafias kérést intézem, hogy a nagy nemzeti munkában mindnyájan legjobb erejük és tehetségük szerint vegyenek részt. Mindenki, a ki hozzájárul a magyar kiállítás sikeréhez, egyszersmind hozzájárul ahhoz, hogy Magyarország a világ előtt bebizonyithassa, miszerint az európai nagy fejlődés mögött semmivel sem maradt el és hogy a többi művelt államok között méltán foglalhatunk helyet.

*

A fentebbi közleményt Lukács Béla, a párisi világkiállítás kormánybiztosa egy fölolvasásából közöljük, melynek szövegét szives volt kiegészitve lapunk részére átadni. Lukács Béla közelebb ismét tartott fölolvasást a párisi kiállításról a fővárosi iparosok körében; ez újabb fölolvasásából közöljük még a következő részleteket, melyek a kiállítás általános elrendezésére, valamint a magyar kiállítási csoportok beosztására és külső diszitésére vonatkoznak.

A magyar kiállítás 14,000 □-méternyi területének berendezési terve teljesen kész. Mindenek előtt arra kellett törekedni, hogy a világ előtt tisztességesen álljuk meg a helyünket. A kiállított tárgyak tömegével itt nem lehet hatni, és azért a legjobb különlegességeinket kellett összeválogatni, de e mellett bizonyos iparágakról meg kellett mutatni, hogy mi azokat, bár ha kisebb mértékben is, de már müveljük; mert az ország közművelődési állapotairól általános áttekintést kell nyújtanunk.

Az *irodalom* és *közoktatás* csoportjában a magyar motivumokkal diszitett bejárattól több út vezet a mi területünkhöz. A középen ott lesz a Jókai-szoba, a nagy iró összes müveivel, azok összes fordításaival, szobrával, arczképeivel, díszajándéktárgyaival, úgy, hogy a világ lássa, miképen tiszteli a magyar nép a maga legnagyobb élő iróját, lássa termékenységét a magyar irodalomban és hatását a külföldi irodalmakban is. E mellett lesz a magyar egyetemek kiállítása (mely vonzóan fogja föltüntetni egyetemeink tevékenységét), a magyar művészet, müiparszakok és a horvát közoktatás alosztálya; láthatók lesznek a Magyarországon egy év alatt megjelent összes könyvek, folyóiratok és hirlapok, mely gyüjtemény nyilvánvalóvá fogja tenni, hogy a soknyelvű Magyarországban milyen hatalmas a magyar faj elsőbbsége.

A *gépgyártás* csoportjában 1700 □-méternyi területet kaptunk. Itt nagy tárgyakat állitunk ki: pl. egy 1200 lóerejü gőzgépet és dynamót (a mennyiben a kiállítás világitásához szolgáló erőt 1200 lóerő erejéig magyar gépek fogják szolgáltatni), egy nagy bányabeli emelőgépet, egy hatalmas álló szivattyút (melyet a főváros rendelt meg és átengedett a kiállításra), villamos futódarut, fa- és fémmegmunkáló gépeket, stb.; a *villamossági osztályban* is biztos a siker, mert nagyszámú tárgyainkon kivül különlegességeket (Telefon Hirmondó) is mutatunk be.

A *mérnöki tudományok* csoportjában ott lesz a magyar kir. államvasútak kiállítása, a Ferencz József (földalatti villamos) vasútnak, fővárosunk e nevezetességének egy részlete, nagy vizszabályozási munkálataink, tengeri kikötői épitkezéseink, a Vaskapu-szabályozás, a járművek kiállításában pedig, a vincennesi erdőben egy vasuti luxus-vonat és egy tehervonat.

A *mezőgazdasági* és az *élelmezési csoport* együtt lesz elhelyezve; a főúton székely famotivumokat alkalmaznak diszitésül; a főbejárattal szemben állattenyésztésünk legszebb fajait ifj. Vastagh György által készitett szobrokban; továbbá a bort, a malom-, czukor-, szesz- és söripart mutatjuk be szép külön kollektiv kiállításokban; itt kap helyet a mezőgazdasági szakoktatás és a mezőgazdasági gépipar is. József és Frigyes főherczegek uradalmi üzemeket állitanak ki; Berg báró egy nagy mezőgazdasági bérleti üzemet. A magyar lisztkivitel érdekében bemutatjuk egy sütőházban (magyar boglya-kemenczével) a magyar süteményeket; boraink bemutatása czéljából borkóstolót rendeznek be. A magyar sört és hentesárukat is igyekszik a kormánybiztosság megkedveltetni. Magyar-csárda nem lesz.

A *szövő-ipar csoportja* szépen lesz diszitve; ott lesznek a magyar díszruhák, a kékfestőipar, a magyar és a horvát háziipar tárgyai, stb.

Kiváló érdekesen lesz bemutatva *a magyar lakberendezési ipar*. Az intéző körök és főleg a király hathatós támogatása folytán iparosaink a párisi kiállításban be fognak mutathatni oly tárgyakat, melyekben teljes mértékben fejthetik ki képességüket a nélkül, hogy nagy anyagi áldozatokat kellene hozniok. A kormánybiztosság közreműködése folytán most rendeltek meg náluk nagyobb tárgyakat, a melyeket kiállithatnak Párisban; igy nevezetesen az új országházból a miniszterelnöki fogadótermet, a budai várlak pazar berendezésü Szent István-termét, az új várlaknak modern kényelemmel berendezett vendégszobáját, a várkert paraszt-szobáját, melyet a boldogult királyné tervezett és melyet a király meg is rendelt most; a kápolnát, — melyben a nagy áldozatkészséget tanusitó székváros sok érdekes műtárgyat mutat be, — továbbá egy ebédlőt (a várlakból) teljes fölszereléssel, a várlak bejáratáról a monumentális szoborcsoportot, melynek ló-alakját a szokásos gladiátor helyett eredeti kivitelü magyar csikós-alak fékezi, a mi bizonyára figyelmet fog

Ligeti Miklós: *Ártatlanság.*

kelteni; a nagy értékü Szent István-hermát, melyet Császka érsek rendelt meg; egy remek nyolcz méteres kaput, szép magyar majolikákat, stb. stb.

A párisi kiállítás általános tervrajzának magyarázata közben a felolvasó többek közt a hírneves *gördülő* (sétáló) *vasútat* ismertette, továbbá a *chemin élévateurt*, mely a pavillonokban az emeletek közt eszközli a közlekedést egészen új rendszer szerint; szólt a *villamossági pavillonról*, mely bizonyára egyik legvonzóbb része lesz a kiállításnak és a villamosságnak sok nevezetes új vívmányát fogja bemutatni. A kiállítási terület bejárata a *Place de la Concorde* melletti óriási kapuzat lesz, mely éjjeli látványosságnak van szánva a villamos világítás legújabb vívmányainak felhasználásával. Leleményesen oldották meg a bejárat kérdését azzal, hogy a kapuzat kört alkot 56 bejáróval s így óránként 60,000 ember léphet be a területre.

Az *Esplanade des Invalides* és a *Champ de Mars* közt lesz a «*rue des nations*» (a nemzetek útczája) a külföldi államok külön pavillonjaival, a melyekben a legtöbb állam önállóan is bemutatja magát a mellett, hogy a csarnokokban is kiállítanak. Ott lesz a *Pont des Invalides* mellett, az angolok szomszédságában a *magyar pavillon* is. Ez is, mint az 1896-iki ezredévi kiállításnál, történeti és nemzeti jelleggel bir, s lesz benne lovagterem, kápolna stilszerű, történeti hűségű berendezéssel.

Az összes tárgyaknál a tulajdonosok mellett ki lesz tüntetve a tervező művészek és a kivitelt eszközlő iparosok neve.

Már ezekből is látható, — így végezte Lukács Béla előadását, — hogy a kormánybiztosság czéltudatosan és lelkesedéssel működik a nagy czél érdekében és mivel az összes érdekelt tényezők és az intéző körök hathatósan támogatják a nagy vállalatot, bizton remélhetjük, hogy Magyarország a nagy világversenyben méltóan fogja megállani a helyét.

A PÁRISI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS MAGYAR PAVILLONJA.

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos műépítészektől.

A párisi kiállítás munkálatai már most lázasan folynak; mához egy esztendőre már meg lesz nyitva a század legnagyobb és legérdekesebb kiállítása. A *Champ de Mars*-on és az *Esplanade des Invalides*-on egy-egy óriási, több szakaszból álló vascsarnok fogadja be a világ összes nemzeteinek kiállított tárgyait és pedig oly rendszerben, hogy egy-egy szakasz az összes kiállító nemzetek egyféle termékének befogadására lesz berendezve és az így származó egymás mellettiség az egyes nemzetek iparának viszonylagos versenyképességét könnyebben megitélhetővé teszi.

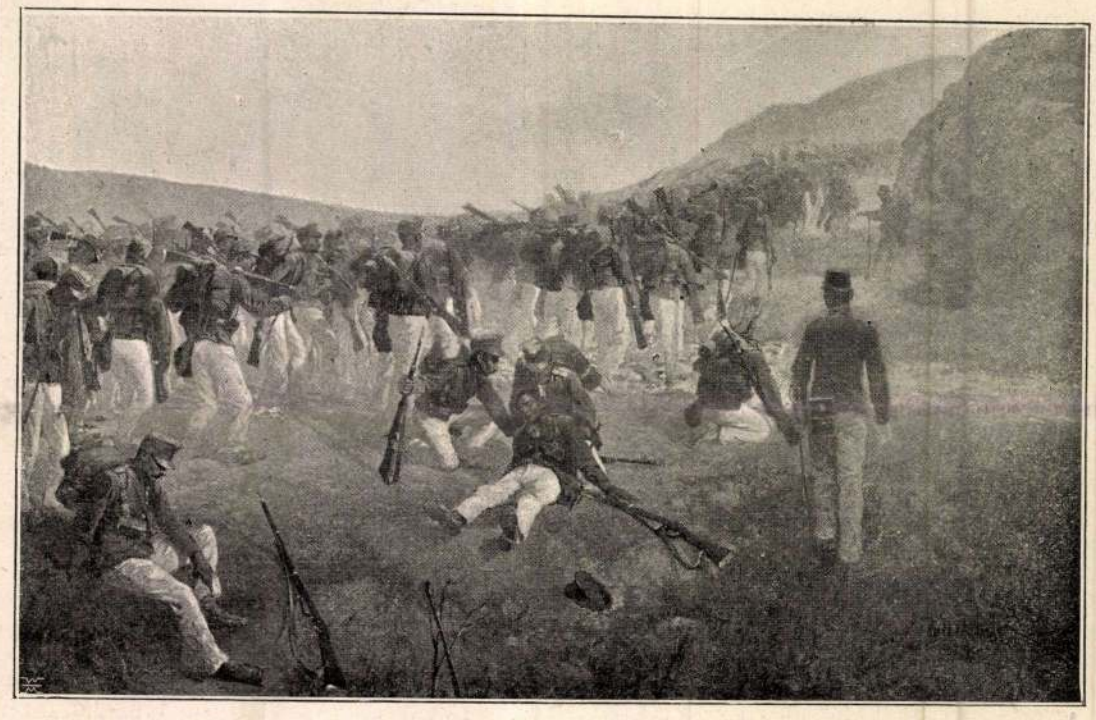

Tull Ödön: *Fárasztó menet.*

Szlányi Lajos: *Tájkép.*

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Természetes, hogy ilyen rendszer mellett az egyes nemzetek számára külön-külön otthont is kellett teremteni, hol tárgyaikat bemutathatják. Erre a czélra szolgálnak a hét kiállítási területet összekötő *Quai d'Orsay*-n sorjában elhelyezett nemzeti pavillonok, melyek együttvéve a «*Rue des Puissances Étrangéres*»-t az idegen hatalmak utczáját alkotják. Ezek sorában lesz a képeinkben bemutatott *magyar pavillon* is egyfelől Anglia, másfelől Bosznia pavillonjának szomszédságában. A párisi kiállítási igazgatóság ezen épületekre nézve kikötötte, hogy valamely nevesebb műemlék vagy jellegzetes honi épület mását vagy motivumait kell bennük bemutatni, úgy, hogy az irány úgyszólván meg volt adva; mégis a magyar pavillon majdnem egyedüli lesz felfogásában, mert míg a többi nemzet egy-egy műemlék kicsiben való reprodukálására szorítkozott, a mi pavillonunk a legjelesebb műemlékek egész sorozatát mutatja be, a mi a körvonalak festőiségének és változatosságának legmeszszebb menő kizsákmányolására adott alkalmat. A feladat nem volt könnyű, mert épen a sokféle anyagnak összeolvasztása egységes és művészi egésszé, a darabosság elkerülése a silhouetteben: ez volt a feladat főnehézsége, hogy a heterogén elemek egymás hatását ne rontsák, hanem kölcsönösen emeljék.

A tervezőknek még más nehézséggel is meg

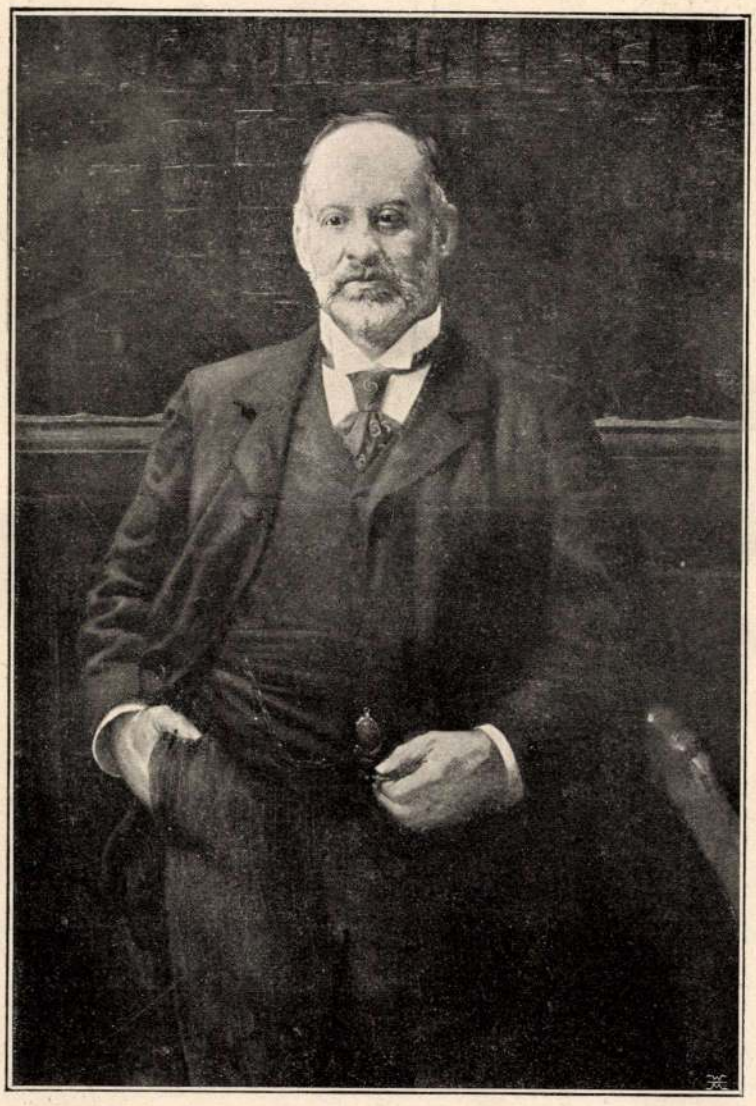

Both Menyhért: *Berczik Árpád arczképe.*

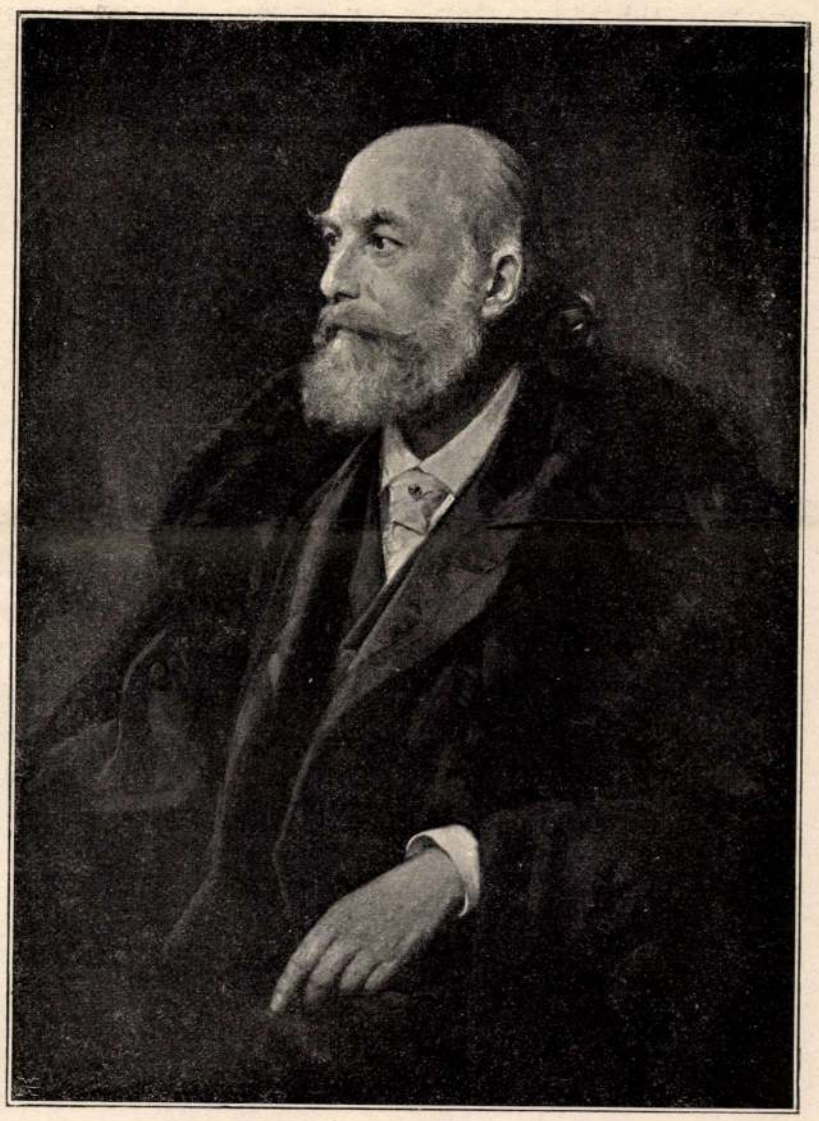

Balló Ede: *Wartha Vincze arczképe.*

kellett küzdeniök. Az ezredévi kiállítás alkalmával t. i. a történelmi csarnok a magyar műemlékek egész sorozatát egyesítette magában oly nagy területen, hogy három főcsoportjában az egyes műemlékeket természetes nagyságukban mutathatta be. Most a hasonló feladat megoldásánál lehetőleg el kellett kerülni a már ismert motivumok ismétlését és azt, hogy a motivumok, melyeket az aránylag igen csekély területhez viszonyítva kisebbiteni kellett a valósághoz képest, ezen kisebbítés által komolyságukból ne veszítsenek. Ez a legnagyobb mértékben sikerült is a tervezők leleményességének és finom, művészi érzékének.

A vajdahunyadi lovagtermen és a csütörtökhelyi kápolnán kívül más becses műemlékek felhasználása is szinte feltétlen követelmény vala; a pavillon minden homlokzata teli van az új és szebbnél-szebb részletekkel. A *Quai d'Orsay* felőli homlokzaton, a mely legnagyobbrészt román jellegű, a jaáki templom portáléja mint kapuzat van felhasználva az ugyancsak a jaáki templom részleteinek felhasználásával komponált palotahomlokzaton, melyhez a gyulafehérvári

Szenes Fülöp: *A kis hamis.*

Márk Lajos: *Női arczkép.*

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

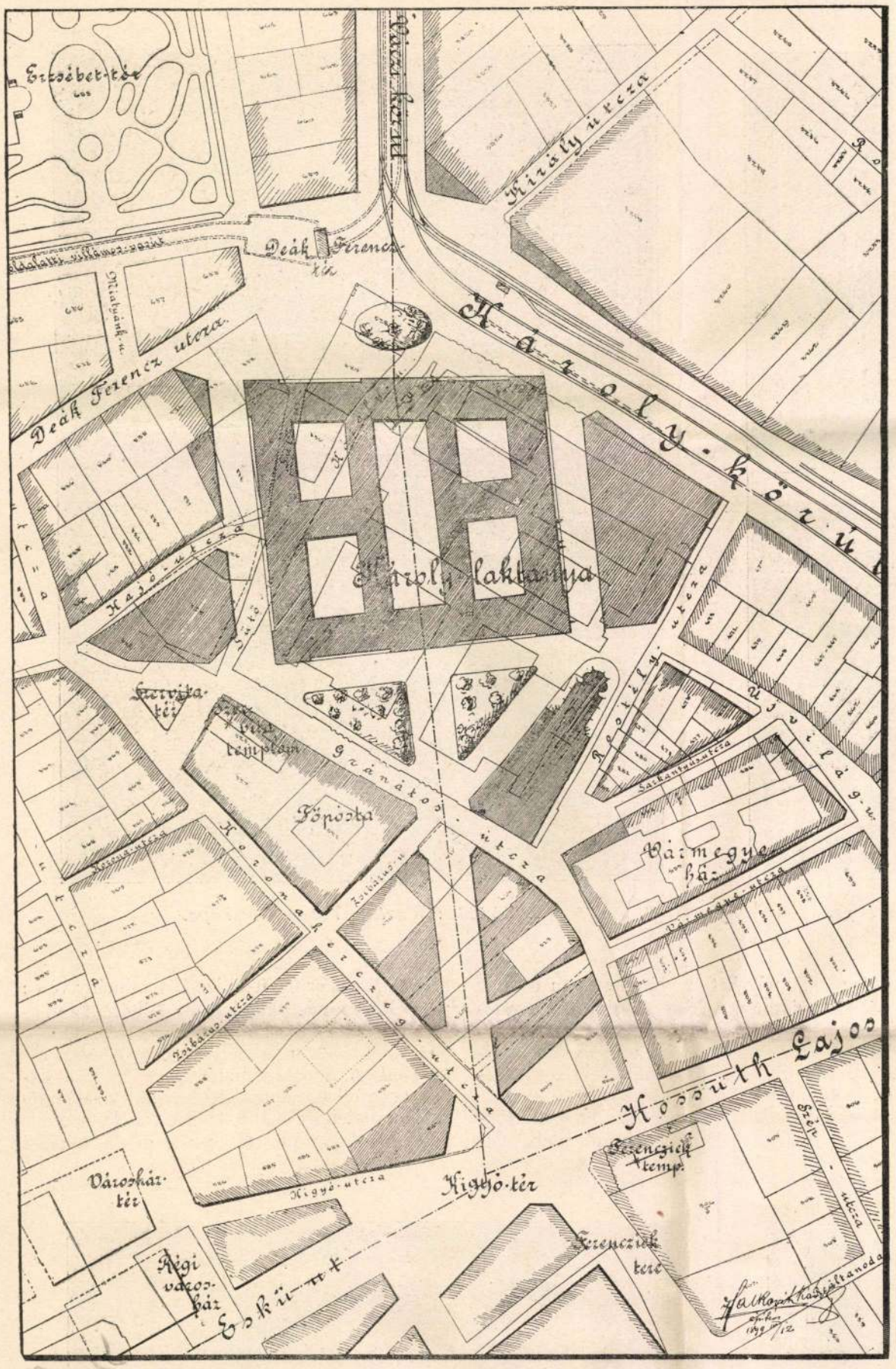

Budapest új városházának helye a Károly-kaszárnya telkének és környékének szabályozási tervével.

székesegyház gyönyörű kis kápolnája csatlakozik. A keleti homlokzat Felső-Magyarország renaissance-műemlékeinek van szentelve: a lőcsei városház loggiái, az eperjesi Rákóczy-ház íves, csúcsos párkányzata, a bártfai városház ablakai vannak benne egységes homlokzattá összefoglalva; mindjárt ezen homlokzatrészhez csatlakozik a kassai Szent Mihály-kápolna jellegzetes gótikus arkhitekturájával, majd a körmöczi vártemplom tornya következik, a pavillon legkimagaslóbb része, a mely messzire látható lesz és a mely széles bolthajtásos ívezetekkel van a pavillonok előtt végig húzódó korzó-út fölé építve. Ez az út a kiállítás legélénkebb forgalmi vonala lesz; a Szajna rendes rakpartja fölé, hogy a forgalom elég bő helyet nyerjen, a franczia leleményesség ugyanis nagy plateformeot, boltozatos hosszú, széles emelvényt létesített, s ezen épültek a pavillonok; a rakpart eredeti színvonalán, a plateforme alatt pedig a különböző nemzetek borkóstolókat, kávéházakat, stb. rendeznek be, úgy, hogy ez a szajnaparti korzó, a mely a kiállítás két főrészét összeköti, úgy a felső, mint az alsó részében igen élénknek és forgalmasnak igérkezik.

Mi sem természetesebb tehát, mint hogy erre az élénk és a Szajna felé egészen nyitott, tágas kilátású oldalra helyezték a tervezők a legváltozatosabb, legtagoltabb oldalát a pavillonnak: a vajda-hunyadi lovagterem homlokzatát és a csütörtökhelyi kápolnát. A nyugati homlokzat, a mely a csütörtökhelyi kápolnához csatlakozik, a barok-kor műemlékeinek van fentartva; itt látjuk a budapesti lipót-utczai szerb templom tornyát és mellette az eperjesi Klobusitzky-kastélynak Donner Rafael pozsonyi művész által a XVII. század végén készített becses homlokzatát.

Képeink a tervező művészek eredeti rajzai után készültek; ezek a kiváló akvarellek a tavalyi téli tárlaton általános figyelmet keltettek és annak idején a párisi kiállítás szalonjában is ki lesznek állítva.

FOHÁSZ.

Ki szárnyat adtál a madárnak,
Mely őszkor délre vándorol,
Hol rá tavasz virági várnak
S fészke fölé zöld lomb hajol:

Hozzád repüljön sóhajtásom,
A mely betölti kebelem,
Hideg van, ősz van e világon —
És hidegebb lesz szüntelen.

Anyagiak, önzők, mogorvák,
Irigyek itt az emberek,
Utjokban mindig eltiporják
A gyöngét a kegyetlenek.

Alávalóság orgiái,
Mindenütt csak a bűn nyoma;
Nem tud a lelkem mást kivánni,
Csak el, belőled, Sodoma!

Átkod behat sötét kezével
Az én szomorú lelkemig —
Vándormadárnak ösztönével
Sovárgó lényem eltelik.

Mindegyre jobban érzi lelkem,
Hogy jobb világra érdemes,
Hogy e sivár embertömegben
Csak én vagyok fölösleges.

Valahol, túl ezer világon,
Van olyan csillagod talán,
A honnan éppen én hiányzom,
A hol tán várnak én reám.

A hol a jobbra, nemesebbre
A törpe élczet nem farag,
A hol nem születik egyszerre
A költő és a sorsharag.

Ez alacsony vad birkozásban
Győzelmem' én nem keresem.
Mint hogy e szörnyű harczot lássam,
Inkább ne győzzek soha sem.

Ki szárnyat adtál a madárnak,
Mely őszkor délre vándorol;
Oh! engedd meg, hogy rá találjak
A jobb csillagra valahol.

Kántor Imre

AZ ÚJ VÁROSHÁZA ELHELYEZÉSE.

Székes-fővárosunkat szépnek mondják. Ha ez a jelző megáll, akkor csak a fekvésre vonatkozhatik, mert a mi a főváros emberi alakitását illeti, sokat és nagyot vétkeztünk és vétkezünk ma is. A fejlődés váratlanul és oly arányokban következett be, hogy az intézőket előkészületlenül és tájékozatlanul találta. Nem említünk egyebet, mint hogy az egységes épitésügyi szabályzat megalkotását az 1870. évi X. törvényczikk rendelte el és noha huszonnégy évig dolgoztak rajta, a míg napvilágot látott, az ellene felhangzó panaszoknak nem szakad vége. Városrendezési szabályrendeletünket még csak most tárgyalják. Végleges városszabályozási tervünk meg nincsen, mert a mi volt, azt az esetről-esetre való megalkuvások már régen kivetkőztették eredeti alakjából.

A főváros úthálózata és beépitése oly időből való, a melyben igazi nagyvárosi szükségekről nem is álmodtak. Terünk volt bőven, várfalak nem gátoltak bennünket, terjeszkedhettünk bátran széltében-hoszszában. Csak a közterületek — terek és utczák — dolgában fukarkodtunk és nem tudtuk levetkőzni bátortalan, kicsinyes fölfogásunkat. Most szemünk előtt megy végbe egy eddig nem is remélt fejlődési folyamat: a régi belső városrészeknek megújhodása. Válogatás nélkül romboljuk le a régi házakat, hogy óriási árúházakat és bérkaszárnyákat épitsünk helyökbe. Csak természetes, hogy az új háztelek a lerombolt régi épület értékével drágább és ez megnehezíti a hatóságnak abbeli törekvését, hogy a régi útvonalakat a változott viszonyoknak megfelelően tágitsa. Noha így áll is a dolog, mégis a hatóságnak kellett volna régtől fogva gondoskodni azokról az eszközökről, a melyek megakadályozzák, hogy az új főváros a réginek szűkös mintájába legyen kénytelen beleilleszkedni.

A most elmondottak talán eléggé megvilágitják a térszerzési nehézségeket. Eléggé megmagyarázzák, hogy középületeinket miért nem helyezhetjük el méltóképen és hogy miért nem fejlődhetik nálunk a térhatáson alapuló emlékszerű stil. És a már-már letűnő század végén még mindig azt mondhatjuk, hogy egyetlen monumentálisan épült és elhelyezett középületünk a Múzeum, a mely pedig egy máskülönben kicsinyléssel lenézett kornak terméke.

Az 1900. évi párisi kiállitás magyar pavillonjának déli homlokzata (főbejárata).

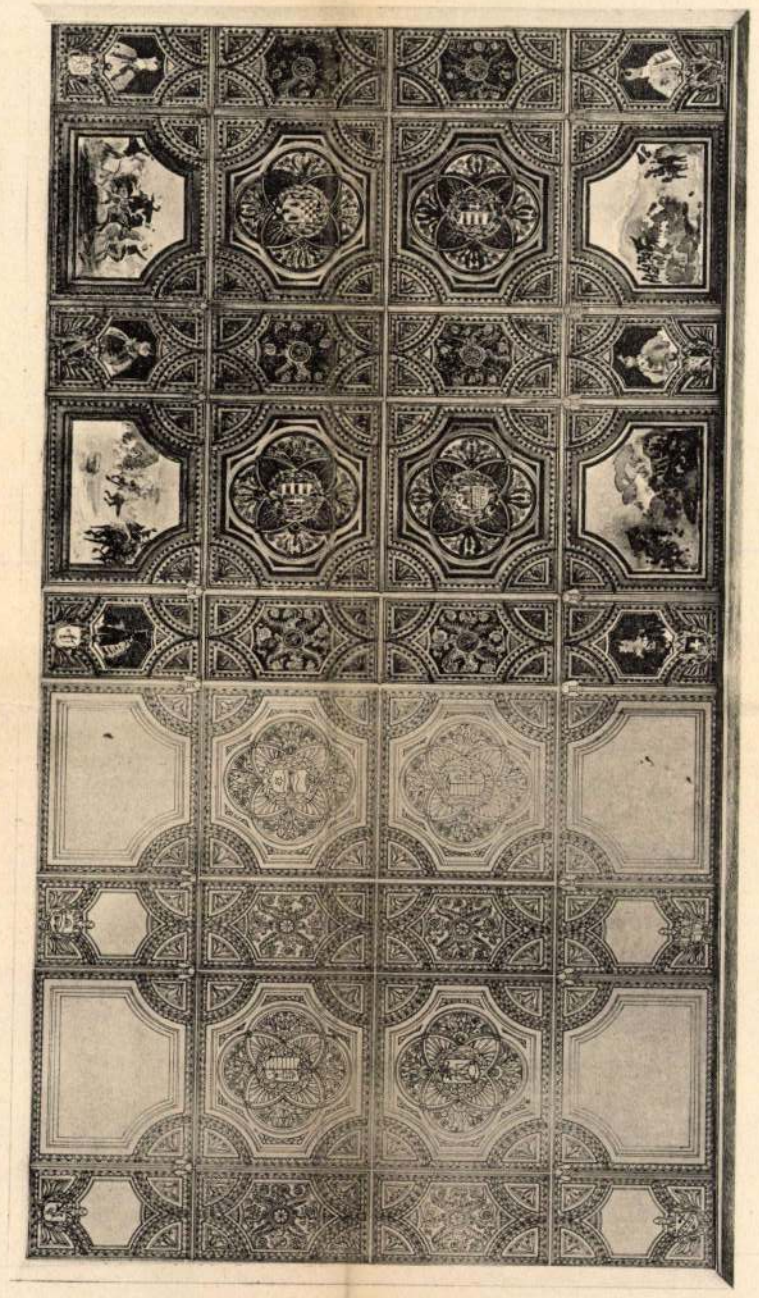

Az 1900. évi párisi kiállitás huszár-termének menyezete.

Az 1900. évi párisi kiállitás magyar pavillonjának éjszaki (Szajna-felőli) homlokzata.

Az 1900. évi párisi kiállitás magyar pavillonjának keleti homlokzata.

Az 1900. évi párisi kiállitás magyar pavillonjának nyugati homlokzata.

Balint es Jambor

Palóczi Antal
cikkeher

MMÉE Közl

1901.

2. ábra. Hajdú vármegye székháza Debrecenben. Ülésterem részlete. Tervezte Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

is a vármegye közönsége új székház építését vette foganatba és az új ház tervezésével Bálint és Jámbor építőművészeket bízta meg.

Az új épület a törvényhatóság hivatalain kívül a főispán és alispán, valamint a várnagy lakásait és ezenkívül a vármegyei királyi államépítészeti hivatal helyiségeit foglalja magába.

Az épület Debrecen főközlekedő útvonalán, a Piac-utcán fekszik; telke aránylag csekély homlokzati hosszúság mellett igen mély. Ehhez képest a hivatalos helyiségek az épület hosszanti tengelyében elrendezett főudvarok körül csoportosulnak, míg a folyosók az átlag 3 *m* széles mellékudvarokból kapják világításukat. Az utcai homlokzat felé a földszinten az alispán hivatalos helyiségei és lakása —, az I. ső emeleten a főispán hivatalos helyiségei és lakása —, a II-ik emeleten a közgyűlési terem és melléktermei vannak elhelyezve.

Az épület homlokzata magyaros formákat mutat és középület jellegét hatalmas íves bejárójával, a közgyűlési terem nagy ablakcsoportjaival és tetejének tor-

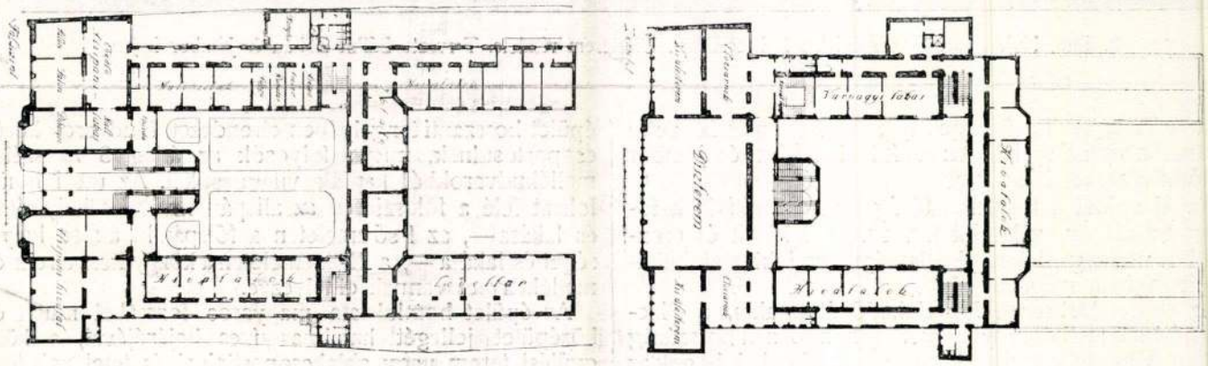

3—5. ábra. Hajdú vármegye székháza Debrecenben. Tervezte Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

nyos kiemelkedésével erősen kidomborítja. A homlokzat architektonikus részeit Zsolnay-féle pirogranitból készítették; ugyanebből az anyagból való az egész földszint burkolata. A közgyűlési terem falait 2·50 *m* magasságig sötétre pácolt és fényezett hársfafalburkolat borítja, ehhez a falburkolathoz csatlakozik az utcai oldalon a magasan elhelyezett hetes ablakcsoport alatt az elnöki emelvény. A menyezet kompoziciója és formái a vasbeton szerkezetéből vannak kifejlesztve és a díszítések is a vasbetonszerkezet egyes fontosabb pontjait hangsúlyozzák. A terem a faburkolat felett tiszta fehér, csak a középső, magasított menyezetrészben elhelyezett törvényhatósági községek címereinek heraldikus színei tarkítják. A terem fődísze az elnöki emelvény feletti hetes ablakcsoportban elhelyezett üvegfestménysorozat. A festmények a hét vezér alakjait ábrázolják és Kernstok Károly festőművész kartonjai után Walther Gida műtermében készültek. (Elhelyezésük előtt Budapesten az Ernszt-múzeum kiállítási helyiségeiben voltak láthatók és színes reprodukciójuk az „Iparművészet“-ben jelent meg.)

Az építkezés 1911. tavaszán vette kezdetét és az épületet 1912. őszén adták át rendeltetésének. Beépített köbtartalma pincetalajtól főpárkányig kereken 32.500 m^3. Az építési költségek kerek összegben 830.000 koronát, a berendezés költségei (bútorok, csillárok, díszterem falburkolata és bútorai) kerek összegben 80.000 koronát tettek ki.

A boroszlói „Festhalle“.

Szabadságharcaik százados évfordulója alkalmából a németek országszerte ünnepélyes kiállításokat rendeztek. *Boroszló* városa a szabadságharc emlékeit igen szép kertészeti kiállítás keretében mutatta be, melyet a város szélén elterülő *Scheitniger-Park*-ban rendezett.

A kiállítás területére belépőnek sajátszerű, eredetiségével meglepő, hatalmas épület ötlött a szemébe, a különös csínnal elrendezett többi kiállítási csarnok szinte félénken lapult meg eme épületóriás: a *Festhalle*, az *ünnepélycsarnok* körül, mely a jövőben, mint a rég letűnt nagy időknek maradandó emléke látványosságok, kongresszusok, zene- és sportünnepélyek színhelye lesz.

Az ünnepélyek csarnokának magva óriási kupolaépítmény, ezidőszerint a világ legnagyobb vasbetonkupolája, magassága 42 *m* szabad átmérője 65 *m*. Két főtengelyében a kupolához négy félköralaprajzú apszis csatlakozik. Az apszisokkal együtt az egész építmény 5500 m^2-nyi alapterületű.

Az épületnek ezt a kupolából meg a négy apszisból álló középső részét emeletes csarnok öleli körül, mely a mellékhelyiségeket és több, kiállító célra alkalmas helyiséget foglal magában.

A bejáratok az épület főtengelyeiben vannak. A nyugati, városfelőli főbejáraton keresztül a tágas előcsarnokba jutunk, átellenünkben áll a kétszázfúvós orgona, a két oldalsó apszisban pedig 5 *m*-re kiugró karzatokat látunk.

Látványos előadások céljára amfiteátrálisan emelkedő ülőhelyekkel alkalomszerű nézőtért állítanak fel, melyet esetről-esetre könnyen felépíthetnek s ujból eltávolíthatnak. Ilyen módon a csarnokban, melyben 10.000 álló ember fér el, 6000 ülőhelyet rendezhetnek el.

A csarnok belsejében teljes tisztaságában érvényre jut a szépen átgondolt szerkezet, kívülről tekintve azonban a kupola egészen szokatlan alakú, mivel a kupolát köralaprajzú, fölfelé mindinkább csökkenő magasságú emeletsorok födik le.

Ezek a kupolát eltakaró emeletek köralaprajzú függőleges üvegfalakból és csekély hajlású tetőkből állanak. A belső tér megvilágítása szempontjából ez az elrendezés kedvezőnek látszik, amennyiben a függőleges üvegfalakat nem lepi be a por és a hó annyira, mint a rendszerint alkalmazott ferdefekvésű táblákat, egyébként azonban ez a lépcsőzetes alakítás inkább különös, mint szép.

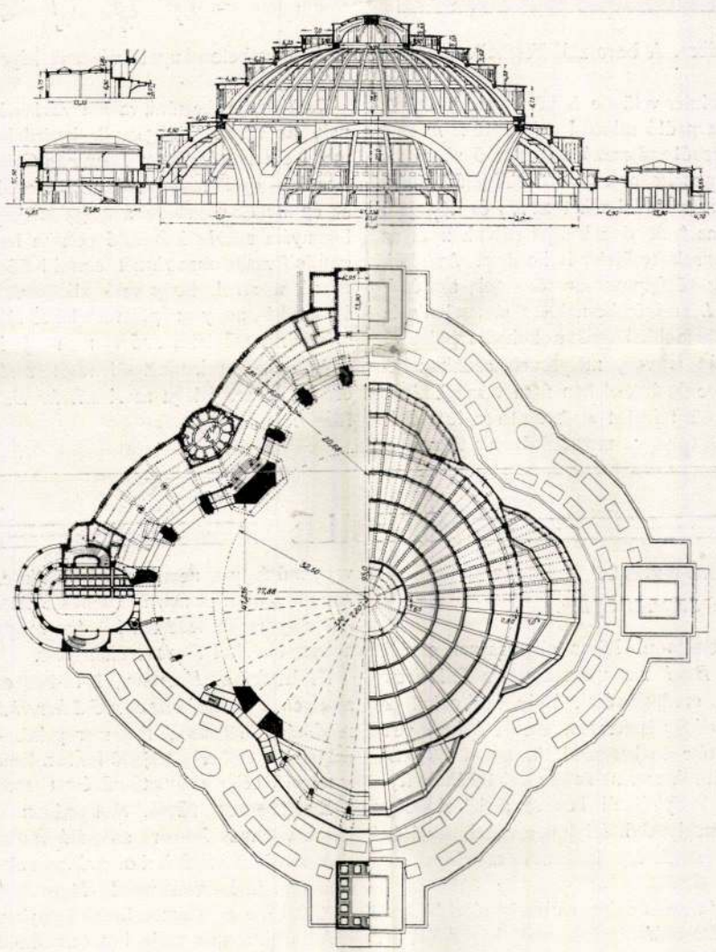

1—2. ábra. A boroszlói Festhalle hosszanti metszete és alaprajza.

Ugyanez a lépcsős — a kupolát eléggé kifejezésre nem juttató — motivum ismétlődik meg az apszisok befödésénél is, csupán az alacsonyabb körépítmény nyert a szokott módon, tetőzetén keresztül világítást. A szokatlanul merész alak és a nagy méretek a szerkezetnek óvatos átgondolására utaltak: a sztatikailag határozatlan tartók alkalmazását csuklók, terjeszkedő hézagok elrendezésével kerülték el.

A kupola két teljesen különálló szerkezetből tevődik össze: a tulajdonképpeni kupolából, melynek 65 *m* az átmérője és 23 *m* a magassága, meg a kupolát alátámasztó alsó szerkezetből, melynek magassága 19 *m*. A tulajdonképpeni kupola 32 sugarasan álló borda, melyeket fönt a 14·4 *m* átmérőjű nyomógyűrű, alul pedig a 65 *m* átmérőjű húzógyűrű fog össze. E 32 ívbordát még három vízszintes gyűrű is összeköti: mindegyik emelet magasságában egy-egy.

A kupola 32 csuklóval támaszkodik az alsó épületrészre; az alsó szerkezet ilyen módon ment marad mindama oldalerőktől, melyek a mintaállvány szétszedésekor, avagy a hő okozta hosszúságváltozások beállásakor reá hárultak volna. E csuklók által a szélnyomás érintő-

legesen támad az alsó szerkezetre, abban az irányban tehát, amelyben a szerkezetnek ellenálló ereje a legnagyobb.

A kupolát alátámasztó szerkezet előre nem látott behatásokkal szemben meglehetősen kényes, sztatikai tekintetben igen nehéz alakítás, melyben a teherhordó részeken kívül még több, csupán merevítésre szolgáló segédalkotórész is szerephez jut. A kupolát alátámasztó szerkezet vázát perspektivikus ábrázolásban a 4. ábra tünteti föl. Az *A*-val jelölt négy sarokpillérre a *B*-vel jelölt négy

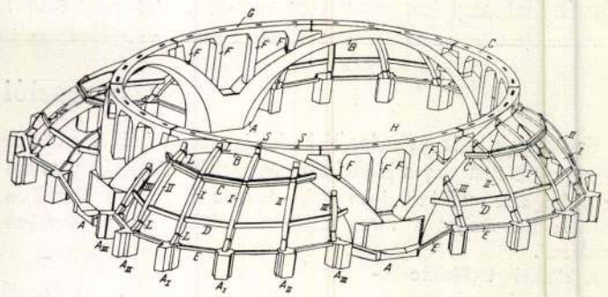

3—4. ábra. A boroszlói Festhalle főhomlokzata és a vasbeton-kupola vázának képe.

ív támaszkodik, melyeknek vízszintes vetülete is köralakú. A *B* ívek nyílása 41·236 *m*, ívmagassága a padló színétől mérve 16·73 *m*.

A köralaprajzalakú elrendezésből származó számottevő vízszintes erők ellenében a *B* íveket az apszisokat alkotó *I* és *II* jelű ívalakú ducok támasztják meg, melyek az oldalerőket az A_I és A_{II} jelű gyámpillérekre hárítják. Ezek az ívelt ducok saját súlyukon és az oldalerőkön kívül még az apszisok tetőzetét is hordják. Avégből, hogy az erők átadása lehetőleg középpontosan történjék, az *I* és *II* ívek felső és alsó végükkel az *L* acélgömbcsuklókra támaszkodnak.

Az *I* és *II* támasztóíveken kívül architektonikus okokból mindegyik apszisban még két kisebb dúc is van, melyeknek azonban bekötésük módja olyan, hogy a főerők átvételében nem vesznek részt. Oldalirányú kihajlás ellen a támasztóíveket a vízszintesen futó *C* és *D* gerendák biztosítják. A karzati folyosók magasságában a támasztópilléreket az *E* kötések fogják össze, melyeket a négy főpillérbe horgonyoztak be. Ebben a kötésben akkor támadnának csak erők, ha a gyámpillérek egyenlőtlenül ülepednének, vagy kifelé dülnének.

A kupola terhét hosszabb-rövidebb oszlopok (*F*) hárítják át a főtartóívekre. Ezeket az oszlopokat felül a *G* gyűrű köti össze, mely nyolc részből áll, hogy a mintaállvány leszerelésekor és a hőváltozásokból mellékfeszültségek ne támadjanak benne és, hogy az alsó részekre ne háríthassanak át sugárirányban erőket. Minden egyes főtartóíven négy *F* jelű oszlop áll, melyeket a *H* keret fog össze a szélnyomás ellenében. A mellékfeszültségek csökkentésére és a rendszer egyszerűsítése végett a két szélső *F* jelű oszlop tövében az ívre csuklót helyeztek.

Ezekben igyekeztünk valamelyes képét adni a boroszlói „*Festhalle*"-nak, az újabb idők egyik legérdekesebb vasbetonépítményének, melylyel tervezői: *Berg*, *Trauer* és *Gehler* a vasbetonépítésnek — úgy tetszik — egyik remekét alkották meg. Remeket mondok, mert ennek az épületnek a belseje a maga kristálytisztán előtűnő bordázatával bizonyára sokáig idézendő példája lesz annak, hogy a helyesen átgondolt vasbetonszerkezet semmi különös díszítésre sem szorul, nem is szólva arról, hogy való alakjának eltakarása egyenesen vétek. Igazán kár, hogy az épületnek külső alakítása nem sikerült hasonlóan szépen: a szögletes tetőzet nem fejezi ki méltóan, mit rejt a belső?

Az építmények tüzetes leírását és részletes sztatikai vizsgálatát az érdeklődő megtalálja az *Armierter Beton* 1913. évi 2. és következő füzeteiben.

Réthy Lajos.

SZEMLE

Építészet.

Rovatvezető: *Schmidt Gyula.*

Újabb kutatások a Palatinuson. Róma alapításának ez évi 2666-ik évfordulója ünnepén *Boni* tanár beszámolt a *Palatinus* halmán végzett újabb ásatások eredményéről. Mély fúrásokkal az eredeti sziklatalajig jutottak, eddig ismeretlen, ősrégi építmények három pince vagy vermszerű rétegén keresztül. Az egyes rétegekben követhetjük a különböző korok szerint az emberi lakóhely fejlődését, az őslakó kezdetleges kunyhójától kezdve a köztársaság polgárának szerény otthonáig, amelyekből folytonos átalakítással és fokozatos nagyobbítással a császárság hatalmas magánpalotái épültek.

A *Palatinuson* jóformán minden épület valamely régebbi kor épületmaradványán nyugszik. *Domitián* palotájának bazilikájában egy ünnepi fogadóhelység (*exedra*) nyomaira bukkantak, amely *Nero* császár palotájához tartozott, ez alatt az öt részre osztott vízmedence van, amely egy köztársaságbeli lakóház freskóval díszített falait keresztezi. Ugyanott az előcsarnokban fölfedezett császári trónus alapja különböző korban épült több palota falát szeli át, amelyek megint ritka márványuyal gazdagon borított köztársaságbeli ház falain emelkednek.

Még mélyebben, valamely templom alapfalai mellett Kr. e. ötödik századbeli cserépmaradványokat találtak. A legnagyobb érdeklődés a *Flaviusok* házának ásatását kísérte s bár ezideig értékes szobrok vagy műtárgyak nem kerültek felszínre, mivel a XVI—XVII. században itt kincsásók már mindent kifosztottak, történelmi nevezetességű épületnyomokat fedeztek föl, így megtalálták *Tiberius* házát és alatta a vermet, ahol *Drusus* éhen halt. —*dt.*

Kiállítások. *Bern* ben, 1914-ben országos kiállítást rendeznek, amelyen a *Schweizerischer Städteverband* nagyobb szabású városrendészeti kiállítással fog szerepelni. — *Stuttgart* város 1914-ben májustól októberig terjedő időben temetőművészeti kiállítást rendez, amelynek célja a temetőművészet ismertetése és fejlesztése. *N. E.*

Elektromos fűtés. Mostanában készült el *Seattle Wa.* lakóházak villamos fűtésére szolgáló városi üzemével.

A meglevő vízfűtés boilereihez villamos fűtőkészüléket szereltek és a régi fűtés rendszerétől független új fűtőtesteket (radiatorokat) állítottak be a villamos fűtést igénybevevő közönség lakásaiba.

Az elektromos melegítőt önműködően ellenőrzi egy szerkezet, amely kikapcsolja az áramot, ha a kívánt hőfokot már elérték és ismét bekapcsolja azt, ha a hőmérséklet bizonyos hőfoknál alább száll.

Állítólag az elektromos fűtőkészülékek teljesen elegendő meleget árasztanak s a fűtés olcsóbb, mint a szénfűtés (!)

(*B'g. Age.* VIII. 1913.) —*dt.*

A római Capitolium három palotájának összekötő terveire az ottani városi tanács pályázatot hirdetett. A megépítés ellen mind a nemzetközi művészegyesület, mind az olasz közoktatásügyi minisztérium, mint a műemlékek őre, felemelte szavát; utóbbi különösen a *Tabularium* sértetlen meghagyását hangoztatja. *N. E.*

Az Erzsébet-emlékmű helye.

Immár tizenkét esztendeje, hogy nagyasszonyunk Erzsébet királyné meghalt és fővárosunkban, amelyet ő annyira szeretett és amely őt imádta, még mindig nincsen emléke. Vajjon kellő kegyelet hijján vagy az ország és főváros áldozatkészségén mulhatott volna ez? Ellenkezőleg! A nemzet az első felhivásra közel két millió koronát adott össze egy méltó emlék költségeire és ez az összeg kamataival ma már három millió körül jár. A pénz tehát megvolt és megvan bőségesen. Hogy az emlék máig sem létesült, annak oka inkább az, hogy a nemzet oly páratlan szép, mondhatni tökéletes művészi emléket akar állitani kegyeletének, hogy az eddigi művészi versenyek még mindig nem tudták meggyőzni arról, hogy megvan az a terv és koncepció, amely végtelen háláját és szeretetét méltóan kifejezésre juttathatná.

Az utolsó pályázattal, amelynek eredménye a főrendiház egyik termében most van kiállítva, az emlék kérdése végre olyan stádiumba jutott, hogy a megvalósitás most már tényleg küszöbön van. A pályázat eredménye olyan, hogy az első dijjal jutalmazott terv megvalósításának további elodázása már vétekszámba menne a nemzet kegyeletével szemben.

a terv szerint a mai miniszterelnöki palotát le kellett volna bontani, ami az emlék kivitelét egy új miniszterelnöki palota épitésével komplikálta.

Az emlék ügye ezután a második pályázat után, amely 1902 ben zajlott le, sokáig pihent. A végrehajtóbizottság elnöke és tagjainak nagy része időközben elhalt. Zavaros politikai viszonyok akadályozták meg, hogy az ügy egyhamar újra szőnyegre kerüljön. Végre két évvel ezelőtt a végrehajtó-bizottság új elnökének, Forster Gyula bárónak sikerült az időközben sokat vitatott emlék ügyét helyes mederbe terelni. Az előző években az emlék helyéül több különböző helyet jelöltek ki. Így szóba került a városligeti nagykörönd, a várbazár, a várkert rakparti része és az a hely, amely a várhegyoldalon, a Szentgyörgy-tértől a Ferenc József-kapuig elterül. Ez utóbbi helyet jelölte ki a végrehajtó-bizottság egy harmadik pályázat szinteréül, amely pályázat ezuttal tisztán arra szoritkozott, hogy az emlékmű számára egy megfelelő művészileg kiképzett térség terveztessék. Ez a harmadik pályázat járt le tavaly és ezen a pályázaton Bálint és Jámbor épitőművészek tervükkel ismét elnyerték az első díjat.

A pályázat alkalmával kitünt, hogy a kijelölt telek, amely a Ferenc József-kapunál rendelkezésre állott, — a hadmérnökkari épület telke — nem elegendő az emléktér monumentális kiképzésére. Ezért a tervezés keretébe éppen a Bálint és Jámborék tervében rejlett útmutatás alapján a szomszédos Lónyay-villa telke is belevonatott és az igy megnagyobbitott terület kiképzésére immár negyedszer irták ki a művészi tervpályázatot, amely azzal az eredménynyel végződött, hogy a biráló-bizottság, *Forster* Gyula báró elnöklésével, névszerint *Bakos* János min. tanácsos, *Benczur* Gyula, *Hausmann* Alajos tanár, *Kerpsztes* István műszaki főtanácsos, M. *Kertész* Róbert műszaki tanácsos épitész, *Komor* Marcell épitész és *Rósa* József és *Zala* György szobrászok, az első díjat, 6.000 koronát Bálint és Jámbor műépitészeknek, a második díjat, 5.000 koronát Hikisch Rezsőnek, a harmadikat, 4.000 koronát ifj. Kauser Józsefnek ítélte oda. Ezer-ezer koronával megveendőnek és megjutalmazandónak találta Tőry Emil és Pogány Móric, Medgyaszay István, Rerrich Béla és Wachtl Elemér, Lux Kálmán és Éber László, valamint Hein János pályaműveit.

Az első díjjal jutalmazott terv, *Bálint* és *Jámbor* épitőművészeké, a hadtestparancsnoksági épület hossztengelyében, párhuzamosan az Albrecht-út felső végével egy eliptikus terraszt terveznek a művészek, amelyhez a kiszélesitett és rendezett úgynevezett Királylépcső-út vezet fel. Maga a terrász, amely 70 méter hosszú és 40 méter széles, az Albrecht-útnál valamivel alacsonyabban fekszik és parkokkal van övezve, úgy hogy intimitása — Erzsébet királyné emlékénél elengedhetetlen feltétel — biztositva van. A terrasznak északi fokába tervezik a művészek a királyné emlékét, még pedig egy zárt kupolas épületben, oly módon, hogy az sziluetthatásában a pesti rakpart bármely pontjáról látható, de egyszersmind a rendezett és séta-utakkal szabályozott várhegyoldal legnagyobb részéről szintén élvezhető lesz. Az Albrecht-út felől érkezőre pedig az út különböző fordulóiról az emlék épp oly pittoreszk hatást fogna tenni, mint a Mátyás-templom bástyái. A kedvező elhelyezéshez járul még az is, hogy az emlék arccal délfelé van elhelyezve, ami a kedvező világitást a nap minden szakára biztositja. Az emlék terraszát a Disz-térrel és a miniszterelnöki és hadtestparancsnoksági paloták előtt létesitendő vársétánnyal monumentális lépcső köti össze és igy biztositja a közlekedést a várral, amely a mai állapotában minden, csak nem méltó fővárosunkhoz. Mellékes ötlete a terve-

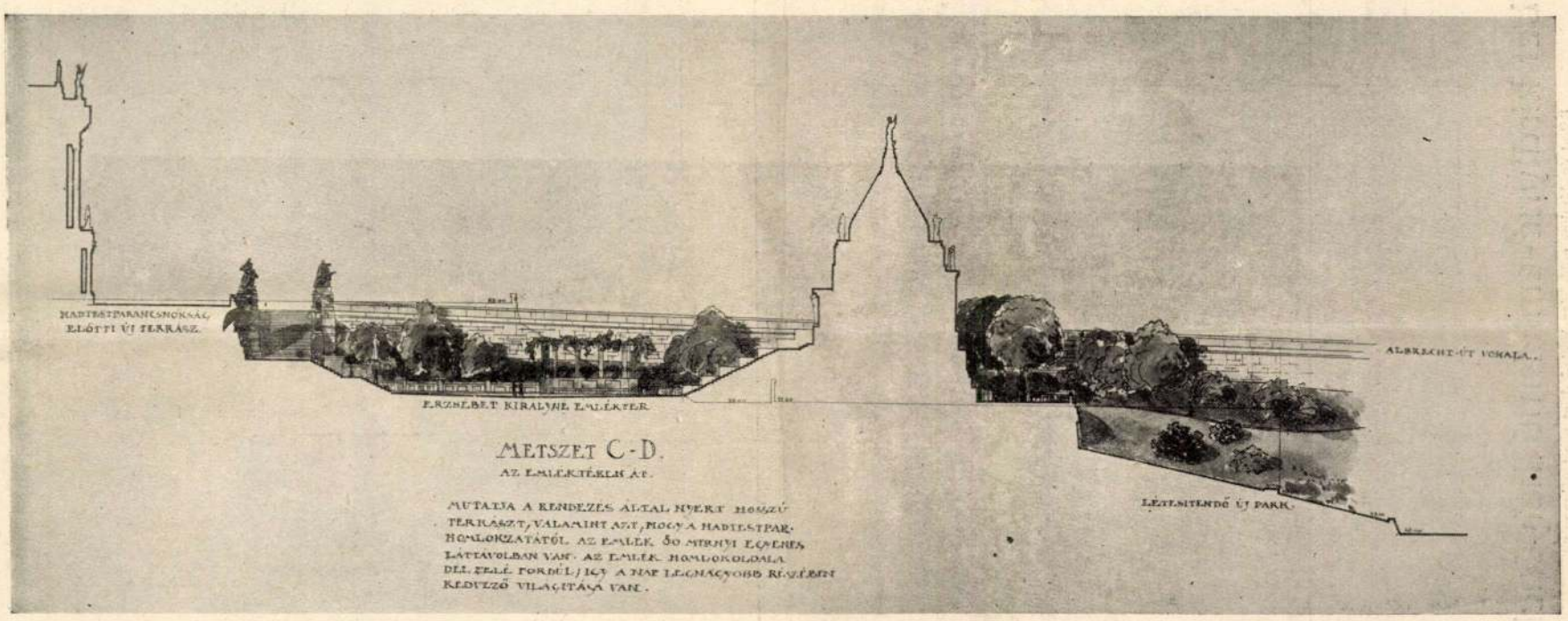

Részlet Bálint és Jámbor műépitészek pályaművéből,
melylyel az Erzsébet királyné-emlékmű helyére hirdetett pályázaton az első díjat nyerték el.

Hogy ezt az utolsó tervet megérthessük, vissza kell pillantanunk a kérdés történetére.

Kevéssel a dicső királyné mártirhalála után megindult a gyűjtés országszerte egy méltó emlék létesitésére. Országos bizottságot küldtek ki és az ennek kebeléből alakult végrehajtó-bizottság csakhamar hirdette az emlék terveire a szobrászművészi pályázatot. Az első pályázat az emlék helyéül a Szentgyörgy-teret jelölte ki. A pályázat, amelynek elbirálására a hazai illetékes testületek képviselőin kivül három külföldi világhirű művészt is meghivott a végrehajtó-bizottság, nagy művészi eredménynyel járt. Az első díjjal jutalmazott terv, amelynek szerzői Bálint és Jámbor épitőművészek és Zala György szobrászművész voltak, az emléket a Szentgyörgy-tér bástya felőli oldalára helyezte és egyszersmind belevonták a terv keretébe a várhegyoldal rendezését is. Pályakoszorúzott tervük alapján irták ki a második emlékpályázatot, amelyen ugyane művészek terve ismét első sorba került. Dacára annak, hogy a terv igen nagy művészi kvalitásokkal birt, mégsem került kivitelre, mert a mérvadó faktorokban aggályok merültek fel arra nézve, hogy az emlék helyéül kijelölt tér csakugyan megfelel-e mindenben a követelményeknek? Közrejátszott még az a körülmény is, hogy

zőknek, de a praktikum szempontjából figyelemreméltó az a kettős személy-felvonó, amelyet az újonan létesitendő vársétány közepébe helyeztek el és a mely hivatva volt a mai ósdi siklót kiküszöbölni.

Aki a kiállitott terveket áttanulmányozza, könnyen meggyőződhetik arról, hogy a pályabirák tisztüknek lelkiismeretesen és elfogulatlanul tettek eleget. Az első díjjal jutalmazott terv nemcsak legjobb társai között, — ami pedig magában véve is nagy dolog, mert több igen jeles terv van — de abszolut véve is kitünő és megvalósitása esetén városunk panorámáját gyönyörűen fogná megváltoztatni, illetőleg kiegészíteni. Végtelen egyszerű, átlátszó és logikus e terv, ami rendkivüli előnye és mégis minden részletében szellemes művészi alkotás. Nem lelketlen kőtömegek, hanem meglepő tájképi intimitások, amelyekhez az épitészeti részletek szerényen, de művészi eredetiséggel és egyéniséggel simulnak.

Az egész várhegyoldal az alaguttól fel a vöröskereszt palotájáig újraéled, művészileg tagozódik és a főváros jövendő talán legszebb lejtős parkját sejteti. *Schulek* Frigyes gyönyörű Halászbástyájához méltón egészíti ki a várhegy oldalának megoldását.

Szeplő ellen ha már mindent használt, próbálja meg az egyedül biztos hatású ártalmatlan szert, a CEDRUSTEJ-et
Ha 8 nap alatt szeplőit el nem mulassza, pénzét visszaküldöm.
Egyedüli főraktár: HUNNIA gyógyszertár BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 56.
Próba-üveg 2 korona 70 fillér.

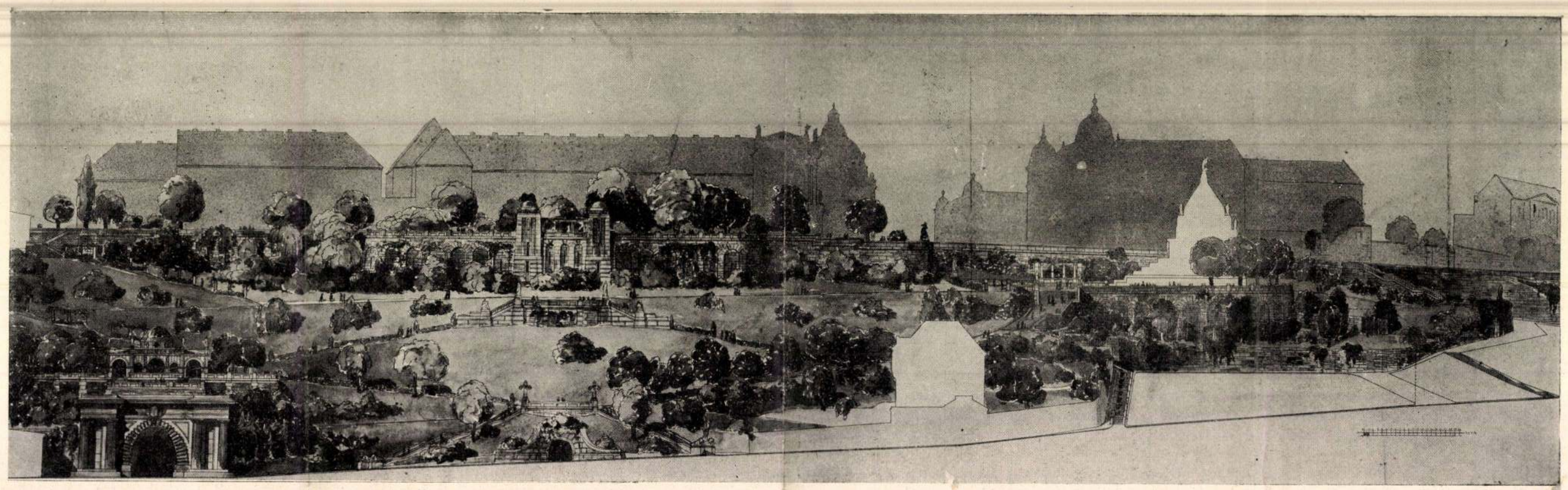

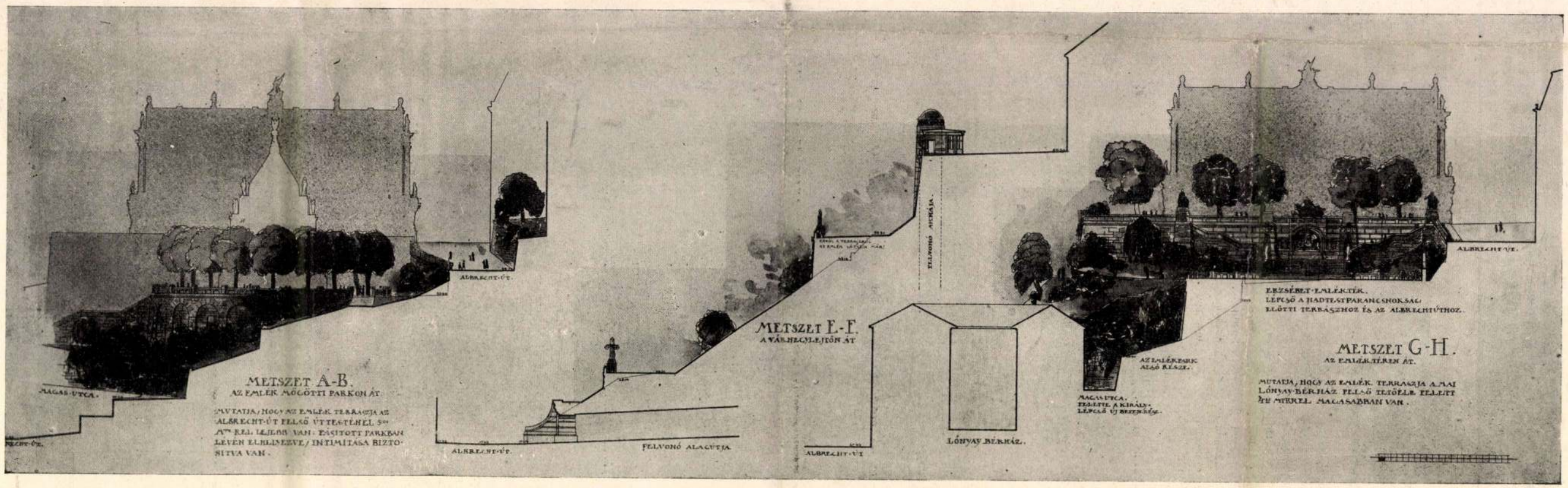

Az Erzsébet királyné-emlékmű helyének rendezése.

Bálint és Jámbor műépítészek első díjat nyert pályaműve.

VÁZLAT

BÁLINT ÉS JÁMBOR ÉPÍTÉSZEK

Bálint és János

A MŰVÉSZ HÁZA ÉS MÁS MUNKÁSSÁGOK

Ligeti Miklós Stefánia-úti műterem háza

A HÁZ
Építőművészeti folyóirat
1908. I. 4. f.

CSAK KISEBB SZEMELVÉNY, mit jelenleg bemutatunk két építész BÁLINT és JÁMBOR munkásságából, ezek közül elsősorban a művész háza érdekel. Ligeti Miklós szobrász otthona, működésének színtere az a kis építmény, mely a Stefánia-út szép fasorai közt, jellegzetes körvonalaival már messziről felhívja a figyelmet. Megalkotni e feladatot, átérezni annak intimitását, egyike azon szép problémáknak, melyek az építőművész fantáziáját a leglelkesebb vibrációra ösztönzik. A feladat amellett, hogy teljesen egy egyén különleges szükségletét kell hogy kielégítse, az általános szükséglet megoldását is tartalmazza, egy művésznek műtermet építeni, mely hangulatos, barátságos interieurjével munkakedvét emelni hivatott. A művész részére alkotni, a művésznek talán érzelmi világa legközvetlenebb hangulatait váltja ki, mintha a maga házát építné, átéli a ház urával, annak lakójával az élet minden fázisát. És innen, hogy a kis ház oly derüs, hogy csábító formáival, világos tekintetével már messziről int a járókelőknek. Derüsen és jókedvüen mutatja, hogy itt más ember lakik, olyan, kinek nem fényűzés, pompa, nem társaságok fogadása az élete szükséglete, hanem kinek foglalatossága, szívének minden dobbanása a nagy műterem ablaka mögött játszódik le, aki serényen alkot a járókelők közepette, a sétáló tömeg zajos serege mellett, de tőle elvontan és elzárkózottan műterméből arra ki sem tekinthet és független tőle minden gondolata.

Tervezték Bálint és Jámbor.

A nagy műterem ablak, mennyire beszédes. És beszédes a kis ház egyéb minden része. Itt egy terasz az elfáradt munkásnak pihenőhelye, melynek magas mellvédje mellett az élet lüktetésére, a zajos tömegre vethet egy pillantást és közvetlen mellette a kis műterem; mindezt leírni is fölösleges, aki ránéz a házra, első pillanatra átlát mindent, látja az ablakok elhelyezéséből, hogy mögötte mi rejlik és sejti, hogy mögötte mily munkásság történik, habár a sima nagy falak, miket csak a virág fut be, kíváncsi szeme elől minden intimitást elrejtenek.

És kívül nincs is egyéb, mint puritán egyszerű, nyájas pirosszínű tetőzet, a pirosra festett famunkák és a tetőzethez illeszkedő és oly nagyon illő nagy terasz, melynek pergola övezte mellvédjét két babérfa díszíti, mintha e helyre volnának teremtve. A virág innen is le-lekandikál, a zöld folyondár kedvesen élénkíti a nemesen egyszerű sima falakat és játszva futja be a pergola hideg márvány oszlopait.

Belül a ház csupa jóság, csupa melegség. Kicsiny márvánnyal burkolt előtér nyájasan integet a belépőnek és egyetlen nagy nyíláson át, melyet csak függöny választ el, betekintést nyujt a barátságos hallba. A hall sem az a pompás, hatalmas, főúri váróterem, melynek szertartásos feszessége nyomasztó hangulatával kimértté változtat, hanem egy üde, friss, napvilágos apró helyiség, melynek egyszerű könyvektől körülvett fapadjai, kényelmes bőrszékei kínálják, tessékelik a látogatót.

Az innen felvezető egyszerű falépcső, a sok könyv, virág és a szép szobrok kimondhatatlan kedves hangulatot árasztanak. Innen nyílik a kis műterem, tulajdonképen fogadó-

szoba, melyben semmi keresett architektura, sima falak, miket nem dekorál sem gazdag márvány, sem más díszes anyag; itt dolgoznak, itt komoly minden, ez az előcsarnoka az igazi munkahelynek, a nagy műteremnek, melyhez nehány lépcsőfokon jutunk le a nagy márványtömbök és készülő szobrok környezetébe. Amit a ház még ezeken kívül tartalmaz, már szükségletek, a szobrász magánlakosztályai lent a földszinten és fölötte az első emeleten nehány alacsony, szép arányú szobácska, puha fészek, egyszerű és kényelmes.

Ami a külsőn oly barátságosan, oly eltérően a mindennapi élettől mutatkozik, e kis ház alaprajzának logikus kívánalmai folytán önként adódik ki. E házra nem kellett cifraság, dísze, mindene a belső tartalom, mely a külsőn is átsugárzik.

A többi munkásság, amit itt látunk, röpke csapongás egyikféle működéstől a más fajtához. Körülbelül amint az építész az esztendőn át dolgozik. A palota komoly feladata és utána mintegy pihenő egy kiállítás interieurje. Egy-egy templom, egy nagyobb és egy kisebb. És így látjuk legjobban, hogy a változatos és sokféle feladat, mi az építésznek osztályrészül jut, hogy hozza ki belőle a legkülönbözőbb megnyilvánulást. És nem is illeti ezért külön dicséret; az építészet művészetté ott kezd lenni, midőn a feladatok különfélesége, a megfelelő hanghordozásban nyer kifejezést, midőn nem motívumok összeállítása, a falak kárpitos ízű dekorálása, de a belső tartalom érvényesítése egyetlen törekvése, és a művész akkor nyilvánul, ha ezt minél világosabban juttatja érvényre.

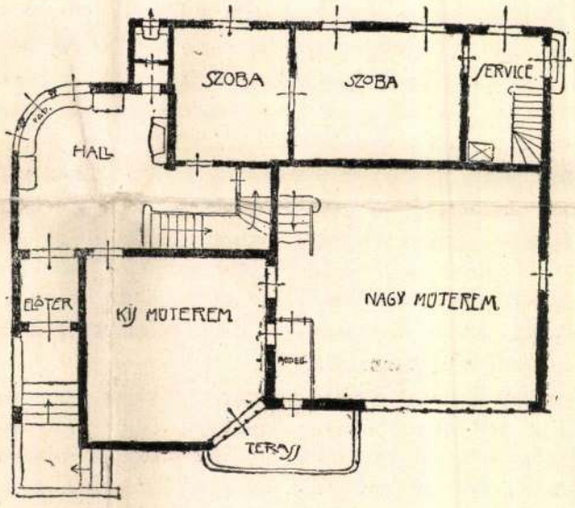

Ligeti Miklós műterem házának alaprajza

Bálint és Jámbor terve

VELENCEI KIÁLLÍTÁS

TERVEZTÉK BÁLINT ÉS JÁMBOR

A WIENI ÉPÍTÉSZETI KIÁLLÍTÁS: MAGYAR OSZTÁLY

A BERENDEZÉST TERVEZTE TÁTRAY LAJOS

HALL-RÉSZLET LIGETI MŰTEREM HÁZÁBAN

TERVEZTÉK BÁLINT ÉS JÁMBOR

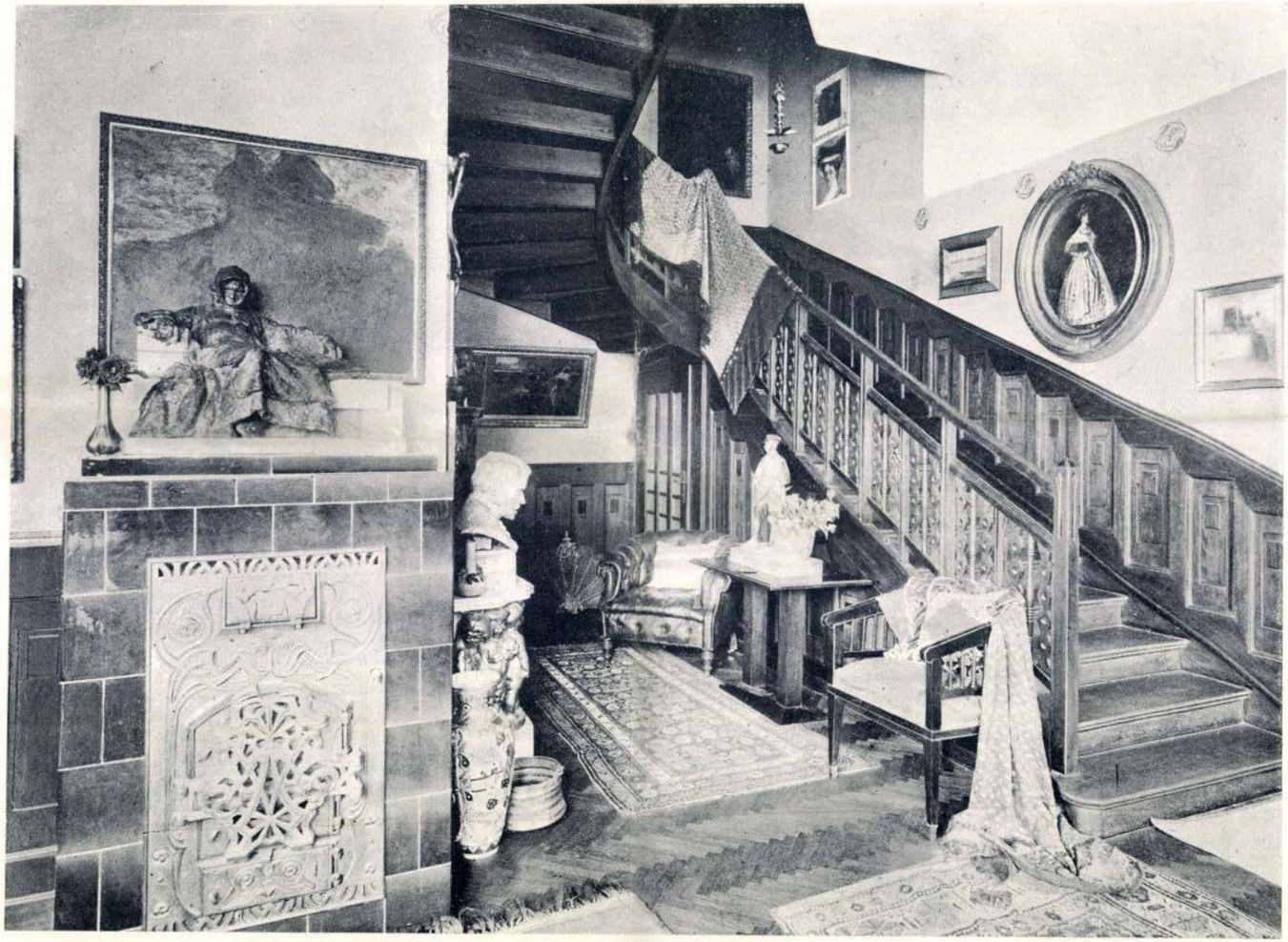

HALL-RÉSZLET LIGETI MŰTEREM HÁZÁBAN

TERVEZTÉK BÁLINT ÉS JÁMBOR

TELEPES TEMPLOM

BÁLINT ÉS JÁMBOR TERVE

A NAGYBÁNYAI TEMPLOM BÁLINT ÉS JÁMBOR TERVE

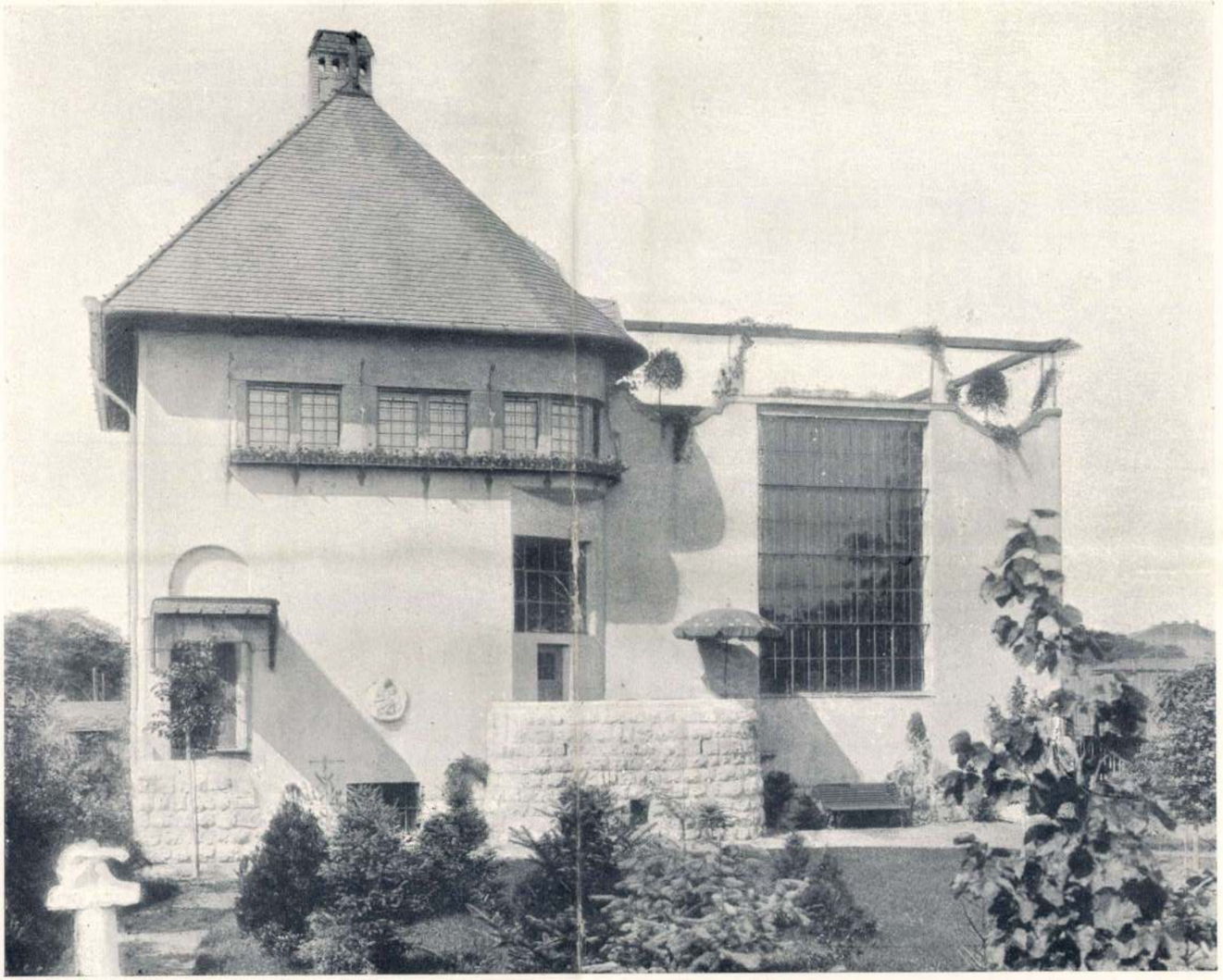

LIGETI MIKLÓS MŰTEREM HÁZA STEFÁNIA-ÚTI HOMLOKZAT TERVEZTÉK BÁLINT ÉS JÁMBOR

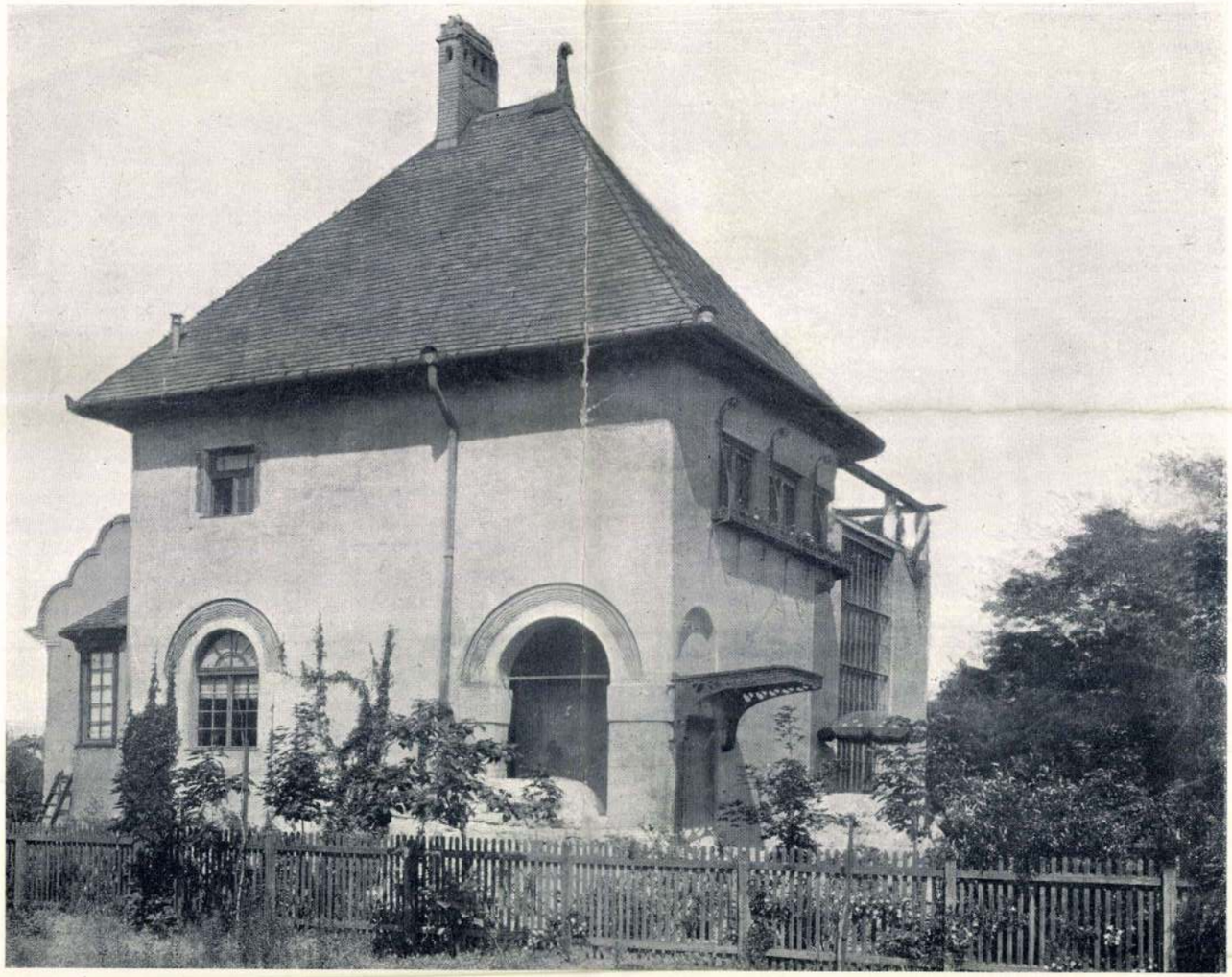

LIGETI MŰTEREM HÁZÁNAK OLDALNÉZETE

TERVEZTÉK BÁLINT ÉS JÁMBOR

CSALÁDI HÁZAK

Csekély áldozattal kényelmes, kellemes és szép otthont adni a családnak: hány ember vágya! De a nagyobb városokban a legkevesebben valósíthatják meg. A tökéletes családi otthon olyan probléma, a mely csak egy család számára való házacskákkal valósítható meg. Ezeket pedig egyenest kitiltják a nagyobb városok büszke utcasoraiból a mi szerencsétlen városrendezési szabványaink. Bérpaloták, emberraktárak kellenek ide, hivalkodó kaszárnyák, a melyekre gipszből és pléhből formálnak mindenféle cifraságot, hogy lehetőleg úgy hassanak, mint egy nagyúri olasz palazzo. Minden egyéb mellékes.

Jobb helyzetben vannak a kisebb városok és falvak lakói. Ott sokkal könnyebben megy a fészekrakás, kevesebb a gát, szaporább az alkalom. Mégis csak nagy ritkán akadunk kisebb vidéki helyeken is jó és kényelmes családi házakra, arra pedig alig nyilik alkalom, hogy ez a kis családi ház művészi élvezetet is nyujtson a szemlélőnek és a lakójának. Ha már odáig jutottak és építtetők, hogy csakis a saját családjuk számára formáltatják házukat, mégis megakadnak a művészi formálás pontjánál. A mi szempontunkból pedig az is lényeges. Talán nem is kell ismét szóvá tenni, hogy egy artisztikus, igazán szép házacska mily intenzive tud hatni lakójának kedélyvilágára. Fogva tartja s otthonlakóvá teszi. Hat ízlésére, bizonyos fokig befoly gondolatainak kormányzására is. Persze csak akkor, ha igazán művészi.

A míg az építészek csak gót, renaissance, barokk s egyéb régi stílusokban tudtak gondolkozni, szó sem lehetett arról, hogy a családi házak teljesen megfeleljenek a mai ember lelki világának. Hisz maguk ezek a stílusok rég letünt idők eszejárásának tükrei. Mi pedig azt kivánjuk a kis háztól, hogy az a mi eszünk járásához, a mi kedélyvilágunkhoz alkalmazkodjék, sőt, hogy mindezeket visszatükrözze már külső megjelenésén is. A régi stílusok mindezt nem adhatják meg nekünk. Ellenben a modern építészet éppen azért hódít sikeresen, mert képes a mai ember életének megfelelő házakat produkálni. Hisz ez az új stílus mindnyájunk kortársa, láttuk lassú kialakulását, vele haladtunk, együtt jártuk az élet iskoláját.

De még egy erénye van az új stílusnak, a mely éppen a családi ház problemájánál

Művészet
1903.

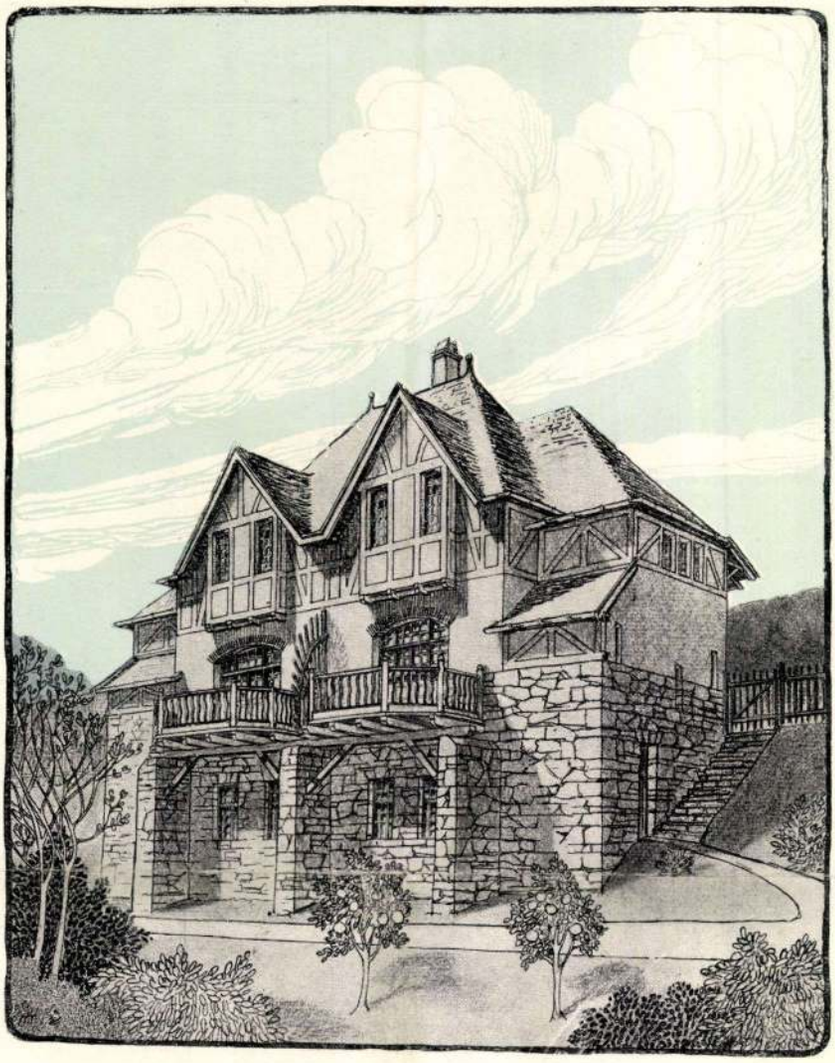

A RÁKÓI NYARALÓTELEP
NAGYOBBIK HÁZTIPUSA
BÁLINT ÉS JÁMBOR TERVE

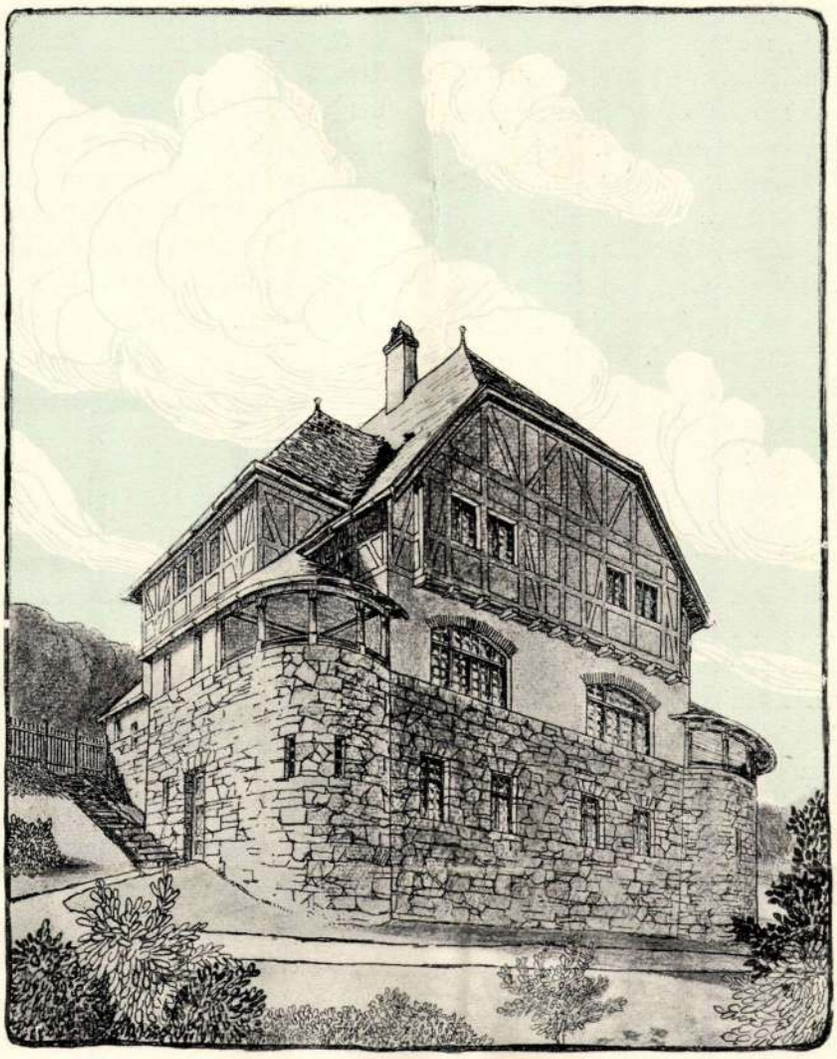

A RÁKÓI NYARALÓTELEP
KISEBBIK HÁZTIPUSA
BÁLINT ÉS JÁMBOR TERVE

esik latba: könnyű alkalmazkodóképessége, szerény igényei, meglepő változatossága. Miután formái nincsenek semmiféle sablónhoz kötve, a ház művészi kialakítása szabadon követheti a gazda szükségleteit. A belső beosztás nem kénytelen ahhoz alkalmazkodni, hogy ajtó, ablak ilyen vagy amolyan sorba kerüljön. Az épülettest a legszabadabban tagolódhatik s a háznak nem kell éppen óriási kockát vagy hasábot képviselnie. A háztető is szabadabb silhouettet ad. Ennyi szabadság elegendő a legélénkebb építési fantáziának is. Vegyük még hozzá az e célra felhasználható anyagfélék bőségét: a kő, tégla, majolika, fa, vas, bádog változatos felhasználása temérdek új ötletet ad, új formára inspirál. De még az újfajta szerkezeti módok, a monier-falazás, a burkolt vastartó stb. szinte maga kívánja a művészi formálást. Egy-egy ily kis ház, ha tehetséges ember terveli jó kedvvel, örömmel, valóságos architektonikus csemegévé válhatik. És nem drágább, mint sok gipszpalotácska.

Bizunk benne, hogy a művészi családi háznak nálunk is akadnak hívei, még pedig annál szaporábban, minél több jó tervet lát a közönség. S a családi ház kérdésével kapcsolatos egy másik probléma is, a mely szintén megérdemel egy-két szót. Ez a nyaralótelepek kérdése.

Gyakran hallottuk a panaszt, hogy hazánkban kevés az olyan nyaralótelep, a hol a városi ember igazi kényelemmel és mégis olcsón töltheti a nyár forró hónapjait. Újabban Budapest környékén támadt néhány ilyen telep, a mely részben kielégíti ezeket az igényeket. Ámde, ha végignézünk rajtuk, sajnálattal látjuk, hogy bizony sekélyes ízléssel vannak ezek a telepek megtervelve s nem felelnek meg a modern ember esztetikai érzésének.

Erre kellene az ilyen nyaralótelep tervelésénél súlyt helyezni. Miért szenvedje meg éppen a nyaraló a higvérű építkezés kellemetlenségeit? Miért kerüljön éppen a viruló természet körébe a régi kaptafára húzott nyaralótipus prózája? Igazán ideje volna ezt a kérdést művészi szempontból latolgatni, valahányszor arról esik szó, hogy valamely új nyaralótelep épüljön vagy kibővíttessék.

A haladás örvendetes jelének veszszük gróf Keglevich István új nyaralótelep-tervét, a melynek elkészítésével Bálint Zoltán és Jámbor Lajos építőművészeket bizta meg. Ezen a terven, a melyet több részletrajzban mutatunk be, a gyakorlatiasság párosul a művészieséggel.

A telep Rákón, Miskolc közelében fog épülni. A feladat az volt, hogy olyan házak építtessenek, a melyek akár aránylag csekély évi bérért bérelhetők, akár pedig az egész építési

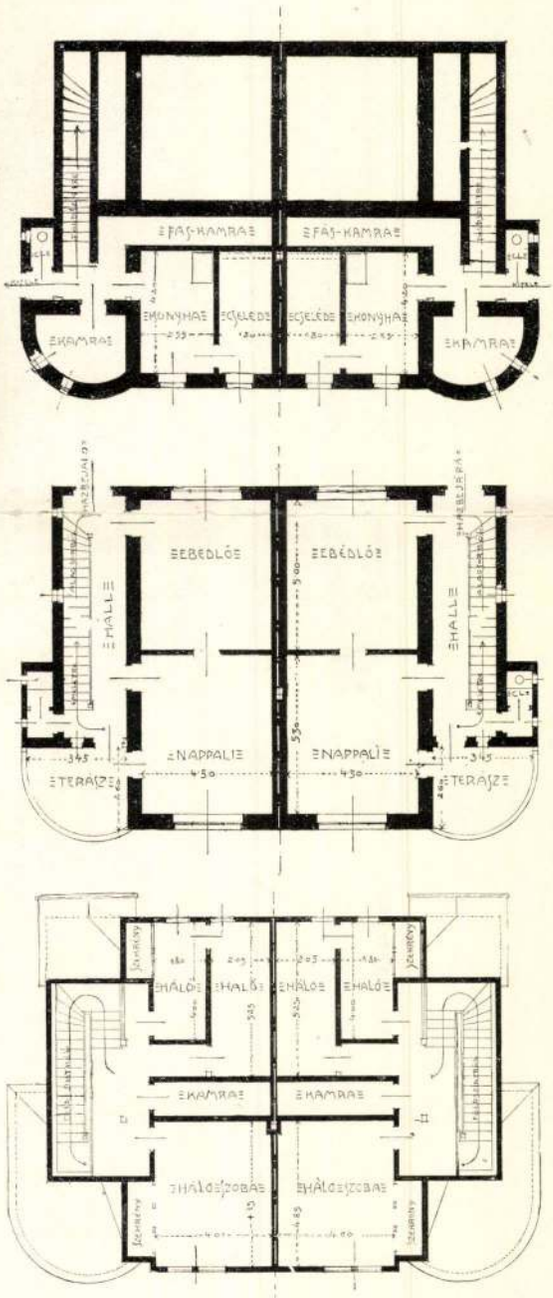

A nagyobb háztípus alaprajzai

tőke amortizációjával a kevésbbé vagyonos középosztály által birtokul megszerezhetők legyenek.

A két művész villatipusokat tervezett és pedig egy kisebb és egy nagyobb tipust. A házak az Osztromos-hegy lejtőjén épülnének, a menedékes szerpentin-út mentén, egymás felett két sorban, olyformán, hogy a kisebb és nagyobb tipusok mindig váltakoznának. Ez az egész telepnek változatosságot biztosít, de a festőiség szempontjából még arra is gondot fordítanak az építőművészek, hogy a különben teljesen egyforma házak tetői oromzataik és végződéseikkel más és más silhouettet adjanak.

A háztipusokat úgy oldották meg, hogy két-két egyazon tipusú — tehát két kisebb, illetőleg két nagyobb ház — össze van építve. Egy közös fedelük van, a mi által az építészek is egy fal emelését, meg két homlokzat kiképzését takarítják meg a nélkül, hogy ez által az alaprajzi elrendezés bármit is vesztene. Még előnyös is ez az összeépítés, mert ez által a különben kis házak hatásosabbak.

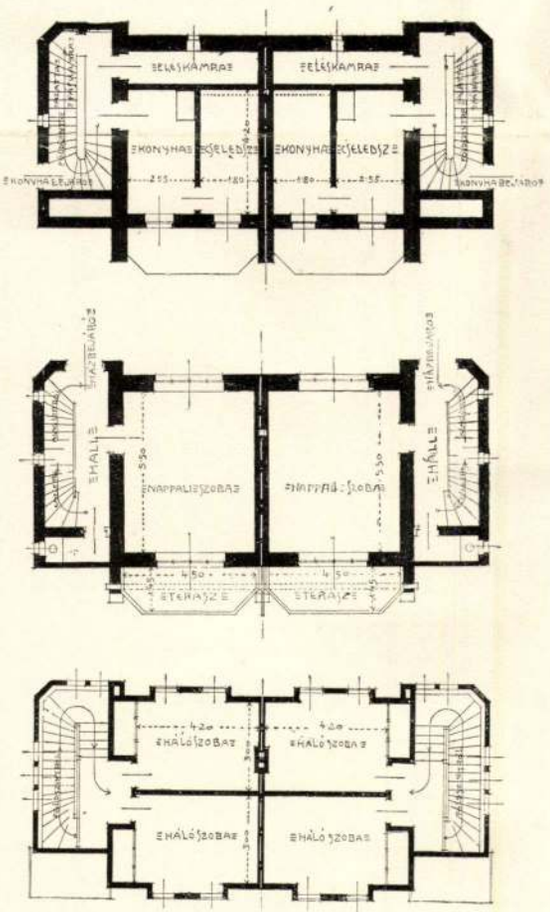

A kisebb háztípus alaprajzai

A házak mind a lejtőn épülnek. Bejárójuk hátulról van, tehát a hegyoldal felől. A bejáró egy kis hall-ba vezet. Innen jutunk a nappali szobákba.

Ez az épületeknek tulajdonképeni földszintje, mely azonban kifelé már emeletet ad, miután a hegylejtő úgy van kihasználva, hogy a földszint alatt konyha és cselédszoba meg egy kamra van a sziklába vágva. Ezekhez a hallból lépcső vezet, de lent a konyhának külön kijárása is van. Ugyancsak a hallból vezet fel a lépcső az emeleti szobákba, melyek részben a manzárdba vannak beépítve. A tető-szerkezet minden kis helye faliszekrények és fülkék beépítésére szolgál. Terrászok és a szükséges mellékhelyiségek egészítik ki az alaprajzot.

A kisebbik háztipus hallt, egy nagy nappali szobát (ebédlőt), terrászt és két hálószobát, konyhát, cselédszobát és kamrát foglal magában. Egy ilyen ház építési költsége 5600 korona.

A nagyobbik háztipus hallt, a földszinten két szobát (ebédlőt és nappalit), terrászt, egy nagyobb és két kisebb hálószobát és az összes szükséges mellékhelyiségeket foglalja magában. Ennek a háznak építési költsége 8700 korona.

A házak aránylag nagy kényelműek és teljesen modern beosztásúak. Ha még tekintetbe vesszük a művészi egyszerűséggel és ízléssel kiképezett homlokzatokat, a házak festői megjelenését, úgy ezek a legolcsóbb építkezések, a miket hasonló rendeltetéssel terveztek. Ez pedig fontos. Hisz éppen azt kell szem előtt tartanunk, hogy a családi ház megvalósítható vágya legyen a nem éppen gazdag polgárembernek is. Ezen a ponton az építőművészet a legszebb modern szociális kérdésekkel találkozik. Emez adja a feladatot, amaz megoldja. Látni való, hogy az így felfogott építőművészet nemcsak abban modern, hogy korunk szülötte, de abban is, hogy részt vesz társadalmi kérdéseink alakításában.

LYKA KÁROLY

TANULMÁNY
BORUTH ANDOR RAJZA

A BAJZA-UTCAI LEDERER-HÁZ

A bérház is, a palota is, mint elnevezés, megállapodott, szinte megrögzött fogalmakat jelöl meg. A bérház szó a közfelfogásban szépséges prózát jelent, a palota a fantáziát izgatja. Ugyanezt a különbséget érzi a művészet is, amikor ez a két fogalom eléje kerül. Még az építőművészet is, amikor akár a bérházat, akár a palotát meg kell építenie. Pedig neki mind a két épület megalkotása egyforma munkája volna. Csakhogy az egyiket egyszerűen megfogalmazza, a másikat pedig — költi. Amannak tervét ügyiratnak tartja, a másikét költeménynek. Amannak tervezésénél csak az épület jó hasznosítására, a beléje fektetett tőke legjobb gyümölcsöztetésére gondol, emennek megalkotásánál pompa érvényesítésére, kényelem kielégítésére, szépség megszólaltatására törekszik.

Ennek a szélsőséges különbségtételnek most már ideje elmúlt. Ma már a bérház az építőművészetben másképp szerepel, mint a közfelfogásban. Új anyagok, új konstrukciók, új technikai vívmányok az építészet számára lehetővé tették, hogy a bérház építésében pompát, szépséget, ötletességet érvényesítsen, s a ház jobb hasznosításának, a rája költött pénz jobb gyümölcsöztetésének szempontjai számára egyenesen szükségessé tették azt, hogy a kényelmet kielégítse s abban mesterkedjék, hogy a bérház szép, nobilis, világos és szellős legyen. Ma már a legprózaibb épület izgatja leginkább az építészetet a maga művészi energiájának kifejtésére. Nem is a bérház, hanem a nála is prózaibb árúház az új építészet művészi rátermettségének igazi dokumentuma. Amikor az árúház lett a fantáziának, a szépet alkotásnak, a művészi tehetségnek ösztökélője: a bérházról magától értetődik, hogy a megépítése művészi feladat. A bérház építője már nem burokratikus fogalmazó, hanem alkotó művész. A bérház alaposan kinőtt a sablon keretéből; megépítését a fantázia és a tehetség, a tudás és az ötlet vállalta feladatául. Hanem azért a palota építése is megmaradt emezek feladatának. Csak szintén megnövekedett. Az ő lehetőségei és szükségességei is fokozódtak. A technika száz vívmánya s a kényelem ezer új kívánalma fokozza őket. A pompa fogalmának köre kiterjedt s a szélesebb határokban a művészet új utakon járhat.

Ezen az útján kisértem, mikor azt a házat bejártam, amelyet Bálint Zoltán és Jámbor Lajos a budapesti Bajza-utca és Aradi-utca sarkán épített. A Lederer-házat, amelyben a két építész a bérház szempontjait és a palota

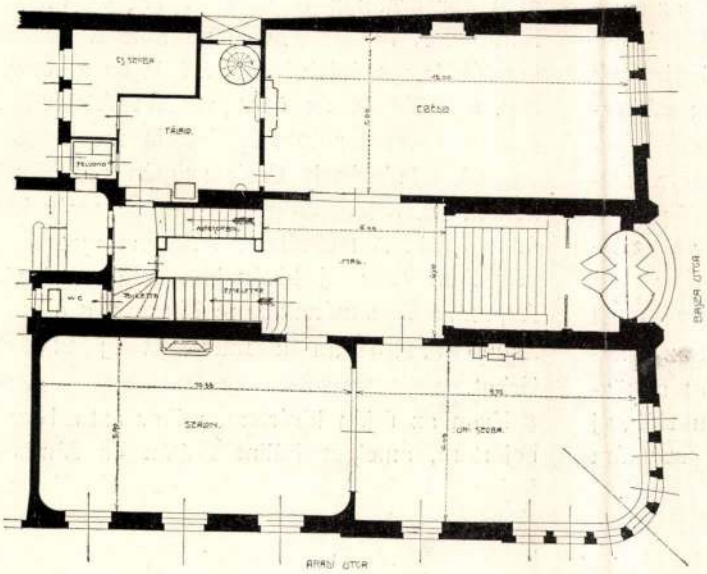

LEDERER ARTÚR PALOTÁJA BUDAPESTEN. — A HOMLOKZATNAK ÉS A FÖLDSZINTI ALAPRAJZNAK EGYIK RÉSZE. BÁLINT ÉS JÁMBOR TERVE

Művészet 1908.

való érvényesítését kívánta. Az aránylag kis területen sok hely, sok világosság és nagy kényelem: ez volt a programm. Ami a helykihasználó ötletességnek mozgósítását jelenti. S hogy ez a mozgósítás megtörtént s Bálint és Jámbor a célszerűség követelményeivel megbirkózni igyekezett, sorra került a másik követelés is: a palota pompájának követelése. Bent a palota termeiben. A termeket díszíteni, berendezni, bútorozni kellett. Ez is az építészek dolga lett. Az építtető művészi érzéke az építész iránt való engedékenységben hamarosan ki szokott merülni, de ebben az esetben ez az engedékenység kimerithetetlennek mutatkozott. Az építészek a kész házat be is rendezhették. Nem kellett a nyers falaktól elbúcsúzniok, hogy átadják őket a bútorosnak. A palotát végig maguk alkothatták meg. A falakat burkolhatták, a burkolatot berakással, veretekkel díszíthették, a mennyezeteket kiképezhették és falak között és mennyezetek alatt stílszerű szobákat formálhattak. A maguk egyéni stílje szerint. Részt és egészet összehangolván, részt és egészet szabadon megkomponálván.

Kezdték a hall-lal. Barnára pácolt borovefával burkolták, a burkolatot kirakták pelisander-betétekkel. A burkolat fölött a falakat kékeszöld szövettel födték, föl a mennyezet koszorújáig. A mennyezet kaszettáit festett gipszornamensekkel töltötték ki. Ebben a keskeny, kis hallban a terület valósággal szélhámoskodik. Nagy csarnoknak mutatkozik: impozáns magasság, jókora szélesség s a nagynagy hosszúság látszatával csal. Hátsó részében a hátfalnak nekiinduló falépcsője a tekintetet a méretek dolgában megzavarja. Szinte a messzeségbe látszik vinni, pedig a kezünk ügyében marad. A csarnokból széles tolóajtó visz jobbra az ebédlőbe. Sötétbarnás tölgyburkolatát bronzveretek tarkítják. A burkolat faliszekrényeket föd; a nagy ebédlő nagy ebédeinek készlete van bennük. A mennyezet mezőinek ornamensei közt világító testek. És nemes művű bronzcsillárok és fali karok is világosságba fürösztik a nagy termet, reflexjátékra ingerlik a sárga szövetkárpitot, a márványkandallót, rajta Ligeti Miklós bronzreliefjét.

A hallba balra egy úri szoba nyílik. A munka úri dologgá lesz benne, a pompa — egyszerűsége s az egyszerűség nemessége közt. A sötétre pácolt bükkfa-könyvespolcokon ezüstveretek; motivumuk a fölrakott gipszmennyezeten, az ezüstözött világító testeken, a falak ezüstszürke selyemszövetén sokféleképpen megismétlődik. A nagy termet pamlagok reszekre bontják és mindegyiknek más-más a jellege. Az egyik csevegésre, a másik pihenésre, a harmadik munkában elmerülésre invitál. A bútor párnázatának és a függönyök bársonyának sárgásbarna színe kellemesen olvad egységes hatássá és sok lefokozott csillogással a polcokat megtöltő könyvek kötésével.

A szalonban szín és fény szabadon verődhetik egymáshoz. Bálint és Jámbor ebben a teremben a pompa legkifejezettebb elemeivel dolgozott. A falat sárga márványnyal borították s a borítás fölött sárga selyem moiréval burkolták. A mennyezet gipszdísze ragyogó arany. Stilizált ecetlevélkoszorú övezi a kárpitot és tölti be a mennyezet szigeteit. A szigetekben opaleszkáló üvegű világító testek. A sárga szín- és fényharmóniában a sárga kapriorai márványkandalló a maga éles vonalaival és bronzbetétével olyan, mint a tengerben a világító torony. Nyugalmat, biztonságot juttat az izgalmas hullámzásban. Az ébenfával és gyöngyházzal berakott bútor selyemének csillogása, az arany tündöklése, a falak ragyogása, a villamos világ sugárzása közepette nyugalmat, szinte — klasszikus nyugodalmat juttat.

Ennyit a palotáról. A bérház lakásai becsülettel rászolgáltak a modern lakás névre. Kényelmesek, szellősek, világosak, elegánsak. Kis lépcsőházuk vasrácsát Forreider mester készítette. Szokása szerint vasból, — vasat éreztetve. Természetesen a vasmunkát is Bálint és Jámbor tervezte. A ház ormentikájának vezérmotivuma vonul végig más-másféle stilizáltságban a vason is. Mint ahogy a kőornamentikában és bent a palota díszítésében is azok a motivumok vezérkednek. Közöttük legdominálóbban az ecetlevél.

GERŐ ÖDÖN

A HALL

NŐI ÖLTÖZŐSZOBA AZ ELSŐ EMELETEN

szükségességeit elégítette ki. Nem palotaszerű bérházat kellett építeniök, hanem azokat a szempontokat és ezeket a szükségességeket egyugyanabban az épületben úgy kellett érvényesíteniök, hogy egyugyanabban a keretben egymással szerves egységességben, mégis külön érvényesüljön a bérház is, a magánpalota is. Érvényesüljön az épület beosztásában és érvényesüljön a ház külsejében s a szerkezettel szorosan összefüggő, a ház mivoltát teljesen logikusan reprezentáló homlokzatban.

Úgy lehet, hogy ezt a különválasztást, amelynek az egységes hatást nem szabad megzavarnia, maguk az építőművészek tűzték ki maguknak feladatukul. Érdekesen, mindenki által megérthető módon oldották meg. A háromemeletes épület egyik része a háztulajdonos külön kis palotája, másik része finoman kiképzett bérház. Az emeletes palota be van iktatva a háromemeletes sarokházba; külön jellege kidomborodik, mégis az egész épületnek szerkezeti és dekorativ egységét nem hogy nem zavarja, hanem egyenesen ennek az egységnek alapja és hordozója. A két jellegnek kidomborítása és mégis egységes érvényesítése a legmegkapóbb művészi ötletek közül való.

A bajza-utcai homlokzat földszintje és első emelete pompás ritmusú kőarchitektura. A magas földszintet a kapu középütt kettéosztja. Jobbra-balra egy-egy magas, keskeny ablakokból egyesített ablaknyílás. Ez az ablakelrendezés a felületet ritmikusan tagolva, a sarkon ívben folytatódik. Szorosan egymás mellé rótt hosszú keskeny ablakok fonják körül ezt az ívsarkot. Egy-egy ablakcsoport egy-egy terem. Tulajdonképpen mindegyik csoport egy-egy széles nagy kőablak. A sarokívé a földszint úri szobájába visz világosságot. Fent az emeleten a téli kert fülkéjét világítja meg. Az első emeletnek ugyanez a ritmikus függőleges vonalzása van. A keret vonalai karcsú féloszlopok. Közvetlenül beolvadnak a vízszintes, pompásan stilizált kőornamentikába. Ez választja el a palota homlokzatát a bérházétól. Megkoszorúzza a palotát és körülövezi a kőarchitekturából kiemelkedő síma vakolat-felület talpát.

Ez a felület csak széles sáv, a széles ablakok olyanok benne, mint a pántban az ékkövek. Fölötte megint könnyebb szalagként a harmadik emelet ablaksora következik. Benne, az ablakok közt, az emelet egész felületét befödvén, Kernstock Károly remek mozaikfrizje húzódik végig. A képsorozat csupa ritmus és csupa harmonizáltság. Beszédes, nemes nagyvonalúság. A felület nagyszerű megértése, a falfestés logikájának érvényesítése. A folt s a vonal benne merő ornamens. Az aktok egyszerűvé redukálva, az állatalakok egyszerűvé stilizálva. Semmi részletezés és csupa mindentéreztetés. A festészet, mint a felület ura, de tudván, hogy a felület az építészet eszköze. A két művészet egységben, egymás megértésének egységében. Talán a festészetnek visszatérése a maga régi, eredendő, egyedül igaz értelméhez. Kernstock mozaikalakjai vakolatba vannak berakva, s ebben a vakolatháttérben tompított arany hullámzik.

A kis palotahomlokzat a nagy háznak szinte a talapzata. Finom ritmusa a magasságba irányul, a függőlegest érvényesíti. A függőlegest a vízszintessel összeegyeztető ornamentikája stilizált futó növényzet. Lombozat, buja levélkoszorúk és bokréták. Csak a kapu fölött kidomborodó zárt erkélyablak könyöklője alatt indul a szögletekből a közép felé egy-egy kis puttifríz. De beleolvad a kőfelületbe és belevész a levélornamensbe. A földszint ablakos sarokívén túl táblaszerű széles, nagy vakolatfelület a palota architekturájának véget vet. Olyan, mint a mondat után a pont és gondolatjel. Utána a bérház következik. Az emeleten a maga ablaksorát rögtön a sarok után megkezdi, a többi emeleten pedig folytatja a maga Bajza-utcai homlokzatát. A bérház kapuja az aradi-utcai homlokzatban van. A két házrész a második emeleten teljesen összeolvad. Az egyik homlokzaton a díszes kőpalota a bérházat hordja, a másikban a bérház architekturája önállóan érvényesül, hogy a második emeleten átterjeszkedjék a palotahomlokzatba is.

Már az ablakelrendezésről szólván, megemlítettem a homlokzat strukturai beszédességét. Minden részében vallomást tesz az alaprajzzal való összefüggéséről. Ez az alaprajz az építészektől a nagyméretnek kis helyen

A BAJZA-UTCAI HOMLOKZAT RÉSZLETE
A LAKÁS BEJÁRÓJÁVAL

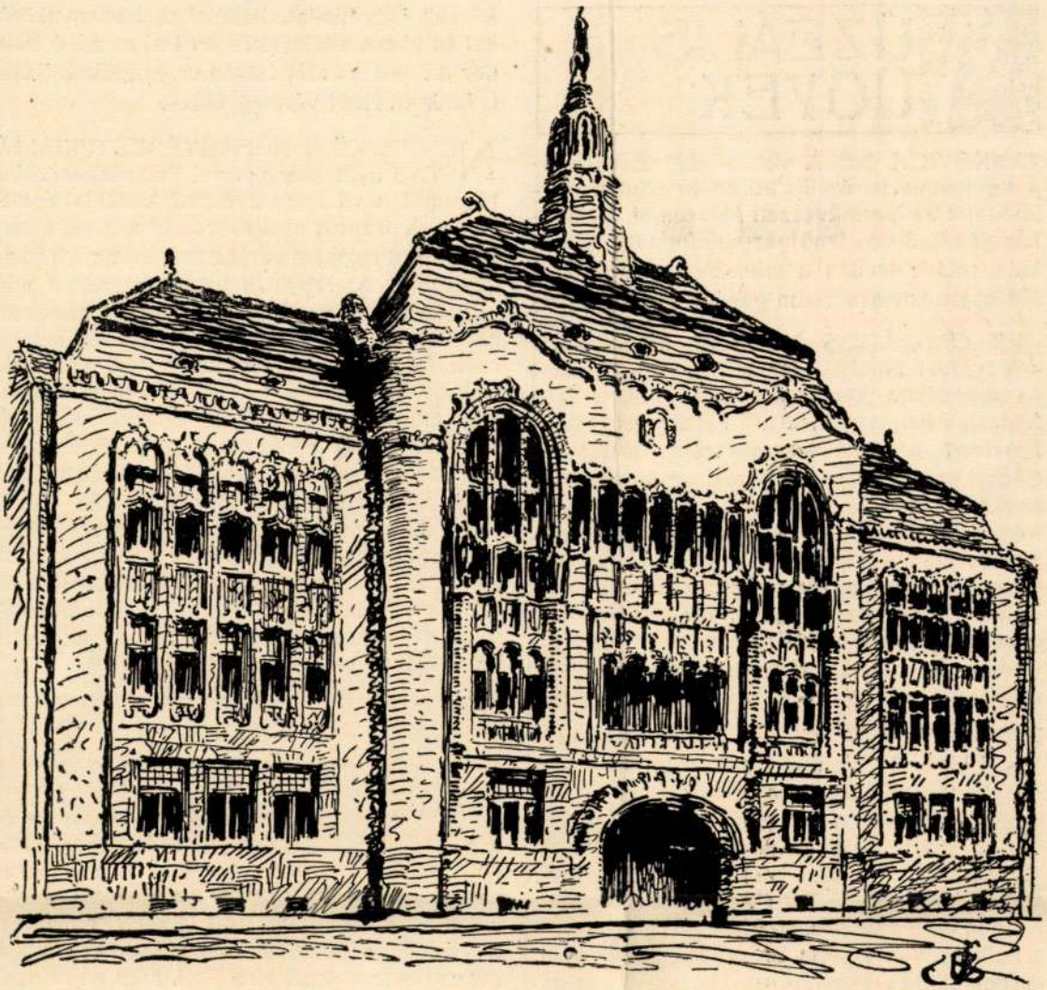

Bálint és Jámbor: Hajdu vármegye új székháza Debreczenben. Palais du département à Debreczen (Hongrie).

leteinek kollektív kiállításában bizonyos egyesületek és intézmények tevékenységét is kifejezésre juttatják, a templomi művészetet: dilletáns munkákat; hangszereket; állami és városi intézetek vagy intézmények kiállításait; a sport és az idegenforgalom keretébe vágó dolgok és intézmények kiállítását. A művészi csoport a négy ország művészeinek 1897 óta a művészet bármely ágában alkotott önálló műveit, illetve jelenleg is élő művészeknek dekoratív vagy gyakorlati szempontból felhasználható jellegzetes műtárgyait foglalja magában. A kiállítás tervezője Boberg svéd építész. D.L.L.

KIÁLLÍTÁSOK HOLLANDIÁBAN. A napoleoni uralom alól való felszabadulás századik évfordulója alkalmából Németalföld különböző városaiban az év folyamán többrendbeli kiállítást rendeznek. És pedig: Arnheimben és Groningenben (július 15-től szeptember 15-ig) modern festészeti kiállítást, Harlemben műnyomdászati kiállítást, Amsterdamban (július 15-től október 15-ig) nemzetközi grafikai kiállítást, Herzogenbuschban (július 1-től szeptember 1-ig) egyházművészeti kiállítást, Leydenben nemzettörténeti képek stb. kiállítását, Tilburgban (jún. 18-tól aug. 18-ig) ipari, kézműipari és művészeti kiállítást, Utrechtben (szept.) régi németalföldi műtermékek kiállítását és Zutphenben középkori műtermékek kiállítását.

♥ ♥ ♥

A kendert, ha megnyűvik, fonal lesz belőle, a művészet fogalmát úgy nyűtték el, hogy pozdorjává lett.

A művészi igazságot mindenki láthatja és mindenki másformának látja; csak azok látják egyformának, akik felismerték.

A pályázaton mindig annak van sikere, aki nem a feladatra helyezi a súlyt, hanem a pályázatra, mint ilyenre. Nagy Sándor.

Magyar Iparművészet
1913.

5*

MÚZEÁLIS ÜGYEK

JANKOVICH BÉLA vallás- és közoktatásügyi miniszter április hó 28-án délután meglátogatta az Iparművészeti Múzeumot. A tisztikar élén Radisics Jenő igazgató fogadta, akinek kalauzolása mellett a miniszter nagy érdeklődéssel nézte a múzeum gazdag gyüjteményét.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM utóbbi időben vásárolt és ajándékba kapott bútorokat állított ki a földszinti helyiségeinek déli részében. Különös figyelmet érdemel két szekrény, melyek a gilányi kastélyból származnak, a Mária Terézia korára jellegzetes faragott és aranyozott díszű írószekrény egykorú üvegezéssel, a Nemes Marcell ajándékaképpen a múzeum gyüjteményébe került gazdag faragott díszű németalföldi almárium és egy biedermeier-kori augsburgi piano, végül a francia modern bútorok csoportja. Ez utóbbiakat a párisi 1900. évi világkiállításon vásárolta a múzeum. *π.*

RÉGI ERDÉLYI SZŐNYEGEK KIÁLLÍTÁSA. Az Iparművészeti Múzeum Teleki Domokos gróf indítványára még a mult évben elhatározta, hogy a múzeumban kiállítást rendez az Erdélyben található régi szőnyegekből. A kiállítást az eredeti tervek szerint, még az elmult év őszén akarták rendezni. Csányi Károly, az Iparművészeti Múzeum igazgatóőre a mult nyáron bejárta az erdélyi kastélyokat, parochiákat és magánházakat is, hogy meggyőződést szerezzen arról, hogy a kiállítás céljaira milyen anyag áll rendelkezésre. Ez a tanulmányút igen érdekes felfedezéssel járt, amennyiben olyan váratlanul gazdag anyagra bukkantak, amire egyáltalában nem is számítottak. A kiállítás idejét kénytelenek voltak elhalasztani, mert a nagy és gazdag anyagot ilyen rövid idő alatt feldolgozni nem lehetett. A múzeum igazgatósága úgy határozott, hogy a kiállítást ez év őszén rendezi, addig az anyagot jól kiválogatják és szakszerű katalógust is fognak készíteni.

NÉPMŰVÉSZET

VARROTT HOLMIK: Jelen alkalommal a Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztályának gyüjteménye néhány igen érdekes és kevésbbé ismert mintájú hímzését mutatjuk be. A részint „leveles varrás"-sal, részint pedig „szárvarrás"-sal és „láncöltés"-sel készült ingvállakat, ingujjakat, harisnyakötőket és hímes kötényeket Beluleszkó Sándor dr. és Győrffy István dr. gyüjtötték össze Gömör és Hont vármegyékből.

NEMZETKÖZI NÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS nyílt meg a párisi Tuileriák Pavillon Marsand nevű iparművészeti kiállítási épületében. A francia népi művészet mellett, amely különösen csipkemunkákban gazdag, a francia gyarmatok szerepelnek nagyobb arányú csoportokkal. Ott van természetesen az elmaradhatatlan Wiener Werkstätte is a maga morva, cseh és lengyel eredetű dolgaival. Sőt hála Kulmer báróné gondoskodásának, a magyar népi művészet és háziipar jellemző munkáinak változatos sorozata is gyönyörködteti a kiállítás látogatóit. Ebből az alkalomból a L'Art Decoratif című előkelő francia folyóirat ezidei áprilisi száma L'Art Paysan Hongrois c. cikkében ugyancsak Kulmer báróné kevés alapossággal, de meleg rokonérzéssel ismerteti népművészetünket, amelyből jól megválogatott szemelvényeket képben is mutat be a lap olvasóinak.

KRÓNIKA

PRO DOMO. Legutóbbi számunkban közöltük Hevesi Sándor dr.-nak, az Operaház főrendezőjének az Opera klasszikus ciklusának díszleteiről írott cikkét, amelyben Hevesi dr. néhány bántó megjegyzést tett a ciklus rendezésének bírálóiról. Mint sajnálattal értesültünk, azok a bírálók, akik e megjegyzéseket magukra vonatkoztatták, ezeket úgy fogták fel, mintha a Magyar Iparművészet a jelzett cikk által támadást akart volna intézni ellenük. Éppen ezért szükségesnek tartjuk kijelenteni, hogy a cikkben, melynek megírására a Magyar Iparművészet szerkesztősége nem volt semmiféle befolyással, Hevesi Sándor dr. csakis az ő egyéni nézetét nyilvánította, amelynek mi helyet adtunk anélkül, hogy ezzel az illető bírálók ellen akartunk volna állást foglalni. Ez már lapunk szellemeből is nyilvánvaló, mert hiszen nekünk kötelességünk ugyan a különféle művészeti nézetek tárgyilagos közvetítése, de sem nem célunk, sem nem hivatásunk, hogy a művészeti élet személyes torzsalkodásaiba beleszóljunk.

IDEGENFORGALOM. Aki csak egy keveset is utazott külföldön, a maga közvetetlen tapasztalataiból tudja, hogy milyen nevezetes szerepe van az idegenforgalom körül a természet és szépművészetek vonzóereje mellett az

FERDINÁND

(Irta Munro Leaf, rajzolta: Robert Lawson) **11.**

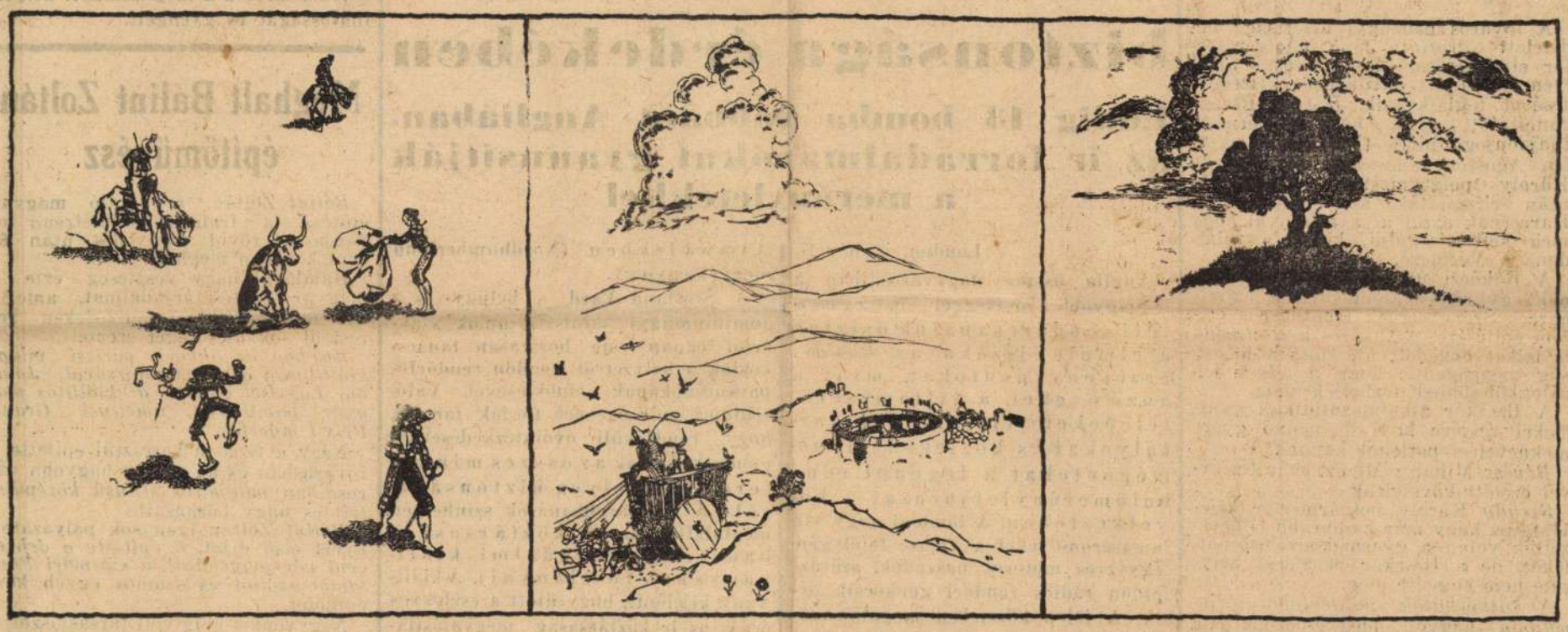

Ferdinándnak eszeágában sem volt megvadulni és viaskodni. Akármit csináltak körülötte, ő csak ült és szagolt. A banderillerók már egészen megvadultak, a picadorok még jobban megvadultak, a Matador pedig sírvafakadt tehetetlen dühében, hogy nem tündökölhet piros kendőjével és kardjával.

Végül is mit tehettek mást: vissza kellett vinni Ferdinándot a rétre.

Még ma is ott ül kedvenc parafája alatt és békésen szagolja a virágokat.

És nagyon boldog.

(VEGE)

Franco személyes vezérlete alatt csapatai három oldalról vonulnak Barcelona ellen

Párizs, január 17.

A nemzeti spanyol hadak *három oldalról vonulnak előre Barcelona felé.* A hadműveletek irányítását *Franco* tábornok személyesen vette át. A nemzeti hadak stratégiai helyzetét lényegesen megerősíti az a körülmény, hogy a katalán arcvonal az utóbbi napok győzelmei következtében mintegy két harmadrésszel *megrövidült.* A nemzeti hadvezetőség így a harctér valamennyi fontos pontján *megháromszorozhatja tüzérségét.*

A köztársasági hadak a Valls és Tarragona közt elvonuló és már hónapokkal ezelőtt kiépített védelmi vonalba vonulnak vissza. Barcelonai jelentés szerint a köztársasági hadsereg *összes rendelkezésre álló tartalékcsapatát* harcba veti.

A *Jour* haditudósítója szerint igen kétséges, hogy a köztársasági hadak amelyeknek a hangulata teljesen megrendült, képesek lesznek-e erre az átcsoportosításra. Az *Oeuvre* jelentése szerint a katalán harctéren Franco tüzérsége *naponta több mint hatvanezer lövést ad le.* A nemzeti hadseregnek jelenleg nyolcszáz harci repülőgép áll rendelkezésére.

Negrin Párizsba utazott

A Matin londoni jelentése szerint Negrin elnök állítólag titokban Párizsba utazott.

Újabb 16 községet foglaltak el Francóék

Salamanca, január 17.

A hétfő esti hivatalos hadijelentés beszámol a katalán fronton történt általános előnyomulásról. Az egész harctéren *mindenütt megtörték az ellenség ellenállását* s üldözték a visszavonuló köztársasági csapatokat. A foglyok száma állandóan növekszik.

A cerverai szakaszon, valamint Tarragona környékén a hétfői nap folyamán *16 községet foglaltak el* a Gaya folyótól jobbra. Az előnyomuló csapatokat repülőgépek is támogatták. Vasárnap nemzeti repülők bombázták a palamosi köztársasági repülőteret és több ellenséges repülőgépet semmisítettek meg.

Két helyen áttörték a nemzetiek estramadurai frontját

Saint Jean de Luz, január 17.

A köztársaságiak hétfői hadijelentése szerint Coloma és Cervera környékén tovább tart az ellenség támadása.

Az estramadurai arcvonalon a köztársasági csapatok visszaverték az ellenség ellentámadásait és Monterubiótól keletre új állásokat foglaltak el. A granadai szakaszon *két helyen áttörték az ellenség arcvonalát és elfoglalták Tozar községet.* A jelentés szerint nemzeti repülők több tengerparti községet bombáztak Katalóniában.

Ciano holnapután érkezik Jugoszláviába

Belgrád, január 17.

Belgrádi politikai körökben egyre több figyelmet szentelnek gróf Ciano küszöbön álló többnapos látogatásának a béllyei állami uradalmon. Ciano csütörtökön reggel érkezik Jugoszláviába. Az értesülések szerint gróf Ciano és vendéglátója, dr. Sztojadinovics miniszterelnök meg fogják tárgyalni mindkét államot érdeklő valamennyi problémát. Gróf Ciano vasárnap, január 22-én nagy olasz könyvkiállítást fog megnyitni a jugoszláv fővárosban. Január 22-én este elutazik. A béllyei vadászaton Indelli jugoszláv olasz követ is résztvesz.

Új orvosi állásokat szerveznek a fővárosi közkórházak röntgenlaboratóriumaiban

A főváros pénzügyi bizottsága ma délelőtt *Karafiáth* Jenő főpolgármester elnöklésével ülést tartott, amelyen először az Attila utca kiszélesítésével foglalkoztak. *Horrer* Ferenc rámutatott arra, hogy a Vérmező tuajdonjoga nincs tisztázva. *Kempelen* Ágoston tanácsnok és *Szendy* Károly polgármester felszólalása után elfogadták az előterjesztést, Harrernak azzal a javaslatával, hogy meg kell vizsgálni, kinek a tulajdona a Vérmező.

A Rákóczi úti Kisrókus területének egy részét átengedték a Frontharcos Szövetségnek frontharcos otthon építésére. A főváros a Honsznak is telket engedett át. Most a bizottság megengedte, hogy a telket jelzálogkölcsönnel terheljék meg.

A Beszkár alkalmazottainak gyermekei részére havi öt pengő gyermeknevelési pótlékot kapnak.

Révész Mihály: Mi ezt már tíz évvel ezelőtt követeltük.

Szendy Károly polgármester kijelentette, hogy már hamarabb is bevezették volna a gyermeknevelési pótlékot, de a Beszkár pénzügyi helyzete nem engedte meg.

A *közkórházak röntgenlaboratóriumaiban* nagyon megszaporodott a munka, a bizottság *új orvosi állások* szervezését határozta el.

Elfogadták a HÉV 1937. évi módosított zárszámadását hozzászólás nélkül.

Végül hozzájárult a bizottság ahhoz, hogy a Népszínház épületének két év előtti tatarozási költségeit, illetve azok egy részét a főváros magára vállalja.

Intézkednek az angol miniszterek személyes biztonsága érdekében

Eddig 13 bomba robbant Angliában, az ír forradalmárokat gyanusítják a merényletekkel

London, január 17.

Anglia összes nagyvárosaiban a legnagyobb sietséggel mozgósított rendőrcsapatok őrizték a elmult éjszaka az összes érzékeny pontokat, mint a gázműveket, a villamoserőtelepeket, vízvezetéki tartályokat és közlekedési csomópontokat a tegnapi rombolómerényletsorozat következtében. A londoni nagy villamoserőműveket a Temze felől géppfegyveres motoros naszádok, szárazföldön rádiós rendőri gépkocsik őrzik. A telep közelében megálló magángépkocsik utasait rendőrök igazoltatják.

Eddig a következő helyeken robbantak bombák: Londonban három, Liverpoolban három, Manchesterben kettő, Birminghamban három, Enfieldben (Middlessex megye) és Almwwickben (Nordhumberland megye) egy-egy.

A Scotland Yard, a belügy- és a dominiumügyi minisztériumok szakértői tegnap este hosszasan tanácskoztak a helyzetről London rendőrfőparancsnokának elnöklésével. Valószínűleg szükségesnek fogják tartani, hogy rendkivüli óvóintézkedésekkel gondoskodjanak az összes miniszterek személyes biztonságáról. A bombarobbanások színhelyén megtalálták az ir köztársasági hadsereg forradalmi kiáltványának foszlányait. A kiáltvány kijelenti, hogy ütött a cselekvés órája az ir köztársaság megvalósítására. »Ki az angolokkal Irországból!« — mondja a kiáltvány.

Dublin, Belfast és London rendőrségei egész éjszaka majdnem állandó távbeszélőösszeköttetésben állottak egymással. Megállapitást nyert, hogy a forradalmi ir köztásasági hadsereg több vezetője London utazott, közülök többen nyomtalanul eltüntek. Az eddigi adatok arra mutatnak, hogy a merényletsorozatot gondosan kitervezték és központi helyről irányitották. A merénylők pontosan ismerték a megtámadott helyek fontosságát és gyengéit.

Meghalt Bálint Zoltán építőművész

Bálint Zoltán, a kiváló magyar építész, a francia becsületrend lovagja ma rövid szenvedés után 68 éves korában meghalt.

Halálával nagy veszteség érte a magyar építésztársadalmat, amelynek *Bálint* Zoltán évtizedeken keresztül sok dicsőséget szerzett.

1900-ban az akkori párizsi világkiállításon ő építette társával, Jámbor Lajossal együtt a kiállítás magyar pavillonját, amellyel Grand Prix-t nyertek.

Négy évtizeden keresztül építette a fővárosban és az ország nagyobb városaiban *magyaros stílusú középületeit* és nagy bérházait.

Bálint Zoltán igen sok pályázaton nyert első díjat, *ő építette a debreceni vármegyeházát, a szatmári Pannonia szállót* és számos egyéb középületet.

Negyvenkét évig volt társasviszonyban *Jámbor* Lajossal, néhány évvel ezelőtt vonult nyugdíjba, nyugdíjbavonulásáig tagja volt a Szépművészeti Tanácsnak és számos művészeti és műszaki intézménynek.

Nyugalombavonulása óta csendes, visszavonult életet élt családja körében.

Temetése csütörtökön délután ½4 órakor lesz a kerepesi temetőben.

TŐZSDEI ÁRFOLYAMOK AZ EGÉSZ VILÁGBÓL

Erőteljesen javult, de üzlettelen volt az értéktőzsde

Anélkül, hogy nagyobb üzleti forgalom lett volna, barátságos és bizakodó volt az értéktőzsde irányzata. Kétségtelen, hogy a hetek óta kedvetlen és lanyha tőzsdén elsősorban a kontremin visszavásárlásai idéztek elő hangulatváltozást, amit azután a külföldi tőzsdék irányzatáról érkező kedvezőbb jelentések, de nem utolsósorban a belpolitikai feszültség enyhülése is megerősít. Ebben a bizakodóbb hangulatban *megszünt az árukinálat* és így a bankokhoz érkező néhány vételi megbízás és a mai jelentkező kisebb visszavándorlások elég jelentős áremelkedést idéztek elő.

A viszonylag legélénkebb üzlet a *Kőszén, Salgó* és a *Cukor* piacán alakult ki. Az árjavulás is ezeknél a papíroknál legjelentősebb, de számottevő a többi részvénynél is. A legmagasabb árfolyamokat zárlatkor jegyezték, amikor a Kőszén 9.5, a Cukor, a Stummer és az Első Magyar Biztosító 5—5, a Bauxit 2.5, a Nasici 2, a Salgó és a Délcukor 1, a Rima és a Tröszt 0.75, a Vasútforgalmi 0.50, a Gang 3 pengővel állt magasabban, mint hétfőn.

A *fixpapírok* piaca elhanyagolt, üzlettelen és változatlan.

Értéktőzsdei árfolyamok

	Előző zárlat	Előfordult kötések	Zárlat
Nemzeti Bank	158.—	158	158.—
Első M. Bizt.	285.—	—	290.—
Békéscsabai	—	—	8.25
Első Bp. malom	6.70	6.85	6.75
Hungária-malom	17.7	18	18.—
Bauxit	148.—	146—150	150.5
Beocsini	—	—	8.75
Borsodi szén	7.5	7.7—7.8	7.8
Cementia	—	—	98.—
Kohó	16.75	17—17.75	17.25
Magnezit	20.—	—	128.—
Aszfalt	5.—	—	5.25
Kőszén	233.—	235—243	242.5
Nagybátonyi	42.5	43	43.—
Salgó	25.1	25.6—26.3	26.1
Urikányi	33.25	33.6—34	33.9
Fegyver	29.—	29	29.—
Ganz	13.7	13.6—14.1	14.—
Láng	25.5	—	25.75
Rima	63.5	63.75—65	64.25
Guttmann	5.8	—	5.8
Ofa	10.2	—	10.2
Nasici	68.5	69.5—71	70.5
Tröszt	44.75	43.5—44.5	45.5
Államvasút	5.5	6—6.5	6.25
Délcukor	74.—	74.5—76	75.—
Magyar cukor	60.5	63—66	65.5
Georgia	—	19.75	19.5
Stummer	58.—	—	63.—
Izzó	89.—	89	89.—
Gyapjúmosó	2.3	—	2.3
Goldberger	35.5	—	35.—
Magyar kender	8.5	—	8.75
Pamutipar	—	19	18.5
Szegedi kender	27.—	—	27.—
Gumi	46.5	46	46.—
Vasuti forg.	13.—	13.25—13.75	13.5
Telefon	7.3	7.4—8	7.75
Államadósság, kötvények, záloglevelek:			
1938. évi ptjegy	100.—	100	100.—
1911. évi főv. 4%	15.5	15	15.—
1914. évi főv. 4.5%	278.—	278.5—279	278.5
1927. évi főv. 6%	—	77—77.75	77.75
MOKTÁR A. f. a. zl.	—	—	95.—

A mai hivatalos valuta- és devizaárfolyamok.

PÉNZNEMEK:	KÜLFÖLDI KIFIZETÉSEK:
Angol font 15.85—16.05	Amsterd. 184.90—186.50
Belga 57.40—58.—	Athén 3.025—3.055
Cseh kor. 7.50—10.—	Belgrád 7.82—7.88
Dán kor. 70.80—71.60	Berlin 135.70—136.70
Dinár 6.—7.50	Brüsszel 57.55—57.99
(500 és 1000 din címletek kivételével)	Bukarest 3.41—3.44
USAdoll. 339.—343.—	Kopenh. 71.025—71.625
Kanadai doll. 332—337	London 15.90—16.05
Francia fr. 8.90—9.10	Madrid —.—
Holl. frt 184.50—186.50	Milánó 17.66—17.8864
Lengyel zl. 60.—61.40	Newyork 340.40—343.—
Leu 2.40—3.45	Oslo 79.925—80.625
Leva 3.—3.60	Párizs 8.97—9.07
Lira 16.90—17.90	Prága 11.79—11.93
(500 és 1000 lirás bankjegyek kivételével)	Szófia 4.11—4.15
Ném. márka —.—	Stockholm 81.90—82.60
Norv. kor. 79.70—80.60	Varsó 64.—64.50
Svájci fr. 76.65—77.55	Zürich 76.85—77.55
Svéd kor. 81.70—82.60	Isztanbul 268—271

Húsvásár

Vásári készlet: nagymarha 33 (elkelt 28), borjú 342 (292), bárány 180 (150), sertés lehúzott 77 (77), szalonnás 274 (234), süldő 30 (30), malac 50 (45), marhazsiger 218 kg (218), sertés 165 (165). A vásár lanyha volt.

Árak: marha II. 116, csontoznivaló 30—80, borjú bőrben I. 126—136, II. 100—124, bárány bőrben 100—120, sertés lehúzott 110—124, süldő 112 (130), malac 140—190, marhazsiger 50, sertészsiger 90—100 fillér.

Kedvetlen a londoni tőzsde

London, január 17.

(A Magyarország külön tudósítójától.) Az európai hirek következtében a spekuláció tartózkodást tanusított és *az irányzat kisebb eladások folytán kedvetlen volt.* Aranyszélű papírok és külföldi államkölcsönök közül a japán kötvények olcsóbbodtak. A nehézipari részvények áralakulására a nagyobb acélmegrendelések nem voltak befolyással. Délafrikai aranybánya értékekben és más papirokban helyi, fokvárosi és párizsi eladások történtek.

Mai árfolyamok (zárójelben az előző zárlat): Royal Dutch (36.50) 36.25. Rio Tinto (14.50) 14.375. Anaconda (6.75) 6.75. Tanganyika (—) 4.75. Central Mining (18.875) 18.625. Canadian Pacific (5.875) 5.875.

A nemzetközi devizaforgalomban az áreltolódások nem voltak jelentékenyek. NewYorkban a font árfolyama éppen úgy, mint Zürichben, kissé visszaesett, míg Amszterdamban némileg emelkedett. A *dollár* jegyzése nem változott. A *kontinentális valuták* sem mutattak említésreméltó áreltolódást.

BÉCS: csendes

Bécs, január 17. (Zárójelben az előző zárlat): Kreditanstalt (229.50) 229.50, Államvasút (16.60) 16.60, Alpesi (19.25) 18.55, Felten (106) 106, Semperit (—) 82.

LIVERPOOL: nyugodt

Liverpool, január 17. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza márciusra (4 sh 8 : 12.33 P) —.— P, 4 sh 7.875 : 12.30 P; májusra (4 sh 7.875 : 12.30 P) —.— P, 4 sh 7.75 : 12.27 P. Új szerződések: márciusra (4 sh 4.875 : 11.65 P) —.— P, 4 sh 4.875 : 11.64 P; májusra (4 sh 5.625 : 11.80 P) —.— P, 4 sh 5.75 : 11.83 P; júliusra (4 sh 6.875 : 12.07 P) 4 sh 6.75 : 12.04 P, 4 sh 6.875 : 12.07 P.

ROTTERDAM: lanyha

Rotterdam, január 17. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza januárra (3.55) 3.525, márciusra (3.70) 3.675, májusra (3.90) 3.90, júliusra (4.075) 4.05 holland forint 100 kg-ként; tengeri januárra (99.75) 99.50, márciusra (97.75) 97, májusra (90.50) 90.25, júliusra (88.25) 88 holland forint 2000 kg-ként.

Londoni devizák

London, január 17.

NewYork 4.67$^{17}/_{32}$, Párizs 177.21, Montreal 4.71$^{7}/_{16}$, Brüsszel 27.65¼, Milánó 88.85, Amszterdam 8.60$^{7}/_{8}$.

Az arany Londonban

Londoni aranyárfolyam: 148/8.5 sh.

LONDONI FÉMTŐZSDE

Vörösréz tartott, ón tartott, ólom tartott, horgany tartott

London, január 17.

Jegyzések (zárójelben az előző zárlat): vörösréz standard (43$^{1}/_{16}$—43$^{1}/_{8}$) —, 3 hónapra (43$^{3}/_{8}$—43$^{7}/_{16}$) 43$^{1}/_{16}$—43$^{1}/_{8}$, elektrolyt (48¼—49¼) —, ón 3 hónapra (216¾—217) 216¼—216½, későbbi (216¼) —, straits ón (222½) —, ólom külföldi prompt (14$^{7}/_{16}$—14$^{9}/_{16}$) 14$^{7}/_{16}$—14$^{9}/_{16}$, későbbi (14½) 14$^{11}/_{16}$—14¾, horgany prompt (13$^{13}/_{16}$—13$^{7}/_{8}$) 13¼—13$^{13}/_{16}$, későbbi (13$^{7}/_{8}$) 13$^{15}/_{16}$—14.

A mai zürichi árfolyamok

Zürich, január 17. *(Záróárfolyamok.)* Párizs 11.68, London 20.69½, NewYork 442¾, Brüsszel 74.87½, Milánó 23.30, Amszterdam 240.60, Berlin 177.65, Szófia 5.40, Prága 15.15, Varsó 83.50, Belgrád 10.—, Athén 3.95, Bukarest 3.25.

Sertésvásár

A mai ferencvárosi sertésvásárra felhajtottak 516 darab sertést. Angol húsertés vásári állományból 209 darab. Az irányzat változatlan.

Árak: uradalmi zsírsertés 340 kg-on alul: 96, I. szedett 92—95, II. 86—90, III. 74—82, angol tőkesertés 95, angol sonkasertés 92, exportzsír márkázott vágóhídon átvéve, csomagolás nélkül 150 fillér kg-ként.

A bankrészvények magántorgalmában az irányzat nem változott

A mai tájékoztató árfolyamok (zárójelben az előzőnapi árak): Kereskedelmi Bank (49) 49, Hitelbank (34) 34, Leszámítolóbank (30) 30, Angol-Magyar Bank (20) 20, Hazai Bank (18) 18, Olasz Bank (—) 26, MOKTÁR (19—20) 19—20, Pesti Hazai (51) 51.

24. SZÁM. 1900. BUDAPEST, JUNIUS 17. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre — **12** „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre — **8** „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre — **5** „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁS MAGYAR RÉSZE.

TAGADHATATLAN, hogy egészen a legújabb időkig nagyon kevéssé, vagy visszás szinben ismerte a művelt Nyugat nemzetünket, törekvéseinket; s jóformán csak a magyar vitézségről, lovagiasságról, vendégszeretetről s némi különlegességeinkről tudott valamit; de hogy az egész emberi műveltséget védő százados harczainkra következett újabb idő alatt hova fejlődtünk, mily helyet vívtunk ki Európa népei sorában, — arról bizony alig vettek tudomást. Meglehetősen ismeretlenek, vagy félreismertek maradtunk a nagy népek szemében, melyeknél nehezen kiirtható tudattá vált, hogy a magyar sok szép tulajdonnal biró s igen érdekes nép ugyan, de már egészen a Kelethez tartozik s mint a nagy nyugati kultur népcsalád tagja alig jöhet szóba. És bizony nagyon sok munkánkba s nem rövid időbe kerül még, míg a vezető népek eme véleménye alaposan megváltozik.

Ezért bir nagy fontossággal mostani részvételünk is a párisi kiállításban, a népek eme nagy versenyében, hol alkalmunk van a világnak megmutatni azt a helyet, mely bennünket méltán megillet. S annál nagyobb megelégedéssel vehetjük, ha kiállításunk elismerését, a megillető méltánylást láthatjuk.

És örömmel mondhatjuk, hogy ez nem is maradt el, sőt napról-napra jobban nyilatkozik. Így többek közt a legkiválóbb franczia nagy politikai napilapok egyike, a «Gaulois», képes melléklapját, mely «Le Gaulois du Dimanche» czím alatt jelenik meg, közelebb egészen a magyar kiállítási csarnok s az abban közszemlére kiállított tárgyak ismertetésére szentelte, első czikkében mintegy bevezetésül, személyenként fölsorolván és jellemezvén a kiállítás létesítésében részt vett férfiakat, kik közül a főbb szereplőknek arczképeit is közli.

A «Gaulois»-nak e tisztán velünk foglalkozó számából érdemesnek véljük az első czikket itt bemutatni.

Ezen közlemény, a melynek «Két kiállítás; 1896—1900» a czíme, így szól:

«Nincs külföldi ember, a ki 1896-ban Budapesten járva, csodálkozás nélkül tért volna haza a kiállításról, melyet ez évben Magyarország megalapítása ezredik évfordulójának megünneplésére rendeztek.

A nagyszerű Városligetben, mely a mi Bois de Boulogne-unkhoz hasonlítható, igazi monumentális épitmények voltak emelve, az ország legérdekesebb műemlékeinek utánzatai; mindannyit szép zöld fakoronák környezték s egy nehány a tó langyos vizében áztatta magas falainak lábait.

A mi művészeti szépet Magyarország a múlttól örökölt, az mind együtt volt ezekben a palotákban.

Az a franczia küldöttség, mely ekkor az itt tartott művészettörténeti kongresszuson megjelent, lépéseket tett dr. Wlassics vallás- és közoktatásügyi miniszternél s báró Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszternél s kiállítási elnöknél, hogy az ezredévi kiállítás bezárta után eszközöljék ki az egyházaknak, kolostoroknak és magánosoknak a párisi kiállításon leendő részvételét.

A terv kedvező fogadtatásra talált s mikor már tudva volt, hogy 1900-ban külön csarnok lesz emelhető a történelmi gyűjtemények számára: bizottság küldetett ki az ország legfőbb méltóságviselőiből és legilletékesebb férfiaiból összeállítva. Elnökök lettek: Vaszary bibornok herczegprímás, ki nagy tekintélyével rábírta a püspököket és káptalanokat, hogy engedjék át a kiállításra kincseiket; továbbá Széchenyi Béla, Bánffy György és Zichy Jenő grófok, kik összeköttetéseiknél és minden magyart a dicsőséges múltra emlékeztető nevöknél fogva képesek voltak a főúri családok gyűjteményeit megnyerni. Gróf Bánffyban meg volt a kellő lelkesedés, hogy megnyerje e tervnek Erdély olyan családjait is, a melyek az ezredévi kiállításról hiányzottak.

LUKÁCS BÉLA.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter, kinek nyílt s élénk szelleme és széles látása képes ily rengeteg munka megbirására, maga vette kezébe a kiállítás igazgatását.

A magyar kormány szerencsés választást tett, mikor kiállítási főbiztosúl Lukács Béla országos képviselőt nevezte ki, ki egész életét kereskedelmi kérdések tanúlmányozására szentelte. A nagy energiával megáldott Lukácsnak megvan az a ritka tehetsége, hogy ismeri az embereket és jól meg tudja választani munkatársait; itélő tehetsége biztos és soha semmit el nem határoz, míg magával le nem számolt. Kereskedelemügyi miniszter volt. Kormányzását egész sor hasznos újítással tette emlékezetessé.

Ezt a higgadt, megfontoló jellemű férfiút mondhatni kiegészíti legelső munkatársa, Miklós Ödön helyettes kormánybiztos, a ki csupa vidámság és

lelkesedés, ki külföldön szerzett tanúlmányaival igen széles látókörre tett szert; előkelőségével és szeretetreméltóságával kedveltté tudja tenni magát, a hol csak megjelenik.

A kormánybiztos titkára Földváry József, a ki tapintatosságával jó szolgálatokat tudott tenni minden irányban.

A végrehajtó bizottság különböző szerepekben a következő kétségtelen illetékességű férfiakat egyesítette magában: Szalay Imre, Radisics Jenő, Czobor Béla és Szendrei János, kiknek az volt a föladatuk, hogy bejárják az országot s összeválogassák a tárgyakat azon gyűjteményekből, a melyekhez hozzáférhettek.

Szalay Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója, a ki már az ezredévi kiállításon is igazgatta a történelmi csoportot, Párisban ismételte ezt a szerepét; föladatának intézésében tevékeny szakértelmet tanúsított s a magyar csarnokról becses kalaúzt szerkesztett francziául.

Radisics jó ismerős Párisban, hol csak barátai vannak; szereti Franczia országot s ezt azzal is bebizonyította, hogy itt már négy kiállításon vett részt; mostani kiállítása, melyet tökéletes izléssel rendezett, nagy becsületére válik. Az ő kitartó buzgólkodásának sikerült Budapesten az iparművészeti múzeumot szervezni, mely szerencsésebb, mint a párisi, mert pompás palotában van elhelyezve.

Czobor Béla akadémiai tag s egyetemi tanár kitünően ismeri az egyházi művészetet; Szendrei honvédelmi miniszteri titkár olyan iró, a ki különösen a fegyverek történetével foglalkozik.

Lipcsey József azt a kényes és nehéz megbizatást kapta, hogy átvegye és elszállítsa azt a 4000-nél több tárgyat, melyeket az említett urak összeválogattak, s az ő felügyelete alatt történt e nemzeti kincsek biztosítása.

Megemlítjük még e kiállítás rendezői közül a következőket.

Herman Ottó kiváló tudós összegyűjtötte a régi magyarok érdekes és jellemző házieszközeinek és mezei szerszámainak utolsó maradványait, melyekkel egy egész termet megtöltött.

Szádeczky Lajos, Pildner Ferencz nagy tevékenységgel és buzgósággal azon fáradoztak, hogy az erdélyi protestáns egyházak szent edényeit és más egyházak szertartási ékességeit gyűjtsék össze.

Ezek a kiváló magyarok, kiket itt elsoroltunk, mind eljöttek Párisba, hogy tevékeny részt vegyenek e nemzeti munkában s berendezték ezt a kiállítást, melyet annyira csodálunk s melyben valóságos meglepetéssel láttuk gróf Széchenyi Bélát és kedves leányát, Hannát, oly hazafias buzgalommal dolgozni, míg minden rendben nem volt, nem röstelvén semmi dologhoz hozzányúlni a csarnoknak három hétig tartott berendezése alatt.»

MIKLÓS ÖDÖN.

A MAGYAR TÖRTÉNETI PALOTA A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSON.

A nemzetek műveltsége messze századok mélyébe visszanyúló régi alapokon gyökeredzik. S most, a mikor egy új század küszöbén, a párisi világkiállításon a világ összes nemzetei megjelentek, hogy bemutassák az emberi munka, szellem és művészet legremekebb alkotásait, mi is elmentünk oda, hogy modern alkotásaink mellett mi is feltárjuk küzdelmes, de szép multunk emlékeit, melyek egy hosszú ezerév munkájának tanulságával avatnak fel bennünket a művelt nemzetek sorába.

Az eszme és feladat ugyanaz volt, mint az ezredévi kiállításon; történelmi korrendben való feltűntetése tiz század fejlődésének, még pedig a művelődés három fő irányában: az egyházi, hadi és polgári élet nyilvánulásának szempontjából. De a feladat most jóval nehezebb volt. A rendelkezésre bocsájtott terület alig egy negyede annak, a mennyi ezredévi kiállításunk alkalmával állott rendelkezésünkre. E szűk területen pedig ugyanazt az eszmét, ugyanazt a képet kellett kifejteni, mint amott. A feladat, a kiállítandó emlékek gondos megválogatása által volt csak megoldható, a mi viszont, az egész történelmi kiállítás szinvonalának emelését eredményezte.

Ismeretes, hogy a franczíák, kiknek szakemberei annak idején ezredévi kiállításunkat annyira magasztalták, milyen előzékenyen fogadtak bennünket, történeti palotánknak helyet adva a Szajna folyó partján, a nemzetek utczájában, — tehát a kiállítás legszebb, legelőkelőbb helyén.

A palota maga építészeti részleteit illetőleg hasonló az ezredévi történeti csarnokokhoz, a mennyiben a múltban nálunk divott különböző építészeti styleket tünteti föl.

Az épület belseje s általában a kiállítási termek is, mindannyian történelmi stylben, legkiválóbb műemlékeink utánzatai gyanánt készültek. A jaáki kapun belépve a román stylű előcsarnokba jutunk, mely gazdag polychromikus diszitése mellett legérdekesebb, nagyobbára XIV. századbeli freskóknak, a többek között Szent László legendáját ábrázoló falképeknek másolataival van ékesítve.

A kis udvar egy középkori kolostor keresztfolyosója, szeszélyes oszlopokkal, melynek falai mentén középkori és renaissance szobrászatunk emlékei, nagyobbrészt síremlékek, — közöttük Tarczaly Tamásé, Mátyás hadvezéreé, Izabella királynéé és Apaffy Györgyé vannak felállítva.

Ez előcsarnokból balra nyílik az ősfoglalkozások terme, melynek mennyezete a magyardályai protestáns templom s általában régi magyar diszitő minták után van kifestve s a melyben Herman Ottó hazánk népének halászati és pásztoréletére vonatkozó emlékeit gyüjtötte egybe.

Az előcsarnok jobboldalán nyíló terem mennyezete a román stylű pécsi bazilika után készült. A falakon középkori legkiválóbb műépitészeti emlékeink képei láthatók.

Történelmi emlékeink sorát a történelmi honfoglaláskorabeli lovas sír nyitja meg, melyben az ősmagyar vitéz, lova csontmaradványaival, fegyvereivel s bronz ékszereivel együtt földben elhelyezve úgy van bemutatva, a mint eredetileg feküdt sírjában.

E teremben találjuk továbbá érdekesen csoportosítva Árpád-kori fegyverzetünk emlékeit, a pallosokat, bárdokat, csákányokat, lózablákat és sarkantyúkat s végül Szent István király korától kezdve összes pénzeinket és érmeinket.

A következő terem XIV. századbeli művelődésünk feltüntetésének van szentelve. A terem maga a pozsonyi városház építészeti részleteinek felhasználásával készült s ablakfülkéit s mennyezetének záróköveit Nagy Lajos és az Anjouk faragott czimerei díszítik.

A falakon fegyvercsoportozatokat látunk, sodrony pánczélingekből, csatabárdokból, pallosokból és sisakokból összeállítva. A teremben elhelyezett üvegszekrények nehány XIV. századbeli becses fegyver és sisak között egy ugyanezen századbeli ritka sisakdiszt, a középkori tornák megismertető jelvényét, több középkori egyházi emléket s közöttük Árpád-házi Szent Margit újabban megtalált házi oltárkáját s az esztergomi kincstár XI. századbeli, bizanczi művű rekesz-zománczos ereklyetartóját tartalmazzák.

A terem közepén áll Szent Simon zárai ezüst koporsójának másolata. E páratlan becsű ötvösmű tudvalevőleg 1380-ban Nagy Lajos király és nejének rendeletére készült s rajta az ő alakjuk és czimerük is ki van verve.

E terem falai mellett körös-körül elhelyezett tárlókba vannak kiállítva legbecsesebb diplomatikai emlékeink, középkori aranybullás pergamenek, első czímeres nemesleveleink, közöttük Hunyady Jánosé, s csaknem összes királyaink legfontosabb eredeti oklevelei.

Innen a vajda-hunyadi vár lovagtermébe jutunk, melynek ívközeiben középkori freskók utánzataiként csatajelenetek láthatók. Ez a tulajdonképeni fegyverterem, melynek egyik végében lobogós kopják között XV. és XVI. századbeli fényes tornavértezetek sorakoznak, Ő Felsége ambrasi és bécsi fegyvergyűjteményeiből. A hosszfalak mentén különböző alakokon vannak bemutatva a könnyű sodrony-pánczélinges, sisakos és nehéz vértezetü lovasság viselete, valamint két ló-alakon a XVI. és XVII. század gazdag magyar lófelszerelése.

A falakon még üresen maradt teret XV—XVII. századbeli fegyvercsoportok töltik ki s a mennyezet ívei közül aranynyal hímzett és festett hadi lobogók csüngenek alá. A terem falai mentén és közepén felállított hatalmas szekrények ragyogó fegyverekkel vannak megtöltve.

Itt látjuk az udvari gyűjteményekből Kálmán püspök és Mátyás király kardját, a mohácsi csatatéren talált püspöki harczi kalapot, Skanderbég, Zrínyi Miklós és Thuri kapitány pallosait és szablyáját, több aranyozott paizsot és sisakot. Itt vannak kiállítva az Esterházy és Batthyány herczegi családok, valamint gróf Teleki Sámuel fegfényesebb fegyverei, drága nyergei és lószerszámai, gyöngyházzal és aranynyal, ezüsttel kivert puskák és pisztolyok egész sorozata. Itt van Bethlen Gábor erdélyi fejedelem dísznyerge is.

A lovagterem a csütörtökhelyi csúcsíves kápolnában végződik, melynek mennyezet-ívei a martyánczi templom freskóival vannak diszítve. Ott látjuk a káposztafalvi remek csúcsíves oltárt s több nagybecsű bronz keresztelő-medenczét felállítva. A három óriási ablak magyar szentek alakjaival diszített, melynek mesterművű szines üveg mozaikjai tarka fényt vetnek a kápolna erkélyéről lecsüngő óriási temetkezési és harczi zászlók kopott selymére és aranyhímzéseire.

Innen egy oldalajtón ismét az előcsarnokba jutva, a keresdi Bethlen-kastély és a bártfai városház régi formáiból alkotott magas fedett lépcsőházon keresztül az emeletre jutunk.

Itt vannak elhelyezve a tulajdonképeni kincsek. Arany és aranyozott egyházi és díszedények, ékszerek oly gazdag sorozata, mely a külföldi szakembereket a legnagyobb bámulatba ejti.

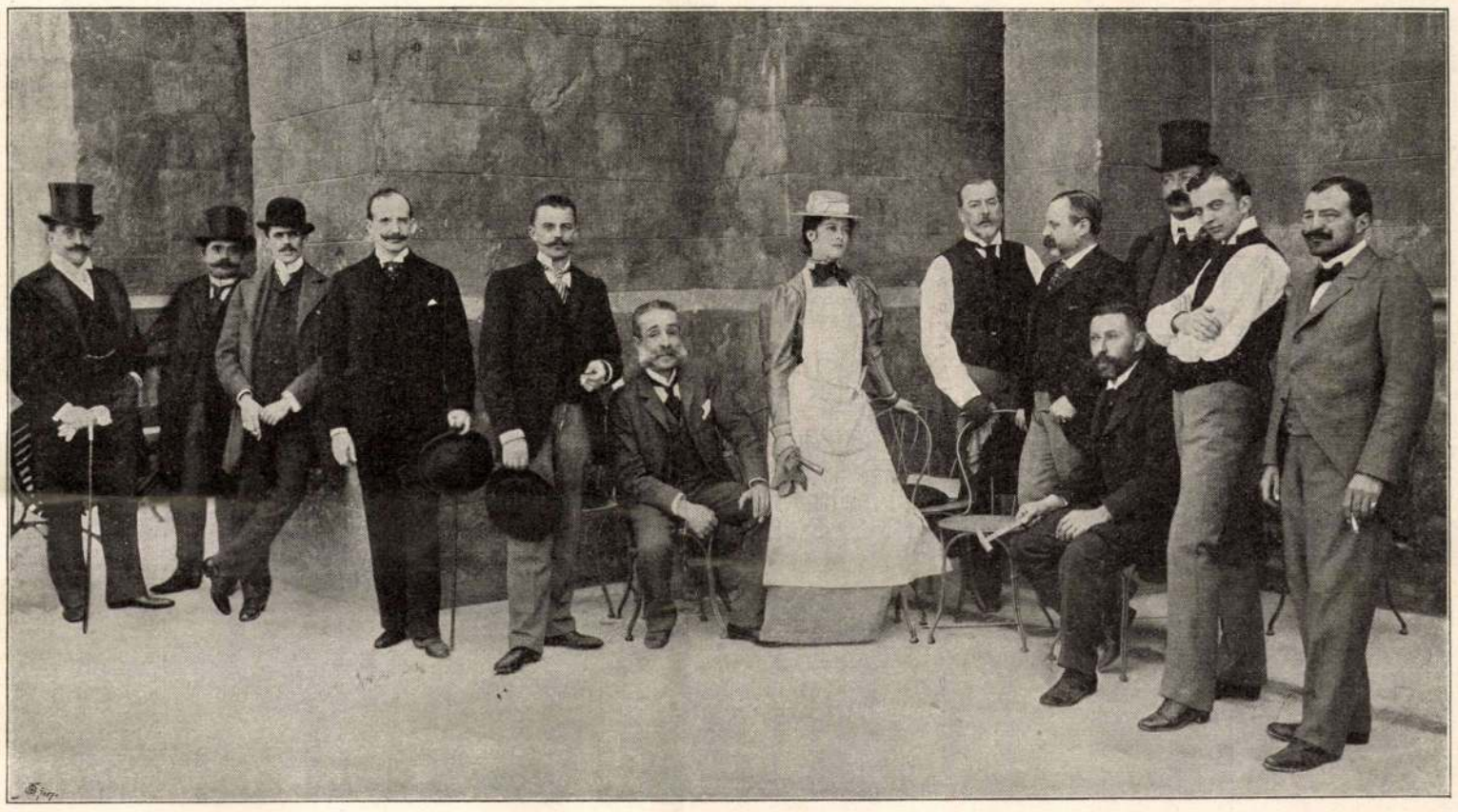

A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSBÓL. — A MAGYAR TÖRTÉNETI OSZTÁLY RENDEZŐINEK EGY CSOPORTJA.

Középütt *Széchenyi* Hanna grófnő, tőle balra atyja *Széchenyi* Béla gróf és *Szalay* Imre, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója áll; ő mellette *Lipcsey* József ül, szélül pedig *Győry* Árpád, a huszárkiállítás egyik rendezője áll. Széchenyi grófnőtől jobbra *Radisics* Jenő, az Iparművészeti Múzeum igazgatója ül, kitől jobbra *Szádeczky* Lajos, *Földváry* József kiállítási kormánybiztossági titkár, legszélül pedig *Návay* Aladár a kormánybiztosság párisi megbizottja látható.

Az első terem a miskolczi görög templom barokkstilű mintái után van diszítve s a görögkeleti és szerb egyházak aranynyal borított öltönyei, oltárterítői s arany, ezüst edényei töltik meg. A következő szoba a turcsányi ház mennyezetével diszített s szintén kincset érő egyházi felszerelésekkel van telve. Folytatásukat lelik itt a görög-keleti szerb egyházak kincsei, zománczos és drágakövekkel borított püspöki koronák, püspöki pálczák, keresztek és házi oltárok, részben a fruska-gorai kolostorból. Feltűnnek továbbá a zágrábi székesegyház XV. századbeli arany püspöksüvege, rubintok, smaragdok és gyöngyökkel borítva, remekmívű csúcsíves püspökpálczája, Szent István király óriási ereklyetartó mellszobra, drága gyöngyökkel borított domborhímzésű egyházi öltönyei s az esztergomi kincstár hasonló mívű egyházi szerei.

A harmadik szoba részben még szintén egyházi kincsek tára, köztük a trencséni piaristák s a pannonhalmi benczések drágaságaival. E terem a fraknói kincstár XVII. századbeli diszítményei után van kifestve, s a többek között gazdag sorozatot tartalmaz arany és szines selyem himzésekből, urasztal terítőkből, melyek közül kiválik Bethlen Kata oltárterítője a XVII. századból. Itt látjuk az egyházi tárgyak között Pázmány Péter keresztjét is.

Majd az erdélyi terembe jutunk, mely a történelmi palota egyik nevezetessége. A terem maga a keresdi kastély renaissance diszítményeivel van ékítve.

Az első nagy szekrényt a szász evang. egyházak arany és ezüst edényei töltik meg, melyek még így nem voltak egybegyűjtve. Első helyen áll ezek között a nagydisznódi remek középkori kereszt. Külön nagy szekrény őrzi a híres erdélyi zománcz-technika legbecsesebb emlékeit, közöttük a kolozsvári ref. egyház XVI. századbeli színarany kelyhét.

Majd egy óriási szekrény zárja magába azt a több mint száz darabból álló ötvösmű sorozatot, kupát, serleget dísztálat, stb., mely a kolozsvári és brassói XVI. és XVII. századbeli hires ötvösök, közöttük egy világhirű Hann Sebestyén legremekebb alkotásait tartalmazza. Az oldaltárlókba vannak felhalmozva a női és férfi dísz-ékszerek, övek, mentekötők, kapcsok, násfák, nyaklánczok, rezgő tűk és gyűrűk. Mindannyi drágakövekkel, gyöngyökkel és zománczczal borítva. Majd tovább a drágaköves fegyverek, szablyák, buzogányok s fejedelmi emlékek; köztük Rákóczi György bibliája s a falakon az aranyozott vert ezüst halotti emléktáblák, közöttük Apaffy Mihály fejedelemé is.

A következő három terem a maksai templom magyar stilű famennyezete, a körmöczi régi városház s a sárospataki vár toronyszobája után van diszítve. Az elsőben folytatását találjuk a jobbára erdélyi eredetű régi himzéseknek, majd itt találjuk legbecsesebb kézirati kodexeinket, közöttük számos remekül festett Corvinát, továbbá budai és esztergomi könyvtáraink első termékeit, a Kézai krónikájának első képes kiadását. Itt vannak kiállítva régi gazdag női és férfi viseletünk emlékei, majd ismét az esztergomi, gyulafehérvári, győri, pannonhalmi s szepesi egyházak remek csúcsíves urfelmutatói, magyar sodrony-zománczos serlegei, gazdag egyházi öltönyei.

E termek összes falait nagynevű családok ősei, történetünk jeleseinek régi életnagyságú képei diszítik.

Végül a huszárterembe jutunk, melyről annak budapesti bemutatása alkalmával közöltünk már ismertetést.

A keret, a terem azonban itt sokkal tökéletesebb. A festett és gazdagon aranyozott mennyezet és faldísz között a régi huszárok képei és a csatajelenetek megkapó hatást tesznek. A falakat s a Szajnára néző erkélysor ablakközeit több mint hetven régi hadi zászló és lobogó s a szablyák, buzogányok, tarsolyok, csákók százai diszítik. A terem vége a csütörtökhelyi kápolna felső erkélyébe nyilik s ennek szines üvegablakai világítják meg Ő Felségének pálmák között elhelyezett fehér márványszobrát.

Az egész terem valóban a nemzeti dicsőségre való emlékezetnek van szentelve s még az idegenre is felemelő hatást gyakorol. E teremből nyilik a nagy torony- és erkélyszoba, mely a modern iparművészet remekeivel díszítve a kormánybiztos elfogadó helyiségéül szolgál.

Lent a komor Árpád-kori teremben pihen a honfoglaló vitéz. Vajon álmodta-e valaha, hogy egykor az ő utódai még Párisban is fognak vérnélküli csatát nyerni. *Dr. Szendrei János.*

AZ ŐSDIÁK.

Elbeszélés. (Vége.)

Irta **Patapenko N. J.** — Oroszból fordította **Ambrozovics Dezsö.**

Glogolyev hallgatott, az öreg se' szólt egy szót sem, s mind a ketten kényelmetlenül érezték magukat. Glogolyev megkérdezte:

— Igaz, hát a bácsi, Matvejevics Gordij? Még mindig egymagában él, és még mindig fukarkodik?

— Nem szabad így beszélni a nagybátyádról, Arisztarch! — szólt rá az öreg. — Nem szabad! Ő nem fukarkodik, nem, de hát olyan a természete . . . Igen, igen, minden a régiben van. Jár a hivatalába. De hiszen ő négy évvel fiatalabb, mint én . . . Egyedül él . . . Még cselédet se tart . . . Csak hideg és száraz ételt eszik . . . S örökké a gyomrával van baja szegénynek.

— Hogy is ne volna baja, mikor csupa zsugoriságból éhezik? Tehát nyugdíjban van . . . lám, lám.

Glogolyev egyszerre felugrott, s egészen új hangon megszólalt:

— Nos öregem, hát még, hm? Csak rajta, beszéljen. Látom, hogy még valami nyomja a lelkét.

Az öreg izgatott lett és szédülni kezdett.

— Dehogy, ugyan mi volna az? Nincs semmi más, igazán nincsen . . .

— Eh, dehogy is, csak nem akarja . . . De tán magam is kitalálom, hm? Elgondolták úgy, a mamával együtt: lám, mi most nyugdíjban vagyunk, a nyugdíj meglehetősen csekély, a fiunk pedig két fakultást már elvégzett, most kezdi a harmadikat. Nem eleget tanúlt-e már eddig? Nem volna-e már ideje, hogy hivatalt vállaljon, és segítse az öregeit? Nem így van-e?

— Ugyan, ugyan Arisztarch! Micsoda beszéd, micsoda beszéd! — kiáltott fel az öreg s a szemei úgy elkalandoztak, mint azé, a kit rajtacsíptek valamin. Arisztarch ezt nagyon jól látta, s többé nem is kételkedett.

Hát persze hogy úgy volt. Az öregek elgondolkoztak azon, hogy most el kell hagyniok a családi fészket, ketté kell vágniok az életüket, és eszükbe jutott a fiuk. A fiuk, az csodálatos egy ember volt. Vagy tizenöt évvel ezelőtt iratkozott be az egyetemre. Senki sem mondhatja, hogy nincsenek képességei; először mathematikus volt, de nagyon lassan ment előre, minden évben megragadt. Végzett, de nem vállalt hivatalt, hanem lett belőle filologus, és erre rápazarolt hét esztendőt. S mikor ezt is elvégezte, megint nem akart állást vállalni, hanem lett belőle jogász. Hogy miért tette ezt, azt az öregek nem tudták felfogni. Nem került semmijükbe, mert soha egy árva rubelt sem fogadott el tőlük. Leczkeadásból élt, szerényen öltözködött, nem valami pazarúl evett, sőt olykor

ehezett is, de azért még nem akart ezzel az élettel felhagyni.

— Igazuk van, igazuk van, édes öregem! — szólt Glogolyev. — Ideje, hogy én is igába álljak. Ideje! No, de tán már helyet is találtak a számomra? Hm? S beszéltek is a főnökkel?

— Hely, az csak akad! — mondotta az öreg egyszeriben felélénkülve. — Voltunk a gimnáziumban, az orosz nyelv tanszéke megürült, te nyelvész is vagy, ezt elfoglalhatnád?

— Hogyne, hogyne drága szülém! Bármiféle nyelvet taníthatok. Hejh, csakhogy sajnálom, sajnálom . . .

— Ugyan, mit sajnálsz Arisztarch? Lásd, hiszen csak úgy tengődöl; nézz csak körül itt nálad! Hogy így élni mi élvezet lehet, azt igazán nem tudom felfogni!

— Miféle élvezet? Hát a szabadság!? Az én szabadságom! Az igaz, hogy szűken élek, egy pajtában lakom és roszúl öltözködöm. De viszont nem függök senkitől sem és szabad is . . . úgy, a hogy kedved tartja . . . Nem akarlak megfosztani szabadságodtól!

Glogolyev fel s alá járt a szobában s a helyzeten tünődött. Szabad diák-életét is sajnálta, de meg az öregeken is megesett a szíve. Határozatlanság fogta el; de végre szokatlan szilárdság szállotta meg.

— Ám legyen, — szólott odafordúlva az öreghez. — Csakhogy azután többet ne beszéljünk róla; én határoztam. Menjünk haza. Elfoglalom azt az állást. Együtt fogunk élni. Egyszer már ezt is csak meg kell próbálni.

Az öreg nagynehezen fölkelt és kitárta karjait.

— Köszönöm Arisztarch, köszönöm. Bevallom neked, nem is annyira én miattam, mint az édes anyád miatt. Mikor rágondolt, hogy költözködnünk kell, és öregségünkre el kell bocsátanunk a cselédet, sírva fakadt, úgy, hogy semmivel a világon nem tudtam megnyugtatni. Ekkor történt azután, hogy titokban eljöttem történhetett volna meg. A tanárokkal, vagy az egyetemi hatósággal fölmerült félreértések eligazítása mind az ő kezén ment keresztül. Ő ment a tanárokhoz, ő kért, ő buzgólkodott. S ezen a téren nem egy fényes diadallal dicsekedhetett.

— Igen barátaim, felelt Glogolyev a társainak, — elmegyek és hivatalt vállalok. A szüleimet fogom tartani. Ideje, ideje, barátaim, Isten veletek!

S a mint látták, hogy Glogolyev komolyan beszél, elbúcsúztak tőle.

Aznap este ott a tiszta kis udvarban vagy ötven diák gyűlt össze. A szekér ott állt a kapu előtt, és rajta volt a pléhvel kifoltozott láda, s egy másik, újabb, az Arisztarché. Nem sokára az öreg a fiával együtt kilépett a házból. Arisztarch mindenkivel kezet szorított s megölelte társait, az öreg pedig szomorú mosollyal nézte ezt a szomorú búcsúzást. Látta, hogy a fiát milyen szoros kötelékek fűzték a

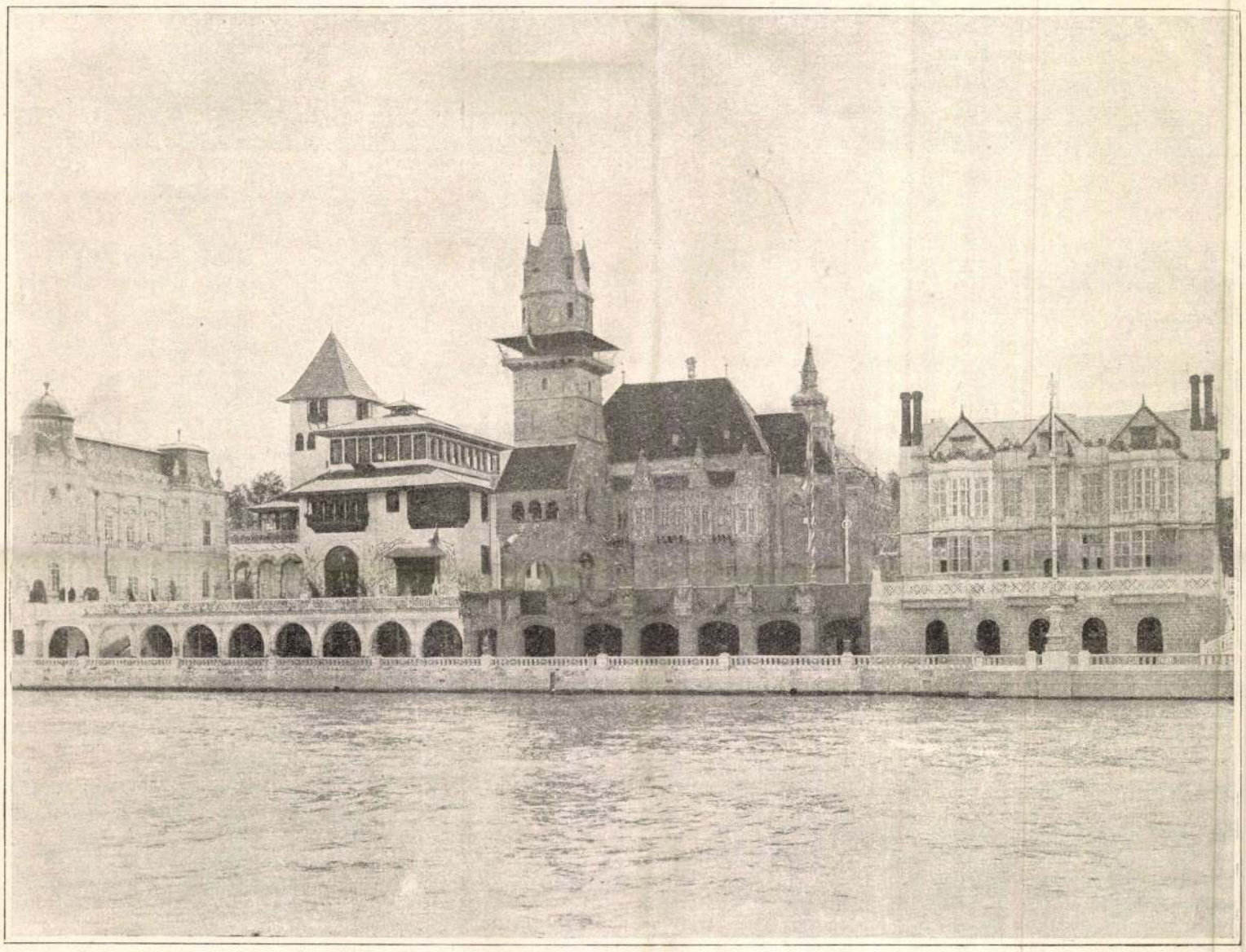

A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSBÓL. — A MAGYAR PAVILLON A NEMZETEK UTCZÁJÁN. (Jobboldalán a bosnyák, baloldalán az angol pavillon látszik.)

vagyok, mint a madár. Beláthatja, hogy ez nagy különbség! A mint tanár leszek, tüstént előáll a feljebbvaló: az igazgató, a felügyelő, egyik, másik, harmadik. Egyenruhába kell bújnom, ügyelnem kell a csöngetésre, újévkor és névnapkor üdvözlő beszédet kell tartanom, a nézeteimet meg kell, hogy tartsam magamnak, s a mint valami olyast találok mondani, a mi kellemetlen, tüstént szigorú pillantások, megjegyzések és más egyéb kellemetlenségek. A kollegák pedig irigylik egymást, rosz szemmel néznek egymásra és áskálódnak egymás ellen . . . Látja apám, én mindezt utálom! Itt pedig nincsen senkim. A mi egyetemi előljáróságunkhoz semmi közöm. Itt tanítanak, egyéb semmi. A társaim, pompás ficzkók, fiatalság, becsület, egyeneslelkűség, fesztelenség, mind együtt van bennük . . . Még nem tarolta le őket az élet, még nincsenek megmételyezve. Ime ez az, a mi engem ide vonz, édes jó öregem! Érti-e most már?

Az öreg ott ült az ágyon, lehorgasztott fővel.

— Így, így . . . Hát biz' ez érthető . . . Szabadságszerető természet . . . Persze . . . Nos hát, ha úgy van, akkor . . . csak élj Arisztarch tovább hozzád. Hazudtam neki, mert azt mondtam, hogy a nyugdíj ügyében Kosszunárba kell mennem, és ime — ide jöttem. Úgy bizony . . .

Másnap Glogolyevet az egyetemi irodában látták, a diplomáit szedte össze. A folyosón megállították a társai. Olyan volt ő közöttük, mint a jó oroszlán, a mint megjelenik a kecskék közt. Hiszen mind olyan bajusztalan, szakálltalan gyerekek voltak.

— Hogyan? Talán csak nem? De hát lehetséges? — hallatszott minden oldalról. — Lehetséges, hogy Glogolyev rászánta magát?

Volt ott minden fakultásbeli és minden évfolyambeli diák. Mind ismerték Glogolyevet, mint örökös diákot, a kit szinte vérbeli kötelék fűzött az egyetemhez. Több nemzedék jött és ment el a szemei előtt. A társai közül sokan már tanárai voltak. Az egyetemen ő már otthon volt, és szinte nehéz volt az egyetemet elképzelni Glogolyev Arisztarch nélkül.

Mint vén diák, a ki jól ismerte a dürgést, központja volt az egész diákságnak, és vezetője a diákok minden vállalkozásának. Nélküle egyetlen hangverseny, egyetlen gyűjtés nem diáksághoz, és szinte bántotta a lelkiismeret, hogy megfosztja őt szabad életétől.

A diákok zajongtak, lármáztak; mindenféle jó kívánságok hangzottak fel; de ime a szekér megindult, s kigördült az udvarból, elkezdtek integetni kendőkkel, sipkákkal, míg végre teljesen elvesztették szem elől a társukat.

«Isten veled Moszkva! Isten veled *alma mater!* Isten veled diák-életem szabadsága!» — suttogta Arisztarch eltünődve, mikor utolszor végignézett társain, de nem mondta ezt hangosan, nehogy az apját elkeserítse.

Valami különös viszony volt kettejük közt. Szerette az öreget, tisztelte benne azt a kitartást, a melylyel negyvenöt évet csaknem ugyanazon a széken ülve kihúzott a postánál s kalapot emelt a szerénysége és azon tulajdonsága előtt, hogy olyan kevéssel beérte. De azért soha, semmiben sem voltak egy véleményen. De hát milyen nézetei is lehettek egy embernek, a ki olyan mozdulatlanúl élte át egész hosszú életét? Ez az ember soha egy pillanatra se tért el megszokott életmódjától.

Jól emlékezett Arisztarch, — ezek gyerekkori emlékek voltak, — a mint az apja, a ki

akkor még messze volt mostani törődöttségétől, minden reggel hét órakor fölkelt, sétálgatott a ház előtt lévő kis kertben, megitta a teáját és elment a hivatalába. Ott ült négy óráig, azután hazajött, megebédelt, egy órácskát heverészett a pamlagon, elment egy barátjához, a ki a szomszédban lakott, néha meg ez jött el ő hozzá, — elüldögéltek a sakkdeszkával elhátott asztalka előtt és malmoztak, míg be nem sötétedett, és lámpát nem kellett gyújtani. Akkor behozták a teát, hosszadalmas beszélgetés fejlődött ki a postai és városi ügyekről, melyek évről-évre, és tövéről-hegyére ugyanazok voltak és kilencz-tíz óra tájban minden elcsendesült a házban, eloltották a lámpákat és aludni mentek, — s így ment ez mindennap, negyvenöt esztendő óta.

Vagy három évvel ezelőtt Arisztarch korábban befejezte a nyári leczkéit, elment haza, s ott minden legcsekélyebb változás nélkül ugyanazt azt az életet találta. A sakktábla elkopott, alig látszottak már rajta a négyszögek, és nehéz volt rajta a színeket megkülönböztetni, de azért a két jóbarát, mindkettő szürkén és ránczos arczczal, meggörnyedve, kívülről tudta hol a fehér és hol a fekete mező, és játszott, már szinte csak úgy emlékezetből. S minden nézetük, egész világfelfogásuk épen olyan homályos volt, mint ez az elnyütt sakktábla.

Arisztarch nem is igen próbálta meg az öregeket az elveivel megismertetni. Ezektől az elvektől elszörnyedtek volna. Mikor kérdezgették, egyszerűen így felelt:

— Hát, semmi... Tovább akarok tanulni... Ez soha sem árt . . .

— És szolgálni? — kérdezték tőle. — Ezt is csak el kell kezdeni valamikor.

— Én még ráérek, — felelt. — Minek siessek?

— De hát ideje volna, hogy a fészekrakásra is gondolj. A te korodban másoknak már gyermekeik vannak . . .

— Ehez nincs kedvem. Egyébiránt ez mindig a véletlen dolga. Lehet, hogy megházasodom, — de ha nem, így is csak megleszek valahogy.

Szóval iparkodott határozatlan és semmire se kötelező feleletekkel megszabadulni.

Az édes anyja iránt nagyon gyöngéd érzelmeket táplált. Valamikor úgy tetszett neki, mintha valami vágyódás, valami magasabb és elevenebb élet után való homályos törekvés lett volna benne; régesrégen, a mikor alig hogy kilépett a gyerekczipőkből s mikor élénk természete már nem tudta beérni ezzel a holt, megfagyott élettel, észrevette, hogy az anyját olykor valami nyugtalanság, s a körülményeivel való elégedetlenség szállta meg: sohajtozott és a szemei titokzatosan messze elkalandoztak, mintha kerestek volna valamit a távolban. Ilyenkor hosszasan elnézte őt, és úgy érezte, hogy kettőjükben van valami közös vonás, valami olyan, a mit mások képtelenek megérteni. De ezek a csendes pillanatok homályosak voltak és semmi határozott eredményre nem vezettek, azután meg is szüntek és az anyja lassankint valóságos párjává lett az apjának.

Most a moszkvai beszélgetés után az öreg olyanokat mondott, mintha megértette volna őt. De Arisztarch nem igen bízott ebben. Ugyan már hogyan is érthette volna meg? Hiszen előtte idegenek kell, hogy legyenek mindazok a nézetek és frázisok, melyek egész életében még soha se jutottak kifejezésre körülötte. Lehet, hogy csak azt érezte, s ezt is inkább csak azért, mert szerette a fiát, — azt érezte, hogy most valami drága kincstől fosztja meg őt.

Ilyesféléket gondolt Arisztarch, mikor a szekér egyhangúan döczögött végig a száraz, síma úton; de csakhamar elfojtotta ezeket a gondolatokat. Mirevalók is lettek volna? A mint egyszer elhatározta, hogy átengedi magát az öregeknek, és feláldozza érettük szabad diák-életét, melyet az élet minden más formájánál többre becsült, akkor kár lett volna többé ezt szóvá tenni. S nem is árult el lehangoltságot; könnyű szívvel, elszántan ment, és egész úton rajta volt, hogy az öreget jól tartsa szóval és felvidítsa.

Vége lett a tavasznak, a nyár is elmúlt. Augusztusban a diákok újra összeverődtek Moszkvában, elhelyezkedtek a lakásaikban s elkezdtek járni az egyetemre. Nap nap után ment minden a rendes kerékvágásban.

De valamennyien tisztán érezték, hogy valami hiányzik az egyetem folyosóiról. Arisztarch sokkal kimagaslóbb alak volt a társai közt, semhogy olyan hamar hozzászokhattak volna a távollétéhez. Sőt voltak esetek, a mikor némi zavarok is támadtak ebből. Szeptemberben kiderült, hogy huszonkét szegény diák nem tudta megfizetni a leczkepénzt, tandíjmentességhez pedig nem volt joga. Apjuk is, anyjuk is élt, s mindamellett semmijük sem volt; valami hangversenyt, felolvasást vagy ilyesfélét kellett rendezni, hogy valahogyan összegyűjtsék számukra a szükséges pénzt. Csakhogy ehez egyikük sem értett. A ilyesféléket mindig Glogolyev szokta volt végezni. Félannyit sem tudtak szerezni, mint a mennyi kellett.

Glogolyev hiánya lépten-nyomon érezhető volt. Még a tantermekben is olyan siralmas volt az élet, senki sem tudta olyan figyelemmel hallgatni és úgy magyarázni a tanár előadásait. Beszédbe eredt a tanárokkal, és érdekes kérdéseket vetett fel.

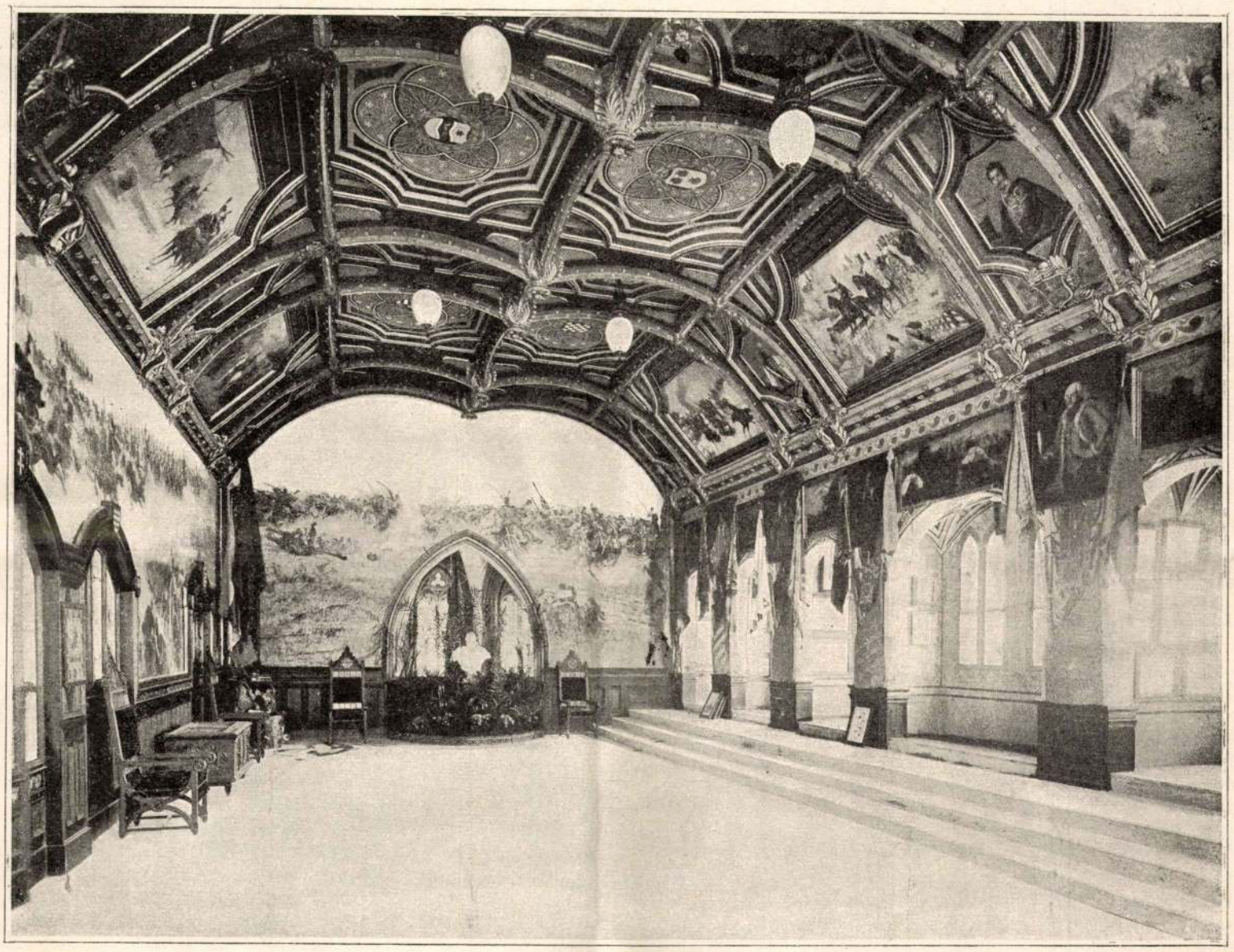

A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSBÓL. — A HUSZÁR-TEREM A MAGYAR PAVILLONBAN.

A társas viták nem voltak olyan szenvedélyesek; hiányzott belőlük az egykori élet. Itt is csak Glogolyev tudott lelket önteni beléjök. Mert hiszen ő tizennégy esztendő óta részt vett bennök, míg a többiek újonczok voltak. De különösen érezhető volt a hiánya a diák-összejöveteleken, mert, mint aféle ősdiák, inni is, meg mulatni is tudott.

Szeptember végén volt. Ködös, szürke nap volt, s az ősz szelleme kisértett a városban.

Abban a kis korcsmában, a hova a diákok legnagyobb része ebédelni járt, úgy két óra felé szokatlanúl nagy társaság gyűlt összse. Volt a korcsmában egy asztalokkal telerakott hosszú szoba, a hova a diákokon kívül senkinek sem volt szabad belépnie. S ime kinyílt az ajtó s a küszöbön megjelent egy hatalmas, erőteljes és nagyszakállú alak. Az a szürke sáv, mely a szakállát kettéosztotta, szélesebbé lett s a homloka felett a kopaszsága is jobban látszott.

— Glogolyev! Glogolyev! Glogolyev Arisztarch! — hangzott fel minden oldalról, s

BAKU VÁROS.

egyszerre rettenetes zürzavar támadt a szobában.

Mind felugráltak, összegabalyodtak, körülvették Glogolyevet s elkezdődött az ölelkezés, a kézszorítás, a csókolózás.

— Hogyan? Hogyan? — kérdezték tőle. — Látogatóba jött? Elszánta magát?

— Micsoda látogatóba? — felelt Arisztarch. — Teljesen eljöttem, egészen idejöttem. Most voltam az irodában és beiratkoztam másodévesnek. Mert akkor nem tettem le a vizsgát . . . Hejh, barátaim, — kiáltott fel Glogolyev — egyszerre milyen jól érzem magamat itt köztetek! Már azt hittem, hogy megkövesedem. Még egy hónap, és belefúltam volna, igazán belefúltam volna a keserűségbe!

Már le is ült kedvencz asztalához az ablaknál, odaültek hozzá többen is, és elmondotta nekik a visszatérés történetét.

— Akkoriban elhatároztam volt, — kezdte Arisztarch, — hogy eltartom a szüleimet. Nem tehettem másként, ez, barátaim, kötelesség. Nagyon megesett a szívem az öregeken. Nos hát elfoglaltam az állásomat, belebújtam az egyenruhába és elkezdtem a gyerekeket orosz nyelvtanra tanítani. Véletlenül a fellebvalóim jók, a társaim kedvesek voltak. A gyerekek is jók voltak és megszerettek engem. De a mint felhúzták a masinát barátom . . . Úgy ment az napról-napra . . . Mi a főnév? Mi a melléknév? Mi az ige? . . . Úgy kezdtem érezni, mintha valaki minden órában egy szöget vert volna a fejembe. S a míg el voltam foglalva, addig csak hagyján, de a mint egy szabad órám volt, abban a pillanatban elfogott a szabadság vágya, a czimborák, az én kis szobácskám, a kis kurta korcsma, az egyetemi folyosók, a tantermek, a mi szenvedélyes vitáink, és összejöveteleink . . . szóval minden után való vágyakozás, a mi fiatal, egészséges, gondtalan, egyenes és becsületes . . . S elszomorodtam, úgy elszomorodtam, hogy azt hittem, belepusztulok! S im a sors egyszerre rám mosolygott. Az én nagybátyám, különös egy ember volt, egész életén át fukarkodott, gyűjtött, s én épen azért nem szenvedhettem, de most már bánom is! Tehát a bácsikám Matvejevics Gordij egyszerre fogta magát és meghalt, és teljes húszezer rubeles örökséget hagyott a szüleimnek, a melyet egész életén át rakosgatott össze. Ez pedig arra mifelénk óriási pénz ám. Mikor én láttam, hogy nincs már reám szükség, hogy a szüleimet eltartsam, beadtam a lemondásomat, fogtam a czókmókomat és jöttem. Most pedig, barátim, megint köztetek vagyok, újra diák vagyok, és a természetemet ismerve, azt hiszem, örökösen az is maradok, s alkalmasint ezen a pályán végzem be a napjaimat. Pompás egy pálya, el nem cserélném semmiért a világon! A barátságért! A szabad diák-életért! A tudományért! — fejezte be Arisztarch a mondókáját emelkedettebb hangon, ég felé emelve a kezét, a melyben kristálytiszta vízzel telt poharat tartott.

Rettenetes zaj támadt, üdvözlő felkiáltások és vig kaczagás töltötték be a szobát. Valamennyien koczczintottak Arisztarchhal.

A vizet csakhamar bor váltotta fel a poharakban, s akkor este a kis korcsma nagy szobájában késő éjszakáig nem némultak el a vidámság és a jókedv csengő hangjai.

ÓCSKA HANGSZER.

Lakatlan, elhagyott szobában
Búsong egy régi zongora,
Élte nem rég még tele dallal,
Hallgat most összezárt ajakkal,
Nem játszanak már rajt' soha!

Avult formáju, húrja rozsdás,
Zengő szekrénye csukva van,
A billentyű-sor összedermedt,
A takaró rajt rongyra vedlett,
Foszlánya hullik zajtalan.

A por belepte, pók hálót szőtt
Fölébe, mint egy szemfedő,
Fogolyként: nem tud éjszakáról,
S — álmodhatik csak napsugárról,
Bezárja sírját fal s tető!

... S mégsem halott, nem! néha eszmél,
Panaszkodó, bús hangot ad,
Emlékezések éjszakáján
Sokáig zeng-zöng, sírva-sírván,
A mint egy húrja megszakad.

Zokogó dallam tört akkordja
Vegyül a légbe hosszasan,
Az ócska hangszer átkoz, vádol,
A múlt felejtett sok daláből
Óh! néha még egy hangja van!

S a mint a rémes jajszó, átok
Kebléből feltör, s szétrezeg,
Kínos gyötrődés ejti lázba,
Megroppan szinte ósdi lába,
S remegnek rajt' a porszemek.

Aztán belátja; átka meddő,
Vádját nem hallja senki sem,
Föltépett keble nyilt sebével
Irgalmat többé úgy sem ér el —
Megnyugszik hát és elpihen.

S a néma csöndben, éjszakában
Élő-halottként él, feled —
Dalt, érzést, izzó, zsongó vágyat,
Panaszt, keservet, átkot, vádat . . .
Magába mélyen eltemet!

Erdélyi Zoltán.

BAKU.*

Irta **Führinger Gusztáv.**

A Fekete-tengert a Kaspi-tóval összekötő vasút már Tiflisből kiindúlva egyhangú, kietlen vidéket szel át. Kopár sziklák közt halad a vonat; lassanként azok is elmaradoznak s végtelen síksággá tágúl a szomorú táj. Itt már növényzet sincs; a helyett merő sót izzad ki a sivár talaj, mérhetetlen fehér sávokkal tarkitva a szurkos fekete földet.

Nehány karaván vonul erre, vagy arra. Sulyosan terhelt, magas hátú tevéit egykedvűen nógatja a hajcsár; — aztán, ha ez eltünt előlünk, órákhoszszáig ismét nem látni élő lényt.

A hűvös reggelt hirtelen emelkedő hőség váltja föl. Messze a láthatáron füstfelhő emelkedik, mely a vonat közeledtével egyre gyarapodik, míg végre egy roppant kiterjedésü gyártelep bontakozik ki a gomolygó füstből. Ez az ugynevezett *Fekete-város*, a petroleumtisztító berendezések óriási tömkelege, melyet tűzbiztonsági szempontból mintegy három kilométernyi puszta földterület választ el *Baku*-tól, a tulajdonképeni anyavárostól.

Hosszú kanyarúlatban kerüli meg a vasút e külvárost s úgy tér be a bakui pályaudvarra. A Fekete-város déli forrósága és kiállhatatlan bűze majdnem elviselhetetlen s kimondhatatlanul jól esik az embernek, ha terhes utazása után a bakui vendégfogadó szellős verandáján üdülhet, honnan gyönyörű kilátás nyílik az alatta elterülő városra és a tengerre. De a naftabűz elől itt sincs menekülés. Levegő, ruházat, étel és ital, szóval minden naftaszagú, a mi igen kellemetlen annak, a ki nincs hozzá szokva.

Baku ázsiai jellegű város. Utczái szűkek és rondák. Lapos födelű házai kevés kivétellel keleti stilben épültek s legtöbbjük olyan, mint valami fehér, koczkaalakú bástya, mert az utczára néző falakon nincs ablak. A lakosság mohammedán s legnagyobb részt tatár. Ez a népfaj szikár, izmos és nehéz munkára edzett, de nem szép; legkevésbbé szépek a nők. Kiálló

* *Führinger* Gusztáv hazánkfia, ki huzamosabb ideig tartózkodott a petroleum-forrásairól világhirü Bakuban, küldte be lapunk számára emez érdekes közleményt.

Bálint Zoltán

épitesi

l. Közlezskiáll

973. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Bálint Zoltán

épitész

kiáll. czém

Közlezrkiáll

1267. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Bálint Zoltán

Bálint *Zoltán*, építész, *1871. *Jámbor* Lajossal közös műterméből számos középület terve került ki, így a debreceni megyeház, Szatmáron és Nagybányán a nagyszállóval kapcsolatos Vigadó, Budapesten az Állami számvevőszék terve. Könyvet írt a loire-menti francia kastélyokról.

Uj Idők Lex

III. k. 687. l.

MDK

Bálint Zoltán, Jámbor Lajos és Zala György

az alábbi pályázaton pályamunkájukat a 6000 koronával dijazott első csoportba sorolták

Az Erzsébet-emlékmü második pályázata. Müvészet 1903. 278.l.

MDK

Bálint Zoltán - Jámbor Lajos - Zala György

Erzsébet emlékmü pályaterve

Az Erzsébet emlékmü. Müvészet, I. évf. 1902.
105-110. illusztr.

MDK

Bálint, Zala, Jámbor

A budapesti Erzsébet emlék. Épitő Ipar. 1903. 29. sz.

MDK

Bálint és Jámbor

Magyar Pályázatok 1907. 3. sz. 9-12.l.

MDK

Bálint és Jámbor, Ligeti Miklós

A Vörösmarty-szobor pályázaton pályamunkájukkal az 1000 koronás IV. díjat nyerték. Repr.

Művészet 1903. 217.l.

MDK

Bálint és Jámbor, épitészek

tervezték a velencei kiállitást.
kép 91.l.

1908. I. 4.sz.

A Ház épitészeti folyóirat.

MDK

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, építészek

Az szabadkai városház pályázaton az 12oo korenás második dijat nyerték közös pályamüvükkel.

Müvészet. 1907. 134.1.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

az alábbi pályázaton II. dijat nyertek

A budapesti Nemzeti Szinház tervpályázata.
Magyar Épitőművészet 1913. 1. sz. 10-15.1.

Bálint Zoltán - Zala György - Jámbor Lajos

Krusébot emlékmű pályaterve

Művészet XII. évf. 1913. 206-11 o.
illusztr. 205-36 l. kösött

MDK

Bálint Zoltán, Jámbori Lajos

A párizsi kiáll. magy. tört. pavillonja

Mihalik J: A magy.történelmi pavillon. M.Iparművészet 1900. 6.sz. 327-333 o.

MDK

Bálint Zoltán, Jámbor Lajos és Zala György

aranyérmet kaptak a torinói nemzetközi kiáll.-on

A turini nemzetközi... Müvészet, I.évf. 19o2.
354 l.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

A párisi kiállitás magyar osztálya vegyészeti csoportjának tervezete. Vf.

Képzőm. Társ. 1899/900. téli kiáll. kat. 37.l.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

A párisi kiállitás magyar történelmi pavillonjának huszárterme. Falak és menyezet. Vf.

Képzőm. Társ. 1899/900. téli kiáll. kat. 37.l.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

A szatmári vigadó terve.Részlet. Tus

Zala György müterme és lakása.Részlet. Tus

Képzőm. Társ. 1899/900. téli kiáll. kat. 37.l.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

A párisi kiállitás magyar történelmi pavillonjának huszárterme. Távlati kép. Tollrajz

A párisi kiállitás magyar történelmi pavillonjának huszárterme. Falak és menyezet. Vf.

Képzőm. Társ. 1899/900. téli kiáll. kat. 37.l.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

Szatmári vigadó

Nagybányai szinház, terv. fentik

Magyar V.: Három magyar muzsikus. Épitő Ipar - Épitő Művészet 1931. febr. 1. 21.l.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

A párisi kiállitás magyar osztálya mezőgazdasági csoportjának tervezete. Vf.

A párisi kiállitás magyar osztálya lakberendezési és iparmüvészeti csoportjának tervezete. Vf.

Képzőm. Társ. 1899/900. téli kiáll. kat. 37.l.

A párizsi békében magyar osztályra megbízást kapott. VI.

A párizsi békében magyar osztályra lakberendezési tervezői. VI.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek, Zala György szobrász

Magyar Pályázatok 1903. 6. sz. 15-17, 30.l.

MDK

Bálint és Jámbor

Ligeti M. müterem háza, repr.

Stefánia-uti homlokzat, repr.

Oldalnézet, repr.

A müvész háza és más munkásságok. A Ház.Épitő-müvészeti folyóirat. 1908. I. 4. sz. 77,78.l. Repr. 85,86.l.

MDK

Bálint és Jámbor

Főhomlokzat, repr.

A Munkásbetegsegélyző pénztár tervpályázata.
Magyar Épitőmüvészet 1907. 8. sz. 25.l.
Repr. 30.l.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

68 éves korában meghalt. Jámbor Lajos társaságában számos pályadíjat nyert és sok jelentős épületet tervezett. Egyik legnagyobb sikerük az 1900-évi párizsi világkiállítás magyar pavillonja volt. Többszörösen nyertek első díjat a sokszor megjelenített Erzsébet cenlékmű – és a Nemzeti Szinkár pályázatán. Temetése f. hó 18-án volt a Kerepesi temetőben.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

jan. 19. sz. 5 old.

Bálint Zoltán, építés M.D.K.

- és Fámbor Lajos az Üllői-utra terverner két háromemeletes bérházat a főváros lakásépítési programjának keretében.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1925. XLVI. évf.

dec. 2. sz. 2. old.

Bálint Zoltán, építés

M.D.K.

Ci Jámbor Lajos tervei szerint Debrecenben épült Hajdu vármegye szérkázának homlokzati nézetét körli a lap egy fényképpel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1929. L. évf.
máj. 25. sz. IV. old.

MDK

Bálint Zoltán, Jámbor Lajos, Ligeti Miklós

Szabadságharc-szobor tervpályázata. Bpest 1907.
Müleirás 2o.l. - Birálat 37.l.

MDK

Bálint Zoltán, Jámbor Lajos és Kallós Ede

Kossuth-emlékmü pályázat pályaterve

Kossuth emlékmü. Müvészet, I. évf. 1902, 225 l.

MDK

Bálint

Bálint és Sándori Pál két villájának képe. Repr.

Sinkentikau. (Tokyo) 1934.okt.szám.

MDK

Bálint műépitész

Bálint és Sándori Pál műépitészek: Bp. VII. Király u. 51.

Rosner sireml. Képekkel.

MDK

Bálint épitész

Tér és Forma, 1934. 258, 259, 260, 261.l.

MDK

Bálint épitész

Tér és Forma, 1936. 38.1.

MDK

Bálint épitész

Bálint és Sándori Pál épitészek: Albrecht kir. herceg nyaralója Balatonszéplakon.

Tér és Forma, 1935. 25.l. Képpel.

MDK

Bálint és Jámbor, építészek

a szabadkai városháza pályatervein részt vett.

Magyar Pályázatok. V.3.
Művészet.1967. 216.l.

MDK

Bálint

Hármas sorportál az Erzsébet-körúton.
Tervezte: Bálint és Sándori. Repr.

Tér és Forma, 1935. 4.sz. 123.lap

MDK

Bálint épitész

Filmszinház, pasztell
Ötszobás családi ház, rajz

Műcsarnok, 1933.nemzetk.képzőm.kiáll.
15, 16. l.

MDK

Bálint, Jámbor és Ligeti

Az alábbi pályázaton pályamunkájukat /repr./ az első kategoriába osztották.

A Vörösmarty-szobor pályázat. Művészet 1902. 328.l.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek Budapest

az alábbi pályázaton I. dijat nyertek

A nagykanizsai főgymnazium és társház tervpályázata.
Magyar Pályázatok 1904-5. 2. sz.

MDK

Bálint és Jámbor

a munkásbetegsegélyző-pénztár székházának tervpályázatán ezerkoronás II. dijat nyertek

Művészet 1907. 268.l.

MDK

Bálint és Jámbor

Ligeti M. müteremháza.

Hall-részlet, repr.

Hall-részlet, repr.

Amüvész háza és más munkásságok.
A Ház. Épitőmüvészeti folyóirat. 19o8. I. 4.sz.
77,78.l. Repr. 87,88.l.

MDK

Bálint, Jámbor és Zala

pályamüve az Erzsébet emlékmü pályázatra
lo ooo koronás dijjak kitüntetve

Müvészet I. évf. 19o2. 2. sz. kép: loo, lol, lo3. o.

MDK

Bálint és Jámbor

Az Erzsébet emlékmü környékének rendezése

Müvészet XII., 1913, 2o6-11 o.

MDK

Bálint - Jámbor - Zala

Czakó E: A torinói kiáll. M.Iparmivészet, 19o2, V., 4.sz. 145-68 l.

MDK

Bálint és Jámbor

tervezték az alábbi épitkezést

A nagybányai városi nagyszálló épitése. Vállalkozók Közl. 1908. okt. 7. 7.l.

MDK

Bálint

Bálint és Sándori: Családi lakóház a Rózsadombon. Repr.

Épitőmunka, 1934. 6-10.sz. 134.l.

MDK

Bálint épitész

Tér és Forma, 1934. 9.sz. (Uj házak. - Uj épités?)

MDK

Bálint okl. épitészmérnök

Sándori és Bálint: Balatonlidói villatervek. Repr.

Szabójegyzetek. lapszám nincs.

MDK

Bálint

Bálint és Sándori: Családi ház a Hermina uton. Repr.
Bálint és Sándori: Hermina-úti családi ház alaprajza. Repr.

Tér és Forma, 1934. 9.sz. 259, 260.lap
(Uj házak - uj épitès?)

MDK

Bálint

Bálint és Sándori: A rózsadombi családi ház alaprajzai. Repr.

Tér és Forma, 1934. 9.sz. 259.lap
(Uj házak - uj épitès?)

MDK

Bálint

Pályatervet küldött be az Erzsébet királyné emlékmű tervpályázatára. Bálint és Jámbor terv.

Magyar Épitőművészet, 1910. 10.sz. 28.lap

MDK

Bálint, Jámbor és Kallós

Pályamunkájukat megvásárolták

Kossuth-emlékmü pályázat. Müvészet 1902. 225.1.

MDK

Bálint

Az Erzsébet-emlékmű-palyazat, Zala, Bálint és Jambor műve. Tizezer koronás dijjal kituntetett mű. Repr.

Művészet, 1902.103.1.

Bálint és Jámbor épitész M.D.K.

Bérház a Fehérváriuton Lechner modorában

preisich Gábor: Bp. épitás városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig
Bp. 1964. 133.1.

Bálint és Jámbor épitész M.D.K.

Dijazva az uj Nemzeti Szin áz épitésére kiirt tervpályázaton / 191 /

Preisich Gábor: Bp. városé ité énet története a ki egyazéstől a Tanácsköztársaságig . Bp. 1964. 99.l.

MDK

Bálint és Jámbor, Zala György.

Erzsébet királyné emlékműve, repr.

Vasárnapi Ujság 1903. 25. sz. 404.l.

MDK

Bálint és Jámbor, Zala György

Az Erzsébet-szobor pályatervei: a Várhegy és az emlékmü a Lánchidtól nézve, repr. Fentiek pályaterve

Vasárnapi Ujság 1902. 116.1.

Bálint MDK

Nyaralótelep teljes látképe, vizf.

Nyaralótelep háztipusának látképes rajz I-II.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek

Az alábbi pályázaton III. dijat nyertek

Az Épitőmunkás-Otthon pályázata. Épitő Ipar 1908. szept. 6. 349.l.

MDK

Bálint és Jámbor

A szatmári városi közkorház tervpályázatán dijat nyertek

Tervpályázatok eredménye. Épitő Ipar 1908. aug. 2. 307.l.

Bálint Zoltán, [építén ?]

A Fének klub épületét
„Bálint Zoltán és Jámbor
Lajos építette át." (1921. ?)

— : Jubiláló Fének 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 14.

2) Bálint Zoltán
építész

a volt legtöbb Állami Számvevőszék
/ma Külügyminisztérium/
debreceni megyeháza.

Rados: Magyar építészettörténet 312.
Műszaki kiadó 1971.

1) Bálint Zoltán
építén

/1871-1934/

Jámbor Lajos építésszel dolgozott. A Hauszmann-irodában szoktak össze.

Műveik: 1900-as párizsi világkiállítás magyar háza,

Radar: Magyar építészettört. 312.

Műszaki Kiadó 1971.

MDK

Bálint és Jámbor

Elek A.: Az uj Nemzeti Szinház pályatervei. Az Ujság 1913. jan. 22.

Bálint és Jámbor épitész M.D.K.

Debfecen, Megyei Tanács épülete.

Koczogh Ákos:Debrecen

Magyar Epitőművészet 1963/2. 41.1.

MDK

Bálint és Jámbor

Az alábbi pályázaton II. dijat nyertek

A Munkásbetegsegélyző pénztár tervpályázata. Magyar Épitőmüvészet 1907. 8. sz. 40.l.

MDK

Bálint és Jámbor.

a bizottság egyik tervet sem fogadván el, a beérkezett pályaműveket 3 kategoriába osztotta be.
Az I. kategoriába jutottak közös munkájukkal.

Az I.kat.-ba jutottak között ujabb pályázatot hirdet a bizottság, minthogy kétharmad szavazatot egyik pályázó sem ért el.

Irodalom és Müvészet.- A Vörösmarty -szobor.
Vas. Ujs. 1902. 49.évf. 41.sz. 675.l.

MDK

Bálint és Jámbor

A Műcsarnok téli tárlatából. Uj Idők 1903. 474.l.

MDK

Zala György szobrászm. és Bálint és Jámbor ép.-k

közös müve. Kép a cimlapon.

Az Erzsébet Királyné emlékére kiirt pályázat.

Ország Világ. 1913.jun.1. XXXIV.évf.XX
23 sz.Cimlap.
Mücsarnok.

MDK

Bálint és Jámbor építészek

Lechner Ödön közvetlen követöi ápolják leghivebben a lechneri tradiciókat.
Szatmári vigadó.
Nagybányai szinház ennek legszebb példái.

? : Kiállitás.?

Magyar Epitömüvészet. 1930. 9.sz. 23-24.l.

MDK

Bálint

A Kossuth-emlékmű palyazat. Kallós, Bálint és Jámbor műve. Megvétellel kituntetett pályamű. Repr.

Művészet, 1902. 215.l.

MDK

Bálint, Jámbor és Kőrösi

Művészet 1903. 22o.l.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek és Zala György szobrász

Az Erzsébet királyné szoborpályázaton lo.ooo koronás I. dijat nyertek

Erzsébet királyné szobra. Vasárnapi Ujság 1902. 7. sz. lo6-lo7.l.

MDK

Bálint

Az Erzsébet-emlékmű-palyazat. Részlet Zala, Bálint és Jámbor művéből. Repr.

Művészet, 1902. 101.l.

MDK

Bálint

Az Erzsébet-emlékmű második pályázatára beérkezett munkák közül kiváló figyelmet érdemel Zala-Bálint-Jámbor műve.

Lyka Károly: Uj Erzsébet-emlékművek.

Uj Idők, 1903.26.sz. 596, 597.l.

Bálint és Jámbor

Vörös Hadsereg utja 54 n. ház

" belső

(2-rejtés)

A képzőművészetet Debrecenben, 1961

44, 45 oldal

MDK

Bálint

Az Erzsébet-emlékmű-pályázat. Zala, Jámbor és Bálint műve. Repr.

Uj Idők, 1903. 26.sz. 594.l.

MDK

Bálint

Az 1913-iki Erzsébet-emlékmű-palyazat a zsüri által megvásarolt palyamű Zala György Bálint és Jámbor műve. Repr.

Művészet, 1913. 212.l.

Dalint

Az 1913-iki kisasszbet-emlékkönyvet a
szent nikol negyvenszerelt példánya közé
Dalint és dumbor műve. Kopr.

Művészet, 1913. 212.l.

MDK

Bálint

Az Erzsébet-emlékmű-palyazaton tizezer koronás dijjal kitüntetett Zala, Balint és Jámbor közös műve. Repr.

Művészet, 1902. 100.l.

Bálint és fámbor építének

tervei vezint épült Debrecen-
ben a Vár megyeháza 1912-ben
magyaros, szecessziós stílusban,
és az un. „Püspöki Palota" (1912.)

A kéjzőművészetek Debrecenben,
1961

42 oldal

MDK

Bálint

Az Erzsébet királyné emlékszobor pályázaton a 3ooo koronával jutalmazott negyedik csoportban Jámborral közösen készitett pályamüvével 15oo K-t nyert.

Müvészet 1916, 81 l.

MDK

Bálint

A Bálint-Jambor-Zala Erzsébet Emlékmű terve.

Lyka Károly: Az Erzsébet-emlékmű.

Művészet, 1902. 105-110.l.

MDK

Bálint és Jámbor Lajos, építészek

a Köztemető-ut és Alföldi-utca sarkán létesitendő bérház építésénél müvezetők.

Építőmunkálatok a fővárosban.

Vállalkozók Közlönye. 1909.okt.6. 7.l.

MDK

Bálint és Jámbor, építészek

A Belvárosi Takarékpénztár tervpályázatán 6000 korona dijat kaptak.

Müvészet. 1908. 204.l.

Bálint és Jámbor, épitészek

A Belvárosi Takarékpénztár igazgatósága márc. 25.-én döntött a tervpályázat tekintetében. A 2., 13., és 38./36?/ sz.pályamüveket 6000 koronaval dijazta.

B. és J. a 38.sz."Méhkas B.T." jeligés közös tervezői.

A Belvárosi Takarékpénztár tervpályázata. Magyar Epitömüvészet. 1908.6.sz. 31.l.

MDK

Bálint és Jámbor, építészek MDK

a kecskeméti állami elmegyógyintézet tervpályázatán az egyesitett első/6000 kor./ és második /4000 kor./ dijat Korb és Giergl, valamint Bálint és Jámbor kapták. - 2000 kor., harmadik dijjal Lechner Ödön és Sebestyén Arthur tervét jutalmaztak.

Müvészet. 1908. 204.l.

MDK

Bálint épitész

Sinkentikau (Tokyó) c. japán épitőművészeti folyóirat átvette lenti lap 1934.okt.9. sz.-ban megjelent Bálint és Sándori épitészek két villájának egy-egy felvételét.

Tér és Forma, 1935. 1.sz.

MDK

Bálint

Családi ház a Rózsadombon. Bálint és Sándori terve. Repr.

Tér és Forma, 1934. 9.sz. 258.lap

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

és Zámbor Lajos a debreceni megyeháza tervei-vel szerepelnek a XII. Nemzetközi Építészkongresszus alkalmából a Nemzeti Szalónban rendezett kiállitáson.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1930. évf.

Sept. 6. sz. 1. old.

Bálint (Zoltán)

építész

Magyar Iparmüvészet, 1930

6. sz. 327-333. o.

Mihalik József: A magyar történelmi pavilon.

Bálint (Zoltán ?) építész

Budapesti Lexikon, 1913

(CLU) 154-156 l. D: kiállítások.

Bálint

építész

Magyar Iparművészet, 1902

V. köf. 4.sz. 145–168.o. / man. von. cím: 165–168.o.

Csakó Elemér: A torinói kiállítás.

Bálint Zoltán, épitész

Művészet, III., 19o4.55.

Kitüntetések

Bálint Zoltán épitész.

Művészet.1907.268.1.

Bálint Zoltán épitész.

Müvészet.1905.IV.414.l.

Bálint Zoltán építész

Pesti Hirlap. 1923. szept. 23. 3

a képzőművészeti Tanács tagja

lett

Bálint Zoltán építész.

Műveink.

VI. évf., 1907.

134.

Bálint Zoltán építőművész.

Művészet.

VI. évf., 1907.

69-70.

B á l i n t Zoltán építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
75.
"A Nemzeti Szinház tervpályázata"
Illusztráció: 73.

B á l i n t . Zoltán építész

M Ű V É S Z E T
II.évf. 10-3.
65.
"Kitüntetések"

Müvészi díj: Városi közkórház terapélyizete

Szatmár

Bálint Zoltán

Müvészet VII. évf. 1908. 64. l.

B á l i n t Zoltán építész

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
65.
"Kitüntetések"

Bálint Zoltán
müépitész.

Népszava XXXVIII.évf.1910 feb
8.

32 sz. 6 lap.

Az Erzsébet-emlék elhelyezése.

Bálint Zoltán

müépitész

Népszava XXXV.évf.1907 jul.14.
167 sz. 7 lap.

A betegsegélyző pénztár tervei.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

Gipszminta az 1900.évi párisi kiállitás retrospektiv pavillonjáról.

Képzőm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll. 42.l.

MDK

Bálint Zoltán müépitész

Uj tagok. Magyar Iparmüvészet 1899. 45.l.

M.D.K.

Bálint Zoltán, épitész

„szovjet korszak" alatti tény-
kedését az igazoló bizottság
helyteleniti és rosszalja.

Épitőipar - Épitőművészet, Bp.1920 évf. 8. sz.
31. old.

Bálint Zoltán

MDK

A párisi kiállitás magyar osztálya ős foglalkoü
zások csoportjának tervezete, vizf.

A párisi kiállitás magyar osztálya oktatás és nevelésügyi csoportjának tervezete, vizf.

Mücsarnok 1899/19oo. téli kiáll.

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, építészek.

a 1000 koronás második díj nyertesei.

L.-r.: A munkásbetegsegélyző pénztár palotája.
Váll. Közl. Bp. 1907. jul. 10. 28. sz. 13. évf.
Tervpályázat.

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, épitészek.

a 1000 koronás második dij nyertesei.

L. -r.: A munkásbetegsegélyző pénztár palotája.
Vállalkozók Közlönye. Bp. 1907. jul. 10. 28. sz. 13. évf.
Tervpályázat.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építés

Jámbor Lajossal közösen tervezett szatmári vigadó- és nagybányai szinház épületé szerepelt a XII. nemzetközi építés-kongresszus Nemzeti Szalonbeli tervkiállitásán. 1930. szept. 8-15

Magyar Vilmos: A XII. nemzetközi építészkongresszus tervkiállitásának mérlege

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. ~~1943~~ 1930. 64.köt. 381.old.

Bálint Zoltán, építész

M.D.K.

Szerzette Fámbor Lajossal együttesen Hajdú vármegye új székházépületét Debrecenben.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1914. 48. köt. 120-123. old. 5 á.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Fámbor Lajossal együtt két terv-vel vett részt a Nemzeti Színház Rá-kóczi-uti épületére kiírt pályázaton. A szakértők mindkét tervüket elismerő érdemeit, de hibáit is.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1913. 47. köt. 309-310. old. VIII.-XV. rajz-melléklet.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

Nemzeti Szinház pályaterve, repr.

Müvészet XII.évf.1913.73,75.l.

MDX

Bailiwick Solicen és Jambor Lajos

Memoirs Stanley Salisbury, Capt.

Miniatures XII. évf. 1913.73,75.1.

MDK

Bálint Zoltán - Zala György - Jámbor Lajos

Az Erzsébet emlékmü pályaterve, gipszmodell fényképe, a zsüri által megvásárolva

Művészet XII. évf. 1913. 212.

M.I.K.

Bálint Zoltán építész

Fáinbor Lajossal közösen készített terve második díjat nyert a budapesti zsidó templomra kiírt pályázaton

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.

1899. XVIII. évf. 53. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Jámbor Lajossal körösen készített tervé nyert első díjat az 1900-évi párisi világkiállítás magyar pavillonjára kiírt pályázaton.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1898. XVII. évf. 111. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építés

nyilvános óraoszlopra kiírt pályázaton Ybl-díjat nyert tervét közli:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1897. XVII. évf. 57. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, épitész

a párisi világkiállitáson

nagy dijat nyert.

A Magyar Mérnök-és Épitész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1900. XIX. évf. 309. old.

Bálint Zoltán

MNK

A XIX. század építőművészei közt örök időkre beírta nevét a műtörténelem lapjaira.

irowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

35.l.

Bálint Zoltán

Szinház keresztmetszete, pályaterv, tus

Szinház hosszmetszete, tus,

Szinház oldalhomlokzata, vizf.

Pusztaszeri emléktárgyak kiáll.pavillonja vizf.

Mücsarnok 1896.ezredéves kiáll.

Bálint Zoltán MDK

Színház főhomlokzata, vizf.

Színház alaprajza, távlatképe, toll, vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

Nemzeti Szinház pályaterve, repr.

Müvészet XII.évf.1913.73.1.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

tervei szerint épülő Csurgói ref. főgimnáziumra kiírtak a versenypályázatot.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII. évf.
jul. 14. sz. 2. old.

Bálint Zoltán x), építész M.D.K.

tervét a Caritás jótékonyjági egylet bérházára kiírt pályázaton - formahiba miatt kizártár - de nagtudásu „mondhatni geniális" alkotását az egyesület 1000 koronával fogja díjazni

Vállalkozók Lapja, Bp.1896. XVII.évf.

jun. 9. sz. 3. old.

x) A jun. 16. sz. 2. old. közlése szerint e tervet Frommer Lajossal együtt készítette.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

Jakab Dénessel [elírás Dersö helyett!] közösen készített terve második díjat nyert a szérely udvarhelyi takarékpénztár által építendő emeletes épületre kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp.1896. XVII.évf.

ápr. 14. sz. 3. old.

Bálint Zoltán, építész

M.D.K.

második díjat nyert a miskolci izr. tanítóképző iskolaépületére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp.1895. XVI.évf.
ápr. 2. sz. 3. old.

Bálint Zoltán, építész

M.D.K.

Fámbor Lajossal közösen készített műve egyik megosztott díjat nyert az Erzsébet-emlékmű pályázaton.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1916. évf. 27. sz. 162. old.

BÁLINT és JÁMBOR

545. Nyaralótelep teljes látképe. Vizf.
547. Nyaralótelep háztypusának látképe. Rajz
548. Palotahomlokzat. Vizf.
549. Nyaralótelep háztypusának látképe. Rajz.

MDK

Bálint és Jámbor, építészek

Telepes templom. Közös tervük. Repr.

A nagybányai templom. Repr.

A HÁZ építömüvészeti folyóirat. 89.1.
1908. I.4.sz.

mDK

Bálint és Jámbor, építészek

Telepes templom. Közös tervük. Repr.

A nagybányai templom. Repr.

A HÁZ építömüvészeti folyóirat. 89.l.
1908. I.4.sz.

MDK

Bálint és Jámbor ép.-k

"Lelkibetegek" feligés pálymüve 5000 koronás második dijat nyert.

A Recskeméten létesitendö elmegyógyintézet.
Ép-IP 14.sz. 1908 ápr. 5. 153.1.

MDK

Bálint és Jámbor ép.-k

"Lelkibetegek" feligés pályműve 5ooo koronás második dijat nyert.

A Kecskeméten létesitendö elmegyógyintézet.
ÉP-IP 14.az. 1908 ápr.5. 153.l.

MDK

Bálint és Jámbor, ép.-k.

38.sz. "Méhkas B.T." jeligés mü szerzöi, 6000 koronás dijat kaptak./36?v 38.sz.? /

A budapesti "Belvárosi Takarékpénztár r.t." bérház-tervpályázata. - ÉP-IP 14.sz. 1908 ápr. 5. 153.l.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek

egyesitették a 6ooo koronás I dijat a második 4ooo koronás dijjal és igy megosztva 5ooo koronát mint második dijat kaptak pályművükért.

A kevakenéti állami elmegyógyintézet pályaterve. Váll. Közl. Bp. 1908 márc. 18. 7.l.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek.

38. sz. "Méhkas B.T." jeligés pályamüvükért 6000 koronás dijat nyertek.

A belvárosi takarékpénztár, tervpályázata.
Váll.Közl. Bp.1908.ápr.1. 3.l.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek

egyesitették a 6ooo koronás I dijat a második 4ooo koronás dijjal és igy megosztva 5ooo koronát mint második dijat kapták pályamüvükért.

A kecskeméti állami elmegyógyintézet pályaterve.
Vál. Közl. Bp. 1908 Márc. 18. 7.1.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

tervezték az alábbi munkát

Hajdu vm uj székházépülete, képekkel. MMÉEKÖzl. 1914. 12o-123.l.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek

Magyar Pályázatok, 1905-6. 2. sz. 22-23.l.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

az alábbi pályázaton pályamunkájuk I. dijat nyert

A Kecskeméti elmegyógyintézet pályatervei. Magyar Építőművészet 1908. 9. sz.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

az alábbi pályázaton I. dijat nyertek

A Belvárosi Takarékptár Rt. palotájának pályaterve. Magyar Épitőművészet 1908. 5. sz.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek

K.M.: Architekturánk Párisban. Épitő Ipar, 1899. 51. sz.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

Az erzsébetlaki reform. templom. Rajzokkal.
Épitő Ipar, 19ol. 9. sz.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

tervezték az alábbi épitkezést

Erzsébetlak telepes község. Épitő Ipar,1901.
9. sz.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

Bérpalota terve VI. Bajza-u. 24/a.
Tervezték fentiek.

Épitő Ipar 1899. 129. l.

MDK

Bálint és Jámbor

Magyar V.: Erzsébet királyné emléke. Épitő Ipar 1910. 75.l. Képekkel.

MDK

Bálint és Jámbor

Erzsébet királyné emléke. Épitő Ipar 1911. 9.l. Képekkel.

MDK

Bálint, Jámbor és Körösi épitészek

Magyar Pályázatok. 1903. 2. sz. 19-21.l.

Bálint és Jambor K

vrod

Magyar Vilmos. Erzsébet Királyné emléke. Építő Ipar 1910. 75. l.

(Nepekkel)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191 ..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Bálint Zoltán és
Jambor Lajos

Erod

Épitő Ipar

1899. 129. l.

(Bérpalota terve
VI. Bajza utca
24. a)
Nagy Abrahamnak

Jenkins terve

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Bálint és Jámbor

Szod

Építő Ipar

1911. 9. l. (képekkel)

Erzsébet Kirágné

anláke.

MDK

Bálint és Jámbor iparművészek

Gerő Ö: M. interiörök. M.Iparművészet 1913. 177 l

Bábrit és Jambor

Épileteik

K

Wód

K. M. Architekturánk

Párisban Épitő Ipar

1899. 51 r.

..... *mühely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Babi Jar

Kiew

PH. 1942. IV. 22

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
című levéltári publikáció jelent meg, a
Művészeti Osztályának iratanyagát és
iratanyagának a képzőművészetre vona

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Művészettörténeti Tanulmányo
című kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Művészettörténeti Tanulmányo
című kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolható

Bálint Zoltán és Jamborhegyi

K

irod

=

Magyar Építőművészet

1908. 5 sz. (A Belvárosi Takarékpénztár Rt. palotájának pályatérve.)

I. Dj:

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Bálint Zoltán & Jamborházy

Szód
2

K

Magyar Épitőművészet

1908. 9 sz. (A Kecskeméti elmegyógyintézet pályatervei)

I. Díj

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Bálint és Jambor

épitész

K

irod

Magyar Pályaratok

1905-6. 27. 22-23.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Jambor Sajos és

Bálint Zoltán

K

MMÉE Kozl.

1914. 120–123. l.

(Hajdú vármegye
vj székházépülete,
képekkel.)

fenntek kvezték.

Horatius, Cicero,
Ovidius, Livius,
Catullus, Sallustius,
Vitruvius, Vel

szabadon

[illegible]

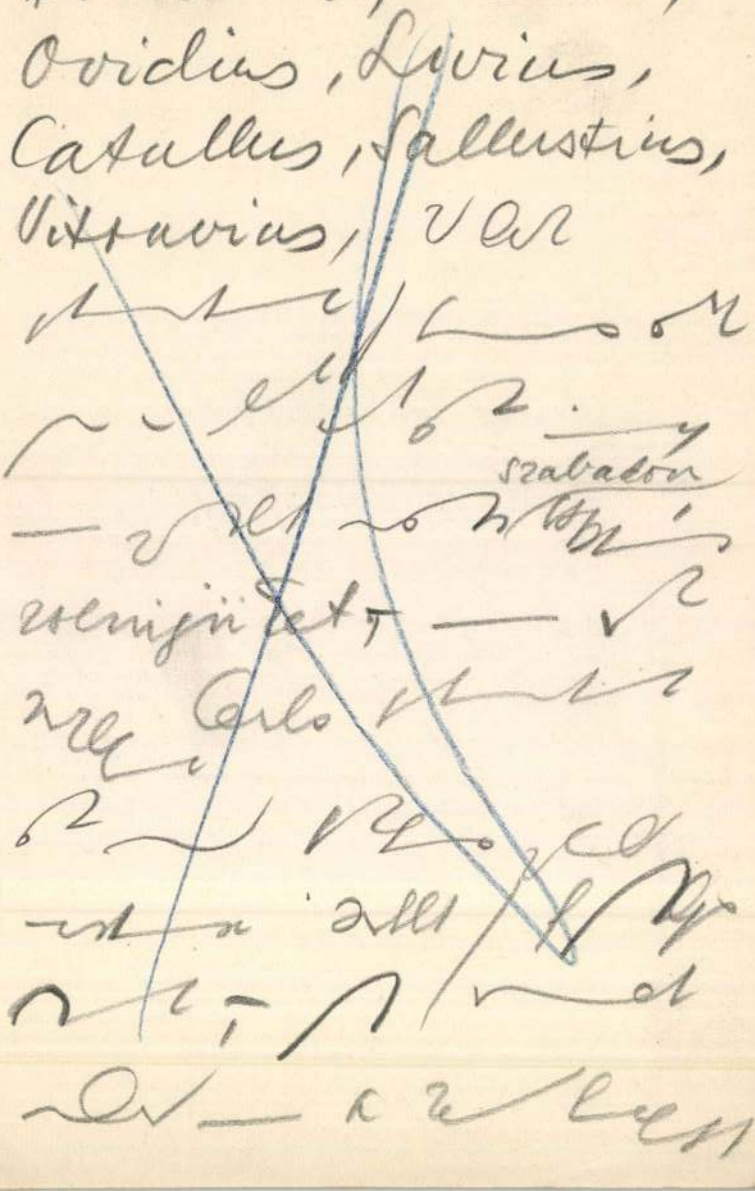

Bálint és Sámbor

öpten

Erdő

É 1903 289 l

K

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Bálint és Jamboro

~~Cap~~

~~U. 578~~

K

Vod

Budapesti Hirlap

1913. apr. 29. (Az
rij Nemzeti Hirlap)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Bálint Zoltán és Jámbor

Lajos

Ivod

Magyar Építőművészet

1911. 3 sz. (A debreceni református egyház által épitendő bérhéz tervpáfázata)

K

I. Dij

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

elyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Bátrit és Lamlor

Művészet 1911. 42.

A Erzsébet emlékmű elhelyezésének tervéz hirdetett pályázat az elsődíj

K

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

Szód

Magyar Építőművészet

1910. 1 sz. (A M. Kir-
állami számvevőszék
tervpáfárata)

I Díj.

K

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. -

Bálint Eötvös és Jamlor Lajos

ired

Magyar Építőművészet

1908. 11. 27, 23 l.

K

magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191 ...

.....

tanu.

.....

tanu.

Bálint és Tamber

~~[illegible]~~ ind

M. Egyetemi Könyvtár

1913. 8 7.

A finnei állami
fogmaran terep.

I. dij

Kepekkel.

és Tamber

Lapokal

K

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Bálint, Jambor és Körösi

épitetnek Bjort

ind

Magyar Pályázatok

1903. 2 sz 19-21 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedélye

.....

a mühelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Mühelyi minta. —

MDK

Bálint és Jámbor épitészek.

38. sz. "Méhkas B.T." jeligés pályamüvükért 6000 koronás dijat nyertek.

A belvárosi takarékpénztár, tervpályázata.
Váll.Közl. Bp.1908.ápr.1. 9.l.

MDK

Bálint és Jámbor, ép.-k.

38.sz. "Méhkas B.T." jeligés mü szerzöi, 6000 koronás dijat kaptak./36?v 38.sz.? /

A budapesti "Belvárosi Takarékpénztár r.t." bérház-tervpályázata. - ÉP-IP 14.sz. 1908 ápr. 5. 153.l.

MDK

Bálint és Jámbor

Az ötödik ker. uj zsidó-templom pályázata. Vasárnapi Ujság 1899. 13. sz. 202.l.

Kassa

Váradi ötvös Bálint 1502-46

Arch.Közl.1899. XXI. 131

MDK

Bálint

Résztvett a Szabadságharc szobor-palyazaton

Lyka K.: A Szabadságharc szobra

Uj Idők 1907.évi 38.sz.

MDK

Bálint Zoltán

Választmányi ülés 1907. ... Műcsarnok 1907, dec. 15. 13.sz. 13-14 l.

BÁLINT Zoltán építész M.D.K.

(1871 – 1937)

munkáját a Hauszmann irodában kezdte. Társtervezője: Jámbor Lajos 1900 párisi világkiállítás magyar ház volt Legfőbb Állami Számvevőszék Debrecen, megyeháza

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp 1961. 301. l.

MDK

Bálint Zoltán

Műcsarnok, 1900. 4.sz. 85. l. Lechner Ödön ünnepélése.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

2-III

Farnbor Lajossal és Körösi építéssel közösen benyújtott tervével a budapesti áru- és értéktőzsde szabadsáp teri palotájára kiírt 1898-evi pályázaton második III. díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1908. 42. köt. 4. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, építészek

Zala György nobrásszal együtt készített, sa Várhegy lejtőjére szánt, első díjas Erzsébet-emlékmű pályázatát ismerteti J[ust] F[erenc]:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1902. 36. kőt. 153-155. old. 3 ábra
III. - IV. tábla

Bálint és Jámbor épitészek

M.D.K.

a Világkiállitás magyar pavillonjának udvara és főkapuja,
huszárterme a magyar pavillonban
a magyar pavillon történelmi pavillon, előcsarnok
repr.

Györgyi Kálmán: Az iparművészet a párisi kiállitáson
Azx A világ ipatmüvészete Párisban . 1900. Szerk. Pittl Kamill és Györgyi Kálmán
Klyn Magyar Iparmüvészet 190[illegible]. évi folyamából 150-151.

Bálint és Jámbor épitészek M.D.K.

a világkiállitás magyar pavillonja

repr.

György Kálmán: Az iparmüvészet a párisi kiállitáson
xxxiparmüvészet a világ iparmüvészete Párisban .1900.
zerk. ittler Kamill és György Kálmán
Klny. magyar Iparmüvészet 190o. évi folyamából 149.1

Bálint és Jámbor, építészek M.D.K.

magyar pavillonjának udvari nézete az 1900-évi párisi világ-kiállításon, - a főbejárattal.

Palóczi Antal: Az 1900-évi párisi világkiállítás

A Magyar Mérnök- és Építész-Egy let Közlönye, Bp.

1901. 35. kót. 189. old.

M.D.K.

Bálint és Fáinbor, építészek

magyar pavillonjának udvari
sarok részlete a párisi 1900. évi vi-
lágkiállításon.

Palóczi Antal: Az 1900-évi párisi
világkiállítás

A Magyar Mérnök -és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1901. 35. old. 190. old.

Bálint Zoltán MEK

Lechner Ödön hatása érezhető Bálint Zoltán és Jámbor Lajos néhány müvén, akik közös tervező irodát vezettek.

Legfeltünőbb a ma már teljesen átépült Stefánia uti Zala György müteremházának architekturáján /1901/, egy Bartok Béla uti bérházépület tükön. Egyéb alkotásaik merőben eltérnek a Lechner féle formavilágtól. Csak a debreceni Vármegyeházánál látszanak Lechner hatása alatt állni.

Dr.Kismarty-Lechner Jenő: Lechner Ödön. Bp.1961.

130.1.

Bálint Zoltán

MDK

Bálint és Jámbor 1900-ban épit k a párizsi világkiállitás magyar pavilonját, mely nek nagycsarnokát Vágó Pál huszárrohamot ábrázol festménye diszitette.

Dr.Kismarty-Lechner Jenő: Lechner Ödön. Bp. 1961.

130.1.

Bálint Zoltán MDK

Repr:

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos:
Vármegyeháza Debrecenben. 1912.

131.1. 92. kép.

Dr.Kismarty-Lechner Jenő: Lechner Ödön. Bp.1961.

MDK

Bálint Zoltán,épitész

és Jámbor Lajos közelitették meg legjobban Lechner Ödön szellemét.
Szatmári vigadó.
Nagybányai szinház.

Magyar Vilmos: Három magyar muzsikus. ÉI-ÉM 1931 febr.1
55.évf. 5-6.sz. 21.l.

MDK

Bálint Zoltán, aranyérem

A torinói kiállitás kitüntetései. Magyar Iparművészet 1902. 246.l.

MDK

Bálint Zoltán

a turini nemzetközi iparmüv. kiállításon

kitüntetést kapott , aranyérem.

Kitüntetések. Művészet, 1902. 254. l.

MDK

Bálint és Jámbor **müépitészek**

Réti I: Nagybánya. A Mübarát, 1922. II.

218. l.

MDK

Ferenczy Valér: Nagybánya. Nagy.Nemz. 1940.
szept. 24. 9.1.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Jámbor Lajossal együttesen tervezte a párisi világkiállítás magyar pavillonját különböző stílusu magyar történelmi műemlékjellegű épületrészek utánzatainak összehangolásával.

Palóczi Antal: Az 1900-évi párisi világkiállítás

A Magyar Mérnök- és Építész-Egy-let Közlönye, Bp.

1901. 35. kót. 183. old. 47. ábra (194. old) és V-X. táblák

MDK

Bálint Zoltán

Kinevezések. Épitő Ipar-Épitő Müvészet 1918. szept. 21. 252 l.

MDK

Bálint Zoltán müépitész

Mücsarnok 1898. 124. lap

- Pályanyertes tervek.

MDK

Bálint

Az Erzsébet emlékmű elhelyezésének terve. A pályázat I.dijának nyertese Bálint és Jámbor műve. Képek a 80, 81.oldalon.

Művészet, 1910.évf. 80, 81.l.

Bálint Zoltán MDK

A párisi kiállitás magyar történelmi pavillonjának terme, távlati kép, vizf.

A párisi kiállitás magyar osztályu sociologiai csoportjának tervezete, vizf.

A Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

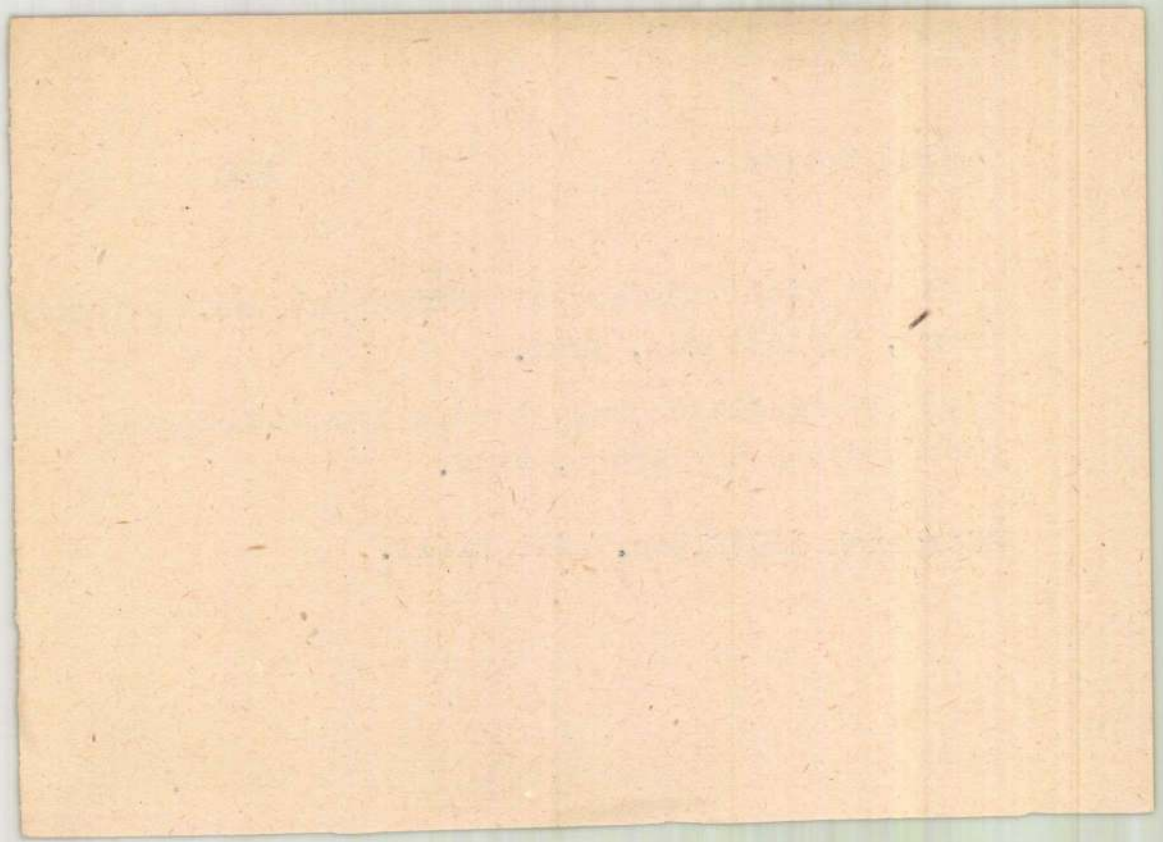

Bálint Zoltán MDK

A párisi kiállitás magyar osztálya szövés,ruházati stb. csoportjának tervezete, vizf.

A párisi kiállitás magyar osztálya vegyészeti csoportjának tervezete, vizf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Bálint Zoltán MDK

A párisi kiállitás magyar osztálya mezőgazdasági csoportjának tervezete, vizf.

A párisi kiállitás magyar osztálya lakberendezési és iparmüvészeti csoportjának tervezete, vizf.

Műcsarnok 1899/19oo. téli kiáll.

Bálint Zoltán MDK

A párisi kiállitás magyar történelmi pavillonjának huszárterme.Falak és mennyezet, vizf.

A párisi kiállitás magyar történelmi pavillonjának huszárterme, távlati kép, tollrajz

Mücsarnok 1899/19oo. téli kiáll.

Bálint Zoltán MDK

A párisi kiállitás magyar történelmi pavillonjának huszárterme. Falak és mennyezet, vizf.

A szatmári vigadó terve, részlet, tus

Zala György müterme és lakháza, távlati kép, vizf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Bálint Zoltán NDK

Teleps község ág.evangelikus temploma, építészeti rajz

Belsőség tanulmány a lipótvárosi uj zsinagóga kupolájához, építészeti rajz

A pesti izraelita hitközség templomának főhomlokzata, építészeti terv

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

JKXXXX

Bálint Zoltán

Budapesti Hirlap 1913 ápr.29.
az Uj Nemzeti Szinház

MDK

Bálint Zoltán építész
Jámbor Lajos "

állami számvevőszék tervpályázata

M.Iparm. 1910, 1.sz.

MDK

Bálint Zoltán épitész
Jámbor Lajos "

Erzsébet emlékmü elhelyezésének terve

Müvészet 1911, 42 l.

Bálint Zoltán épitész
Jámbor Lajos "

M.Épitőmüv. 1913. 8.sz.

MDK

Bálint Zoltán épitész
Jámbor Lajos "

M.Épitőmüv. 1908. 11.sz. 23 l.

M.D.K.

Bálint Zoltán, épitész

Jámbor Lajossal együtt készitett átalakitási tervét a debreceni szinház ra a városi tanacs elfogadta, de ezt megfellebezték és igy nem került kivitelre. 185 191?-ban.

Bápi Lajos: a debreceni Csokonai szinház 100 éves története 161.o.

a Debreceni Déri Múz. Evkönyve. 196?. Debrecen. 1966 Alföldi Nyomda. Debrecen

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Jámbor Lajossal együtt néhány debreceni törv.hatósági tag kérésére újabb tervet dolgoztak ki a szinház átalakitására az első világháború folyamán, de erre nem került sor. 185.o.

Bápi Lajos: A debreceni Csokonai szinház 100 éves története 161.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen. 1966
Alföldi Nyomda. Debrecen

M.D.K.

Bálint Zoltán, épitész

Jámbor Lajossal épitették a debreceni volt vármegyeházát magyaros szecessziós stilusban./1907/. A város közönsége körében nagy sikert arattak. 184.o.

Sápi Lajos: A debreceni Csokonai színház 100 éves története 161.o.

A Debreceni Déri Múz. Evkönyve.1965. Debrecen.1966
A Földi Nyomda, Debrecen

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

1908-ban a debreceni szinház átalakitására és kor
rüsitésére 496.373.68 korona költséggel tervet kés
tett Jámbor Lajossal együtt. A debreceni volt megye
za tervezői. 184.o.

Sápi Lajos: A debreceni Csokonai szinház 100 éves
története 161.o.

A Debreceni Déri Múz. Evkönyve. 1965. Debrecen. 1966
Alföldi Nyomda. Debrecen

Bálint Zoltán épitész

/1871 - /

-

Vörös Hadsereg u. 54.sz.ház. /repr./

Jámbor Lajos társa az épület tervezésében

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/

1961.Debrecen Képjegyzék 44..

MDK

Bálint Zoltán és Frommer Lajos

a párizsi magyar pavillon I.dij

Épitő Ipar 1898, 192 l.

MDK

Bálint Zoltán és Frommer Lajos

a szatmári vigadó és szálló épület

Épitő Ipar 1898 75 l.

MDK

Bálint Zoltán épitész
Jámbor Lajos "

vármegyeháza Debrecenben 1912

Ecs Debreceni Képes K. 41 l.

M.D.K.

Bálint Zoltán,épitész.XX.sz

Lechner követője volt.Debrecenben a Megyeházát épitette.477.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest.Minerva.1960

M.D.K.

BálintZoltán épitész

Résztvett a Nemzeti Szinház 1912-es tervpályázatán II. dij

Társtervező: Jámbor Lajos

Vámos Ferenc: A Nemzeti Szinház tervpályázata 1912-ben

Magyar Épitőművészet 1966/3. 4-5.l.

Bálint Zoltán.

festőművész

a Műcsarnok táj- és népéleti kiállítás állami vásárlóbizottságának tagja.

Magyarság, 1927. jan. 29.

M.D.K.

Bálint Gyula x) (bpesti) építész

. első díjat nyert a csurgói ref. gimnázium épületére kiírt pályázaton.

x) dec. 18. sz. 3-old. helyreigazítás: „nem Gyula, hanem Zoltán"

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

dec. 11. sz. 2. old.

l.

Gulyás: Magyar írók

II. 3. h.

nem Ell

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

K

cód

Épitő Ipar. 1901. 9. 17.

(Az erzsébetlaki reform. templom. Rapokkal)

Erzsébetlak telepes kösség

(Torontál megyében.

fentiek terve.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

M.D.K.

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

Épitészek, az uj Nemzeti Szinház épitésére adták be pályázatukat, amellyel dijat nyertek

"Milyen lesz az uj Nemzeti Szinház? c.
Szinházi Élet. 1p. 1913. jan.26-febr.2.
II. évf. 4. sz. 5-9. lap

MDK

Bálint Zoltán

Művészet XII. évf. 1913. 74.

szöveg: 75.

MDK

Bálint Zoltán - Jámbori Lajos

A párizsi kiáll. m. tört. pavilonja

Mihalik J: A magyar történelmi pavillon. M.Iparmüv. 19oo 6.sz. 327-333.o.

MDK

Bálint Zoltán

az épitészeti szakbizottság h.előadójának választották

Választmányi ülés 1908 ápr. 13. Műcsarnok 1908. okt. 15. 2.1.

MDK

Bálint Zoltán

az épitészeti jury tagja lett

Az O.M. Képzőm.Társulat rendes közgyülése 1908. ápr.12. Mücsarnok 1908. okt. 15.

MDK

Bálint Zoltán és Frommer Lajos

a párisi m. pavillon I.dij

Épitő Ipar 1898, 192 l.

MDK

Jámbor

Bálint Zoltán és ~~Bálint~~ Lajos

A bp.-i Nemzeti Szinház tervpályázata. Magyar Építőművészet 1913. 1. sz.

Bálint Zoltán MDK

A pesti izraelita hitközség templomának oldalhomlokzata, épitészeti terv
h
A pesti izraelita hitközség templomának külső látképe, épitészeti terv.

Mücsarnok 19oo/19ol. téli kiáll.

Bálint Zoltán é MDK

Budapesten épülő családi palota homlokzata, vizf.

Budapesten épülő palota homlokzata, vizf.

Az 1900.évi párisi kiáll.magyar retrospektiv pavillonjának tervei, vizf.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

MDK

Bálint Zoltán és Frommer Lajos

A párisi magy.pavillon. Épitő Ipar, 1898, 192 l
képekkel

MDK

Bálint Zoltán és Frommer Lajos

A szatmári vigadó és szállóépület. Épitő Ipar, 1898, 75 l.

Bálint Zoltán

A Magyar Országos Képzőművészeti Tanács külföldi kiállitási bizottságának tagja volt.

M.929.XII.19.

Bálint Zoltán műépitész

N.U.930.IX.26.
P.H.930.IX.26.
M.930.IX.26.

— **A magyar művészet sikere Olaszországban.** A monzai római IV. nemzetközi iparművészeti kiállitás kitüntetéseit odaitélő internacionális bizottság most fejezte be munkáját, amelynek eredménye, hogy a magyar iparművészet 14 kitüntetésben részesült. Az üvegtárgyakra kitüzött Grand Prix-t két templomablakért Johann Hugó, Árkai Sztehló Lily és Majoros Károly nyerték el. Aranyéremmel tüntették ki Bálint Zoltán és Jámbor Lajos müépitészeket a magyar osztályi művészi berendezésének tervezéséért, Kner Izidort és az Amicus könyvkiadó társaságot a bibliofilkiállitásu könyvekért, valamint Molnár C. Pál festőművészt könyvillusztrációkért. Nagy elismerő oklevelet kapott (Diplom d'Honneur) a Budapest Székesfővárosi Iparrajziskola és Gádor István keramikus. Kitüntető elismerést kapott a Goldberger Sámuel és Fia textilárucég, a szinpadi diszleteket kiállitott Oláh Gusztáv iparművész, a bibliofil kiállitásu könyvekkel szereplő Tevan könyvkiadó cég és végül Kolozsváry Sándor festőművész könyvillusztrációkért.

megirva Bálint Zoltán

~~11~~

irodalmi munkó
dése

A HÁZ Építőművészeti folyóirat melléklete 1908.

(Bálint Zoltán és
társai Jambor Lajos)
cikke
U. 3233

( ) nyilatkozata a nemzeti építészetről.
Pesti Napló 1930
márc. 9. (Követve
itt magyar drámai.)

Bálint Zoltán

A francia reneszánsz és a Loire-völgyi kastélyok.
Irta Bálint Zoltán. Revue de Hongrie, májusi szám.
1914.

(Művészet 1914. 287. l.)

SIGILL. LIBER. ET REG. CIVITATIS QUINQUE ECCLESIEN
I.M.T.

Bálint Zoltán

„A francia reneszánsz és a Loire-völgy kastélyai" c. tanulmányban megjelent a MMÉE Közl. 1914. évfolyamában és külön nyomatban szamos Éppel

ányú könyvtár-felhasználási mozgalom
n és természetesen, a könyvtárak állagát
intézkedésekre is r
nki mélyen érzi azt,
most minden más c
eletreméltó felfogás v
yi miniszter urat, mi
után, 1914. évi a
zélokra utalva, nélk
sára szólította fel a
ett felterjesztés alapj
tt, hogy ebben a kö
igénybe a népkönyv
t sem. Ezen, az említe
és idején, ugyan ki

ságot akarja és tudja is diadalra vezetni.

Ha volt a magyar népléleknek

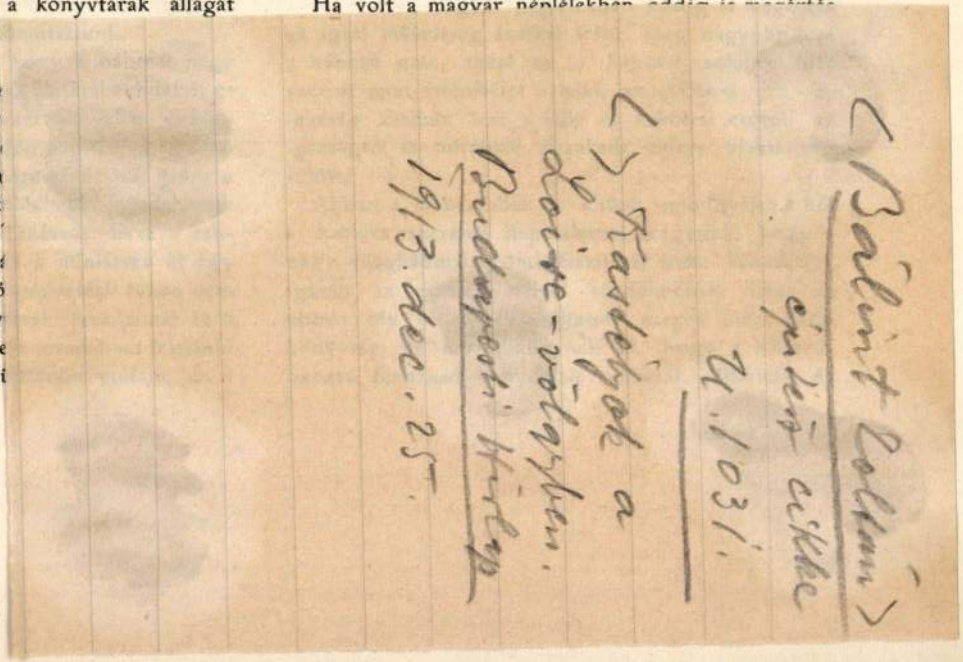

ért kiontott vérükből egy szebb s boldogabb jövő fog virulni a magyar nemzetre.

2. Előadó jelentést tesz az Orsz. Tanács részére kiutalt 10.000 K. államsegély felhasználásának arról a módjáról, amelyről első czikkünk II. pontja alatt részletesen beszámolunk. Az 1256 koronányi, még rendelkezésre álló maradvány felhasználására nézve indítványozza, hogy az összeg a Budapesten lévő révész-utczai rokkant katonákat ápoló kórháznak alkalmas könyvekkel való ellátására fordíttassék, miután e kórházban 1300 ilyen beteget ápolnak s a kórház vezetősége már ismételten kért könyveket az Országos Tanácstól. Az elnök, Berecz Gyula, Scossa Dezső, Szabó Ervin és Ferenczi Zoltán hozzászólásai után az ülés elhatározza, hogy az

kiadásokra rendelkezésre fog állni 60
könyvtárak gyarapítására és segélyezés
dékes lesz 68000 K, a könyvtárkezel
mazására pedig 3000 K. Miután a
132.000 koronát kifejezetten 1914/15. é
mából ajánlotta vissza az államkincstárr
momentum az 1915. félévi költségvetést n
heti, de mert az ország jelenlegi súlyos
folytatólagos megtakarításokat életbevágó
teszi, óhajtandó volna, hogy az Orsz
1915/16-ik félévi javadalmából is bizon
visszaajánljon az államkincstárnak. Konkrét
nem tesz, de kívánatos, hogy a Tanács
cussio tárgyává tegye e kérdést.

Az elnök s többek hozzászólása után

< Bálint Zoltán >

cikke

< > Spanyol képek.
Budapesti Hirlap.
1913. okt. 12.

U. 859,860.

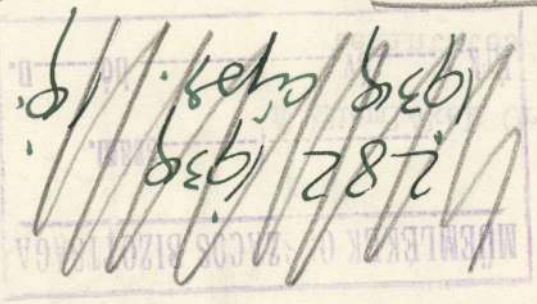

A londoni régi spanyol képkiállításról ismeretes.

M. KIR. OPERAHÁZ

689. szám.
1939.

A Müemlékek Országo

tekintetes Igazg

A magy. kir. O

szobrok lebontásuk előtt Lux

lefényképeztettek.-

Az erre vonatko

bátor szives kiegyenlités cé

<Bálint Zoltán>

épitész cikke

U. 911.

U. 912

< > Angol főnsi paloták. Budapesti Hirlap.

1913 nov. 1

C. Constantinopol
Vetetés (1897: VII. 18-
mostatok 1894: XII. 17-én C
mm. n. a.
1894: VII. 20-án Á
Zalt G. a vetésben kn
1897: VII. 29-én az Ipar

szt. Jánossal.

~~[illegible]~~ jobb kezét kebléré tette ~~[illegible]~~, baljával
ző Jézust ~~[illegible]~~ karolja át. Jobbra, bal térdére eresz-
kkal imádkozik keresztelő szt. János, kinek
ző díszletnél ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. A Madonna ~~[illegible]~~ kendőt, palás-
agas ruhát ~~[illegible]~~ visel.
s dombormű, méretei 23.7 : 20 cm.

~~[illegible]~~
kr. = 268 Kª 80 f.

0.

〈 Bálint Zoltán 〉

cikke

〈 〉 A Pesti Hazai Takarékpenztár tervpályázata. Budapesti Hírlap. 1909. jun. 24.

okt. hó 15-n kelt

ziveskedjék az abban kimutatott

63 fill.-nyi esedékes tartozás

készen, jegyzünk

kiváló tisztelettel

Klösz György és fia

Klösz György

(Bálint Zoltán)

cikke

( ) Modern stílus — magyar stílus. Budapesti Hírlap. 1907 dec. 25. —

(Bálint Zoltán)

cikke

( ) Lukács Béla.

Műcsarnok. 1901.

3. 7.

~~ja~~ balra, talapzatra helyezett tojásdad
jat s bajuszt hord, arcza pedig leberetvált.
ra vetett palástja prémes Felirata a ta-

miad Gouverneur
ngarien etc."
Fol. 359."

i a vmalkeretnek 12.6 : 7.8 cm.

Dr. Szentiványi
Sitklár minalb

Still Lajos [illegible]
Szondy u. 9
Arena ut 109

(Bálint Zoltán)

könyve

1) A francia renesszánsz és a Loire-völgy kastélyai. Bp. 1914.

Az előrajzzal egyidejűleg dolgozandó fel-

Bálint Zoltán

Bálint Zoltán és Zámbor Lajos: A párisi világkiállítás magyar épületcsoportjának tervei. (6K) Bp. 1899.

0, 6K, L, Budapest, 1899.

Bálint Zoltán

Bálint Zoltán: Die Architektur der Millenium-Ausstellung in Budapest.

20,94K, L, ~~Bcn~~ Wien, l. n.

Bálint Zoltán

Bálint Zoltán: Az ~~ezeréves~~ ezredéves kiállítás architekturája

2°, 35K, 48L, Bécs, 1897.

Bálint Zoltán

MMÉE Kötet - 1914.

178. l. (A francia renesánsz és a Loire-völgy kastélyai c. előadásai)

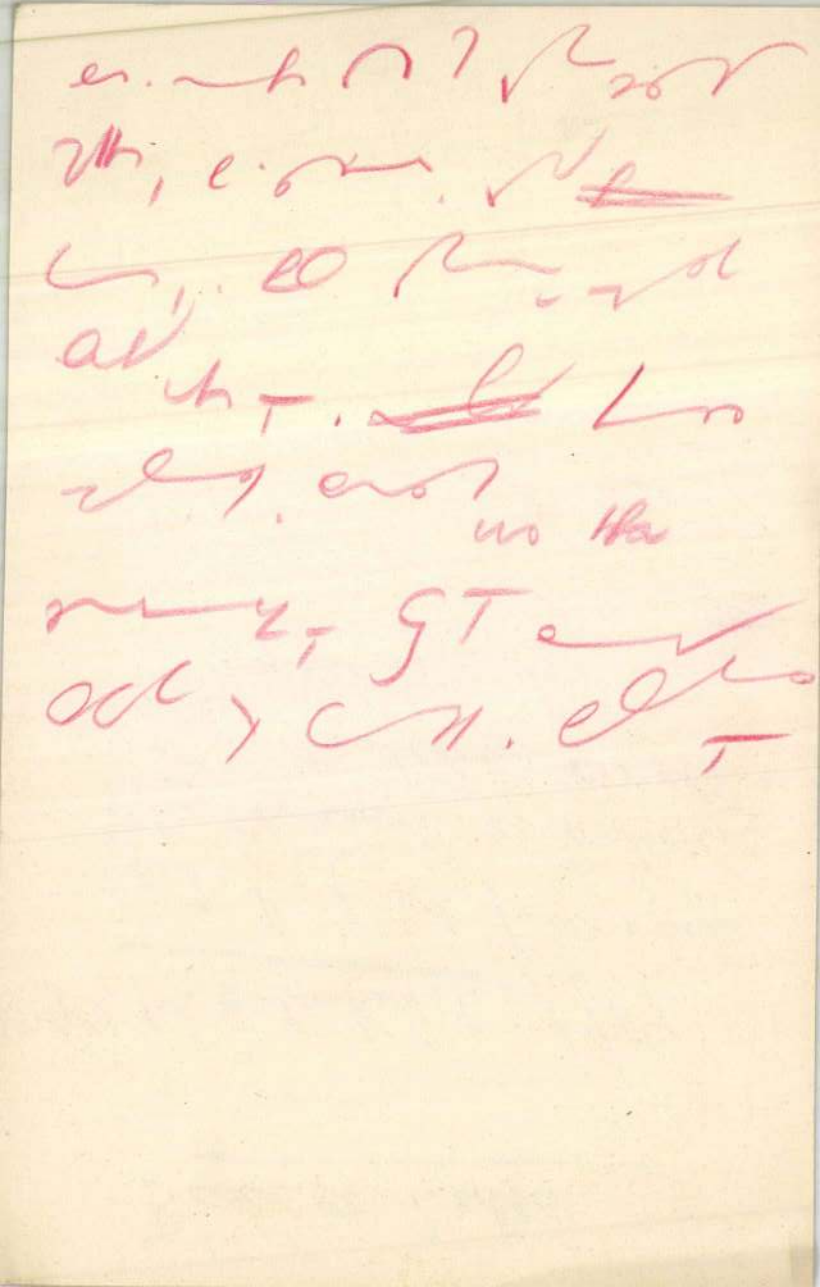

Bálint Zoltán

Univerzet 1914 - 287

cikke

A francia veneszaúsz
és a Loire-vidéki
kastélyok. Revue de
Hongrie 1914.
máj. 10

Cembalo VIII. 243

Bálint Zoltán

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos. A párisi világkiállítás magyar épületcsoportjának tervei. (2-r. 6 drb.) Bpest, 1899. Fermányi Samu könyvomdája.

Bálint Zoltán. Az ezredéves kiállítás architekturája. A kiállítás igazgatóságának, a magyar mérnök- és építészegyletnek, valamint a kiállítási építéseknél közreműködött építészeknek támogatásával kiadja és magyarázó szöveggel ellátta —. (2-r. 48 l. és 35 tábla rajz.) Bécs, 1897. Reisser és Werthner nyomdája.

Nagybánya és az impresszionizmus

vagy a Civódás (1896, Budapest, Szépművészeti Múzeum), az akadémizmus bélyegét viselik. Az utóbbi mű, figuráinak bántóan túlzott gesztusaival és mimikájával akadémista zsánerjelenetek között sem szerencsés alkotás. Súlyos sötétekbe ágyazott színkezelése Fényes korai vásznaira igen jellegzetes. Sötét színekből, ólmosan nehéz formákból bontakozik ki első nevezetes képcsoportja, melynek „Szegény emberek élete" összefoglaló címet adta. Egyes képei — Özvegy, Fiatalok, Anyátlan gyermekek, Miért éltek?, Napszámos, Öregember, Szegényember és Öregasszony — megegyeznek abban, hogy a proletár-életből mutatnak be kevés alakos helyzetjeleneteket. Egy nemzedék távolságából úgy érezni, hogy indítéka irodalmi volt. Nyilván Zola tárgyköre s azon túl ciklikus előadási módja lebegett szeme előtt. A kortársak szocialista festészetnek tartották, összetévesztve, mint általában szoká-

〈Bálint Zoltán〉

〈〉 Az ezredéves kiállítás architektúrája. 2-r. 35 kép
48 l. Bécs 1897

〈〉 Die Architektur der Millenneum-Ausstellung in Budapest. 2-r. 99 Kép
Wien é. n.

〈〉 és Jámbor Lajos / A párisi világkiállítás magyar épületcsoportjának terve.
6 kép — 8 l. Pest 1899

Bálint Zoltán

l

Déry 1927

10. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

< Bálint Zoltán >

könyve

< > Az Ezredéves Kiállítás architektúrája. Bécs, 1896.

Fol.

Schroll

~~Foltai~~

Bálint és Jambor Lajos

épületei

Nagybányai kiáll. kat.

1912 60, 61

Terra sigillata tál VI. 280

Bálint és Jámbor

ród
2

Magyar Pályázatok

1906. 6. sz. (A pa-
liczi fürdő pálya-
tervei.)

megvett terv-

P műszaki raj-
zokkal-

~~Függők, aranyszott czüstből~~ VII. 246.

Bálint és Jámbor

vád

z

Magyar Pályázatok

1906. 8. sz. (Ligeti Miklós műterme és nyaralója, képpel és alapraj zokkal.)

Fentiek tervezték

~~Fegyverek vasból~~ VII. 248.

Bálint és Jámbor

műm céd

Erőd

Magyar Pályázatok

1906. 8. sz. (A nagybányai vigadó pályatervei, műszaki rajzokkal.)

I. díj és kivitel

Bálint és Jambor

- *Magyar Pályázatok.* 1903. 2, 6, 12. sz. — 1904—5. 2. sz. (A nagykanizsai főgymnasium és társház tervpályázata.) — 1905—6. 2, 5. sz. — 1907. 3. sz. —

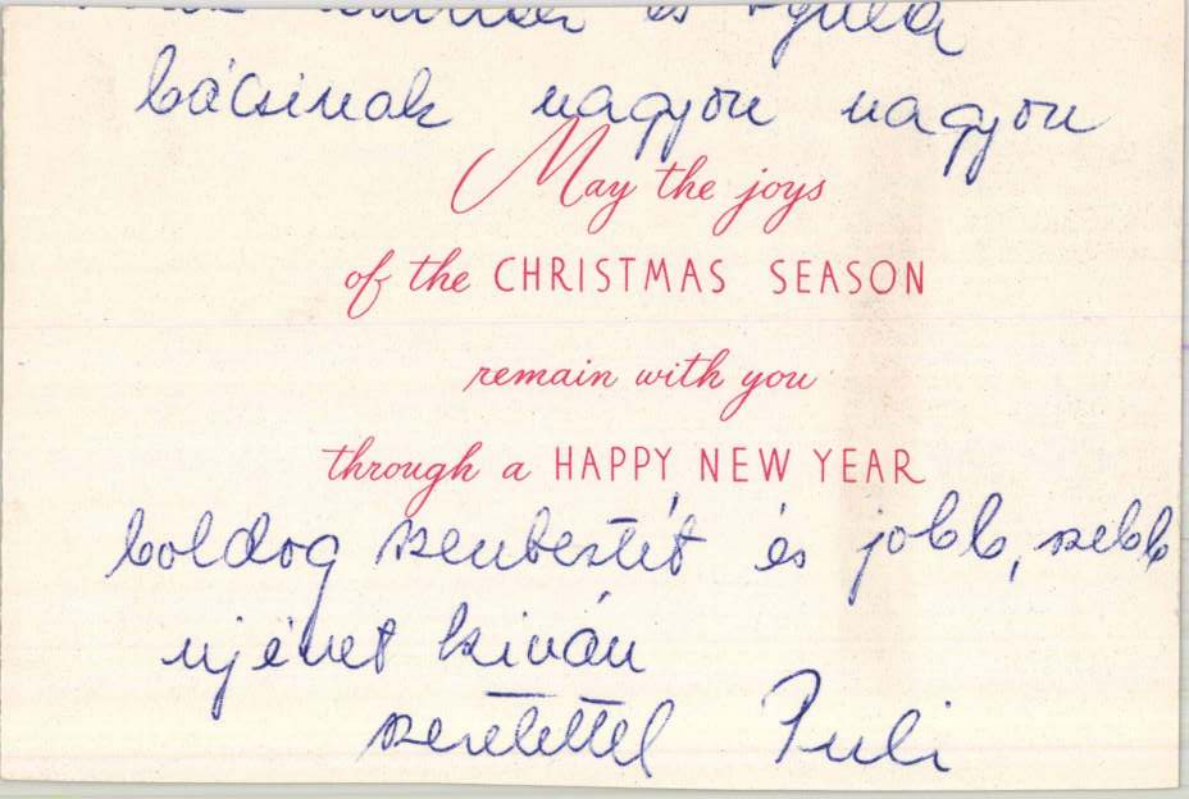

[illegible] és szülő
bácsinak nagyon nagyon

May the joys

of the CHRISTMAS SEASON

remain with you

through a HAPPY NEW YEAR

boldog szentestét és jobb, szebb
ujévet kiván
szeretettel Puli

Bálint és Jámb

nincs
ed
2

Magyar Vilmos:

A Nemzeti Kinház
tervpályázata. II –
Épitő Ipar. 1913.
5. 4. képekkel

Bálint és Jambor

az 1913. évi pályázaton
II. díjat nyertek

Magyar Orlmus: A
Nemzeti Szinház terv-
pályázata. I. Epitő
Ipar 1913. 4. sz.
képekkel.

Bálint és Jámbor

nincs
cédula
ired

Magyar Vilmos: A régi és az új Nemzeti Szinházról. Épitő Ipar. 1913. 21. sz. (Képpel és tervrajzokkal.) (ekk

BUDAPEST, 1943 november 18

IX., RÁKOS-UTCA 10

TELEFON: 81-5-95

klás!

Bálint és Tarnbor

nincs
cíd.

csód
z

Magyar Vilmos:

A Nemzeti Színház tanul-
mányterveli. Építő Ipar
1913. 22. sz.

Zoltán

Bálint és Jambor

1905. vezet vettek a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank zártkörű pályázatán megbízást nem kaptak

Magy Alp

123.1

állittatik ki. Két példány a tárgyakat tartal-
ldány pedig — a csatolt portomentes boriték
nybiztosságnak (Budapest, IV., Bécsi-utcza 3.)

1534. Markus Samu, Budapest.

Bálint és Jambor

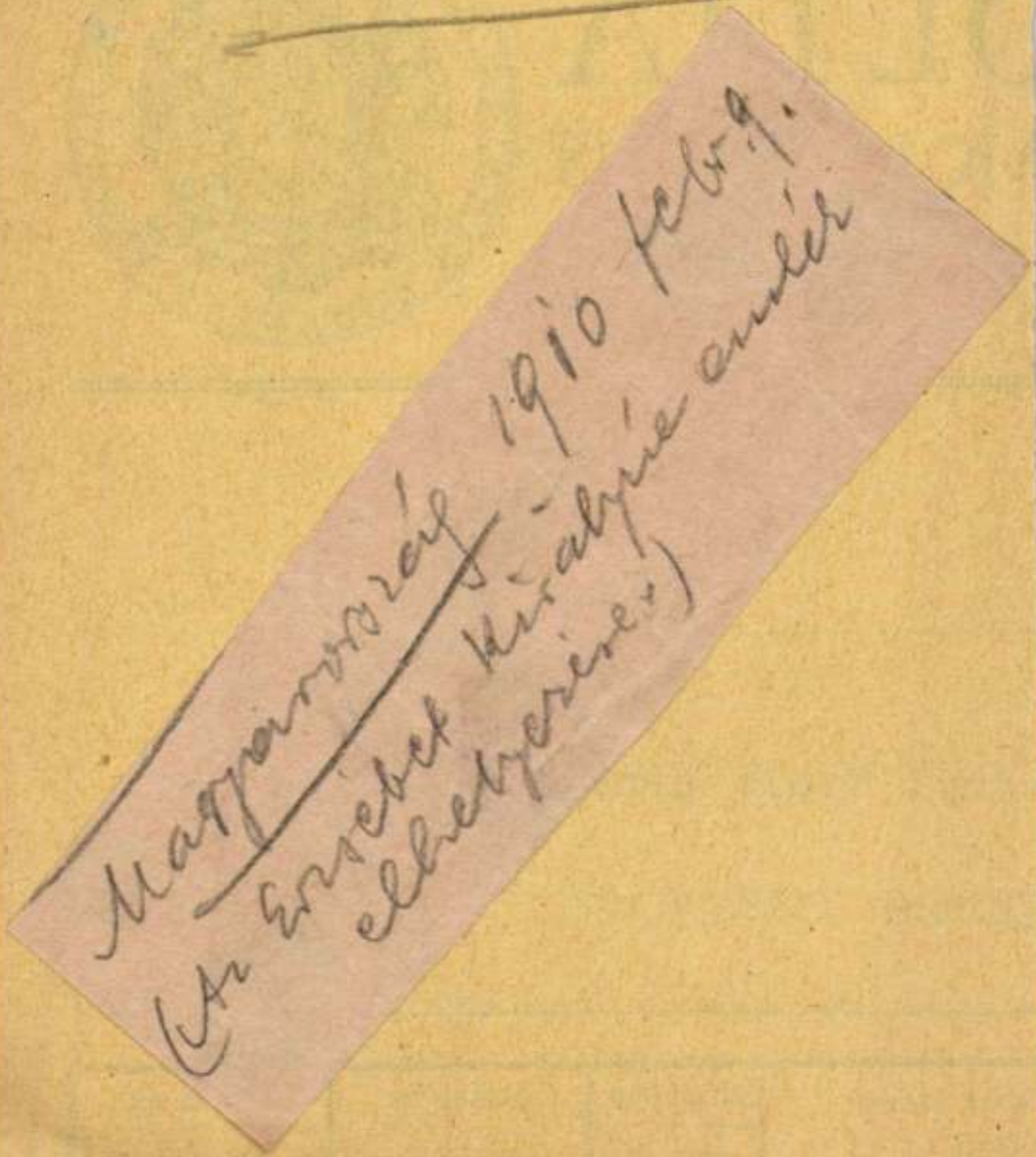

MI NYOMDA

OLTJA

AJOS-UTCA 18

LAPÍTÁSI ÉV 1577

K: 37.473 ÉS 57.124.

---

ványi Gyula urnak,

Horthy Miklós ut

CSAK JELEN LEMBE	EGYSÉGÁR		ÖSSZES ÁR		ÖSSZES ÁR	
	AP	f.	AP	f.	AP	f.

Bálint Zoltán és

Jámbor Lajos

Malkowsky

262, 263. l.

képpel.

Vác megyei város közműveitől

136/1945. közmű sz.

T. fogyasztónk!

Értesítjük t. fogyasztóinkat, hogy a felemelt díjak megnövekedett kiadásaink ideiglenes fedezésére szolgálnak mindaddig, míg a Közellátási miniszter úrnak az árrendezésre vonatkozó s minden a díjakat érintő árényező figyelembevételével megállapítandó díjak mértékéről rendeletileg nem intézkedik. A jelenleg engedélyezett szorzószám a multévi díjaknak tízszerese. A vízdíjaknál a szorzószám április és május hóra egyenkint ötszörös, június hótól kezdve tízszeres.

Vác, 1945 július 4.

Vác m. város közművei üzemvezetősége

Pestvidéki Nyomda Vácon 336/45

LÓNYAY-UTCA 25—27. NEY SIMON szobrász LONYAY-UTCA 25—27
MODERN IPARMÜVÉSZET
ÉPÜLET DISZITÉSEK. DOMBORMŰ VÁLLALAT. STUCCO MENNYEZETEK
TELEFON 69—74. PLAQUETTEK ÉS IPARMŰVÉSZETI TÁRGYAK FÉMBŐL TELEFON 69—74.

rint az épitőipari ügyekben a bíróságoknál gyorsabb legyen a peres eljárás.

Következett a napirend második pontja: Gunszt József előadása Munkabér és munkateljesitmény cimén. Gunszt beszéde végén a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

Az épitőiparosok országos nagygyülése szükségesnek és az épitőipari szövetségek feladatának tartja, hogy teljes erővel odahassanak, hogy ez idő szerint és addig, mig a munkások részéről a munka- és bérszerződések pontos megosztására komoly akarat nem nyilvánul, vegyük a kollektiv munkaszerződések kötése kerültessek, de ha ilyen kötése mégis szükségesnek mutatkoznék, a munkaadók és munkások közt az állandó és békés viszony biztositása végett minden munkásszerződésben, legyen az akár kollektiv, akár csak egyes felek közt kötött, a minimális és az átlagos bérek leköté se mellőztessék, hanem egységes munkabér biztositassék, és egyenértékképen a teljesitendő munka mennyisége is mindenkor kikötessék.

Lencz Sándor és Streiman Miksa hozzászólásai után a nagygyülés a javaslatot elfogadottnak jelentette ki. Ezzel a nagygyülés napirendje kimerült.

Az ülés bezárása előtt Ney Béla ministeri tanácsos, mint a Magyar Mernök- és Épitészegyesület és Bálint Zoltán müépitész, mint a Magyar Épitőművészek Szövetségének kiküldöttei szólaltak föl és örömüket fejezték ki az impozáns lefolyásu kongresszus magatartása fölött.

Ezután az elnök megköszönte a kongresszus tagjainak az általános érdeklődést és felhivta őket, hazamenetelük után a lehető legrövidebb idő alatt alakitsák meg a kongresszus határozatainak alapján a helyi szövetségeket és tudatta a nagygyülés tagjaival, hogy miként a szocialistak, ügy ők is, ha szükséges, egy-egy vidéki szövetség megalakitásánál központi kiküldöttel képviseltetik magukat. Ezzel a nagygyülést berekesztettnek nyilvánitotta.

A vállalkozás körében előforduló jogesetek.

Kártérités iránti perben (házépitésből kifolyólag) a kereset alapjául vett tények és mulasztások fennforgása és azoknak az előállott károsodással való okozati összefüggése felperes által bizonyitandó.

(Curia 1906. november 28. 4502 | 905. sz. a. VI. p. t.)

A kir. Curia: Mindkét alsóbiróság itéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasitja.

Indokok: Felperes keresete azon alapszik, hogy 1897-ben alperes épitőmester által házat épittetvén, alperes az épület nyugoti részén lévő 2 szoba és előszoba alapozási munkálatait lazán és nedves anyagból készitette és ennek folytán az épitkezés ezen részében nem sok idő mulva javitásra szorulván, alperes a helyreállitási munkálatokat is helytelenül végezte, a szobák feltöltését nedves és gombákkal fertőzött földdel eszközöltette, aminek következtében 1901. tavaszán az épületben gomba fejlődött s azt megrongálta, s az ennek következtében szükségessé vált és alperes által el nem végzett helyreállitási munkálatok árát igényli kártérités cimén. Ezen a jogalapon az alperes tagadásával szemben azt kellene a felperesnek bizonyitania, hogy a kártérités alapjául a keresetben megjelölt tények és mulasztások tényleg fenforognak, s hogy felperes károsodása azoknak okszerü következménye gyanánt állott elő. Felperes azonban bizonyitási kötelezettségének egyik irányban sem felel meg. A felperes tanui ugyanis arról, hogy alperes a szóban forgó helyiségek padozata alatt a feltöltést az általa végzett helyreállitási munkálatok alkalmával, amely időpont egyedül döntő azzal szemben, hogy alperes az eredetileg végzett munkálatokat helyreállittatta, nedves földdel eszközöltette volna, mit sem tudnak, és csak azt bizonyitják, hogy 1901. év tavaszán, — tehát az alperes által végzett helyreállitás után több év mulva, mikor felperes a padozatot felszedette az alatt nedves és penészes gombával telitett föld találtatott, ez azonban egyáltalán nem szolgálhat bizonyitékul arra nézve, hogy az alperes által évekkel ezelőtt a feltöltésre használt anyag nedves, és nem megfelelő volt volna, és amellett éppen nem tekinthető kizártnak az, hogy a feltöltésre használt anyag az 1897-ben eszközölt helyreállitási munkálatok alkalmával száraz és megfelelő volt és az 1901. évben történt ujabb helyreállitásig a talaj nedvesség által romlott meg, annál kevésbbé, mert felperes nem tagadta alperes azon állitását, hogy felperes haza a Szinva pataktól par ölnyi távolságra fekvő vizes talajon épült és mert különben is K. épitész, tehát megfelelő szakértelemmel biró tanu kellően indokolt véleménye szerint felperes károsodását nem a feltöltésre használt anyag meg nem felelő volta, hanem a talajnedvesség idézte elő. Minthogy pedig felperes a helyiségek padozatának feltöltésére használt anyagot eltávolittatta és ujjal pótoltatta, ennek következtében pedig most már a kereset alapjául vett tények és mulasztások fenforgása s azoknak az előállott károsodással való okozati összefüggése szakértői szemle utján sem állapitható meg: ennélfogva felperes keresetével mindkét alsóbiróság itéletének megváltoztatásával elutasitandó volt.

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A főváros magánépitési albizottság 1907. január hó 21-én Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását: a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre**: 11184. Hudetz János (VII. Rottenbiller-u. 6. sz.) a VII. Utász-u. 15. sz. 3 em. ház — 8124. Danubius hajó és gépgyár r. t. (V. Csuka-u. 4. sz.) ugyanott két emeletes épület — 9513. Magyar fémlemez ipar r. t. (VII. Erzsébet kiralyné-ut 57.) ugyanott raktár épület, ép. Benedek Dezső — 11168. Schlick-féle vasöntőde és gépgyár r. t, (VI Váci-ut 1694 | 3 hrsz.) u. o. toldalék, ép. Wellisch Sándor és Gyula — 255177. Gattaringer Oszkár (VIII. Reviczky-tér 1.) a VII. Kövér Lajos-u. 2292. hrsz. a. toldalék — 5312. Hazai kőolaj ipar r. t. (X. Gyömrői-ut 1404. hrsz.) ugyanott vizderitő medence, ép. Pessi Giovanni — 11589. Ott Lajos (I. Alkotás-u. 12.) az I. Istenhegyi-ut 9942. hrsz. a. vasrácskerités, épm. Schneider József — 5295. Scherenhoffer K. Valéria (IV. Szervita-tér 4.) u.o. vasléjtcső épitésére vonatkozó tervei jóváhagyattak b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra**: 12648. Weisz Lipót (VII., Rákóczi-ut 14.) a VII., Dohány-utca 9. sz. a. — 10354. Dr. Deutsch Ernő (V., Erzsébet-tér 16.) a VII., Erzsébet-körut 44. sz. a. — 2799. Droszt Edéné (VIII., Baross-utca 85.) ugyanott — 11576. Haggenmacher Károly (V., Rudolf-rakpart 8.) a II., Margit-körut 54. sz. a. — 9538. Zichy Béla gróf (VI., Szegfü-utca 3. sz.) ugyanotti házra vonatkozó épitési tervek jóváhagyattak; c) **jóváhagyásra ajánlttattak**: 6008. Schlesinger Alajos az V., Váci ut 30. sz. alatt — 282861. Nemzeti Szalon-Egyesület az V., Erzsébet-téri kioszkban — 274149. Schultes Emil az I., Fehérvári-ut 13650. hrsz. a. — 10351. Gaál Samu a II., Fazekas-utca 14. sz. a. 10359. Franklin társulat a IV., gróf Károlyi-utca 6. szám alatt — 8140. Stern Gyula a VIII. kerület Rákóczi-ut 9. szám alatt — 10377. Lujza gőzmalom r.-t. a III., Kolosy-tér 4668. hrsz. a házra vonatkozó tervek; d) **gépekre és felvonókra**: 7278 Szenes Ignác (VI., Lehel-utca 23.) — 5990. Pesti magyar kereskedelmi bank (V., Dorottya-utca 1.) — 5989. A kartonnyomó ipar és textil kereskedelmi r.-t. (III., Lajos u ca 127.) — 3956. Herczeg testvérek (V., Szabadság-tér 15.) — 3950. Első magyar részvény serfőzde (X., Jászberényi-ut 11.); — e) **elutasittattak**: 4471. Fodor Berci az I., Gellérthegy 13143. hrsz. a. — 8057. Lenz Lambert a II., Kacsa-utca 3057. hrsz. a. — 8149. Munkácsy Sandor a II., Debrői-ut 6671. hrsz. a. — 6542. Stasiak Jenő az I., Taltos utca 6. sz. a. házra vonatkozó tervek.

Kinevezések.

A kereskedelemügyi minister Bartos Imre kir. mérnököt a kőmüves-, kőfaragó- és ácsmesteri képzettség megvizsgálására Besztercebányán szervezett bizottság elnökévé, Dömötör Alfréd kir. mérnököt pedig ugyane bizottság tagjává nevezte ki.

Pályázatok tervkészitésre.

A szabadkai uj városháza tervpályázatának zsürije az első dijat Komor és Jakab, a masodikat Bálint és Jámbor budapesti épitészeknek, mig a harmadikat Raichl Ferenc szabadkai épitésznek itélte oda. A zsüri megvételre ajánlotta a Homo Novus és Szent István jeligéjü terveket.

Pályázatok állásokra.

Épitőmesteri állás. Az Urikány-zsilvölgyi magyar kőszénbánya r. t. lupényi telepe részére egy épitőmestert keres, kinek feladata a vállalat összes épületeire (körülbelül 700 lakóház, irodák stb.) felügyelni, uj épitményeket létesiteni, továbbá egy téglagyár és mészégető felépitését és üzemét vezetni. Azonkivül hatáskörébe tartozik egy kis gépberendezésü ács- és asztalosműhely üzeme és felügyelete. Olyan pályázók, kik ezeknek a teendőknek a teljesitésére képeseknek érzik magukat, felszólittatnak, hogy curriculum vitae-vel és bizonyitvány-masolatokkal felszerelt folyamodványaikat a fizetési igények megjelölésével a bányaigazgatósághoz Lupényban küldjék be.

Háztulajdonosok és épitészek tisztelettel értesittetnek, hogy a 17 év óta elismert korrekten működő bankbizományos **Krausz Mór** lakását **Andrássy-ut 1. szám** alá áthelyezte. Kieszközöl kölcsönöket budapesti házakra és földbirtokra, vagyis magas összegü **épitési kölcsönöket** és **iparosoknak személyhitelt.**

Eredeti Meidinger rendszerü szabályozó-, töltő és szellőző **kályhák**

minden kivitelben.

BUDAPEST és BÉCS

EHRLICH J. és H. Meidinger kályhagyára.

BUDAPEST, IX. ker., Lónyay-utca 15. szám.

Központi légfütések.

Meidinger caloriféres-ek cserépburkolatban.

Cs. és kir. kiz. szabadalm.

Siemang-Ehrlich-féle **kaszárnya kályhák.**

Mérnöki munkálatok.

Felmérési és kitüzési munkák. Vlajkovec temesmegyei község közdülő utainak felmérési és kitüzési munkái valamint a szükséges kő és faanyag szállitása tárgyában a község elöljárósága pályázatot hirdet. Az utak összterülete 170 hold és kataszteri térkép alapján tüzendők ki. Szállitandó 250 darab 70 cm. magas és 15 cm. oldalszélességü határkő — és 1000 darab 80 cm. magas és 15 cm. oldalszélességü — keresztfával ellátott tölgyfaoszlop. A mérnöki munkára és az anyagra nézve külön-külön ajánlat teendő, bár együtt is lehet pályázni. A fuvarokat és napszámosokat a község szolgáltatja. Irásbeli ajánlatok f. é. január 30-ig nyujthatók be.

Törzskönyvezés. Békés község mezei utainak törzskönyezésére a f. é. január hó 15.-én megtartott tárgyaláson a következő mérnökök pályáztak: Székely József (Csáktornya) 15 koronával kilométerenként azonban a ministeri rendelettől eltérő kivitelben, Adler Kálmán (Mezőkövesd) 11 koronától 36 koronáig, Balogh Lipót (Szabadka) 29 kor. 50 fillérrel, Keményy Béla (Nagyvárad) és Jakabfy Lajos (Berettyóujfalu) 29 kor. 50 fillérrel, Herzog József (Békés) 36 koronával, Bruder Ignác (Győr) 37 koronával, Erdős Ferenc (Kiskundorosma) 38 koronával, Szőllősy Kálmán (Nagybecskerek) 50 koronával kilométerenként. Az ajánlatok felett a legközelebbi képviselőtestületi ülés fog dönteni.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. minister a boldvavölgyi h. é. vasut részvénytársaságnak a m. kir. államvasutak Miskolc-tiszai pályaudvar állomásától kiindulólag Felsőzsolca, Alsózsolca, Sajólád, Onod, Nagyecs, Sajószöged, Heőbába, Nemesbikk, Tiszakürt, Tiszatarján, Tiszakeszi, Árokfő, a Révcsege, Dorogma, Tiszabábolna és Tiszavalk községek érintésével a debrecen—füzesabonyi és óhát—polgári h. é. vasut Poroszló állomásáig, továbbá Felsőzsolcától való elágazással Sajóarnót, Sajópálfalva, Sajóvámos és Senye községek érintésével a boldvavölgyi h. é. vasut Boldva állomásáig s végül Sajószögednél való elágazással Sajóoros község érintésével Szederkényig, illetve a tiszai révig vezetendő 0.70 m.-es keskenynyomtávú gőz- és motorüzemű h. é. vasutvonalra; — Barthalos István ügyvéd zalalövői földbirtokos pápai lakosnak az épités alatt levő Körmend-muraszombati h. é. vasut Zalalövő állomásából kiágazólag Cséb, Salomvár, Felsőbagod, Alsóbagod, Apátfa és Andráshida irányában a dunántuli h. é. vasutak Zalaegerszeg állomásáig, valamint Zalalövő állomásból kiágazva Kálosfa és Baksa, esetleg Nova irányában a dunántúli h. é. vasutak Csömödér, illetve Redics állomásáig vezetendő gőzmozdonyú h. é. vasutvonalra az előmunkálati engedély érvényét további egy év tartamára megújította; Deutsch Salamon mérnök, budapesti lakosnak a gyulafehérvár—zalatnai h. é. vasut Zalatna állomásától Abrudbányáig vezetendő egysines lóvonatú, esetleg 0.70 méteres keskeny nyomtávú gőzmozdonyú helyi érdekű vasutvonalra; Dalma Ármin épitési vállalkozó budapesti lakosnak, a m. kir. államvasutak Csurgó állomásából kiágazólag Iharos község érintésével Iharos-Berényig vezetendő szabványos nyomtávú helyiérdekű vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; valamint tudomásul vette, hogy Pallós Ármin épitési vállalkozó a részére a m. kir. államvasutak Oravica állomásából kiindulólag Brestyán, Greovác, Kákova, Komoristye, Torotik, Nagyszurduk, Doklin, Királykegye és Füzes községek érintésével a m. kir. államvasutak Zsidovin állomásáig gőz-, esetleg motoros üzemü rendes nyomtávú helyi érdekű vasutvonalra; — továbbá a m. kir. államvasutak Németbogsán állomásából kiindulólag Momo és Kölnök községek érintésével Resicabányáig vezetendő rendes nyomtávú gőzmozdonyú, esetleg motoros üzemű helyi érdekű vasutvonalra megadott előmunkálati engedélyeket Brankovics Péterre ruházta át s illetve az ezen előmunkálati engedélyekből folyó jogokat és kötelezettségeket Brankovics Péter vette át; Brankovics Péternek a minister ugyanezen rendeletével Németbogsántól Resicbányáig vezetendő h. é. vasutvonalra kiadott előmunkálati engedély érvényét további egy év tartamára megújitotta azzal, hogy az utóbb emlitett helyiérdekü vasútvonal csakis a gőzüzem alapul vétele mellett tervezhető; Guáry Miklós, ifj. Deutsch Samu, Deutsch Tivadar és Reiszig Alajos szombathelyi lakosoknak a m. kir. államvasutak Szombathely állomásától Nárai, esetleg Jaák, Pornó, Felsőbeled, Alsóbeled, Monyorókerék, Szentpéterfa, Kertes és Németsároslak érintésével Pinkamindszentig vezetendő rendes nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekü vasutvonalra az előmunkálati engedély érvényét további egy év tartamára meghosszabbitotta; — Olgyai Molnár Pál budapesti és dr. Neumann Izidor ceglédi lakosoknak a m. kir. államvasutak Budapest—Ferencváros állomásától Erzsébetfalva, Kossuthfalva, Gubacspuszta, Soroksár, Alsónémedi, Bugyi, Felsőpeszér és Alsópeszér irányában Jászkerekegyházáig vezetendő szabványos nyomtávu gőzüzemü helyi érdekü vasutvonalra az előmunkálati engedélyt ujból megadta.

Villamos közuti vasut Zomborban. F. hó 15-én Hauke Imre polgármester elnöklete mellett értekezletet tartottak Zomborban a villamos közuti vasut ügyében, melyen Schäffer József tervező mérnök is megjelent és ismertette az épitendő villamos vasut terveit. A szabványos nyomtávu közuti vasutat felső vezetékkel részben egy vágánnyal, a Bajai uton azonban kettős vágánnyal személy és teherforgalomra tervezik. Az előmunkálati engedély iránti kérvényt a bizottság pártolólag terjesztette fel a kereskedelemügyi miniszterhez.

Közigazgatási bejárás. A Kammertestvérek budapesti cég a budapest—ceglédi vonal 2775/2778. sz. szelvenyei mellett fekvő textilgyárához iparvágányt szándékozik vezetni. Az iparvágány közigazgatási bejárását január hó 18-án tartották meg.

Uj iparvágányok. Az államvasutak Bercsényi falva és Kisberezna állomásai között a 312+2·80 sz. szelvénynél a nyilt pályából kiágazólag Weisz és Spiegel fakereskedők, nagybereznai cég telepére rakodó csonkavágány épül. — A 200 m. hosszú vágány nevezett cég telepének vasuti forgalmát van hivatva megkönnyiteni. Az első magyar papiripar részvénytársaság budapesti cég a csetnekvölgyi h. é. v. Nagy-Szlabos és Ochtina állomásai között előbbitől 2·395 km. utóbbitól 3·937 km. távolságban a 214+13 sz. szelvényből kiágazólag 88.5 m. hosszú iparvágányt szándékozik vezetni hirschi facsiszoló telepére. A tervezett iparvágány célja az, hogy a facsiszoló gyár üzeméhez szükséges és vasuton é kező szén és fa közvetlenül a gyárba állittassék ki és az ott foldolgozott faanyaggal megrakandó kocsik onnan további feldolgozás végett a cég nagyszlabosi gyárába szállittassanak. A „Danica“ vegyi ipar részvénytársaság zágrábi cég Gyékényes és Kapronca állomások között a 119+40 sz. szelvényben a nyilt vonalból elágazólag a pálya közvetlen közeleben, a 7. sz. őrház mellett fekvő gyártelepére gőzüzemü iparvágányt szándékozik vezetni. Az iparvágány 665 m. hosszúságban terveztetik és egy 400 m. hosszú csonkavágánya is lesz. A vágány közvetitésével úgy a vegyészeti gyártelep részére érkező és ott feldolgozandó anyagok, mint a gyár termékei Kapronca állomásról és viszont onnan szállithatók lesznek. A telep és a két szomszédos állomás között távbeszélő összeköttetés is fog létesülni.

A fogaras—nagyszebeni vasut előmunkálatai elkészültek és a financirozás kérdése is megoldottnak tekinthető. A 68 km. hosszu vasut épitését Schiffer Miksa budapesti mérnök fogja végezni. E nehéz terepviszonyok között épitendő vasut költségei $7^1/_2$ millió koronával vannak megállapitva. A munkálatokat valószinüleg már a tavaszszal megkezdik.

A balatonparti vasut. Balatonfüred község képviselőtestülete a balatonparti vasutra negyvenezer koronát szavazott meg, és pedig huszezret a község hozzájárulásaként és huszezret az aláirt törzsrészvények értéke és megváltása fejében.

A szepes—gömöri vasut. Igló város mult heti közgyülésén, a szepes—gömöri vasut kiépitéséhez 1 millió korona törzsrészvény jegyzését mondták ki.

Vizépitészet és szabályozás.

Az ármentesitő-társulatok köréből. A Szeged—martonosi ármentesitő társulat egyesülni szándékozik a horgos—martonosi és a sövényháza—szegedi ármentesitő társulattal. A tárgyalások most folynak. — A bodrogközi Tiszaszabályozó Társulat legutóbb gróf Mailáth József elnöklésével tartott közgyülésén a megüresedett választmányi tagsági helyre gróf Széchényi Ernőt választották meg. Tárgyalták azonkivül a költségvetést. — Az akli—dabolci lecsapoló társulat legutóbbi közgyülésén kimondották, hogy a halmi—tamásváraljai törvényhatósági közut déli oldalán fekvő idegen területeket az ártérbe ezidőszerint nem vonják. A paks—fadd—bogyiszlói ármentesitő társulat közgyülésén elnökké Mádi Kovács Istvánt választották meg.

Öntöző müvek létesitése. Dessewffy Miklós gróf vencsellői uradalmában gazdasági tekintetben jelentős ujitás megvalósitását tervezik. Mintegy 70 holdnyi rétterületet fognak mesterséges öntözés alá, a Tisza folyó mel-

KÖZPONTI FÜTÉSEK } minden rendszer szerint.
SZELLŐZTETÉSEK }

SZIVATTYÚ-TELEPEK

Légszesz-, vizvezeték- és csatornázási berendezések.

Épület és disz- **BÁDOGOSMUNKÁK** kivitelét elvállalják

Telefon 22—25. **CROSS CHARLES E. LEWIS UTÓDAI Budapest, V., Csáky-utca 18. sz.** Telefon 22—25.

RÁKOS MANÓ szobrász

TELEFON 75 60. Budapesten, VII. ker., Bálint-utca 9. (Aréna- és Thököly-út mellett.) TELEFON 75—60.
Készit mindennemü GIPSZ-, KŐ-, MŰKŐ-, STUCCATUR-, RABITZ- ÉS MŰMÁRVÁNY-MUNKÁKAT. Ajánl mint különlegességet
STUCCOMENYEZETEKET.

SCHLIESZER NÁNDOR
kárpitos, diszitő és papirkárpitozó (tapétázó)
Elvállal: **Salon, ebédlő, férfi-szoba** és **angol bőrbutorok** készitését a legjobb s legizlésesebb kivitelben. — **Önműködő** és zsinóros vászon rollók megrendelés szerint gyorsan készittetnek; **TAPÉTÁZÁSOK** bel- és külföldi minta szerint szolid árak mellett. — **VIDÉKI** megbizások különös figyelemmel eszközöltetnek,
Budapest, VII., Erzsébet-körut 18. szám.

KŐSZÉNBÁNYA ÉS TÉGLAGYÁR TÁRSULAT PESTEN,
EZELŐTT DRASCHE
Budapest, VI., Teréz-körut 22. sz.
Telefon 34—61.
Keramit kocsiut kövek, járdalapok, faltéglák, csatornakövek. Stero pillér téglák. Disztéglák sárga, vörös, bőr és más szinben. **Tüzálló chamotte téglák.** Zománcozott disztéglák, Reform választó faltéglák, sikfödém téglák. Travers (vastartány) téglák, cseréppzsindely közönséges és zománcozott. **Porcellánfayence lemezek. Szigetelők. Egészségügyi cikkek. Árjegyzék dijmentesen.**

GROSZHEIM H. UTÓDA
VARGA ÁRPÁD
hatóságilag engedélyezett elektrotechnikai, villanyvilágitási és mechanikai müintézet
BUDAPEST, Főherceg Sándor-utca 30/b. szám.
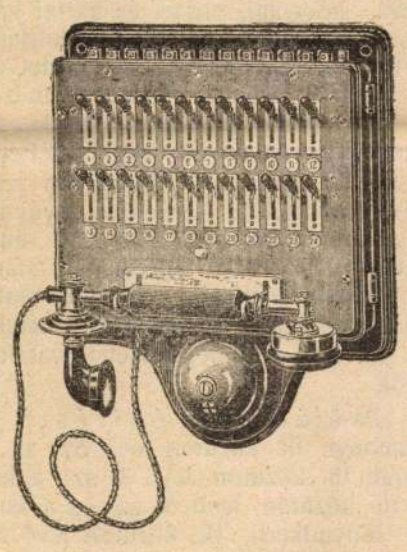
Készit és elvállal villamos világitási és erőátviteli berendezéseket. Telefon, villamos csengetyük, légszesz, petroleuumlámpák és csillárok átalakitását. Ivlámpák karbantartása. Ugymint: Mathematikai és fizikai műszerek, rajzeszközök, tanszerek, találmányok és minták készitését. Motorok és Dinamók nagy javitó műhelye. Javitások elfogadtatnak és pontosan valamint jutányosan eszközöltetnek.
Telefon: 119—39.

Figyelmeztetés.

Akinek kubikusokra, földmunkásokra, vagy bármilyen erdei vagy gazdasági munkásokra van szüksége, forduljon ezeknek szegődtetése végett közvetlenül a m. kir. földmivelési ministerium munkásügyi osztályához, a hol a munkaközvetités teljesen dijtalanul eszközöltetik. Szóbeli, levélbeli és távirati megkeresésre dijtalanul válaszolnak. Cim Földmivelési ministerium munkásügyi osztálya Budapest, Nádor-utca földmivelési ministerium, II. emelet 78. szám.

Versenytárgyalási hirdetmények.

a) Épitő munkálatokra.

Budapest. (Közjótékonysági intézet épitése.) Budapest székesfőváros tanácsa az V. ker. Vág utca 1325 hrsz. alatt épitendő Közjótékonysági intézet épülete következő munkái és szállitásainak vállalatba adására versenytárgyalást hirdet és pedig:

1. a föld-, kőmives- és elhelyező munkákra,
2. a kőfaragó és műkő munkákra,
3. a fal- és vasgerenda-kötővasak munkáira,
4. az ácsmunkára,
5. a tetőfedő munkára.

Az irásbeli ajánlatok a felsorolt munkanemek mindegyikére külön-külön teendők. Az ivenként egy kor. bélyeggel ellátott ajánlatok szeptember 21-én d. e 9 óráig dr. Wildner Ödön tanácsjegyző vagy helyettese kezéhez (Központi városház, I. emelet 99.) kell benyujtani. Bánatpénz: 1. a föld-, kőmives és elhelyező munkák után 10·700 k; 2. a kőfaragó és műkő munkák után 1400 k; 3. a fal- és vasgerenda kötővasak munkái után 250 k; 4. az ácsmunkák után 750 k; 5. a tetőfedő munkák után 150 k. A bánatpénz készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban a versenytárgyalást megelőző napon déli 12 óráig a székesfőváros központi pénztárába, vagy bármelyik kerületi előljáróság pénztárába teendő le. Az ajánlatok ugyanazon napon d. e. 11 órakor fognak a központi városháza II. em. 198 sz. (jogügyi) üléstermében felbontatni. Az ajánlati ürlapot és a költségvetést, valamint az általános és részletes munkafeltételeket, a költségvetési függelékkel és a szerződés tervezetével együtt a jelentkezők az elnöki ügyosztályban (I. em. 99. sz.) és pedig az elől felsorolt tételek alatti munkákra külön-külön 2—2 koronáért megszerezhetik. A tervek a székesfőváros mérnöki hivatalának IV. szakosztályában (Központi városház, Károly-utcai szárnyépület, II. em. 281.) vagy Orth és Somló épitészek irodájában (VIII. ker. Üllői-ut 16/B.) tekinthetők meg, ahol a kivánt felvilágositások megadatnak.

Budapest. (Iskolák és óvodák épitése.) Az alábbi munkálatoknak biztositására a székesfőváros tanácsa árlejtést tart és pedig:

1. szeptember 18-án d. e. 10 órakor: a VII. ker. Hernád- és Dembinszky-utca sarkán 4272. hrsz. alatt épitendő elemi leányiskola föld, kőmüves és elhelyező munkáira (bánatpénz 7750 k). kőfaragó és műkő munkáira (bánatpénz 900 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkáira (bánatpénz 200 k), ács munkájára (bánatpénz 530 k), tetőfedő munkájára (bánatpénz 200 k);

2. szeptember 18-án d. e. 11 órakor a VII. ker. Hernád- és Elemér-utca sarkán 4272. hrsz. alatt épitendő elemi fiuiskola föld, kőmüves és elhelyező munkáira (bánatpénz 7900 k), kőfaragó és műkő munkáira (bánatpénz 775 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkáira (bánatpénz 265 k), ács munkájára (bánatpénz 405 k), tetőfedő munkájára (bánatpénz 220 k);

3. szeptember 18-án déli 12 órakor: a VII. ker. Telep- és Fürész uta sarkán 1978—9/21—22/a hrsz. alatt épitendő elemi iskola és óvoda épület föld, kőmüves és elhelyező munkálataira (bánatpénz 9250 k), kőfaragó és műkő munkálataira (bánatpénz 1350 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkálataira (bánatpénz 175 k), ács munkájára (bánatpénz 550 k), tetőfedő munkájára (bánatpénz 240 k);

4. szeptember 20-án d. e. 10 órakor a VI. ker. Váci-ut, Janicsár- és Árbóc-utca sarkán épitendő elemi iskola és óvodaépület föld, kőmüves és elhelyező munkáira (bánatpénz 15.250 k), kőfaragó és műkő munkáira (bánatpénz 1300 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkáira (bánatpénz 350 k), ács munkájára (bánatpénz 1250 k), tetőfedő munkájára (bánatpénz 380 k);

5. szeptember 20-án d. e. 11 órakor a VI. ker. Üteg- és Gömb-utcák sarkán 1529—30. hrsz. alatt épitendő polgári leányiskola föld, kőmüves és elhelyező munkáira (bánatpénz 8650 k), kőfaragó és műkő munkáira (bánatpénz 950 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkáira (bánatpénz 175 k), ács munkájára (bánatpénz 550 k), tetőfedő munkájára (bánatpénz 325 k);

6. szeptember 21-én d e. 10 órakor: a III. ker. Szentendrei-uton a 8142/3. hrsz. alatt épitendő elemi iskola és óvoda föld, kőmüves és elhelyező munkáira (bánatpénz 11.500 k), kőfaragó es műkő munkáira (bánatpénz 2100 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkálataira (bánatpénz 300 k), ács munkájára (bánatpénz 950 k), tetőfedő munkájára (bánatpénz 380 k);

7. szeptember 21-én déli 12 órakor az V. ker. Balaton- és Honvéd utcák sarkán 1138. hrsz. alatt épitendő polgári fiuiskola föld, kőmüves és elhelyező munkáira (bánatpénz 7600 k), kőfaragó és műkő munkáira (bánatpénz 900 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkáira (bánatpénz 100 k), ács munkájára (bánatpénz 360 k), tetőfedő munkájára (bánatpénz 175 k).

Az ajánlatokat épületenként és munkanemenként külön-külön szerkesztve és ivenként 1 k bélyeggel ellátva dr. Wildner Ödön tanácsjegyzőhöz (Központi városház, I. em. 199. sz.) az árlejtés napján d. e. 9 óráig kell beadni. Az ajánlatok fentebbi időben a Központi városháza II. em. 198. sz üléstermében fognak felbontatni. A bánatpénz a székesfőváros központi pénztárába vagy bármelyik ker. előljáróság pénztárába az árlejtést megelőző napon déli 12 óráig teendő le. Az ajánlati ürlap és költségvetés, valamint az általános és részletes feltételek és a szerződés tervezete az elnöki ügyosztályban (I. em. 99. sz. a.) és pedig a felsorolt munkákra külön-külön 2—2 koronáért megszerezhetők. A tervek a székesfőváros mérnöki hivatalának IV. (épitési) szakosztályában (Központi városház, Károly-utcai szárnyépület, II. em. 288.) vagy az 1. pontra Schmidt Gyula épitész irodájában (VI. ker., Bulyovszky-utca 16.), a 2. pontra Lechner Jenő épitész irodájában (I., Fehérvári-ut 18.), a 3. pontra Fritz Oszkár épitész irodájában (VIII., Esterházy utca 1. sz.), a 4. pontra Kauser József épitész irodájában (VII., Erzsébet-körut 19.), az 5. pontra Rerrich Béla épitész irodájában (IV., Képiró-u. 5. sz.), a 6. pontra Hickisch Rezső épitész irodájában (VII., Damjanich-utca 56.), a 7. pontra Császár Ferenc épitész irodájában (I., Fehérvári-ut 23) megtekinthetők és a kivánt műszaki felvilágositások megszerezhetők.

Budapest. (Városi bérházak épitése.) A székesfőváros tanácsa árlejtést hirdet az alábbi kislakásos bérházak épitésénél teljesitendő épitőipari munkákra és pedig kiadásra kerül:

1. szeptember 14-én d. e. 10 órakor: az V. ker. Berzenczei- és Tisza utca sarkán 1325. hrsz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 10550 k), kőfaragó és műkő munkái (bánatpénz 375 k), fal- és vasgerenda kötővas munkái (bánatpénz 330 k), ács munkája (bánatpénz 1350 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 250 k);

2. szeptember 14-én d. e. 11 órakor: a Tisza- és Berzenczei-utca sarkán 1325. hrsz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 10809 k). kőfaragó és műkő munkái (bánatpénz 700 k), fal és vasgerenda

VASBETON födemek, lépcsők, e szakba vágó munkák tervezését és kivitelét elvállalja
-gyárkémények, **DEUTSCH B.** okl. mérnök BUDAPEST,
alapozások és **VII. Rákóczi-ut 80.** Telefon 104—67

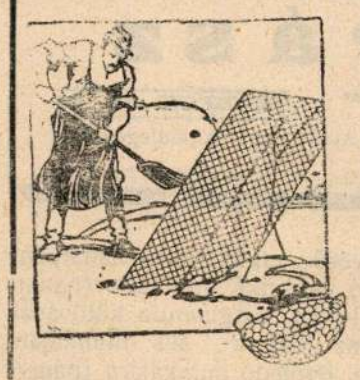

Különféle sodronyfonatokat, sodronyfonatu keritéseket vasszerkezettel.

Rabitz-szövetet, áthányó rostákat, kavicskosarakat, szikrafogókat, ablak és kerékvédő rostélyokat, dynamókeféket, habarcs felvonókhoz használatos sodronykötelet, **betonirozáshoz szükséges sodronyfonatokat**, stbit legjobb kivitelben legjutányosabb árban szállit:

Haidekker Sándor sodronyszövet-, fonat- és keritésgyára.

Budapest, Üllői-ut 48—49. sz.

Képes árjegyzék, valamint költségvetés ingyen és bérmentve. — Jutányos, pontos és gyors kiszolgálás.

kötővasak munkái (bánatpénz 335 k), ács munkája (bánatpénz 1350 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 300 k);

3 szeptember 14-én déli 12 órakor: az V. ker. Berzenczei és Vág-utca sarkán 1325. hrsz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (9150 k), kőfaragó és működő munkái (bánatpénz 600 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkái (bánatpénz 320 k), ács munkája (bánatpénz 1350 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 400 k);

4. szeptember 14-én d. u. 1 órakor: a Berzenczei- és Dráva-utca sarkán 1325. hrsz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 9050 k), kőfaragó és működő munkái (bánatpénz 555 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkái (bánatpénz 740 k), ács munkája (bánatpénz 755 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 235 k);

5. szeptember 15-én d. e. 10 órakor: a VII. ker Hungária körut és Szörényi-utca sarkán 7304—7308 hrsz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 10400 k), kőfaragó és működő munkái (bánatpénz 480 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkái (bánatpénz 475 k), ács munkája (bánatpénz 1400 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 275 k);

6. szeptember 15-én d. e. 11 órakor: a Hungária-körut és Juranics-utca sarkán épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 8900 k), kőfaragó és működő munkái (bánatpénz 480 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkái (bánatpénz 310 k), ács munkája (bánatpénz 1450 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 190 k);

7. szeptember 16-án d. e 10 órakor: a VIII. ker. Alföldi-utca 18. sz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 7250 k), kőfaragó és működő munkái (bánatpénz 7250 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkái (bánatpénz 225 k), ács munkája (bánatpénz 1050 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 160 k);

8. szeptember 16-án d. e. 11 órakor: az Alföldi-utca 16. sz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 7850 k), kőfaragó és működő munkái (bánatpénz 450 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkái (bánatpénz 300 k), ács munkája (bánatpénz 800 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 150 k);

9. szeptember 16-án déli 12 órakor: a VIII. ker. köztemető-ut és Alföldi-utca sarkán 5875—6/2—4, hrsz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 16000 k), kőfaragó és működő munkái (bánatpénz 1000 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkái (bánatpénz 400 k), ács munkája (bánatpénz 1900 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 465 k);

10. szeptember 17-én d. e. 10 órakor: a IX. ker. Üllői-ut és Mihálkovics-utca sarkán 8644. hrsz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 13500 k), kőfaragó és működő munkái (bánatpénz 1250 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkái (bánatpénz 260 k), ács munkája (bánatpénz 1850 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 260 k);

11. szeptember 17-én d. e. 11 órakor: a IX. ker. Mester- és Tóth-utca sarkán 9577/a. hrsz. alatt épitendő bérház föld, kőmüves és elhelyező munkái (bánatpénz 11450 k), kőfaragó és működő munkái (bánatpénz 1050 k), fal- és vasgerenda kötővasak munkái (bánatpénz 200 k), ács munkája (bánatpénz 600 k), tetőfedő munkája (bánatpénz 270 k).

Az ajánlat épületenként és munkanemenként külön-külön teendő és ivenként 1 kor bélyeggel ellátva az árlejtés napjának d. e. 9 óráig dr. Wildner Ödön tanácsjegyzőhöz (Központi városház I. em. 99. sz.) nyujtandók be. Az ajánlatok a fentebbi időben a központi városháza II. em. 198. sz. üléstermében fognak felbontatni. A bánatpénz készpénzben ,vagy elfogadott értékpapirokban a székesfőváros központi pénztárába, vagy bármelyik kerületi előljáróság pénztárába az árlejtést megelőző napon déli 12 óráig leteendő. Az ajánlati ürlap és a költségvetés, valamint az általános és részletes munkafeltételek, a költségvetési függelékkel és a szerződés tervezetével együtt az elnöki ügyosztályban (I. em. 99. sz. a.) a felsorolt munkákra külön-külön 2—2 koronáért megszerezhetők. A tervek a székesfőváros mérnöki hivatalának IV. (épitési) szakosztályában (Központi városház, Károly-utcai szárnyépület, II. em. 298. ajtó szám alatt) vagy az 1. pontra Morbitzer Sándor épitész irodájában (VIII. ker. Nagytemplom-utca 4 sz.), a 2. pontra Habicht Károly épitész irodájában (VI., Eötvös-u. 46. sz), a 3. pontra Nagy és Strausz épitészek irodájában (V., Kálmán u. 17.), a 4 pontra Komor és Jakab épitészek irodájában (Teréz-körut 26.), az 5. pontra Ybl Lajos épitész irodájában (VIII József-körut 31/a.), a 6. pontra Hász és Málnai épitészek irodájában (VI., Hajos-u. 32. sz.), a 7. pontra Wälder Gyula épitész irodájában (I. ker. Mányoki-ut 14.), a 8. pontra Rainer Károly épitész irodájában (VIII ker. Csepreghy-utca 1. sz), a 9. pontra Bálint és Jámbor müépitészek irodájában (VIII., Fhg. Sándor-tér 3. sz.), a 10. pontra Hübner Jenő épitész irodájában (II., Zsigmond-utca 18. sz.), a 11. pontra Pártos Gyula épitész irodájában (VIII, Rökk Szilárd-utca 39.) megtekinthetők és a kivánt műszaki felvilágositások megszerezhetők.

Budapest. (Összekötő Dunahid épitése.) A máv. igazgatósága versenyt hirdet a Budapest—Ferencváros állomást Budapest—Kelenföld állomással összekötő vonal 82/87. szelv. közt épitendő összekötő Dunahid alapozási és falazási munkáinak, valamint az ezekkel összefüggő egyéb munkálatok végrehajtására. A tervek, költségszámitás, szerződési tervezet, az ajánlati minta, az egységárak jegyzéke és a pályázati feltételek a máv. alépitményi ügyosztályában (Teréz-körut 56. sz. III. em. 17.) vagy pedig az összekötő Dunahid épitőfelügyelőségénél (IX., Vágóhid-utca 6. II. em.) megtekinthetők. Az ajánlathoz tartozó irásbeli mellékletek 6 k-ért, a tervek pedig külön 10 k-ért a máv. központi tervtárában (Teréz-körut 56., földsz.) beszerezhetők. Az ajánlatok szeptember 22-én déli 12 óráig nyujtandók be a máv. épitési és pályafentartási főosztályában (Teréz-körut 56. sz, II. em. 10.) Csak az összes munkákra tett ajánlatok fognak figyelembe vétetni. Szeptember 21-én déli 12 óráig az ajánlati végösszegnek 550.000 koronát kitevő része után 5%, az ezen összeget meghaladó érték után pedig 2% teendő le bánatpénz gyanánt a máv. központi főpénztáránál (Andrássy-ut 75.) A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Budapest. (Vasbeton aljazatok szállitása.) A máv. igazgatósága kisérletet óhajt tenni vasbeton kereszt-aljazatokkal és ezek beszerzése végett 4000 db. vasbeton aljazatnak szállitására versenytárgyalást tart. A feltételek, ajánlati felhivás és minta és a vonatkozó tervek a máv. épitési és pályafentartási főosztályának tervtárában (Teréz-körut 56. földsz.) és pedig az iratok együttesen 2 k-ért, a tervek pedig 5 k ért beszerezhetők. Az ajánlat szeptember 25-én déli 12 óráig a máv. épitési és pályafentartási főosztálya titkáránál (Teréz-körut 56. II. em. 10.) adandó be. Az ajánlati végösszeg 5%-a bánatpénz gyanánt szeptember 24-én déli 12 óráig a máv. központi főpénztárába (Andrássy-ut 73 75. földsz.) leteendő.

Budapest. (Korlátok és kerékvetők felállitása.) Az aszód—verseci, aszód—váci, vác—rádi, aszód—zsámbók—sülyi, ujpest—fóth—gödöllői, gödöllő—váci, rákoskeresztur—péceli, valamint a budapest—zimonyi, csepel—ráckeve—peregi, kunszentmiklós—soltvadkerti, lacházai vasuti, apostagi, ordasi és hartai hajó állomási th. közutakon szükséges vaskorlátok és tölgyfa kerékvetők szállitása engedélyeztetvén, e munka biztositása céljából szeptember 21-én d. e. 10 órakor Pestvármegye alispáni hivatalában tartandó versenytárgyalás hirdettetik. A két szakaszra az ajánlatok külön-külön szerkesztendők és külön-külön boritékban nyujtandók be. Az ajánlathoz az ajánlati összeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek a IV. ker. m. kir. állampénztárnál történt letételét igazoló nyugta csatolandó. A műszaki művelet és részletes feltételek a budapesti m. kir. államépitészeti hivatalnál megtekinthetők.

Budapest. (Műtárgyak épitése.) A budapest—zimonyi th. közuton levő 57. sz., a kalocsa—uszódi th. közuton levő 3. sz., a kiskőrös—solti th. közuton levő 5. sz. és a kunszentmiklós—soltvadkerti th. közuton levő 39. sz. műtárgyak épitésének biztositása céljából szeptember 21-én d. e. 10 órakor Pestvármegye alispánjának hivatali helyiségében tartandó versenytárgyalás hirdettetik. Az ajánlatokhoz az ajánlati összeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek a IV. ker. m. kir. állampénztárnál történt letételét igazoló nyugta csatolandó. A műszaki művelet és részletes feltételek a budapesti m. kir. államépitészeti hivatalnál megtekinthetők.

Kalocsa. (Községház, jegyzői és orvosi lak épitése Bogyiszlón.) Bogyiszló községben létesitendő községház, jegyzői és orvosi lak épitésének biztositására a kalocsai járási főszolgabirói hivatalban szeptember 14-én d. u. 3 órakor tartandó versenytárgyalás hirdettetik. Az ajánlathoz az ajánlati összeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek Bogyiszló község pénztáránál történt letételét igazoló nyugta csatolandó. A műszaki művelet és részletes feltételek a főszolgabirói hivatalban Kalocsán megtekinthetők, az ajánlat

Alapittatott 1879. Alapittatott 1879.

Bittner János

egyházi szerek fémmüáru-gyára. Arany, ezüst és mindennemü ércből készült egyházi szerek valódi gyártója.

Gyár: Budapest, IX. Lónyay-utca 23.

Kivánatra személyesen helyszinre utazunk. Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

GRÄTZER FÜLÖP Budapest, VI., Eötvös-utca 44.

:: Hat. eng. villanyberendezési vállalata :: Telefon sz. 94—10. Telefon sz. 94—10.

:: Csillárok és mindennemü rézáruk gyártása. ::

Nagy raktár csillárokból és világitó felszerelésekből.

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos MDK

müépitészek.

a vizaknai gyógyfürdö épületeinek tervpályázatán beérkezett 11 terv egyike sem felelt meg a pályázati feltételeknek, amennyiben valamennyi tullépte az 5le.ooo korona elöirányzatot.

J.Z. és J.L. a II. dijat kaptak. Az elsö dijat nem adták ki. Amennyiben nevezettek a miniszter utasitásainak megfelelöleg átdolgozzák tervüket, elnyerhetik az I. dijat.

Kitüntetések.
Müvészet. 1904. 339. l.

Bálint Zoltán, építész (1871-1939).
A magyar századfordulós építészet emlékei. I. rész

9. Felsőszivágy (Alvasul de Jos) a volt Bornemissza-kastély kapuja. (Bálint Zoltán és Jámbor Lajos). (repr.)

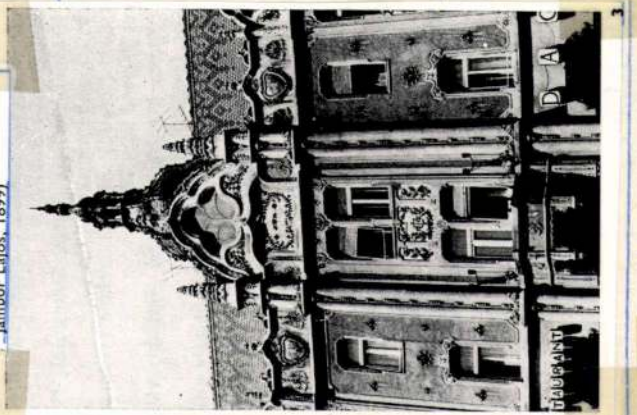

3. Szatmár (Satu Mare), a volt Pannónia szálló. (Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, 1899).

6. Nagybánya (Baia Mare), az egykori István király szálló részlete. (Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, 1908.) (repr.)

13. Vízakna (Baia Ocna), fürdőbelső kiképzése (Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, 1906) (repr.)

Magyar Építőművészet, 1986.2., 53-old. és 54-old. és 55-old.

MDK

Bálint Zoltán

Az Erzsébet-emlékmű-palyázaton Zala György, Bálint Zoltán és Jámbor Lajos pályaműve.

Cikk: Az Erzsébet-emlékmű második palyazata.

Művészet, 1903. 279.l.

MDK

Bálint Zoltán

Zala György, Bálint és Jámbor a második Erzsébet-emlékmű pályázaton, első kategoriába osztott pályaművük. Repr.

Művészet, 1903. 244.l.

MDK

Bálint Zoltán műépitő

A pesti zsidó hitközség altal a Lipótvarosban épitendó zsinagóga terveire kiirt pályázaton a 2000 forintos masodik dijat Bálint Zoltán és Jámbor Lajos műépitők nyerték meg.

Cikk: Pályanyertes műépitészek.

Műcsarnok, 1899. 155.l.

MDK

Bálint Zoltán

Ybl Ervin dr.:Erzsébet királyné emlékművei-
veinek pályázata.

Magyar Nemzet, 1913.máj.28.

Balint Zoltan

Ybl Ervin dr.:Erzsébet kiralyné emlékmü-
veinek palyazata.

Magyar Nemzet, 1913.maj.28.

Bálint Zoltán, építés M.D.K.

Jámbor Lajossal közös terve az egik 6000 K-ás első díjat nyerte el a Belvárosi Takarékpénztár pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

ápr. 1. sz. 13. old.

Bálint Kolbán, építész

M.D.K.

Jámbor Lajossal közös tervre harmadik díjat nyert a Magyarországi Építőmunkások Ker. Szövetsége Arena-út és Dembinszky-utca sarkán emelendő székházának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

aug. 12. sz. 13. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

és Jámbor Lajos körös tervét fogadtáz el a hajdúvármegyei székház tervezésére hirdetett nü-hébbkörü pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

szept. 23. sz. 13. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

és Jámbor Lajos tervei szerint épül fel a nagbányai városi nagszálló

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

okt. 7. sz. 10. old.

MDK

Bálint Zoltán épitész

Az 1902.évi Erzsébet-emlékmű-palyazaton I.dijjal kitüntetett palyamű, Zala György szobrász, Bálint Zoltán és Jambor Lajos épitészek műve. Az emlékmű modelljének homloknézete. Repr.
A hegylejtő gipsz modelljének nézete. Repr.

Magyar Mérnök- és Epitész Egylet Közlönye. 1902.évf.36.k. IV.t.

Bálint Zol...

Bálint Zoltán (Nagyvárad, 1871. márc. 6.--B
építész. 1892-ben szerzett építészi oklevelet
jossal társulva építészi irodát nyitott. Az 1
lágkiállitás m. palotájával "Grand prix"-t, n
zatot nyertek. Alkotásai a debreceni megyeház
ta, szatmári és nagybányai vigadó, fiumei és
jászberényi tanitóképző, valamint több magány
Bp.-en. -- Fm. Az ezredéves kiállitás archite
1897); A francia reneszánsz és a Loire-völgy
1914).

- 56 -

...etrajzi Lexikon

Bálint Zoltán és Sámbor Lajos

terveste a Bp. XI. Bartók B. út 10-12 sz.

lakóházat

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Baldut Zoltán és Jámbor Lajos

tervezte a Bp. V. Irányi u. 25. bérházat

1912-ben.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

MDK

Bálint és Jámbor épitészek

Magyar Pályázatok 1905-6. 5. sz. 5-9.l.

MDK

Bálint és Jámbor

a magyarországi épitőmunkások orsz. szöv. bérház-pályázatán III. dijat nyertek

Müvészet 1908. 336.l.

MDK

Bálint és Jámbor, épitészek

tervezték a velencei kiállitást.

kép 91.l.

1908. I. 4.sz.

A Ház épitészeti folyóirat.lü

MDK

Bálint és Jámbor, Zala György

pályamunkájukat az alábbi pályázaton az első kategoriába osztották. Repr.

A második Erzsébet-emlékmű pályázat. Művészet 1903. 244.l.

MDK

Bálint és Jámbor és Zala György

Tahi Antal sirja, repr.

Uj Idők 1904/5. XI. 5. sz.

Bálint és Jámbor épitészek. MDK

A Mücsarnok termei egészen megteltek a pályamüvekkel, nagyméretü, gipszüntésü alkotásokkal. A pályázat alapjául fenti ép.müvészek XXXX dijkoszoruzott térrendezőterve szolgált, ez alapon kellett az emlék modelljét 1:10, a királyné alakját 1:3 arányban késziteni.

Mücsarnok -Kiáll-

Az Erzsébet-emlékmü.

Müvészet. 1913. 205,-6.1.

Bálint és Jámbor épitészek. MDK

A Mücsarnok termei egészen megteltek a pályamüvekkel, nagyméretü, gipszüntésü alkotásokkal. A pályázat alapjául fenti és müvészek WIKX dijkoszoruzott térrendezőterve szolgált, ez alapon kellett az emlék modelljét 1:10, a királyné alakját 1:3 arányban készíteni.

Az Erzsébet-emlékmü.

Müvészet. 1913. 205,-6.1.

M.D.K.

Bálint és Sándori építészek

tervei a Budai Szépmű-
vészeti Társulat építőművészeti kiállításán a Társulat
bronzérmét nyerték el.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.
jan. 16. sz. 8. old.

MDK

Bálint és Sándori

Elek A.: A jövő Budapestje. Bpest városépitési problémáinak kiáll. A Pesti Városháza 1933. 1. sz. 14-15.l.

MDK

Bálint Zoltán

Hiccsarnok 1899. 13. sz. 191.l.

Bálint Zoltán, építés

és Jámbor Lajos még tervvel vettek részt a kag. kérnőr és Építészeglet felhívására rendezett hősi-emlérmű kiállitáson.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1915. XXXVI. évf.

dec. 22. sz. 8. old.

Bálint Zoltán, építészt M.D.K.

és Jámbor Lajost, mint 2-ik díja-
sokat, Förk Ernő első díjassal és Leiters-
dorfer Béla 3-ik díjassal együtt az új
lipótvárosi csinagóga egy szűkebbkörű
terpályázatára szólítottak fel. Ezen
ismét Förk, illetve Bálint és Jámbor
tervei látszottak legjobbaknak, de
bizonyos hibák miatt kivitelre
ezuttal sem voltak alkalmasak.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.

dec. 27. sz. 6-7 old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

Jámbor Lajossal és Kőrösi-vel kőrösen készített terve a két egyenlőt 3000 koronás harmadik díj egyirét nyerte el a Tőrsde palotára kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1899. XX évf.
dec. 27. sz. 3. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, épitez.

és Jámbor Lajos közös terve az egik összevont díjat nyerte el a Pesti Nag. Keresk. Bank Fürdő-utca sarkán épi tendő palotájámar szürebb körü pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

ort. 4. sz. 7. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építés

és Jámbor Lajos
közös terve első díjat
nyert az, ujabb Erzsé-
bet-embrimű pályá-
zatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.
dec. 28. sz. 5. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

és Fáinbor Lajos
tervei szerint épült fel
Hajdú megye új székháza
Debrecenben.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.
dec. 21. sz. 8. old.

Bálint Zoltán, építész M.D,K.

és Jámbor Lajos tervei szerint gr. Károlyi László modern bérpálotát épittet a Veres Pálné utca és Irányi utca sarkán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

okt. 26. sz. 13 old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

c. Jámbor Lajos közös terve 3500 Kor.-ás első díjat nyert a debreci ref. egyházkörség bér-házpályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

febr. 15. sz. 12 old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építés

Jámbor Lajossal közös terve a megosztott második díjat nyerte el a szatmári közkórház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

dec. 4. sz. 8. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Zámbor Lajossal közös terve az első és masodik egyesített díj (6000 + 4000) felét nyerte el a kécskeméti elmegyógyintézet pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

márc. 18. sz. 10. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Társzer Lajossal közösen 6000 K-ás első díjat nyert az újabb Erzsébet-emlékmű pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXL évf.

febr. 9. sz. 13. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Faimbor Lajossal közös tervre 1000 koronás első díjat nyert a nagykanizsai fő-gimnáziumi új tanulóház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.
021.14. sz. 6. old.

M.D.K

Bálint Zoltán, építész

és Jámbor Lajos közös terve második díjat nyert a Chevra Kadisának érhádos sírboltokra kiírt pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

dec. 30. sz. 8. old.

M.D.K.

Bélint Zoltán, építés

Jámbor Lajossal és Liceti Miklóssal közös műve második díjat nyert a Korsnyó város által Andrássy Dénesné emlékművére rendezett pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

febr. 3. sz. 9. old.

Bálint Zoltán, építész. M.D.K.

é Jámbor Lajos elhészi-
tették a debreceni szín-
ház átalakítási terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

máj. 4. sz. 5. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész x)

Jámbor Lajossal és Zala György szobrásszal közösen készített és első díjat nyert Erzsébet királynó emlékművét hosszan ismerteti az ismeretlen cikkíró, kiemelve a zsüri tökéletes munkáját.

x) márc. 19. sz. 8. oldali közlése ~~alapján~~ szerint a zsüri a pályázatot meddőnek minősítette

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

febr. 19. sz. 3. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

Frommer Lajossal közösen készített terve 1000 koronás első díjat nyert a párisi világkiállításon emelendő magyar történelmi csarnokra kiírt pályáraton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.

márc. 30. sz. 7. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

Frommer Lajossal közösen készített tervei alapján bérház-csoport felépítésére írta ki a versenytárgyalást az esztergomi tanarárpénztár R.t.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX. évf.

febr. 9. sz. 6. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, (Epesti) építés

Frommer [később Jámbor] Lajossal körösen készített terve 2000 koronás díjat és megbírást nyert a szatmári Vigadó pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.

febr. 2. sz. 7. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Társával Lajossal közös terve második díjat nyert a pécsi posta- és távirda palota pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII évf.
jul. 31. sz. 7. old.

Bálint Zoltán, építész

M.D.K.

és Fámbor Lajos tervei szerint épülő szatuári szálloda és vigadó építkezését megkezdték.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

ápr. 3. sz. 2. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Támbor Lajossal és Kallós Edével közös műve 1000 koronás megvételt nyert a Kossuth-mauzóleum pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII évf.
márc. 26 sz. 3 old.

Bálint Zoltán, építén M.D.K.

és Jámbor Lajos Ligeti Miklóssal közös pályaművét a Vörösmerty-szobor pályázaton az öt legjobb közé sorolta a zsűri sarok szerzőit ugább pályázatra szólitotta fel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

okt. 8. sz. 3. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

és Jámbor Lajos, Ligeti bir-
lóssal együtt pályáztak a Vörös-
marty-emlékmüre. Cikkiró
az ő pályamunkájukat Kallós
és Telcs müve mögött, a har-
madik helyen emliti. Inkább
síremlék, sőt mauzoleum, mint
közteren álló emlékmű.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

szept. 24. sz. 3. old.

Bálint Zoltán, építész

M.D.K.

és Jámbor Lajos ~~építészek~~ már két pályázaton vitték el az Erzsébet királyné szobor bizottság első díját, anélkül hogy a kivitelre megbízást nyerter volna. Az emlékmű bizottság most ujább pályázatot készül kiírni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

jul. 12. sz. 13 old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

és Jámbor Lajos, akik eddig mindenegyes pályázaton első díjat nyertek, most a Városligeti köröndre javasolt pályaművükkel a negyedik helyre szorultak az Erzsébet-emlékmű hetedízben megismételt pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

jul. 19. sz. 3-4. old.

Bálint Zoltán, építész

a Jámbor Lajos tervei szerint épül az uj Thököly-uti felső kereskedelmi iskola

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

szept. 18. sz. 12. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

és Jánibor Lajos tervei szerint épül az uj Számvevőszéki palota a Főutcában [ma külügyminisztérium]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII,évf.

szept. 4. sz. 15. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, epitez H.D.K.

és Tambor Lajos nyer-
tek megbízást a VII. ker. fel-
sőkereshedelmi iskola épü-
letének megtervezésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXXII. évf.

jun. 12. sz. 13. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

Ci Jámbor Lajos megbízást nyerte gr. Károlyi Mikálytól, hogy belvárosi palotájának helyére, melyet lebontatni szándékozik, négy hatalmas bérpalotát tervezzenek. A telket négy utca szelné keresztbe, s ezek torkolatába kerülne gr. Batthyányi Lajos emlékszobra. Az új csaláni otthon számára a gróf a Stefánia uton hatalmas telket vásárolt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

szept. 6. sz. 12-13. old.

Bálint Zoltán, építész

M.D.K.

Jámbor Lájossal és Zala Györgyel közös tervét az Erzsébet királyné szoborbizottság zsűrije, a másodszor is meddő pályázaton, 6000 K. kártalanítással – ama fe terv köze sorolta, melyek szerzőit újabb, szűkebbkörű pályázatra szólított fel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

Jun. 17. sz. 4. old.

Bálint Zoltán, építész

M.D.K.

és Fámbor Lajos tervei szerint Nagváradon, egelőre 40 hárral, tisztviselő telep létesül.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

ápr. 29. sz. 8. old.

Bálint Zoltán, építén M.D.K.

Jámbor Lajossal és Vanhó József nobrásszal közös tervét a corvin-téri diszkút második és ismét meddő pályázatán az öt egyenlően díjazok közé sorolták.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

febr. 4. sz. 8. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

és Fámbor Lajos közös terve 2500 K-ás első díjat nyert a fiumei állami fő-gimnázium pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jun. 25. sz. 15. old.

Bálint Zoltán, építés M.D.K.

és Támbor Lajos tervei szerint állami főgimnázium épül Liptószentmiklóson.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

aug. 27. sz. 12. old.

Bálint Zsigmond (Románia)

Hortobágyi Alkotótábor

Fehérgyi Galéria
1995 szept 13- okt 4

BÁLINT Zoltán életére

Dévy 1995 7, 52, 53, 96, 120, 125,
126, 128, 130, 138, 152,
155, 162, 179

BÁLINT Zoltán építész

Erdei 1991 53,66,

Az Areiospagos kormányzata: l. a XXIII. fej.
A radikális demokrácia kora: l. a XXIV—XXVIII. fej.
A négyszázak uralma: l. a XXIX—XXXIII. fej.
A 410-ben visszaállított demokrácia: l. a XXXIV. fej.
A harmincak és tízek: l. a XXXIV—XXXVIII. fej.
A demokrácia visszaállítása: l. a XXXVII—XLI. fej.

— A demokrácia visszaállítása után pár évvel ismét erőrekapott a radikális áramlat, amely az ügyek intézését szinte teljesen a népgyűlés és bíróságok kezébe adta, és erősen háttérbe szorította a tanács szerepét.

— **3.** A szabad köznép fokozódó elszegényedése által okozott politikai passzivitás arra kényszeríti a radikális demokrácia vezető politikusait, hogy a népgyűlés látogatását is díjazzák.

— Agyrrhios: radikális politikus. 400 körül bevezeti a népgyűlési díjat egy obolos összegben, amelyet később Hérakleidéssel versenyezve 3 obolosra emeltet; az ő nevéhez fűződik a színházlátogatási juttatás (theórikon) visszaállítása is.

— Hérakleidés: eredetileg perzsa szolgálatban álló klazomenai-i polgár, aki az athénieknek tett szolgálatai fejében a IV. sz. első éveiben athéni polgárjogot kap, és stratégosi tisztséget is visel. Agyrrhiossal versenyezve ő emelteti 2 obolosra a népgyűlési díjat.

MDK

Bálint Zoltán

Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat választmányának művésztagjai 1909-ben.

BÁLINT ZOLTÁN

mükritikus

A Korunk Galériában Bálint Zoltán mükritikus emlékkiállitása nyilt meg 1982. október 9.-én. /rövid hir./

Korunk, LXI. évf. 10.sz. 1982. október. /a hátsó boritólapon./

BÁLINT ZOLTÁN

műkritikus

A Korunk Galériában Bálint Zoltán mű-
kritikus emlékkiállítása nyílt meg 1982.
október 9.-én. /rövid hír./

Korunk, LXI. évf. 10.sz. 1982. október.
/a hátsó borítólapon./

BÁLINT ZOLTÁN

Kántor Lajos:
Cinquecento - Húszadik század.
/A Korunk Galériában Bálint Zoltán
emlékére rendezett kiállitásról./

A Hét, XXII.évf. 48.sz. 1982 nov.26.
7.old.

III

MDK

Bálint Zoltán

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos: Az 1900 évi párisi kiállitás magyar retrospektiv pavillonjának tervei. Vizfm. Mgt.

KMT 1898/99. téli kiáll. 35.lap

MDK

Bálint Zoltán

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos: Budapesten épülő családi palota homlokzata. Vizfm. Mgt.
Bálint Zoltán és Jámbor Lajos: Budapesten épülő palota homlokzata. Vizfm. Mgt.

KMT 1898/99. téli kiáll. 35.lap

MDK

Bálint Zoltán műépitész

Több műépitésszel készitette a székesfőváros kislakás-épitkezéseinél a terveket.

Liber Középitk. 24.lap

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

Pályamunkájuk az alábbi pályázaton I. dijat nyert

II. em. alaprajz, repr.

III. em. alaprajz, repr.

Állami számvevőszék épületének tervpályázata. Magyar Epitőművészet 1910. 1. sz. 21.1.

MDK

Bálint Zoltán

Képzőm. Társ. 1903/4. téli kiáll. kat. 58.l.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, ép.-k.

A Belvárosi Takarékpénztár tervpályázata.
I.dij. Jelige: Méhkas B.T.
Illusztrálva a főhomlokzat, 2o.l.

Magyar Épitőmüvészet. 19o8. 5.sz.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, építészek

A Belvárosi Takarékpénztár tervpályázata.
I.díj. Jelige:" Méhkas B.T. "
Két alaprajz: földszinti - és II.em.
alaprajz. 21.l.
Kép.

Magyar Építömüvészet.1908. 5.sz. 22.l.

BÁLINT Zoltán építész

GERLE János – KOVÁCS Attila – MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 24-28.p. ill.

BÁLINT ZOLTÁN épitész

felvidéki munkáiról lá.

Stefan Slachta: Magyar épitészek munkássága Szlovákiában 1871 - 1918. »Pavilon, 2/3. sz. 1990 53 - 54.p. ill.

Alleen, welche Bosquets
formiren.

Bálint Zoltán, építész (1891-1939).
A magyar századforduló építészet emlékei, IV. kötet (Szovjetunió és Csehszlovákia.)

8

8. Liptószentmiklós (Liptovsky Mikulás) Főgimnázium (Bálint Zoltán és Jámbor Lajos 1913 k.)

Magyar Építőművészet, 1986.5., 61. old.

BÁLINT Zoltán

GELLÉR Ferenc: Régi vármegyeháza rekonstrukciója. [Debrecen]. = Magyar Építőművészet, 1990.2.sz. 10.p. ill.

Marosi Ernő

REALITÁS ÉS ESZTÉTIKAI ÉRTÉ

A 14-15. SZÁZADI MAGYARORSZ

- doktori disszertáció tézi

I.

A disszertáció elsődleges c
annak vizsgálata, milyen in
mezhető a 14-15. századi ma
egyrészt a művészettörténet
is biztonságosan felfogható
hagyomány hatókörén kivül,
szettörténet keretei között

Az igy megfogalmazott c
igényelheti az eredetiség,
A szerző sokkal fontosabbna
metodikai ujitásoknál azt a
gyományra visszatekintő tud
szerint minden kor alkotása
megitélnünk. E követelmény

Bálint Zoltán, építész

Nyírbátor Művelődési Központ és zeneiskola, tanypályázat, 1986.
Rangsorolás nélküli III. díj: 5. Vírálati sorszámú pályamű.

Szerzői: Bálint Zoltán, Bálintné Szabó Veronika.

A zeneiskola alaprajza és homlokzatai. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 7-old.

...sz |1871-1939| 2.) Folytatás.

...ar századfordulós építészet emlékei V. rész. Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

2. A magyar történelmi kiállítás épülete az 1900-as párizsi világkiállításon. |Bálint Zoltán és Jámbor Lajos. |repr.|

Magyar Építőművészet, 1987. 2., 56-old.

Bálint Zoltán és Jámbor Lajos, építészek.

Gipszminta az 1900. évi párisi kiállitás retrospektiv pavillonjáról.

KMT.1899. tav.nemzetk.kiáll. Kat. 42.1.

MDK

Bálint Zoltán

Magyar Iparművészet 1923. 72.l.

MDK

Bálint Zoltán műépitész

A párisi világkiállitáson a mezőgazdasági osztály is kivalik nemzetiés jellegű diszitéseivel és berendezésével; székely, magyar motivumokat alkalmaztak a kiall.-as berendezői: Balint Zoltán és Jambor Lajos műépitészek.

Dr.Kovacs Dénes: A parisi világkiállitas.

Vas.Ujs.1900.47.évf.36.sz.590.l.

MDA

Bálint Zoltan

A Kossuth Lajos siremlékre hirdetett palyazaton, a Balint Zoltan, Jambor Lajos és Kallós Ede tervét, 1000 koronan megvételre ajanlotta a bizottság.

Cikk: A Kossuth-mauzoleum tervei.

Vas.Ujs.1902. 49.évf. 13.sz. 207.l.

MDK

Bálint Zoltán

A Kossuth siremlék pályázaton, a bizottság ité-
lete ellen tiltakozást tett közzé a lapokban.

Cikk: A Kossuth-mauzoleum tervei.

Vas.Ujs.1902.49.évf.13.sz.207.1.

MDK

Bálint Zoltán

A IX. nemzetközi épitész-kongresszus Rómában.
Épitő Ipar 1911. nov. 19. 485.l.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

volt az egyetlen pályázó a csáktornyai fiu- és leány polgári iskola tervére hírt pályázaton. Tervét jóváhagyás végett felterjesztették.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII. évf.

szept. 8. sz. 2. old.

M.D.K.

Bálint Zoltán, építész

Első díjat nyert a csurgói ref. gimnázium épületeře kiírt pályázaton. Ugyan csak ő terve a Magy. kérn. ci Ép. egylet „Ördögmalom" pályázatán dicséretben részesült

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

dec. 11. sz. 2. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

Támbor Lajossal közösen készített terve második díjat nyert az Ujépület helyén építendő Kereskedelmi Csarnok zárkörű pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.
jun. 14. sz. 6. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

Jámbor Lajossal körösen készített terve 4000 koronás második díjat nyert a. lipót városi új zsinagóga pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.

márc. 8. sz. 7. old.

BÁLINT Zoltán és DÁMBOR Lajos építészek

① Az egyszerkezti mivésztelepen lebontva Agyháry Gyula műtermét, ott villát építettek Hirsch Albert termény kereskedőnek.

②. A Stefánia úti – Lechner terverte – Zala György műterembán vasszerkezeti terveit + szecesziós kandallót terverték

Gábor E

Müvtört Ért. 1990 1-2 30.p.
39.p.

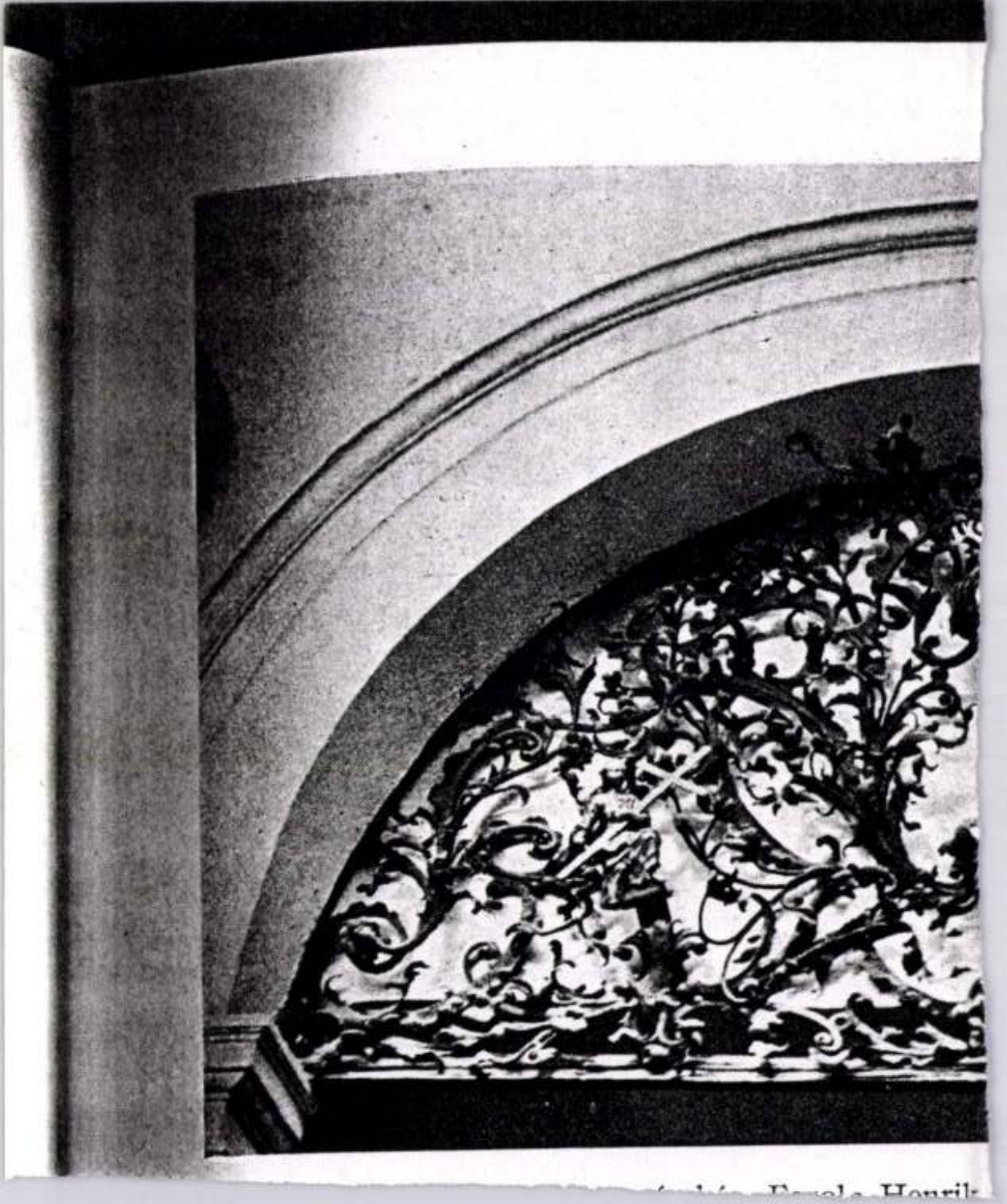

BÁLINT ZOLTÁN

TKM 481. 17.o.

Bp. XI. ker.

Bálint Zoltán,

M.D.K.

1200 koronás második
díjat nyert Fáinbor Lajos-
sal közösen készített ter-
vével, a Szabadkai városház
pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.
jan. 23. sz. 12 old. +
febr. 13. " 7-8. "

BÁLINT ÉS JÁMBOR

545. Nyaralótelep teljes látképe. Vizf.
547. Nyaralótelep háztypusának látképe. Rajz.
548. Palotahomlokzat. Vizf.
549. Nyaralótelep háztypusának látképe. Rajz.

Képzőm.Társ.1903/4.téli kiáll.kat. 54.oldal.

MDK

Bálint Zoltán és Jámbor épitészek ,Szirmai Antal festöm.

B. és J. épitészeink szerencsésen alkották meg a párisi kiállitás nemzetek utcájának egyik érdekes,feltünést keltö magyar palotát. Hazai müemlékeink csoportositása. - Pusztulás a sorsa ennek is, mint a kiállitás többi palotájának, s hogy maradjon emlékeztetö Szirmai A. szép kis dombormüvü képet készitett ércbe öntve.

A párisi kiállitás magyar palotájának ércképe.
Vas.Ujs. 1900. 857.-58.l. Képpel.

Bálint Zoltán

Magyar művészet 1896 - 1914
Kiállítás a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet
1986. IV. 04

M.D.K.

Bálint, Jámbor, Körösi
műépítészek

A tőzsde palotaa építésére beérkezett pályatervek
második, harmadik díj nyertese.

A budapesti áru és értéktőzsde Szabadságtéri palotája felé-
pítésének története és az épület műszaki leírása. 15 lap.
Budapest. 1908.

MDK

Bálint Z.,épitész

Jámbor L. és Faragó G.-val diszitette a pesti dunapartot. /A 11. diszitö csoport közül ök a 8. csop. voltak./

Rakoldy József: Bpest diszitése május 1.-én. [illegible].1919 máj.4. 11o.1.

MDK

Bálint Zoltán, Jámbor Lajos, Ligeti Miklós

Szabadságharc-szobor tervpályázata. Bpest, 1907.
Műleirás, költségszámitás 2o.l. Birálat 37.l.

MDK

Bálint épitész

Erdős József: 40 családi ház. Bálint és Sándori épitészek tervezetei.
Miskolc, é.n.

Bálint Zoltán és Sámbor Lajos

terveste a Bp. XIV. Ajtósi Dürer sor 25. villát 1900-ban. Lechner Ödön tervének átdolgozásával készült, Zala György szobrász kényére.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Balint Zoltán és Sámbor Lajos

terveste a Bp. XIV. Népstadion út 20. sz. műterenházat. Ligeti Miklós és később Kisfaludi Stróbl Zsigmond műterme volt.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21. o.

Bartal Zoltán és Lámbor Lajos

tervezte a Bp. VI. Bajza u. 44. sz. lakóházat

1899-ben.

Gerle-János:Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Balint Zoltán és Támbor Lajos

tervezte a Bp. VI. Bajza u. 42. sz. lakóházat, 1904-ben, az épület homlokzati freskóját Kernstok Károly készítette.

Gerle-János:Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

Bálint Zoltán és Sámbor Lajos

tervezte a Bp. V. Váci u. 47. s. lakóházat

1908-ban

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

ZSOMBOR BÁLINT

1046 Budapest, Bőröndös u. 12. III/9. HUNGARY

He was born in 1956 in Nyárádkarácsonyfalva. He finished the Academy of Fine Arts named after Ion Andreescu in Cluj-Napoca. From 1985 to 1990 he lived in Nagykároly. Afterwards he settled down in Hungary.

Group exhibitions:

1982, 1983 Salonul Judetean, Miercurea-Ciuc
1983 Salonul National de Varta, Covasna
1987 Salonul Judetean, Satu-Mare
1988 Salonul National de Arta, Oderheiul-Secuiesc
1989, 1990 Salonul Tineretului, Oradea, Bistrica

Acknowledgement:

1983 Designers Competition of the Country, Certificate

Bibliography:

Új Élet 1984/2; Ifjúmunkás 1978. VI. 25.; 1983. V. 22.; Munkás
1983; Hargita 1983. XII. 14.

Exhibited works:

Moonyard 1991 xerox 292x413 mm
Holdudvar 1991 xerox 292x413 mm
Micros 1991 xerox 289x402 mm
Micros 1991 xerox 289x402 mm

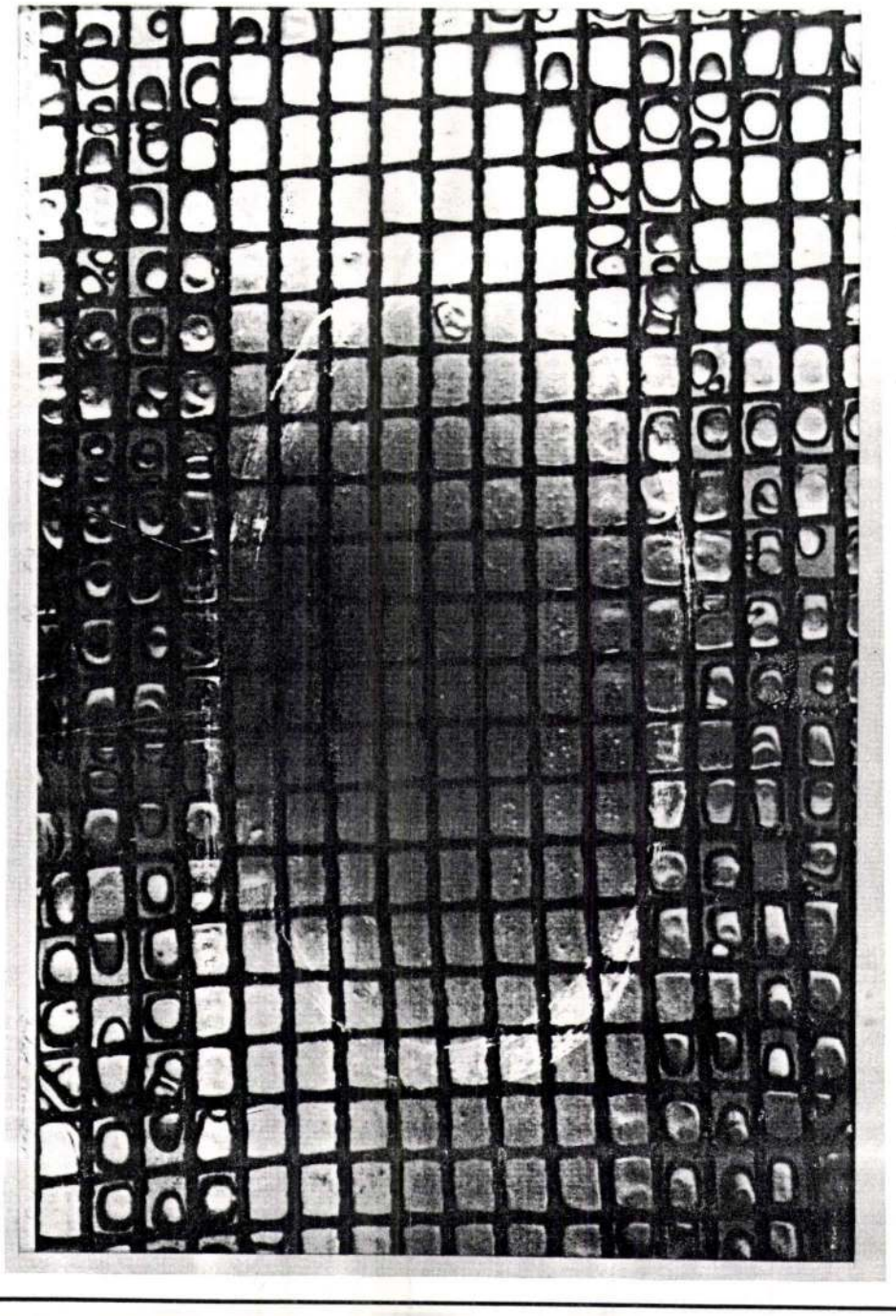

BÁLINT Zoomba

1. NGB

Fotóhónap 2000 – Vácon és Verőcén

Vác a magyar fotográfiában mindig meghatározó volt – mondta Eifert János, a Magyar Fotóművészek Szövetsége elnöke, a Fotóhónap 2000 váci eseményeinek megnyitóján.

A dokumentumok szerint Vác első fényképésze Erdősy Rezső volt, aki 1865-ben kezdte meg működését a városban. Társán, Juhász Józsefen kívül állandó műterme volt Tápay Jánosnak, Trepschitz Alajosnak és Pollák Manónak, de fényképezett itt Mai Manó is, majd 1888-ban Kalmár Péter nyitott műtermet a városban. Vác tehát – amely egy ideig még fotótechnikai múzeumot is magáénak tudhatott – komoly szerepet töltött be a fényképezés történetében.

A harmadszor megrendezett fotóhónap váci rendezvényei a pictorialism legjelesebb képviselője, *Robert Demachy* és az osztrák Camera Club tagjai, Kühn, Henneberg és Watzek képeinek bemutatásával kezdődtek. A maga nemében szintén egyedülálló *Bagyinszki Zoltán* fotós és kastélykutató könyve – Kastélyok és paloták a történelmi Magyarországon –, amelyet a Váci Egyházmegyei Oktatási Központban mutatott be a szerző. A fotóhónap eseményeihez tartozik *B. Müller Magda* kiállítása, amely a Nem én kiáltok... címet viseli.

A városi könyvtár ad otthont *Fejér Zoltán* fotóművész Történelmünk színes üvegablakokon című kiállításának. A fotóművész nemrég új könyvvel is jelentkezett: az Adalékok Vác fotótörténetéhez című kötet a városban 1868 és 1918 között működött műtermek történetét dolgozza fel.

Vác mellett Verőce is csatlakozott a Fotóhónap 2000 rendezvénysorozatához. A faluházban mutatták be *Bálint Zsigmond* erdélyi fotográfus Lássátok Feleim... című kiállítását, az Amaltheia galéria pedig a községhez kötődő nyolc fotós alkotásaiból rendezett tárlatot. *Fekete István* camera obscura segítségével készített fényképe mellett *Pölcz Róbert* számítógépes képei láthatók, az alkalmazott fotográfiát *Kovács László* állatfotói képviselik. *Sintár Antal* pedig líra vagy romantikus fotóival állított emléket pusztulásra ítélt – és azóta már el is pusztult – Duna-parti fáknak.

B. J. G

NÉPSZABADSÁG
2000. 05. 22. 33p.

Bepánikolt az olajpiac

A méregdrága üzemanyag visszafoghatja a gazdaságot

A Mexikói-öböl térségében pusztító hurrikán tegnap reggel újabb csúcsra, hetven dollár fölé hajtotta az olaj árát. A drága nyersanyag nyomán felkúszó üzemanyagárak miatt egyre több vészjelzés érkezik a gazdaságból; a belga kormány már a családok kárpótlásán gondolkodik.

ERDŐSI CSABA

Ismét áttört egy lélektaninak tartott határt az olaj ára: a fekete arany hordójáért tegnap reggel már hetven dollárnál is többet kértek a nemzetközi piacokon. Az emelkedést ezúttal a Mexikói-öböl térségében tomboló hurrikán váltotta ki; a forgószél pusztításától félve ugyanis leállították a térségben működő olajkutak csaknem felét. Az öböl a világ napi kitermelésének két százalékát adja, ami első hallásra nem tűnik ugyan jelentősnek, csakhogy az utóbbi hónapok drasztikus keresletnövekedése nyomán nagyjából erre a szintre zsugorodott a piacon található tartalék mennyisége. Ennek fényében egy ottani kiesés pedig már ellátási problémákat is felvethet. A kitermelési aggodalmak ellenére az elemzők nem tartják valószínűnek, hogy az olaj ára tartósan hetven dollár fölött ragadjon. A távirati iroda összefoglalója szerint azért valószínűbb az árcsökkenés a további emelkedésnél, mert ez a szint már komolyan fékezheti a világ, azon belül pedig az Egyesült Államok gazdaságát. Amerika eddig nem reagált ugyan látványosan a folyamatosan felfelé kúszó árgörbére, a drága olaj azonban mostanra már komolyan érezteti hatását a kiskereskedelemben. A benzin például alig három hét alatt több mint harminc százalékkal drágult, és ez az októberben napvilágra kerülő makrogazdasági adatokat már ronthatja.

A drága üzemanyag nemcsak Amerikában jelent egyre nagyobb problémát, de Európában is. *Wolfgang Clement* német gazdasági miniszter például rendkívül kiélezettnek nevezte a helyzetet, Belgium pedig már a családok kárpótlásán gondolkodik. A belga kormány egységesen 75 eurót adna a háztartásoknak ellentételezésként, és bár a részletekben még nem állapodtak meg, abban minden ottani politikai erő egyetért, hogy a családok egyre emelkedő terhein valamiképpen enyhíteni kell.

■

ÁRVERSENY. Magyarországon a kormány eddig minden olyan kezdeményezést elvetett, amely segítene az üzemanyagárak megfékezésében, annak ellenére, hogy egy liter 95-ös üzemanyagért a legtöbb helyen már 280 forintnál is többet kérnek. *Kovács Kázmér*, a Magyar Autóklub jogi bizottságának vezetője szerint ez az ár túlságosan magas, és ha a Mol tisztán a piaci viszonyokat venné figyelembe, reálisan 220–230 forintért kellene árusítani az üzemanyagot. A szakember véleményére az olajtársaság nem kívánt reagálni, mások azonban úgy látják, hogy a Mol a kormány nyomására tartja alacsonyan az árakat.

Segítségre vár a járműipar

JÁMBOR GYULA

Bár most is az átlagnál gyorsabban fejlődik, jelentős ugrás előtt áll a magyar gépjármű- és alkatrészgyártó-ipar. Kulcskérdés, hogy sikerül-e a kutatás és fejlesztés segítségével a kis- és középvállalkozásokat bekapcsolni a nemzetközi kooperációba. A legnagyobb új európai járműipari központ hazánkban és a környező országokban formálódik. Öt éven belül több mint kétmillió személygépkocsi és haszonjármű gyártására képes kapacitás létesül egy ezer kilométer sugarú körben. Ez a beszállítók részére hatalmas lehetőséget jelent – mondta el *Lepsényi István*, a Magyar Gépjárműipari Szövetség elnöke az Összevont Gépjármű Konferencia megnyitóján. Ám hogy ezt a hatalmas lehetőséget kihasználják, a nemzeti kis- és középvállalatoknak be kell kapcsolódniuk a gyártás mellett a kutatás-fejlesztésbe is. A magyar járműipar csaknem százezer embert foglalkoztat, és az első fél évben az ipari átlagnál gyorsabban, 7 százalékkal bővült – mondta *Herbert Rupp*, a Magyar Járműalkatrész-gyártók Országos Szövetsége (Majosz) elnöke. A száz évvel ezelőtt született és az utóbbi tíz évben újjáéledt – gyártási mennyiségét megtízszerező – magyar járműipar adja az ipari termelés 14 százalékát és az export 25 százalékát. Tavaly 159 millió [illegible] 40 százalékkal

Ütemes menetrend a MÁV-nál

PUTSAY GÁBOR

Új utasréteget nyert meg a vasúttársaság a Budapest–Vác–Szob, s a Budapest–Veresegyház–Vác vasútvonalakon az ütemes menetrend bevezetése óta: az eltelt egy évben a két elővárosi vonalon az eladott jegyek száma hét, az utasforgalom nyolc, a bevétel pedig reálértéken tíz százalékkal emelkedett – adta hírül tegnap a MÁV Rt. A cég a változtatások részeként gyorsított vonatokat állított forgalomba a Budapest–Vác vonalon, amelyek a két város között megállás nélkül és húsz perccel rövidebb menetidővel közlekednek. Ennek is szerepe volt abban, hogy a társaság Vácon a korábbihoz képest húsz százalékkal több menetjegyet értékesített. A MÁV közölte: ezen a két vonalon – amely a teljes budapesti elővárosi forgalom közel húsz százalékát bonyolítja – havonta 900 ezer utazást regisztrálnak, az ütemes menetrend némileg átalakította a közlekedési szokásokat, ugyanis az utasok egy része korábban autóbusszal vagy személygépkocsival közlekedett. Annak ellenére, hogy 42 százalékkal több vonat állt forgalomba az eltelt egy évben, az utasok 24 százaléka még mindig elégedetlen a csúcsidőszak zsúfoltságával. Ennek leginkább az az oka, hogy a sűrűbb vonatközlekedés miatt rövidebb szerelvényeket közlekedtet a MÁV, viszont az utasszám emelkedik.

■

SZEPTEMBERBEN MEGY MÁNDOKI? A Világgazdaság értesülései szerint *Mándoki Zoltán* vezérigazgatót szeptember 15–20. között váltja posztján *Heiczinger István*, a Sie-

Bálint Zsigmond (44)!

Rovatvezető: Dippold Pál

A hazai fotóművészet ünnepe

Országszerte kiállítások nyíltak a magyar fotográfia napján

A Magyar Fotóművészeti Alkotócsoportok Országos Szövetsége 108 szakmai, társadalmi szervezet képviselőjével választotta ki a magyar fotográfia történetéből azt a jeles napot, amely ezután minden esztendőben a fotókulturális nemzeti örökség és a kortárs fotóművészet értékeire irányítja a figyelmet. A héten számos fotóművészeti kiállítás nyílik a Kárpát-medencében a magyar fotográfia napja alkalmából.

MURAY

Első alkalommal 1840. augusztus 29-én készült dagerrotípia Magyarországon; a Magyar Tudós Társaság évkönyveinek V. kötete tudósított a nyilvános eseményen először készült fényképről. *Vállas Antal* rendes tag a nemzeti kaszinóban egybegyűlt társaságnak két, olajozás, égetés nélkül, általa készített, Daguerre-féle fotográfiát mutatott be. Vállas Antal iránti tisztelete jegyében a Magyar Fotóművészeti Alkotócsoportok Országos Szövetsége (Mafosz) augusztus 29-ét a magyar fotográfia jeles napjává választotta, amelyet 2003-tól ünnepel a szakma. A magyar kultúra napjához, a költészet napjához hasonló ünnepnapon a kortárs magyar fotográfiai közélet szereplői, az alkotócsoportok, a különféle szakmai, gazdasági szervezetek és a közművelődési intézmények előadásokkal és az alkalomhoz illő tárlatmegnyitókkal emlékeznek meg a hazai fotográfia nagyjairól.

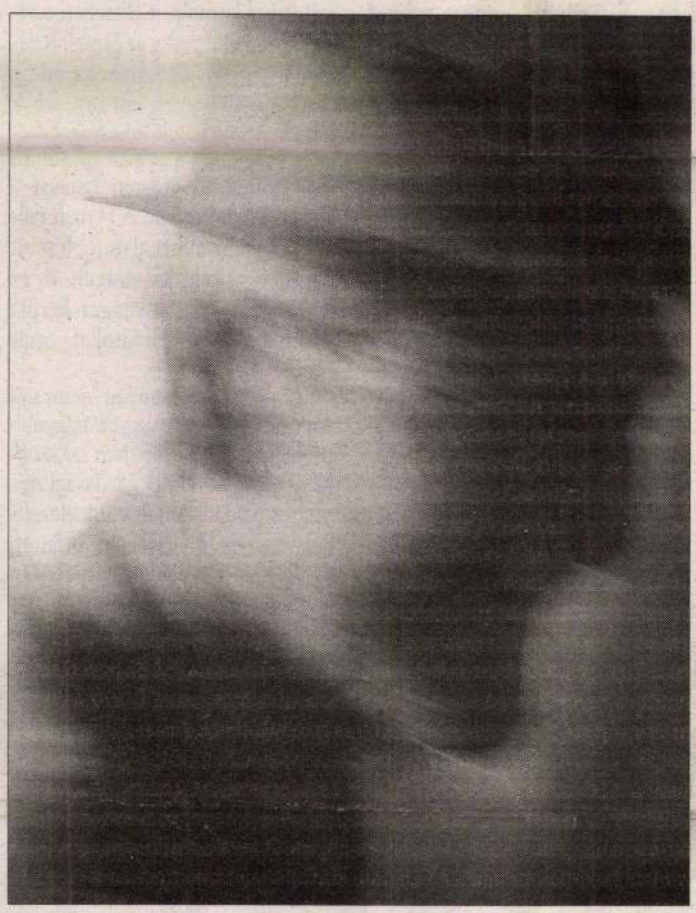

Zuhanás

FOTÓ: TÓTH TIBOR

A Mafosz tegnap a Magyar Művelődési Intézetben rendezte meg a magyar fotográfia napja központi ünnepségét; az alkalomra megnyitott tárlaton *József Attila* születésének századik évfordulójára emlékeznek. A Fotóillusztrációk József Attila verseihez című kiállítás szeptember 21-ig látogatható. A Budapesti Művelődési Központban szintén tegnap nyílt meg az Épített örökségünk című tárlat, amely a Kárpát-medencében fellelhető épített kulturális örökség fotográfiai eszközökkel történő bemutatását tűzte ki célul. A Hegyvidéki Fotókör három tagja Erdélyről kicsit másKÉPpen címmel mutatja be fotóit szeptember 3-tól a Virányosi Közösségi Házban. A Csepeli Munkásotthonban szeptemberben is nyitva tartó technikatörténeti tárlattal emlékeznek meg a fényképezés feltalálásáról és fejlődéséről. A Ceglédi Fotóklub tagjai virágot helyeztek el a város két neves fotográfusa, *Kaczúr Pál* és *Kolmayer Árpád* sírján. Nagykanizsán, a Hevesi Sándor Művelődési Központ előtti téren tegnap egynapos szabadtéri kiállítást rendeztek a Kanizsa Fotóklub fiatal tagjai. Az egri Horváth Zsigmond Lajos Fotókörben szeptember 2-án 17 órakor emlékeznek meg a magyar fotográfia napjáról, a fényképezés jelentőségéről, a fotográfiák társadalmi szerepéről a Bartakovics Béla Művelődési Központban. Kaposváron az Együd Árpád Művelődési Központ *Bálint Zsigmond* marosvásárhelyi fotóművész kiállítását látja vendégül, a Gyimesi csángók című tárlat szeptember 7-én, 17 órától szeptember 18-ig látogatható. Sopronban a Széchenyi téren és a Fő téren szabadtéri fotókiállítást rendezett a Soproni Fotóklub és a Sorponi Fotóművészeti Kör.

AZ ÉV FOTOGRÁFUSA. A magyar fotográfia napja alkalmából Papp Elek kapta az év fotográfusa díjat; a ceglédi fotográfus képei szerepeltek legtöbbet tavaly hazai kiállításon. A Nemzetközi Fotóművészeti Szövetség elismerését a kalocsai Viczay Lajos, a miskolci fotóklub tagja érdemelte ki.

AZ ORSZÁGOS FOGLALKOZTATÁSI KÖZALAPÍTVÁNY FIZETETT HIRDETÉSE

Bálint és Jánbor

K

~~Lévi~~

~~Zl~~ 800

Pesti Hírlap 1913. máj. 28.

(Az Erzsébet-emlékmű)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Bálint és Jánbor

K

mod

Sándor Ödön dr. Vasbéton

Anhang Nagybányán. Épitö

Ipar 1910. 198. l. (Kapellel)

1909-ben fentiterveiszerint

épitt

Sinker

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számú .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Bálint és Zámbor
és Körösi Albert

ép.

mód

Épitő Ipar
1900. 259. l. 271. l.
(Kepekkel)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Balint és Jambor

irod

M. Épitőmüvészet. 1907.
8 sz. (A Munkásbeteg-
segélyő pénztár terv-
pályázata)

.....*mühely.*

...főnökség!

...v.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

...m.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Bálint és Jámbor

K

[illegible]

Magyar Építőművészet

1907. 12 sz.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Bálint – Jámbor és
Zala

vód

Epitő Ipar. 1902. 9. 7.
(Az Erzsebet-Király nő no-
bor pályamunvei,
szöregabrakkal)

..... *mühely.*

...yfőnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

...am.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Batiuk és Sámbor

YL

irod

~~Mücsarnok, 1908~~

Magyar Pagaratok

1907. 3sz. 9-12 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Bálint és Jánibor

7L

ined.

M. Pályázatok

1903. 12 n. 7 – 8 l. 15 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Balint és Tambor

K

ép

irod

Magyar Építőművészet

1909. 8-9 sz 3. l.
4. l.
5. l

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

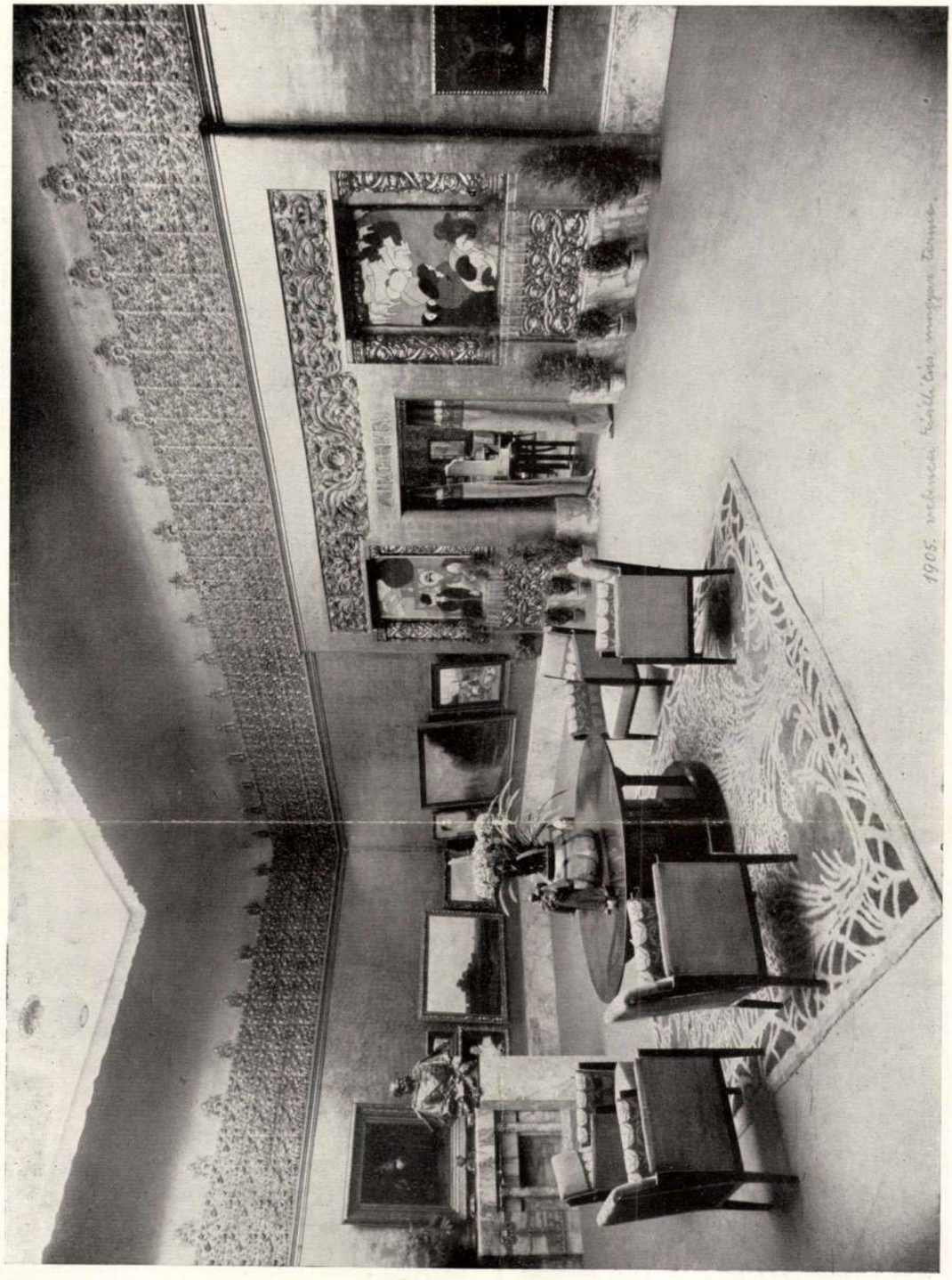

A velencei kiállítás magyar terme (1905). Tervezték Bálint Zoltán és Jámbor Lajos. — Ungarischer Saal in der Ausstellung zu Venedig (1905). Entwurf von Z. Bálint und L. Jámbor. — The Hungarian-hall of the Venetian exhibition (1905). Designed by Z. Bálint and L. Jámbor.

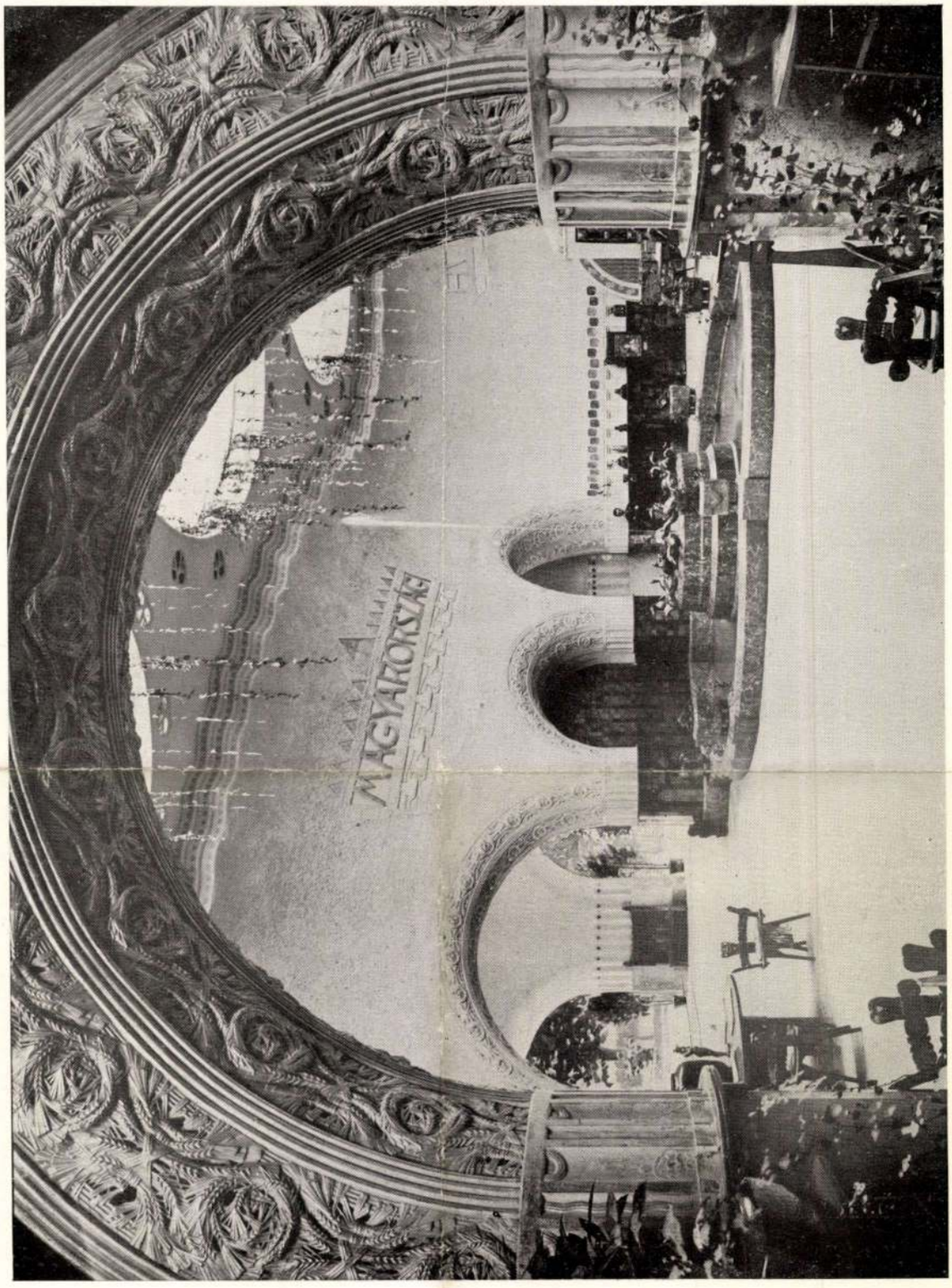

A milanói nemzetközi kiállítás magyar részének hallja (1906). Maróti Géza terve. — Von der Internationalen Ausstellung zu Mailand. Hall des ungarischen Teiles (1906). Entwurf von G. Maróti. — Hall of the Hungarian Part at the International Exhibition in Milan (1906). Design by G. Maróti.

Pesti Napló Naptára 1900. 104 l.

A párisi világkiállitás magyar pavillonja.
A párisi világkiállitás magyar pavillonját Bálint Zoltán és Jámbor Lajos műépitész tervezte, még pedig, mint az képünkön is észrevehető, olykép, hogy egyes részletei a magyar-műépités történetét mutatják be. A magyar pavillon a legelső, a mely a párisi világkiállitáson elkészült és, a miért nagy dicsérettel emlegetik, talán a legszebb is.

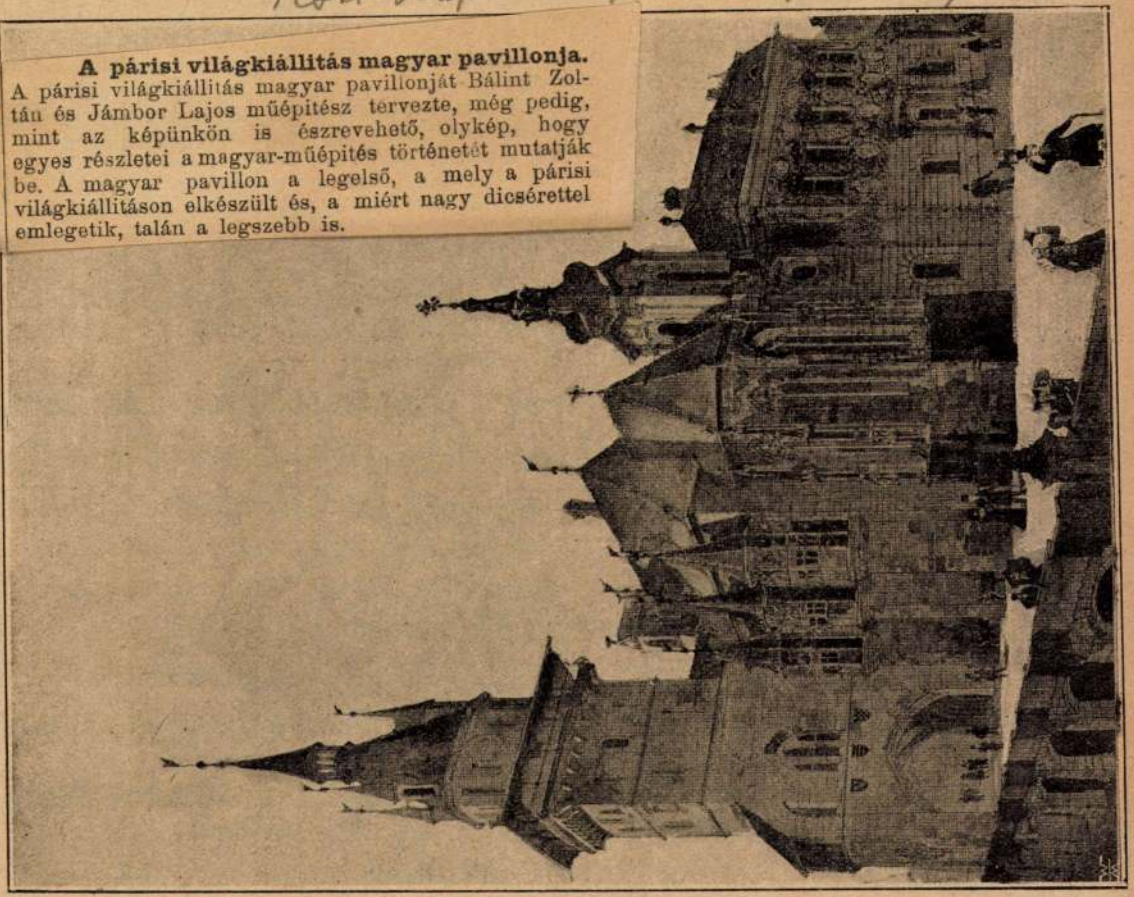

Bálint és Jámbor

Hid a Margitszigetre.

KÜHNE E. gazdasági gépgyára MOSONBAN.

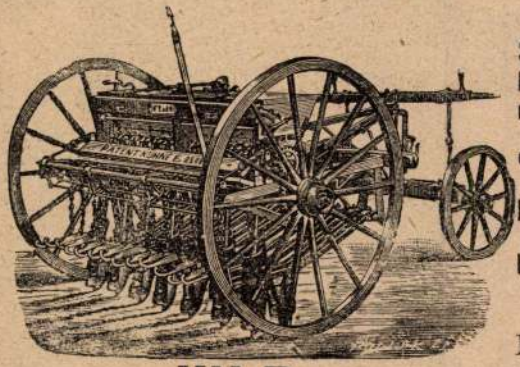

Ajánlja a bekövetkezendő őszi évadra:
Sack rendszerü acélekéit, egyes-, kettős- és hármas-ekéit, Lacke-féle szántóföld és rétboronáit, hengereit,

eredeti **„Hungária Drill“,**
hegyes vidékre **„Mosoni Drill“,**
kisgazdáknak **„Jubileumi Drill‘**
sorvetögépeit. 20000 drb használatban.

Mindennemü **rostáit, szelelöit, konkolyozóit.**

Uj! Burgonya-osztályozó gépek!
Uj! „Diadal“ gabonatisztitó és osztályozó rosta.
Uj!‚Kayser‘-féle centrifugalis gabonaosztályozó.

1898. szolnoki rostaversenyen I. dij, nagy aranyérem.

Legjobb: **„Rapid“ darálóit, szecska- és répavágóit, morzsoló és takarmány-füllesztőit és borsajtóit.**

Különlegesség: **takarmánykamra-berendezések.**

164

Főraktár: Budapest, V., Váci-körut 57 a.

megfogott mindenkit, kapaczitált, buzdított szinte egy évig, a nap minden perczében, nyugalmat nem ösmerve. Valóságos csatatervekkel volt felfegyverkezve s külön taktikával vett be minden egyes makacskodót, a kit ügyének meg akart nyerni. Némelyeket agyonbeszélt, másoknak a hiúságát birizgálta fel. Óriási psychologus volt. Egyszerre megtalálta mindenkinél a fogantyút. S kivált az effélékben tűnt ki tehetségének sokoldalúsága. És ebben van megmagyarázva egy korábbi akcziójának, mondjuk inkább juxának a titka, hogy ugyanis megválasztatván magát képviselőnek, bement a szabadelvű pártkörbe s a nélkül, hogy valaha csak annyit foglalkozott volna is a politikával, a mennyit egy falusi gazda; a nélkül, hogy egy beszédet végighallgatott volna (az ilyen haszontalanságok nem érdekeltek), elkezdett «in politicis» dolgozni bent az ő bonomikus, félig komoly, félig mókázó modorával s addig-addig feszegette, lázitgatta a fogékony elemeket «Tibiscusék» ellen (kiknek a fuzió megakadályozását tulajdonitá Apponyi és Wekerle közt, a mit ő nevezett a két államférfi nevének kezdőbetűi: A-W, után «Avé»-nak) hogy végre egy nem kis galyibát okozó rajt, a «puroszokat» vitte ki onnan, véges-végig mulatságos tréfás formában, mintha csak kedélyesen évődnék, incselkednék Magyarország hatalmasaival. Egyenként léptek ki a puroszok. Atzél inasa minden áldott este megjelent a klubban és levelet hozott Podmaniczkynak egy kilépőtől. Sokan léptek ki, de végre is több nap, mint kilépő, egyszer csak megszűnt az egész komédia. Régen volt. Azóta már megszűntek az okok is. Atzél Béla az utóbbi időkben szinte restelkedett, ha emlegették ezt a juxát. Az utóbbi időkben nagy elismeréssel beszélt Tiszáról s ha valami kényesebb akczióba toborozták, elhárító mozdulattal jegyzé meg: -- Széll és Tisza ellen semmit se teszek. Politikával nem törődöm. Csináljatok, a mit akartok. Faljátok föl, a kire éheztek. Én nem bánom. De ehhez a két emberhez én nem nyúlok.

Ily szívóssággal felruházva teremtette meg, mint fentebb előrebocsátottam, a Park-klubot és az ahhoz szükséges tőkét. E szívósság az egyik jellemző ereje. Ez csak férfias erény. A másik az ízlés, a melylyel bebútorozta a Park-klubbot, ez már talentum, ez már művészet, és itt kezdődik már — a szellemi kiválóság. Ebben van a poéta Atzél.

A Park-klubot leírni hiábavaló feladat. Vagy látta valaki és saját benyomást szitt fel abból a szeme, vagy nem látta valaki és az nézze meg. A Park-klubot épen úgy nem lehet leírni és leírás után felösmerni, mint az őszi baraczk zamatját, vagy a hogy nem lehet leírni, hogy mi van Musset valamelyik költeményében — csak ha magát a költeményt lenyomatja. A Park-klubot látni kell, sőt látni se elég, meg kell vele ösmerkedni, hogy minden báját élvezzük.

Az itteni urak eleinte magok se ösmerték fel a klub berendezésének ezt a nagy poézisát, csak azt látták, hogy szép és egyszerű. A mi majdnem úgy hangzik, mint ellenmondás. Végtelenül egyszerű és ennek daczára végtelenül szép. Szinte meghökkenti a Balkán szomszédságbeli embert, hogy lehet az? És még egy feltünt: szép, pedig milyen olcsó!

Koller utódai fényképe után.

BÁRÓ ATZÉL BÉLA.

Valóban igen olcsón bútorozta be Atzél a Park-klubot. No persze. Hiszen mindenféle ócska bútort szedegetett össze Londonban a Piccadillyn. Elment az angol falusi kastélyokba s összeszedte az öreg holmit. Potom áron. Hja, tudja a forrását és alkudni is tud. Szeret beszélni, kapaczitálni s agyonbeszélte az ostoba angol ószerészeket. S aztán milyen ügyes! Az ő elrakosgatásában milyen jól veszi ki magát ez az egykori lim-lom, melyet ő kijavittatott, kitataroztatott idehaza.

Ő maga meglehetős fumigative szólott a vásárlásairól. S épen azért nem talált azokban senki virtust. Még az olcsóság is csak kevesekneк tűnt fel.

Egyszer aztán azt hallotta a királyné, a megboldogúlt Erzsébet, hogy a Park-klubban nagyon jó kávé van. Mire a felséges asszony megüzente Atzél Bélának, hogy másnap oda megy Ferenczy Idával reggelizni. A reggelit egy pompás kényelmes és nagy leleménynyel kifundált angol asztalkán tálalták fel, mely nagyon megtetszett a királynénak:

— Olyan szép, olyan czélszerű ez az asztalka, hogy csaknem beszélni tud. Magam is szeretnék ilyen asztalt. Ugyan tudja meg kérem, hol vette a Park-klub?

Ferenczy Ida alkalmilag kérdést intézett ez iránt Atzélhoz, ki az asztalt azonnal becsomagolta és elküldte Bécsbe a királynénak, megjegyezve, hogy a Park-klub örömmel engedi át a beszerzési áron, a beszerzési ár pedig 27 frt 50 kr. a leltár szerint.

A felséges asszony postafordultával megküldte az összeget és köszönetét, hanem az asztalka mégis árulója lett az Atzél Béla fifikáinak. A reggeliző asztalkát meglátta egyszer a királynénál Mária Valéria s kisiklott az ajkán, hogy ő is szeretne ilyent.

A királyné most már nem fordúlhatott a Park-klubhoz, hanem ajándékúl kivánván ilyet adni a leányának, lefényképeztette az asztalkát és elküldte Londonba egy ügynöknek, hogy szerezze meg a párját.

Meg is szerezte, de huszonhat *fontba* került, s így sült ki a turpisság és szivárgott ki apránkint, hogy báró Atzél Béla miért olyan szerencsés vásárló és hogy az angol font hogy olvad le Pesten forintra.

Nagyobb, általánosabb sikert és elismerést azonban mégis csak akkor birt kivívni Atzél Béla, s a Park-klubból is azon időben lett csak nagy látnivaló, mikor Budapesten jártakor Vilmos német császár megnézte s elragadtatva mondá:

— Ehhez fogható szépet soha se láttam.

Miattunk, magyarok miatt ugyan itt állhatott volna az a Park-klub világ végeiglen (hiányozván a mivel összehasonlítsuk), soha se láttuk volna olyannak, a milyen ma. Nekünk mindig valami idegen tekintélyre van szükségünk. Annak a szemén át nézzük a dolgokat. A saját szemeinknek nem hiszünk. Iróink, tudósaink neve is csak akkor lesz hangzatos, ha előbb már az idegenek megdicsérték. Míg ők ki nem mondják, hogy valami arany, addig csak rög.

Biztos, hogy Atzél Béla genie volt, egy rendező genie. Nagy, kerek fejében, melyből két nagy, gömbölyű fekete szem világított a bozontos fekete szemöldök alatt, egyre forrtak újabbnál újabb tervek. Beszélgetés közben a fehér asztalnál szőtte plánumait s mint valami arabeszkek rajzottak ki az egyes részletek apródonként. Pihenni nem tudott. Valami megfoghatatlan tettvágy sarkalta szüntelen. Mindig dolgozott valamiben.

És semmit se tett úgy, mint mások. Mindent eredeti módon, azaz «manérosan» (ez volt a kedvencz szavajárása), a «pennászok» segítségével. És minden sikerült neki. A Park-klub megalkotása után az Országos Kaszinót emelte szokatlan magasra. Berendezte nagy anyagi áldozatokkal s megcsinálta hozzá a női kaszinót is, mely szintén ritkítja párját Európában. Annyira szenvedélye volt a csinosítás, ha ötlete támadt, hogy ebbe vagy abba a szögletbe jól venné ki magát egy rokoko szekrény, vagy egy XIV. Lajos korabeli diván, még a saját házát is kipusztította, hogy azt legottan oda teremtse.

Hogy mennyire leleményes volt, legjobban megmutatná ama fényes lakosztály, melyet szőnyegeivel, gobelinjeivel, spanyolfalaival és bútoraival egyetlen nagy börtöni czellájából varázsolt át, midőn pár évvel ezelőtt párbajvétség miatti büntetését töltötte ki, mint államfogoly. Egy dolgozószobát, egy hálószobát és egy szalont csinált. Örök kár, hogy le nem fényképezték e kis fészket, melyet Páris legelegánsabb gavallérja is megirigyelhetett volna. A fogság két vagy három hétre szólt. Egy hétig csinálta a szobát, egy hétig gyönyörködött benne, egy hétig pedig bontotta, mialatt pompásan mulatott a munkájával.

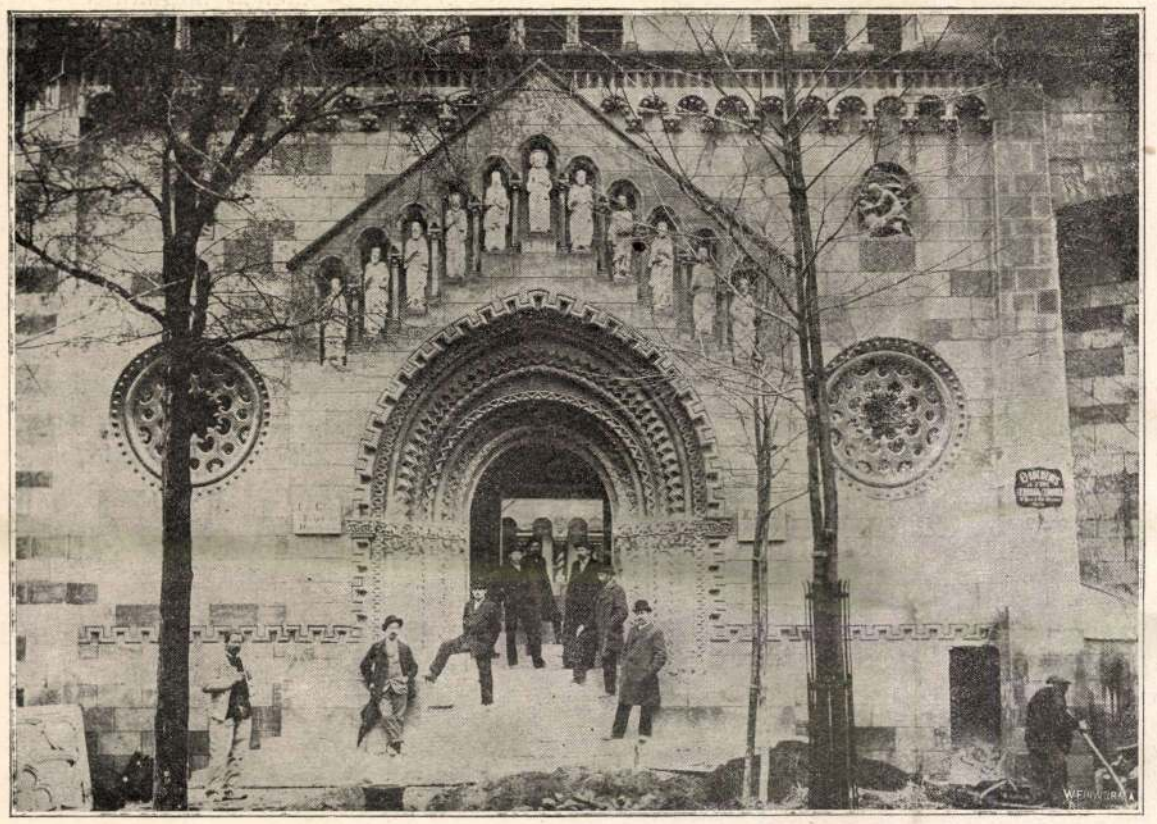

A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁS MAGYAR PAVILLONJÁNAK EGYIK RÉSZLETE.

Kemény koponyájú ember volt ez a báró Atzél, ki belátott az emberek veséjébe s ki mókázó modor alá rejtette a jó szívét és a humánus, mély gondolkozását. Mindent, a mit csinált, olyan módon csinálta, mintha csak úgy juxból, unalomból tenné, sőt néha a legönzőbb czélokat hozta fel ürügyül, hogy elhárítsa magától azt a gyanút, mintha ő valami buzgó hazafi akarna lenni. Utálta az efajta poseurököt. Oh dehogy. Ő nem hazafi, ő semmi. Hanem hát csak mégis megcsinálja ezt vagy azt, — mert meg akarja boszantani X vagy Y urat.

Ünnepélyeket rendezett künn a városligetben jótékony czélra. Az az hogy, bánja is ő a jótékony czélt. Imígy szól czinikusan, hanem megigérte az asszonyoknak, hát már csak megteszi nekik, s hetekig dolgozott, veszekedett hordárokkal, napszámosokkal, lótott-futott, költött s mikor nagy, horibilis jövedelem lett, hogy még nagyobb legyen a virtus, belecsempészett öt-hat ezeret az összeghez a magáéból is, s nagyokat nevetett az elszámoló közegek álmélkodásán, hogy az összeg nagyobb, mint kellene lennie a jegyek szerint.

Atzél Béla nem volt közönséges ember, birt az alkotók ama tulajdonságával, hogy a mint valamivel készen lett, attól már elment a kedve; mindig *a terveibe volt szerelmes, nem a munkáiba*. A nagy tevékenységeknek ez a titka.

Ehhez birta még a nagy szellemek gőgjét is. Nem kellett neki a tömjén, s nem számított semmi elismerésre, semmi hálára. Oh, ő belátott az emberekbe. Tudta ő, milyen kicsinyek. Hiszen játszott velök. Politikusokat, grand seigneuröket is megtánczoltatott medvék módjára. Ösmerte belülről a Plato tollatlan két lábú állatjait, s egy kicsit talán meg is vetette őket. Vagy ha nem is, de nem akart tőlük semmit.

Ostorozta, utálta a strébereket. Semmit se utált jobban. Azért is volt olyan idegenkedéssel, ha valami ünneplés-féle környékezte. Egyszerre visszavonúlt érzékenyen, mint a megérintett csiga a házába. Elpirosodott arra a gondolatra, hogy őt az a gyanú érje, mintha talán azért buzgólkodott volna ő is, hogy — most arassa érte a babérokat.

Lehet, hogy ezt az arisztokratikus temperamentum diktálja így egy arisztokratának — ha egyszer igazán tesz valamit. Kitüntetést csak az az arisztokrata fogadhat el röstelkedés nélkül, a ki semmit se tesz érte. Mert azt nem gyanusíthatják, hogy törte magát utána. Meglehet, hogy így van. Én nem tudom.

De azt tudom, hogy az Atzél Béla frakkján a gomblyukban nem volt semmiféle rendjel. A mi igazi csoda ebben az országban.

Atzél Bélának semmi se kellett. Ment a maga által vert csapáson, az ő eredeti tehetségével és többet használt, mint akár tiz glorifikált szószátyár, kik úgynevezett fényes pályát futottak be. Az ő hiúsága nemesebb volt, mint a köznapi nevezetességeké.

Az utolsó időkben már nagyon kínozta az asztma. Éjjel csak ülve tudott aludni karosszékben. S ha beszélt, közben folyton itta a Selters vizet. Pedig mindig beszélt. Esténkint minden kaszinójában megfordúlt, bekukkant minden helyiségbe s leült a kedveltebb kompániákhoz, kirakta kedvencz eszközeit, kanóczos gyufatartóját, ezüst czigaretta-tárczáját, aztán beszélt, egyre ő beszélt a sajátos, szakgatott modorával, kérdezve másokat és felelve helyettük maga magának. Persze mint mindig, most is voltak nagy tervei. Hatalmas fantáziája körülrepkedve a lelemények, ötletek milliárd arany legyecskéitől, egész Pestet gyúrta, alakította, formálta, néha már annyira átépült, hogy a mindenféle fogaskerekű és nem fogaskerekű vasutakkal átbarázdált Svábhegy már bent volt a város kellő közepén, s azon túl voltak a nagy urak palotái. Hm, egy hegy bent a városban, Micsoda szép lenne az. Istenem, de szép lenne. Hm, no, mi? Hát nem lenne szép?

Csakhogy ez kivihetetlen. Hát nem igaz? Az csak úgy lehetne, ha a Keglevich Stefi lenne a főpolgármester, korlátlan rendelkezéssel az angol nemzeti bank fölött. Hahaha! No persze, hm. Apropos, most megint sokat írnak ellene a pennászok. Megeszik! Mi?

Új czigarettára gyújt, aztán megint új tárgyat kezd.

— A mi utópia, az utópia, hanem egy kis sportocska nem ártana. Mit gondoltok? Egy kis sportocska. Mert gyengülnek a magyar inacskák és izmocskák. Hát nem úgy van? Meg fogjuk csinálni . . .

A nagy sport-telep alkotását vette most czélba s a tornyosuló mindenféle akadály leküzdését forgatta szüntelenül fejében . . . miközben megszakítá gondolatait egy-egy fuldokló köhögési roham.

Most már ez is elmúlt örökre. Álmodja tovább a terveit odalenn. *M—th K—n.*

MAGYAROK PÁRISBAN.

Nehány nap — és az egész világ izgatott kiváncsisága közepette megnyitják a párisi világkiállítást. A mit a franczia leleményesség és ízlés szépet és ügyest csak kieszelhetett, a mit a többi nemzet nagyot és hatalmast, eredetit és meglepőt csak alkothatott, gyönyörű egésszé szövődik itt össze a Szajna partján, a hatalmas Eiffel-torony árnyékában. Tarka és zajos látványosság ez, szédítő és kábító így, a körvonalaiban is és óriási arányaival megdöbbentő. Az ember alig tudja elképzelni, mi lesz itt akkor, mikor a hideg és üres épületekben, a melyekben most legföljebb az ácsok kopácsolnak vagy a mázolók meszelnek, zajos és igaz élet fog pezsegni és a kiváncsiak

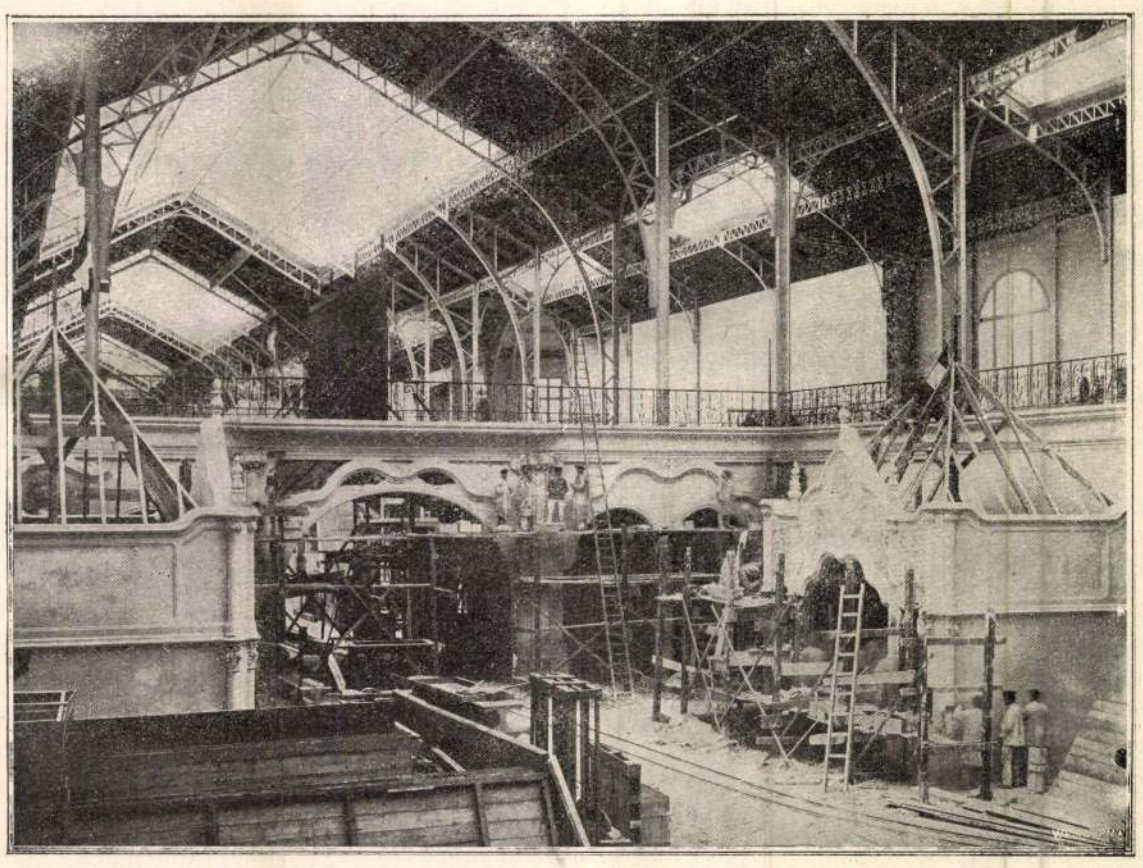

BERENDEZÉSI MUNKÁLATOK A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁS EGYIK MAGYAR OSZTÁLYÁBAN.

milliói fognak hullámzani. Az 1889-ik évi kiállítást 20 millió fizető látogató élvezte végig és alig hihető, hogy ez a szám az idén lényegesen ne emelkedjék.

Azonban, noha alig egy hét választ el minket a megnyitás jelentőségteljes eseményétől, a kiállítás távolról sem kész és e rövidke hét alatt nem is készül el. Különben, azt festő műtermében a nagy képet még az utolsó ecsetvonások előtt látja. Itt-ott még hiányzik belőle valami, de az egésznek a hatását ez nem rontja le. Legkevésbbé maguk a francziák készek a mi a miénk, a mi külön kis pavillonunkon kezdve, végig minden egyes csoporton, a melyben résztveszünk. A kiállítás szervezete tudvalevőleg az, hogy minden egyes csoportban minden egyes nemzet kiállítása együtt van, azonfölül pedig minden egyes nemzetnek megvan a maga külön pavillonja, a melyben azt helyezi el, a mi neki a legfontosabb és legbecsesebb.

MEDEA («MEDEA»).

GERTRUDISZ («BÁNK BÁN»).

CLARKSONNÉ («IDEGEN NŐ»).

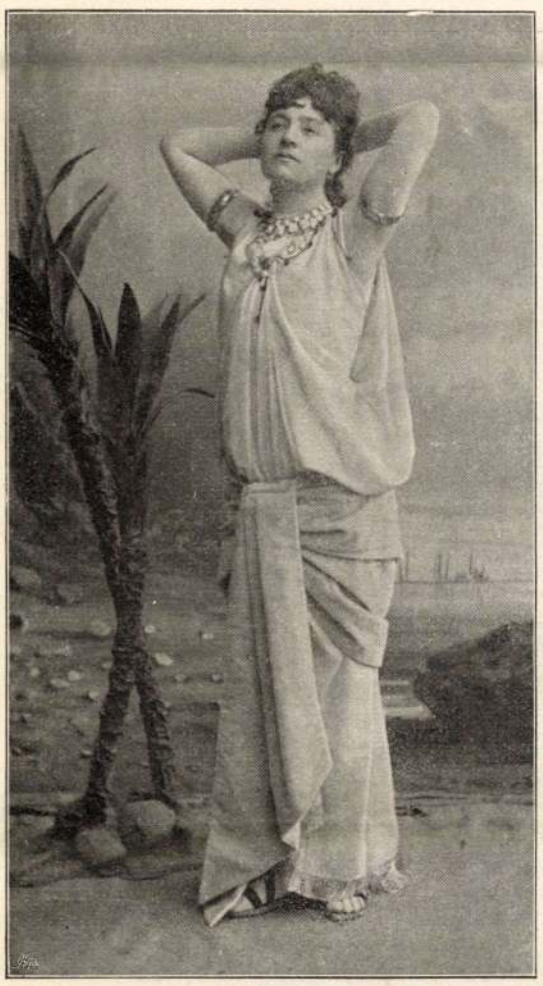

CLEOPATRA («ANTONIUS ÉS CLEOPATRA»).

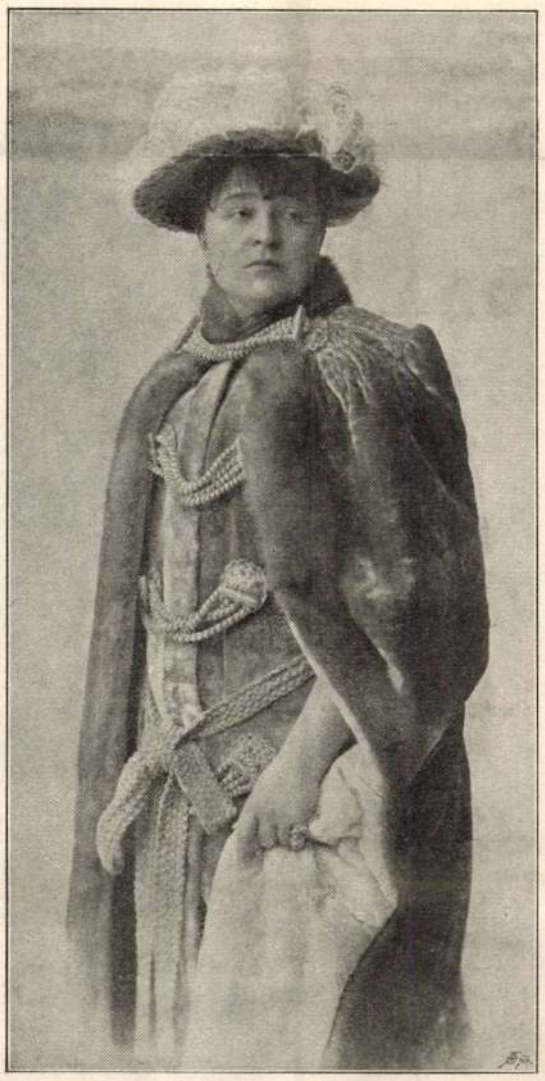

CLARKSONNÉ («IDEGEN NŐ».)

PORTIA («VELENCZEI KALMÁR»).

JÁSZAI MARI KÜLÖNBÖZŐ SZEREPEIBEN.

mondják, nem is igazi kiállítás az, a mely a kitűzött időre pontosan és kifogástalanúl elkészül és talán nem minden alap nélkül való az a vélemény, hogy a közönség szemében ez nem is fontos. Ellenkezőleg, bizonyos gyönyörűsége telik abban, hogy egynémely félig kész dolgot a munka és a keletkezés állapotában nézzen meg. Olyanféle ez, mint mikor az ember a és nem minden büszkeség nélkül dicsekedhetünk azzal, hogy a munkában mi magyarok vezetünk.

Igen, a mi minket, magyarokat illet, mi a megnyitás előestéjén félreteszszük a fürészt és a kalapácsot, mi befejeztük a munkánkat. Hogy utólszor sétáltam végig a kiállítás területén, még egyszer alaposan megszemléltem mindazt, A mi tarka és kaczkiás pavillonunk, a melynek hatalmas tornya büszkén néz le a Szajna vizére és büszkén hordja a háromszínű lobogót, immár teljesen kész a történelmi kiállítás befogadására, az üvegszekrények már elhelyezvék benne és az országház bútorai csak a művészi elrendezésre várnak. Belül a falakat már befestették, kedves és primitiv ódon freskókkal, viaskodó

Diszítő munka a párisi világkiállítás magyar osztályában.

lovagokkal, királyokkal és szentekkel, a sokat igérő huszárterem fala pedig már csak a Vágó Pál nagy festményét várja.

A pavillon építői, *Bálint* Zoltán és *Jámbor* Lajos, nagyon elmésen, sok eredetiséggel és ötlettel oldották meg nemcsak a pavillon kérdését, hanem az egyes csoportok berendezésének a nehéz föladatát is. Ezekben a külön csoportokban a szeczessziós és mégis magyaros ízű díszítések pompásan hatnak. Így például pompás képet ad a vadászati és erdészeti kiállítás, a mely valóságos kis panoráma, hatalmas sziklákkal, tóval és egy sereg kitömött állattal, a háttérben pedig *Olgyay* Ferencz színes és ragyogó tájképével, a szomszédban a leggyönyörűbb agancsokkal, a melyeket királyunk, a főherczegek és az arisztokráczia állítottak ki. Mindez a *Lendl* tanár ügyes és fáradhatlan kezét dicséri. Közoktatásügyi kiállításunk magyaros motivumú diszítéseivel, a mezőgazdasági a napraforgóival, gyümölcseivel és kakasaival, eredetiségében meglepő és tarka látványosság, elannyira, hogy nekünk magyaroknak nincs okunk arra, hogy a mi kiállításunk sikeréért aggódjunk. Ez a három csoport immár teljesen kész, ha néhol mi is hátralékban vagyunk, az kizárólag a francziák hibája, a kik miatt helyenkint még hozzá sem foghattunk a munkához. Olyan kényelmes lassúsággal épitették a csarnokaikat, hogy némelyikhez a kőmüves munka miatt még ma sem lehet hozzáférni. És mind e készülődéseket, mind e munkálkodásokat *Lukács* Béla kormányozza, napestig járván a területet, a mi a zuhogó tavaszi esőben, a térdig érő sárban, az ingadozó gerendák és az életveszélyesen lebegő deszkák között nem épen mulatságos dolog. Azonban az egész magyar osztályt és mindenkit, a kinek itt a magyar kiállításhoz valami kis köze van, az az ambiczió lelkesíti, hogy az első alkalommal, mikor Magyarország Ausztriától függetlenül, önállóan vesz részt egy kiállításban, a tehetsége és a munkája legjavával fáradozzék e kiállítás sikerében.

Párisban különben most nagyon sok a magyar és esténként a nagy boulevardokon a magyar szó koránsem olyan ritka, mint a fehér holló. Az új és hatalmas magyar kolónia pedig vidám és kellemes bohème-életet él, a melynek a középpontja a *Buffet-Rapp* nagy asztala. Ez a nevezetes kis vendéglő, a mely szemben a magyar kormánybiztosság épületével ebédre és vacsorára rendes vendégnek látja mindazt a sok-sok magyar hivatalnokot, kiállítót, művészt, vállalkozót, stb., a kinek a kiállítás munkát ad, ma már csak olyan párisi magyar nevezetesség, mint az egykor híres és ma hirhedt Grand-Café, a mely annak idején a párisi magyarok találkozója volt. A nagy magyar asztalnál maga a kormánybiztos elnököl, a zajos és vidám magyar társaság közepette. Voltaképen pedig csak a munka folytatódik itt is, a kiállítás nagy és fáradságos munkája a fehér asztalnál, a hol a kis pihenő alatt is csak kiállítási dolgokról foly a szóbeszéd, a nagy álmokról és a nagy reményekről, hogy a hatalmas nemzetek e hatalmas versenyében a kis Magyarországot is észre fogják venni és az elismerés pálmájából a magyarnak is jut majd egy jól megérdemlett ágacska.

Heltai Jenő.

AZ ÜDVÖZLÉS KÜLÖNFÉLE MÓDJAI.

Ha két ismerős találkozik az utczán, vagy bárhol másutt, a legtöbb esetben az az első kérdés: hogy van? Olyan általános szokássá vált már ez a kérdés, akár a rendes köszönések, üdvözletek, s legtöbb ember talán el se tudná kezdeni e nélkül a beszélgetést.

Kevésbbé czivilizált, vagy más miveltségű népeknél az ilyen üdvözlések máskép hangzanak s gyakran nagyon különös szertartások kiséretében. Európai ember ugyancsak furcsán nézne arra a barátjára, a ki a találkozáskor megfogná egyik lábát s a saját arczához törülné, vagy ha kétrét hajolna, arczát két tenyerébe rejtve, mintha foga fájna s egyik lábát levegőbe emelve, a mily magasra csak tudja. Pedig a Filippini-szigeteken elengedhetetlen kelléke ez a finom udvariasságnak. Hogy mikép jutott valamely nép ily csodálatos szokáshoz, azt nem tudni.

Alig vannak valahol a kölcsönös üdvözleteknek olyan bonyodalmas szabályai, mint a fölkelő nap országában, Japánban. Ha egyik japáni meglátja a másikat, fölugrik s fejét lesütve, félre forditott arczczal megy nagy lassan előre, mintha a saját értéktelenségének tudata nyomná le. Mikor egész közel értek egymáshoz, meghajolnak, hogy az arczuk a térdüket éri; de egyelőre még nem mernek ránézni egymásra, csak füttyentenek egyet s kezüket nagy gyorsasággal összedörzsölve bókolnak, minden mondat után füttyentve egyet. A társalgás aztán ilyenformán kezdődik:

— Köszönöm azt az élvezetet, melyet legutóbbi találkozásunkkor szereztél.

— Részemről az élvezet. Nagyon sajnálom, hogy oly goromba voltam irántad.

— Hogy mondhatsz ilyet, mikor a lehető legudvariasabb voltál, hanem én nem mutattam olyan alázatot irántad, mint a milyen egy ily előkelő egyéniséget megillet.

— Szó sincs róla, nagyon sokat tanúltam tőled udvariasság dolgában.

— Hogy ereszkedhetel le annyira, hogy ily hitvány emberrel, mint én, szóba állj?

— Én meg nem értem, hogy méltathatsz figyelmedre ily férget, mint én . . .

Ez egész párbeszédet lesütött fővel mondják el, halk, de roppant szapora szóval. Mikor aztán elvégezték a bókolást s el akarnak válni, valóságos verseny fejlődik ki köztük, hogy melyik térjen ki. Mikor végre ez is megvan, szinte futva mennek el egymás mellett.

Manapság már az európai miveltség nagy mértékben áthatotta Japánt s az efféle czifra szokások legnagyobb részt kimentek a divatból, de még mindig vannak követőik elegen.

Új-Guineában az a szokás, hogy a benszü-

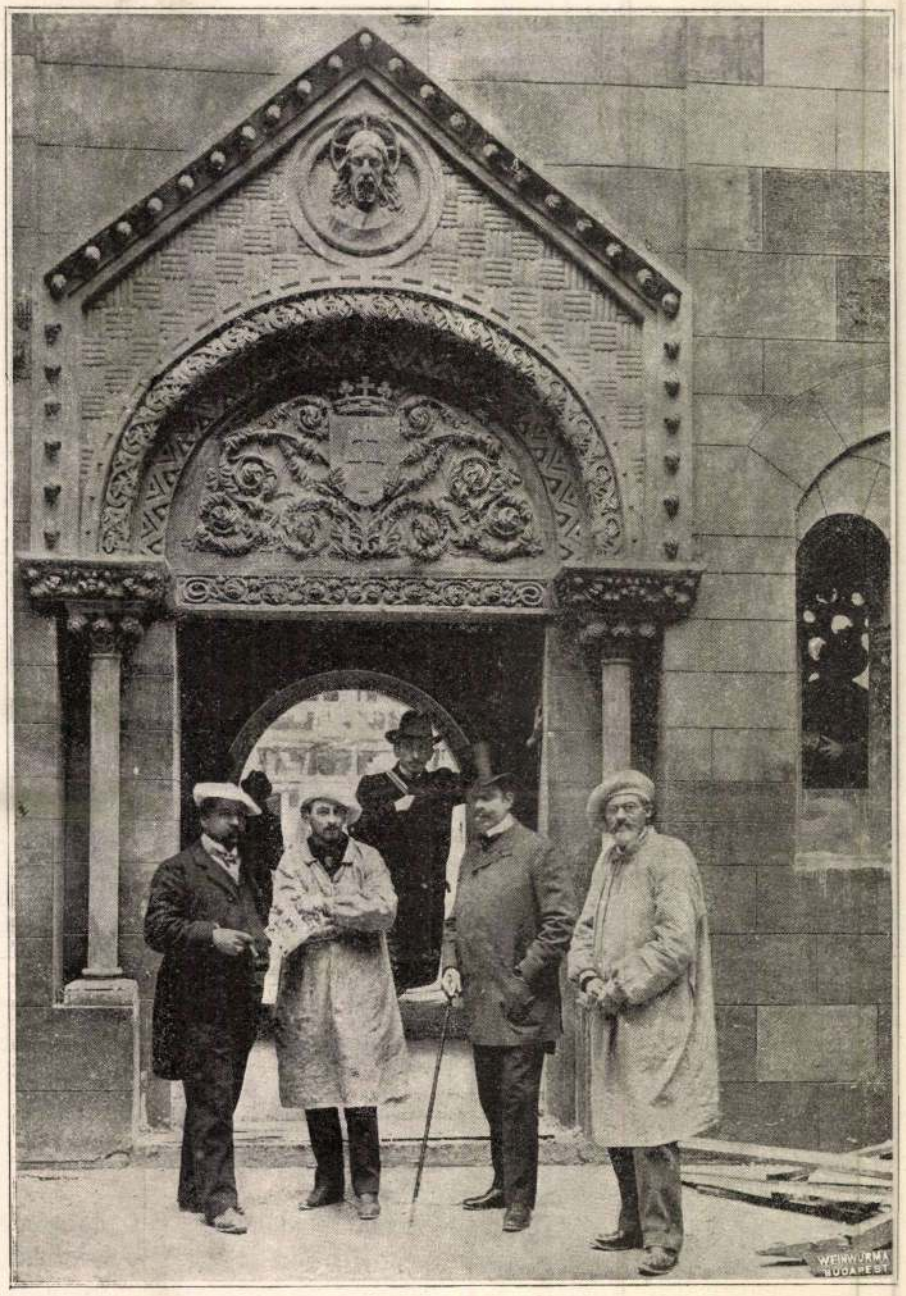

Barsi festő. Bálint műépitész. Szász Gyula szobrász.

A PÁRISI VILÁGKIÁLLITÁS MAGYAR PAVILLONJÁNAK EGYIK KAPUJA.

Koronás dugóval elzárt palackot kinyitni.

Koronás dugóknak kizárólagos alkalmazását Magyarország részére

Schätz József ***sörnagykereskedő***

szerezte meg

BUDAPESTEN, VIII., Práter-utca 47. sz.,

a hova a rendelések cimzendők.

133

A magyar pavillon.

a párisi kiállításon

Pesti Hirlap Naptára 1901-104l.

217.

217. Ezüstszekrény az ebédlőben. (Kmetty-utca 31. sz.) Tölgyfa. Falak: nyomott vászon.

217. Vitrine pour argenterie dans la salle à manger. Chêne, tenture toile imprimée.

218.

218. Kmetty-utca 31. sz. palota hallja.

218. Hall d'un hôtel privé.

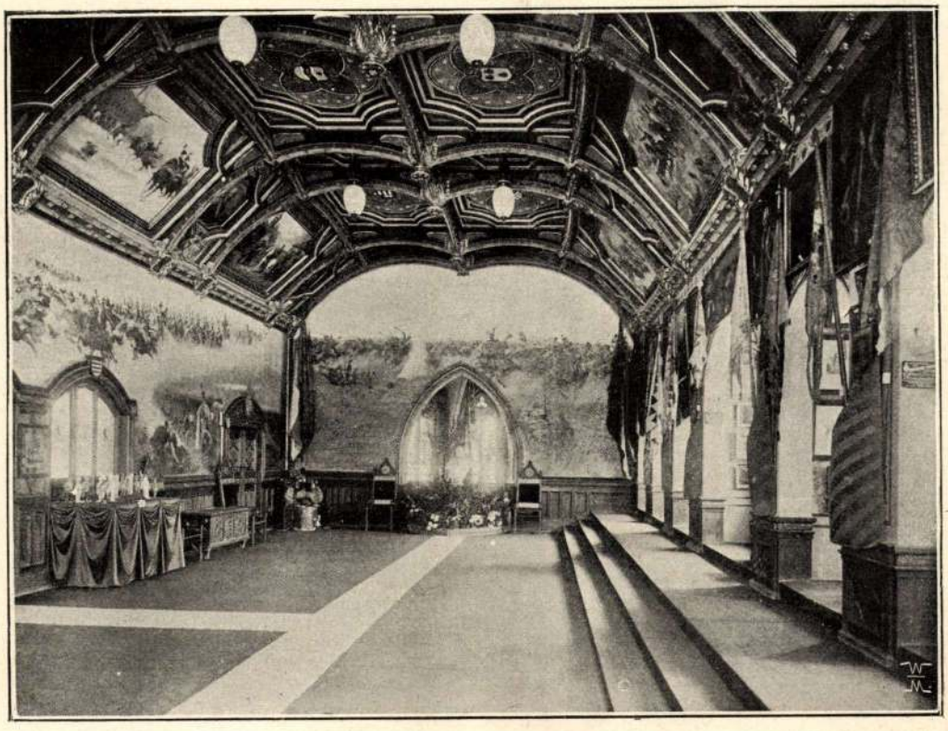

A HUSZÁRTEREM A MAGYAR PAVILLONBAN. Erdélyi fényképe nyomán.

A MAGYAR TÖRTÉNELMI PAVILLON.

A Quai d'Orsay-n épült *„Rue des Nation“* ideiglenes tündérpalotáinak sorában a magyar történelmi pavillon méltóképen képviseli nemzetét. A szerencsés, egészséges ötlet, mely külső alakja felett döntött, nem új, mert az 1896. évi millenniumi kiállítás feledhetetlen szépségű történelmi főcsoportja épületeiben találta meg első kifejezését, ámde itt sok tekintetben egészen új eredményeket produkál s újra csak föltétlenül bebizonyítja azt, hogy a történelmi stilusok evolúciójának kifejezésére legszerencsésebb eszköz a meglévő emlékek hűséges bemutatása, történjék az eredetiben vagy másolatban, mert ezek a néma emlékek a letűnt korok művészetének szellemét a legbeszédesebben tudják tolmácsolni.

A magyar történelmi pavillon, melyet Bálint és Jámbor budapesti műépítők terveztek, a régi magyar építészet máig is meglévő emlékeinek összeállításából jött létre, voltaképen tehát egy építészeti retrospectiv kiállítás, mely a román műizlés korától a rokokóig nem fictiv, de igazi, élő emlékműveken tárja a szemlélő elé a magyarországi arhitektúra lényegét és fejlődési fokait.

Magyar Iparművészet

1900.

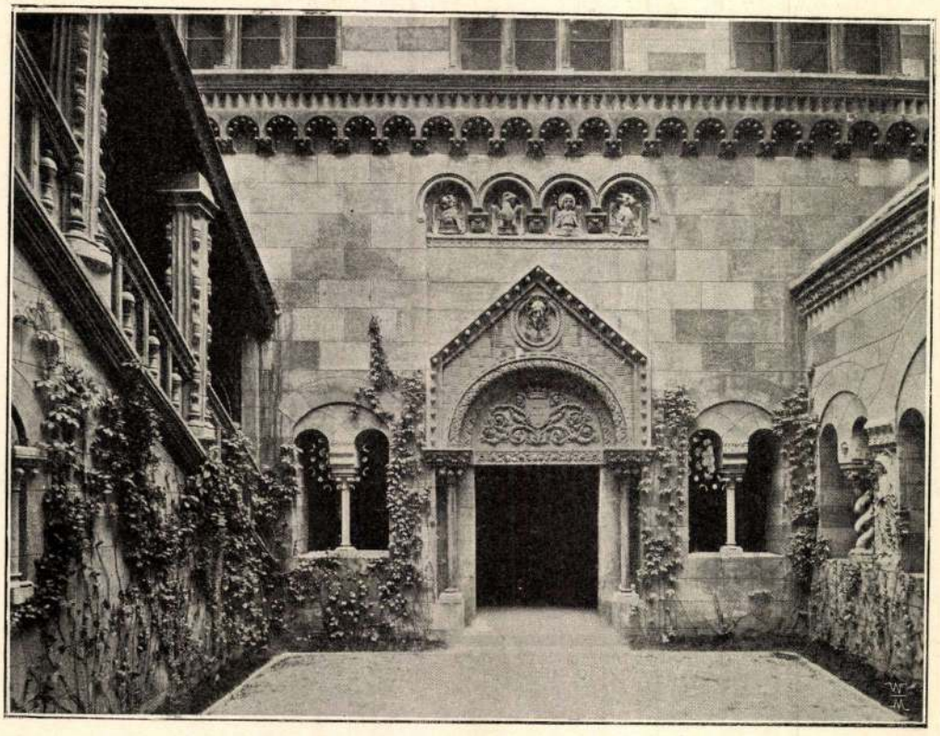

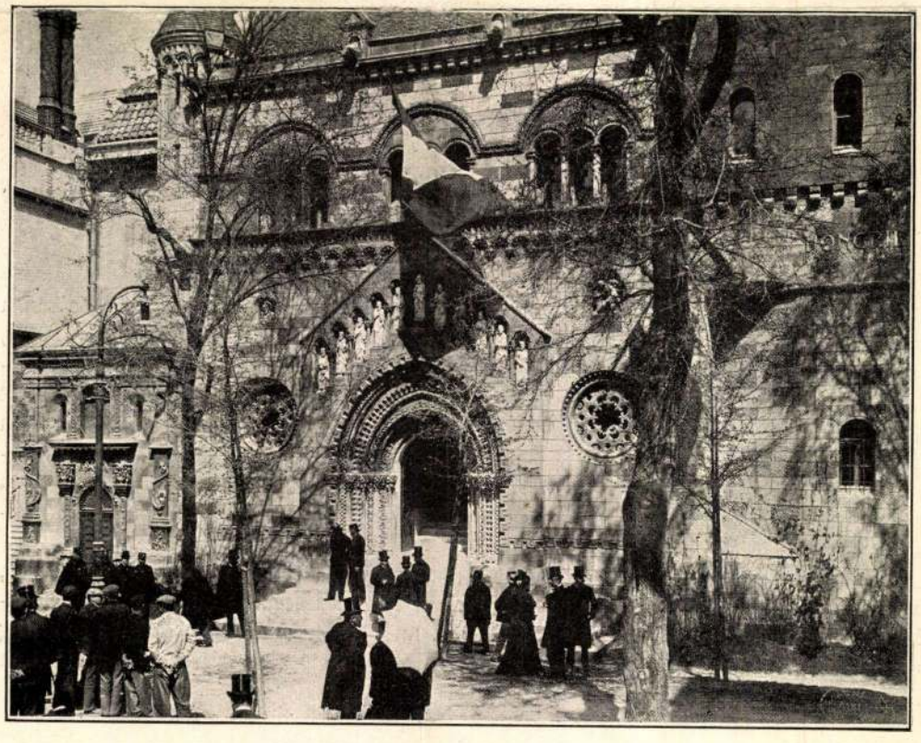

A MAGYAR PAVILLON UDVARA ÉS FŐKAPUJA.
°°°°°°TERV. BÁLINT ÉS JÁMBOR.°°°°°°

Erdélyi fényképei nyomán.

XVIII. SZÁZADI TEREM.

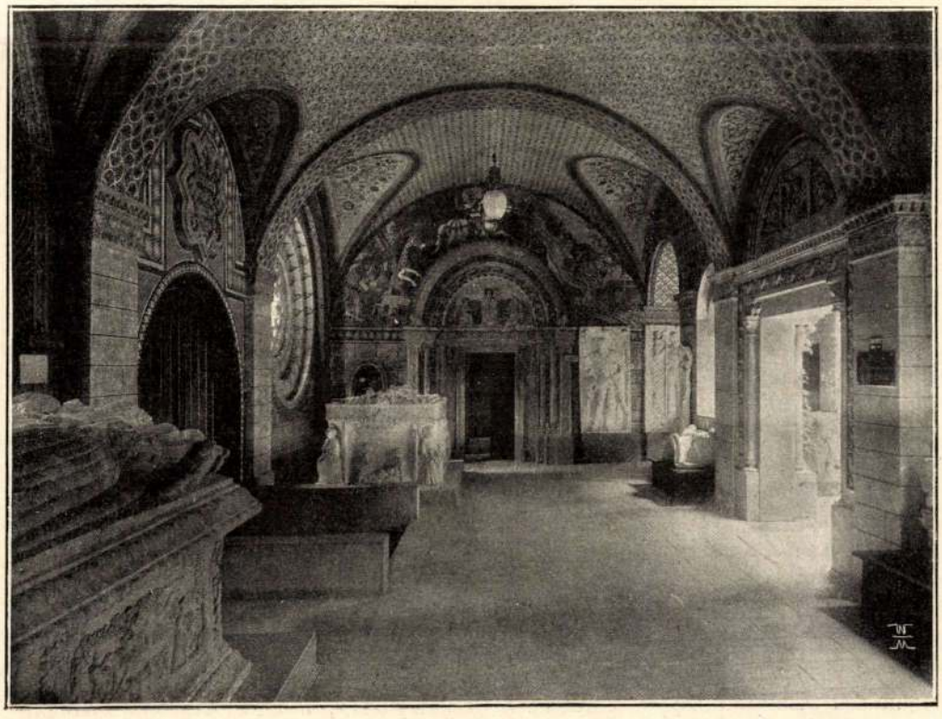

Erdélyi fényképei nyomán.

∘∘∘∘∘∘∘∘ ELŐCSARNOK ∘∘∘∘∘∘∘∘
A MAGYAR TÖRTÉNELMI PAVILLONBÓL.
∘∘ TERVEZTE BÁLINT ÉS JÁMBOR. ∘∘

Az épület egyik homlokzatával a Szajna felé, a másikkal a Quai d'Orsay-ra néz s az angol és osztrák pavillonok között van elhelyezve. Főbejárata a Quai d'Orsay-ra nyílik s a jaáki apátsági templom nagyhírű portáléját tünteti fel; az épületnek Szajna felé néző része csúcsíves ízlésű s jobb felé a vajdahunyadi vár festői tornyocskáival ékesített falát ábrázolja, melyhez a csütörtökhelyi kápolna apsisa csatlakozik. A balszárnyhoz a kassai Szent-Mihály-kápolna homlokzata van hozzáépítve, mely a maga kora renaissance íveivel méltóképen képviseli hazai arhitekturánk egy, a maga nemében egyedül álló, sajátságát. A góth szakasz elején, a vajdahunyadi rész s a kassai kápolna között, a körmöcbányai vártemplom messziről feltünő impozáns tornya áll erős négyszögbe tört talapzaton, mit hatalmas méretű csúcsívek törnek át s nyitnak a közlekedés számára utat. A torony első emeleti magasságában román oszlopok által tartott ívek alatt festői loggia nyílik a Szajna felé, ott pedig, a hol a torony a maga massziv négyszögű formájából a nyolcszögbe megy át, erkély futja körül a torony testét, melynek felszökellő karcsú sisakját a négy sarkon egy-egy kisebb fia-torony tagozza.

A román és góth szárnyat egyfelől renaissance, másfelől barok-stilusú épületrészek kapcsolják össze egymással. Az elsőnek diszítő elemeit a felsőmagyarországi renaissance-építészet jellemző emlékeiről vették s részleteikben a lőcsei városház arkádíveit, az eperjesi Rákóczi-ház bizarr szépségű cikk-cakkjait és a bártfai városház érdekes ablakait tüntetik fel hű másolatban; a barok-részen a diszítő motivumok az eperjesi Klobusiczky-féle házról és a budapesti szerb orthodox templom tornyáról vannak véve és szintén hű utánzatban visszaadva, miáltal a barok-stilus fejlődésének hazánkban észlelhető két fázisa lett bemutatva. A pavillon belső, középső részét négyszögű udvar foglalja el román ízlésű s gazdagon kiképzett keresztfolyosójával, egyik oldalán pedig a bártfai városházáról lemásolt lépcsőzetével, a melynek diszítő motivumai arról tanúskodnak, hogy ezt a műemléket inkább az olasz barok, mint a német ízlés befolyásolta.

Maga az épület belseje, a mellékhelyiségeket leszámítva, 14 kisebb-nagyobb teremre oszlik, a melyekben részint szabad csoportokban, a falakon s 73 üveges szekrényben a hivatalos katalogus szerint összesen 1516 számot kitevő gyűjteményes kiállításban a régi magyar hadviselés és iparművészet egyházi és világi vonatkozású emlékei vannak kiállítva, a mint következik:

I. TEREM. *A honfoglalás kora.* A mennyezet a pécsi restaurált dóm mennyezetét utánozza. A falakon a műemlékek országos bizottsága által kiállított s Nádler Róbert, Myskovszky Viktor és Gróh István által készített képekben monumentális építkezésünk kiválóbb emlékei függnek. Az üveges szekrények fejlődésük sorrendjében a magyar kardokat és szablyákat tüntetik fel a X. századtól a XVIII. századig, majd harci baltákat, fokosokat, kengyeleket s lándzsákat tartalmaznak, a melyek közé azonban a bizottság a hun-szarmata és avar-kori leleteket is besorozta. Egy vitrina a törteli IX. századbeli magyar lovas-sír leleteit tünteti fel, egy másik pedig az 1000-től 1526-ig Magyarországon vert pénznemeket tartalmazza.

II. TEREM. *Az Árpád- és vegyesházbeli királyok kora Luxemburgi Zsigmondig.* A terem diszítését a pozsonyi XIV. századbeli városház kapujának motivumai képezik; tartalmát az e korbeli nyilvános és magánélet tárgyai szolgáltatják, a melyek közül kiválnak az Árpád-királyok nagy eleganciával megírt oklevelei viasz és arany pecsétjeikkel, a melyek sorában a legnevezetesebb III. Béla (1173–1196) kettős aranybullája, mi a maga nemében unikum. Érdekes e csoportban az első magyar festett armális is, melyet 1405-ben Zsigmond adományozott a Kapy-család egykori őseinek: a Tétényieknek és Haraszthyaknak, valamint nagy feltűnést keltettek az Ulászló és II. Lajos alatt kiadott armálisok is, mert ezek a miniatür-festésnek valóságos remekművei. Az egykorú okmányok sorában a franciákat bizonyára nagyon érdekelte nagy királyuknak, I. Ferencnek 1527. február

5-én Batthyány Ferenc bánhoz intézett ama levele, a melyben a király a mohácsi szomorú ütközet ötletéből condoleál s egyúttal szerencsekivánatait fejezi ki Szapolyai királylyá történt megválasztásához.

III. TEREM. *A vajdahunyadi vár lovagterme.* Tartalmát védő és támadó fegyverek, hadi zászlók s egyéb a hadi életre vonatkozó, vagy annak viszonyait feltüntető emlékek képezik. Nevezetesebb darabjai: Kálmán püspök (Róbert Károly természetes fia), Hunyadi Mátyás, Skander bég (Castriota György) és Thúry György kapitány kardjai, Zrinyi Miklós szigetvári hős kardja és sisakja, egy XVI. századbeli huszár torna-maszka, egy XVII. századbeli kuruc tárogató, Temesvár erődítésének kulcsai, melyeket Aliaza adott át Pálffy Jánosnak, II. József díszkardja, melyet a császár 10 éves korában viselt, egy „macskafej", a minőt legelsőbben a XVI. századbeli hollandi függetlenségi harcban használtak stb. stb.

IV. TEREM. *A csütörtökhelyi kápolna* díszhelyét a remekművű káposztafalvi szárnyas oltár foglalja el; mellette áll a János iglói (Nova Villa) mester által 1481-ben bronzba öntött nagy értékű s műbecsű szepes-ménhárdi keresztelő-medence, a berethalmi ágost. evang. templom 1515-ből való kapuja, mely mesterséges zárával s 21 csapónyelvével a lakatosművesség egy ritka példánya; itt van kiállítva a nagybobróci könyvállvány, több egyházi zászló a XVII–XVIII. századból s – hogy többet ne említsünk – a lőcsei parochiális templom XV. századbeli predellája, mely a három bölcs imádását ábrázolja.

V. ÉS VI. TEREMBEN Herman Ottónak a magyar halász- és pásztoréletre vonatkozó pompás gyűjteménye van bemutatva Koszkol Jenőnek ama tíz eredeti festményével együtt, a melyeket a folyó év tavaszán az Iparművészeti Múzeumban rendezett próbakiállításból ismerünk.

VII. ÉS VIII. TEREM. Diszítményeit a miskolci görög orthodox templom s a besztercebányai Turcsányi-féle ház szolgáltatta, tartalmát pedig a görög-keleti egyház ama készletei képezték, a melyeket a kuvezdini, karlovici, krusedoli, ravanicai, sistováci, besenovai, rakováci, jazáki, opovói és zágrábi monostorok, zárdák és templomok, végre a zágrábi Nemzeti Múzeum állítottak ki. A szerelvények egy része Oroszországban készült, más részük a régi Szerbiából és Áthosz-hegyéről származik, de vannak olyanok is, a melyeket részint Szlavónia Fruska-Góra hegyvidékén tartózkodott mesterek és pécsi s nagykanizsai ötvösök, tehát magyar emberek, készítettek.

IX. TEREM. *A fraknói Esterházy-vár kincstára.* Tartalma az egyházi szerelvényeken kivül a világi tárgyak sorából került ki s miseruhákból, himzésekből, olajfestésű kosztümképekből, egykorú metszetekből, ereklyetartó-oltárkákból, különböző ötvösművekből, érmek- és az erdélyi fejedelmek alatt vert pénzekből állott a XVI–XVIII. századból. A következő

X. TEREM az ú. n. *erdélyi terem* volt s bár hazánk egyéb részeiből is tartalmazott műkincseket, legnagyobb részében az Erdélyben készült műtárgyak befogadására szolgált. Elvitathatatlan, hogy Erdély politikai függetlensége s erős nemzeti érzelme a művészetet és kézműipart a Királyhágón túl a fejedelmek korában külön irányba terelte s ez az irány olyan tárgyakat hozott létre, a melyek a magyarországiak egyes csoportjaitól merőben különböznek, még sem lehet az ú. n. „erdélyi" zománccal diszített ötvösművek valamennyi példányát kizárólag erdélyi provenientiájúnak tartanunk, mert tudvalévő, hogy ezt a zománcot hazánk sok helyén egyidejűleg készítették ötvöseink, sőt volt idő, a midőn annak gyakorlata a háborús viszonyok s „a sok futás miatt" egészen Felsőmagyarország területére szorult. Az erdélyi terem rendkivül gazdag műtárgyai között tehát óvatosan kell járnunk; lelkiismeretesen kell kiválogatnunk közülök a kéteseket, vagy a melyeknek provenientiája más vidékre utal, – nehogy rövidséget szenvedjenek hazánk művészi iparának ama gócpontjai (Kassa, Pozsony, Besztercebánya,

Lőcse, Bártfa, Selmecbánya stb.), a melyek a munkából nemcsak ebben a korban, de mindig s a lehető legnagyobb mértékben kivették a maguk részét.

Az erdélyi bizottság, mely lelkesen látott feladata megvalósításához, sok becses anyagot gyűjtött össze. Ennek az anyagnak értéke annyival inkább szembeötlő, mert olyan tárgyak kerültek napfényre, a melyek idáig teljesen ismeretlenek s így a régi magyar művészet holt tőkéi voltak. Ilyen a többi között számos himzés, a speciális magyar ornamentika beszédes tanúi, ilyen a feketehalmi 1634. évben készült remek fedeles kupa, melynek mestere *Bartosch Igel* brassói ötvös s még egy egész sorozat egyéb műtárgy, a miknek részletes ismertetését és méltatását más alkalomra kell halasztanunk. *Hann Sebestyén* nagyszebeni ötvösmesternek eddigelé ismert 18 darab műve közül 8 volt e csoportban bemutatva; egyet láttunk a selmecbányai *Weigl Bertalan*tól, egyet pedig a lőcsei *Genersich Dávid*tól. A többi ötvösmű, a kiállított számnak mintegy 95 százaléka, mester szerint nincsen meghatározva még, a mi műtörténetünknek végtelen lassú lépésben való haladásáról nyújt sajnálatos perspektivát.

XI. TEREM. Mennyezete a maksai ev. ref. templom plafondjának motivumaival van diszítve s régi magyar kódexeket, misekönyveket, psalteriumokat, nyomtatványokat, halotti címertáblákat s könyvkötéseket tartalmaz. Hunyadi Mátyás könyvtárából, a világhírű Corvinából, 12 példányt látunk ez alkalommal kiállítva, kilencet a bécsi udvari könyvtár, hármat pedig a Magyar Nemzeti Múzeum részéről. A speciális magyar könyvkötőmunkák között debreceni, kassai, nagyszombati, kolozsvári, budai és pozsonyi példányokat látunk bőrben és pergamentben, a sok többi között névszerint *Telegdy Péter* (1750), *Thúry András* (1760) debreceni és *Spaiszer Kristóf* (1782) pozsonyi könyvkötők mesterműveit. A *Kassai Péter* debreceni könyvkötő által 1835-ben készített s a kiállításban 1123. sz. a. szereplő festett hártyakötés kora miatt nem itt, hanem az iparművészeti csoport retrospectiv csoportjában lett volna bemutatandó. Ritkasága miatt nagy becscsel bir ebben a csoportban egy Corvinának aranymetszésű kötése a magyar és cseh egyesített címerrel s egy másik magyar ízlésű könyvkötés a XV. századból, mely valamikor kék, fehér és vörös szinű festéssel volt diszítve.

XII. TEREM. XVII–XVIII. századbeli egyházi szent edényeket, kosztümöket, fém- és fayence asztali készleteket s régi magyar céhjelvényeket tartalmazott. Ez utóbbiak sorában foglal helyet a besztercebányai ötvöscéh 1654-ben készült díszes intarziás ládája is, melynek mellső lapján az ötvösök védőszentjét: Szent Eligius püspököt (és nem Szent *Egyedet*, miként azt a hivatalos Katalógus magyarázza) látjuk, a mint egy serleg kupáját trébeli.

XIII. TEREM. A körmöcbányai városháza és a sárospataki vár doujonjának szobrászati motivumaival van felékesítve és ötvösműben, szövetben, ékszerben stb. mindazon alkotásokat mutatja be, a melyeket a magyar iparművészet vegyes házbeli királyaink idejétől 1526-ig létrehozott. A műemlékek sorában kiváló helyet foglalnak el a *sodronyzománccal* ékesített kelyhek, a hímzések sorában pedig a szebbnél-szebb miseruhák, ha alapszöveteik olaszföldiek is, hímzéseik azonban hazaiak s a XV–XVI. századbeli hímzőművészetnek dicsőségére válnak.

Az 1374. szám alatt kiállított kettősszárnyú kis aranyozott ezüstoltár, szárnyain domborműveken translucid zománccal, középső részén pedig két szent között a boldogságos Szűz s a gyermek Jézus képével, valamikor a pozsonyi Klariszszák zárdájáé volt. A XIV. századból eredő, rendkivül ritka és nagy műbecscsel biró eme ötvösmunka külföldre vándorolt s a messze idegenben „*Victor Silvy*“ kiállító tulajdonaként kellett viszontlátnunk ezt a jobb sorsot érdemelt oltárkát, mely hazai történetünk egy szebb, boldogabb multjának néma tanuságtétele.

A pavillon többi termét a magyar huszárság történetére s kifejlődésére vonatkozó

tárgyak töltik meg. Egy remekül és gazdag pompával kiképezett teremben van *Vágó Pál* és *Pataky László* nagy vászna, mely álomszerű megjelenésben, délibábos magyar tájék fölött a világító őrtűz messze elvonuló füstjében vágtató magyar huszárok alakjait korhű kosztümök- és fegyverzetben állítja a néző elé. A kisebb cartoucheokban a vitéz huszárok egy-egy hőstette van megörökítve, az arcképek pedig a legvitézebb huszár főtiszteket ábrázolják. A képeken kivül fém, fa, fayence és üvegből kisebb műtárgyak foglalnak a milieuben helyet s festett, vagy faragott ábrázolásaikkal a huszárság történetével állanak benső összefüggésben.

*

A tér szűk viszonyaihoz mérten előadva, ez volna az a keret, a melyben a régi magyar hadviselés, művészet és művészi ipar a maga ezeresztendős multjával a párisi világkiállítás lázas versengése közepett megjelent. Az utolsó pillanatig remény s kétség fogta el sziveinket: győzünk-e, bukunk-e? Ma már túl vagyunk a tépelődésen, mert a magyar történelmi kiállítás az egész művelt világ rokonszenvét s elismerését vívta ki. Az a nagybecsű anyag, melyet az ügy iránti érdeklődésből és hazaszeretetből adtak oda magánosok, testületek, egyházak és múzeumok, fényes sikerhez juttatta a magyar nemzetet, mert meggyőzően bebizonyította, hogy ez a sokak által oly nagy előszeretettel *barbárnak* nevezett nemzet a nyugati civilizáció pirkadása óta becsülésre méltó részese a kulturának s hogy a mig egyik kezében karddal védte a Nyugat civilizációját a pogányság ellen, más kezében a munka eszközével vezette el maroknyi népét ahhoz a forráshoz, amelyből az anyagi és erkölcsi jólét fakad.

Mihalik József.

A párisi kiállítás egyes épületeiről, néhány jellegzetes szemelvényt közlünk ebben a füzetben. Bemutatjuk a többi között a rendkivül érdekes s minden ízében művésziesen megoldott finn pavillont, a melyet általában a kiállítás egyik, legeredetibb s legbecsesebb épületének mondanak a szakírók. Tervezője, a huszonnyolc éves E. Sarinen építész, bizonyára alig sejtette, hogy igénytelen eszközökkel megalkotott épületével, a mely a Rue des Nations-nak második sorába került, oly nagy sikert ér el, mint a milyenben tényleg része van. A külföldi szaklapok majdnem kivétel nélkül közölték a pavillont s nekünk módunkban van annak egyes érdekesb részleteit, Krieger Béla Párisban élő kiváló művészünknek, lapunk számára készített kézi rajzai nyomán, bemutatni olvasóinknak. Ezenkivül bemutatjuk a Korovine K. által tervezett orosz falunak nehány tipikus részletét, melyeknél az archangeli kerület épületeinek tősgyökeres arhitekturáját. A koloniák épületei közül a rendkivül érdekes indus templomokat s azoknak egyes diszítményeit közöljük. Építészeink sok inspirációt meríthetnek ezekből a nagy művészi tudással s találékonysággal megalkotott művekről. Végül az iparművészeti csoportokat magába foglaló s az Esplanade des Invalidesen levő épületeket s a Grand Palais (Műcsarnok) egyik rotundája diszítésének részleteit mutatjuk be, utóbbiakat ugyancsak Krieger B. honfitársunk rajzai nyomán.

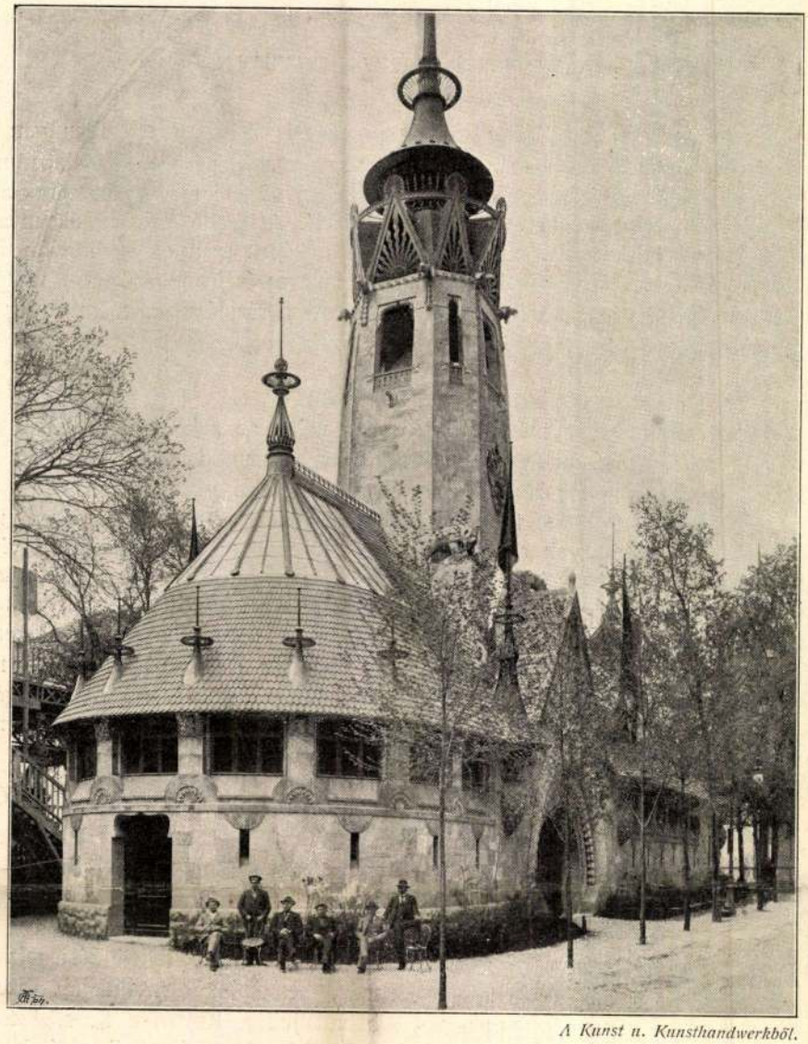

A Kunst u. Kunsthandwerkből.

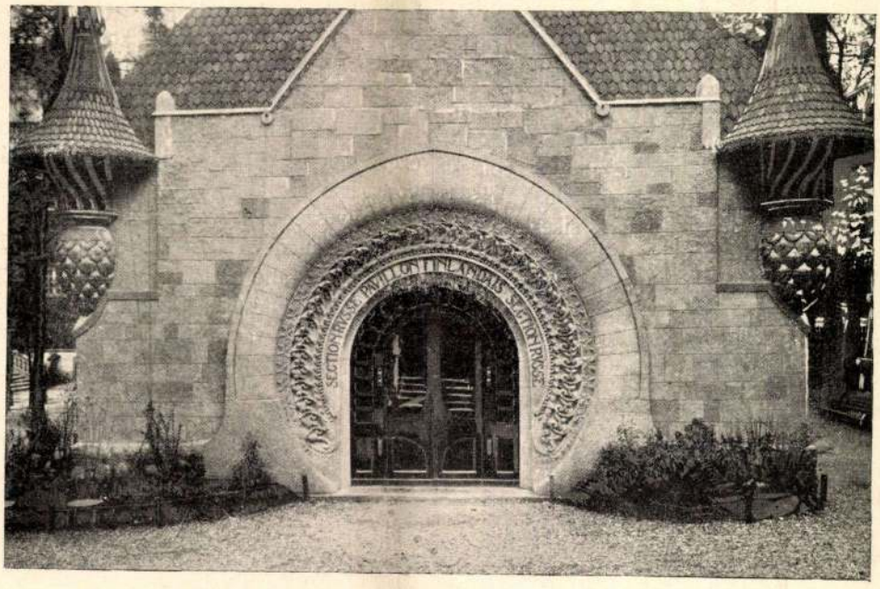

° A FINN PAVILLON. °

TERVEZTE SARINEN E.

219.

219. Nagybányai színház csarnoka.

219. Foyer du théâtre à Nagybánya.

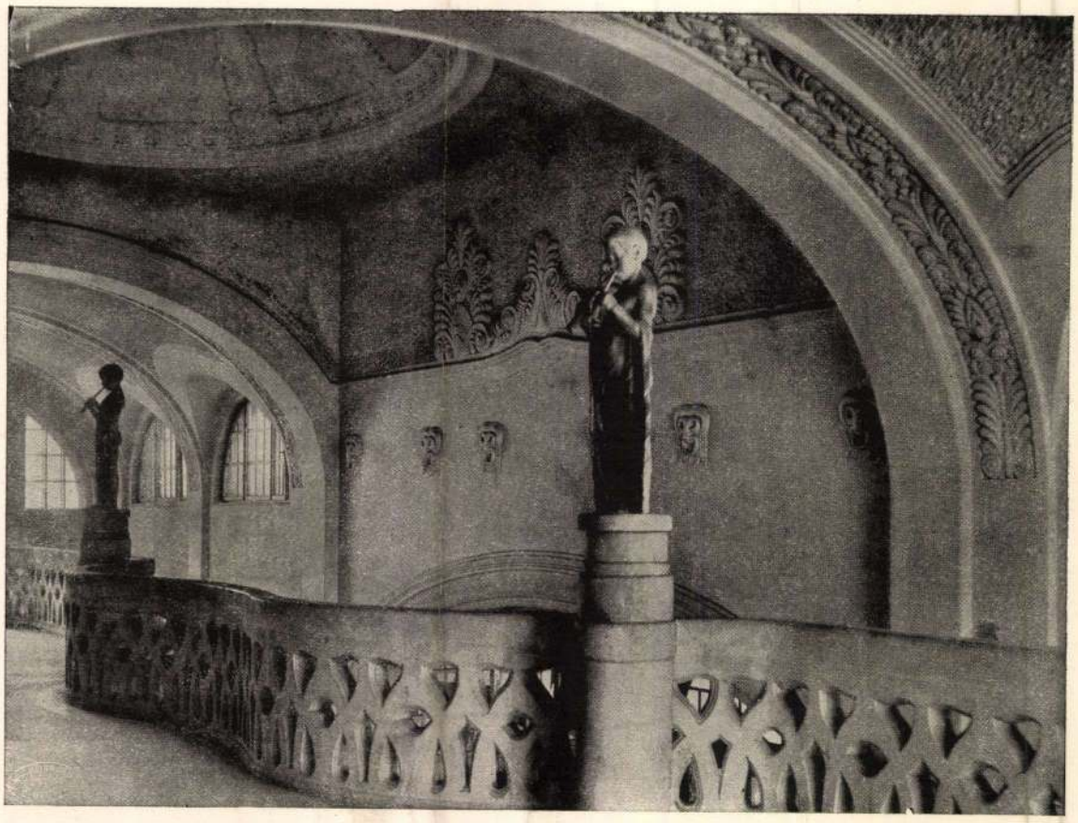

220.

221.

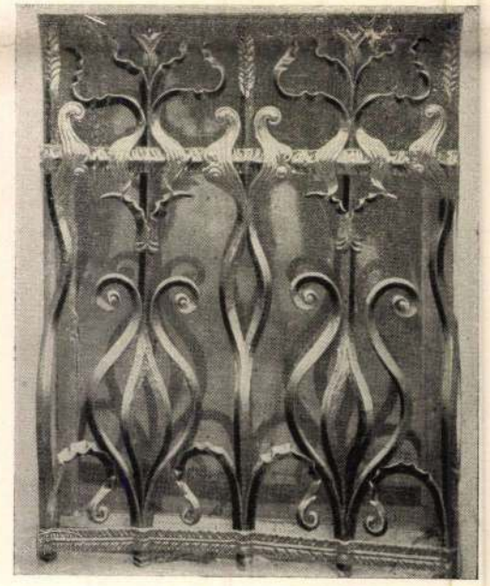

222.

220. Nagybányai színház emeleti csarnoka Mester Jenő szobraival. — 221—222. Kovácsolt vasrácsok. (Forreider és Schiller.)

220. Foyer des loges du théâtre à Nagybánya. Statues par E. Mester. — 221—222. Grilles en fer forgé. (Exéc. par MM. Forreider & Schiller.)

223.

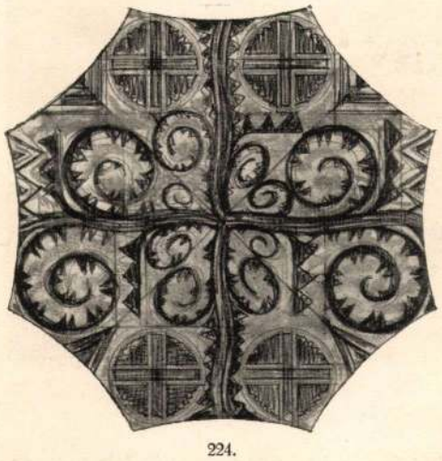

224.

225.

223. Családi lakóház hallja. (Munkácsy-utca 16. sz.) — 224—225. Díszítménytanulmányok.

223. Hall d'un hôtel privé. — 224—225. Études d'ornement.

226.

226. Zala György Stefánia-úti házának bejárója. Plasztikus dísze (pyrogranit) Zala mintája után a pécsi Zsolnay-gyárban készült.

226. Entrée de l'hôtel privé du statuaire G. Zala. Décor en grès cérame de Zsolnay (Pécs), modelé par l'artiste même.

212.

Az e füzetben közölt valamennyi interiört és bútort BÁLINT ZOLTÁN és JÁMBOR LAJOS építőművészek tervezték.

Tous les intérieurs et meubles reproduits dans ce fascicule ont été conçus par MM. ZOLTÁN BÁLINT et LOUIS JÁMBOR, architectes.

212. Fogadóterem sarka. (Kmetty-utca 31.) Fekete fényezett körtefa, falak: smaragdzöld selyem.

212. Coin du grand salon, boiserie en poirier verni, tenture soie verte émeraude.

213.

213. Kandalló a hallban. (Kmetty-utca 31.) Szilfa, vert vas tűzhelykeret.

213. Cheminée dans le hall. Bois d'orme, encadrure du foyer fer forgé.

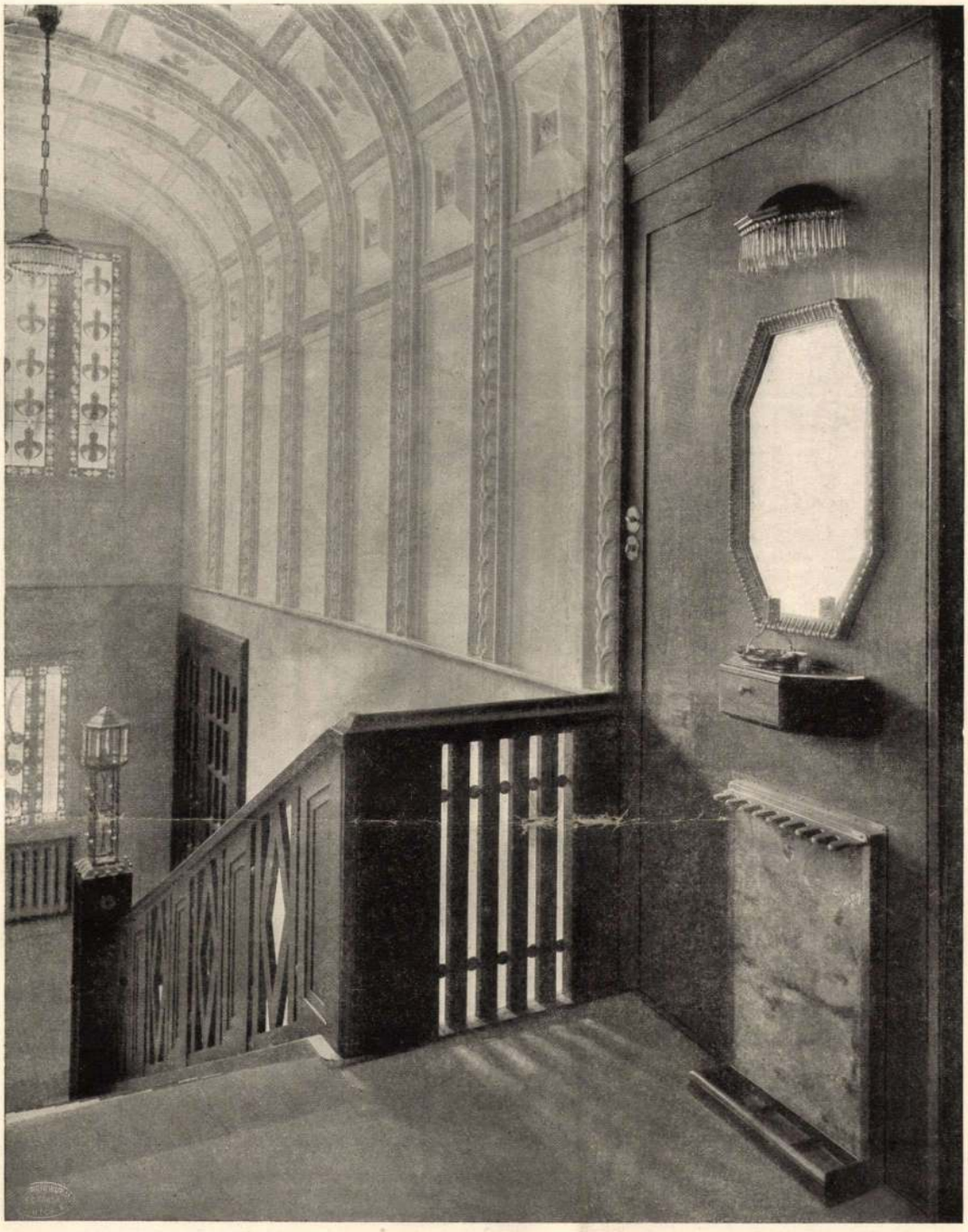

214.

214. Kmetty-utca 31. sz. palota vesztibülje. Pitch-pine fából.

214. Vestibule d'un hôtel privé. Boiserie en pitch-pine.

215.

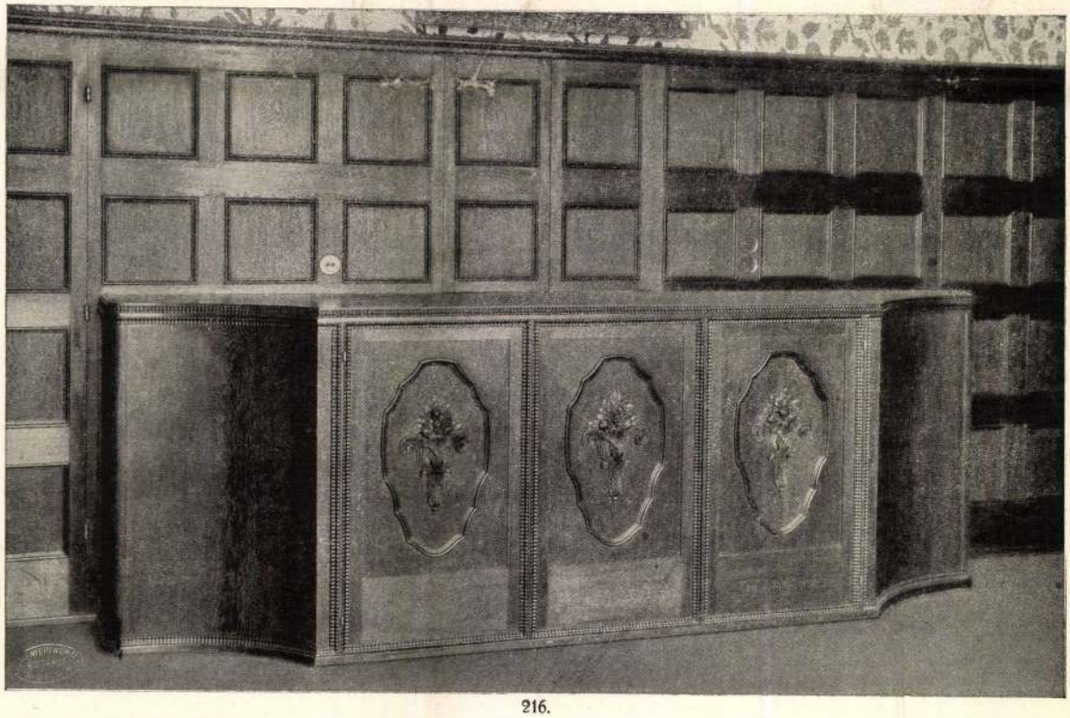

216.

215—216. Pohárszék és tálaló az ebédlőben. (Kmetty-utca 31.) Tölgyfa.

215—216. Buffet et dressoir dans la salle à manger d'un hôtel privé. Chêne.

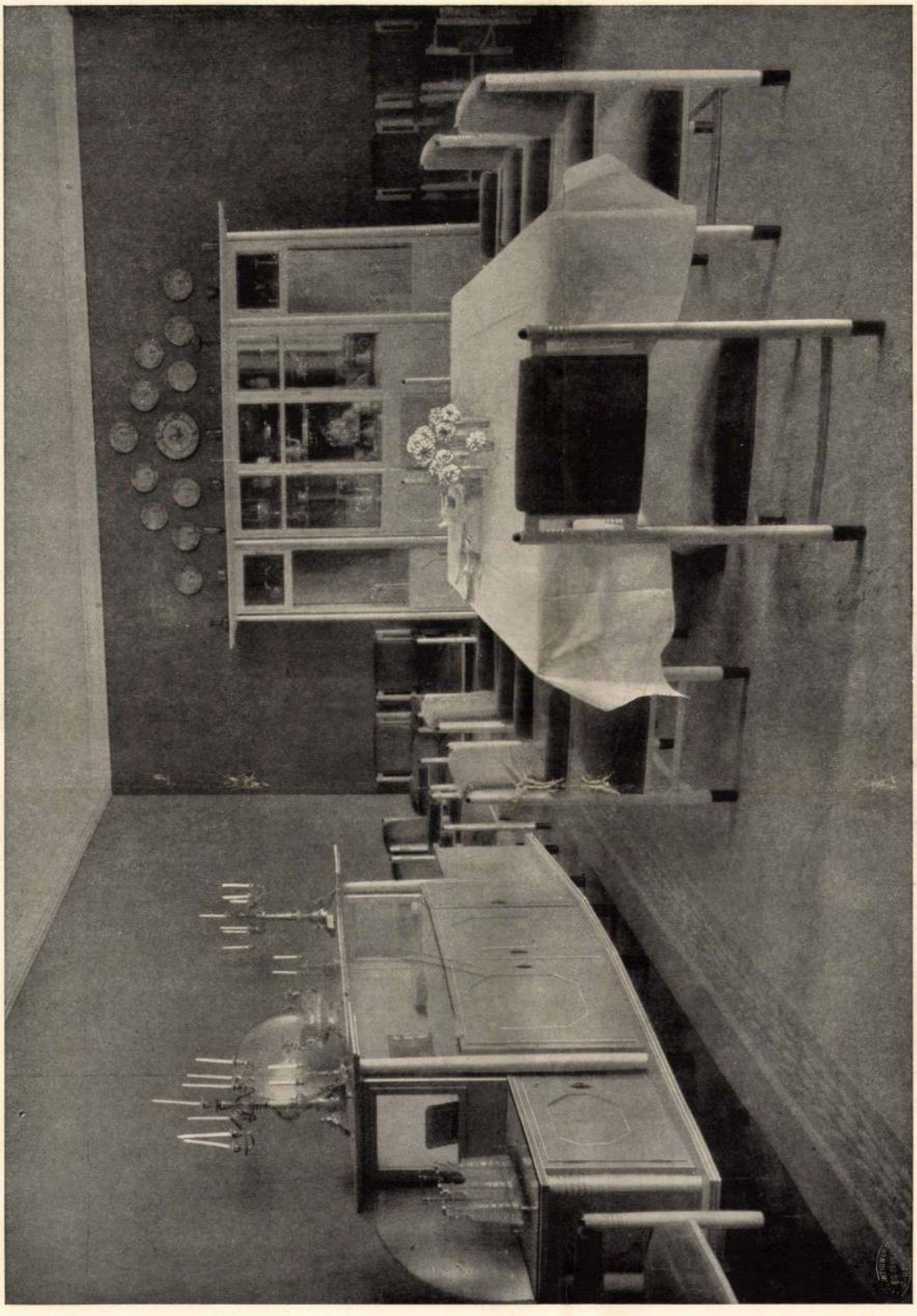

231.

231. Ebédlő báró Bornemisza Elemér felsőszivágyi kastélyában. Thék Endre gyárából. Fehér lakk, falak: halvány zöld, székek: sötétebb zöld bársonnyal.

231. Salle à manger. Château du Baron E. de Bornemisza à Felsőszivágy. Meubles laque blanche, tenture vert pâle, sièges velour vert.

232.

232. Női hálószoba. Készült Thék Endre gyárában.

232. Chambre à coucher d'une dame.

229.

229. Hall, kandallófülkével báró Bornemisza Elemér felsőszivágyi kastélyában. Sötétre pácolt puhafa mennyezet és faburkolat, zöld csempékkel födött kandalló.

229. Hall avec coin de cheminée dans le château du Baron de Bornemisza à Felsőszivágy. Boiserie et plafond sapin couleur sombre, cheminée décorée de faïence couleur verte.

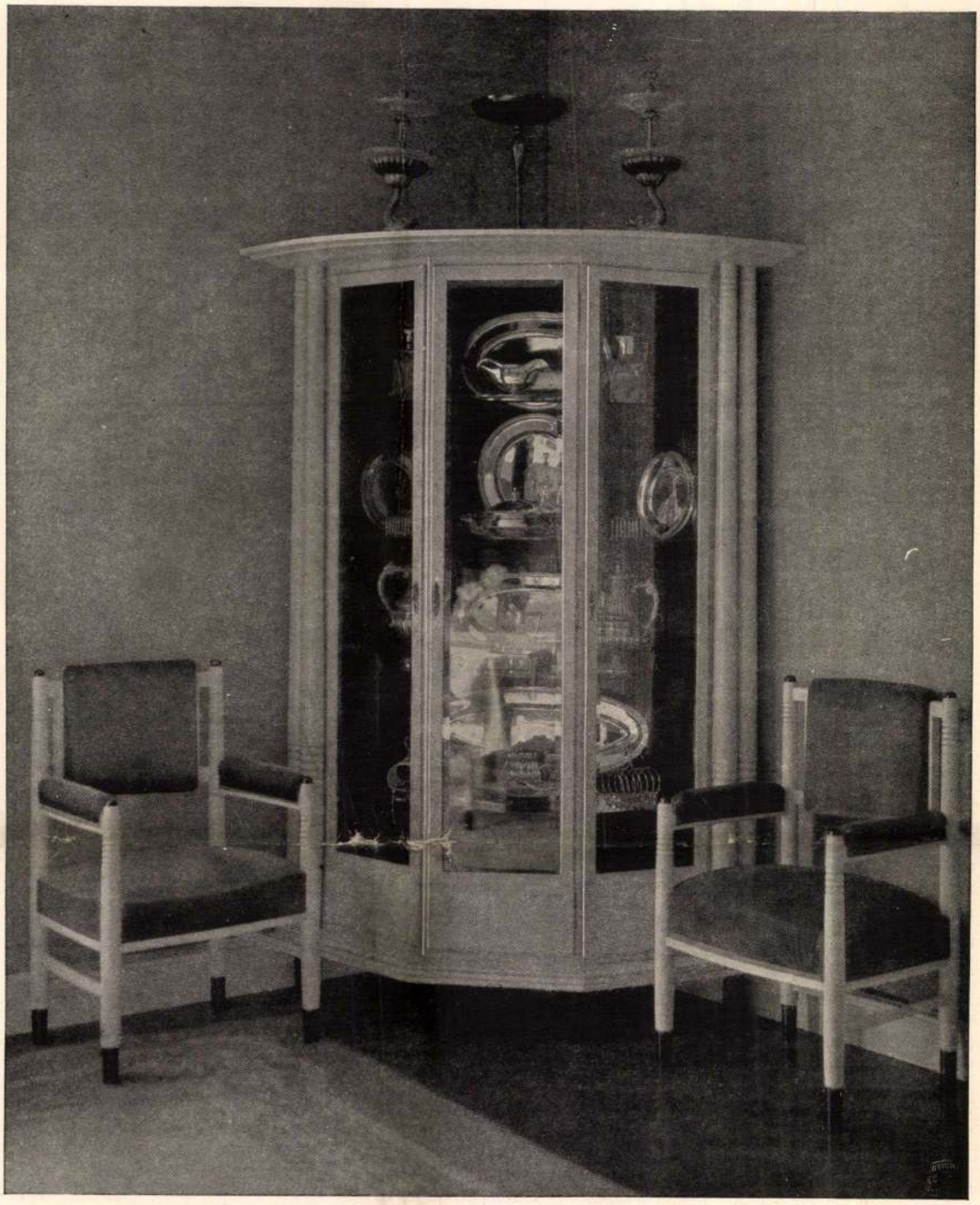

230.

230. Ezüstszekrény báró Bornemisza Elemér ebédlőjében Thék Endre gyárából.

230. Vitrine pour argenterie dans la salle à manger du Baron de Bornemisza. Exécutée par M. A. Thék.

227.

227. Zala György Stefánia-úti háza homlokzatának részlete. Plasztikai dísze Zala mintája után a pécsi Zsolnay-gyárban készült. A vasrácsokat Forreider József készítette.

227. Fragment de la façade de l'hôtel privé du statuaire G. Zala. Décor en grès cérame de Zsolnay (Pécs), modelé par l'artiste même. Les grilles exécutées par M. J. Forreider.

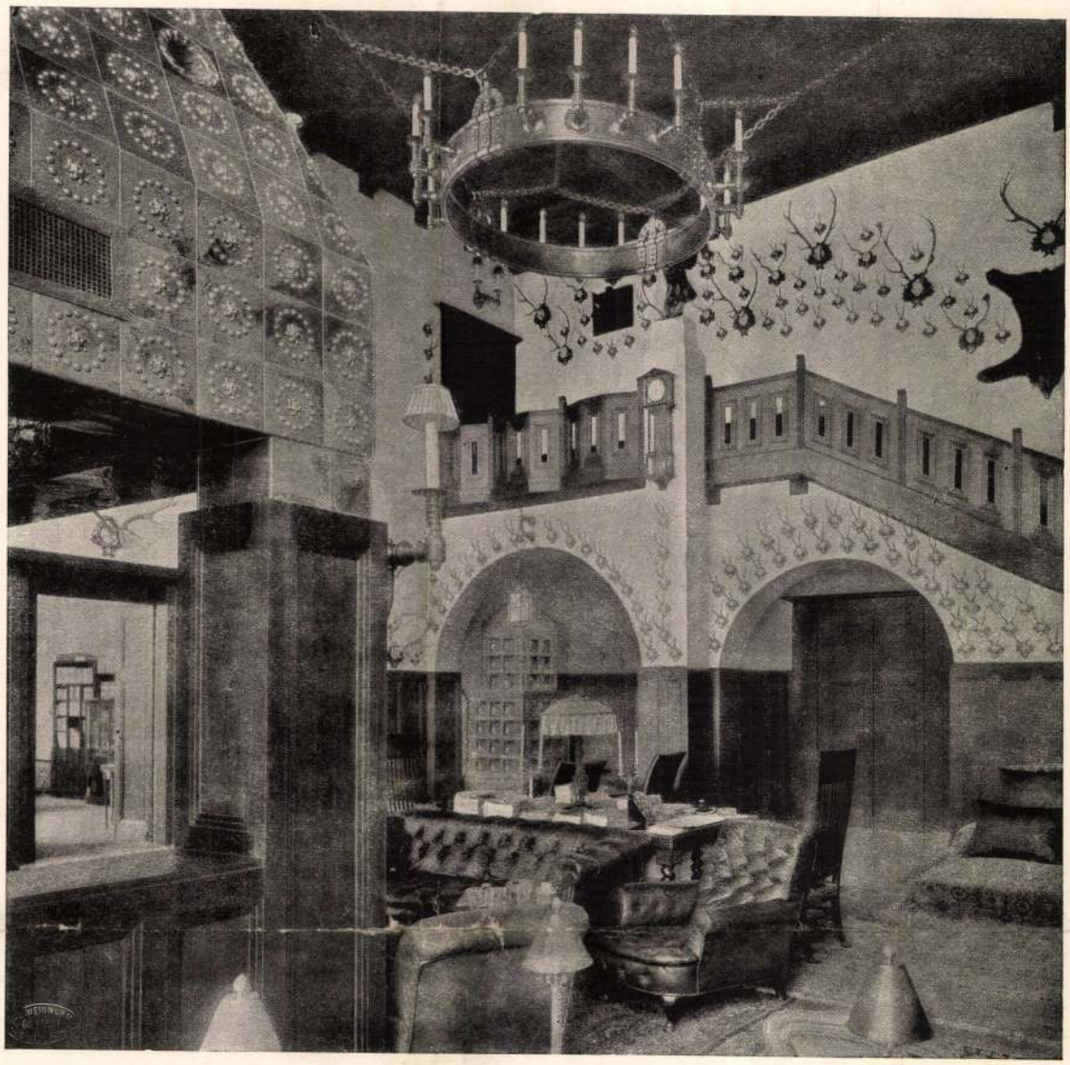

228.

228. Hall, báró Bornemisza Elemér felsőszivágyi kastélyában. Sötétre pácolt puhafa mennyezet és faburkolat.

228. Hall dans le château du Baron de Bornemisza à Felsőszivágy. Boiserie et plafond sapin couleur sombre.

233.

233. Hajdu vármegye debreczeni székházának főkapuja. A vasrácsot készítette Losonczi István, Debreczenben.

233. Portail du Palais de département à Debreczen.

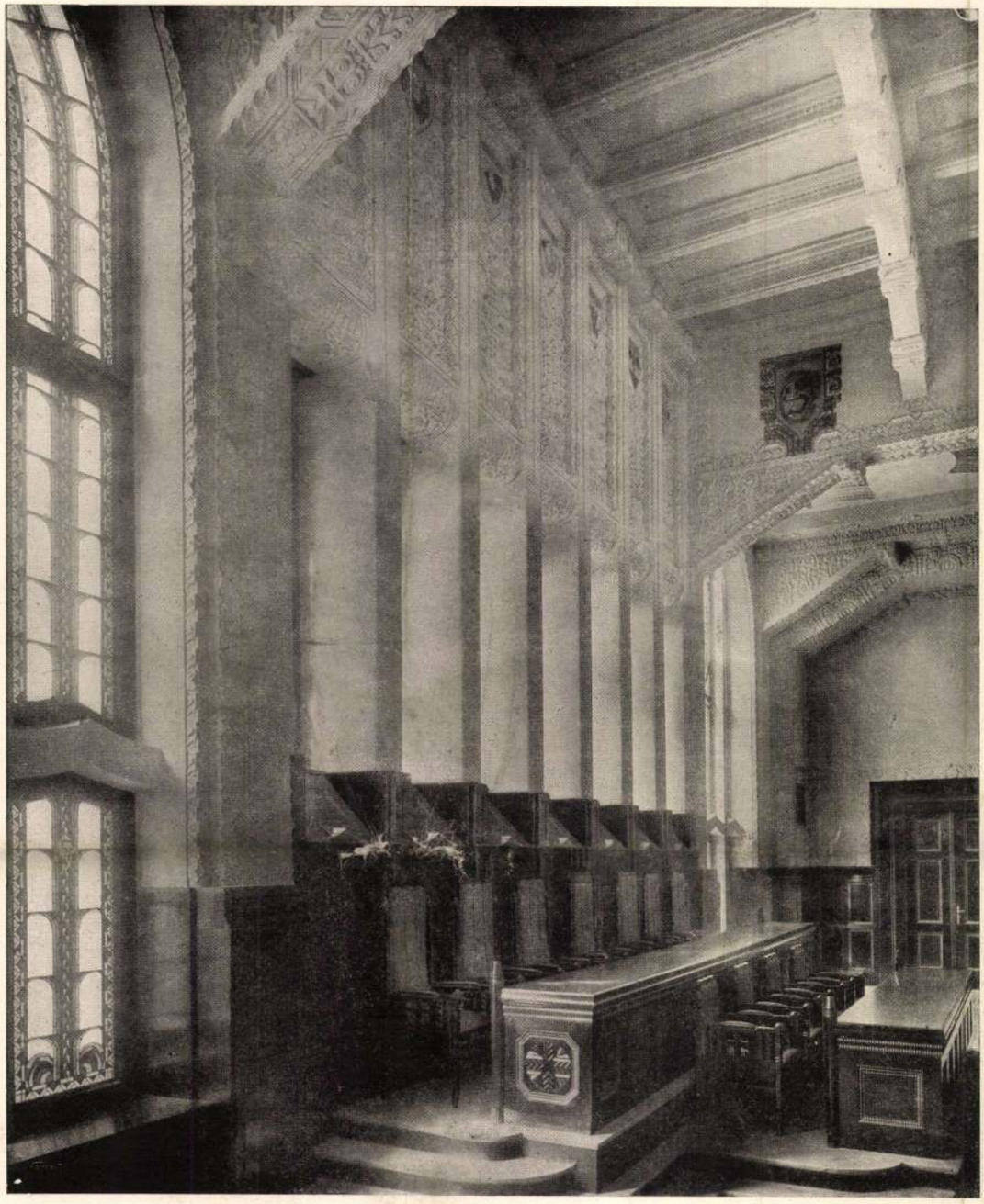

234.

234. Hajdu vármegye debreczeni székháza gyűléstermének ablakoldala az elnöki emelvénnyel.

234. Partie de la salle des séances avec sièges de la présidence.

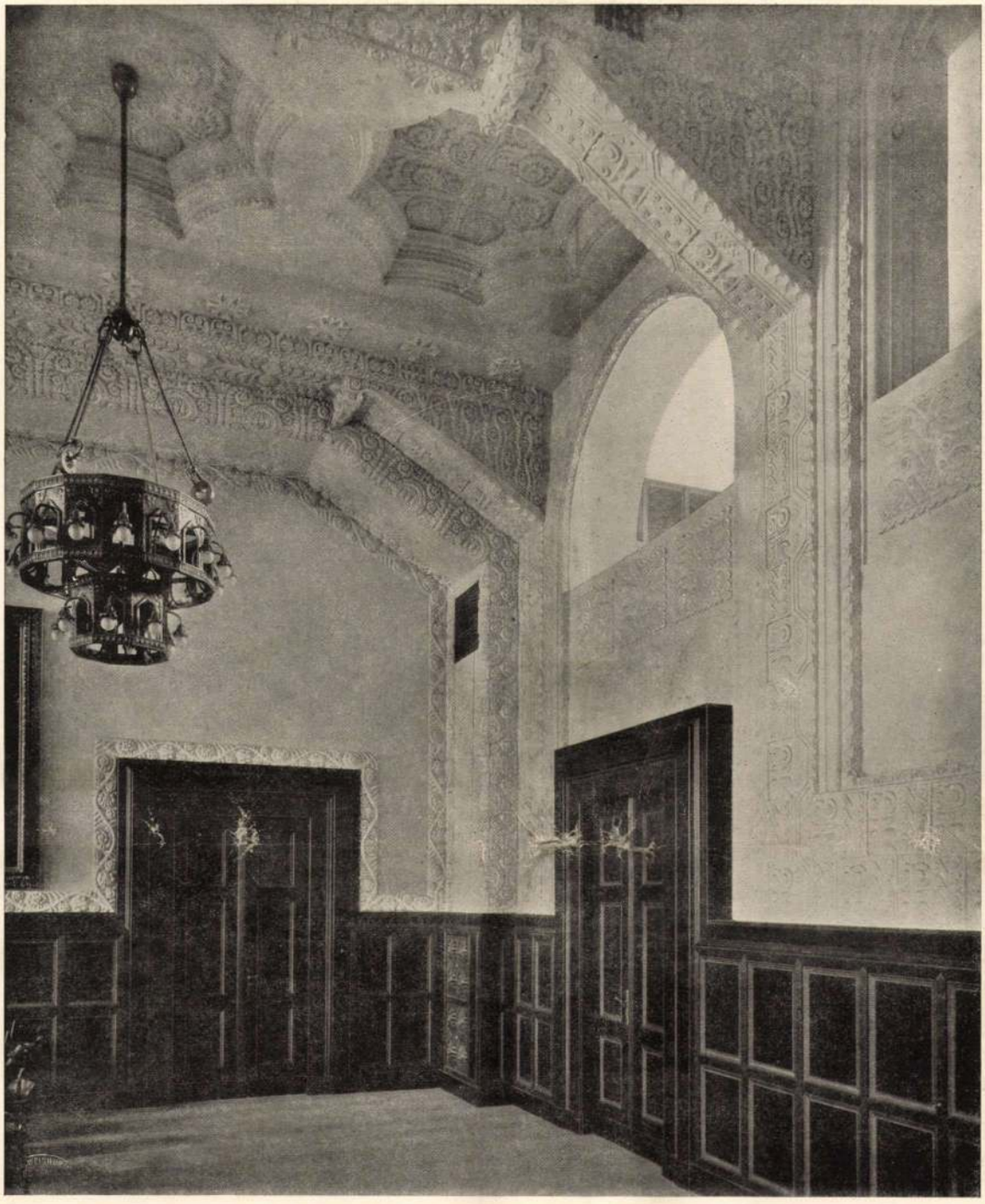

235.

235. Hajdu vármegye debreczeni székháza közgyűlési termének sarka.

235. Coin de la salle des séances.

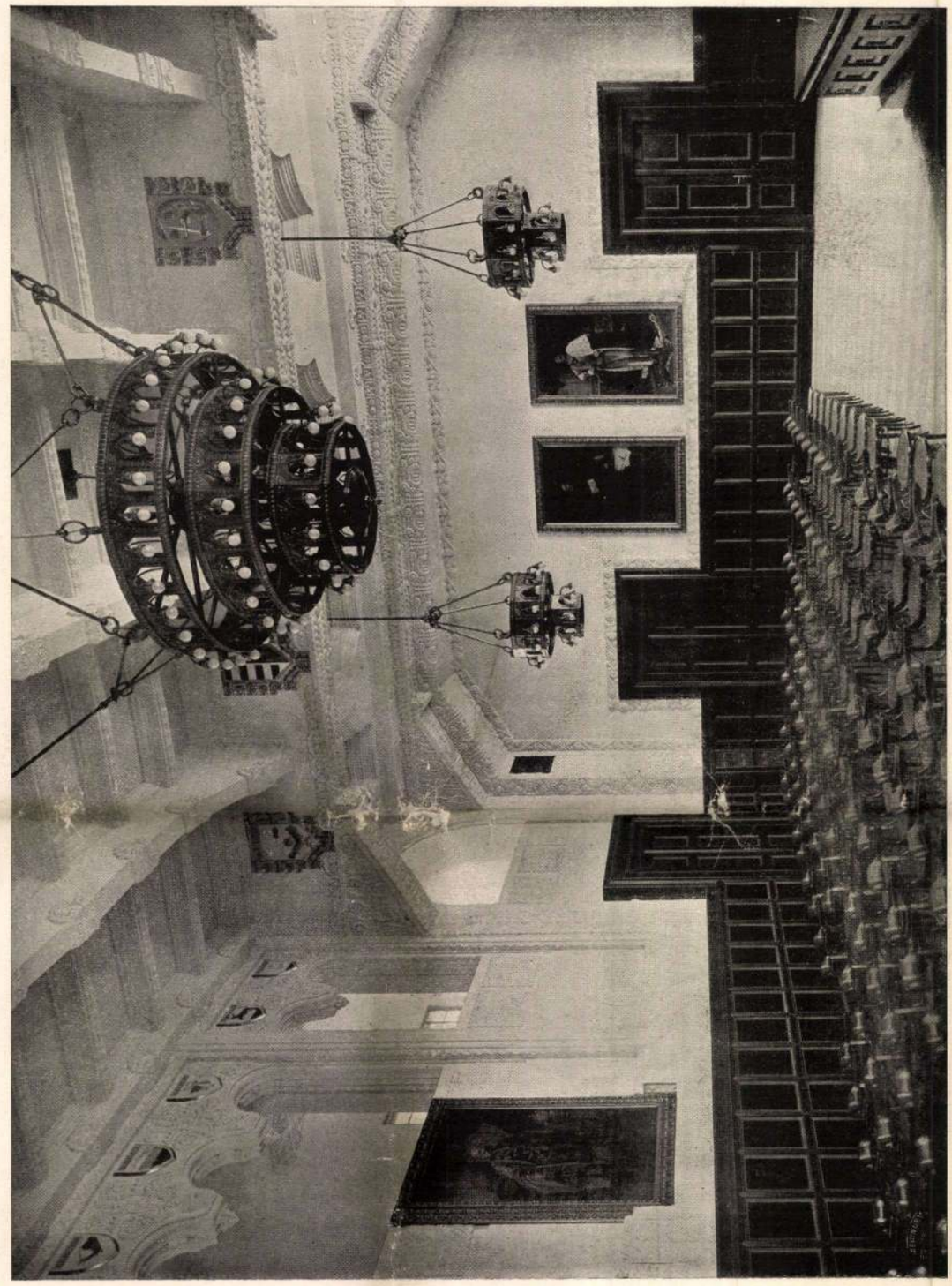

236.

236. Hajdu vármegye debreczeni székházának gyűlésterme. A falburkolat és bútor Kramer Henriktől, a csillárok Kissling Rudolf és fiától valók.

236. Salle des séances du Palais de département à Debreczen. Boiserie et ameublement: H. Kramer (Budapest). Lustres: R. Kissling et fils (Budapest).

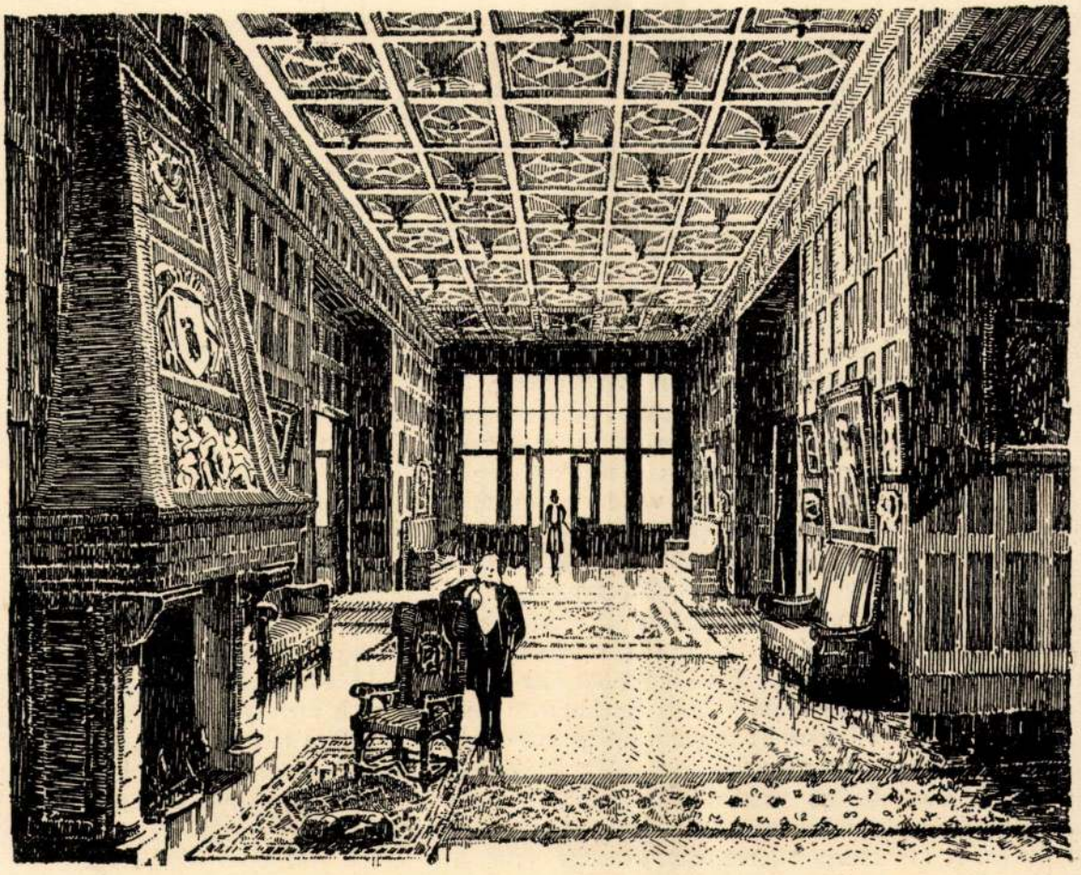

Bálint és Jámbor: Hall és lépcsője.

Hall et escalier.

fölszívatlanul, mintegy azt demonstrálván, hogy tőlük is idegen, mint ahogy idegen mindenkitől, aki magára erőszakolta.

A debreceni megyeháza Bálint-Jámborék egyik legnemesebb műve. Itt csak a díszteremről szólunk. Hatalmas fehér csarnok, amelybe Kernstock mester üvegablakai színesen viszik a verőfényt. Sötétre beeresztett és viaszkolt hársfa-lambériák s ajtók vágják el a nagy fehérséget. A vasbetonmennyezet szélesen ráborul a teremre. Finoman vésett, virágosan ornamentizált fehér gerendák kereszteződnek benne. Középütt hatalmas, hármas abroncscsillár, a négy szögletben egy-egy kisebb kétgyűrüs csillár függ le róla. Sárgarézből Kiszlingék öntötték Bálint-Jámbor terve alapján. A megyeháza nagy kapujának rácsa Bálint-Jámbor egyik legjava rajza. A derék debreczeni vasműves remekbe kovácsolta ki.

A falművészet igazában a hallban remekelhet. A felsőszivágyi kastély emeletes hallja a belső dekorációnak finom vizsgatétele. Festőiséggel, távlathatásokkal, a térbetöltés szépségeivel, összeegyeztetett monumentalitással és bensőséggel szolgál. Tulajdonosa Bornemissza Elemér báró élvezi a szépségeit. A sötétzöld csempével borított kandalló nagy angolos fülkéjéből a csarnokon végignézvén, pompás harmóniába verődik össze a nagy sokféleség: a végig vadászjelvényekkel borított síma falak, tövükben pácolt fenyőfaburkolat, a nagy sárgaréz normandiai csillár, a bőrbútor, az emeletnek szegő lépcső.

A Munkácsy-utca 16. számú palota halljának zöldes juttával borított falait füstölt tölgyfaburkolat tagolja. Fehér gipszmennyezet borul föléje. A kandalló központi fűtéssel kombinált, s a fűtőtestek melege áttört vörösrézburkolaton árad a kényelmesen nagy, szép csarnokába. A Kmetty-utcai (31-33 sz.) palotának ugyancsak emeletes a hallja. Szilfából a lamberiák, a lépcsőkorlátok, az emeleti galéria könyöklője. A köralakú lépcső vakmerő törtetéssel visz az emeleti nyílt galériához. A mennyezetet hordó hatalmas pillért szilfa burkolja: monumentális erővel hasítja szét a tért és hirdet szuverén biztonságot. Köröskörül nemes tarkaság. Egymást követelő különféle dolgok harmóniája. A dongaboltos vestibülben lépcső és burkolat amerikai fenyőfa (pitschpine). A dongákon plasztikus ornament fut végig. Ajtók, lépcsőrács bécsi-műhelyesen biedermeieres. A kis csarnok térré-testté lett invitáció. A sötét tölgyfaebédlő pedig a marasztaló vidámság és komolyság összeegyeztetése: minden vendég otthon legyen benne. A világos kretonfali kárpiton nagy, sárga es virágok tobzódnak. Mintája olyan, mintha Morrisék magyarosan kedélyeskednének. A tálaló s a beépített ezüstszekrény a lamrinákból szinte kihullámzik. Más hangulatú, mosolygón előkelő, pedig a fala haragos zöld, a palota szalonja fehér, mennyezetének ornamentizált, dongázatát kazettás, széles, ornamenssávok keresztezik. A fal lába fekete körtefa, a szmaragdzöld damasztkárpit pedig falvállig ér. Végig a házon csupa fényüzés, minden materiája nemes, s minden formája az anyagot hízelkedve bevallja. Anyagok bevallása, formákban beszédes megszólaltatása, ornamentikában való finom pazarkodás, hangulatosság kifejezése, vagy monumentális pátosz vagy bensőséges ritmus éreztetése, a művészetbölcsességnek a művészetörömnek nyilvánítása íme Bálint-Jámborék iparművészete. Minden hatáson, fölszíváson, leszűrődésen keresztül ez a művészi tudásuk, öntudatlanságuk, akarásuk és hitük érvényesül.

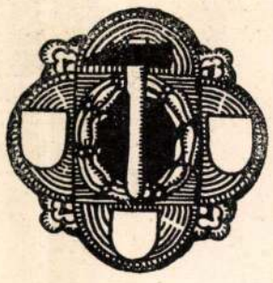

GERŐ ÖDÖN: MAGYAR INTERIŐRÖK

AZ IPARMŰVÉSZ BÁLINT ÉS JÁMBOR

Megint az építészek uralkodnak el az iparművészeten. Megismétlődik az a már többször is megismételt uralomcsere, amely a festők és szobrászok akarása és munkában gyönyörködése alól kikerült iparművészetben az építészeknek juttatta a hatalmat. Minden ilyen uralomváltozás, elernyedtségből fölocsudás vagy pedig új lehetőségeknek és szükségességeknek érvényesítése volt. De az uralom idők leteltével belelomhult új elernyedésbe és belefásult új konvencionalizmusba. Síkra kellett szállnia az irodalomnak s a pikturának, hogy a mesterségekbe megint új lelkességet és lelkiismeretességet leheljen, szép hagyományokon épülésre és új akarások büszkeségére bírja őket s azután a maga elmésségébe belefáradjon. A XVII. század is az építészek kezére adta az elkorhadt iparművészetet és fölelevenítette.

A mi magunk élte időnkben ezek az uralmi változások hamarosan történnek. Az angol irodalmi és pikturai uralom, a bécsi szecessziós építészi uralkodás, a belga, skandináv, finn irodalmi és pikturai vezetés, majd az új bécsi és német építészi irányítás ilyen gyorsan váltakozó hatalomcserék voltak. Már nem hosszú korszakokat, hanem csak rövid időközöket foglalnak le maguknak az új uralkodók, akik különben a régi urat élni hagyják, sőt meg is alkusznak vele. A nálunk divatossá lett finneskedés is ilyen megalkuvás volt.

Az irodalmi spekuláció s a festői fantázia uralma most megalkudt az építészeti akaráséval és egyelőre együttesen veszik át az iparművészet birodalmát. Bálint Zoltán és Jámbor Lajos ugyancsak nem idegenkedett az új építészeti uralkodásnak ettől a megalkuvó taktikájától. Ők is résztvettek a régi kormányzat hagyatékának likvidálásában. Az ő iparművészeti tevékenységük része az építészeti eluralkodásnak, részese tehát annak a fölszámolásnak is.

Végig az iparművészeten az építészek és az építészi gondolat dominálnak. Van de Velde, az író és festő, építésszé lesz, és nagyszerű józansága, amely fantáziák teremtőerejénél hatalmasabb, az iparművészetben az építészi uralmat mélyíti. A bécsi s a német iparművészeten építészek szükségességei uralkodnak el, a finn és finneskedő iparművészetben a skandináv-germán építészet hatalmasodik el, nálunk pedig az iparművészet teljesen a tervezők kezébe kerül s a tervezők építenek s az építészek terveznek. Bizonyos, hogy az új uralom az iparművészetnek javára válik s bizonyos, hogy a mi iparművészetünket ez az építészi uralkodás megint kilendítette az ellomhultságából. Érdekes művészetpszichológiai, talán néppszichológiai jelenség az, hogy a mi magától is lengésre rátermett iparművészetünkön folytonosan lendíteni kell egyet. Nagyszerűen tudna lendülni és mégis mindig meg kell lendíteni. Most az építészeten van a lendítés sora.

Bálint és Jámbor úgy van az építészi és iparművészi tervezéssel, mint a modern zene a komponálással. Az új zeneszerző hangszerelve komponál. Nem külön komponál és instrumentál, hanem instrumentálva gondolkozik. A hangszeradta lehetőségek gondolatot adnak neki s a zenei gondolat a hangszerelés formaötletével együtt támad. Bálint és Jámborék a házat és az interiőrt együtt érzik és a kettőt együtt eszelik ki. Az egyik a másiknak lehetőségei és követelményei szerint alakul. Így érvényesül az építészetükben festőiség; távlataik így formálódnak, térötleteik így kereskednek a monumentalitás és az intimitás körül. A monumentalitás követelményei iparművészeti formákat eszeltetnek ki velük s az intimitás csábítása építészeti megoldásokat kerestet velük. Felületek és mélységek iparművészeti kalandokba invitálják őket és iparművészeti fantáziák építészi alkalmazkodásra ösztökélik őket.

Az 1900-i párisi világkiállítás magyar palotáján, amely az ő művük volt, már valamelyest érvényesült ez a komponálásuk, noha akkor a történelmi gondolat az alkotó energiájukat lenyügözte. Bálinték a világkiállítás majdnem valamennyi magyar csoportjának berendezését is végezték s a magyar sikerben jórésze volt az artisztikus, érdekes, az idegeneknek, de magunknak is meglepő berendezésnek. Az ellesett és megtanult, kieszelt

Magyar Iparművészet

1913.

és először kipróbált, sajátszerűen alkalmazott motívumok idegenszerű harmóniájukkal hatottak. Az idegenszerűségnek s az egyéniségnek egymáshoz való köze rejtelmesnek látszott; nem tudták, mennyi része van benne az egyiknek, mennyi a másiknak. A magyar szenzációt élvezők ezt a problémát is kutatgatták.

A két-egy művész jó ideig Párisban volt, s mivelhogy művészek és fiatalok voltak: láttak és tanultak. A hatások mámorát s a megismerések szépségét élvezték. Minden művészet ezeken a gyönyörködéseken keresztül szűrődik le. Minden művészet hatásokkal való szeretkezés és tőlük való szabadulás. Minden fejlődés: hatások előtt meghódolás és hatások legyőzése. Bálintot és Jámbort akkor a bécsi szecesszió is kerülgette s az új francia naturalizmus is. Amaz a természetest megtagadó spekuláció, emez a természetes stilizálása. A kettő szenvedelmesen termelt új formákat. Bálint és Jámborék amattól gyanakodva félrehúzódtak, talán a francia hatás közvetetlensége folytán is. És idegenkedtek Van de Velde hatásától is. Féltek a — szertelenségétől. A nagyszerűn józan, az észszerű egyszerűséget szépséges művészi energiává avató Van de Velde-vel szemben a buján játszi francia naturalizmus mellé azért szegődtek, mert amannak hatalmas magátólértetődésétől a maguk egyensúlyát féltették. Ilyen fajta tévedés nagyon sok művészt s egész nagy művészeteket ért, de a tévedésektől szabadulás is győzelem. Mire végiggyőznek minden szükséges győzelmet: eljutnak ahhoz a meggyőződéshez, hogy Van de Velde, Wagner Ottó és Lechner Ödön az új építészet és iparművészet lélekformálói és egyéniségeket nevelői. Íme, három nagy építész az iparművészetben érvényesült új uralomnak kiverekedője és megalapozója.

Bálint és Jámbor megépíti és berendezi a Bajza-utca 24. számú palotát. A nancy-ak hatása alatt, a francia új ornamentikától megbűvölten. A „Művészet" valamelyik régebbi számában ezt a palotát ismertettem. A franciáknak reájuk való hatásába beleavatkozik a franciákra is hatással volt angol iparművészet. Írók és festők programm-iparművészete. Glasgow, Kelmscolt, a maguk művészeinek szentséges fanatizmusával és formaáhitatával. Ez a hatás is értékes megismeréseket és önmegtalálásokat juttatott Bálint és Jámbornak. S e hatások valami tudatmögöttiségfélévé raktározódtak el bennük, azután, hogy tőlük már szabadultak. A finn hatás szépségeit tudatosan látszanak keresni. Az egész magyarországi művészi finneskedésben különben csak olyan epizódot látok, amelyben inkább művészetpolitikai mint művészetalkotói szempontok érvényesülnek. Valami olyan programmosdit, amelynek megjátszását nem művészi akarások kezdték meg, de folytatni a művészi alkalmazkodás okossága folytatja. Az építészet sokkal inkább meghódolt neki, mint iparművészetünk. Ebben az utóbbiban elemibb hatással nyilvánulnak a magyar törekvések, az új német, a bécsi, a belga tanítások s az egyéni ötlet.

A hatások, megismerések és szabadulások komplexumából szűrődött le Zala György Stefánia-úti műteremházának terve. Magyaros törekvések is beletörtetnek ebbe az értékes komplexumba. Az a vertvas ablak- és kertrács, amelynek képét bemutatjuk, a franciás naturalizmus, angolos ornamensáhitat és magyaros ritmus hatásemlékének és leszűrődésének érdekesen szép nyilvánulása.

A ritmusnak domináló éreztetése, de a mások által is megtalálható motívumok puszta alkalmazásának lehetőleg kikerülése: ez a Bálint és Jámbor magyaros építészetének és iparművészetének programmja. A népies díszítőelemeket monumentalizálják, plasztikusan jelentetik meg, de naivitásától megfosztják. A szerkezetben is magyarosságot éreztetnek a vonal ritmusával. A nagybányai színház ennek az igyekvésnek dokumentuma. Hajdu megye székházát Bálint-Jámborék magyar átmeneti stílusban építették. A nevén nevezések korában Bálint-Jámbor sajátos magyaros stílusának is nevet kell adni. Más ez a stílus mint a Lechner mesteré, más mint a Lechner község híveivé vagy mint a Lechneren túltevőké. Lechner mindig tiltakozott ellene, hogy utánzókat akar nevelni. Csakis iránykövetőket, de az irányt egyéni művészetükkel követőket keres.

Bálint-Jámbor átmeneti magyar stílusában sajátságosan, izgalmasan érdekesen megnyilvánul az az említettem egész komplexum, amely az ő tapasztalásuknak és hatástól szabadulásuknak tudáseredménye. A spekuláció és fantázia, az emlékezés és stilizálás művészeteinek leszűrődése az ő magyar stílusuk is. Csak a finnhatás nyilvánul benne

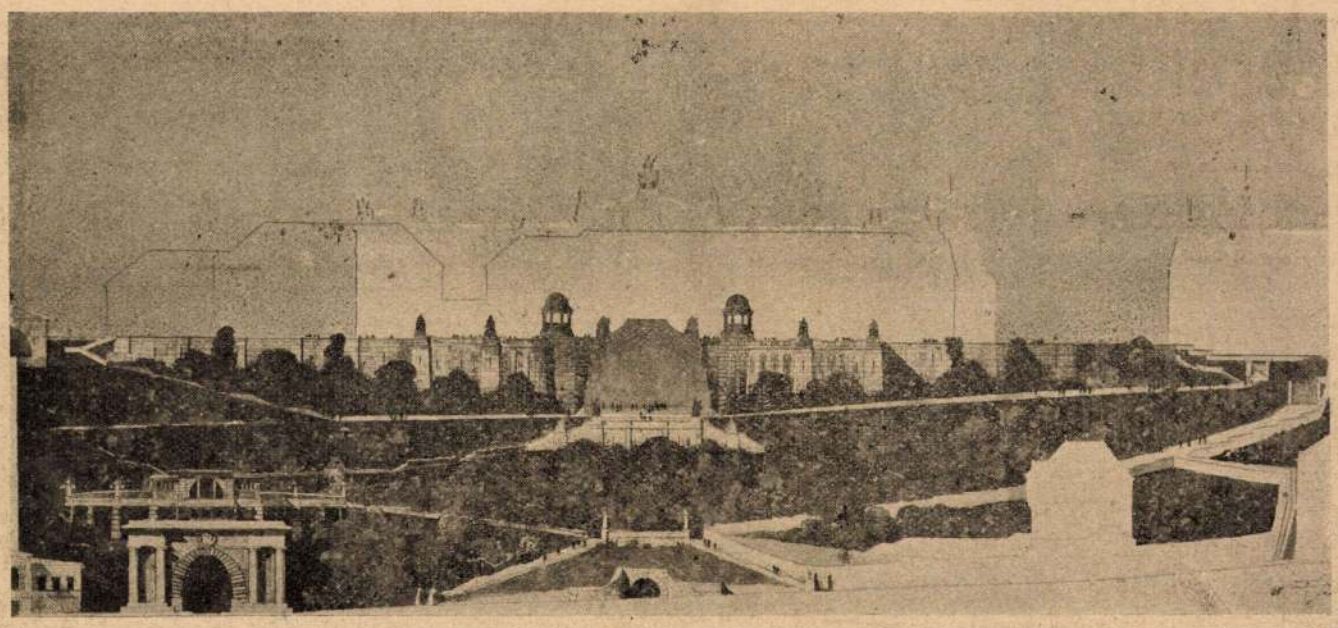

Varians.

Erzsébet királyné emléke.

Szivünk dobbanását kifejező szoborköltemény kell nekünk, magyaroknak.
Tóth Béla.

I.

Egy kis visszapillantás.

1898 szeptember 10-én történt ez a világhistóriában és a világirodalomban páratlanul álló tragédia!

Egy emberbe tévedt szörnyeteg megölt egy angyali jóságú asszonyt, csak azért, mert ez a nemes lélek véletlenül még királyné is!

Ha zsarnoka lett volna alattvalóinak! Avagy, ha mint fejedelemnő, idegen országokat hódít meg! Kereshetnők a mentséget!

De áldott jó lélek volt! Csak szeretni tudott és csak jót tett mindenkivel. Bálványa, őrangyala, patronája volt egy egész nemzetnek!

Es a végzet mégis így rendelkezett!

*

Nehány nap alatt millíomok gyűltek össze, hogy mielőbb meg legyen a nemzet Bálványának dicső emléke. Ahová a magyar nép ezrével zarándokol, hogy sirassa Patronáját!

Határtalan szeretetünk és lelkesedésünk dacára, ma sem áll még a Nagyasszony emléke. De Bécsben már régen kész a császárné szobra.

Éppen ez a mi végtelen szeretetünk, imádásig fokozódó rajongásunk egyik oka annak, hogy a mi Erzsébet-emlékünk késik. Mert Bécsnek, a bécsi művészeknek a feladata könnyű volt. Nekik csak a császárné szobrát kellett megcsinálni. De nekünk! Ha mi is csak a királynét siratnók!... Régen meg volna az emlék! De ez a nemzet — Őrangyalát vesztette el. Aki mellette állott, ha támaszra volt szüksége. Ő beszélt érettünk, ő pártfogolt „a trón zsámolyánál“ ... Amikor Szent Márciusra, hosszantartó borongós ősz után, mégis kitavaszodott, az ifjú királyné járt közbe ... Ő volt a béke angyala. Évszázadok óta ekkor érezte elöször a nemzet, hogy a Habsburgok trónján olyan királyné ül, ki lelkéből szereti. — Igazán, őszintén és önzetlenül. Ezt a szeretetet nem *„Életünk és vérünk“* árán szereztük. Ajándékba kaptuk. A királyné megszerette és szívével ajándékozta meg a nemzetet. A nemzet végtelen hálával, rajongó szeretettel viszonozza ezt.

És mikor a Végzet az anyát oly kegyetlenül sujtja, sebzett szívével — mint igazi Mater Dolorosa — keresi a magányt. Elhagyja a Burg zajos és fényes termeit, hogy erdők sűrűje, pázsitos mezők csendjében találjon — nem írt, csak enyhülést. Eljön közénk és naphosszat elbolyong a budai vár gyönyörű kertjében, a Rózsadombon...

A nép pedig legendákat sző az ő bánatos királynéjáról, annak jóságos szívéről, végtelen anyai fájdalmáról!...

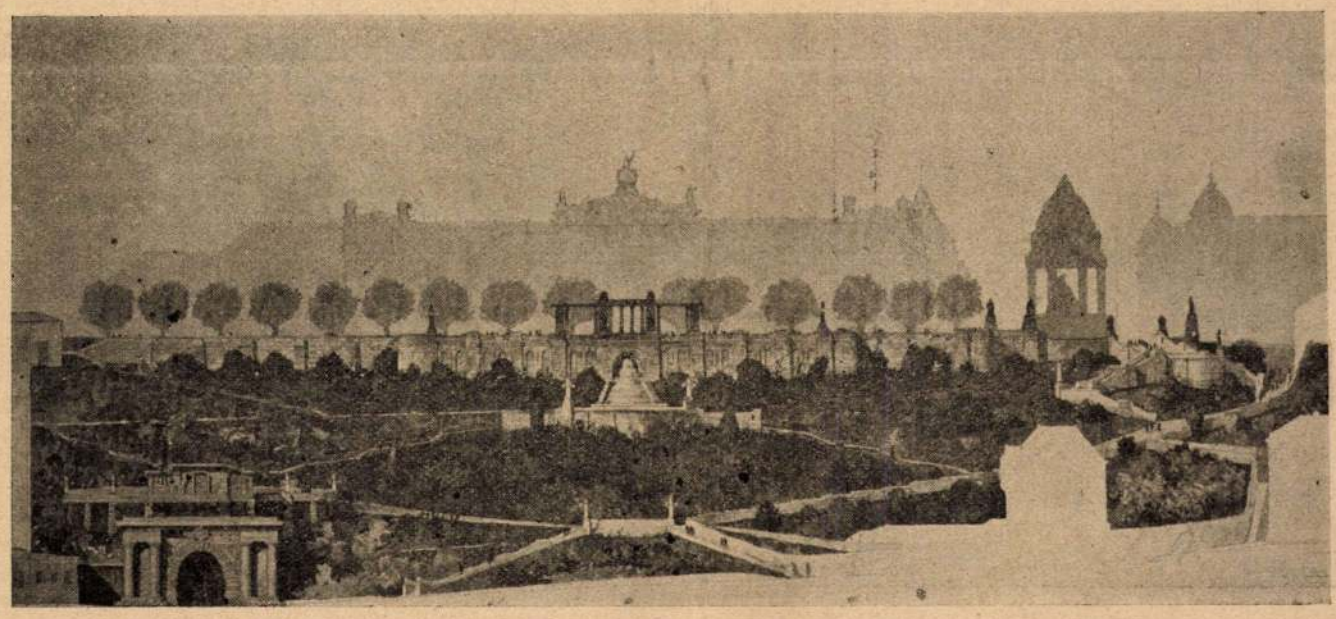

2. ábra. I. díj. Tervezte ***Bálint*** és ***Jámbor***.

Ezt mind kőbe kell megformálni és kifejezni a mi művészeinknek. A nemzet örök, soha el nem múló háláját, szeretetét. Azt a szent érzést, melylyel ez a nemzet Őrangyalát imádja. Ott lebegjen az a szeretet is, melylyel a Nagyasszony irántunk viseltetett. És látni akarjuk az Anyát is, ki sebzett szívvel, királynéhoz méltó fenséges nyugalommal viseli fején a tövis-koronát...

*

Ez az emlék, amit egy nemzet szeretete, hálája emel egy nagy és nemes Szívnek, méreteiben nem lehet hatalmas. Nem is állítható messzire elható olyan helyre, hol mindenki figyelmét magára vonja, sőt kihívja. Ilyen emléket a nemzet olyan nagyjának emel, ki kétséges pillanatban, ékesszólással, tudással és Istentől nyert varázserejével tettre serkenti az elcsüggedt lelkeket. Ilyen emléknek hatalmasnak kell lenni, amint hatalmas volt az is, akit megillet. Ennek olyan helyet kell keresni, hogy mindenki lássa, mindenki érezze, hogy itt egy Titán emlékét dicsőítik.

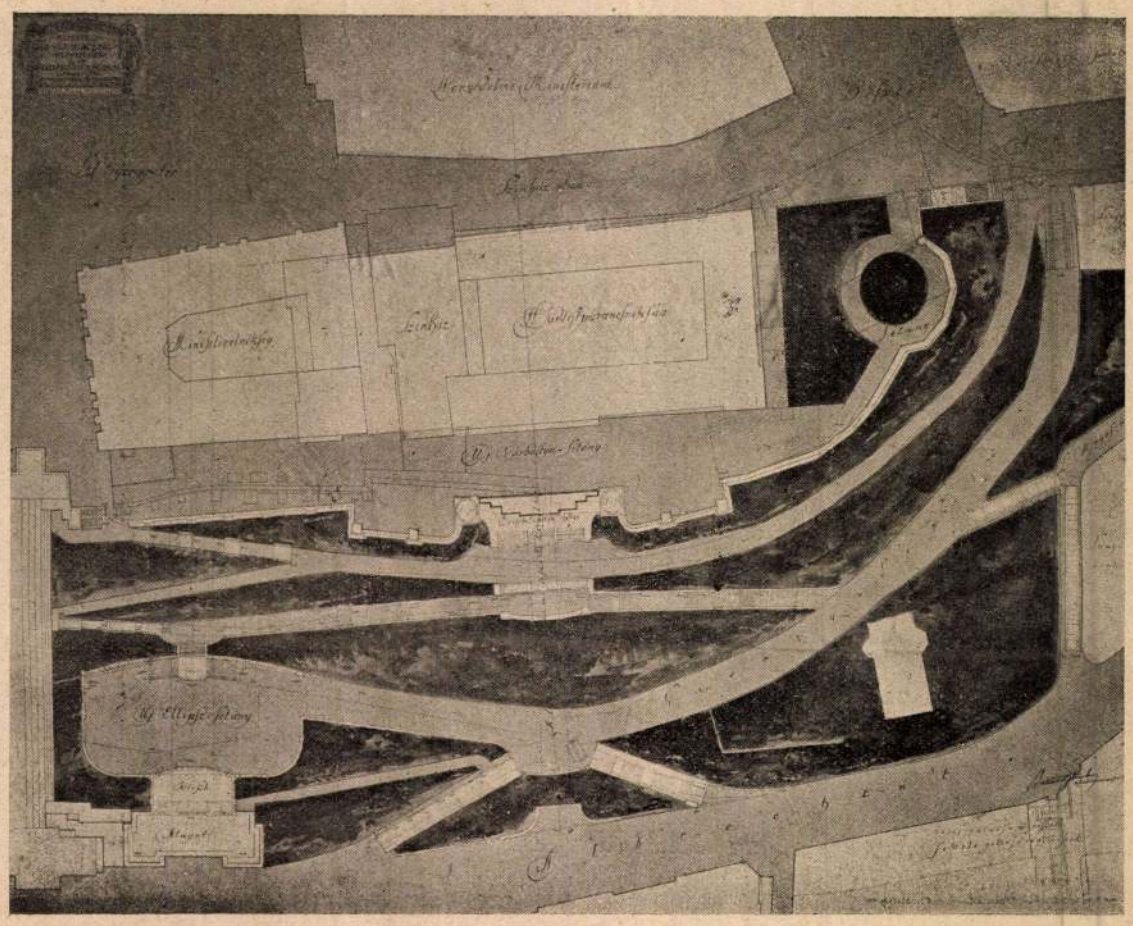

3. ábra. A varians helyszínrajz.

Ezzel veszi kezdetét az Erzsébet-emlékmű Odisszeája. Az 1902-ben lejárt első pályázatban az emlékmű helyéül a Szent-György-tér volt kitűzve. Állítólag a király maga jelölte volna ki e helyet. A nemzet politikai okokból nagy örömmel fogadta. Ime — a mi Őrangyalunk, Védőnk még most is békít. Ahol egykor e nemzet hóhérjának szobra állott, ott oltár lészen ezután! A Nagyasszony szobra! Őrködik felettünk a királyi vár kellő közepén! Miként az ókori városok istenasszonya! Miként Athene, Pallas az Akropolison!

De hiába! Akárminő poetikus is e gondolat, sajnos, emlék elhelyezésére a Szent-György-tér nem alkalmas. Éppen a pályázat mutatta meg. Az emléket a térre helyezni még akkor sem szabad, ha az nem marad mai szabálytalan formájában, hanem a miniszterelnökségi palota lebontásával rendezve lesz. Ha ide kell jutni a szobornak, akkor az csak a várfokra kerülhet, a várhegy lejtőjének építészeti kiképzése keretében. Erre a helyes meggyőződésre jutottak már az első pályázat díj-

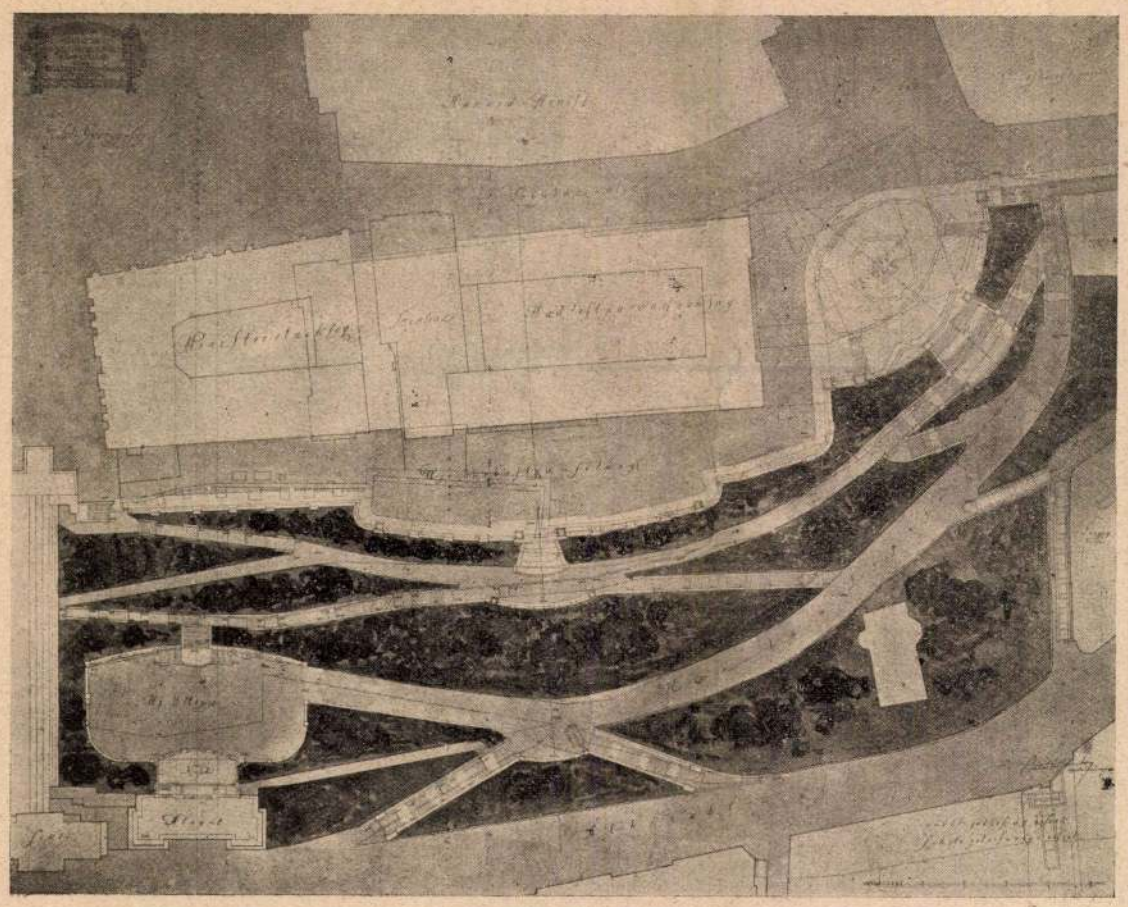

4. ábra. Az első díjas terv helyszínrajza.

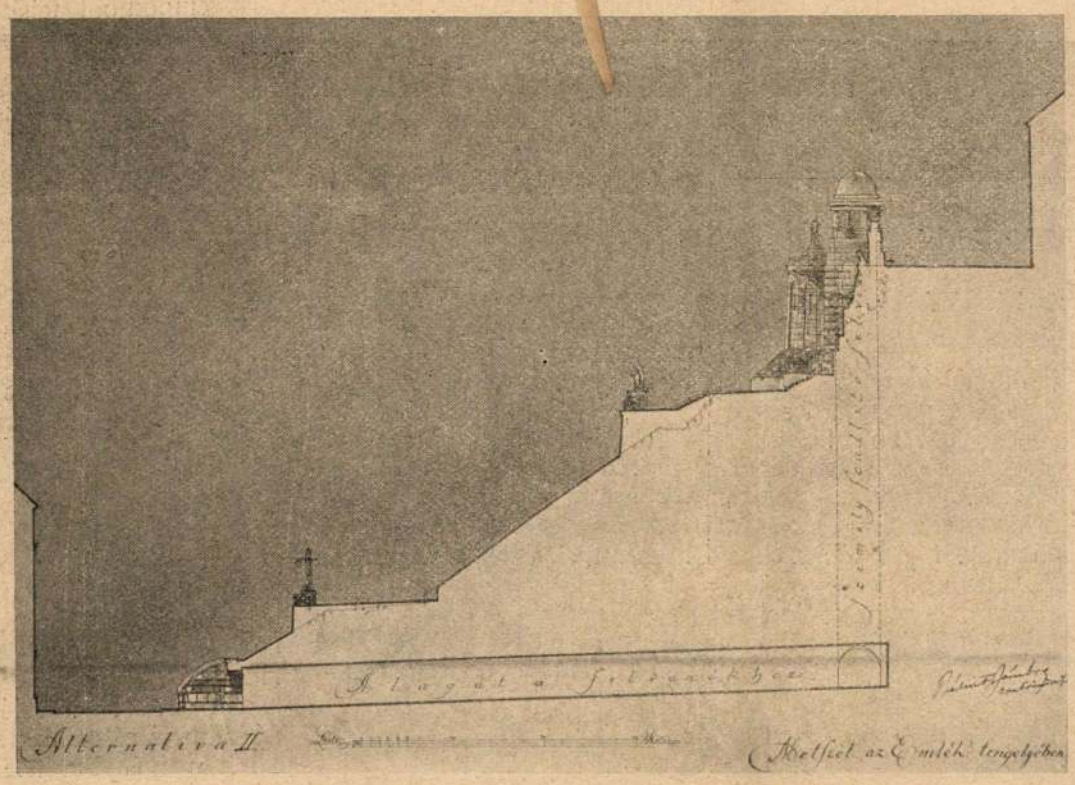

5. ábra.

nyertes művészei: *Bálint* és *Jámbor*. Nagy bravourral oldották meg ezt a különben elég nehéz feladatot. De az építés elmaradt. Mert a jury egységes alapon új pályázatot javasolt.

A második pályázat, amely 1903 május 31-én járt le, már ebből az eszméből indult ki. Azonban Bálint és Jámbor első tervénél sem jobb eszmét, sem jobb megoldást senki sem adott. Még maguk az eszme eredeti díjnyertes szerzői sem. Ők is csak részletekben javítgattak. A jury most sem talált teljesen alkalmas művet. Miért?

Úgy látszik, hogy csak e második pályázat után ébredt annak a tudatára, hogy a Szent-György-tér architektonikus lezárása, valamint a várhegy lejtőjének ezzel kapcsolatos monumentális kiképzése magában véve igen szép dolog, de nem fedi teljesen a királyné emlékének azt a megoldását, amelyet a fent elmondott okok és tekintetek megkívánnak. Mert nem hadverő Mátyás király emlékéről van szó. Hanem egy költői lelkületű, mélyen érző, szerető és imádásig szeretett királyné emlékéről. Itt kevesebb architektura és több poësis kell. Művészileg kiképzett hegyoldal helyett pedig jobb egy fákkal övezett liget. Afféle *„szent berek"*.

Igy született meg, ezt a célt szolgálta ez az újabb, immáron harmadik pályázat. A feladat az volt: *miként lehet a várhegyoldalt művészileg akként rendezni, hogy annak keretében a királyné szobra, emlékéhez és művészi igényekhez méltóan elhelyezhető legyen.*

Ha már belenyugszunk abba, hogy a királyné emlékművének mindenképpen ide kell kerülni, a várhegynek a siklótól a volt Ferenc-József-kapuig terjedő részébe, akkor rövid helyszíni szemle után a következő eredményre jutunk.

A lánchídról jövé, mindenekelőttt ott tátong előttünk az alagut hatalmas nyílása. Ennek tengelyében — architektonikus keretbe foglalva — az emlékmű a várfokra volna helyezhető. Igy egyszersmind a Szent-György-tér is nagyszabású lezárást kapna Pest felől. Ez Bálint-Jámborék terve, már az első pályázaton. E körül forgott a második pályázat. Ez a megoldás tehát teljesen ki van merítve, de mint kifejtettem, nem szolgálja tisztán és megfelelően Erzsébet királyné emlékét.

Uj megoldás lehet a várhegy lejtőjének valamelyik pontja a sikló és a Ferenc-József-kapu között. Harmadik megoldás, ha az emléket az Albrecht-út és a Királylépcső találkozásánál, a mostani katonai műszaki igazgatóság épületének a helyére teszszük és ezzel a Dísz-teret a várfokig kinyujtjuk.

E két hely alkalmasabb a Szent-György-térnél. Egyik sem lép fel akkora igényekkel mint amaz és nem kíván nagy arányú, monumentális építészeti keretet. Nemcsak lehetővé teszi, de egyenesen megkívánja, hogy a várhegy lejtője a maga istenadta, természeti szépségében maradjon.

Hogy e két hely között melyik alkalmasabb, azt a pályatervekből könnyen eldönthetjük.

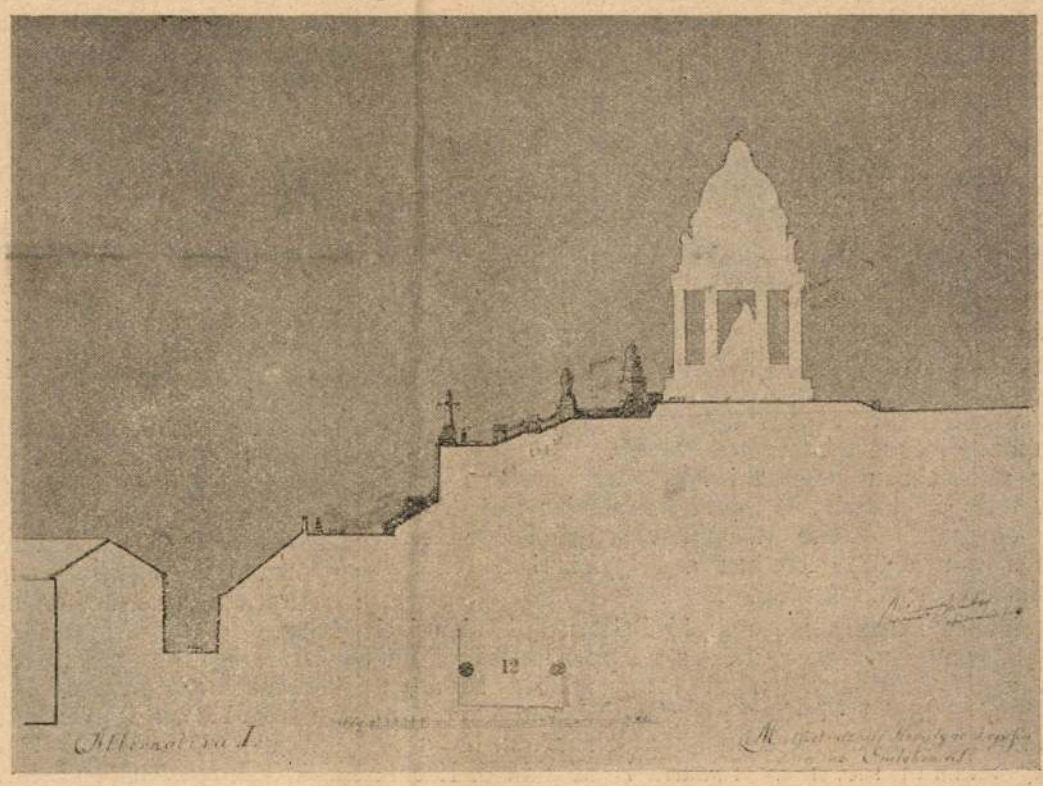

6. ábra. A hegyoldal metszete.

A jury itélete szerint: a hadmérnökkari épület helyén keletkező kis tér.

Ime ez a harmadik pályázat eredménye; amit *Bálint* és *Jámbornak* az I. díjjal kitüntetett és itt hét ábrában bemutatott terve fejez ki. *Magyar Vilmos.*

(Folyt. köv.)

Utkorlát vasbétonból.

II.

Közúti korlát vasbétonból.

(*Meininger* Péter kir. főmérnök szabadalma.)

A faárak emelkedésével oda jutottunk, hogy szabványos tölgyfakorlát építése a legtöbb esetben nem gazdaságos többé. A fenyőfakorlátról nem is szólok. Sok helyütt a korlátnak való tölgyfát még drágán sem lehet kapni. Teljesen megokolt tehát az a törekvés, hogy a tölgyfát, — amint az eddigi alkalmazásának más terén is történik, — más megfelelő anyaggal pótoljuk. Igy keletkeztek a különféle vaskorlátok, kő- vagy béton-oszlopokkal és vashevederekkel kombinált rendszerek is.

De ezek a korlátok többnyire drágák. Teljesen elkészítve és felállítva méterenkint 9—10 koronába kerülnek. Emellett a tisztán vasból készült korlátoknak az a hátrányuk, hogy kis méreteik miatt éjjel alig láthatók, ennek folytán az állatok könnyen neki mennek a korlátnak és sokszor súlyosan megsérülnek.

A vasból készült és szabadon álló kerékvetők ebből a szempontból egyenesen veszedelmesek.

Az alábbiakban ismertetni fogok egy korlátrendszert, mely több évi kísérlet és tapasztalat alapján alakult ki és mely egyszerű készítése, valamint csekély költsége mellett hivatva van legtöbb esetben a tölgyfakorlátot teljesen pótolni, illetőleg kiküszöbölni.

Amint faátereszeket ma csak kivételesen építünk, mivel drágábbak a béton-átereszeknél, azonképpen nincs jogosultsága a tölgyfakorlátnak ott, hol ugyanabban az árban vasbétonból tudjuk készíteni a korlátot. A vasbéton alkalmazásának tehát tág tere nyílik a közutakon, lévén itt tömegmunkáról szó, mely raktárra is készíthető. Évente százezrekre rug az az összeg, melyet út- és vasútmenti korlátokra fordítanak. Közigazgatási szempontból tehát a kérdés elég fontos, hogy vele foglalkozzunk.

A vasbéton-korláthoz fűződő kellékek:

1. hogy megfelelő szilárd legyen, de netáni ülepedés és a hőokozta kiterjedés szempontjából ne legyen teljesen merev;
2. lehetőleg egyszerűen, minden nagyobb befektetés nélkül legyen gyártható, szállítható és elhelyezhető, szóval kezelhető;
3. olcsó legyen;
4. szükség esetén nehézség nélkül legyen javítható.

E kellékek szem előtt tartásával alakult ki korlátrendszerem, mely áll: kettős vasbetétű *vasbéton kargerendából* és a kargerenda megtámasztásánál átmenő üreggel teljesen áttört, *vasbetétes bétonoszlopból* (lásd az ábrákat).

Lényeges kelléke a rendszernek, ellentétben a konzolos szerkezettel, hogy az oszlop az áttörés helyén kellően biztosított pléh- vagy öntöttvas-hüvelylyel van ellátva.

A *kargerendát* a könnyebb typus szerint $3{\cdot}_{00}$ méter hosszúra készítjük, 13/09 *cm* keresztmetszettel. Felső konturja kosárívalakú, az alsó élek letompítvák. Lehet természetesen rövidebb is. Hosszabbra venni a keresztmetszet növelése nélkül nem célszerű, mert a béton igénybevétele a felső övben *cm*²-kint közel 50 *kg*.

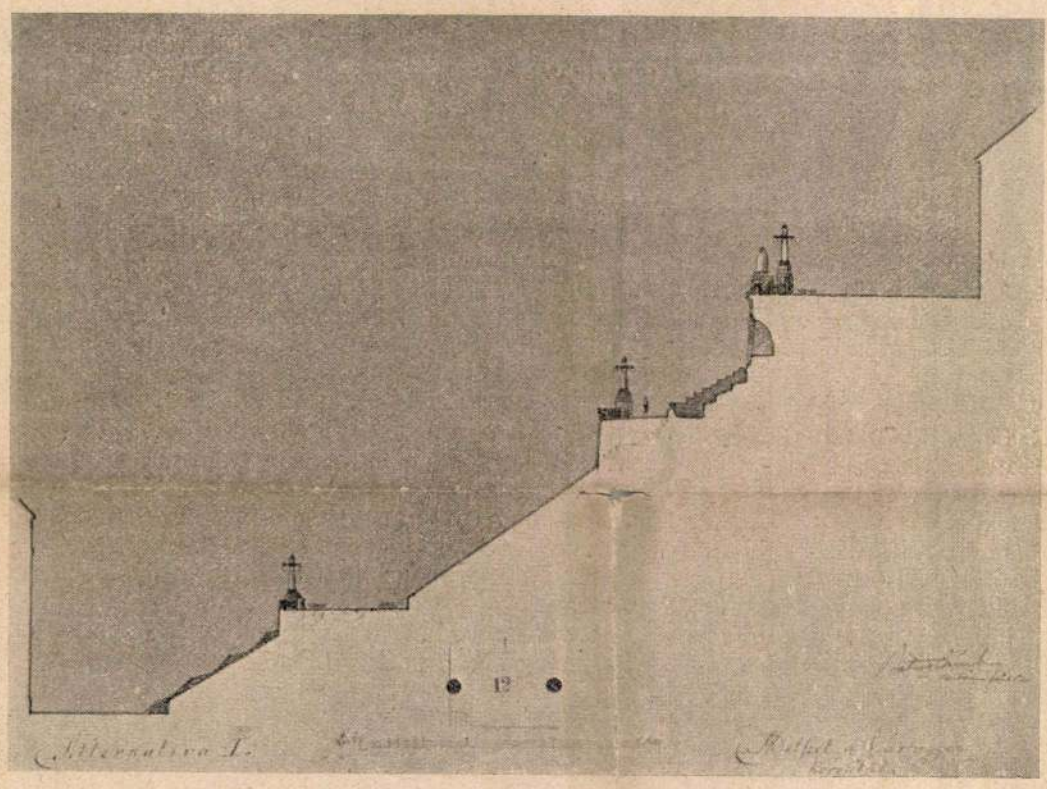

7. ábra.

Egyrészt ennek a nyomó igénybevételnek csökkentése, illetőleg részben való felvétele végett, másrészt a kezelés szempontjából kettős vasbetétet alkalmazunk. Erre azért is van szükség, mivel a korlát mindenféle irányú erőnek van kitéve.

A vasak egységes, 10 *mm* átmérősek. Ezzel azok ugyan kihasználva nincsenek, de az egy számmal kisebb méret a költségekre lényeges befolyást amúgy sem gyakorol. Lehet azonban a felső övben 8 *mm*, az alsóban 12 *mm* vasat is alkalmazni.

Az alsó vasak hossza $3{\cdot}_{80}$ *m* és a végeken — a nyíró erők felvételére — fel vannak hajlítva és megfelelően görbítve.

A felső vasak $3{\cdot}_{0}$ *m* hosszúak és végeik kampószerűleg vannak legörbítve.

A vasak a gerenda szélétől 1—1·5 *cm*-nyire helyezvék el.

Egy tartó gerendát, a készítés után 6 hétre, fokozatosan folyóméterenkint 200 *kg*-ig, vagyis 600 *kg* egyenletesen elosztott súlylyal terheltünk; akkor a rugalmas behajlás 22 *mm* volt. Az alsó övben a gerenda teljesen ép maradt. A felső övben apró hajszálrepedések mutatkoztak ugyan, de oly vékonyak voltak, hogy csak a gerenda nedvesítése után, lehetett azokat észrevenni. A vasak kitolatásának a nyoma — a végeken — nem mutatkozott. A kargerendára tehát ember-ember mellett 4-szeres biztossággal ráülhet.

A oszlop hossza $1{\cdot}_{75}$ *m*, melyből $0{\cdot}_{70}$ *m* a földbe jut; keresztmetszete fent 18/12, alul 22/12 *cm*. Az oszlopfő kosárív-alakban le van gömbölyítve, az élek pedig letompítva. A vasbetétek 10 *mm* átmérősek és az oszlopfő alakjának megfelelően kengyelszerűen vannak görbítve. Két ilyen kengyelpár, vagyis négy rúdfő van egy-egy oszlopban.

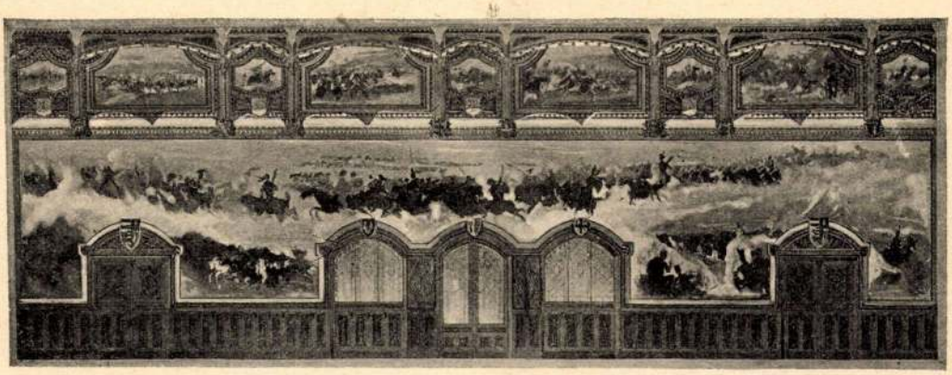

Tervezte Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

A HUSZÁR-TEREM UDVARI FALA. (VÁGÓ PÁL KÉPÉVEL.)

A PÁRISI KIÁLLÍTÁS MAGYAR CSOPORTJAI EGY RÉSZÉNEK INSTALLÁCIONÁLIS TERVEI.

Mielőtt az 1900. évi párisi nemzetközi kiállítás m. kir. kormánybiztosa a magyar csoportok installációnális munkáinak kiadására nézve véglegesen határozott volna, több szakegyesülethez fordult, azt a kérdést vetvén föl: miképpen lehetne a párisi kiállításon szétszórva levő 14–16 magyar csoportnak bizonyos egységes jelleget adni, a mely azokat a többi nemzetek csoportjaitól szemmel láthatóan megkülönböztetné.

A kormánybiztos akkor a többi között a m. iparművészeti társulathoz is fordult, a mely a hozzá intézett kérdésre lényegében azt válaszolta, hogy általában helyesli a kormánybiztos intencióját, a melynek megvalósítását a társulat a maga részéről is a legmelegebben óhajtja. Erre nézve a legfontosabb feladatnak, a magyar csoportok belső díszítésének vezetésével megbizandó tervezőnek helyes megválasztását tartja.

Ennek a szakférfiúnak – a társulat véleménye szerint – oly kiforrott, határozott egyéniséggel biró művésznek kell lenni, a ki egyfelől alkotásaiban egyéniségét önállóan érvényesíteni tudja, másfelől pedig ismernie kell a régi hazai műiparunk emlékeiben fenmaradt s a magyar nép művészi munkáiban fölhasznált díszítési elemeknek és azoknak az alkalmazására nézve észlelhető közös jelleget, a mit jogosan *magyar* tipusnak tekinthetünk. E mellett szükséges, hogy az illető alaposan tájékozva legyen a *modern* művészi irányzatokról s törekvésekről. Ilyen művésznek elégséges lesz, ha tudja a kitüzött célt. Ekkor bizonyosan meg fogja találni a módot s a megfelelő eszközöket, hogy a jelzett föladatot megvalósítsa.

Most, midőn a nehéz feladatnak egy részével megbizott szövetséges két építész: *Bálint* Zoltán és *Jámbor* Lajos munkájuk java részét elvégezték, az előttünk fekvő tervekből már látni való, hogy jó kezekre bízta a kormánybiztos a nehéz probléma megoldását, de látni való az is, hogy munkájukon a fentjelzett intenciók sok tekintetben érvényesülnek. És ezzel meg lesz a harmónia a kiállított tárgyak s azok kerete között. Leginkább pedig meg lesz ez a közös vonás a m. iparművészeti társulat befolyása mellett

Magyar Iparművészet

1900.

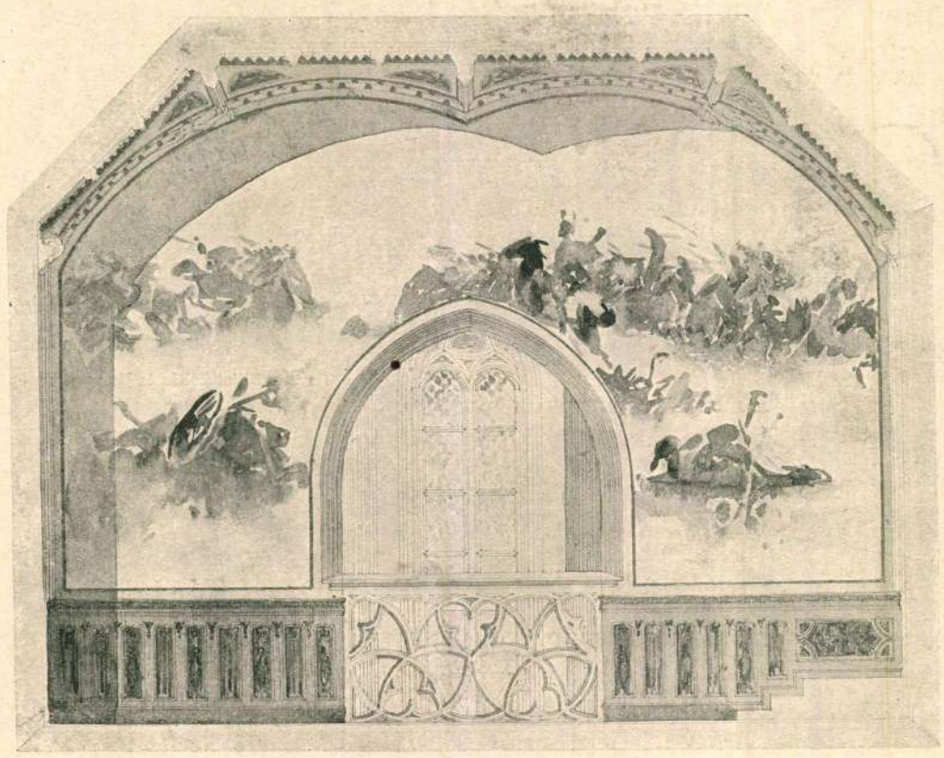

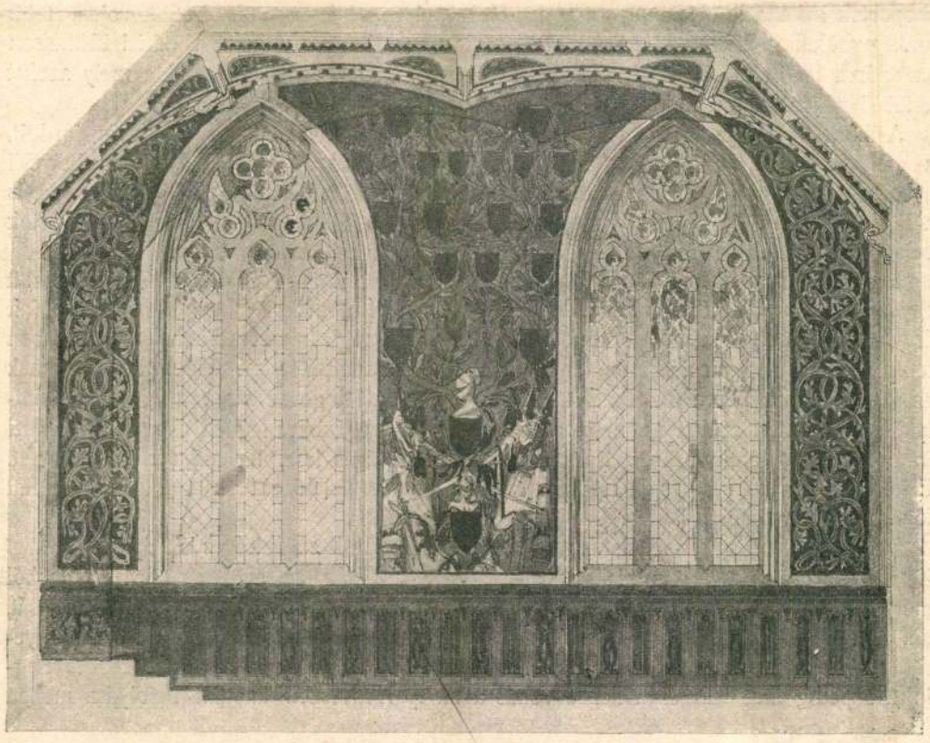

RÉSZLETEK A PÁRISI KIÁLLITÁS HUSZÁR-TERMÉBŐL.
o o TERVEZTE BÁLINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS. o o

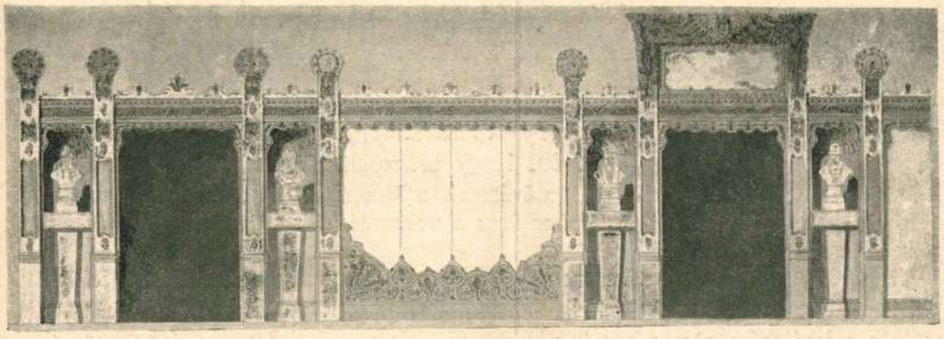

I—III. CSOPORT.

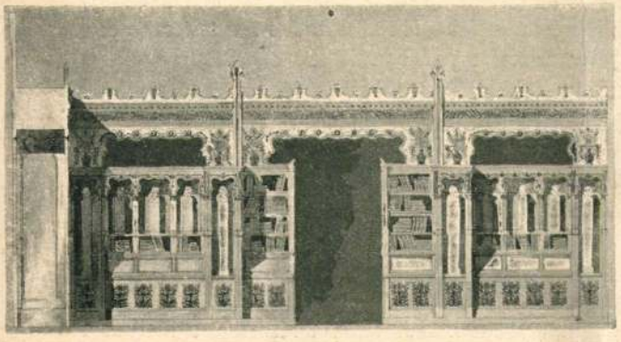

I—III. CSOPORT.

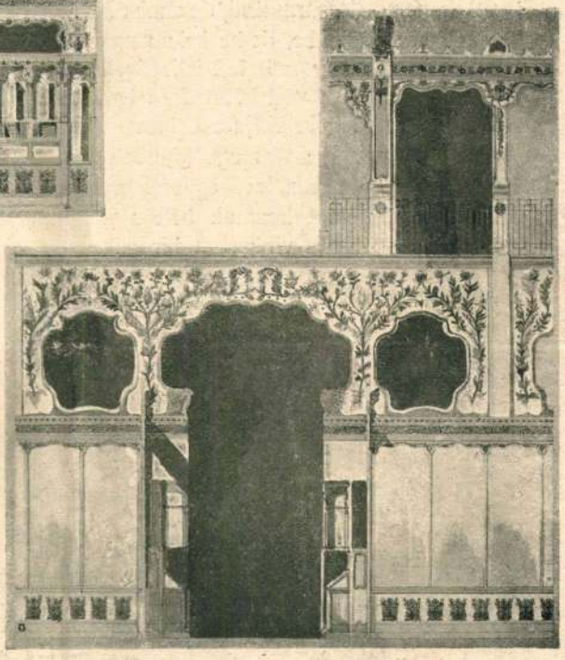

I—III. CSOPORT.

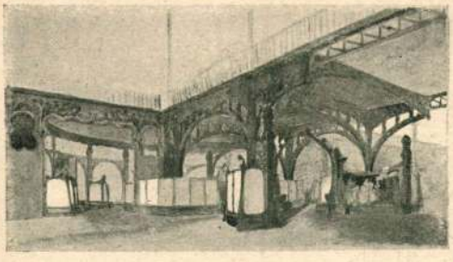

XIII. CSOPORT.

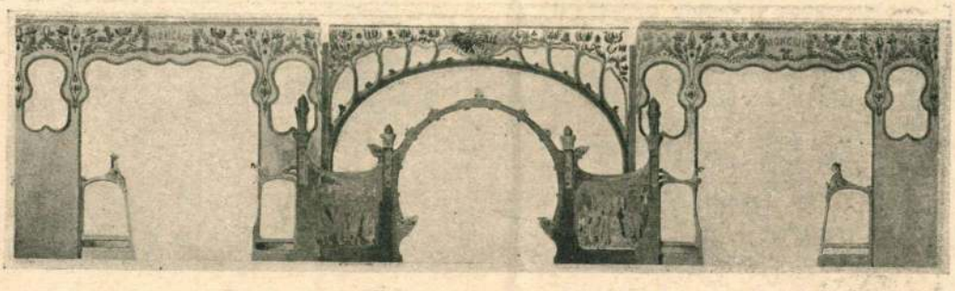

XIII. CSOPORT.

A PÁRISI NEMZETKÖZI KIÁLLITÁS MAGYAR CSOPORTJÁNAK INSTALLÁCIONÁLIS TERVEI.
o o o o o o o o o o o o TERVEZTE BÁLINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS. o o o o o o o o o o o o

létrejött XII. és XV. csoportban, a melynek minden tárgya modern fölfogást, de e mellett határozott magyaros jelleget tüntet fel. Hogy mennyiben összevágnak a társulatnak ez irányban való intenciói a két építő művésznek a fölfogásával, azt bizonyítja az alábbi nehány sor, a melyet Bálint és Jámbor urak a nekünk közlés végett szívesen átengedett terveikhez csatoltak:

„Ismeretes a párisi kiállítás szervezete, a mely szerint a nemzetek nem lépnek fel önálló pavillonokban, hanem azonos iparaik, óriási kiterjedésű csarnokokban egymás mellett, úgy szólván a legélesebb versenyben kerülnek bemutatásra.

Ez alól a rendszer alól csakis az úgynevezett „Avenue des Puissances Étrangères“ tesz kivételt, hol az egyes hatalmak, úgyszólván egyediségük megóvására, külön pavillont emelnek. Ezekre a pavillonokra kötelező volt a történelmi stílus, önként érthető tehát, hogy ezt a pavillont Magyarország műemlékeinek legjavából választott motivumsorozatból terveztük; a nagy csarnokban pedig természetszerűen oda kellett törekednünk, hogy erősebben megkülönböztessük magunkat a többi nemzettől és itt is versenybe lépjünk velük, nemcsak iparunkkal, de annak bemutatási módjával. Bele kellett vinnünk a modernséget tervezeteinkbe, de be kellett mutatni azt is, hogy van egyéniségünk, hogy a magyar az a nemzet, mely erős faji jellegével mindenre, a mi itt keletkezik, reá nyomja bélyegét.

A feladat nem volt könnyű és természetes, hogy az eredményt bizonyos szorongással bocsátjuk a világ kritikája alá. Nem várunk sokat, de teljesen ki fog elégíteni, ha sikerült a magyar osztályokat megkülönböztetni a szomszéd államok osztályaitól, ha a kilométernyi távolságokban levő egyes iparcsoportok összetartozóságát feltüntettük azzal, hogy magyaros zamatot hoztunk bele a világ nagy vásárjának abba a részeibe, a melyek a magyarság létét és virágzását hirdetik.“ △

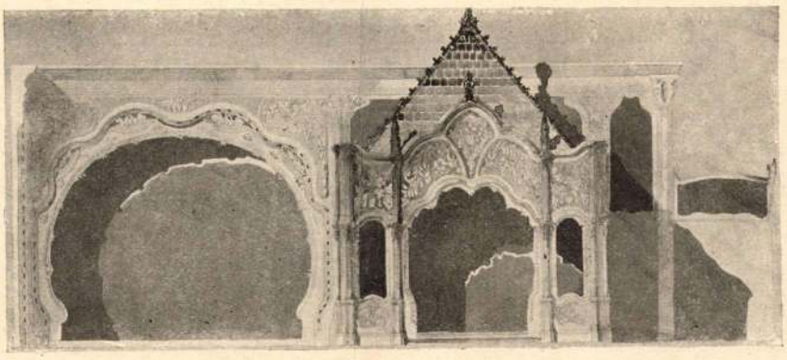

XII—XV. CSOPORT.

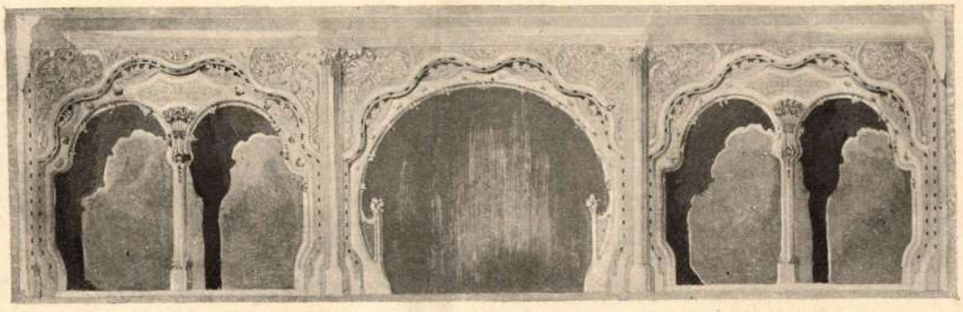

XII—XV. CSOPORT.

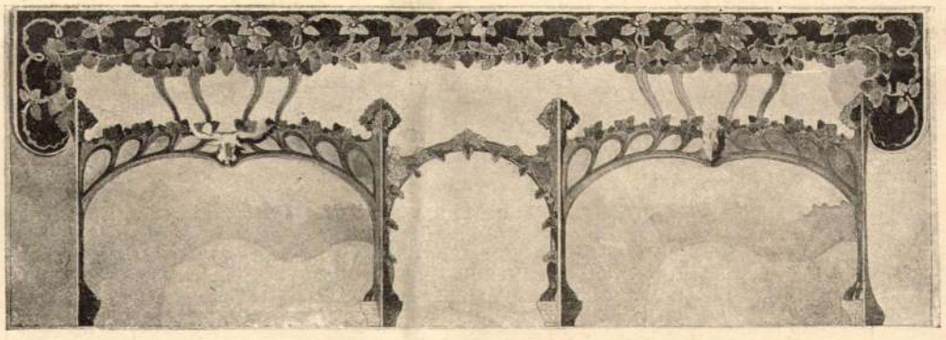

VII—X. CSOPORT.

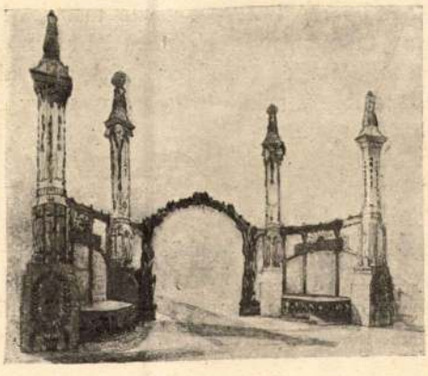

VII—X. CSOPORT.

A PÁRISI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS MAGYAR CSOPORTJAINAK INSTALLÁCIONÁLIS TERVEI.
o o o o o o o o o o o TERVEZTE BÁLINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS. o o o o o o o o o o

Horti P. rajza.

AZ OSZTRÁK IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSA.

Azt hiszem, hogy a mikor Scala igazgató, a két év előtti első kiállításán egy gyűjtemény modern bútort mutatott be megszívlelésül a bécsieknek, nem igen remélhette, hogy az általa kezdeményezett új irány egyhamar oly teljes diadalt fog aratni, mint a minő a mostani kiállításon szemmel látható. A Storck-korszaknak untató, száraz renaissanceja egészen letűnt a színtérről s ha akad is még itt-ott egy-egy tárgy, mely bizonyos történelmi stilus — jobbára a Louis XVI. és az empire — szellemében készült, olyannak tűnik, mintha bocsánatot kérne a nézőtől azért, hogy ott áll, modern társai mellett.

Pedig az új iránynak térfoglalása nem ment valami símán. Tudvalevő ugyanis, hogy a bécsi iparművészeti társulat a legádázabb harcot folytatta Scala ellen. De ez nem tért le útjáról és tudott magának pártot teremteni. Néhány fürge tollú elvtársa pedig megcsinálta a hangulatot, kifigurázta a maradiakat s erős mozgalmat indított meg a modern irány érdekében, a melylyel a közönség is mindinkább rokonszenvezett. Nem változtatott ezen, a legfelsőbb köröknek a modern irány túlzásaival szemben kifejezett ellenszenve s egy főhercegnek, a múzeum védnökségéről való tüntető leköszönése. De legmeggyőzőbb jele a gyökeres átalakulásnak az a tény, hogy a Bécsi Iparművészeti Egyesület, a mely főleg az új áramlatoktól való idegenkedése miatt hagyta el a múzeumot, új helyiségeinek berendezését a szecesszionisták egyik főemberével, Olbrichhal tervezteti. A lefolyt harcnak leghangosabb szóvivőit pedig ma már ismét ott látjuk a múzeum kiállításán, a mely ennélfogva nem mutatja többé azokat a feltűnő hézagokat, mint tavaly.

Szembeötlő jelensége a kiállításnak az, hogy a bécsiek, a rövid egy-két év alatt, hogy náluk lábra kapott a modern irány, máris tudnak annak egy bizonyos helyi ízt adni. A modern stílusnak bécsi válfaja egészen más, mint az angolok, a müncheniek, a belgák és a franciák modern stílusa. Szavakban nehéz kifejezni azt, hogy miben áll a különbség, de a ki ismeri az újabb kor iparművészetének termelését, az csakhamar ráakad az eltérésre.

Mint a régibb stílus-korszakokban történt, úgy most is a hatalmasabb egyéniséggel biró művészek nyomdokait követi a kevesebb önállósággal biró művésznemzedék. Bécsben pedig leginkább három művész, Olbrich, Hoffmann és Moser, irányítja az iparművészet fölfrissitését és működésöknek nyoma erősen kiérezhető a mostani kiállításnak ama műveiből is, a melyeket nem ők terveztek.

BÁLINT Zoltán és Jámbor Lajos

MMÉE

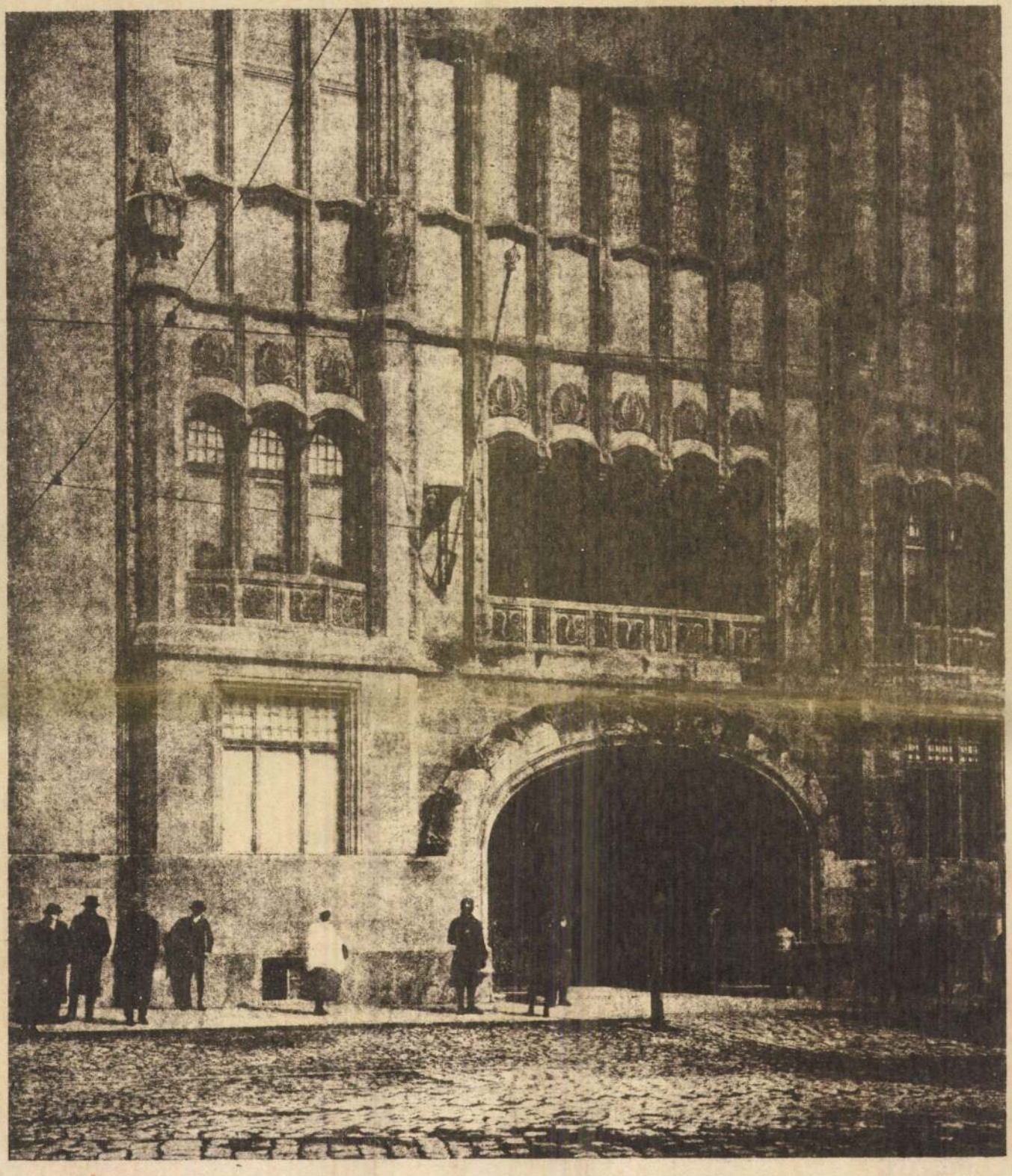

1. ábra. Hajdú vármegye székháza Debrecenben. Homlokzati részlet. Tervezte Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

Hajdú vármegye új székházépülete.

Tervezték: Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

Hajdú vármegye tudvalévőleg egyike újabb törvényhatóságainknak. A kiegyezés után alakult és magját a régi hajdúkerület képezte. Ez utóbbinak századokon keresztül Hajdú-Böszörmény volt a székhelye; mikor a vármegye megalakult, székhelyéül Böszörmény helyett a központosabban fekvő és jelentősebb Debrecent jelölték ki. Debrecen városa az új törvényhatóság céljaira a régi Fehérkereszt vendégfogadó épületét ajánlotta fel. A megyei hivatalok 1911-ig voltak ebben a százados épületben igen szűkösen elhelyezve, amikor

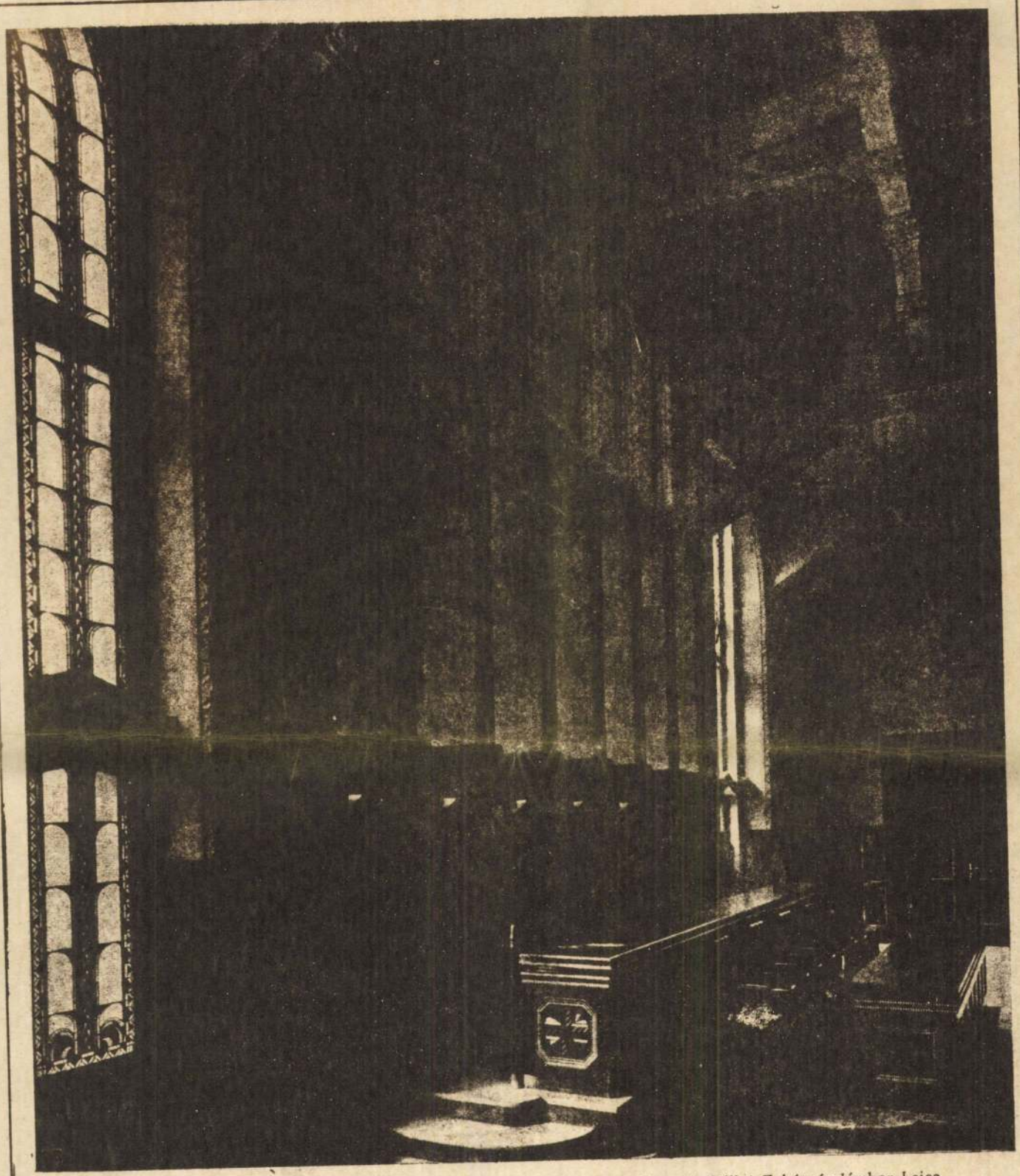

2. ábra. Hajdú vármegye székháza Debrecenben. Ülésterem részlete. Tervezte Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

is a vármegye közönsége új székház építését vette foganatba és az új ház tervezésével Bálint és Jámbor építőművészeket bízta meg.

Az új épület a törvényhatóság hivatalain kívül a főispán és alispán, valamint a várnagy lakásait és ezenkívül a vármegyei királyi államépítészeti hivatal helyiségeit foglalja magába.

Az épület Debrecen főközlekedő útvonalán, a Piac-utcán fekszik; telke aránylag csekély homlokzati hosszúság mellett igen mély. Ehhez képest a hivatalos helyiségek az épület hosszanti tengelyében elrendezett főudvarok körül csoportosulnak, míg a folyosók az átlag 3 *m* széles mellékudvarokból kapják világításukat. Az utcai homlokzat felé a földszinten az alispán hivatalos helyiségei és lakása —, az I-ső emeleten a főispán hivatalos helyiségei és lakása —, a II-ik emeleten a közgyűlési terem és melléktermei vannak elhelyezve.

Az épület homlokzata magyaros formákat mutat és középület jellegét hatalmas íves bejárójával, a közgyűlési terem nagy ablakcsoportjaival és tetejének tor-

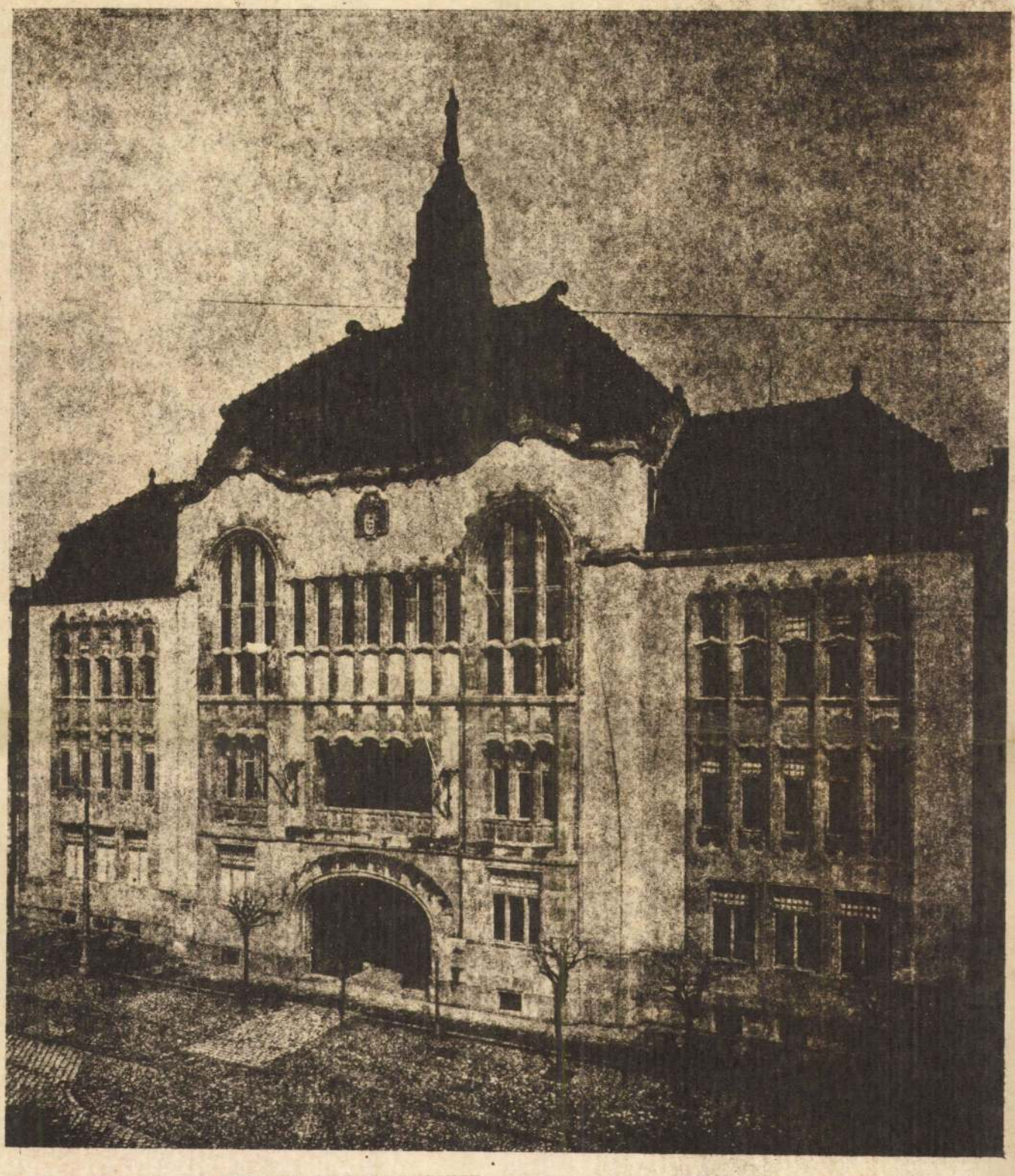

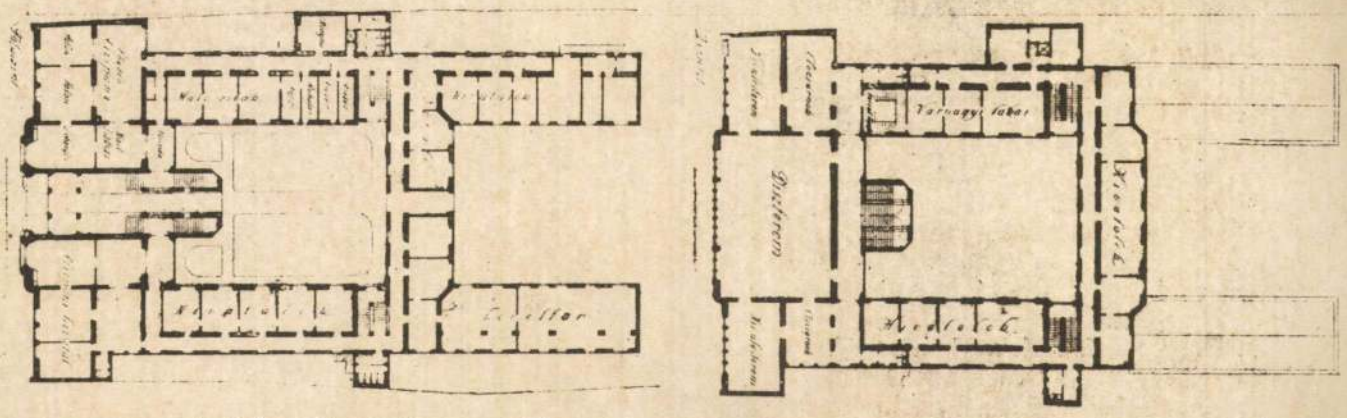

3—5. ábra. Hajdú vármegye székháza Debrecenben. Tervezte Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

nyos kiemelkedésével erősen kidomborítja. A homlokzat architektonikus részeit Zsolnay-féle pirogranitból készítették; ugyanebből az anyagból való az egész földszint burkolata. A közgyülési terem falait 2·50 *m* magasságig sötétre pácolt és fényezett hársfafalburkolat borítja, ehhez a falburkolathoz csatlakozik az utcai oldalon a magasan elhelyezett hetes ablakcsoport alatt az elnöki emelvény. A menyezet kompozicióját és formái a vasbeton szerkezetéből vannak kifejlesztve és a díszítések is a vasbetonszerkezet egyes fontosabb pontjait hangsúlyozzák. A terem a faburkolat felett tiszta fehér, csak a középső, magasított menyezetrészben elhelyezett törvényhatósági községek címereinek heraldikus színei tarkítják. A terem fődísze az elnöki emelvény feletti hetes ablakcsoportban elhelyezett üvegfestménysorozat. A festmények a hét vezér alakjait ábrázolják és Kernstok Károly festőművész kartonjai után Walther Gida műtermében készültek. (Elhelyezésük előtt Budapesten az Ernszt-múzeum kiállítási helyiségeiben voltak láthatók és színes reprodukciójuk az „Iparművészet"-ben jelent meg.)

Az építkezés 1911. tavaszán vette kezdetét és az épületet 1912. őszén adták át rendeltetésének. Beépített köbtartalma pincetalajtól főpárkányig kereken 32.500 m^3. Az építési költségek kerek összegben 830.000 koronát, a berendezés költségei (bútorok, csillárok, díszterem falburkolata és bútorai) kerek összegben 80.000 koronát tettek ki.

A boroszlói „Festhalle".

Szabadságharcaik százados évfordulója alkalmából a németek országszerte ünnepélyes kiállításokat rendeztek. *Boroszló* városa a szabadságharc emlékeit igen szép kertészeti kiállítás keretében mutatta be, melyet a város szélén elterülő *Scheitniger-Park*-ban rendezett.

A kiállítás területére belépőnek sajátszerű, eredetiségével meglepő, hatalmas épület ötlött a szemébe, a különös csinnal elrendezett többi kiállítási csarnok szinte félénken lapult meg eme épületóriás: a *Festhalle*, az *ünnepélycsarnok* körül, mely a jövőben, mint a rég letünt nagy időknek maradandó emléke látványosságok, kongresszusok, zene- és sportünnepélyek színhelye lesz.

Az ünnepélyek csarnokának magva óriási kupolaépítmény, ezidőszerint a világ legnagyobb vasbetonkupolája, magassága 42 *m* szabad átmérője 65 *m*. Két főtengelyében a kupolához négy félköralaprajzú apszis csatlakozik. Az apszisokkal együtt az egész építmény 5500 m^2-nyi alapterületű.

Az épületnek ezt a kupolából meg a négy apszisból álló középső részét emeletes csarnok öleli körül, mely a mellékhelyiségeket és több, kiállító célra alkalmas helyiséget foglal magában.

A bejáratok az épület főtengelyeiben vannak. A nyugati, városfelőli főbejáraton keresztül a tágas előcsarnokba jutunk, átellenünkben áll a kétszázfúvós orgona, a két oldalsó apszisban pedig 5 *m*-re kiugró karzatokat látunk.

Látványos előadások céljára amfiteátrálisan emelkedő ülőhelyekkel alkalomszerű nézőtért állítanak fel, melyet esetről-esetre könnyen felépíthetnek s ujból eltávolíthatnak. Ilyen módon a csarnokban, melyben 10.000 álló ember fér el, 6000 ülőhelyet rendezhetnek el.

A csarnok belsejében teljes tisztaságában érvényre jut a szépen átgondolt szerkezet, kívülről tekintve azonban a kupola egészen szokatlan alakú, mivel a kupolát köralaprajzú, fölfelé mindinkább csökkenő magasságú emeletsorok födik le.

Ezek a kupolát eltakaró emeletek köralaprajzú függőleges üvegfalakból és csekély hajlású tetőkből állanak. A belső tér megvilágítása szempontjából ez az elrendezés kedvezőnek látszik, amennyiben a függőleges üvegfalakat nem lepi be a por és a hó annyira, mint a rendszerint alkalmazott ferdefekvésű táblákat, egyébként azonban ez a lépcsőzetes alakítás inkább különös, mint szép.

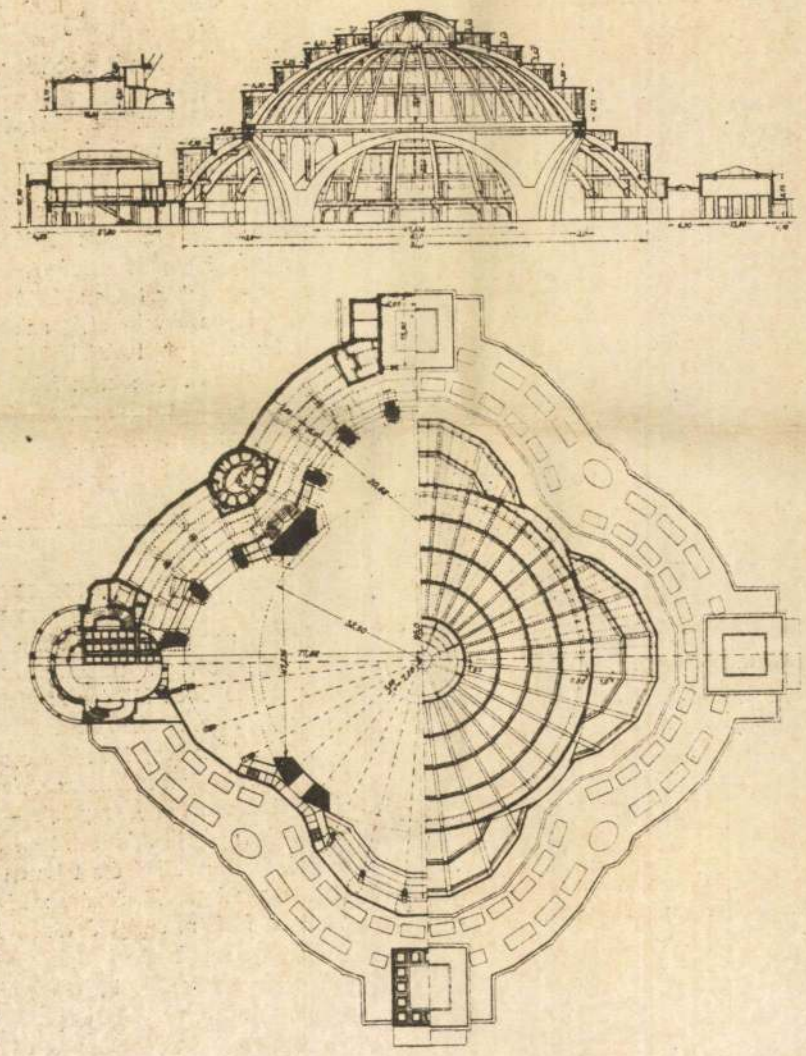

1—2. ábra. A boroszlói Festhalle hosszanti metszete és alaprajza.

Ugyanez a lépcsős — a kupolát eléggé kifejezésre nem juttató — motivum ismétlődik meg az apszisok befödésénél is, csupán az alacsonyabb körépítmény nyert a szokott módon, tetőzetén keresztül világítást. A szokatlanul merész alak és a nagy méretek a szerkezetnek óvatos átgondolására utaltak: a sztatikailag határozatlan tartók alkalmazását csuklók, terjeszkedő hézagok elrendezésével kerülték el.

A kupola két teljesen különálló szerkezetből tevődik össze: a tulajdonképpeni kupolából, melynek 65 *m* az átmérője és 23 *m* a magassága, meg a kupolát alátámasztó alsó szerkezetből, melynek magassága 19 *m*. A tulajdonképpeni kupola 32 sugarasan álló borda, melyeket fönt a 14·4 *m* átmérőjű nyomógyűrű, alul pedig a 65 *m* átmérőjű húzógyűrű fog össze. E 32 ívbordát még három vízszintes gyűrű is összeköti: mindegyik emelet magasságában egy-egy.

A kupola 32 csuklóval támaszkodik az alsó épületrészre; az alsó szerkezet ilyen módon ment marad mindama oldalerőktől, melyek a mintaállvány szétszedésekor, avagy a hő okozta hosszúságváltozások beállásakor reá hárultak volna. E csuklók által a szélnyomás érintő-

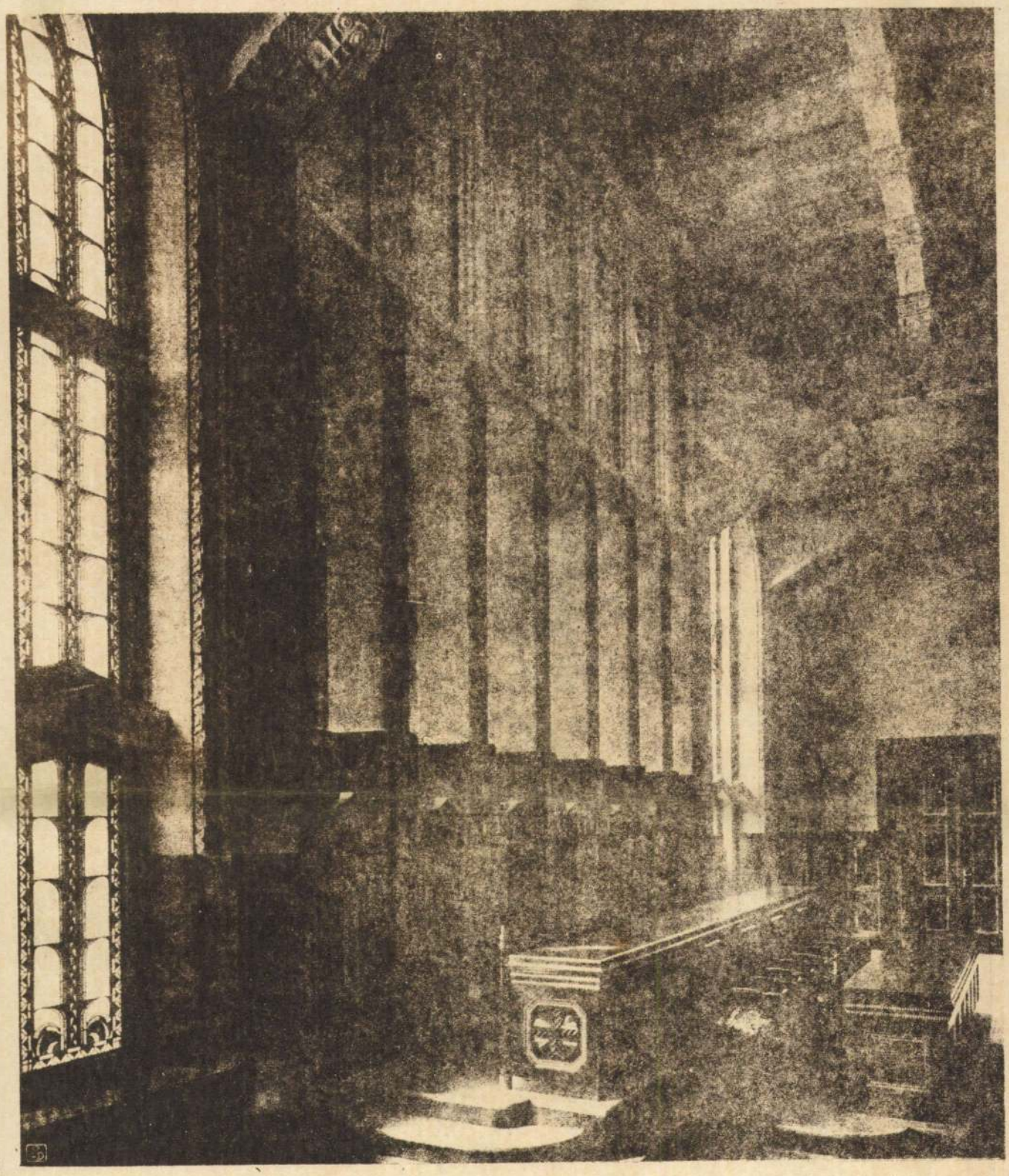

2. ábra. Hajdú vármegye székháza Debrecenben. Ülésterem részlete. Tervezte Bálint Zoltán és Jámbor Lajos.

is a vármegye közönsége új székház építését vette foganatba és az új ház tervezésével Bálint és Jámbor építőművészeket bízta meg.

Az új épület a törvényhatóság hivatalain kívül a főispán és alispán, valamint a várnagy lakásait és ezenkívül a vármegyei királyi államépítészeti hivatal helyiségeit foglalja magába.

Az épület Debrecen főközlekedő útvonalán, a Piac-utcán fekszik; telke aránylag csekély homlokzati hosszúság mellett igen mély. Ehhez képest a hivatalos helyiségek az épület hosszanti tengelyében elrendezett főudvarok körül csoportosulnak, míg a folyosók az átlag 3 *m* széles mellékudvarokból kapják világításukat. Az utcai homlokzat felé a földszinten az alispán hivatalos helyiségei és lakása —, az I. ső emeleten a főispán hivatalos helyiségei és lakása —, a II-ik emeleten a közgyülési terem és melléktermei vannak elhelyezve.

Az épület homlokzata magyaros formákat mutat és középület jellegét hatalmas íves bejárójával, a közgyülési terem nagy ablakcsoportjaival és tetejének tor-

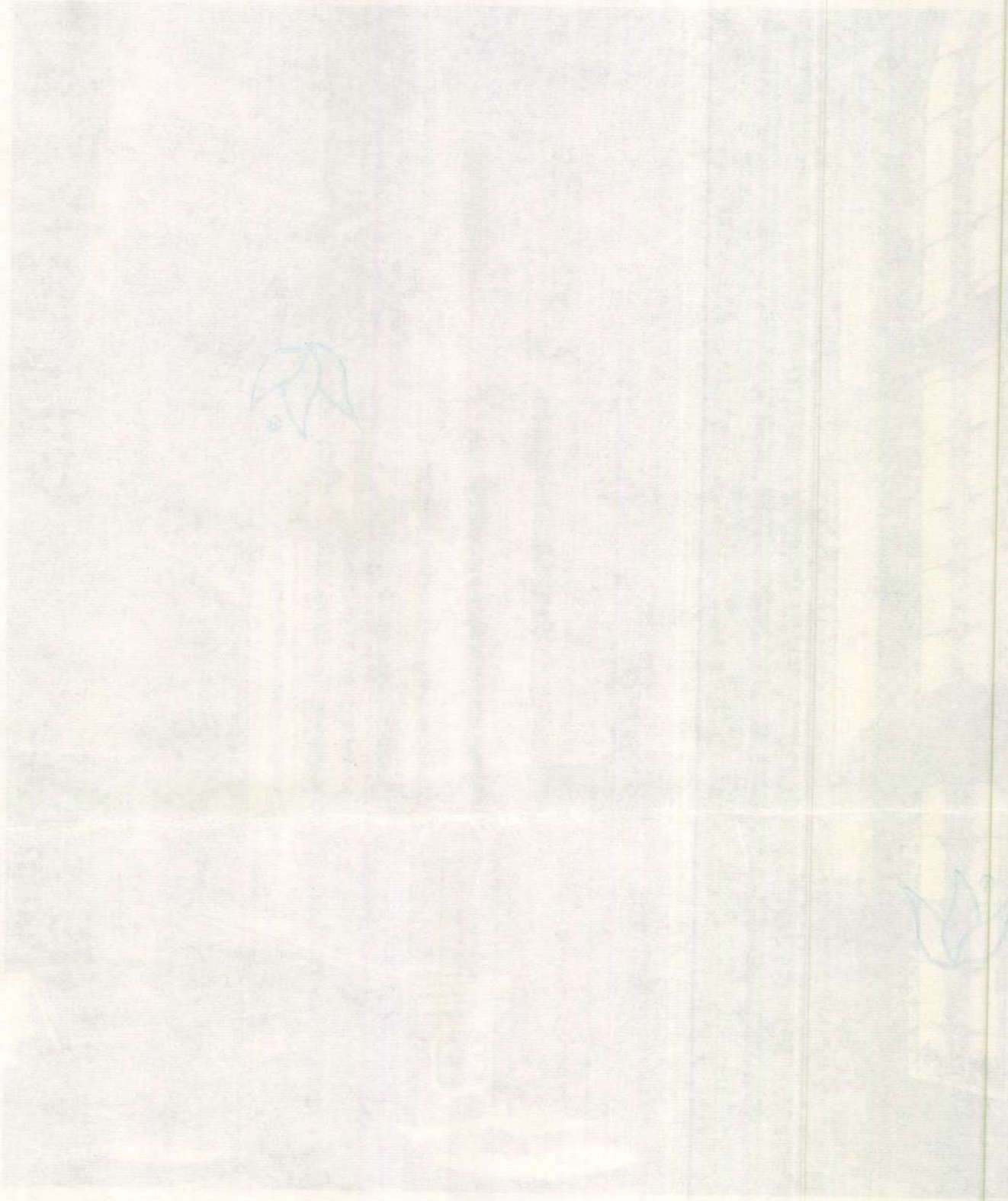

„SATORIN"-KŐHABARCS-ANYAG
olcsóbb a mésznél, fagymentes, szintartó, kőkemény, plasztikus.
Több szinben szállitja: SÁTORI-GYÁR BUDAPEST, IX., Dandár-utca 25.

natkozó költségvetési ürlapokat és ajánlati mintát 100 kor. befizetett összeg ellenében Molnár Endre hercegi épitésznél Kaposvárott megkaphatják, ugyanott a fontosabb tudnivalókat is megtudhatják és az épitési terveket is betekinthetik; egyuttal a helyi viszonyokat is tanulmányozhatják. A leteendő óvadék 30,000 korona s az épitést 1907. évi október hó 1-ére kell befejezni.

A Békéscsabán emelendő selyemgombolyitógyár épitésére a gyulai államépitészeti hivatalban e hó 16-án tartott árlejtésen Weil Rezső és Szilárd Lajos budapesti társvállalkozók tették a legelőnyösebb ajánlatot, amennyiben 8.6%-ot engedtek a 205.598 korona 25 fillérrel előirányzott költségekből. A részletes eredményt az illető rovatban közöljük,

Intézeti szekház épitése Hódmezővásárhelyen. A hódmezővásárhelyi takarékpénztár igazgatósága 167.810 kor. 23 fillér előirányzattal épitendő intézeti székháza összes munkálatainak biztositása tárgyában f. é. augusztus 9-én árlejtést tartott, melyen Koncz Pál hódmezővásárhelyi épitőmester nyerte el a munkálatokat 14½% engedéssel az előirányzatból. A vállalatnyertesen kivül ajánlatot tettek még az összes munkára Kácser János (Hódmezővásárhely) 10% engedéssel és Kruzslicz Péter (Hódmezővásárhely) az előirányzati összeggel. Ezeken kivül részleges ajánlatot tettek még 29-en. Az épület Müller Miksa szegedi épitész tervei szerint épül.

Vágóhid épités Galgócon. A Galgócon épitendő vágóhid munkálataira nemsokára kiirják az árlejtést. A vágóhidat a Vág partján, a vasuti hid alatt kb. 50 méternyire épitik fel gróf Erdődy telkén.

Mélykutak furása Pészakon. Pészak község előljárósága lapunk mai számában árlejtést hirdet 2000 korona költséggel tervezett két mélykut furásának biztositására. Az ajánlatok augusztus hó 30-áig adhatók be. A hivatalos kiirás a hirdetések között található.

A m.-szigeti vármegyei közkórház helyreállitása. Máramaros vármegye alispánja jelen számunkban teszi közhirré a vármegyei közkórház helyreállitására hirdetett árlejtést. A munkálatok 73.490 kor. 13 fillérrel irányoztattak elő, melyekre nézve f. é. augusztus 30-ának d. e 11 órájáig nyujtható be ajánlat. A hivatalos kiirás a hirdetések között található.

Épitkezések Jászberényben. Jászberény város képviselőtestülete e hó 10-én tartott közgyülése elhatározta, hogy a nagytemplommal szemben és az iskola mellett elhuzódó utszakaszok, nemkülönben a szegényház épitése még a nyári hónapokban megkezdessék, a Pintérféle artézi kut létesitésére pedig uj árlejtés tartassék.

Szegényház épitès Békéscsabán. Békéscsaba község uj szegényházat épittet. A mérnöki hivatal már ki is dolgozta a terveket, amelyek szerint 40.000 korona költségen 50—60 elaggott részére lehetne az épületet felépiteni.

Munkásházak épitése Győrött. A Győr városi munkás otthon szövetkezet legközelebb 100 munkáshaz épitését kezdi meg. A munkáshazak terveit Schneider Márton soproni épitőmester készitette.

Vizvezeték épités Szász-Tyúkoson. Szász-Tyúkos községben épitendő vizvezeték munkálatait a f. é. augusztus 2-án tartott árlejtés alapján Kasper András homoródi kőmivesmester nyerte el 32.810 kor. 24 fillér épitési költséggel.

Iskolák tatarozása Szegeden. A szegedi külterületi harmadik vállalati csoportba osztott iskola-épületek és a külterületi középületek folyó évi javitási munkáit a megtartott árlejtés alapján Rácz Péter kisteleki vállalkozó nyerte el és pedig az iskolák javitásának 1641 korona előirányzatából 1½%, a középületek javitásának 4578 korányi előirányzatából 3% engedménynyel.

A Korcsolyatér feltöltése Szegeden. A szegedi korcsolyázó egyesület igazgatósága régóta sürgeti már a hatóságot, hogy a korcsolyateret hozza rendbe s a pályatestet töltesse föl. A mérnöki hivatal kidolgozta a korcsolyatér feltöltésének a terveit, melyek szerint 11300 m³ földmozgósitás lesz szükséges.

Az ungvári ref. templom kibővitése. Az ungvári református templom nagyobbitása és románstilü két tornyocskával diszitése most van munka alatt. A munkát Kavasch Ernő mérnök vállalkozó végzi.

Téglagyár épitése Ujvidéken. Az ujvidéki központi hitelintézet leégett téglagyárát ujra fölépitteti 130.000 korona költséggel. Az épitéssel Gedeon és Kont budapesti céget bizták meg.

Cserépégetőkemence épitése Eperjesen. Jordán Bertalan eperjesi lakos Eperjesen cserépkályhamühelyt és égetőkemencét szándékozik épittetni. A telepengedélyezési tárgyalás e hó 24-én fog megejtetni.

A szegedi gyermekkórház épitése. A Gréf-féle háznak gyermekkórházzá való átalakitását a közegészségügyi bizottság tárgyalván, az idevonatkozó terveket és költségvetést jóváhagyta. A hatóság a terveket most terjeszti föl a belügyminiszterhez. Miután többletköltségek merültek föl, a kórházzá való átalakitás összesen 41,175 koronába kerül.

Járvány- és ragálykórház épitése Szegeden. A városi fertőtlenitő telep mellett épitendő járvány és ragály kórház terveit most terjeszti föl a városi hatóság a belügyministerhez jóváhagyás végett. A járványkórház öszköltsége, a kisajátitással együtt 61,520 koronára rug, a ragálykórház pedig 128.094 koronába kerül.

Fürdő kibővités Bajan. A bajai izr. hitközség régi fürdőépületét átalakittatja, kibővitteti és modern belső berendezéssel látja el. E munkálatokra vonatkozó terveket a hitközség Vadász Pál bajai épitészmérnökkel készitteti.

Vizvezeték épitése Resicabányán. Resicabánya község képviselőtestülete elhatározta, hogy a község vizvezetékének és csatornázásának kiépitésére 350.000 korona kölcsönt vesz fel. Amennyiben a kölcsön ügyében már megkezdett tárgyalások eredményre vezetnek, ugy azonnal hozzá kezdenek a terv kiviteléhez.

Az oravicai bányakapitányságí épület helyreállitási munkálatait a f. é. julius 31-én megtartott árlejtésen Rupp Géza oravicai épitő vállalkozó vállalta el az előirányzott 5673 korona 58 fillérért.

Iskola épitès Körmenden. A körmendi róm. kath. iskola épitését a f. é. augusztus 12-én megtartott árlejtésen Flieger Ede körmendi épitész vállalta el 6% árengedéssel az előirányzott 40.546 korona 19 fillérből. Vállalatnyertesen kivül csak még Schreiber Sándor körmendi kőmüves-mester pályázott 2% árengedéssel.

Templom tatarozás Győrött. A győr-ujvárosi izr. hitközség templomát tataroztatja. A munkák kivitelével Wittmann és Klausz cég van megbizva. A villamos világitás is uj berendezést nyer.

A nagybányai vigadó és szálló végleges terveit Bálint és Jámbor müépitészek most dolgozzák ki s rövid idő mulva a városi közgyülés elé kerülnek, mely az épités ügyében lesz hivatva határozni.

Vasbeton hidak épitése Marosvásárhelyt. Marosvásárhely város tanácsa árlejtést hirdetett két vasbetonhidnak épitésére. A vállalatra 3 ajánlat érkezett és pedig: Hazai aszfalt ipar vállalat (Krishaber Károly Budapest) 18%, Bustya Lajos (Marosvásárhely) a Sándor János utcai hidra az egységáron, a Vak Bottyán hidra 12% felülfizetéssel, Heves és Reich (Kolozsvár) 6% árengedéssel. A kivitellel a Hazai aszfalt ipar vállalatot bizta meg a tanács mintegy 33 ezer korona vállalati összeggel.

Járásbirósági épület és fogház épités Óbecsén. Az ujvidéki kir. törvényszék elnökénél f. é. julius 14-én tartott árlejtés alapján az óbecsei kir. járásbirósági épület és fogház felépitésére Kitzweger Imre és A. ujvidéki épitőmesterek nyerték el 109.874 korona 34 fillér vállalati összeg mellett.

A kőszegi bencés rendház épitéséhez Laas József kőszegi épitőmester, a rend házi épitőmestere már hozzá fogott.

Gyártelep épités Nagyváradon. Tátrai Sándor nagyváradi lakatosmester vasöntő telepet szándékozik létesiteni Nagyváradon, melynek céljaira kedvezményes áron telket kér a város tanácsától.

Tárház épités a fiumei Mária Valéria mólón. A m. kir. államvasutak igazgatósága árlejtést hirdetett a fiumei Mária Valéria mólón létesitendő tárház épitő munkáira. Pályázati határidő f. é. szeptember hó 13-ik napja.

Ajánlható cégek:

GUTTMANN BENEDEK
papir áruháza
Budapest, IV., Muzeum-körut 3.
— a „Királyi József Müegyetem" átellenében. —
Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, müszaki- és vasutépitészet nyomtatványokban.
Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.
Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve.

Mázoló-mester
LUDVIG JÁNOS
Budapest, VI. ker., Dalnok-utca 27. szám.
TELEFON 91—05.
Elvállal minden e szakmába vágó mázoló és fényező munkákat helyben és vidéken a legjutányosabb árak mellett.

Felvonógépek:
Haverland Antal, Budapesten, VIII., Nap-utca 22 Telefon 29—66. — Gyárt: személy-, teher-, ételfelvonókat és vasszerkezeteket minden kivitelben.

ELSTER S.
LEGSZESZGYÁRI SZÜKSÉGLETEK GYÁRA
Budapest, V., Tisza-utca 9.
Gyártási ágak:
Nedves és száraz légszeszmérők, többféle typus szabadalmazva; a legjobb anyagból, több évi jótállás. Gázautomaták, nedves és száraz szerkezettel, bármilyen légszeszárra beállithatók. Gázszivógépek (Exhaustor) teljes felszereléssel. Állomási légszeszmérők, tetszés szerinti nagyságban. Tisztitó berendezések, Jäger-féle szabadalom szerint Városi nyomás szabályozók, suly és automatikus megterhelésre. Önmüködő nyomásmérők, szivás és nyomásra, csinos kiállitásban, kézben vihetők. Különleges nyomásmérők (Manometer) állandó vizszinnel. Fényvizsgálati müszerek és kellékek. Gázfőző- és fütőkészülékek, vasalók, takaréktüzhelyek.

Telefon 25—37 ALAPITTATOTT 1846. Telefon 25—37.

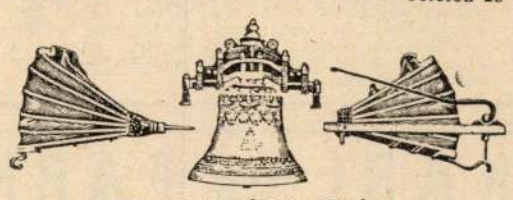

POZDECH JÓZSEF UTÓDA
THURY FERENC
BUDAPEST, VI., Lehel-utca 8.
fuvógyár-, harang- és ércöntőde, szabadalmazott harangfelszerelés és nagyszerkovácsság. Költségvetést kivánatra ingyen és bérmentve küld.

Első és egyetlen gyár Ausztriában és Magyarországon.

TRIESZTI

LINOLEUM

LINKRUSTA

Legjobb minőség.

Nélkülözhetetlen lakásokban, irodákban, bolthelyiségekben, szállodákban, fürdőkben, kórházakban, iskolákban, tornatermekben, színházakban, kaszárnyákban, templomokban, waggonokban, hajókban stb., legtisztább és egészségügyi szempontból legalkalmasabb és legolcsóbb padlóburkolat, por- és hézagmentes. **Egyszínü barna, oliv- és teracottában.** Azonkivül „**Granit**“ (keresztül mintázott.) Továbbá a **legkülönfélébb és legelegánsabb mintákban nyomatott áru. Előtétek, szőnyegek** stb.

Magyarországi telep: **BIRÓ HENRIK V., Vécsey-utca 4. sz. Telefon 12-32.**

MAGIRIUS ÁRMIN

reszelőgyára

BUDAPEST, VIII., DUGONICS-UTCA 12 | a. SZÁM

Ludoviceum és a Kálvária-tér közelében, saját házában.

ALAPITTATOTT 1868.

Elsőrangu gyártmány legkülönfélébb reszelőkben.

Szives figyelmébe ajánltatik!

Hozzám ujrabarázdáltatás végett beküldött reszelők kellő vigyázattal munkáltatnak meg, légmentesen elzárt kályhákban izzasztatnak át és óvatosan köszörültetik le a régi vágás, hogy igy sulyukból lehető kevés fogyjon.

SZÉKELY és TÁRSA

ELEKTROMOS VILÁGITÁSI ÉS ERŐÁTVITELI BERENDEZÉSEK VÁLLALATA

MÉRNÖKI IRODA

BUDAPEST, VI., VÁCI-KÖRUT 51.

TELEFON 96—60.

WERTHEIM F. és TÁRSA

BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCA 10.

WERTHEIM-LIFT szabadalm. **villamos gombkormányzással,** bárki által **LIFTKEZELŐ nélkül** könnyen és biztosan kezelhető.

Gyártunk 25 év óta mindenféle az emelőgép-szakmába vágó berendezéseket: **Személyfelvonók, teher-, étel-, levélfelvonók, daruk** a legnagyobb megterhelésig, **elevátorok, transporteurök, bányagépek, aknaszállitó-vitlák, szinpadi süllyesztők** stb. villamos, hydraulikus kézi és gépüzemre'

Tabermann Gusztáv utóda

horgony-diszitmény és épület-bádogos, vizvezeték és légszeszberendező

BUDAPEST, II MARGIT-KÖRUT 18.

Telefon: 40—33.

Magyar gyártmány!

Legjobb fütési szerkezet minden fütés anyagra

kályha és tűzhely.

EHRLICH L. FERENC

Budapest, VII., Dohány-utca 12.

Arjegyzék és költségvetés dijtalan.

Rost Ottó tégla- és agyagipari mérnök utódai

Szénmegtakarítás 35—40%

ROST KÁROLY és HANATSEK EMIL

müépitészek

műszaki irodájuk:

BUDAPEST, VII., Rottenbillera. 42.

Kisérleti állomás: **X., Maglódi-ut 125.**

TELEFON 51-97.

Elvállaljuk komplett göztéglagyárak, keramit-, chamotte-, cserép- és agyagárugyárak, valamint mészégetők tervezését és üzembe helyezését. Ajánljuk továbbá **Rost Ottó szab. körkemencét,** a mely folytonos üzemmel a melegnek legjobb kihasználásával **eddig el nem ért** teljesitőképességgel, legnagyobb szénmegtakaritással működik. Azonkivül szállitunk **Rost-féle szab. hydr. száraz sajtókat** szivattyuteleppel, tégla- és apritógépeket, valamint az összes tégla- és agyagipar körébe tartozó munkagépeket. Égetési kisérletekre, valamint a keramit-kövek és lapok gyártási próbáira berendezett **laboratorium.**

Janisch János és Fia

Telefon 20-83. sz. Budapest VII. Jósika-utca 12

Csatornázás, épületbádogos, horganydiszitmények, légszesz, vizmüvek fütés, szellőztetés és szivattyu berendezések Ambergi légszeszfejlesztő gépek raktára.

HÁRTL JÁNOS

festékkereskedése

Budapest, VIII. ker., Üllői-ut 52. a.

(a kaszárnyával szemben.)

Festék, kence, lakk, petroleum és spiritus gyári árakban kaphatók.

Továbbá nagy raktár: gépolajok, Nobless és Hoare-féle angol kocsi lakkok, továbbá bronzok, enyvek és pácok, kátrány gyártmányok, homlokzat festékek, féregirtó szerek, padlóviasz-paszta, borostyán lakkfestékek, mindenféle haj- és sörte ecsetek s kefeáruk, düsseldorfi tubus festékek és festőszerekben.

KELEMEN és DEUTSCH

technikai-üzlete

Budapest, VI., Gyár-utca 32. szám.

Szállit: **szegedi kubikos talicskát, kötargoncát,**

mindennemü faárut,

továbbá olajakat, sinszegeket, sincsavarokat, gummi és szerszámárukat

jutányos árak mellett.

Telefon 54—98. **Telefon 54—98**

PASCHKA és TARSA

Budapest, Soroksári-utca 38—40.

Acéllemez,- fa- és vászonredőnyök, napellenző-ernyők. lépcsőkovácsolt vasból, felüvilágitó ablakzáró készülékek, szinházi függönyök és kovácsoltvas tömegáruk gyára.

SZABADALMAKAT ÉRTÉKESITŐ VÁLLALAT

PÁSZTOR (bej. cég.)

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 17. SZ.

TELEFON: 24—20.

Találmányi gondolatok kidolgozása, szabadalmi rajzok és leirások megszerkesztése, szabadalmak és találmányok értékesitése és finanzirozása. Védjegyek lajstromoztatása, Mustra- és Modell-oltalom megszerzése a világ minden államában. — **Felvilágositás dijtalan.**

Üvegfestészet

Orsz. magy. üvegfestészet **(Walther Gida)** Budapesten VIII. Horánszky-utca 13.

Stohanzl Ede
tájképész és műcsalmányoló

Budapest 6
Lehel utca 7. 2 em.

Algrafiai müintézet épitő, mérnöki és gépszakmára mü és ipari célokra, kartografia, katonai matematikai és tudományos célokra. Tervek sokszorositása Fénymásolatok.

LIFT

A SCHLICK-FÉLE FELVONÓK ZAJTALANUL, RÁZKODÁS MENTESEN ÉS BIZTONSÁGGAL MŰKÖDNEK.

ISTÁLLÓ BERENDEZÉSEK.
KÖZUTI ÉS VASUTI HIDAK.
IPARTELEPEK GÉPEZETI BERENDEZÉSE.
ÉPITÉSI VASMUNKÁK.
QUOILIN-FÉLE FÉMTETŐFEDÉSEK.

VASUTI KOCSIK:
TEHER- ÉS SZEMÉLY SZÁLLITÁSRA.
VILLAMOS VASUTI KOCSIK.
GÖRPÁLYAKOCSIK.

Mindennemü épületbádogos munkák, tetőfedések vas-, horgany- és rézbádoggal, serpenyő- és hullámos lemezekkel.
Épitési fémöntvények fém- és bronz-kandelaberek, lámpakarok, kutalakok, horgany és bronzdiszitmények és mütárgyak.
Müemlékek és szobrok.
Állandó nagy raktárkészlet: **hengerelt vasgerendákból** vasuti sinek, bányasinek, mindenféle épitkezési vasnemüek.

SCHLICK-FÉLE VASÖNTÖDE és GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY TÁRSASÁG

BUDAPEST,

GYÁR és IRODÁK: VI., VÁCI-UT 45.

BIEHN JÁNOS

BUDAPEST, IX., TELEPI-U II.

RABITZ és VASBETON-SZERKEZETEK,

ASZFALT- és vegyészeti kátrány-termékek gyárai:

BUDAPEST, KISPEST, MEZŐTELEGD.

KÖZPONTI IRODA:

BUDAPEST, IX., FERENC-KÖRUT 46.

UJLAKI TÉGLA- és MÉSZÉGETŐ R. T. BUDAPEST,

Központi iroda: **V., Akadémia-utca 9.**

Telefon szám 74—30 és 74—31.

Tetőcserépgyára szállit: géppel gyártott, tehát egyenletes, vizhatlan, fagyellentálló **hódfarku-, hornyolt és francia-tetőcserepet** valamint az ezekhez szükséges szegélycserepet nagy választékban. — Bármely vasuti vagy hajóállomásra versenyképes!!
A m. kir. József-müegyetem 40/1901. számu hivatalos bizonyitványa szerint ezen gyártmány **fagyellenállónak** bizonyult.

Dunakotrási vállalata szállit: bárhová hajón vagy vasuton, ugyszinten helyben dunakavicsot utépitéshez és betonmunkákhoz. Apró kavicsot aszfaltgyárak részére és rostált dunahomokot.

Téglagyára szállit: Szárazon sajtolt falburkoló disztéglát (Verblender), falburkoló lapokat, szabadalmazott „Reform“ válaszfaltéglát, vastartó-, burkoló és üreges téglát, valamint leghordképesebb falitéglát, továbbá kéménytéglát kerek kéményekhez.

Terméskőbányáiból szállit: Követ cyklopfal épitéséhez és alapozásához; zuzott követ betonmunkákhoz és utépitéshez.

Mészégető-telepe termel: budai zsiros meszet.

Mühabarcsgyára termel érdes dunahomokból készült mühabarcsot.

Kaszás Márton

szobafestő és mázoló

Budapest, VI., Vörösmarty-utca 48.

KARL és FARKAS szobrászok

Budapesten, VIII., Rákóczy-tér 5. szám. f. év augusztus 1-től VIII., Sarkány-utca 5. (saját ház.)

Készitenek mindennemü gypsz, kő, mükő- és cementmunkákat, — Stuccomenyezeteket, ugymint teljes teremdiszitéseket, kész vagy saját terveik szerint legjobb kivitelben.

A kerthelyiség

Hintz Gyula faliszőnyege
a Gobelin teremben

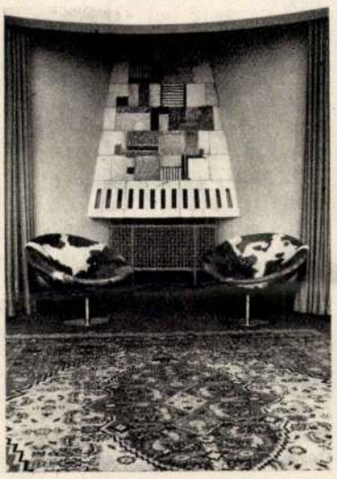

Gádor István kerámiája
az egyik társalgóban

1021

Gábor István

Egy régi épület új élete

A Fészek Művészklub

A Kertész utca és Dob utca sarkán álló Fészek Klub nem annyira egy épület, mint inkább a magyar művészetek történetéről tanúskodik a századfordulótól napjainkig. Az épület ugyanis kevés műemléki értékkel dicsekedhet. A Pesti Izraelita Nőegylet leányárvaháza működött benne, amíg 1901-ben a művészek klub céljaira meg nem vették a házat, illetve kezdetben csak földszintjét és első emeletét.

1

Az alapítás története sokak által ismert ugyan, de röviden mégis összefoglaljuk, mert nélküle a Fészek működése sem lenne teljes. Amint „A Fészek 25 éve" című könyvében az első háznagy, korának népszerű festőművésze, Tolnay Ákos leírja, abban az időben a pesti művészek különböző kávéházakban vertek tanyát. A képzőművészeknek a Nikoletti-kávéházban, az Abbáziában, a Japánban, a Barossban, a Koronában volt asztaltársaságuk. A színészek főként a Club-kávéházat, az Emkét, a New Yorkot — a mai Hungáriát — látogatták. Egy másik társaságnak a Royal Szálló kávéháza volt az állandó székhelye, innen a távolról sem politikai magatartást kifejező címük: „royalisták". Tolnay Ákoson kívül Fadrusz János, Ligeti Miklós, Zala György tartozott közéjük.

A „royalisták" asztalától röppent fel az ötlet, hogy otthont kellene alapítani a művészek számára. Tolnay Ákos fölkereste Hegedüs Gyulát és Góth Sándort, a Vígszínház művészeit, és kiderült, hogy Hegedüséket is hasonló tervek foglalkoztatják. Ezután a Zeneakadémia két tanáránál, Szendy Árpádnál és Szabados Bélánál kopogtattak, az Operaházból Takács Mihályt, a Nemzeti Színházból Császár Imrét és Dezső Józsefet vonták be a tervekbe.

A gondolattal mindenki egyetértett, most már csak helyet kellett a klub számára keresni. Az előzetes megbeszélésre meghívták a különféle művésztársaságok képviselőit a Drexler-kávéház első emeleti különtermébe. 1901. február 28-án zajlott le az első összejövetel, április 6-án pedig megtartották az első rendkívüli közgyűlést a Drexlerben. Vita alakult ki az elnevezésről, és ekkor javasolta Zilahy Gyula, a Nemzeti Színház fiatal tagja, hogy legyen a neve Fészek mert: F = festők; É = Építészek; S = szobrászok; Z = zenészek; E = énekesek; K = komédiások. Olyan nagy volt a lelkesedés, hogy az egybegyűltek mindjárt lefizették az első évi tagdíjat. Ez volt a társaság induló tőkéje.

Kiszemelték a Kertész utca 36, szám alatti házat. Egy részét az összegyűlt pénzből megvették; maradt 2460 korona az átalakításra és a berendezésre. Ez a pénz akkoriban sem volt sok, így hát kezdetben függönyre, szőnyegre sem telt, csak a falakon függtek — a tagok adományaiként — értékes festmények.

1901. szeptember 7-én beköltözhetett a Fészek az épületbe. Ezen a napon megtartották az első családi vacsorát. Azután vezetőséget választottak; Jendrassik Jenő, Vízváry Gyula és Zala György lettek az igazgatók, Innoczent Ferenc a jegyző és titkár, Balassa Jenő a pénztáros, a háznagy pedig 1901-től hosszú időn át Tolnay Ákos.

A házat teljesen csak 1921. április 11-én vásárolták meg. Két év múlva Bálint Zoltán és Jámbor Lajos műépítészek megbízást kaptak, hogy véglegesen alakítsák ki a Fészek belsejét. Ekkor készült el, régi olasz reneszánsz stílusban, fedett árkádokkal és felső teraszokkal a kerthelyiség, — ebben az állapotban található ma is. Ebben az időben épült fel a nagyterem, ezenkívül a hall fölötti terem, zöld falain elhunyt művészek portréival. A kerek alakú teremben, amelyet ma bárnak használnak, zongora is volt, hogy zeneesteket lehessen tartani. Ekkor létesült a földszinten az étterem, amely korábban az első emeleten működött; helyébe könyvtárterem, olvasó-, játékszoba került.

2

Említettük már, hogy a Fészek múltja hét évtized magyar művészettörténete; hadd tegyük hozzá, hogy a magyar művészetek haladó irány-

csalóka illúziókat. Valószínűleg azért, mert a Budafokon fölépült első ház csakugyan igazolta a reményeket. Javarészt teljesen magányos lakói jól érzik magukat a hetenkint egyszer központilag takarított garzonlakásokban, ahol még az ebédjükről is gondoskodnak.

Csakhogy Los Angeles-i, New York-i, koppenhágai tapasztalatok arra intenek, hogy az idős emberek tömeges elkülönítettsége nem vezet jóra. Az „öregek városnegyede" tulajdonképpen sajátos száműzetést jelent. Sem a nagyobb kényelem, sem a fokozottabb gondoskodás nem képes feledtetni a társadalomból való kirekesztettséget. Legföljebb azoknál, akiknél a tökéletes elmagányosodás miatt ez már ott is bekövetkezett, ahol életüket leélték, s a magányt a magatehetetlenség, a betegség, az elemi gondoskodás hiánya csak súlyosbította.

Az öregek zöme azonban, szerencsére, nem tartozik az utóbbiak közé. Félő, hogy számukra a nyugdíjasok házaiból kialakítandó negyedek egyáltalán nem lennének oly vonzók, amint azt a budafoki példa alapján hiszszük. Másrészt sokuknak nincs is olyan lakásuk, amelyet föl tudnának ajánlani azért, hogy cserébe a nyugdíjasok házába kerüljenek.

Az ő sorsukat — a túlnyomó többség, sorsát! — vajon miként alakítja a metropolis?

*

Sokféleképpen lehet válaszolni.

Ki lehet indulni például a nagyvárosi életmód fenyegető mivoltából. S le lehet vonni a menekülésre késztető következtetést: akik megöregedtek, húzódjanak a csöndesebb, egészségesebb külső negyedekbe. A külvárosok közül különben is mind többre illik a kertváros kifejezés. Vagy menjenek vidékre.

Elismerem, az effajta válasz mellékzöngéje kissé avitt. A nagyapák vágyálmát juttatja az ember eszébe a kicsiny, kertes házban eltöltendő békés, boldog öregségről. Az elmúlt két évtized során elnéző mosolyt váltott ki, ha valaki effélét emlegetett. Az olcsó összkomfortos belvárosi lakásokkal nemigen állták az összehasonlítást a kertes házak, amelyekre csak költeni lehetett.

Alapos a gyanúm, hogy az új lakbérrendelet öt-tíz éven belül sokkal vonzóbbá teszi az öregek előtt a nagyapák megmosolygott vágyálmát. Nem utolsósorban az anyagiak miatt: a belterületi lakások nemhogy olcsóbbodnának, sokkal inkább drágábbak lesznek, főleg a nyugdíjasok számára. Másrészt előbbutóbb lassan a külvárosban is kialakulnak az „összkomfortos" életmód feltételei.

Ennek a gondolatmenetnek azonban ellene szól a közismert tény: az emberek idősebb fejjel nem szívesen szakadnak ki megszokott környezetükből. Ugyanott akarják kései éveiket leélni, ahol az előzőeket eltöltötték. Ragaszkodásuk — jó néhány dolog indokolja — nem alaptalan. Az úgynevezett mikro-környezethez fűződő szálakat csak végszükség esetén szabad elszakítani, különben az idős ember könnyen gyökértelenné válik.

Induljunk inkább ki abból, hogy a 60—70 évesek zöme nem vándorol el sehová. Tízhúsz-harminc év múltán is a régi helyén néz szembe a fenyegetéssel: a megöregedéssel, s a metropolis árnyékaival.

A kettő nem független egymástól. Az öregség tudniillik korántsem csak az életkor terméke. A társadalomé, a szűkebb-tágabb közösségé is.

Sőt, a — környezeté is!

A tudósok akár milligrammnyi pontossággal ki tudják számítani, hogy aki élete legutóbbi évtizedeit Detroitban, Londonban vagy Párizsban élte le, annak a csontjaiba mennyi ólom, kadmium, s más nehézfém rakódott le. Az adatok alapján még biológiai életkorára — tehát nem éveinek számára, hanem elöregedettségének mértékére! — is következtetni lehet.

Meggyőződésem, hogy az ember egy város levegőjéből mást is szív magába. Nemcsak testi, hanem szellemi csontvázában szintén kimutathatók bizonyos leülepedettségek. Életmódjának, szokásainak, észjárásának öreges megcsontosodottságait — legalábbis részben — a szűkebb környezet hajszálerei táplálják.

Kissé eltúlozva: minden város — Budapest is — többé-kevésbé a maga képére formálja az öregeket!

Sőt, még azt az állítást is megkockáztatom, hogy az elöregedés gyorsasága sem választható el kinek-kinek a városától. Nemcsak arra gondolok, amire a tudomány utal: a szervezet biológiai életkora a sejtek mind nagyobb nehézfém tartalmával arányosan növekszik. Ez ti. csak a régi igazság tudományos újrafogalmazása: egészségtelenebb környezetben hamarabb elhasználódik az ember.

Azt hiszem, legalább ennyire fontos az is, hogy egy város légköre — szellemi-fizikai értelemben egyaránt! — a megöregedés mellett vagy a megöregedés ellen munkál-e.

Mert az javarészt alkattól függő, hogy az embernek meddig marad dús a haja, ép a foga, sima a bőre. De hogy mennyi ideig őrzi meg frisseségét, mennyi ideig marad testileg-szellemileg aktív, az már sokkal kevésbé öröklöttségeinek dolga.

Éppúgy, mint az, hogy — *miféle* öreggé válik?

*

Lukács György nyolcvan is elmúlt, amikor még javában dolgozott élete egyik főművének számító Esztétikáján.

A nyolcvan éves Kodály Zoltánnal nap mind nap lehetett találkozni a Lukács uszodában, munkássága pedig a zeneszerzésen kívül oktatási rendszerének szinte világméretű terjesztését is felölelte.

A példák, mi tagadás, nem általánosak. Az a jellemző, hogy — néhány értelmiségi foglalkozást leszámítva — az átlagember hatvan fölött tétlenségre kárhoztatott nyugdíjas.

De nem nehéz megjósolni: a következő évek során alapvető változások következnek be.

A *dolgozó nyugdíjas* minden bizonnyal köznapi fogalommá lesz!

1985-ig ugyanis mintegy 140-180 ezerrel emelkedik a nyugdíjkorhatáron túl foglalkoztatottak száma. Elsősorban a fővárosban, ahol a munkaerőtartalék úgyszólván teljesen kimerült. Csak a születésszám csökkenés miatt évről évre mind kevésbé népes munkába lépő felnövekvő korosztályokra — és a nyugdíjasokra lehet számítani.

A kényszerhelyzet alighanem végleg száműzi a „fölösleges" és „haszontalan" öregekkel kapcsolatos nézeteket.

Az aktív öregség — *társadalmi szükségletté* válik!

Naivitás volna azt hinni, hogy a fönti folyamat feszültségmentesen zajlik majd le. Elég, ha arra gondolunk: a munkahelyeken sokszor még az apák és fiúk nemzedéke között is vannak villongások.

Márpedig afelé tartunk, hogy a holnapi nagyszülőknek — unokáik korosztályával kell együtt dolgozniuk!

Természetes, hogy a jelenlegi — két munkaképes nemzedékre alapozott — társadalmi munkamegosztás nem fog zökkenőmentesen átalakulni. Márpedig magától értetődő, hogy három nemzedék esetén másféle fölosztás szükséges. Bonyolítja a helyzetet, hogy a holnapi 60—70 éveseket nem lehet fantáziátlan — pontosabban: „öreges" — tevékenységre kárhoztatni. Egyrészt azért, mert a jövőben — a technikai fejlődés jóvoltából — erre egyre kevésbé lesz szükség. Másrészt azért sem, mert ha a munka jellege — akárcsak a kíméletesség ürügyén is — valamiféle „másodrangú állampolgárságot" jelez, akkor kialakul a társadalom legnagyobb számú elégedetlen és megkeseredett rétege.

Ebben az esetben visszájára fordul a tudományos haladás minden eredménye: a szóban forgó korosztályok tudniillik szellemileg-fizikailag egyre kevésbé „csökkent értékűek". Sőt, az élet jó néhány területén ugyanannyira — netán: többre is! — képesek, mint a fiatalabbak.

Tagadhatatlan, hogy van ebben némi fenyegetés is. Meghökkentőnek tetszik, hogy a holnap társadalmának nemcsak a fiatalok, hanem az öregek kihasználatlan energiáitól is tartania kell.

Hogy mennyire, az mindenekelőtt tőlünk függ: okos-ésszerű előrelátással megvetjük-e a magunk tevékeny öregségének az alapját?...

SZULY GYULA

Évadzárás előtt

Itt nem bontakozhatott ki dráma,
még mielőtt tengerbe érne a folyó,
visszafordul magába.
Dunaparti pad hiv víz alá,
hullámok alól ötlik fel liget
és amelyik park még száraz, vasban áll.
De háboru nem lesz.
A Margitszigeten viziállat,
vizinövény,
egy napra lezárják a Szigetet,
hogy ott ne mulasson ma más, csak
boldog emberek és
nagyszerü emberek.
A viz sarkak után leselkedik,
letiportak a táncolók
minden settenkedő vadvizet és talajvizet.
Üzlethelyiség ál-menyezetén
drámai hős lapul,
udvaron, elfelejtett szobrok között
kilakoltatott harang.
Egy hanghullám, végül, fülbe jut,
a sugók valamennyien berekedtek
s még nem adtak szinpadra szöveget,
tömegek még jegyért tolonganak,
holnap záporpróba,
a kassza zár.

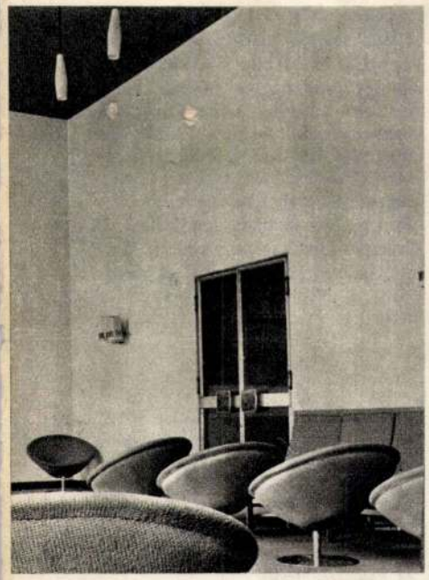

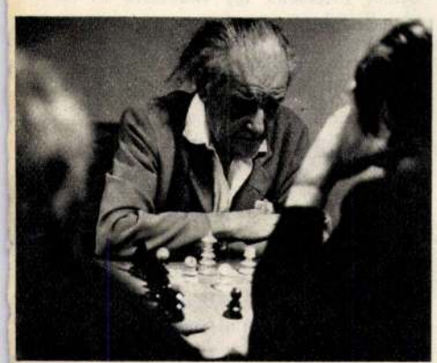

Siklós Péter felvételei

A könyvtár

zatainak története. Mert a Fészek sok szép hagyománya közt is a legszebb és legértékesebb az a demokratikus, liberális szellem, amelynek képviselői száműzték soraikból a jobboldali, fasiszta mentalitást. Érzékenyen mutatja ezt egy 1937-es alapszabály, amelynek egyik pontjában ez olvasható: „Az egyesület célja a képzőművészek, zenészek, énekesek és színészek társas érintkezésének megvalósítása, a művészet minden ágazata munkálkodásának elősegítése, hogy otthont teremtsen az egyetemes magyar művészet szolgálatában úgy az egyes művészeknek, mint valamennyi művészegyesületnek."

Ezt a demokratikus szellemet emelte ki Heltai Jenő is, amikor a Fészek negyedszázados jubileumára készült emlékkönyvbe ezeket a sorokat írta: „A művészi szabadság tiszteletе, ami elválaszthatatlan az emberi szabadság tiszteletétől — ez forrasztott össze annyiféle embert egy testületté, ez ébresztette föl annyiféle emberben az egymáshoz tartozás megingathatatlan érzését." És harmincöt esztendő elteltével, a Fészek alapításának 60. évfordulóján Bálint Lajos így idézi föl a klub nemes hagyományait: „Vitáztak, érveltek, de sohasem személyeskedően, »ad hominem«. A magyar fejlődésnek útját sok mindenben ezek a viták tisztázták és építették, a színházművészet új formakeresésében épp úgy, mint a képzőművészetek változó útjain."

Ezért sem véletlen, hogy a Tanácsköztársaság alatt itt alakult meg a Színész Szakszervezet és a Képzőművészek Szakszervezete, az első magyar művész-szakszervezeti egyesülések. Ugyancsak a Fészekben alapították meg 1919-ben a négy frontszínházat. És most adjuk át ismét a szót Bálint Lajosnak: „Művész volt és tisztességes ember — más megkülönböztetést nem ismertek egész 1938-ig, amikor a politikai konjunktúrának erőszakosan betört szerencselovagjai vették birtokukba a békés szabadság csendes otthonát. Akkor nemcsak a kiüldözöttek helye lett üres, de elmaradtak mindazok a művészek is, akik éppen itt, soha ilyenfajta megkülönböztetést nem ismertek."

3

A Fészek működését rögzítő 1937-es alapszabály öt feladatot jelölt meg a klub számára: kiállítások és hangversenyek rendezését, pályadíjak kitűzését, művésztagok segélyezését, művészetet népszerűsítő előadások

Az eszpresszó

tartását és a külföldi művészeti kapcsolatok ápolását.

A kiállítások rendezését elősegítette az is, hogy az 1921. február 2-án megalapított Szinyei Merse Társaság is a Fészekben kapott helyet. Ami a hangversenyeket illeti, hagyománnyá alakult a Fészekben, hogy késő ősztől a kora tavaszig csütörtök esténként koncerteket tartanak. Az alapítástól eltelt 25 év alatt olyan művészek léptek föl — tiszteletdíjukról gyakorta a klub céljaira lemondva —, mint például Anday Piroska, Alpár Gitta, Eugen d'Albert, Burján Károly, Basilides Mária, Bajor Gizi, Wilhelm Backhaus, Csortos Gyula, Darvas Lili, Isadora Duncan, Geyer Stefi, Hubay Jenő, Jászai Mari, Medgyaszay Vilma, Márkus Emília, Ney Dávid, Popper Dávid, Pataky Kálmán, Pálmay Ilka, Székely Mihály, Conrad Veidt, Varsányi Irén, Zathureczky Ede. Ebből a nagyon vázlatosan közölt névsorból is bizonyára kitűnik, hogy lényegében mindazok pódiumra léptek a Fészekben, akik akkoriban Pest művészeti életében egyáltalán „számítottak".

És akik nem óhajtottak önálló hangversenyt adni, azok is szívesen bemutatkoztak szűkebb körben a tiszteletükre adott esteken. Az egykori szemtanúk olyanokra emlékeznek, mint Puccini, Caruso, Saljapin — a nagy orosz basszista kijelentette, hogy sohasem látott ehhez fogható művészeti életet —, Jan Kiepura.

Az alapszabályban rögzített feladatok között szerepelt a külföldi művészeti kapcsolatok ápolása is, és talán egyik feladatát sem látta el oly körültekintően a klub, mint éppen ezt. Az elmúlt évtizedekben aligha érkezhetett külföldi művész, író úgy Budapestre, hogy régi vagy új barátai el ne vitték volna a Fészekbe. A már említett külföldi művészeken kívül járt itt Casals, Hubermann, Mahler, Sztravinszkij, Sauer Emil, Mascagni, Max Reinhardt, az írók közül Werfel, Galsworthy, Shalom Asch, Pirandello, hogy csak néhányat említsünk a sok közül.

Ezt a baráti szellemet, amely valósággal a Fészek falaiból is áradt, és amely szellem magával ragadta a külföldi nagyságokat is, szinte kivétel nélkül rangos művészekből álló vezetőség fejlesztette tovább. Az első negyedszázad alatt például Hegedűs Gyula, Környei Béla, Ódry Árpád, Székelyhidy Ferenc, Szinyei Merse Pál, Újházy Ede, később, a felszabadulás után Székely Mihály, és jelenleg — úgyis, mint korelnök, aki 1908-tól tagja a klubnak —: Kisfaludi Stróbl Zsigmond.

Egyoldalú volna a kép, ha az derülne ki belőle, hogy a Fészekben állandóan csak hangversenyeket, kiállításokat és banketteket tartottak — noha lényeges mozzanat a Fészek életében, hogy minden nevezetes színházi és irodalmi eseményt itt ünnepeltek meg. De a Fészek munkahely is volt. Molnár Ferenc például a Liliom első jegyzeteit itt vetette papírra, 1909-ben. Péterfi István, a kitűnő zenekritikus említi egy írásában, hogy a Székelyfonó ötlete is a Fészekben vetődött fel. Itt állapodott meg Kodály 1924-ben a készülő mű főszereplőjével, Basilides Máriával; majd a Háry János főpróbáját követően a zeneszerző a Fészekben beszélte meg a tapasztalatokat az opera két szövegírójával, Paulini Bélával és Harsányi Zsolttal.

Munka és estély, koncert és tárlat mellett a pihenésnek, a nyugodt szórakozásnak is csöndes otthona volt a Fészek. Innen indultak el útjukra a ma is sokszor idézett és már-már valósággal folklorisztikus színekkel gazdagodott ugratások. Itt születtek azok az anekdoták, amelyek szinte minden művész visszaemlékezéseiben — néha ugyan más és más személyekre transzponálva — szerepelnek. És jegyezzük föl, mert ez is a Fészek történetéhez tartozik, hogy ide jártak azok a művészetpártoló nem művész-tagok — meg azok a dilettánsok is —, akik boldogan fürödtek meg a kultúrának e derűs napfényében.

De kártyázni is jöttek a Fészekbe a tagok, és bizonyos memoárok szerint 1945-ig a Fészek főképp a kártyapénzből tartotta fenn magát. Elsősorban a hazárdjáték divott, a baccarat, színhelye pedig a bakk-szoba volt. (Jelenleg a könyvtárhoz tartozó olvasó-körszoba.) Némely emlékezők eltúlzottnak vélik a hazárdjáték nagyságáról szóló mendemondákat, és miután semmiféle pénzügyi feljegyzés nem áll rendelkezésünkre arról, hogy mennyit keresett a kártyán a klub, nem is kívánjuk eldönteni a vitát. Hogy mégis voltak itt komoly kártyacsaták, arra tanúnak egy négysorost idézünk Lovászy Károlytól, a 60. születésnapra készült Fészek-emlékkönyvből:

„Bár mint zenész inkább Chopin-rajongónak látszik,
Az a gyanúnk, szívesebben
Bach-karátot játszik."

A csipkelődés alanya, egyik neves zongoraművészünk, ma is lelkes tagja a Fészeknek.

4

Ismerjük Illés Béla leírásából, hogyan vett részt az író a szovjet hadsereg tisztjeként 1945. január 18-án a gettó felszabadításában, miközben az ott levő Fészek Klub székháza telitalálatot kapott. Noha 1945 után az épületben nem működött a klub, mert a Művészeti Szövetségek Háza lett, irodákkal, értekezletekkel — mégis sokan keresték fel a régiek közül szép emlékeik színhelyét. És a külföldi vendégek is, akik a protokolláris ceremóniák után egy kis csöndes nyugalomra, sajátos levegőre áhítoztak, szívesen mentek a Fészekbe.

Népszerű otthonukat 1958 őszén kapták vissza a művészek. Ekkor hívta újra életre a Fészek Klubot a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége. De nem sokáig működhetett: 1963 őszén fölfedezték, hogy leszakadással fenyeget a födém, így hát sürgősen ki kellett üríteni az épületet. Mivel a födémcsere amúgy is tetemes költségekkel járt, akció indult a Fészek teljes újjáalakítására.

Hornicsek László, a kitűnő építőművész vállalta a belső renoválás megtervezését. A 45. számú Építőipari Vállalat szorgos munkája nyomán aránylag rövid i
november 22-én isn
Fészek Művészklub.
elrendezését nem éri
meket, folyosókat, irc
gal újjávarázsolva, ra
színes üvegfestményei
rézdomborításaival, m
vészeti alkotásaival gaz
te meg ismét munká
Tagsága, amely a hag
megfelelően ma is ajá
felvételhez kötött, azó
kedett: a régebbi 7– helyett
1800. Tevékenysége pedig bizonyos szempontból még szélesebb körű lett. Jó néhány éve a Fészek a szerzői estek, bemutatkozások, hangversenyek, premier előtti filmvetítések és más kulturális programok mellett vállalja a művészek tájékoztatásának, érdeklődésük kiszélesítésének feladatait is. Tartott itt már előadást a művészek számára az MSZMP Politikai Bizottságának, a kormánynak sok ismert tagja is. Nem távolodik el régi alapszabályaitól a Fészek, sőt, annak szellemében cselekszik, amikor például nyelvtanfolyamokat, érdekes ismeretterjesztő előadásokat, vitákat rendez.

A hét évtizede működő patinás klub épülete azonban ma már szűknek bizonyul a gazdagodó feladatok, valamint a művészek fokozódó — és jogos — kívánságai számára. Legalábbis ez csendül ki a mostani igazgató, Varga Imre szavaiból, aki elmondja, hogy 1965-ben a belső berendezés modern lett ugyan, de a régi keretek változatlanul megmaradtak. Újjáépítés közben bizonyára nem gondolták eléggé végig, hogy az utóbbi időkben új művészeti ágak keletkeztek: a film mellett a rádió, a televízió műfaja; önálló ágként nyert polgárjogot az iparművészet is; ezeknek képviselői mind helyet kérnek maguknak a klub mindennapi életéből.

Hiányzik például — hogy a gondokról is szóljunk — egy modern vetítőterem, megfelelő kiállítóhelyiség, néhány kisebb alkotószoba; emiatt a Fészek művészeti, gazdasági

BUDAPEST
SAJTÓFIGYELŐ

Alapja is.

5

Hagyomány a Fészekben, hogy tagjai társadalmi vezetőségüket közgyűlésen választják meg. A legutóbbi, 1970. október 21-i közgyűlésen ismét Kisfaludi Stróbl Zsigmond lett az elnök, alelnökök pedig Marton Endre, Csáki Maronyák József, Kadosa Pál és Máriássy Félix.

A 87 esztendős elnök, Kisfaludi Stróbl Zsigmond így emlékezik a régi Fészekre:

— Fiatal emberként kezdtem a Fészekbe járni, és életemnek ez volt talán a legkellemesebb része. A Fészek mindazt a jót nyújtotta, amit egy helyiség egyáltalán adhat. Akkori vezetője, Tolnay Ákos kitűnően szervezte meg a klub életét, ahol a baráti összejövetelek mindennaposak és természetesek voltak. A klub lényegéhez tartozott a kulturális feladatok megbeszélése, az alkotások megítélése. És mindezt kedvesen egészítette ki az a sok ugratás és bolondéria, ami a Fészekben akkoriban történt . . .

Amikor Varga Imre igazgató szobájában ülök, hogy néhány információt kérjek tőle, éppen cseng a telefon. Azt jelzi a telefonáló, hogy Siqueros, a világhírű mexikói festőművész másnap meglátogatja a Fészek Művészklubot. A hagyományok tehát nem szakadtak meg: a Fészek a hazai művészek mellett a külföldiek számára is a régi jó fészek marad — ha egynémely gond időnként gátolja is a klubot a tradíciók ápolásában.

A bárhelyiség

Gróf Mensdorff-Pouily londoni nagykövetünk kiséretével.

Batthyány Lajosné grófnéé a nagy érdem, hogy a népnek sok vidéken már csak szunnyadó kvalitásait újra felébresztette. Munkát adni a télen rendes foglalkozás nélkül szükölködő asszonynépnek és ezáltal szorgalomhoz szoktatni és neki keresetet biztosítani egyrészről, a nép lelkében szunnyadó művészi erőket, nemzeti géniuszunk legbecsesebb virágait ápolni, fejleszteni és nagyra nevelni, másrészről, ez volt a kettős feladat, melyet ez a nemes asszony maga elé tüzött. Egész sereg urinő segődött Batthyány grófné zászlójához. Ott volt az elsők közt sógornője, Andrássy Tivadarné grófné, továbbá Almássy Györgyné, Apponyi Albertné, Hadik Endréné, Zichy Béla Rezsőné grófnék, Benczur Gyuláné, Goszthonyi Béláné és mások. Ezek az úrasszonyok azután csodát miveltek. Beutazták az országot. Felkeresték a népet házaikban. Felkutatták régi himzéseiket, szőtteseiket, csipkéiket. Vittek neki régi magyar kézimunkákat mintául, muzeális darabokat. Adtak neki pamutot, fonalat, tűt. És adtak irányítást, buzdítást, vezetést. És mindezek tetejébe megfizették munkáját és tekintélyes összegeket juttattak olykor a legszegényebb néposztálynak.

Természetesen, kormánységítség nélkül ez alig mehetett. A grófnőnek sikerült megnyernie Kossuthot és államtitkárát Szterényit eszméjének, s habár egyelőre szerény, de már mégis állami támogatással dolgozhatott.

Batthyányi grófné buzgósága azonban nem elégedett meg azzal, hogy egész vidékek háziiparát, népművészetét újra ébresztette. Gondoskodott arról is, hogy a nyert munkák kereskedelmileg értékesíthetők legyenek. Így jutott arra a gondolatra, hogy a nép kézimunkáit a vagyonosabb osztályok izlésének, és a divatnak megfelelőleg applikálják. Itt érvényesült azután leginkább a grófné és gárdájának tevékenysége. A paraszt himzésekből és csipkékből gyönyörű blúzok, pongyolák, főkötők, kerültek ki. Egész ruhák, kabátok, asztal és ágynemű, takarók, párnák és a legkülönbözőbb kényelmi és hasznos czikk.

Nagy gyönyörűsége van annak, a ki a londoni kiállításnak ezt az osztályát, a melyet különben Copperly Döme igen szépen rendezett, áttanulmányozza. Mennyi szin, változatos forma, lüktető élet és még szunnyadó művészi erők. Mennyi van szemünk előtt és mennyi van még szemlátomást kiaknázatlan!

A grófnő mindezt látja, mindezt tudja. Az eredmények daczára érzi, hogy a kezdet kezdetén van. Látja tisztán a hibákat, hiányokat is. És ez a nagy asszony az ő nagy akaraterejével, fényes tehetségével és lángoló fajszeretetével diadalra fogja segíteni azt a zászlót, a mellyel hódításra indult.

Az első győzelem, a melyet Londonban aratott, máris a legnagyobb elismerést aratta és érdemli.

A kiállításról három képet mutatunk be.

Mensdorf gróf a londoni magyar-osztrák nagykövet még május hó 16 án tekintette meg a kiállítást s egyik képünk őt ábrázolja a «magyar» utczában. Ezen kívül még két részletet mutatunk be a kiállításról.

Az amerikai nőkről és egyébről.

Irta: *Vértesi Károly.* (Vége.)

Diákokról vigyük át a szót a pályatárs diák-kisasszonyokra és nőtisztviselőkre. Értelmiségi pályákra készülnek, női erők sokat végeznek. Az amerikai nők társadalmi szabadsága, önállóskodási hajlama, külső és belső előnyeik megkönnyítik ezt nekik. Az amerikaiak könnyen oldanak meg olyan feladatokat, melyeknek a megoldására nálunk évtizedeken át készülnek.

Az amerikai nők, kiktől távol áll az asszonyi gyengeség, miként mondtam már, nem szeretik a sok gyermeket, s a kevésnél az anyai kötelességek után a lelküket is kimüvelni iparkodnak, olyannyira, hogy sok feleségnek a tudása, ismeretköre nagyobb mint a férjeé, a kit a kenyérkereső útja foglal el. Az ifjú alig serdült fel, elhagyja az iskolát, abbanhagyja a tanulást, megszökve Minervától, a bölcsesség istenasszonyától üzlet után néz, mégis

Magyar pavillon.

14 éven alul, munkába nem állhat. A nő, míg párta alá kerül, tanul, vonzza őt a tudományszomj, ismeretei által az előnyös helyzete szilárdul.

Az amerikai szabadon mozgó nők, otthoni dolgukat végezve vagy nem végezve, szeretnek sétálni, társaságba járni, a hol szükségük van a tudásra. Mikor azután a nő észreveszi, hogy a házasság nem hozott rá boldogságot, vagy az urának a keresete, eltartásban, ruházásban nem elégíti ki az igényeit, hajlama a változatosságra úgy is lévén, könnyen válik el, önállóságában is nagyobb szüksége van a tudásra. Önállóságra törekszenek az amerikai nők, és ha már szabadságukat lekötve házas életet élnek, tartják a papucskormányt erősen. A mi nálunk kivételes, az ott rendes, megszokott dolog. A francia közmondást tartják: A mit a nő akar, Isten is akarja.

Ismerőseiket a nők maguk válogatják, látogatásukat maguk fogadják. Az anyjuk példáját követik a leányok. Az alma nem esik messze a fájától, így mondja a közszáj.

Nőknek, a függés alól való fölszabadítására törekszik valahány, egyenlő polgári jogot követelnek. Tehát mindig csak jogot, lám-lám, a kötelességekről mélyen hallgatnak. Szeretik a férfias foglalkozást, akár a mezőgazdaságban, kocsmaiparban, hivatalban, a hol megannyi e körmöldi kisasszony. Szorgalmatosak és értelmesek, azon iparkodnak, hogy a szellemük kimüvelve legyen. Ügyvédi irodában a nő hasonképzettségű társa a férjének.

Blackwell Erzsébet az első orvostudor. (1848.)

Mayra Bradwell volt az első jogtudor. 23 éves korában lett az, nagy irodája van s olyan a képzettsége, kiváló tehetségének olyan bőséges a mértéke, hogy ügyvédi gyakorlatán kívül Chicagóban az elterjedt «Legal News» czimű nagy napilapot is szerkeszti.

Más nők is ügyvédkednek, mindig nagyobb a számuk. Az Unio államaiban már 1880-ban 40 volt. St. Louisban Redelia Porter kisasszony már évtizedek előtt közjegyzősködött. Morris asszony Wyoming államban békebiró lett.

Belwa Lockwood asszony, hirneves ügyvéd, Washingtonban a legfőbb törvényszékhez is bejutott ügyésznek. Ez a merész nő, elreklámirozott asszony, az Egyesült Államok elnöki állására pályázott, de csak hat szavazatot kapott.

Phebe A. Hannaford neve az irodalomvilágban tünik fel, köteteket ír és jutalmakat nyer a szinműveivel, melyek sok ezer példányban kelnek el. Egész irodalom. Látogatott iskolát tart, lelkészi teendőket végez, New-Jerseyben nagyjavadalmazású egyházat biznak a nemes beszédességére, vezetésére. Egyéni kiváltságát elismerik, klasszikus műveltséget, arany szavait dicsérik; csodásan összetett lelkület.

Legnagyobb fizetése, 50.000 koronája van ezidőben Amendt L. Anna nőhivatalnoknak, a ki New-Yorkban az «Equitable» életbiztosító társaság másod elnökének a titkárnője. Pályáját mint gépirónő kezdte.

Legujabban az Egyesült Államokban mintegy ezer asszony-ügyvéd van, jövedelmük 20.000 koronától 160.000-ig van. Chicagóban legkeresettebb Florence H. King ügyvéd-asszony, a ki félvilági hölgyből, pinczérnőből, gyorsirónő és gépiróból vergődött fel. Védőirataiban hatalmas erő nyilvánul. Még ujabban New-Yorkban egy magyar leány, Waldmann Nellie kisasszony nyitott a World Buildingben ügyvédi irodát. A divatos ügyvéd irodája csakhamar forgalmas lett. Legujabban pedig (1907. szept.) Quackenboos May Grace kisasszony new-yorki ügyvéd, igazságügyminiszteriumi osztályfőnökké neveztetett ki. Hölgy még nem ért el ilyen magas államhivatalt.

Ügyes a gépirónők munkája. Pretti Mária washingtoni gépiró kisasszony rossz kéziratból is 20.000 szónál többet képes lekopogtatni hat óra alatt. James Wright miss közel 30.000-et.

Más ügyvéd-asszonyok csak jótékonyságból ügyvédkednek, szegényeknek dolgoznak. A hires Quackenboos-t birónak is hivták, haragszanak rá a zugügyvédek, meggyilkoltatni akarták.

Az amerikai hímeseszű nőkből hitszónokok is

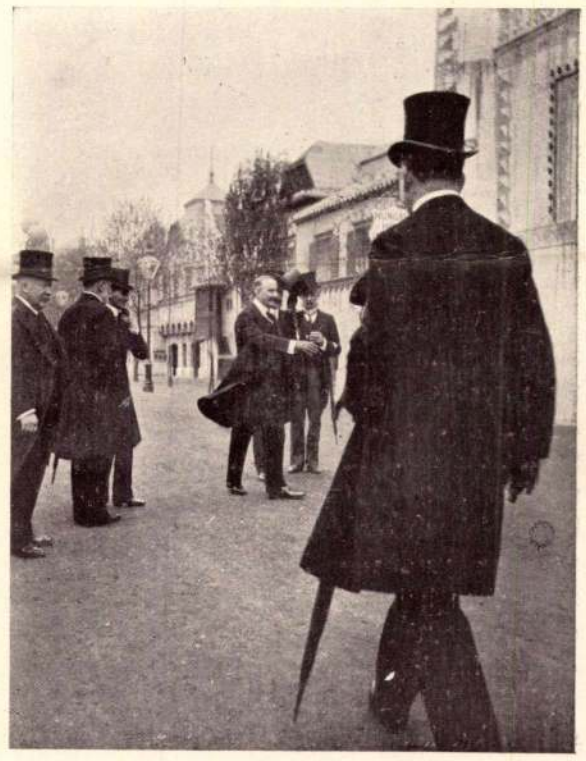

Nagykövetünk a kiállítás megnyitására érkezik.

KÉPEK A LONDONI MAGYAR KIÁLLITÁSRÓL.

Nem tudtam meg tőle, hogy mi kezd most lenni: német-e, vas-e, vagy mindakettő?

— Eljárunk messze földre munkát vállalni. Most is azért voltam a megyeházán, hogy a megyei utak kavicsolását vállalnánk vagy öten. Igy aztán mi toroczkiak építettük a preszákai 48-as emlék alapját is. Onnan az ösmeretségem.

Nehogy a fonal szakadjon, kérdezősködtem az emlék felől. Mi történt ott? ki építette? Ferencz bácsi pedig csendesen válaszolgatott.

— A boldogult miniszter építette. Lukács Béla, a kegyelmes úr. Vagy hogy ő volt-e? Ki tudná azt megmondani. Preszákán másként tudják. Jó magam is láttam az igazi Lukács Bélát, ahogy ők mondják s a ki elmegy Preszákára, megnézheti mindenki. Hátha igaz? Miért is ne lehetne? Vagy igen...

Egy kicsit tünődött önmagában, szótlanul.

En még akkor nem is igen értettem meg, hogy mit is mond az öreg.

— Néha hiszem, néha nevetem. A miniszterrel magam is fogtam volt kezet. Egy kissé oláh arczú ember volt. Annak a másiknak jobb magyar arcza van. De ilyesmire ne adjon az ember. Az ő dajkája volt a mostani preszákai molnárné. 48-ban talán két éves lehetett a Lukács-fiú, mikor Zalatnáról kiverték a védtelen magyarokat a betódult móczok és egy csoportban hajtották Preszákáig, épen a malom alá. És épen a Lukács Béla tejtestvérét dajkálta a fiatal molnárné, a mikor az oláhok el kezdték ölni a fegyvertelen magyar népet. A férfiakat karókkal ütögették le. Az asszonyok mellét megfúrták, kötelet húztak át rajta és így rángatták halálra. Az apró gyermekeket lándzsára szúrták, a sziklához paskolták. A nagy rémes jajgatásra leszaladt a molnárné és elkapta a kis Bélát, mert épen az anyját kinozták a latrok. A nekivadult oláhok keresték a «kölyköt» is, hogy odacsapkodják az anyja holttestéhez, de hát eltünt. Bizonyára más nyársalta föl s ott sivít valamely kasza végén.

— Az pedig ott pityergett a molnárné köténye alatt. Egyszeribe két egyforma bogárszemű gyereke lett, akár csak ikrek. De mit szól majd az ura, ha visszajön. Csakhogy nem jött vissza.

(Folytatása köv.)

A képen láthatók: Návay Tamás, Rossmann Richard, Rónay Aladár, Rónay Jenő, Rónay Ernő, Rónay Lászlóné, Ekhardt Mizi, Vay Ida, Rossmann Richárdné, Rónay Jenőné, Rónay Márta és nemes Kiepert Alfréd, Rónay Magda, nemes Kiepert Anna, Steincs Oszkár, Borzecky Ella, Kövér Wladimir, Návay Emma, Rónay Imre.

ZOMBORI RÓNAY MÁRTA NEMES KIEPERT ALFRÉD ESKÜVŐJE.

Háziipari kiállításunk Londonban.

Az Earl's-Courti kiállítás «Magyar-utczája».

Bálint Zoltán-tól.

A LONDONI Earl's-Courtban ez évben magyar kiállítás van. Bizony sebtiben készült, aránylag csekély pénzáldozattal, de azért jobb a hirénél. A legfőbb kiállítók maguk a miniszteriumok.

A kiállítás építkezései körülbelül 15 éve állanak fenn. Azóta évente más-más nemzet rendez bennük kiállítást. Két év előtt osztrák szomszédaink voltak bent az urak és az épületek külseje semmiben sem változik, ha csak abban nem, hogy az évről-évre való tatarozás alkalmával a világos alapszinre a kiállító nemzetisége szerint más-más ornamentika kerül. Aztán mások a zászlók, meg mások az esti hatás-világitás mécseseinek meg izzólámpáinak szinei. Egy része mégis van a kiállításnak, a mely eltérőleg a többitől külső képét is változtatja, egy hosszas utczaszerűen elnyult terület, melynek szegélyző házsora az illető kiállító nemzet építő stilusát igyekszik visszatükröztetni.

Ez idén Magyar-utczának hivják. *Bálint* és *Jámbor* építőművészek tervezete szerint épült, már t. i. az ő terveik szerint, de a terveket a létező és meg nem bolygatható szerkezetekhez kellett alkalmazni, be kellett tartani a főmagasságokat, kiugrásokat és a mi a legsulyosabb körülmény volt, az építészeknek alkalmazkodniok kellett az Earl's-Court tulajdonosának a «The London Exhibitions Limited»-nek igen-igen szüken megállapított büdzsétjéhez! Bizony keserves küzdelem volt ez, mikor a munkát vezető építésznek látnia kellett, hogy a mikor nagynehezen sikerült egy csomó történeti multú építészeti motivumot a meglevő szerkezeti elemekre úgyszólván ráölteni; mint silányítja a kiállítás igazgatósága a finom rusztikát négy pingált vonallá, a nyers termőkőfalat, mint utánoztatja ugyancsak a szoba-piktor ecsetével, a tető cserepét pedig vászonból kasirozza léczekre! Mert a Magyar-utcza, a mi hazai kastélyainknak és uri házainknak motivumait tünteti fel. Persze, a kötött, különben is csekély méretek, aztán a silány kivitel nem engedte meg, hogy azokat hiven mutassák be az építészek. Mégis megelevenednek a keresdi Bethlen-kastély, a fricsi vár, a Szinnye-Újfalú-i templom, az eperjesi u. n. Rákóczi-ház, Bártfa, Késmárk, stb. motivumai. E sorok írója nem érzi magát jogosultnak arra, hogy ez épületek művészi értékéről véleményt mondjon, de mint tényt konstatálhatja, hogy a magyar utcza magyar levegőjét mindenki megérezte magyar és angol egyaránt.

Az épületek külseje csak sejteti nemzeti épitészeti kincseinket, de azoknak belseje élő tanubizonysága népünk művészi fogékonyságának. Ebbe az épületcsoportba helyezték el ugyanis a háziipari kiállítást.

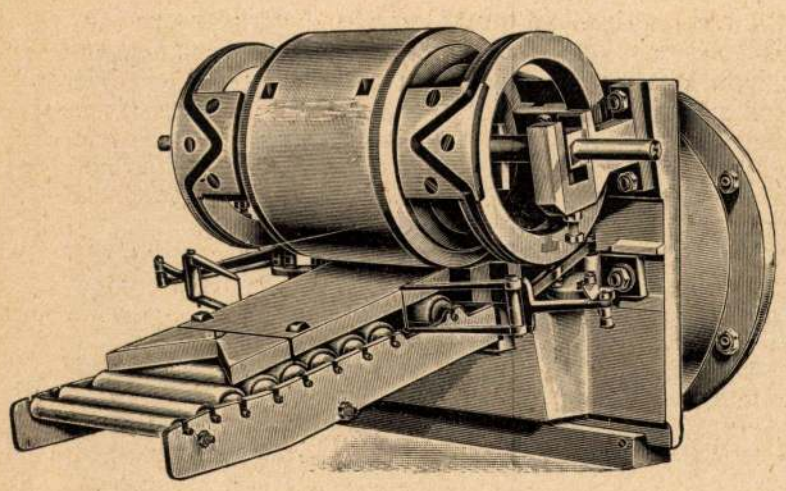

16. ábra.

akárcsak ugyanakkor a már előbb említett Schlickeisen-féle csigaprés. A körkemencében az égetés gazdaságos, mert az égéstermékeket felhasználjuk arra, hogy a szomszédos kamrában lévő árút kellő módon előre melegítse, sőt izzítsa is.

Az eredeti Hoffmann kemence teljesen körös, a külső köpenyfalban megfelelő számú nyílással, a belső gyűrűben ugyanannyi füstelvezető nyílással, mely füstelvezető nyilások a közös füstgyüjtőbe torkolnak, mely viszont a középen épített kéménynyel közlekedik.

Azóta, hogy Hoffmann az első körkemencét megépítette, különbözőképpen tökéletesbítették és fejlesztették a körkemencét, részben a tökéletes előmelegítés, tüzelés, füstgázok elvezetése és a körkemence alakjára nézve. Általában véve megkülönböztetünk felső és alsó füstelvezetésű körkemencéket; vannak viszont olyanok, melyek mind a kettőt kombinálva alkalmazzák.

Finomabb árúk égetésekor, nem az égetendő árúból rakjuk a tüzelő aknákat, hanem állandó tűzfalakat építünk, mint pl. a Hedrich-féle; e tűzfalak között lépcsőzetesen elhelyezett rostélyon történik a tulajdonképpeni elégés.

Az első felső füstelvezető körkemencét Rost Ottó építette 1879-ben. Ő az összekötő csatornákat vasbádogból készítette.

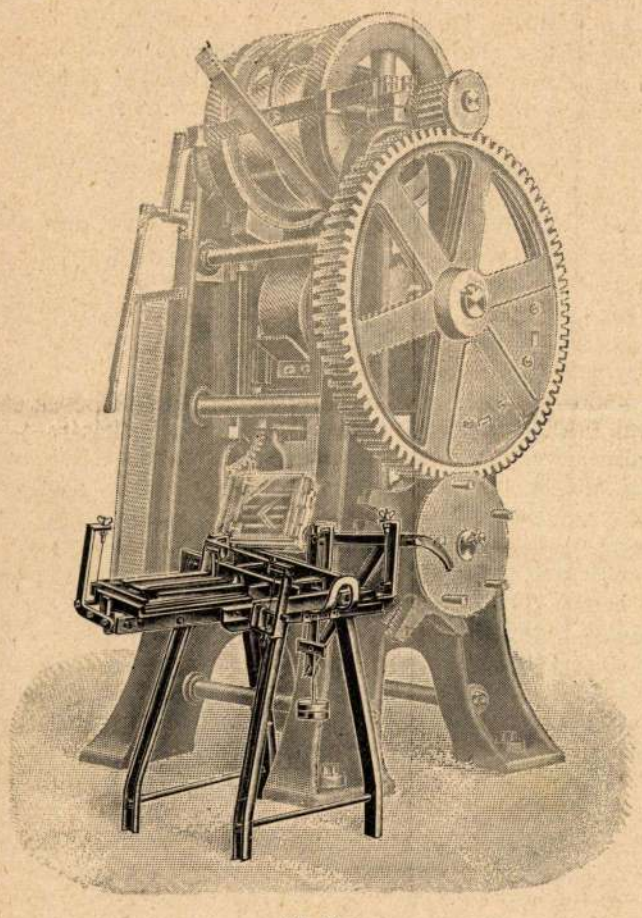

17. ábra.

Bock constructeur boltozat nélküli körkemencét épített, mely ideiglenes üzemekben, hol nagy investitionalis költségeket lehetőleg kimélni kell, megfelelő szolgálatokat tesz.

Ő pusztán külső támfalakat és egy füstgyüjtő csatornát épít. A tüzelőnyílásokat, úgyszintén az elvezetéshez szükséges csatornákat az égetendő téglából rakják minden egyes esetben külön-külön.

Nagyobb üzemekben, ha egy kemencében 2—3 tűzzel óhajtunk dolgozni, igen indokolt az Eckart és Hotopféle körkemence, mely lehetővé teszi azt, hogy tetszésszerinti gyorsasággal égethessünk.

Meg kell még említenem a gáztüzelésű körkemencéket, melyek igen szép árút produkálnak; csak az az egy hibájuk van, hogy az égetés valamivel költségesebb.

A generátorokban fejlesztett gázt vagy alsó csatornahálózatban vezetik be az egyes kamrákba vagy pedig felső vezetékkel. Az egyes nyílásokra tűzálló agyagból készült gázlángzókat helyezünk, melyek lehetővé teszik a gáznak egyenletes elosztását.

Oly vidéken, ahol aránylag olcsó nyersolaj áll rendelkezésünkre, nagyon szép eredménynyel használhatók az olajtüzelésű körkemencék, melyek csepegő tüzelésűek vagy pedig szóró tüzelésűek lehetnek.

Mindezekből kitűnik, hogy téglagyárberendezéseinkben mindenkor törekedjünk az emberi kézimunkát lehetőleg helyes gépmunkával pótolni, miáltal gazdaságosabb termelést, egyenletes munkamenetet, tökéletesebb árút nyerünk; ezáltal gyáráink versenyképesek lesznek, a tégla olcsóbb lehet anélkül, hogy nyereségünkből valamit feláldozni kellene, sőt nagyobb haszonnal dolgozhatunk.

Bécs vízműve Matzendorfban.

Swetz városi műszaki tanácsos Bécsben nemrég ismertette ezt az új vízművet az osztrák mérnök- és építészegyesületben.

Bécs vízellátása jelenleg átmeneti állapotú. A vízszükséglet állandó nagyobbodása következtében egy új, második hegyi forrásvízvezeték építése van folyamatban és nemsokára elkészül. De ennek a nagyszabású vízműnek a befejezését nem várhatták be és az 1908—1909. év telén föllépett vízhiány hatása alatt épült a matzendorfi vízmű.

Bécs vízművének első eredeti szakászához a Ferenc-Józsefhegyi forrásvízvezetékhez az 1887—1894. években hozzácsatoltak több magasan levő forrást; ezekkel együtt 36.400 m^3 napi termelése volt. 1907-től a második hegyi forrásvízvezeték elkészültéig a Schwaza vízvidékéről is napi 12.000 m^3 (maximum évi 500.000 m^3) vizet biztositottak. Az 1878-ban épült pottschachi vízművet 1897-ben maximális 34.000 m^3 napi termelésre bővítették. 1908-ban az Ferenc-József-vízvezeték kevés vizet adott, tehát a felső újabb források és a pottschachi vízmű volt nagyon igénybe véve. 1909-ben az összes vízművek termelése, az utolsó tíz évben nem tapasztalt kis mennyiségre apadt. A kevés csapadék adja ennek a magyarázatát.

A wienvölgyi vízműnek, amelyet a Compagnie des Eaux de Vienne épített, mindeddig csak az egyik duzzasztó tava készült el és van üzemben. Maximális termelése 25.000 m^3, minimális 10.000 m^3. Ezt a vizet utca és kert öntözésére és ipari célokra, valamint lokomotív táplálásra használják. Hasonló célt szolgál a raktárházak vízemelő műve, amelyből a Prátert és nehány utcát öntöznek, a raktárházakat, állatvásárt és vágóhidat látják el vízzel. Maximális teljesítménye 5000 m^3 naponkint. 1908-ban egy kúttal kibővítették. Mindezeken a vízműveken kívül nem ivásra szolgáló még nehány kisebb vízvezeték van, továbbá 37 kisebb emelő mű gázmótorhajtással és 16 kézihajtással.

Az átmeneti idő víz ellátásának javítására fölmerült többféle terv keresztülvitelére nem került a sor, mivel azok

elkészítése sok időt vett volna igénybe. Kisebb bővítéseket 1906-ban a Nasswaldban, 1908-ban a Schwarzau mellett, 1908—1909. év telén pedig az Ferenc-Józsefhegyi forrásvízvezetéken eszközöltek. Az utcai öntözéshez a Dunacsatornából három tűzifecskendő szívta állandóan a vizet, valamint a többi ipari vezetékek is ennek a szolgálatára voltak rendelve. Mödling város vízvezetékéből naponkint 5000 m^3 vizet vásárolt Bécs három hónapon keresztül. Az utcai öntözést redukálták, az emeletekre fölmenő vezetékeket fölváltva városnegyedenkint el-elzárták, a népfürdőket időnkint bezárták. Megépítették a pottschachi emelőtelep kilencedik kútját.

Bécs város mérnöki hivatalának vezetője, *Sykora* műszaki főtanácsos javaslatára az első hegyi forrásvízvezeték mentében, Matzendorfban próbakutakat fúrtak. A környék kútjai mind a márgás agyag fölött vannak, azért ezeknél mélyebb vízeket kerestek föl. A próbakút fúrásakor 1 *m* mélyen kavicsra akadtak, ez alatt sárga és kékes márgás agyagra 22 *m* mélységig, azután egy 0·60 *m* vastag konglomeratumra, mélyebben egy 0·17 *m* vastag homokos agyag- és végül ismét kavicsrétegre, amelynek megfúrása után a természetes nyomás folytán a föld színére kifogástalan, tiszta víz tört elő. Másik két próbafúrást 27·15 *m* mélyen abbahagyták, mert ott csak mélyebb helyen volt megfelelő mennyiségű és minőségű víz várható. A negyedik próbafúrásban fölülről lefelé így következtek az anyagok: 0·30 *m* humusz, 0·60 *m* agyagos réteg, 2·02 *m* durva kavics, 17·84 *m* zsíros agyag, 9·34 *m* kavicscsal kevert márgás agyag, innét egészen 40·20 *m* mélységig vízvezető durva kavics, homok, agyagos homok- és konglomeratum-keverék. A további három próbafúrásban 32·72, 23·40, 28·50 *m* mélyen akadtak az agyag alatti vízszolgáltató rétegre. Egy-egy próbafurásból másodpercenkint 4—15 liter víz bugyogott elő a föld színére.

Földtani vizsgálatok értelmében ezen a vidéken nagyobb vízmennyiség várható, négy kút fúrása esetén $4 \times 1700 \sim 4300 = 6900 \sim 17200$ m^3 naponkint. Chemiai vizsgálat szerint e víz színtelen, íztelen és szagtalan és teljesen csiramentes.

Négy kút épült egymástól 280, 691, 154 *m* távolságra. Hat méter mély aknát építettek 2 *m* átmérővel, amelynek 0·45 *m* fala téglából és portlandcément-bétonból készült. Ebből lefelé 800 *mm*-es cső vezet a föld színe alá 16 *m*-nyire, innen kívül-belül cinkezett 600, illetőleg 400 *mm*-es vasbádogcső vezet lefelé. A vízvezető rétegbe nyúló rész lyuggatott. Az akna feneke 1 *m*-es bétonréteg; a 800 és 600-as cső kapcsolásánál portlandcément-bétongyűrű van. A kutak mélysége 27·72 ~ 30·06 *m*. A víz a föld színe fölé 0·80 ~ 1·40 *m* magasra szöknék; a vízvezető csatorna 2 *m* magasan van a föld színe fölött. Szivattyúzás alkalmával azonban a vízállás esik, de még evvel sem elégednek meg, hanem depressióról gondoskodnak, amikor is centrifugalis szivattyút alkalmazhattak, amelyet direkt hajt a vertikális elektromótor. Teljesitő képesség 25 *l* percenkint, vízszállító magasság 25 *m*.

Az eletromótorokat egy központból táplálják. A központban két 70 lóerős 215 fordulatú Diesel-mótor két forgóáramú generátort hajt, amelyek 500 voltos árama hajtja az egyes kútak mótorjait. Az áramot szabad vezetékkel vezetik. A gépházban a gépeken kívül műhely és lakás is van. A gépházat olajgázzal fűtik és saját fejlesztésű árammal világítják. A vízet Woltmann-mérővel mérik.

A jelenlegi teljesítő képesség 100 *l* másodpercenkint, tehát 8600 m^3 naponkint. Epítő költség kereken 300.000 k.

A vízmü 1909 október végén készült el, 1909 novemberében már üzembe kellett venni.

Egyelőre csak a második hegyi forrásvízvezeték elkészültéig lesz szükség erre a vízműre; azután csak tartalékul fog szolgálni, ha egyik vagy másik vízművet ideiglenesen ki kell kapcsolni. Az első hegyi forrásvízvezeték termelő képességének kisebbedése esetén a matzendorfi vízművel közös fővezeték kihasználását is szolgálni fogja az új vízmű. *O. K.*

VEGYESEK.

Az ócsai templom bemutatását kezdjük meg mai képeinkkel; jövőre közöljük a többi rajzzal együtt az ismertetést *Petrik* Albert tollából.

A műegyetem megnyitása f. hó 19-én a szokott ünnepségek keretében folyt le a kormány képviselőjének *Molnár* Viktor államtitkárnak, a többi főiskola képviselőjének és a műegyetem ifjúságának jelenlétében. Ez ünnepen szerepeltek első ízben a József főherceg, a műegyetem tiszteleti doktorának ajándékai: az új egyetemi jelvények. Az ünnepen K. *Jónás* Ödön rektor, a beteg *Wartha* Vince lelépett rektor távollétében számolt be a mult év eredményéről és egyúttal előadta székfoglalóját. A beszédet lapunk más helyén egész terjedelmében közöljük.

Tervpályázatok eredménye. A zentai közkórház tervpályázatán az 1000 koronás I. díjat *Vida* Artur nyerte „Alfa" jeligés tervével. A 600 koronás II. díj azonban az arra javasolt „Vörös körben vörös kereszt" jelű terv szerzőjének, *Németh* Józsefnek nem volt kiadható, mivel építészi oklevele nincs, tehát a pályázati feltételeknek nem felel meg. A város azonban méltányosságból ezt a tervet 300 koronáért megvenni határozta. Megvette továbbá a „Köralakú kék mezőben fehér kereszt" jelű tervet is 300 k-ért, melynek szerzője szintén *Németh* József. Megdícsérték ezenkívül az „Egészség" és a „Vörös téglányban zöld mező" jeligés terveket, melyek szerzőit felhívja a polgármester, hogy amenynyiben nevük nyilvánosságra hozatalába beleegyeznek, ezt Zenta város tanácsával a jeligés levelek felbonthatása végett levélben tudassák. — *A székesfehérvári közvágóhíd* I. és II. díját *Mathiaskó* Károly „Pavillon", a II. díját *Pusch* Konrád „Refriderator" jeligés tervének ítélték és a „Vajk" jeligés tervet megvették.

„Elektrotechnika." *Straub* Sándor ily című könyvének megjelent a 27-ik és 28-ik füzete, a IV-ik résznek: *„Az elektromos világítás"*-nak 1-ső és 2-ik füzete. A szerző nagy munkájának e legújabb két füzetében az elektromos világítást tárgyalja. A bevezetésben könnyen érthető módon ismerteti az elektromosság újabb elméletét: az elektrón-elméletet, melyet nemcsak azoknak kell ismerni, akik elektrotechnikával foglalkoznak, hanem azoknak is, akik a természettudományok haladása iránt érdeklődnek. Behatóan foglalkozik a szerző azután a különféle fémszálas és szénszálas izzólámpásokkal, azok gyártásával és energiafogyasztásával. Közli a higanygőzlámpást, kvarclámpást; ezekkel kapcsolatban a higanygőz egyenirányítót is tárgyalja, mely váltakozó áramot egyenáramra alakít át. A megjelent füzetekben találjuk még az ívlámpás-világítás ismertetését, a szénpálcák gyártását, az egyenáramú és a váltakozó áramú ívfény jellemző tulajdonságait, a feszültségi viszonyokat, fényelosztási görbéket; továbbá az ívlámpás-ellenállások, fojtótekercsek és divisorok ismertetését. A 27-ik füzet ára 1 korona 40 fillér, a 28-iké pedig 1 korona 75 fillér. Megrendelhető a szerzőtől (Budapest, IX. Soroksári-út 18. sz.), vagy bármely könyvkereskedőtől.

A magyar művészet Rómában. Az 1911. évi római nemzetközi művészeti kiállításon a magyar állam külön e célra építendő műcsarnokában vesz részt. Az anyag összegyüjtésére kiküldött szükebb művészi bizottság már a tavasz óta folytatja munkálkodását és a kiállítandó művek jegyzékét még most őszszel a nagybizottság elé terjeszti. A kiállítás egész anyagát négy csoportba osztják be. Az első csoport a retrospectiv és a modern festmények csoportja lesz, amelynek műveit *Dudits* Andor, *Jendrassik* Jenő, *Kézdi-Kovács* László és *Szinyei Merse* Pál gyüjti össze. A második csoport a szobrászaté lesz, amelyben szintén kiállítják úgy a régibb, valamint a legújabb szoboralkotásokat, amelyeknek összegyűjtésével *Róna* József és *Zala* György vannak megbízva. A harmadikba a grafikai művek, a negyedikbe pedig az építészeti tervek kerülnek; az előbbieket *Olgyai* Viktor és *Tull* Ödön, az utóbbiakat *Bálint* Zoltán és *Gerster* Kálmán gyüjti össze.

† **Óbecsei Kollerich Pál** budapesti gyáros 85 éves korában f. hó 15-én elhunyt. Halálával a régi Pest előkelő munkás polgárainak egyike szállt a sírba. Mondhatni, hogy ő honosította meg hazánkban a drótfonatokat; előbb a szűk molnárutcai, majd a hatalmas ranolderutcai gyárából ő szállította szerte az országba a híres drótkerítéseket, melyeket azonban az ő „Kollerich Pál és fia" cégén kívül most már több gyár készít. Áldás emlékére!

Nemzetközi városépitő értekezlet. John Burns angol miniszter, a f. év októberében Londonban tartandó nemzetközi városépítő konferencia díszelnöke köriratban hívja föl részvételre a neves városépítőket és városhigienikusokat. Az előkészületeket a britt építészek testülete

Bálint Zoltán és

Jántbor Lajos

Nincs lét

a vizaknai állami sósgyógyfürdő épület csoportját pontik tervezték?

Ha igen, irodalmakat

Vizakna állami sósgyógyfürdő

Il. és c. n. képekkel 1900 –

(1910-es évekre vallo nyomtatvány

Részt vettek a pályázaton, de az első díjat nem ők nyerték

Verbölcs

Térdig, ~~állva s~~ és balra ford
baljával bárdalakú buzogány
bajuszt hord, ~~H~~ szakálla leberesz
~~van telve~~ telt, oldalán kardis nyi

Verbulch

Der XII-te Herzog in

Tusrajz, méretei a vor

941

Bálint Zoltán, építesz M.D.K.

és Fámbor Lajos terve mi-
sodir – illetve megfelelő átdol-
gozás után – első díjat nyert
a vízaknai sós gőgfürdő
terepályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

aug. 3. sz. 7. old.

Bálint Zoltán, építész M.D.K.

és Jámbor Lajos tervei szerint építendő vízaknai sós gyógyfürdő, szálló, gyógyterem épület és az összekötő fedett folyosó munkálataira hi-irtár a versenytárgyalást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.

okt. 17. sz. 7. old.

Balint Zsombor szobán

UTAZÁS

Szuperolcsó izraeli ajánlat! Repülőgéppel!
Netanyai üdülés szállodában reggelivel, egy hét októberig 48 990 Ft-tól.

Olaszország–Adriai-tenger-part!
Egyhetes üdülések 3-4-5 fős apartmanokban nagy választékban minden szombaton már 9840 Ft-tól/apartman. További akciók, kedvezmények!

Jelentkezzen most a 25 éves Cooptourist Rt. irodáiban!
COOPTOURIST Idegenforgalmi Rt. 2520

Mallorcán
„paradicsomi" környezetben nyaralhat.
Egy hét tengerparti szállodában, teljes ellátással 35 400 Ft-tól.
Ezenkívül ajánlunk még üdülést a **görög szigeteken** vagy **Tunéziában**.
Kilenc éve megbízható partner az Omnibusz.
Blaha L. tér 3.
Tel.: 117-2300, Erzsébet tér, autóbuszállomás I. em.
Tel.: 117-2620.

KÍNA, A KELET CSODÁJA!
14 NAPOS KÖRUTAZÁS A KINAI TARTOMÁNYOKBAN, HONGKONGI LÁTOGATÁSSAL
1994. SZEPT. 16–29-IG.
UTAZÁS BUDAPESTRŐL KLM-JÁRATTAL, 3 CSILLAGOS SZÁLLODÁK, TELJES ELLÁTÁS, GAZDAG PROGRAMOK
293 600 Ft/Fő
CHEMOL TRAVEL
BUDAPEST, VÖRÖSMARTY TÉR 2.
TELEFON: 266-2261, 266-2173, 266-2174

PÁRIZS
6 nap programokkal 21 900 Ft.
PÁRIZS–Loire 8/29 900 Ft.
KLASSZIKUS görög körút nyaralással, félpanzióval, luxusszállodában 10/29 900 Ft-ig.
Párizs Tours, Jókai tér 7. 269-2500, 269-2510

KLASSZIKUS görög körút
nyaralással, félpanzióval, luxusszállodában 10 nap 29 900-ig.
PÁRIZS programokkal 6/21 900,
PÁRIZS-LOIRE 8/29 900.
Párizs Tours, Jókai tér 7., 269-2500, 269-2510.

Cooptouristtal az Isztriai-tengerpartra!
Egyhetes üdülések apartmanokban minden szombaton már **18 900,– Ft-tól/apartman.**
Egyhetes üdülések Rovinjban – szállodában fél vagy teljes panzióval minden szombaton már **10 950,– Ft-tól/fő.**
Jelentkezzen most a 25 éves Cooptourist Rt. irodáiban!
COOPTOURIST Idegenforgalmi Rt. 2518

ÁLLÁS

A Győri Közjegyzői Kamara elnöke pályázatot hirdet az alábbi székhelyű közjegyzői állásokra: a Győri Közjegyzői Kamara területén (elnök: Horváthné dr. Szalai Piroska, cím: 9021 Győr, Kazinczy út 16. Postacím: 9002 Győr Pf. 534.). Zalaegerszeg 3. számú. Szombathely 3. számú. Az állásokra azok pályázatnak, akik a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI törvényben előírt személyi és tárgyi feltételeknek megfelelnek. A pályázati kérelemhez erkölcsi bizonyítványt, a szakmai végzettséget igazoló okiratok hiteles másolatát, részletes szakmai (kézzel írt) önéletrajzot kell csatolni. A pályázati kérelmeket az illetékes területi kamara elnökéhez kell benyújtani a fent jelzett címen. Pályázati határidő: 1994. augusztus 31.

A Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság **hidrológust** keres fiatal, felkészült vízépítő, vagy hidrológus mérnök személyében. Letelepedését támogatjuk. Bér megegyezés szerint. Részletes önéletrajzát várjuk. Cím: Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság vízgazdálkodási osztály. 9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2. Tel.: 06-94/311-280/352-es mellék.

A szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum pályázatot hirdet **gazdasági-igazgatói** állásának betöltésére. Felsőfokú szakirányú képesítéssel, kulturális-költségvetési intézményben szerzett gyakorlattal rendelkezők jelentkezését várjuk. Vezetői gyakorlat, idegen nyelvtudás és PC-ismeretek előnyt jelentenek. A megbízás időtartama 5 év. Bérezés a Kjt. alapján, megegyezés szerint. A pályázathoz szakmai önéletrajzot és a szükséges bizonyítványok másolatát kérjük dr. Cseri Miklós főigazgató-helyettes címére: 2001 Szentendre, Pf. 63. Határidő: **1994. július 31.**

Viel arbeit zu vergeben! Leistungsgerechtes einkommen ohne risiko. Döhler Bt. International Budapest D–07366 Harra Ortsstr. 2.

VÁLLALKOZÁS

Az autópálya körgyűrű és az M7 találkozása közelében, 5000 nm-es, összközműves, hagyományos építésű, 1360 nm-es, 8 m belmagasságú **CSARNOK,** 814 nm-es, többszintes kiszolgálóépülettel és 1200 nm-es, aszfaltozott parkolóval, **ÉRDEN ELADÓ.**
Érdeklődni: 06-23/372-007 (telefon), 06-23/372-768 (fax).

Kispesten, 65 nm-es, összkomfortos műhely kiadó. 147-1439.

Összkomfortos irodahelyiségek a Klinikáknál (XVII. emeleten) kiadók, más célra is. Telefon: 114-9872.

JÁRMŰ

Akció! 0 km-es Suzuki Swift és Sedan típusú gépkocsit július 15-ig! 2339 Majosháza. Tel.: 06-24/376-055.

NISSAN BUDÁN

3 ÉV GARANCIA
RÉSZLETFIZETÉS • LÍZING
RÉGI AUTÓJÁT BESZÁMÍTJUK
autó NÉRO 2 kft.
Bp. XII., Maros u. 4. ☎ 202-3455
SZERVIZ ÉS ALKATRÉSZ
Bp. II., Fillér u. 77. ☎ 135-5922

Külképviseletek! Garázs eladó 1,5 millióért. 129-4242.

autó NÉRO!
Bp. I., Krisztina krt. 81.
☎ 212-1037, 212-1003

Skodát vennék; 1986. utáni évjáratút. 06-23/319-035, 06-30/446-918.

ADÁS-VÉTEL

Mélyhűtő szekrény (Lehel) értékének töredékéért eladó. Telefon: 140-1615, este.

Nád forgófotel (új) eladó. Ára: 15 ezer Ft. Tel.: 132-4260.

Nászajándéknak, aktot ábrázoló régi festményt, porcelánt vagy bronzszobrot keresek készpénzért. 06-30/421-760.

LAKÁS

Gödöllői, parkra néző, 2 szoba, komfortos, 60 nm-es lakásomat elcserélném általam kiválasztott, 1 600 000 forintot érő ingatlanra. „Sürgős N 7728" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Kiemelt, zöldövezeti, 36 nm-es, komfortos, felújított lakás kiadó, konyha bebútorozva. Cserébe 8–9 személyes mikrobuszt kérek 5–600 ezer forint értékben, 3–4 éves szerződéssel. „Zugló 55730" jeligére a Ferenciek terei Hirdetőbe.

INGATLAN

Alsóörs központjában telefonos, összközműves ikernyaralórész, szőlővel eladó. Tel.: 06-88/320-134.

BALATONFÜREDEN, Annabellánál, kétszobás, modern lakás, keleti–nyugati nagy loggiákkal, bútorzattal eladó! Tel.: 162-0970.

Belvárosi V., ker. Szép utcai 2,5 szoba hallos 106 nm-es összkomfortos lakás, három telefonvonallal 14 millióért eladó. 06-26/314-861.

KÖZLEMÉNYEK

■ A Top Craft Kft. pecsétje 1994. július 7-én elveszett, további használata érvénytelen.

FELESÉGET KERES

180-as, diplomás, lakással csinos társat vagy feleséget keres 55-ig. „Találjuk meg egymást N 0042" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

65 éves, hazatért, 1[illegible]5 magas, jó megjelenésű, egészséges életvitelű, jó jövedelmű, értelmiségi keresi mélyérzésű, filigrán alkatú, széles látókörű úriasszony szövetségesét. „Telefonos egyeztetés N 7745" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

71 éves, 175 cm magas férfi vagyok. Keresek egy nem molett, festék nélkül is csinos, jó megjelenésű lelkibetegségtől mentes, értelmes, élet[illegible]revaló hölgyet törvényes házasságkötés céljából. Csak felsőfokú iskolai végzettségű és családi házban élő írjon. „Levélcímet kérek N 7668" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Káros szenvedélyektől mentes, 76 éves férfi házias, lelkiekben gazdag élettársat keres. „Megbecsülés, szeretet N 10 000" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Keresek egy nyugdíjas özvegy vagy elvált asszonyt, kinek lakása (háza) van, 65–75 év közötti, tartós barátság vagy élettársi viszony céljából, aki magányosan él. Odaköltözés is lehetséges, vidékre is. Én 78 éves, 170/70, nyugdíjas özvegyember (11 000 Ft), nem dohányzó, nem italozó, vallásos, fiatalos, tisztaságszerető vagyok. Saját házamban magányosan élek. Anyagiak rendezettek. Levélcímet is kérek. „Keressük egymást N 7744" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Keresem azt a hölgyet, aki feleségem lenne, csak ne dohányozzon, és legyen szerény. Jó ha szeret olvasni, mert én tudománnyal foglalkozom, makrobiotikával. 75/162/57 kg. „Ép testben, ép lélek" 8300 Tapolca, Pf. 95.

Komoly szándékkal kiegyensúlyozott, őszinte, sportos, független, diplomás keres egészséges életszemléletű, karcsú hölgyet, 47 éves korig. „Nívós közös élet N 9952" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Külföldről nemrég hazatelepült, idős, diplomás, egyedülálló, kedves hazánkfia, biztos anyagi háttérrel megismerkedne korban hozzáilló, karcsú, művelt, de házias özveggyel, aki társa tudna lenni egyedüllétében. Válaszokat kérem „Világnézeti közösség N 0007" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Özvegy, gyermektelen, házias hölgy ismeretségét keresem „Házastársnak N 7746" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Budaörs hegyoldalában, 300 n.öles, összközműves gyümölcsösben, nagyméretű, 3 szobás, mosókonyha, 2 garázs, kerti ház, tetőtér-beépítési lehetőséggel, padlófűtéses, áron alul eladó. Irányár: 15 millió. (Fénykép, tervrajz.) Kizárólag von ABENDORFF Ingatlaniroda. Tel./fax: 156-1663.

Eladom, vagy elcserélem 1,5 szobás, 48 nm-es, társasházi öröklakásomat, tatarozott házban, 2 bejáratos, Oktogonnál, VI. kerületben. „Budapestire N 0015" jeligére Budapest 70 1443 Pf. 191.

Eladunk Budapesttő 35 km-re, Bicskén, kétszobás, távfűtéses lakótelepi lakást 1 500 000 Ft-ért, háromszintes, új családi házat 2 500 000 Ft-ért, kétszobás, összkomfortos, gázfűtéses lakást 2 750 000 Ft-ért, építési telket 650 000–1 200 000 F[illegible]ért, Csákváron gyönyörű lakást szé[illegible] helyen 6 200 000 F[illegible]ért. Székely Kapu - Székely ház Bt. Tel.: 06-22/350-860

Épülő ikerház befejezéséhez társat keresek. Fél áron, részletfizetésre. Lakásonként 6 szobás, 253 nm-es, 140 n.-öl telekrésszel. Cím: XVI., Műkő u. 6.

Érd központjában, kúria jellegű épület (140 nm) parkosított, 390 négyszögöl kertben, a lakásból nyíló 120 nm-es pincével és 50 nm-es kiszolgáló épülettel eladó. Érdeklődni: 06-23/372-007 telefon vagy 06-23/372-768 fax.

Fóton, az új lakótelepészben egy szoba, összkomfortos téglaházzal telek eladó. Irányár: 1,8 millió forint. Kisebb szövetkezeti lakást beszámítok. Telefon: 169-1609, délelőtt üzenetrögzítő, 19 órától személyesen.

Kertes családi ház eladó! XVII. ker. Aknász u. 2.

Móricz Zsigmond körtéri, 91 nm-es, II. emeleti, leválasztható öröklakás eladó 5 500 000 Ft-ért. Tel.: 269-6662.

Újpesti (József A. u. 82.) 27 nm-es III. emeleti teljesen új, összkomfortos, telefonos öröklakás téglaépítésű társasházban eladó. Ára: 2,2 millió Ft. Telefon: este: 06-98/317-030.

Zebegényben, Dunára néző, 320 n.-öl telken, 65 nm + 50 nm tetőtér-beépítésű új lakóház 5 millió Ft-ért eladó. Fele értékben belvárosi lakást beszámítok. 142-3657.

TELEK

Érd-parkvárosban, M 7-es bejáratánál bérbeadó 250 n.-öl kert épülettel. T.: 06-79/321-280.

Érdi kettős saroktelek (összesen 1100 nm), az M7-est a városközponttal összekötő főútvonal mentén, a centrum közelében eladó. Érdeklődni: 06-23/372-007 telefon vagy 06-23/372-768 fax.

ÜDÜLÉS

Őrségben, fenyveserdőnél, összkomfortos parasztház szeptembertől kedvezményes áron, részletfizetésre kiadó. Nagy László 2103 Gödöllő, postafiók 308.

Zalakarosi egyszobás üdülési jog aug. 17–30-ig 6000 Ft-ért átadó. 155-1979.

OKTATÁS

Angol nyelv oktatását, matematika-fizika korrepetálást vállal Amerikában érettségizett egyetemista fiú. Tel.: 184-9387, este 7 után.

DiploMÁS angoltanítás. Tel.: 251-8814.

Matematikából bukott tanulót korrepetál matematikatanár. 112-1301.

Pótvizsga-előkészítő! Matematika, fizika, kémia, német, angol. 209-2768, 165-9749. Este: 166-0711.

REKLÁMFOTÓS szaktanfolyam! D2 Fotóstúdió: 114-0595.

VEGYES

AMERIKAI képes fegyvermagazinok eladók. 122-9384.

Elvis Presley-klub! Információ: 221-0955, Sarkadi István 1141 Budapest, Negyed u. 28. kérhető.

Körtérnél kétszobás, telefonos lakás (irodának) hosszú távra kiadó. 121-7069.

VERITASNÁL gyári áron kaphatók DUFA, BÉÁSZ, VELUX, LENTA nyílászárók és építőanyagok. Tel.: 140-9987.

SZOLGÁLTATÁS

Nedves házfalak, szuterének, pincék utólagos szigetelése: 147-0314.

Tetőfedő, ács, bádogos. T.: 215-1613, 18–19-ig.

Fal, tapétaradírozást garanciával vállal kisiparos. 162-1260.

189-7756, 271-3356. Duguláselhárítás falbontás nélkül, mindennap.

Ágytoll**tisztítás,** paplankészítés, Teréz körút 35. 112-2516.

Ajtó-, ablaktisztítást, szőnyeg-, kárpittisztítást, rendszeres irodatakarítást vállalok. 112-4127.

Expressz ágytolltisztítás, paplankészítés, árusítás. XIII., Reitter Ferenc 64. 129-6357.

HOGY TÉLEN NE FÁZZON, MÁR NYÁRON TÁRCSÁZZON! Ha gázkazánjának, cirkogejzírjének vagy vízmelegítőjének karbantartását AUGUSZTUS 20-ig megrendeli, munkadíjából 20% engedményt adunk. GJSZ KFT. XIII., Fáy u. 12–14. Tel.: 120-9400, 149-1716.

Nívós kivitelezésben vállalunk tapétázást, festést, mázolást, előjegyzésre – azonnalra – 180-2347.

Parkettacsiszolást, -lakkozást, -lerakást, PVC-, szőnyegpadlózást garanciával vállalok. 271-1230, Hegedűs.

PARKETTÁZÁS, parkettacsiszolás, -lakkozás, PVC-, szőnyegpadló-ragasztás garanciával, azonnalra. 184-9960.

REDŐNY, reluxa, harmonikaajtó, szalagfüggöny gyártótól. Telefon: 121-0356.

Víz-, gáz-, fűtésszerelést azonnalra is vállalok. Tel.: 220-7199, Kreiner.

PIKK-PACK KÖLTÖZTET
csomagol
zongora, pianínó
217-2480, 189-0232

Költöztetés, lomtalanítás, gépszállítás kedvezménnyel 280-4528

VILLANYBOJLERSZERVIZ Csonka 185-1494

SPED CB. A. 34
Válha
221-4000
Költöztet, lomtalanít, sittet szállít 1–24 t-ig
– konténerrel is, kézi, gépi földmunkák, 6–12 m-es anyagok szállítása, önrakodós daruzás, nehéz gépek szállítása.
Magas színvonalon, reális áron!

LAKATOSMUNKA 129-4892

KÖLTÖZTETÉS BAUER-TEHER. T.: 147-2489

HÁZASSÁG

28 éves tanárnő keresi társát korban hozzáillő, magas, intelligens, diplomás férfi személyében. „Vakáció N 9987" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

43 éves, csinos, diplomás nő házasság céljából megismerkedne megbízható, magas, diplomás férfival max. 50–52 éves korig. Levelet „Nem mindenáron N 7693" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

75 év körüli, diplomás, telefonos lakással, lehetőleg gépkocsival rendelkező, minden iránt érdeklődő urat keresek jó barátnak, partnernek. Szép körülmények között egyedül élő, csinos, barna, középtermetű, magas jövedelemmel rendelkező özvegyasszony vagyok. „Reménység N 0036" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Arányos alkatú, 54 éves, 172 magas, jól szituált, budai, szőke nő hozzáillő társát keresi. „Végleges kötődés N 7733" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Diplomás, egyedülálló, vidéki városban, saját házában (öröklakásában) élő, kulturált, jellemes, özvegy férjet keres ugyanilyen adottságokkal rendelkező, budapesti, 71 éves özvegyasszony „Hetvenöt évesig N 0047" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Egyetemi diplomás, keresztény szellemű férjet keresek. Én ötvenkét éves, fiatalos, 155 cm magas, enyhén molett, humán diplomás, hajadon vagyok, budai öröklakással, vidéki ingatlanokkal. „Szerencse N 7741" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Észak-Európában élő, művelt özvegy úriasszony, ápolt, sportosan elegáns (164 cm, 50-es évek közepén) szeretne az óhazából élettársat megismerni, aki hajlandó lenne a téli hónapokban 2–3 hónapot külföldön eltölteni. „Szép nyaralóval a Dunánál N 7695" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Ha önnek nincs diplomája, nyaralója, kocsija, vagyona és túlsúlya, csak érettségije és lakása, mint nekem, mozgékony és természetkedvelő, mint én, 70 alatti, 170 feletti, kérem, írjon egy vidám, 63 éves, karcsú, 170/55, leinformálható asszonynak. „Őszinteség, bizalom N 0056" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Káros szenvedélyektől mentes, korrekt úr társaságát keresem tartalmas szabadidő eltöltésére 70–75 éves urak jelentkezését várom. „Ketten könnyebb N 0022" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Keresek egy 35–40 közötti, diplomás, jó megjelenésű, független, budapesti urat, akire nemcsak magassága, hanem műveltsége, belső tartása, természetes eleganciája, munkában elért sikerei és az ezáltal megteremtett egzisztenciája miatt is fel lehet nézni. Ha van ilyen, és életéből hiányzik egy dinamikus, jó alakú, szép arcú, harmincas, 166/56, egyetemet végzett, több nyelven beszélő, kitűnő egzisztenciájú, kreatív, elegáns és kedves, budapesti hölgy, akivel bárhol meg lehet jelenni, de akivel egy lakatlan szigetre is érdemes visszavonulni, érdeklődéssel várom bemutatkozó levelét. Telefonszámmal. „Családalapítás N 0041" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Középiskolás kislányával, eü. diplomás, káros szenvedélyektől mentes, kissé molett, római katolikus hölgy megismerkedne 160 cm feletti, 53–63 éves korig, intelligens férfival, házasság céjából. „Budai öröklakás 55658" jeligére a Ferenciek terei Hirdetőbe.

Magányosan élő, 60 éves, fess, művelt, intelligens úrinő, jól szituált, szívesen megismerkedne hasonló úrral, akár bel-, akár külföldivel (német) a fentiek figyelembevételével, kinek szintén hiányzik a szeretet. Távolság nincs e modern világban. „Hozzám közel a Balaton is 55728" jeligére a Ferenciek terei Hirdetőbe.

Özvegyasszony, csinosnak mondott, karcsú, igen jó módban, intellektuális műveltségű, budapesti, lehetőleg hazatelepült, diplomás, 70-es, jó külsejű, művelt úr ismeretségét keresi. Német-angol nyelvtudás, jogosítvány jó lenne. Válaszokat „Mobilitás 55724" jeligére a Ferenciek terei Hirdetőbe kérem.

Szeretem a szépet, az életet. Házastársat keresek egyetemi diplomás úr személyében hetvenkét évesig. „Derű N 0057" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Vonzó, hatvanas, diplomás özvegyasszony elegáns, diplomás házastársat keres. „Hitvesi hűség N 0058" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

KÖZÜLETI HIRDETÉSFELVÉTEL:
1092, Kinizsi u. 30–36. II. em. Tel.: 216-4151, 215-0141/239, 240; fax: 216-4152
Ügyfélfogadás: hétfőtől csütörtökig: 8–16-ig, pénteken: 8–15-ig.

HIRDETÉSI ÁRAINK:

Lakossági apróhirdetés:	15 Ft/szó	Közületi apróhirdetés:	50 Ft/szó	(állást kínál, vállalkozás, kereskedelmi,
Társasági hírek:	25 Ft/szó	Közületi közlemény	80 Ft/szó	közvetítő- és szolgáltatótevékenység,
Halálhír, köszönetnyilvánítás:	25 Ft/szó	Kiskeretes	60 Ft/hmm	albérletbe adás, fizetővendéglátás,
Jeligés levelek kezelési díja:	20 Ft/alk	Vállalkozók, szolgáltatók		üdültetés, üdülőjog-átadás, oktatás,
Közlemény:	40 Ft/szó	apróhirdetése:	30 Ft/szó	adásvétel–Gyűjtő is!–, ipargyakorlás)

Áraink az áfát is tartalmazzák. A telefonon feladott hirdetések dupla tarifával történnek.
A 14 óráig leadott hirdetések másnap megjelennek!

KÉSZPÉNZES APRÓHIRDETÉSEK FELVÉTELE:
1073 Budapest, Erzsébet krt. 6. Telefon: 122-1484
Telefonszolgálat: 269-6662, 269-6663
Hirdetési irodánk az alábbi nyitva tartás szerint várja ügyfeleit: hétfőtől péntekig: 8–19-ig, szombaton: 9–12-ig, ahol előfizethet a Magyar Nemzetre.

Radio BRIDGE 102,1 FM
20-102-10 30-102-98

MELEG

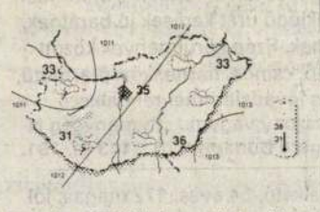

Szombat: Többórás napsütés várható, időnként megnövekvő gomolyfelhőzettel. Helyenként zápor, zivatar előfordulhat. A hőmérséklet hajnalban 12 és 17, a kora délutáni órákban 24 és 29 fok között alakul.

Vasárnap: A többórás napsütés mellett időnként erős felhősödésre lehet számítani. Néhol lehetséges futó zápor, zivatar. Az északnyugati szél általában mérsékelt lesz, csak zivatarok idején erősödik meg. A hőmérséklet hajnalban 11 és 16, a kora délutáni órákban 24 és 29 fok között alakul.

Kilátások a jövő hétre: Többnyire napos időre számíthatunk, egyre kevesebb felhő lesz az égen. A nappali felmelegedés erősödik, így a hét közepére ismét visszatérhet a kánikula. Csapadék nem valószínű. A hajnali hőmérséklet eleinte 14, majd 18 körül alakul. A csúcshőmérséklet eleinte 27 és 32, majd 30 és 35 fok között várható.

Orvosmeteorológia: A hét végén, bár nem lesznek túlságosan erősek, de az egymás után gyorsan vonuló frontok mégis megviselik szervezetünket. Az átmeneti lehűlés után a hét közepére ismét visszatér a kánikula, s egészségünket a fronthatások helyett a nagy meleg teszi próbára ismét. Erre különösen a szív-, és érrendszeri betegségekben szenvedők figyeljenek, mivel az ilyen jellegű időjárási helyzetben komoly problémák léphetnek fel, a statisztikák szerint ugyanis jelentősen emelkedik a vérnyomás és növekszik az infarktusok bekövetkezésének száma is. Az ország déli részén már megjelentek az egyik legsúlyosabb allergiás tüneteket okozó parlagfűpollenek, s július közepétől országszerte számíthatunk koncentrációjuk növekedésére.

Vízhiány

A főváros X. kerületében karbantartási munkák miatt július 11-én, hétfőn 10 és 14 óra között a kőbánya-újhegyi lakótelepen víznyomáscsökkenés, illetve vízhiány várható.

Korszakváltás

Elemi közgazdasági ismeretek nélkül is előre látható, hogy még néhány hét, s átlépjük a bűvös határt. Ab ovo tudtuk ezt. Hiába tett, azaz ígért meg mindent kormányzatunk a pénzromlás megfékezéséért, ez is be fog következni. Elkerülhetetlenül. Történelmi korszakváltással ér fel majd.

Most még „csak" 9,50 a Lehelen, amelyet hajdanán a főváros legolcsóbb piacának tartottak, de hamarosan 10 forint lesz a tojás. Nagysága – pardon, mérete – viszont, ha így töpörödik tovább, pillanatokon belül eléri a fém tízes méretét. Hacsak addig nem jut eszébe valakinek keresztezni a tyúkot a struccal...

(ábrán)

Magyar felülvizsgálati kérelem a Seuso-kincsek ügyében

Hamisak a libanoni okmányok

Magyarország is élni kíván a rendkívüli jogorvoslati lehetőséggel, ezért a július 14-i határidőig benyújtja felülvizsgálati kérelmét New Yorkban a Seuso-kincsek tulajdonjogáért folyó perrel kapcsolatban. A döntésről *Martin* Györgyi, a Külügyminisztérium konzuli főosztályának osztályvezetője tájékoztatta pénteken az *MTI*-t.

Mint ismeretes, a mintegy 100 millió dollár értékűre becsült, ezernégyszáz éves ezüstkincsek akkor kerültek a figyelem középpontjába, amikor egy brit főnemes, *Lord Northampton* aukcióra kívánta bocsátani a tulajdonában lévő készlet darabjait a *Sotheby's* cég szervezésében. Ekkor kiderült, hogy a lelet származását tanúsító libanoni okmányok hamisak. Libanon, Horvátország és Magyarország egyaránt keresetet nyújtott be a készlet tulajdonjogáért. Budapest és Zágráb arra hivatkozott, hogy a kincseket területükön ásták ki, és azok illegális úton kerültek külföldre.

Az első fokú ítéletben a New York-i bíróság elutasította Magyarország és Horvátország keresetét; Libanon időközben visszalépett. Ezután a két fél New York állam bíróságának fellebbviteli tanácsához fordult a Seuso-kincsek ügyében hozott első fokú ítélet felülvizsgálatát kérelmezve. Áprilisban született határozatával a testület elutasította a felülvizsgálati igényt. Magyarország és Horvátország ezután a fellebbviteli tanácsnál saját állásfoglalásának felülvizsgálatát kezdeményezte. Az újabb elutasító határozat után most a rendkívüli jogorvoslat lehetőségével élhetnek július 14-ig a felperesek. Horvátország már be is nyújtotta a maga felülvizsgálati kérelmét.

Martin Györgyi tájékoztatása szerint a Seuso-üggyel foglalkozó honi tárcaközi bizottság úgy döntött, hogy Magyarország is élni kíván ezzel a lehetőséggel. A jogorvoslati kérelemmel kapcsolatos eljárásnak megfelelően az illetékes bíróság megvizsgálja a felperesek indokainak jogi súlyát, és első lépésként eldönti, hogy egyáltalán foglalkozni kíván-e az üggyel. Jó esetben erre már szeptemberre sor kerülhet. Amennyiben a kérelmeket a bíróság elfogadja, annak megállapítása következik, hogy az első fokon eljáró bíróság tévedett-e jogi érvelésében. Ennek függvényében akár új eljárás lefolytatására is utasíthatják az első fokú bíróságot.

Visszatér a hőség

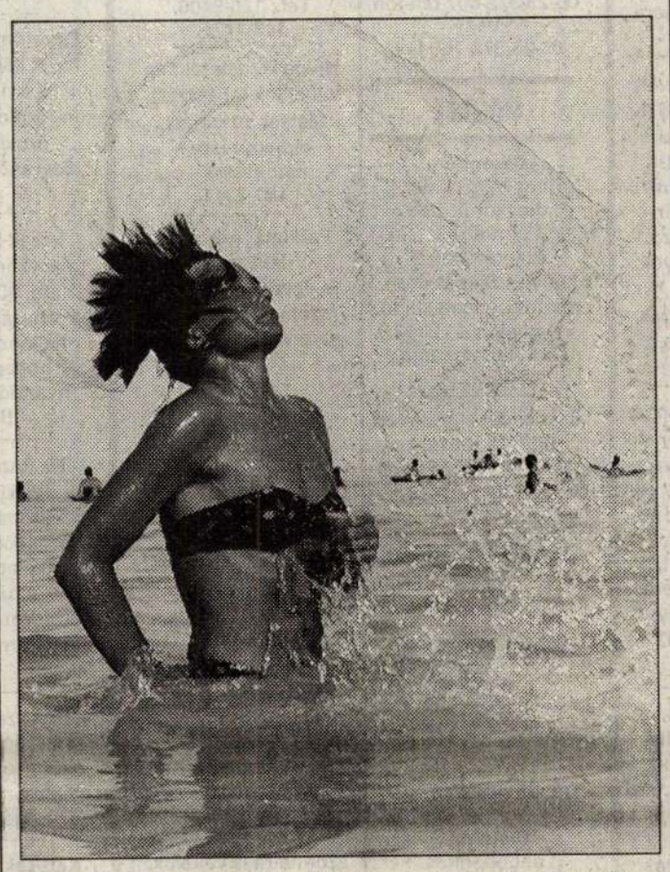

A júliusi kánikula meghozta az igazi fürdőidényt a Balaton-parton is. Bár pénteken lehűlt a levegő, Almádiban, a Wesselényi strandon 9–10 ezer ember keresett felfrissülést a 26 fokos vízben. A jövő héten a hőség visszatér

MTI-fotó – Penovácz Károly

Rabkórházban a fegyveres bandita

A Budapesti Ügyészségi Nyomozóhivatal a taxistúszdráma napján megkezdte a fegyverhasználat jogszerűségének vizsgálatát. A hivatal osztályvezetője a Hegyalja–Vas Gereben úti kereszteződésben a bűncselekményt követő első órában megjelent és a helyszíni szemle is már a felügyelete alatt zajlott le.

A vizsgálat végeredményére még várni kell – tudtuk meg dr. *Túri* Andrástól –, de az elsődleges adatok alapján, a parancsnoki véleményekkel megegyezően, jogszerűen használták fegyvereiket a BRFK XII. kerületi rendőrjárőrei. Az is kiderült: a Fővárosi Bíróság azért körözte *Velkei* Istvánt, mert korábbi megkezdett büntetéséről szabályosan eltávozott, de a meghatározott időre nem tért vissza. A tűzpárbajban életveszélyesen megsérült bűnözőt jelenleg a tököli rabkórházban ápolják, ahol a korábbi büntetésének letöltését folytatja. Legutóbbi tettéért hivatalos személy elleni erőszak, több ember életét veszélyeztető emberölési kísérlet bűntette miatt indítottak ellene eljárást, miközben vizsgálják az élettársánál talált több betétszámlakönyvben jóváírt milliós pénzösszegek eredetét is. A lakásban különféle maszkokra bukkantak a rendőrök, ami más – fegyveresen elkövetett – bűncselekmények ellenőrzését is indokolttá teszi. A büntetőeljárás még hónapokig eltarthat, mivel az orvosok véleménye szerint Velkei kihallgathatóságára még hosszabb ideig várni kell.

(k–s)

Új ÖMV-benzinkút

Tegnap [illegible]ta már bizonyosan az ország egy[illegible]ik legismertebb és legnagyobb [illegible]úthálózattal rendelkező üzem[illegible]nyag-forgalmazója az osztrák [illegible]dekeltségű ÖMV. Az 1955-ben [illegible] alakult bécsi cég 1991-ben vette [illegible]te meg a lábát Magyarországon, [illegible] azóta több mint húsz üzema[illegible]nyagtöltő állomást épített fel or[illegible]ágszerte: a 25.-nek éppen tegnap [illegible] volt az ünnepélyes átadása a fő[illegible]áros XX. kerületéhez tartozó M[illegible]5-ös autópálya-szakaszon. Bár [illegible]telek már évek óta az ÖMV Hungária Kft. tulajdonában volt, a beruházásra csak az idén került sor. Mint az ünnepélyes avatáson a cég osztrák vezetői, illetve a budapesti osztrák nagykövetség kereskedelmi tanácsosa elmondta: az ÖMV az idén elsősorban budapesti jelenlétét kívánja növelni, ezért rövidesen új kutakat adnak át a Váci úton, az M0-ás körgyűrű mentén és más frekventált közlekedési csomópontokon.

V. F.

A Magyar Nemzet megkérdezte:

Van-e kullancsveszély?

Az utóbbi időben gyakran visszatérő téma a kullancsok léte vagy nem léte. Rettegünk tőlük, de igazából nem tudjuk, hogyan védekezzünk ellenük helyesen.

– Van-e kullacsveszély ma Magyarországon, illetve a fővárosban? – kérdeztük dr. *Ütő* Istvánt, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Fővárosi Intézete osztályvezető főorvosát.

– Kullancs van, a veszély azonban nem akkora, mint amilyennek gondoljuk.

– Milyen betegségeket terjesztenek a kullancsok?

– Két olyan betegséget terjesztenek, amelyeknek súlyos következményük lehet. Az egyik a vírus okozta agyvelőgyulladás, a másik a bakteriális eredetű lyme-kór. Az első bejelentendő fertőzés, a másikról azonban csak diagnosztizált eseteket tudunk. Sok esetben ugyanis tévesen állapítják meg a kórt, sok esetben pedig nem is keresik, nem állapítják meg, ezért nincs róluk adatunk.

– Megelőzhetők-e, s ha igen, hogyan ezek a betegségek?

– A vírus okozta agyvelőgyulladás ellen rendelkezünk oltóanyaggal. Ez három oltásból álló sorozatot jelent, az első után egy hónappal, majd egy évvel később kell beadni az oltásokat. Ez stabil védettséget biztosít. Utána 3–5 évente csak egy oltás szükséges.

– És mi a helyzet a bakteriális eredetű lyme-kórral?

– Ez ellen nincs védőoltás. Így ez esetben, és a nem oltottaknak azt tudom ajánlani, hogy egyetlen védelem a gyors eltávolítás

– Lehet-e tudni, hogy a kullancsoknak milyen aránya fertőzőképes?

– A kullancsoknak csak igen kis százaléka fertőzőképes. Ezeknek is csak egy része „köp vissza", azaz a vérszívást követően fertőz saját testváladékával. E fertőző anyag bekerülésekor csak bizonyos százalékban jön létre fertőzés, és ez is csak ritkán okoz betegséget. A megbetegedők között is csak kevés az aránya a súlyos betegeknek.

– A szúnyogokhoz hasonlóan védekeznek-e irtással ellenük?

– Az irtás nem kötelező, és csak erre a munkára kiképzett emberek végezhetik. Kiirtani nem lehet e kullancsokat, csak csökkenteni a számukat, hiszen az adott terület visszafertőződhet. Azt ajánlom, hogy a kirándulók inkább a közforgalomban kapható riasztószereket – krémeket, oldatokat – használják.

(zombori)

Az évtized pere Itáliában

Sírva tagad a „firenzei rém"

Immár [illegible]ét hónapja folyik Olaszországban az évtized legnagyobb é[illegible]deklődéssel kísért bűnpere. A [illegible]áros most újraéli a hajdani szö[illegible]yűségeket, miközben a bírá[illegible]arra keresnek választ, vajon [illegible]valóban a 70 éves földműves, [illegible]ietro *Pacciani-e* a tömeggyilk[illegible]s „firenzei rém"?

A firen[illegible]i rém kihívása 26 éve kezdődött, s félelemmel töltötte el a vá[illegible]ost. A fiatalok nem mertek séta[illegible]ni, hiszen az áldozatok oly[illegible]n szerelmespárok voltak, akik[illegible]autóval kerestek eldugottabb h[illegible]lyeket légyottjaikhoz. 1968 [illegible]1985 között a Firenzét övez[illegible]hegyekben összesen nyolc[illegible]atal párral végzett brutálisan a[illegible]gyilkos. Az áldozatok mellé[illegible]összevagdosta, s meggyalázt[illegible]őket. Kegyetlenségére jellem[illegible]ző, hogy mikor a tárgyaláson [illegible]az egyik áldozat fényképét [illegible]egmutatták Paccianinak, a mögötte álló rendőr *elájult* a látványtól: A gyilkos minden alkalommal ugyanazt a fegyvert használta, egy *22-es Berettát*. A rendőrség sokáig nem hitte, hogy az egymást több évvel követő gyilkosságok között összefüggés van. Ezt csak a nyolcvanas évek elejétől kezdték gyanítani.

Pacciani neve az utolsó gyilkosság után merült fel. Egy névtelen levél tudatta a rendőrséggel az eset másnapján, hogy nézzenek körül a gyanúsított kertjében. A nyomozók a házkutatás során megtalálták az egyik meggyilkolt német fiatalember, Horst *Meyer* szappantartóját s azt a jegyzettömböt, amelyet ő használt. A kertben rábukkantak egy töltényhüvelyre is, amely megfelelt a gyilkos fegyver kaliberének. Paccianit ismerősei jó lövésznek tartják, ismerte a gyilkosságok színhelyeit is, s az is tudott volt róla, hogy *kukkoló*. Neki is a női bal mell a „mániája", mint a gyilkosságok elkövetőjének. Pacciani a tereli a gyanút az is, hogy 60 évesen megverte, majd megerőszakolta két lányát. Korábban is „kapcsolatba került" már a rendőrséggel, hiszen 1951-ben gyilkosság miatt letartóztatták. Közel húsz késszúrással megölte azt a férfit, akit akkori menyasszonya társaságában talált. Ezután a holttest mellett közösülésre kényszerítette a nőt. A pszichológusok szerint ez az emlék motiválta a gyilkosságsorozatot.

Pacciani következetesen ártatlannak vallja magát, letartóztatása után nyílt levelet intézett a valódi gyilkoshoz, s kérte, adjon életjelt magáról, hogy ne egy ártatlannak kelljen miatta bűnhődnie. Állandóan ugyanabban a ruhában jelenik meg a tárgyaláson, s vallomásait többször meg kell szakítani, mivel a „rém" gyakran sírva fakad. Megfigyelők hosszú perre számítanak, s megjegyzik, aligha jön el az igazság pillanata. Eddig ugyanis már öt „firenzei rémet" talált a rendőrség, s közülük egy a kihallgatások közben öngyilkos lett. Sok a homályos pont most is; a rendőrség ugyan több mint százezer embert ellenőrzött, s bár a gyilkos sok nyomot hagyott maga után, az ügyészség mind a mai napig csupán közvetett bizonyítékokkal rendelkezik. Nem érthető többek között a gyilkosságok ritmusa sem. Az első, az 1968-as után hat év telt el, majd a '74-es kettős gyilkosság után hét éves szünet következett.

S. G.

Japán első női űrhajósa

Japán első női űrhajósával a fedélzetén péntek este újabb kéthetes útra indult a Columbia űrrepülőgép a Cape Canaveral-i Kennedy űrközpontból. *Mukai* Csikai – egy tokiói szívsebész – hat amerikai férfi kollégájával együtt a Columbia rakterében elhelyezett miniatűr űrlaboratóriumban azt fogja vizsgálni, miként hat a súlytalanság állapota az emberi szervezetre, növények és vízi állatok növekedésére, illetve csúcstechnológiai anyagokat fognak előállítani.

Ahány figura, annyi egyéniség

Agyagszobrocskák kiállítása az Erzsébet körúton

Ártatlan [illegible]arcú leányok ülnek kis székeiken – vagy [illegible]ízen –, kacér öltözékben. Gyerekek, öre[illegible]k, bohócsipkás fiúk, írástudók népesítik [illegible]e néhány napja az Erzsébet körút 6. sz[illegible]n alatt a *Magyar Nemzet* olvasószolgála[illegible]nak galériáját. Ahány figura, annyi egyé[illegible]iség. *Bálint* Zsombor munkái a képzőmű[illegible]zet legősibb ágából, az agyagformálásbó[illegible]jöttek létre.

A kiáll[illegible]áson látható valamennyi figura mutatja, h[illegible]gy az agyag engedelmeskedik legjobban [illegible]ha értő kezekbe kerül – az alkotó elké[illegible]eléseinek. A szobrocskáknak eleven tek[illegible]tetük van, szemlélőjük szinte azt várja, [illegible]gy megszólaljanak vagy mozduljanak, [illegible]inyira élők, de csak maguk elé meredve, [illegible]cukon meditáló kifejezéssel ülnek, mintl[illegible]várnának valamire. A legtöbb figura felt[illegible]t tojásban vagy kagylóban helyezkedik [illegible]l. A kínai mágus, de lehet sá[illegible]n is, e[illegible]y réztojásban gubbaszt, mert amikor fel[illegible]rte annak héját, s kinézett a világra, az o[illegible]tapasztaltak elszomorították és teljesen v[illegible]szavonult. Egy másik tojásban férfi és nő[illegible]lelkezik félreérthetetlen szituációban. A [illegible]ompozíciót Hieronymus *Bosch* ihlette, a [illegible]yönyörök kertjének* egyik jelenetét ábrá[illegible]lja. A szobrocskák között helyet kapta[illegible]azok a figurák, amelyek a Kis Herceget [illegible]nintázzák. Továbbá prófétá, akik nem [illegible]udták megváltani a világot, és elmerülne[illegible]kis játékaikban.

A kiál[illegible]ás minden egyes darabja figyelemre mél[illegible]. figyelmeztető és tanulságos. Bálint[illegible]sombor munkái komoly technikai tudás[illegible]l tanúskodnak, de a fiatal művész a képzőművészet valamennyi ágában otthon van. Erdélyből települt át, a Képzőművészeti és Iparművészeti Főiskolát 1982-ben végezte Kolozsvárott. Számos erdélyi városban járt, dolgozott, s hogy megélhetését biztosítsa, minden állást elvállalt. Volt bakelitpréselő, hídburkoló, s még szobafestéssel is foglalkozott. Ezek ugyan nem rokon szakmák, de meg kellett valamiből élni neki és családjának. Most Nagymaroson él, ott is van a műterme. Otthon, Erdélyben közös tárlatokon vett részt. Alkotásai megyei, országos díjakat, elismeréseket kaptak. Szentendrén papírszobraiból nyílt kiállítás a Péter-Pál Galériában. Budapesten, a Fővárosi Művelődési Központban rendezett festészeti kiállításon szárnyas oltárokat mutatott be. Tavaly a Közlekedési Múzeumban bronzszobrokat és egy festményt állított ki. Nemzetközi zsűri tüntette ki, elismerésül diplomát kapott. Az idén tavasszal a Vigadóban kisplasztikai országos kiállításon is szerepelt, részt vett a győri és miskolci grafikai biennálén.

Kislány a széken

Gyermekrajz-kiállítást is szervezett az Orvostudományi Egyetemen. A pályázat témája a család volt, s a kiállítás gazdái a magyar védőnők. Sok szép rajz érkezett zsűrizésre.

E sokoldalú művésznek állandó kiállítása van a Vigadó téren, ahol maga árulja kisplasztikáit.

– Ez azért is jó és hasznos – mondja –, mert közvetlenül hallom a kritikákat és az elismeréseket a vásárlóktól. Ezek az információk segítenek alkotómunkámban, amit különben igen megnehezítenek a mindennapi gondok, a lakásprobléma és a sok adminisztráció, valamint az állampolgárság megszerzése.

A művész munkáit nem csak Erdélyben és itthon ismerik, hanem eljutott híre a határokon túlra is. Meghívást kapott Angliába, Ausztriába és Finnországba, de egyelőre itt, Magyarországon szeretne dolgozni, élni és megélni.

Kertész Klári

FIGYELJE A KLAPKA VIDEOMATRIX táblát a NYUGATI TÉREN!
FŐNYEREMÉNY: 1db több millió Ft értékű BUDAPESTI építési telek!
Havonta egy személyautót és számos értékes nyereményt sorsolunk ki!!!
Figyelje naponta a Klapka videomatrix táblán adásait! A reklámok között minden nap más LOTTÓ-szót helyezünk el. Ezt kell a szelvényre írva beküldenie a címünkre. (Felbélyegzett postai levelezőlapon)
1121 BP, Normafa út 23/a "KLAPKA LOTTÓ"
video matrix tábla
KLAPKA LOTTÓ
INGYENES
SORSOLÁS havonta a Klapka Sztárszínházban ami a Televízió "HÁZIPÉNZTÁR" műsorában látható
JÁTÉKOS NEVE: CÍME:
A LOTTÓ SZÓ:
MIKOR LÁTTA A TÁBLÁT? DÁTUM: ÓRA: perc

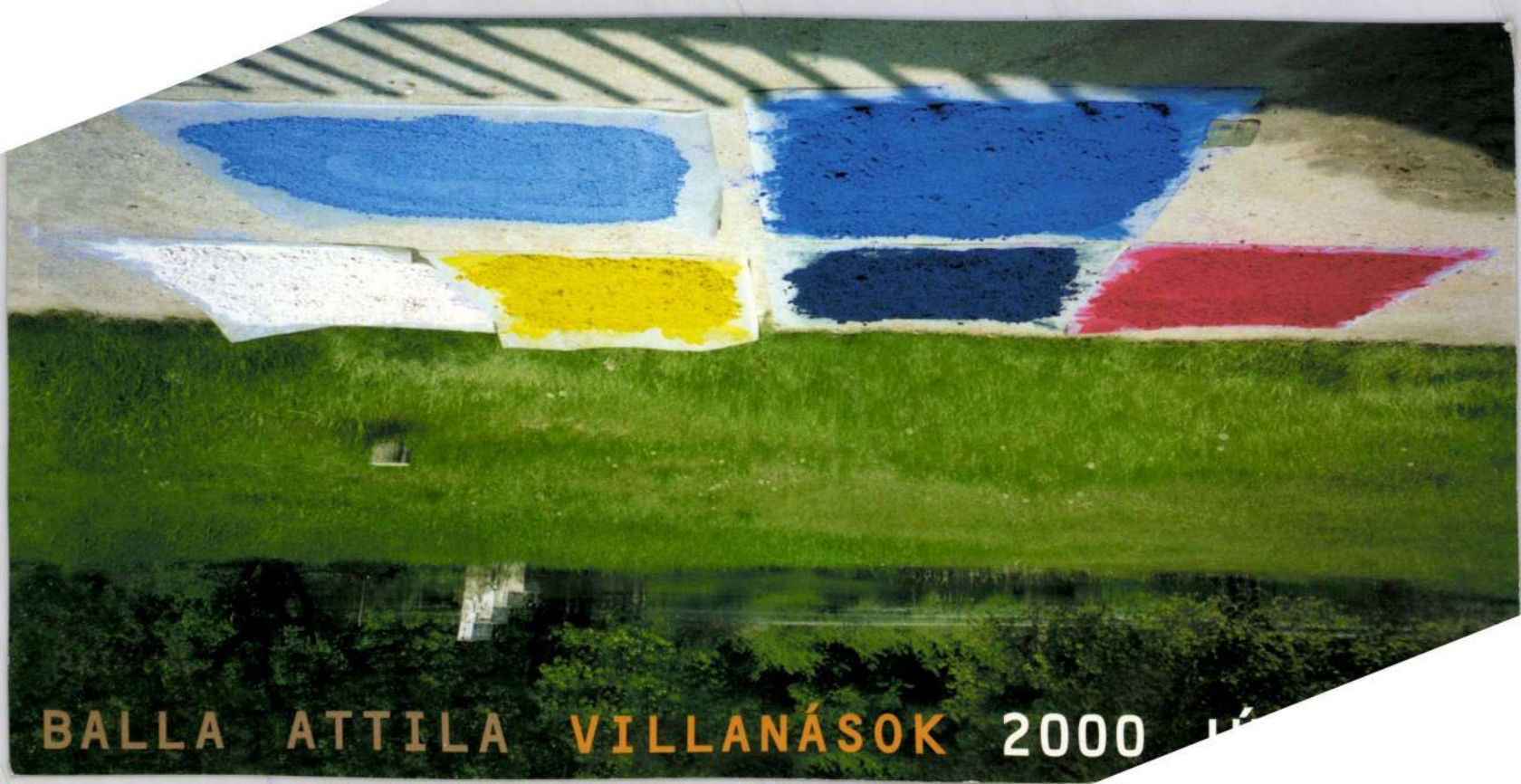
BALLA ATTILA VILLANÁSOK 2000

BALLA ATTILA

VILLANÁSOK

Című Albumának és Képeinek Bemutatója
2000. június 1-jén, 18 órától a

TREND GALÉRIÁBAN

1013 Budapest, váralja utca 3.
Telefon: 224 75 40, E-mail: Galéria@lucialaura.hu

A Könyv Kiadását Támogatta a Hazai Házak kft.

Typo + Design · LUDWIG the SIGN · MM

MTA Művészettörténeti Intézet
Nováky Ágnes
Budapest
Úri u. 49.
1014

A CSONGRÁD GALÉRIA TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS BARÁTAIT

BALLA ATTILA

FESTŐ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

"CSIRKÉK ÉS NAPRAFORGÓK"

A KIÁLLÍTÁST 1997. MÁJUS 23-ÁN, PÉNTEKEN 18 ÓRAKOR
A MŰVÉSZ NYITJA MEG

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 1997. MÁJUS 23 - JÚNIUS 14-IG.
NAPONTA 9 -12 ÉS 13-17 ÓRÁIG (SZOMBAT ÉS VASÁRNAP ZÁRVA)
CSONGRÁD GALÉRIA (CSONGRÁD, KOSSUTH TÉR 9-11.)
TEL.: 63/482-166 FAX.: 63/482-161

BALLA ATTILA

VILLANÁSOK

Című Albumának és Képeinek Bemutatója
2000. június 1-jén, 18 órától a

TREND GALÉRIÁBAN

1013 Budapest, Váralja utca 3.
Telefon: 224 75 40, E-mail: Galéria@lucialaura.hu

A Könyv Kiadását Támogatta a Hazai Házak kft.

Typo + Design · LUDWIG the SIGN · MM

MTA Művészettörténeti Intézet
Gellér Katalin
Budapest
Úri u. 49.
1014

BALLA ATTILA VILLANÁSOK 2000 JÚNIUS 1

Hajósné dr. Vértes Antónia
(1944-2004)

Hatvanadik születésnapja betöltése előtt elment közülünk Toncsi. (Úgy érzem, a megemlékezés komolysága sem indokolja, hogy másként hívjuk őt, mint ahogy mindenki ismerte.) Fegyelmezetten, de az utolsó pillanatig reménykedve küzdött a rákkal, ami sajnos egy év alatt legyűrte őt. Utolsó hónapjaiban Izraelből visszatért szeretett fia ápolta, segítette.

Budapesten született a háború legsötétebb évében és csecsemőként túl tudta élni a gettó és a nyilas uralom poklát.

Közgazdász volt, a rendszerváltás előtt az államigazgatásban dolgozott, előbb tanácsi pénzügyi vezetőként, majd a Fővárosi Illetékhivatal vezetőjeként.

A rendszerváltás tájékán kezdett számára is elsőrendű fontosságúvá válni saját zsidósága, ami nemcsak a személyes identitás megélését, hanem a közösségért végzett önzetlen munkát is jelentette nála. A Mazsike alapítója és éveken át elnökségének is tagja volt. Ugyancsak elnökségi tagja és az utolsó években elnöke volt a B'nai B'rith-nek is. Ezek a szervezetek nagyon sokat köszönhetnek Toncsinak, aki határozott alapossággal és ugyanakkor humánus kedvességgel tartotta rendben pénzügyeiket.

Első titkára volt a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítványnak, amelynek működését felépítette és Magyarországon szokatlan hatékonysággal, és odafigyeléssel valósította meg a kárpótlási pénzek kifizetésének feltételeit.

Már most nagyon hiányzik mindenkinek, aki ismerte kedves lénye, szakszerűsége, önzetlensége. Azon kevesek közé tartozott, akinek a zsidó közélet nem saját egójának kiélési terepe volt, hanem az önzetlen segítség és szolgálat helye.

Nyugodj békében Toncsi!

A Mazsike elnöksége nevében:

Korányi László

Balla Attila

Március 4-én és 18-án CSÜTÖRTÖKÖN

FESTÉSZETET KEDVELŐK KÖRE

A MAZSIKE és a Bálint ház közös programja

Március 4. csütörtök 16 óra

Látogatás Balla Attila festőművész „Tudat terek - köztes terek" c. kiállításán.

A budapesti svéd-magyar kulturális hét keretében a *Gondolat Műhely Kht.* rendezi meg a Svédországhoz szoros szálakkal kötődő, kiváló magyar festőművész tárlatát. Balla Attila a gesztusfestészeti irányzat egyik legjelentősebb képviselője, képei az alkotó lélek víziós kivetülései. Gyönyörű, néha vad színek jellemzik az elmúlt évtizedben készült nagy méretű munkáit. A Hírlevél olvasói megismerkedhettek képelemzésével, és a színes melléklet képeslapjain láthattak ízelítőt munkáiból. A kiállítás alkalmával a Festészetet Kedvelőket maga a művész fogja kalauzolni.

Egy érdekes tapasztalat szerzésére is alkalom nyílik, mivel a látogatók megnézhetik az elmúlt évek egyik legszebb magyar könyvét: *„villanások - Balla Attila festményei"*. A könyv lapjai megelevenednek a tárlaton. Igazi műélvezet garantált a résztvevők számára.

Találkozunk a *Városvédő* Egyesület kiállító termében: VI. ker. Eötvös u. 10. I. emelet.

Részvételi díj: ingyenes

Március 18. csütörtök 16 óra

Ismerkedés a festészettel. Gyakorlati kurzus 7. foglalkozás: Rusztikus felületek.

Romvári Márton festőművész sorozata

Ez alkalommal új képet kezdünk el festeni. Rajzoljunk egy absztrakt vonalhálót, majd a papír mindkét oldalát bekenjük felhígított plextollal. Különböző anyagokat veszünk elő - textildarabok, papírdarabok, zsineg, tojáshéj -, amiket a plextol segítségével a papírra aplikálunk. A képen belül ki-ki maga dönti el, hová ragasztja a különböző nyersanyagokat. Ezután körbeülünk és megtárgyaljuk, kielemezzük az alkotásokat. A hallottakat felhasználva, olajszínek segítségével tovább folytatjuk a képeket.

Ez a módszer tovább fejleszthető, mindenkinek saját képzelete és a technika lehetőségei szabják meg a határt.

Találkozunk a *Nyitott M*űteremben a Disz tér 4-5. sz. alatt a Budai Várban.

Három foglalkozás részvételi díja: 1800 Ft. a műtermi anyagokkal együtt.

Dátum	Találkozás/költség	Program
Március 4. csütörtök 16 óra	*Városvédő Egyesület* kiállító termében: VI. ker. Eötvös u. 10. I. emelet.	Látogatás **Balla Attila** festőművész *„Tudat terek - köztes terek"* című kiállításán.
Március 18. csütörtök 16 óra	*Nyitott Műterem*, Dísz tér 4-5. a Budai Várban. *3 foglalkozás részvételi díja*: 1800 Ft. műtermi anyagokkal együtt	*Ismerkedés a festészettel.* Gyakorlati kurzus 7. foglalkozás: Rusztikus felületek. **Romvári Márton** festőművész sorozata

A festészet minden régi és új kedvelőjét szeretettel várjuk!

NÓGRÁDI PÉTER

TÁJAK

MEGHÍVJUK ÖNT

BALLA ATTILA NEMERE RÉKA KOVÁCS KEVE JÁNOS

KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÓ: 1993 NOVEMBER 19. PÉNTEK 18 ÓRAKOR
MEGTEKINTHETŐ: 1993. NOVEMBER 19-TŐL DECMBER 11-IG

CSONGRÁD GALÉRIA
(6640 CSONGRÁD, KOSSUTH TÉR 9-11. TEL.: 63 381-766/174)

NYITVA: HÉTFŐTŐL-PÉNTEKIG 10-12 ÉS 14-17 ÓRÁIG,
SZOMBATON 10-13 ÓRÁIG

Sinkovits Péter
Új Művészet
Budapest
Báthori u. 10.
1054

BALLA ATTILA NEMERE RÉKA KOVÁCS KEVE JÁNOS

TÁJAK

A VASARELY MÚZEUM MEGHÍVJA ÖNT

BALLA ATTILA

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1994. JANUÁR 20-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN 17 ÓRAKOR

MEGNYITJA:

DR. CZEIZEL ENDRE

ORVOS GENETIKUS

VASARELY MÚZEUM KAMARATEREM
BUDAPEST III., SZENTLÉLEK TÉR 6.
(ÁRPÁD HÍD ÓBUDAI HÍDFŐ)

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1994. FEBRUÁR 20-IG

Csongrád Város Önkormányzata
Tisza Szövetség
Csongrádi Alkotóház és a
Csongrád Galéria

Tisztelettel meghívja 1999. április 30-án 17 órára az

I. NEMZETKÖZI "TISZA " AKVARELL SZIMPÓZIUM szabadtéri kiállításának megnyitására

A vendégeket köszönti:
Molnár József
polgármester

A kiállítást megnyitja:
Dr. Katona Kálmán
közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter

Helyszín: Csongrád, (belváros) Öregvár utca (45-59.közötti részén)
*rossz idő esetén: a Csongrád Galériában (Csongrád, Kossuth tér 9-11. telefon: 63/ 481-034)

A szabadtéri kiállítás április 30-án 17.00-19.00 óra között,
a továbbiakban május 3-30-ig a Csongrád Galériában tekinthető meg.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik a rendezvény gondolatát felkarolták és a létrehozásában segítettek.

I. Nemzetközi "Tisza" Akvarell Szimpózium partnerei:

Csanytelek Község Önkormányzata

Lakitelek Község Önkormányzata

Tiszaalpár Község Önkormányzata

Tiszasas Község Önkormányzata

Tiszaug Község Önkormányzata

Tömörkény Község Önkormányzata

TISZA VOLÁN RT.

IDEGENFORGALMI IGAZGATÓSÁG Csongrád

GARDEN VENDÉGLŐ-Csongrád

MÉDIA-6 RÁDIÓ-Szentes

ICON REPRO-Szeged

I. Nemzetközi "Tisza" Akvarell Szimpózium szponzorai:

DÉLTÁV RT.

HUNGÁRIA BIZTOSÍTÓ RT.

KERESKEDELMI ÉS HITELBANK RT.
Szentes,Kossuth u. 17/a Tel.:63/ 312-366
Csongrád, Hunyadi tér 10-12. Tel.: 63/ 483-423

PANOL RT.

TISZA BÚTOR RT.

FABER CASTELL

BUDAI PAPÍR MANUFAKTÚRA KFT.-Budapest

ÜVEGCENTRUM-Orosháza

X-FAVORIT KFT.-Tiszaalpár

VÍZ-és KOMMUNÁLIS SZOLGÁLTATÓ KFT.

CSONGRÁDBOR KFT.

BORÁSZATI KFT.-Bokros

ASIN TRADE

I. Nemzetközi "Tisza" Akvarell Szimpózium támogatói:

Tisza Szövetség

Nemzeti Kulturális Alap

Csongrád Megyei Közgyűlés Mecenatúra Alapítványa

Csongrád Város Önkormányzata

I. Nemzetközi "Tisza" Akvarell Szimpózium rendezői:

CSONGRÁD GALÉRIA
Csongrád, Kossuth tér 9-11. Tel.: 63/ 481-034

CSONGRÁDI ALKOTÓHÁZ
Csongrád, Tanya 833. Tel/fax: 63/ 483-351

TISZA SZÖVETSÉG
Csongrád, Kossuth tér 7.

AKVARELL SZIMPÓZIUM CSONGRÁD

I. Nemzetközi "Tisza" Akvarell Szimpózium

fővédnök:
Dr. Katona Kálmán
miniszter
Közlekedési, Hírközlési és
Vízügyi
Minisztérium

védnök:
Dr. Frank János
elnök
Csongrád Megyei Közgyűlés

Kiállító művészek:

BALLA ATTILA
festőművész (Magyarország)

ESZIK ALAJOS
festőművész (Magyarország)

INCZE MÓZES
festőművész (Barót, Románia)

JELL ILDIKÓ
festőművész (Linz, Ausztria)

KARLAVARIS BOGOMIL
festőművész (Kastav, Horvátország)

KLEINHANNS GUDULA
festőművész (Linz, Ausztria)

LENNART CARLHEIM-GYLLENSKÖLD
festőművész (Stockholm, Svédország)

NAGY GÁBOR
festőművész (Magyarország)

NEMERE RÉKA
festőművész (Magyarország)

MARIJAN MAVRIĆ
festőművész (Rijeka, Horvátország)

POLGÁR CSABA
festőművész (Magyarország)

PORZSOLT BORBÁLA
festőművész (Marosvásárhely, Románia)

SZILY GÉZA
festőművész (Magyarország)

VERESS PÁL
festőművész (Kolozsvár, Románia)

WÁGNER JÁNOS
festőművész (Magyarország)

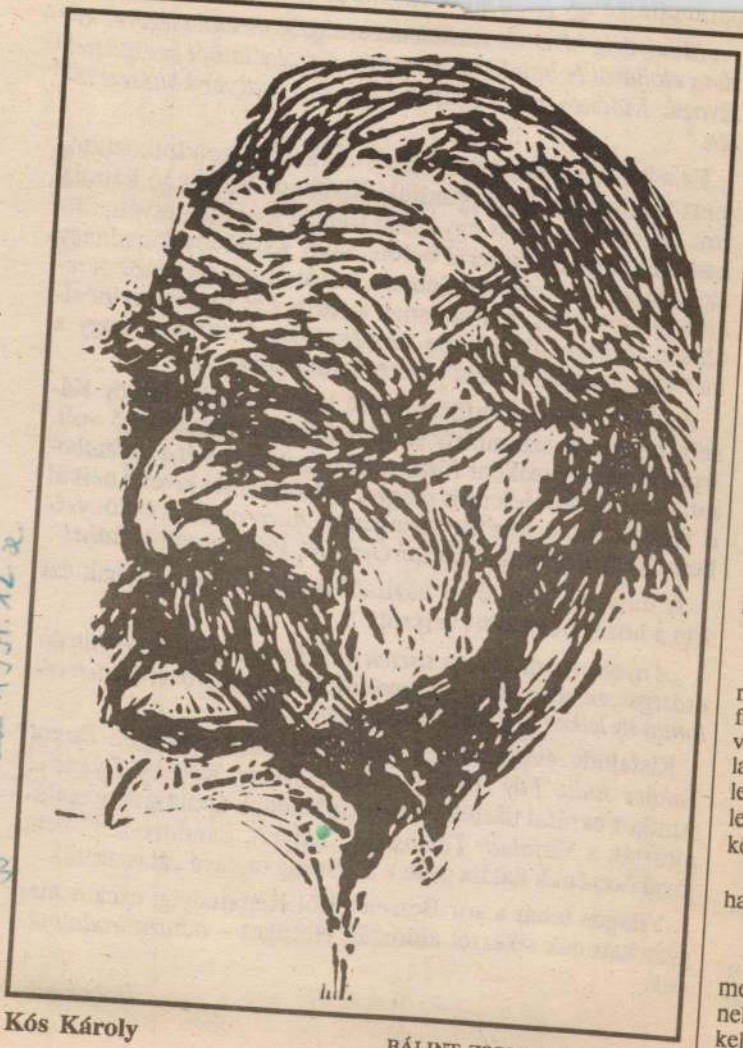

Kós Károly

BÁLINT ZSOMBOR METSZETE

BÁLINT Zsombor
Magyar Fórum 1991. 12 sz.

„Mindvégig híven és becsülettel szolgált, jellemességével kivívta elöljárói és bajtársai szeretetét. A szolgálatból becsülettel távozik. Különösen kimagaslik a rajz és a magyar költészet terén."

Ez a hivatalos szolgálati minősítés azért elgondolkoztató, mert túl azon, hogy megtudjuk: Kisfaludy Károly jó katona volt (és bátor is, mert egy ízben francia fogságba esvén, onnan megszökött), kiderül belőle, hogy Kisfaludy főhadnagy elöljárója észrevette tisztjében a festői és a *magyar költői tehetséget,* mi több, ezt fontosnak tartotta egy katonai minősítésben leszögezni. Mintha természetesnek tartaná, hogy a hadsereg magyar tisztjei egyszersmind költők is...

Amint az irodalomtörténetből köztudott: Kisfaludy Károly népszerű színműíró és kiváló irodalomszervező volt. Irodalomszervezőként *Kazinczy Ferenctől vette át a stafétabotot.* A reformkor jelentős magyar költőit szinte kivétel nélkül ő fedezte fel, ő közölte zsengéiket *Aurora* című évkönyvében: *Toldy Ferencet, Czuczor Gergelyt, Vörösmarty Mihályt!*

A huszonhárom éves házitanítónak, Vörösmartynak ezt írta a hozzá beküldött versről:

„A nyelve tiszta és szép, tisztelt hazafim, ezen nehéz pályán dicsőséget szerzend. Kevély vagyok rá, ha gyönge erővel kezdett célomat ily lelkes férfiaktól elősegíttetni látom."

Kisfaludy évkönyvének első kötetében szerepel: *Dukai Takács Judit, Fáy András, Katona József, Kölcsey Ferenc...* Amikor barátai tiszteletére és emlékének ápolására megalapították a *Kisfaludy Társaságot,* bátyját, Sándort 1842-ben, jóval öccsének halála után a Társaság tagjává választották.

Világos tehát a sor Bessenyeitől Kisfaludyig: ezek a magyar katonák sikerrel áldozták életüket – *a haza irodalmának.*

(folytatjuk)

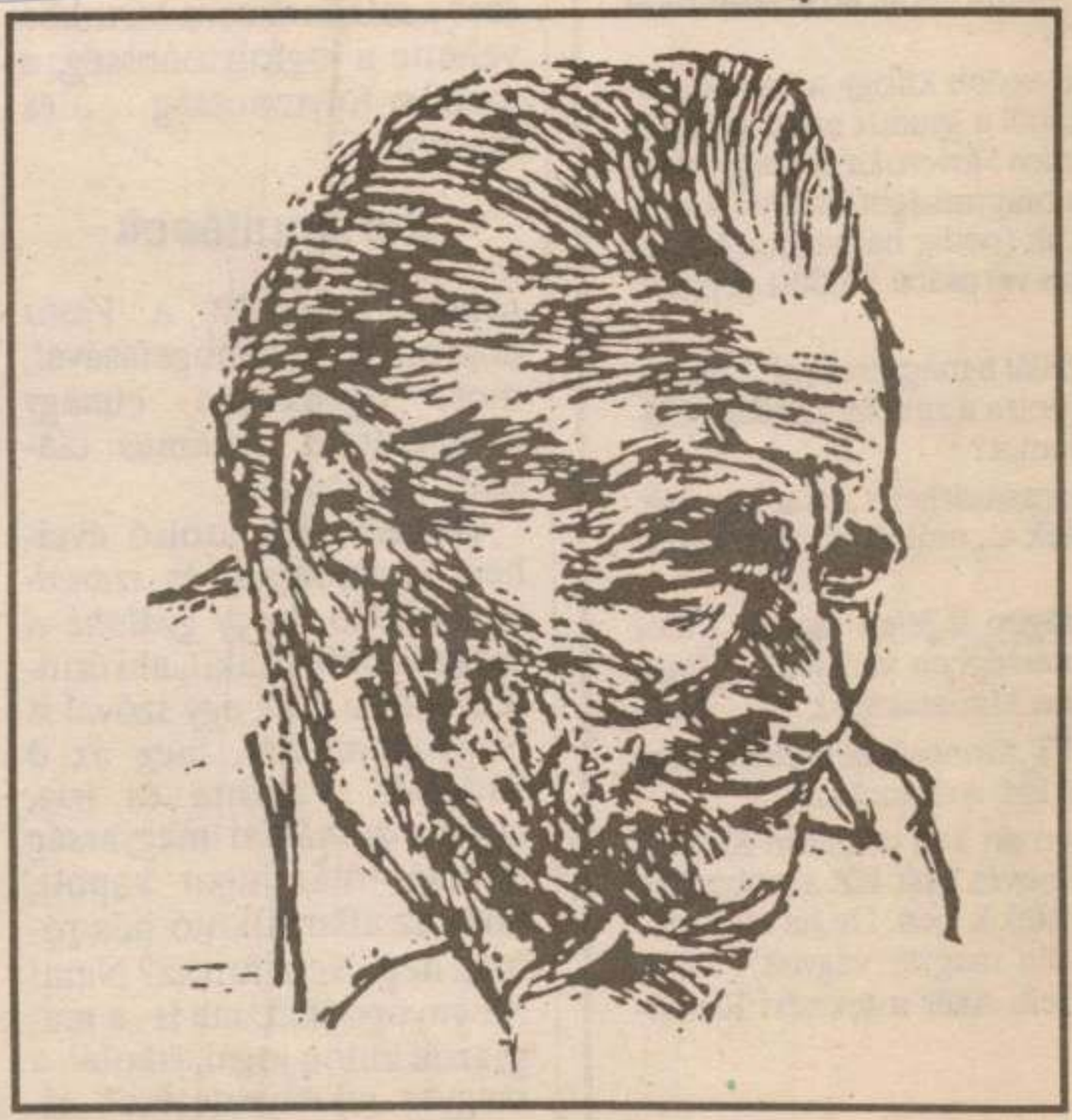

Kányádi Sándor

BÁLINT ZSOMBOR METSZETE

BÁLINT Zsombor
Magyar Fórum
1992. 12. 22.

Hell.

lőbb-utóbb kifogy a nacionaliz-
llájából a gyanús színű vérplaz-
Matica Slovenska csakúgy, mint
k a magyarságot halállal fenye-
afittik (pedig hát valljuk be, mi
lasics városába küldött géppisz-

„halál a magyarokra!"? Mi az,
yújtotta a zabolai (Erdély, Há-
nplomot?

Marosvásárhelyt most egy éve,
erték a „múlóban" lévő vatrá-

országon is jelen van (...) ide-
llenességben van jelen. Vatra
latica Madarskának is."

ITT azonosít bennünket egy
ikokkal, románokkal...

kben ott kell találnom *Konrád*
mil nevét. Hát EZ a szabadság
ad. Nekik igen. De ha csak szó-
y „én magyar vagyok", itt is,
Hell. Akár a testvéri Romá-

C. Z.

szer s mindenkorra birtokba vehette a jogfolytonosság, a szellem-folytonosság és minden

kontinuitások

román legendáit a *Vatra* közvetlen támogatásával, most egyszerűen elmegy megbékíteni *Traianus* császárt *Decebállal*...

Hírhedt volt utolsó éveiben Láncrănjan, és *szánalmas* abban, hogy *gyűlölte a magyart*, mindenkit, aki érinteni merte csak egy szóval is Nagy-Romániát, meg az ő Erdélyét. Vallotta és írta, hogy a romániai magyarság mindig több jogot kapott, mint az államalkotó hős román nép. Nem furcsa? Nem! Megnyugodhat: ma is „a magyarok külön jogai, iskolái, a magyar elkényeztetése" ellen küzdenek élő hívei.

Czegő Zoltán

17
péntek este 7 órakor

30 ÉVE A PÓDIUMON

PERÉNYI ESZTER
jubileumi hangversenye

Közreműködik:
PERÉNYI MIKLÓS - gordonka
VARGA CSILLA és VÁRJON DÉNES- zongora

MOZART: G-dúr szonáta K.301.
BACH: Adagio és fuga a g-moll szólószonátából
PETROVICS EMIL: Rapszódia szólóhegedűre
BEETHOVEN: D-dúr "Geister" trió Op.70. No.1.

Műsorvezető: NÉMETHY ATTILA

Belépés: klubtagoknak érvényes klubtagsági igazolvánnyal, vendégeknek napi tagjegy megváltásával (300,-Ft).

Két személy belépésére jogosító meghívó az irodában igényelhető.

21 Herman terem
kedd délután 6 óra

BALLA ATTILA

kiállításának megnyitója

A kiállítás támogatója:
Nemzeti Kulturális Alap
Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága

Megtekinthető:
május 15-ig, naponta 14-19 óráig
(szombat, vasárnap kivételével)

Bálint Zsombra

ROMÁNIAI MAGYAR SZÓ

SZABAD SZOMBAT

melléklet

1991 / 37. szeptember 21-22.

A GÚZS METAFIZIKÁJÁHOZ

BÁLINT ZSOMBOR pályája tulajdonképpen a marosvásárhelyi Művészeti Középiskolában kezdődött. A „feltöltődés évei" gyorsan elszállnak, következik Kolozsvár, nevezetesen a Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola, ahol 1971-ben diplomázik. Annyi „nehéz esztendő" után végül is Budapesten köt ki, ahol úgy tűnik, otthonra talált.

Különös érzékenységgel megáldott/ megvert festőként éli s komponálja újra a létezés metaforáit. Hol az egyensúlyát vesztett világ „plazmakilövelléseire", hol a sorsától gúzsba kötött ember groteszk, kevés eséllyel kecsegtető csatájára figyel. Erőteljes formákban, de sallangmentesen komponál. Mintha fegyelme az átélt feszültségekkel, a történni képes dolgok súlyával egyenes arányban növekedne. (Barabás Zoltán).

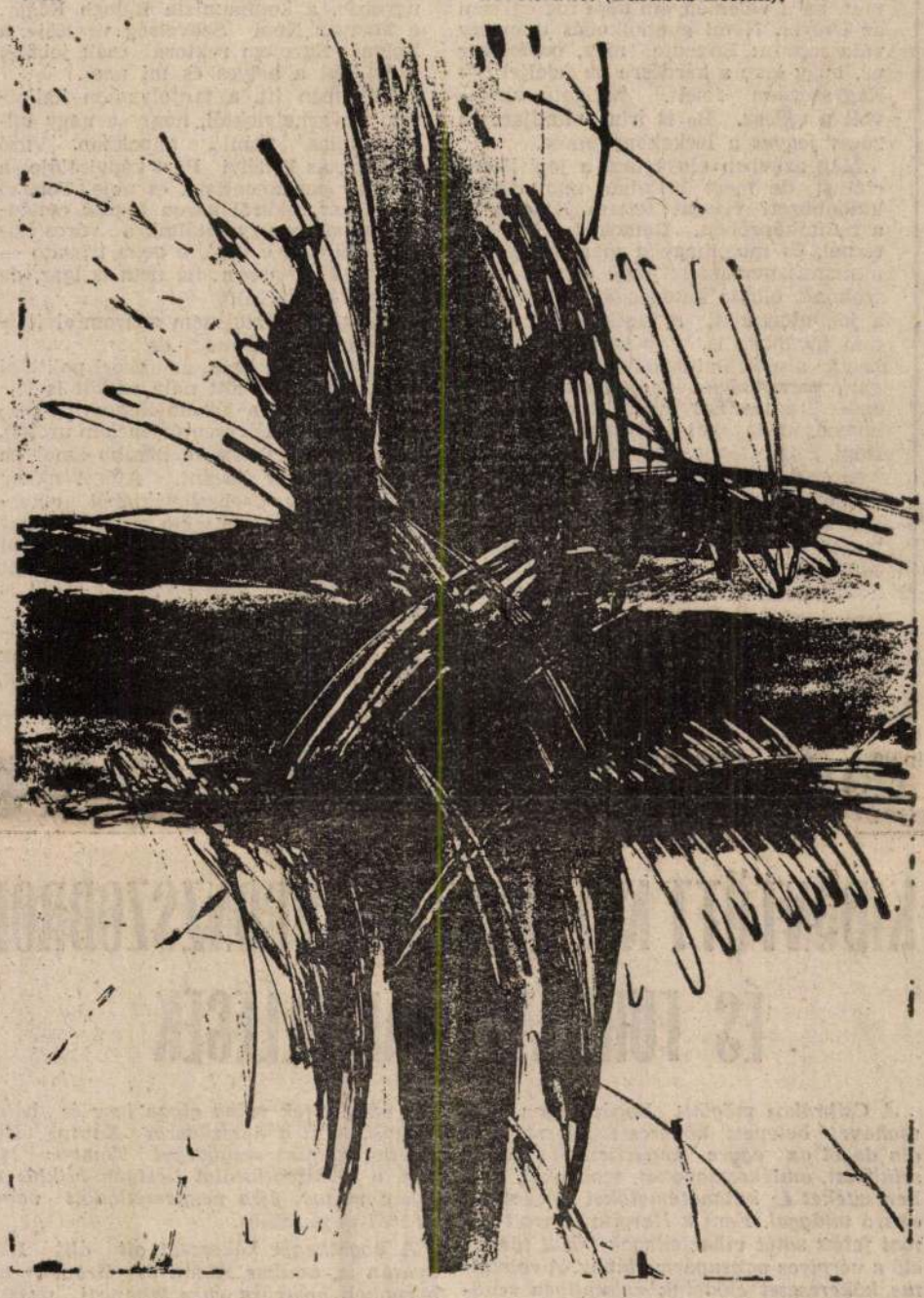

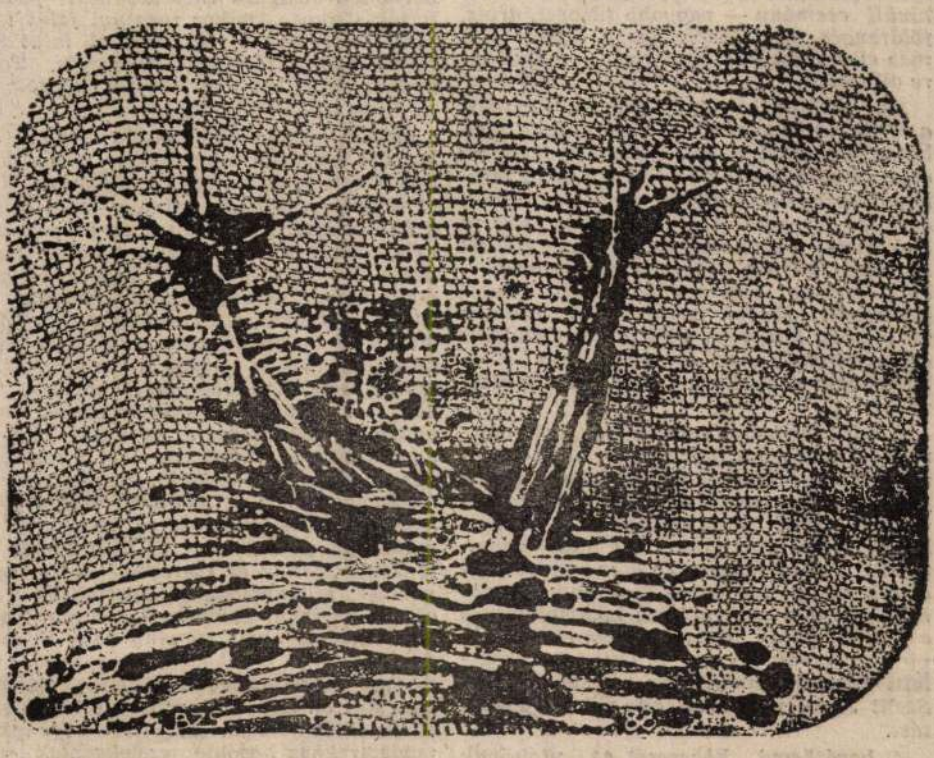

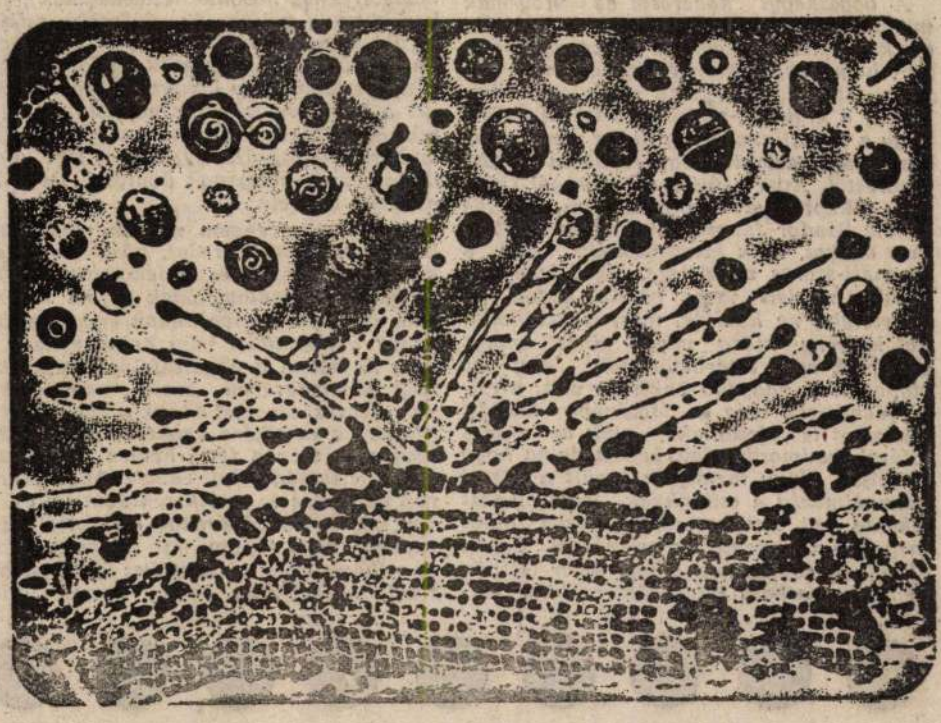

MIT CSINÁL A HOLLÓ NA

Mint vidéki szerény nyugdíjas értelmiségi, figyelemmel kisérem a Romániai Magyar Szóban megjelent írásokat (már azokban a számokban, melyeket a posta kézbesített). Meggyőződésem, hogy az adott körülmények között ennél jobb, tárgyilagosabb napilapot szerkeszteni, írni nem lehet. Különösen dicséretesnek találom, hogy helyet adnak a lapban a legkülönfélébb véleményeknek, állásfoglalásoknak a múlt és a jelen idő eseményeivel kapcsolatban. Úgy vélem, ilyen vonatkozásban el kell mondanom néhány élményemet és észrevételemet a lapban időnként felbukkanó, múltbeli személyiségek rehabilitálási kísérleteiről. Engedtessék meg, hogy a pozitív értékelések, dicséretek és az ezekkel ellentétes vélemények mellett megkíséreljek hozzájárulni a manapság divatos **Ki, kicsoda?** — kérdés megfejtéséhez...

1946 februárjában érkeztem haza angol fogságból, Ausztriából és hozzáláttam a Bolyai Egyetem jogi karán a hadi események miatt elmaradt vizsgáim letételéhez. Tudományos szocializmusból vizsgáztam Jordáky Lajos professzornál, miután alaposan áttanulmányoztam Max Beer könyvét a szocializmusról. A két első kérdésre kielégítően feleltem, harmadiknak pedig azt a kérdést kaptam, hogy mi a véleményem, mi lehetne a helyes megoldása Erdély sorsának (akkor folytak a béketárgyalások Párizsban!),

Most légy okos, Domokos! Tájékozódva akkor még nem igen voltam sem a politikáról, sem a professzor úr kivoltáról, bizony alaposan elronthatom a dolgomat, ha a véleményem nem fog egyezni az övével. Némi gondolkodás után így válaszoltam: Engedje meg, professzor úr, hogy erre a kérdésre ne feleljek. — Nagyszerűen felelt, hallgató úr — volt a válasz. Be is írta mindjárt a 20-as jegyet a leckekönyvembe.

Még azévben elnyertem a jogi licenciátust, de mert 1943-ban már tanítói különbözeti vizsgát tettem Kolozsvárt a tanítóképzőben, Domokos Pál Péternél, és mivelhogy a marxizmus—leninizmus nem nagy jövőt ígért a jogászoknak, elhaló kategóriának minősítve a jogtudományt, a tanügyben maradtam továbbra is. Így kerültem 1949-ben az alsósófalvi iskolához. Itt, az igazgató parancsára vasárnaponként az egész tantestület házról házra járva igyekezett tagokat toborozni a Magyar Népi Szövetségbe. Egy fiatal tanítónő kíséretében bekopogtam egyik házhoz. Szegényes, nyomorúságos kép fogadott. Egy férfi a szoba egyik sarkában a bankli mellett ülve lábbeliket foltozott. Elmondtam neki jövetelünk célját és a kapott kioktatás nyomán dicsérgettem a pártot és a kormányt, de legfőképpen a nagy Szovjetuniót, a szocializmus és a kommunizmus hatalmas megvalósításait, ecsetelve számunkra is a boldog jövőt. A férfi nagy figyelemmel hallgatta, majd megkérdezte hogy befejeztem-e a mondókámat, aztán így szólt: Menjenek maguk az.. Nekem mondják ezt, aki most érkezet haza a paradicsomból! Úgy fel vol dühödve, hogy hanyatt-homlok mene kültünk kifelé, nehogy utánunk vágj a kalapácsot. A tanítónővel megegyez tem, ne szóljunk erről az esetről sen kinek, nehogy a szegény suszter meg igya a levét.

1950-ben egy hónapos ún. I.C.D.-(Indrumarea corpului didactic — irá nyító tanfolyam a tantestület számár vettem részt. A tanfolyam vezetője Vá róné Tomori Viola, a tanítóképző igaz gatója volt. Minden reggel, a szemináriumok kezdete előtt a tornaterembe a kb. 100 főnyi résztvevő előtt általá nos nevelő szónoklatot tartott. Egyik reggel alaposan legorombított minket azért, hogy a nőknek kezét csókolomot köszönünk. Micsoda kispolgári csökevény, azt áruljuk el vele, hogy nem értjük meg az idők szavát, nem vagyunk eléggé fejlődőképesek stb.

De mit ad Isten? Kitódulunk a teremből az udvarra, a tömeg közepén az igazgatónővel. Szembe jön velünk az utcáról Balogh Edgár másod- vagy harmadmagával és távolról kiabál Váróénának: Áá! Kezét csókolom, kezét csókolom, Viola! Milyen régóta nem találkoztunk!

Váróné vörös képe még jobban kivörösödött, mi pedig szétrebbentünk, mert a röhögés fojtogatott. Azután is kezét csókolommal köszöntünk, mert ugyebár, a kommunista Balogh Edgár, a Magyar Népi Szövetség vezetője, a Bolyai Egyetem rektora csak jobban tudja, mi a helyes és mi nem.

Különben itt, a tanfolyamon hallottam udvarhelyiektől, hogy a nagy felszabadulás utáni napokban Váró György, az Erdélyi Párt képviselője a magyar parlamentben, és neje, Tomori Viola két felőlről karon fogták cselédleányukat és úgy sétáltak a város között! (Si non e vero, e bene trovato — szabad fordításban: ha nem is igaz, de jól van kitalálva).

Balogh Edgártól nem akarom elvitatni bizonyos érdemeit, de...

A Bolyai Egyetem, az akkori politikai körülmények között nála nélkül is létrejött volna. Ha jól emlékszem az eseményekre és helyesen értékelem azokat, Balogh Edgár részéről inkább amolyan hatalomátvétel történt. Amint akkor mondogattuk, Csehszlovákiából elkergették kommunista volta miatt és hazajött minket boldogítani. Elvtársaiból egyetemi professzorokat, dékánokat csinált, igaz, a nem elvtársak közül is megtűrt egyeseket egy ideig.

Ami pedig a Magyar Népi Szövetséget illeti, bizony sokan igazat adtunk Iuliu Maniu Dreptatea c. napilapjának,

KIDÖNTÖTT KŐKERESZTEK, BRONZSZOBROK ÉS FURCSA VIHARFELLEGEK

A Csíkrákos mögötti Bogáthegyen egy mohával belepett kőkereszt évszázadok óta dacol az egyre kegyetlenebbé váló, sziklákat, emlékoszlopokat, szobrokat, kőkereszteket és katonatemetőket eltüntetni akaró világgal. Fent a Hargita letarolt ormai felett sötét viharfellegek közül törnek elő a vérpiros napsugárnyalábok. A robusztus kőkeresztet elődeink valamilyen rendkivüli esemény — nagyobb tűzvész, árvíz, földrengés, pestis, tatár, török, labanc és más ellenséges had betörése... — emlékére állitották.

1661 októberében is ott állhatott, amikor a török szultánnal ujjat húzó csíkiak igen bátor főkapitányukkal, Petki Istvánnal az élen szembe mertek szállni a Csíkot lerohanni szándékozó, közel százezres török és tatár sereggel. A szultán meg akarta leckéztetni a csíkiakat és beváltani Hadzsi Musztafa bégnek 1659-ben a marosvásárhelyi székely országgyűlésen tett fenyegetőzéseit: „Maguk pedig csíki uramék ne mindég húzzanak ujjat az én hatalmas császárommal, mert azt érik, hogy sütőkemencéik nagyobbak lesznek a házaiknál!"

A csíki fegyveres sereg a Nagyerdő alatti erdei tisztásnál gyülekezett, hogy megütközzön a pogányokkal, de sajnos árulás folytán a pogányoknak sikerült megkerülni a csíkiak erődítményeit és hadállásait. Több mint húsz csíki falut raboltak ki, égettek fel és több ezer embert hurcoltak messzi idegenbe. Az elhamvadt faházak helyén csak néhány kőtemplom és a sütőkemencék jelezték a nemrégen még virágzó falvak helyét. A Csíkdelne melletti Tordátfalvának csak az úgynevezett Szent János temploma élte túl a pusztítást.

A bogáthegyi kőkereszt az utolsónak mondott tatárbetöréskor is ott állt talán, amikor néhány felelőtlen és kapzsi főember, hogy megspóroljon egy-két havi hópénzt, 1694 februárjában őrizetlenül hagyatta a Gyimesi-szorost, arra gondolva, hogy a szokatlanul nagy hideg miatt nemigen kell tartaniuk egy esetleges tatárbetöréstől. Apor István, aki 1693-tól Csikszék főkapitánya még januárban Bécsbe küldte Sándor Jánost, Csató Jánost és Tamás deákot, akik kieszközölték, hogy a Gyimesi-szoros védelmére, „1694 telére a Csikba rendelt négy német kompániát kvártélyba ne küldjék, mert a szokatlanul kemény hideg miatt nincs amiért tartaniok egy tatárbetöréstől". Ami az előbbinél is nagyobb baklövés volt: a csiki főemberek még a Moldvába küldött kémeiket is „elcsapták", akik az ottani tatárok hadmozdulatait kellett volna hogy figyeljék. Hogy mennyibe került a fenti könnyelműség a csíkiaknak, erről sokat lehetne írni. Amit viszont nehezen értek meg, miért hallgatott a csíkrákosi Cserei Mihály történész nagybátyja Apor István néhány vitatható intézkedéséről. Ha akkor nem lettek volna olyan igaz és bátor férfiak, mint a hosszúaszói Xantus Keresztes, a csíkszentgyörgyi Tompos István, a csíkszentkirályi Lestyán Miklós és sokan mások, újra megismétlődött volna az 1661-es pusztítás.

A bogáthegyi kőkereszt ott állt 170[illegible] nyarán is, amikor Akton és Graven tá bornokok bosszúra éhes labancai pusztí tották Csíkot. Amikor tucatnyi falut tün tettek el örökre a föld színéről, mint Kö rösményfalva, Monyasd, Rakottyás, Tom pád és tizedelték meg a bátor asszonyai ról híres Csikszentgyörgyöt.

Sajnos, kevés a papír ahhoz, hogy a Csí kot ért csapások mindegyikét felsorolhas suk. Mégis vennem kell dióhéjban az 1950 es évek eseményeit. Miután elhurcoltá a kulákoknak nevezetteket és a papokat és elszedték az emberektől a két világé gés után még megmaradt ingó és ingat lan javaikat, mindenekelőtt kevéske é silány földjeiket, igen ravasz tervet dol goztak ki az anyanyelvű iskolák és egy házi tevékenység elsorvasztására és meg szüntetésére, a kisebb, majd nagyobb fal vak és 1985 után a „nem kívánatos mű emlékek" eltüntetésére, az itteni ifjúsá eltávolítására. Amint egy 1990. szeptem ber 21-i újságból kitűnik, csupán Hargit megyében 222 „más hadsereg katonáival kapcsolatos emlékművet és katonatemető javasoltak „kimúlásra" és még 24-nek feliratát „vették és cserélték" le az úgy nevezett különbizottság specialistái. A akkori hírközlő szervek, így a tévé ser kardoskodott olyan törvény vagy intézke dés hozatala érdekében, mely némi vé delmet biztosított volna a fenti, Európá ban alig előforduló barbár cselekedete ellen. Ilyen jellegű, szerintem pogányko módszerekhez hasonló cselekedetek má korábban is voltak. Az idősebb csíkia még jól emlékeznek az 1960-as évek ele jén Csíksomlyón kidöntött kőoszlopokra emlékoszlopokra és kőkeresztekre, amelye ket a búcsúkra járó zarándokok emeltet tek. És emlékeznek a kolozsvári Donáth szobor letaglózására is, amelyet mint mon dották, ittas huligánok döntötték le a 70 es évek vége felé.

Ami viszont engem nagyon megbotrán koztatott: a csíkszeredai, közel száz sí követ, kőkeresztet és emlékoszlopot „ta talmazó" katonatemetőnek a föld színér való eltörlése, illetve annak egy „mode nebb" emlékművel való helyettesítése, e nem különben a Szamosfalva határába 1869 novemberében emelt emlékoszlop nak a sorsa, amelyet annak a két csíki fi fiúnak az emlékére emeltek, akiket 184 november 9-én a fenti helyen akasztotta fel. A csíkmadéfalvi Tamás András hon véd alezredes és a csíkszentdomokosi Sán dor László honvédőrnagy emlékoszlopár van szó. Nem tudom, mit árthattam é és néhány csíki az illetékes elvtársakna azzal, ha egy-két évben egyszer, am

Bálint Lőrinc
Balku

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPÍRÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ
(Veszprém)

1971 JÚN 1 3

Bolint Zsurse

A hamarosti balatonfüredi tárlatra
kiállít

Balogh Elemér: A műkeszet előszobájaban
Napló, Keszpém 1964. aug. 23

MDK

Bálint Valentin festő

1530. Perner Kristóf császári hadvezér sirdiszitését készitette.

Henszhmann J.: Lőcsének régiségei. Bp. 1878. XIV.l.

Bálintffy András

Kassa, templ. zászló, 1729

T ört. Tár, 1900, 155

Balinthy

megirva

(Balintffy) András

asztalos ckmester

1710. Kassa

– 1715

l.

Wickpestis

30. l.

Wick Rozália

89. l.

arczk.)

Szoliman. budai pasa (II. 139.

BÁLINTFFY PÉTER
restaurátor

Nagykanizsa
Középkori temp.
TKM 272

Bálinth József MDK

Részlet a régi Kolozsvárból I-III. vizf.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

M.D.K.

Bálinth József, építész

tervét a budapesti krematórium-pályázaton megvették

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1916. évf. 17. sz.
101-102. old. 16-17. á

MDK

Bálinth József

A bpesti krematorium tervpályázata, repr.

A budapesti krematorium pályázat. Épitő Ipar Épitő Müvészet 1916.ápr.23.

1o2,1o3.l.

Bálinth József MDK

Somogymegyei lakóház, vizf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Bálint József

Somogyvegyvári lakóház, vízi.

MDK

Bálinth S.E.

Szobabelső, szin.rajz

KMTárs kiáll. 1941. dec. Műcs. 2 1. 1.

BALI PAP Ferenc

kormány így akarja lehetetlen helyzetbe hozni és megbuktatni az ellenzéki önkormányzatokat."

„Az ellenzéki önkormányzatok úgy akarják megbuktatni a kormányt, hogy nem fizetik ki a béremelést, s a felelősséget a kormányra háritják. Vagy: kifizetik, s aztán becsukják az intézményeket, mondván, a kormány nem ad elég pénzt a működtetésükre."

„A kormány így akarja rávenni az önkormányzatokat arra, hogy ők vegyenek föl kölcsönöket, s ne az államadósság növekedjék."

Az eredeti kérdés, az oktatás helyzete gyorsan elfelejtődik a nagy csatározások közepette.

●

Balassagyarmaton hónapok óta borzolja a kedélyeket a béremelés ügye. Éjszakába nyúló önkormányzati üléseken, a sajtóban és levelezésekben zajlanak az ütközetek. A megyei napilap már októberben felvetette és „helyére tette" a témát egy rövid, velős cikkben, melynek címe Tan(ári)mese, felcíme: *Már megint keveslik a fizetésüket.* Minden megjegyzés, kommentár nélkül jelent meg, imigyen:

„Nemrégiben fejeztem be tanulmányaimat, így még melegen él bennem az iskolánk légköre. Tanáraimat nem éreztem különösebben túlterheltnek iskolában végzett munkájuk alapján. Meglepve hal-

Balipap Ferenc: Samu Géza emlékére

mal vagy fordítva.

Ha valaki a történelemre hivatkozik, mindig eszembe jutnak Paul Valéry szavai: *„A történelem az emberi értelem legveszélyesebb terméke. Mámorossá teszi a népeket, hamis emlékeket támaszt bennük, túlzóvá teszi válaszaikat, a nagyság és üldözés őrjöngéséhez vezet, keserűvé, fensőbbségessé, elviselhetetlenné, beképzeltté és dicsekvővé tesz nemzeteket."*

Jól tudjuk, hogy az emberi lényeket, fiatal koruktól fogva a Valéry-féle „veszélyes termékkel" táplálják. Még mielőtt képesek lennének megérteni a környező világot, színes szemüveget raknak ránk, amelyen át a magunk országának történelmében minden vonzóbbá, nemesebbé és dicséretesebbé válik. E színes üvegen keresztül nézve történelmünk mindig dicsőséges, győzelmeink dicsőségesek, még a vereségeink is dicsőségesek. Egy Voltaire parafrázissal: mindig arra tanítanak, hogy a hazák legjobbikában élünk. Ha egy nemzet írja a saját önéletrajzát, abban alig jut hely a kritikai kétségnek és az érdemekkel való dicsekvésnek alig van határa. Minden nemzet hajlamos az öndicsőítésre a történelem iskolakönyveiben.

Most, hogy a kommunizmus összeomlott Európának ezen a részén, nemcsak a történelem éledt

S amikor a tömegtájékoztatás, a sajtó, a rádió, a televízió, amint azt ma tapasztaljuk Jugoszláviában, a nacionalista bürokraták készséges eszközévé válik, az eredmény katasztrofális. Úgy tetszik, a totalitariánus kommunizmus helyét a totalitáriánus nacionalizmus vette át. A kölcsönös gyűlölet példátlan mértékben felgyülemlett, annyira, hogy az ország két fő nemzetének viszonyára a mai helyzetben teljességgel illik Sartre meghatározása: L'enfer — c'est les autres!" Vagy ahogy egyik legnagyobb írónk, Krleža megfogalmazta: *„A Balkán kocsmában minden fényt kioltanak!"*. És az embernek óhatatlanul eszébe jut Franz Grillparzer régi mondása: „Von der Humanität zur Bestialität."

Nem siralmas látnunk, hogy valóságunk fényévekre van Montesquieu gondolkodásától? Több mint két évszázada Montesquieu azt mondta: *„Ha tudnám, hogy ami a nemzetemnek hasznos, az ártalmas egy másik nemzetnek, nem javasolnám az uralkodómnak, azért mert előbb ember vagyok s csak azután francia és azért, mert óhatatlanul ember vagyok, francia azonban csak véletlenszerűen."*

Az emberek lelke és elméje felakad a korai gyerekkortól kezdve a faji, etnikai és nemzeti sztereotípiák hálójában s így más emberi

De amikor még számos író is prédájául esik a türelmetlenségnek, mint ahogy ez Jugoszláviában történik most, akkor a kollektív gyűlölet farkasa csakugyan ott van az ajtó előtt. S amikor némelyik ilyen író történetesen a PEN tagja, akkor emlékeztetnünk kell őket arra, hogy besározzák saját aláírásukat, amellyel elfogadják a PEN Chartáját, mert az félreérthetetlenül kimondja: „A PEN tagjai mindenkor minden befolyásukat latba vetik a népek egymás közötti megértése és egymás kölcsönös tiszteletben tartása érdekében, és *vállalják, hogy megtesznek minden tőlük telhetőt a fajok, osztályok és népek közötti gyűlölet kiküszöbölésére."*

Ha ragaszkodunk a PEN Charta szavaihoz és szelleméhez, segíthetünk megakadályozni mértéktelen használatát a Paul Valéry által leírt veszélyes mákonynak, amely oly sokszor változtatta pokollá a történelmet másoknak — és magunknak is.

Befejezésül hadd idézzem fel egy nagy író szavait, azét, aki először villantotta fel a *Weltliteratur* gondolatát. Goethéről beszélek persze. Azt mondja a „Beszélgetések Eckkermannal" egyik passzusában: *„Egészben véve a nemzeti gyűlölet sajátos. Az ember ott találja a legerősebbnek és legerőszakosabbnak, ahol a kultúra a legalacsonyabb fokon áll."*

Fordította Szász Imre

Balithy András asztalos

MDK

kassai céhmester 1715-ben

Wlok B: A kassai szt.Rozália-kápolna története.
Kosice 1935. 89.l.

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 NOV 28.
ZALAI HÍRLAP
Bálits Kálmán

1021

n ha munka-
mosan állido-
tkezőt ajánl-
mla nélküli
kkal érintsük
. maid eresz-
váltakozva is-

masszírozzuk
küvelykujjtól
masszírozzuk
smételjük.

Tegnap
mogyi–
dezték
rém é
súlyem
nál kis
a lepl

(Décsy László felvétele)

Bàlits Kálmán

amatőr festő

Ziállítása az S. Tel Ferenc Olajipari Mürelődési Házban.

Szelestey László
ajánl

Zalai Hírlap
1980 dec. 3.

Bálits Kálmán, pedagógus képzőművész

A zalai pedagógus képzőművészek idei tárlata megnyílt a Megyei Műv. Központban melyen szerepel a művész egyszeges kollekciója.

T. A.: Egy kulturált kiállítás.
Zalai Hírlap, 1977. okt. 1.

megirva

Bálinth József

épitész

A budapesti krematorium terv. Meg-
vett terv. Homlokzat és alapraj.

Repr.

Épitő Ipar – Épitő Müvészet. 1916. – ápr. –

23. (A budapesti krematorium pályázat.)

Dou (Dow).

ugyanott 1675 február 9-én.

rdult öreg nő, a ki ölben
szundikál. Arcza, homloka
rém fejdíszét lekötő rojtos
ra omlanak, csipkével sze-
derékon megkötött ruhája
e bő ujjú. Övje és felső
tér szürke.

— Lelt. sz. 4307. — Becs-
fy János hagyománya 1907
átvételre és az átvétel
lásd a 4203 lelt. számnál.
n (453–913).
ok a Szépműv. Múzeumban.
anyja.
kozó egyéb adatok és pedig:
. pag. 62. N° 64). *G. Dow:*
m gepressten vergoldeten
reibzimmer);
–908. pag. 14. N° 9). *G.*
it, im Goldrahmen, gekauft
29 breit (Schreibcabinet);
(1893–912. N° I: 104).
szony;
–912. N° I: 106). *Gerard*
a, 43·5 : 31·3 cm.

III.
915 (4307).
973 (39).
106 (1005)

Bálinth József

epitész

Bpest.

Műcsarnok

Somogy megyei lakóház, vízf.

1913-14 tétő

+ 1914 tanonyi

A magyar Építő és ipár-
műcsarnoki Rajzolok Orsz.
Egyesületének választmá-
nyi tagja volt.

x Részleta régi Kolozsvár-
bol I-III. vízf.

174

Bálint József

épitész

megvétel

l. magyar épitőművészet

megvétel

MÉ. 1916. 7-8 sz.

16, 17. l. 32. l.

Abrakkal.

Könyvtáramban

és MOB kat.

A székesfőváros Krematorium szerepaljázata.

EVOESZKOZOJAR KÖNYVTÁR
VE ZÉRKÉPVISELŐJE
FUGEN FLODENTHAL

Áruraktárai a vasut mellett.

Bank és Takarékpénztár r
megyei Takarékpénztár r
Sz.-Kereszturon, Szászrége
Szászrégenben és Népbar

Minden bankügyletet

Zongorakészitő és hangoló

JOAN GÖTZL

P. MIHAI VITEAZUL 32.

Erdély magyar művészetét
ki a „Művészeti Szalon"-ra

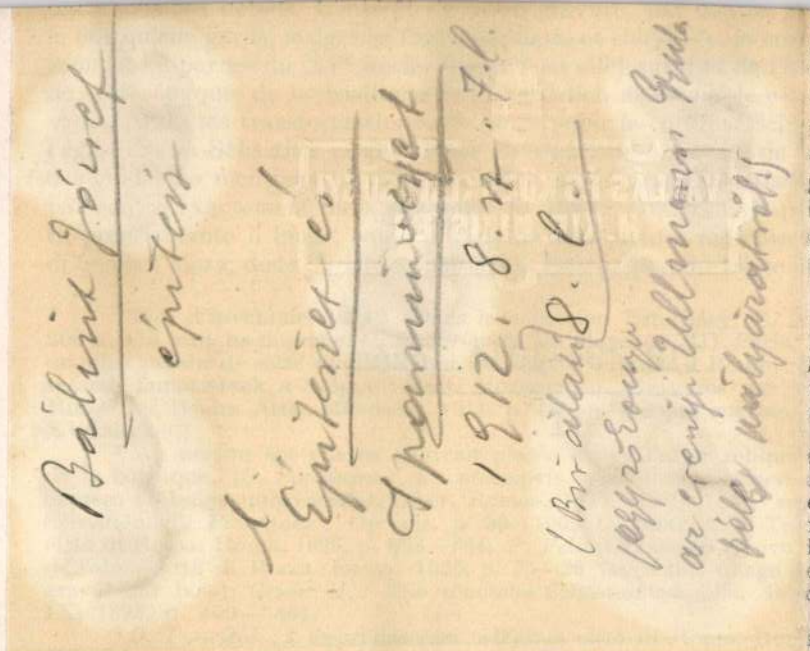

position de peintures
ménagement intérieur
i de la chapelle Quo
on Borghèse en 1612
asilique. Les auteurs
ques. Panciroli décrit
le Quo vadis[3]: „Qvi
na sopra della porta
i prigione con l'aiuto

. 35, 7). Dimensions:
1907. Nr. 10 719. (Elle
ibl.: *S. Meller:* XV.
ois du XVe siècle au
romaine de la fin du

rum" situé au milieu
ibusq; basilicis, quas
et de l'église Saint-
ori nascosti dell'alma
lelle cose maravigliose
e l'ancienne basilique
ische Quertalschrift.

a, 1660, p. 547—548;
tione").

le fedeli, giunto à questo luogo, e riconoscendo Christo, li dimandò, *Domine, quo vadis*, et egli li rispose, *Vado Romam iterum crucifigi*, e detto questo sparue, lasciando li segni delle sue sante pedate sopra d'una pietra, che fin'al giorno d'hoggi si conserua nella vicina Chiesa di s. Sebastiano, di cui questa è membro." La fresque située au dessus de la porche principale représentait la même scène que notre estampe et, selon la description, les phrases y figuraient dans une forme analogue à celle de la gravure. Plus tard, en 1637, le cardinal François Barberini lui fit construire une nouvelle façalde et c'est probablement alors que fut détruite la fresque originale.

Dans la basilique, le sépulcre du patron se trouvait dans une chapele séparée, dans une „arca" en marbre consacrée par le pape Honorius III (1218). C'était en même temps „l'altar s. Sebastiani".[4] Mais ici il ne pouvait y avoir de peinture d'autel justement à cause de „l'arca". Cette chapelle se trouvait située à un niveau plus bas que celui de l'église proprement dite et c'est là que donnait l'entrée des catacombes. C'est sur l'un de ses murs ou peut-être dans la nef de l'église, sur son côté, que devait se trouver la fresque que reproduit notre gravure. On y voit même le donateur dans la personne d'un moine agenouillé. Comme c'est l'ordre de Citeaux[5] qui prenait soin de la basilique depuis le XIIe siècle et qu'il en était encore ainsi au XVe, le donateur agenouillé ne pouvait être qu'un cistercien fervent, mécène de l'église, peut-être un abbé de l'ordre. En 1612 Scipion Borghèse fit transférer le sépulcre, c'est-

[4] *Panvinio :* Op. cit. p. 97—100; *Panciroli :* Op. cit. 1625, p. 663 („in vna grand'arca di marmo, che seruiua d'altare, lo pose all'entrare della chiesa à mano sinistra in vn spatio profondo auanti d'vna porta, per la quale s'entraua nel cimiterio").

[5] *Panvinio :* Op. cit. p. 100; *Panciroli :* Op. cit. 1625, p. 663.

Bálint József

épitész

l.

Épitészet és Ipar-

szinvészet

1914. maj

5, 6. l.

8, 9 l.

(Birálati jegyzőkönyvel

1914. évi Ullmann

pályazatos

Vadászkastely pályá-

tervevel II. díjal

1914. a Kis Gerafélé pályazatos

I. díj

Készült 1630 körül. Lepold Antal ajándéka, 1941.
Lepold Katalogus, 186. sz.

BURSA,

piros bársonyból, ovális és leveles aranyhímzéssel, arany paszománttal és csipkével szegve, alul két, ent egy zárófedővel.
Mag. 19 cm.
Magyar munka 1650 körül.
Pázmány prímás tulajdonából.
Lepold: Adatok 23. l. — Lepold Katalógus 229. sz.

Tisztelettel meghívom Önt a VÁRFOK GALÉRIÁBA
1999. január 14-én, csütörtökön 18 órától 20 óráig

VÁR 14 FOK
GALÉRIA
Budapest ✦ Hungary

ANDRAS J. BALITY (USA)

kiállításának megnyitójára.

A kiállítás 1999. február 13-ig tart nyitva, keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

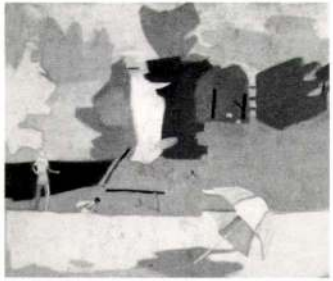

VÁRFOK GALÉRIA
H–1012 Budapest, Várfok u. 14. Tel./Fax: 213-5155
E-mail: szalokyk@mail.matav.hu
http://www.datanet.hu/artnet/artnet/varfok
Szalóky Károly

/Támogatók: ALLEGRO, ÁLLAMI NYOMDA RT., BUDAPEST BORTÁRSASÁG/

ANDRAS J. BALITY

BALITY, ANDRÁS ?

Népszava információ: új tárlatok a Várfok galériákban

Népszava 1999 január 14

György, illetve Mindenszentek utcában emlegetik azt a bu
részén), amelyet az 1390-es években Kanizsai Miklós
pálosoknak adományozott. Ennek a háznak a bérlője 144
két éven belüli helyreállítására is kötelezték. Ugyancsak K
meg a domonkosok Szent Miklós-temploma közelében, a r
gazdag olasz bankároké volt. A régebbi tulajdonos Padova
ház ugyancsak a pálosok birtokába került. E ház szomszéd
kívül levővel együtt Kont Miklós nádor végrendelete ú
kolostor. Ezeknél is világosabban mutat rá a közeli Vörös
adományozás indítékaira, mind a feltörekvő arisztokratál
régi budai patríciusok birtokolta házat Wulfing László ö
akit Zsigmond hívei hamarosan, 1397-ben meggyilkolta
kolostorába lépett, s akinek hozományából a nádor 133
hagyta. Ugyanakkor a király Cillei Hermannak adományo

Nagyszeben, alaprajz, 1:5000 (Niedermeier 1979 nyomán)
1. plébániatemplom 2. Szent Jakab-kápolna 3. kápolna maradványai 4
minorita kolostor 6. az egykori klarissza kolostor maradványai 7. orsol
kolostor — egykori dominikánus apácakolostor 9. egykori ispotály 10.
kápolna maradványai

Tisztelettel meghívom Önt az XO Galériába,
2002. július 4-én, csütörtökön 18 és 20 óra között

ANDRÁS J. BÁLITY

sugallatok c. kiállításának megnyitójára.

A kiállítás 2002. július 20-ig tart nyitva,
keddtől szombatig 11 és 18 óra között.
Vasárnap és hétfőn zárva.
Nyári szünet: július 20 - szeptember 12.

Spiritusz Galéria:
válogatás a galériához tartozó művészek munkáiból
Előzetes bejelentkezés alapján látogatható!

VÁRFOK GALÉRIA

XO GALÉRIA

XO GALÉRIA
1012 Budapest, Várfok u. 11.
Tel./fax: 213 51 55, 214 0373
489 3920, 489 3921
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
www.varfok-galeria.hu
Szalóky Károly

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt., ,
Budapest Bortársaság,
RÉM Kreatív Csoport

ANDRÁS J. BÁLITY

BÁLITY ANDRÁS

Sugallatok
Bálity András uj festményei

Intimations
New Paintings by Andras Bality

Sugallatok
Július 4 – Július 21, 2002
XO Galéria
11 Várfok Utca
Budapest, Hungary
www.varfok-galeria.hu
Telefon: 36 1 213 5155

Intimations
October 4 – 26, 2002
1708 Gallery
319 West Broad Street
Richmond, Virginia 23219
USA
www.1708gallery.org
Telephone: 804 643 1708

A világban mindennek a jóléte egy bizonyos fokig attól függ, hogy mindenegyes személy mennyivel járul hozzá vagy mennyit von el belöle.

Huston Smith

Az Emberiség Vallásai

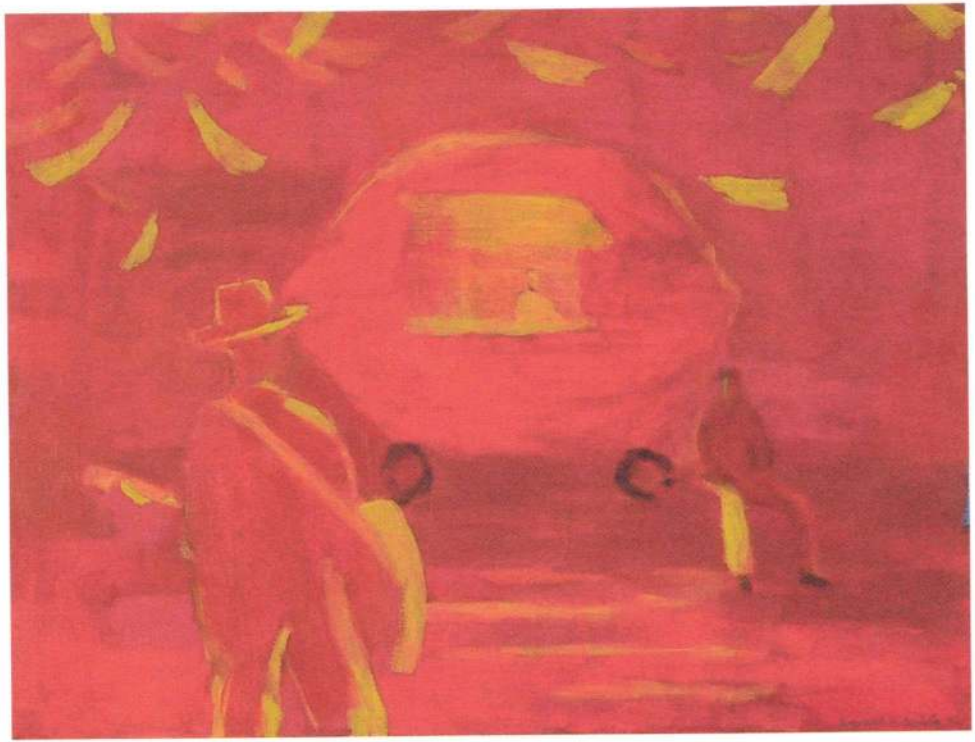

Limonádé Állvány — Lemonade Stand, 18 x 24 inches, Oil on canvas, 2002

The welfare of everything in creation
is affected to some degree by what each individual contributes
or retracts from it.
Huston Smith
The Religions of Man

Városi Vízesés — Urban Fall, 16 x 20 inches, Oil on canvas, 2002

Az ismeretlen úton hazatérö gyermekek egy új világot fedeznek fel. Amint elhagyják az iskolát, a játszó osztálytársaik hangja elhal és az utcák idegenné válnak.
A felnötteknek messze kell utazniuk, hogy felébresszék a világot, hogy az emberek, akik az erdöben sétálnak, furcsának tünjenek fel, hogy egy gereblyézö ember titokzatosnak lássék a hatalmas és közömbös világban.
András festményei visszavisznek bennünket ebbe a világba - az igazi formájába - mielött, a meghittség szükséges elképzelése újraébred bennünk, miáltal tudjuk hol vagyunk és tudjuk mi törtenik.
András visszaadja nekünk a mi kicsiny, riadt önmagunkat.
Gary Stephan
Festömövész
2002

Defekt — Flat Tire, 60 x 78 inches, Oil on canvas, 2002 →

Vágtató Csikós — Charging Gaucho, 16 x 20 inches, Oil on canvas, 2002

Vidéki Baleset — Horse in Trouble, 18 x 24 inches, Oil on canvas, 2002

Finding an untried way home, the world is new to children.
Walking away from school, the cries of kids playing fading, the streets grow strange.
Adults must travel far to wake up the world; for people working in forests to be odd;
for someone raking leaves to be a small mystery in a vast and indifferent clockwork.
Andras' paintings return us in the world, to its true state,
before the necessary fiction of familiarity warms us into feeling
we know where we are and we know what is happening.
Andras gives us back our tiny startled selves.

Gary Stephan
Artist
2002

Szendvics — Sandwich, 60 x 78 inches, Oil on canvas, 2002 →

Selected One Person Exhibitions

2002 July, XO Gallery, Budapest, Hungary, catalog available.
2002 October, 1708 Gallery, Richmond, VA, catalog available.
2000 Turkish American Association, Ankara, Turkey.
1999 Coincidence Gallery, Richmond, VA.
1999 Várfok Gallery, Budapest, Hungary.
1998 Hunt Gallery, Mary Baldwin College, Staunton, VA.
1997 Loft Lawyers, NY, NY.
1996 1708 Gallery, Richmond, VA.
1992 Peninsula Fine Art Center, Newport News, VA.

Selected Group Exhibitions

2001 Adam Baumgold Gallery, NY, NY.
2001 Lee Hansley Gallery, Raleigh, NC.
2000 1708 Gallery, *Artist as Critic*, curated by Gary Stephan.
2000 Adam Baumgold Gallery, NY, NY.
1999 *Contemporary American Landscapes*, Art Museum of Western Virginia, Roanoke, VA.
1998 *Mammals*, Emerson Gallery, McLean, VA.
1998 *Mammals*, Birke Gallery, Marshall University, Huntington, WV.
1997 *Verticals*, Anton Gallery, Washington, DC.
1992 Ernst Museum, Budapest, Hungary, catalog.

Education

Cyprus College of Art, postgraduate course, Lemba near Paphos, Cyprus, 1986 to 87.
Virginia Commonwealth University, BFA with minor in Art History, Richmond, VA, 1981 to 85.
Winchester School of Art, Exchange Program, 1985

A Rossz Békeör — The Bad Sheriff, 60 x 78 inches, Oil on canvas, 2002 →

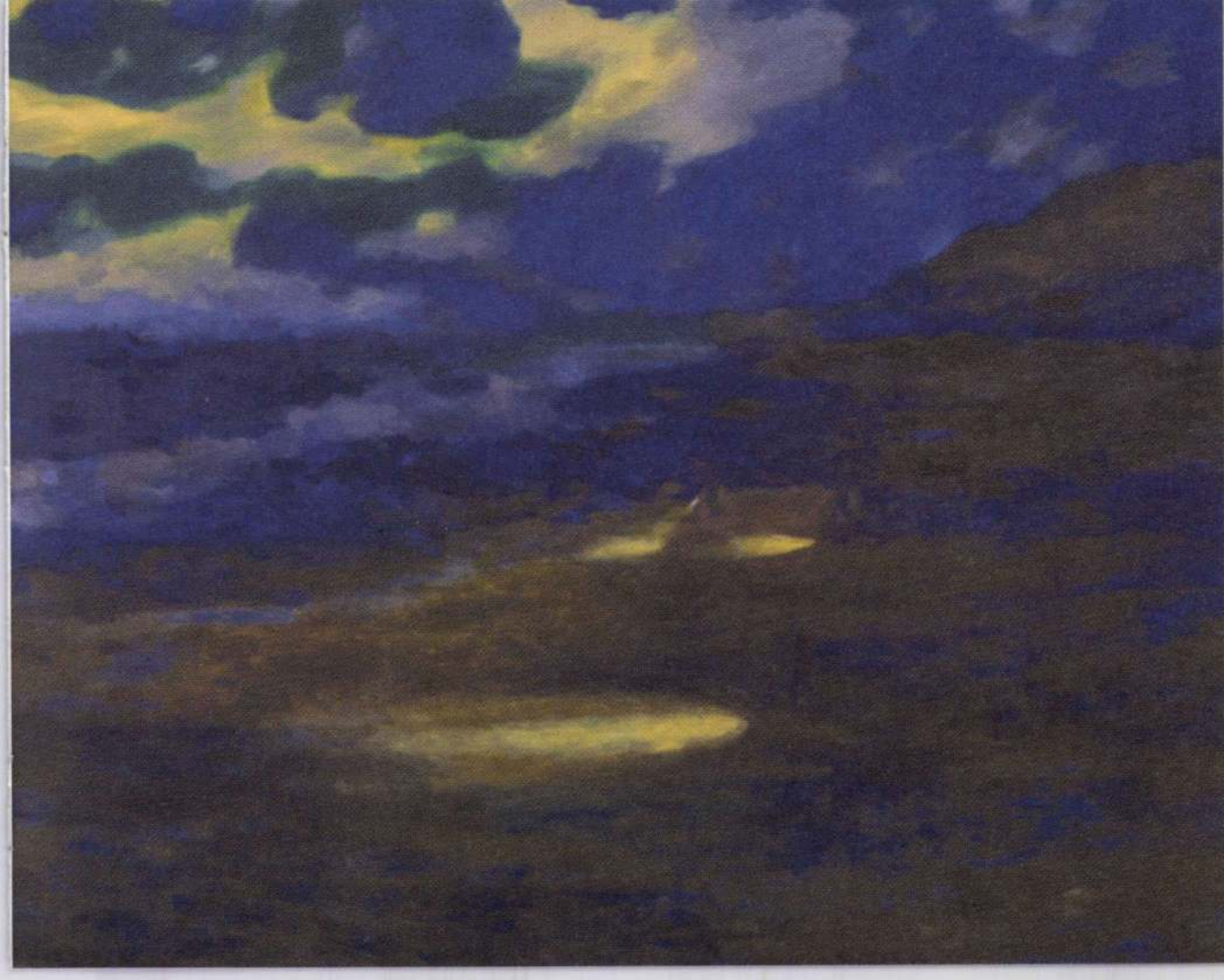

Bibliography

2000 Cover, Interview, Chris Gilbert, *64 Magazine*, March 2000.
1999 Deborah McLeod, *Style Magazine*, November 16, Richmond, VA.
1999 Roy Proctor, *Richmond Times Dispatch*, November 7.
1999 Catalog for *Of Darkness and Light*, Western Virginia Museum of Art.
1999 Painting featured on the cover of *The Wilson Quarterly*.
1997 Dawn Latane, *Art Papers*, March/April Issue.
1996 Howard Risatti, Introduction for catalog, 1708 Show, Richmond, VA.
1996 New American Painting, Mid Atlantic Region, Fall Issue.
1993 Catalog for group show, Ernst Museum, Budapest, Hungary.

Public Collections

Marsh Art Gallery, University of Richmond.
City of Siófok, Siófok, Hungary.
Federal Reserve Bank, Richmond, VA.
Medical College of Virginia, Richmond, VA.
Sheltering Arms Hospital, Richmond, VA.
T.C. Williams School of Law, Richmond, VA.
Hanover Medical Center, Hanover, VA.
Westminster Canterbury, Richmond, VA.

Residencies and Grants

2002 Virginia Museum Professional Artist Fellowship
2000 Bessans, France.
1997 Siófoki Művésztelep, Siofók, Hungary.
1993 Siófoki Művésztelep, Siofók, Hungary.

(Balthus) Eltávozása — Departure (of Balthus), 53 x 90 inches, Oil on canvas, 2002 ↗

Catalog Sponsors
Irene M. Bality
Pam and J. J. Loehr
Frannie and Mike Muldowney
Julie and Cary Quarles
Lois Fricke and Todd Hollander
MKM Fine Art, Inc.
Tivadar Publishing
Media General, Inc.
James Tanner

Design: Malinoski, 02
Photography: Matthew Phillips
Printing: Worth Higgins and Associates, Inc.

Hungarian Translation
Irene M. Bality

Special Thanks
Maja Bality
Irene M. Bality
Jay Barrows
Kristin Swenson-Mendez and Manny Mendez
Jack Blanton Fine Arts
1708 Gallery
Várfok Galéria
R.A.G. Artist Members

Tivador Publishing, 310 North Lombardy, Richmond, VA 23220

ARGUS

SWISS SERVICE

Internationaler Argus der Presse AG, 8030 Zürich, Postfach, Tel. 01 34 49 37. Argus International de la Presse SA, 1228 Plan-les-Ouates/Genève, Case postale, Tél. 022 71 26 62. Weitere Angaben über untenstehendes Organ/précisions supplémentaires sur la publication mentionnée ci-dessous: Argus-Media-Information Tel. 01 34 49 37

Margit Maria Bàlizs

1021

Der Bund
Bern (CH)
Aufl. t. 56 090

15. Okt. 1974

Intellektuelle Maler

Ausstellung Margit Maria Bàlizs im «Kaiserh

egb. Vor fünf Jahren trat die seit 1956 in Bern lebende Ungarin mit einer kleinen Bildschau im eigenen Atelier zum erstenmal an die Oeffentlichkeit. In der Folge fanden verschiedene Ausstellungen im In- und Ausland statt, so u. a. in Luzern, Lugano, ferner in Florida und Caracas. Margit Maria Bàlizs zeigt bis zum 5. November in der provisorischen Schalterhalle der Kantonalbank von Bern im «Kaiserhaus», Marktgasse, rund sechzig Gemälde aus sämtlichen Schaffenszeiten. Die einzelnen Bildthemen basieren vorwiegend auf kulturellen, historischen und politischen Ereignissen verschiedener Epochen der Vergangenheit und der Gegenwart. Sie werden in einer sensiblen Pinselführung interpretiert, wobei das symbolhafte Gestalten

wird. Die Künstle
sönliche Erlebniss
zielt dabei – durc
nen zwischen Wi
träumen – formal
volle harmonische

Jedes einzelne
reich und stellt
rungen an den B
notwendige Zeit
dem Gemälde, das
auseinanderzusetze
Anliegen dieser K
stehen und dabe
lungen entwickeln
Ausstellungsbesuc
Stilgebung genüge

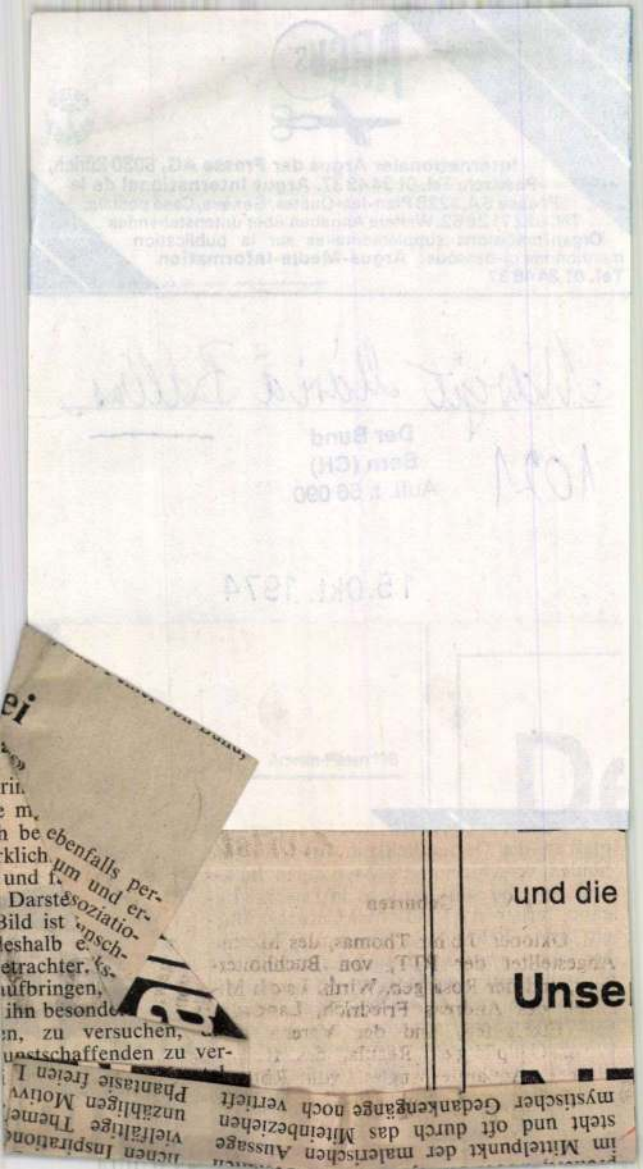
ebenfalls per-
und die
Unse

magyar

Balk Sámuel / Hans /

magyar ötvös

1616-ban az egyik
nürnbergi tanácsi
határozat említi.

dr. Galik Sándor

Németországi magyar
ötvösök.

MAGYAR MŰVÉSZET

1937.316.1.

Balk Hans

ötvös

1616.

l.

Germagnuvszelleme

437. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Balk, Hans

magyar származású
művész Velencében

élő

Ambrosata 63. l.

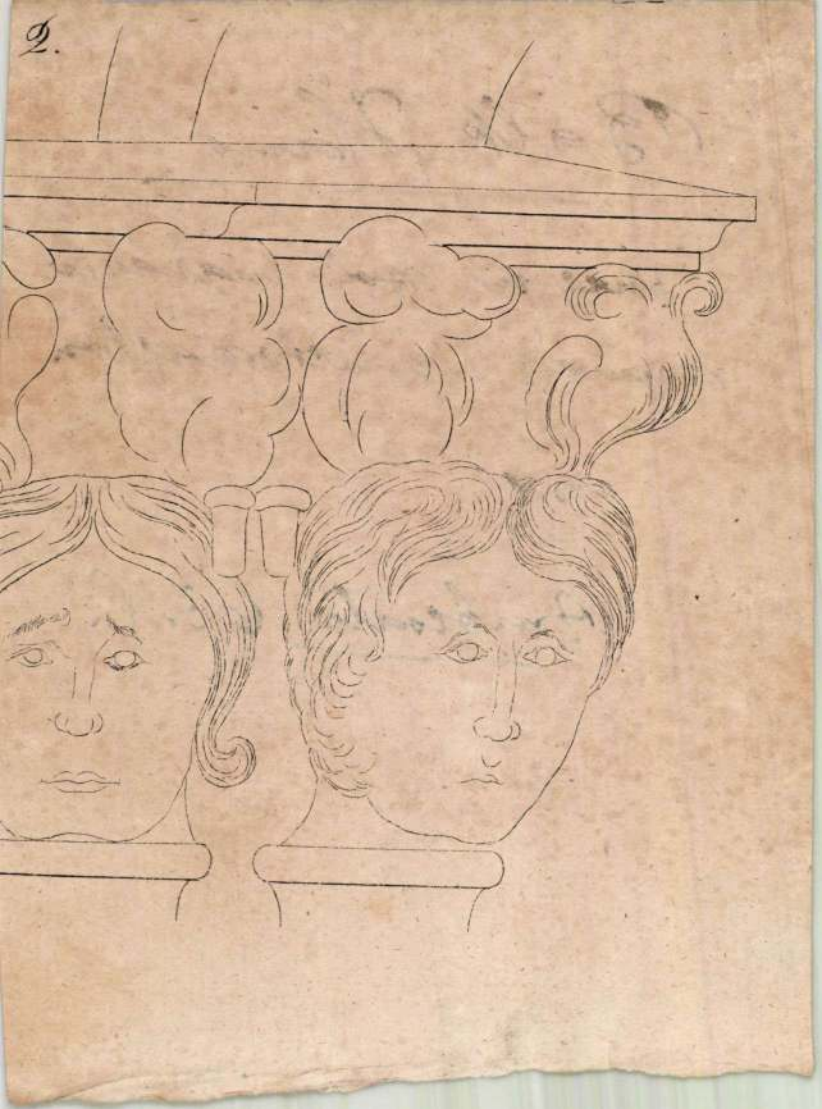

MDK

Balk Valéria, ip.müv.

/Herendi porc.gy./

Zelli Mária /1942/

OMIP.Társ.Bp.-Orsz.M.Ker.Kiáll. 1942. Kat. 16.1.

MDK

Balk Valéria , ip.müv.

/Herendi porc.gy./

Gombokat és bijoukat tervezett.

OMIP Társ.Bp.-Országos M.Ker.Kiáll. 1942. Kat. 19.1.

MDK

Balk Valéria

keramikus, főisk. hallg.

Ypar

Képzőművészeti Isk. Évk. 1886-1941. Bp.1942.

XLI-XLII. tábla

Megirva

Balk Valéria

Keramikus

ipari iskola

1937–41.

Orbán Antalnál

Orsz. Magy Kerámiai

Kiáll. 1942. 16, 19-l.

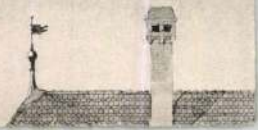

BALKÁNYI ANTAL fot.

debereceni fotós a századfordulón.

Sz.Kürti Katalin: Sztárfotó minden mennyiségben.
Fotó 1989.3.sz.

fényképészek. Ekkor lett igazán sikk a dedikált fénykép. Ekkor kezdődött — a közönség növekvő igényére — az igazi tömegtermelés, a sztárfotók készítése. Debrecenben nagy szerepet játszott Balkányi Antal, aki előbb Romániában, majd Németországban képezte magát. Hamburgban filmgyárban dolgozott, itt ismerte meg a mozisztárokat népszerűsítő képeslap-gyártást. Míg korai színészképei igényes, szép munkák voltak, 1910 utáni portréi százszámra készültek Bérczi Ernőről, Szentgyörgyi Mártáról, a közönség kedvenceiről.

1937-1940: 60. köt.

1970: 1. sz. F. 1971: 1. sz.F.
2. sz. F. 3. sz. F. 1975

1921-1925: vol. 1. 1926-1932:
[vol. 2.] 1935-1939: suppl.
1941-1943: vol. 3.

1960: jan-jún. júl-dec.
1961: jún-okt.

A Balkányi Endre

Hall serve, repr.

Értimisk 1902/3. 55. l.

~~Arczképek III. 111–117~~

Endre?

Balkányi Imre

Külföldön tanul.

Értimisk 1904/5

18. l.

Könyvtár

~~997.18~~
~~724.52~~
~~272.66~~ rendelkezésre áll.

997.18
859.25
137.93
997.18

+29

Katalogizálás

1500.-

470.23

✓

+470

Leltározás

2000.-

+1000

Balkányi ~~[illegible]~~ Endre
lakás, berendező
Végbiz. elégséges eredm.

Értimisk 1903/4.

35. l.

sotto la luce della Chiesa e ~~comp~~ dai suoi interessi ~~e contiene~~ ~~apre anche~~ ~~e~~ ~~apre~~ guarda su gli orizzonti della politica internazionale. Ha molti spunti giusti, però come composizione, lo studio pare un po incerto. Comunque merita lode.

Michele Réri - Aés, ~~[illegible]~~ stud. di lette, di II° anno (Pest Benterzse Ital.) Studio alquanto di sapore scolastico, ma non privo di serietà. Diparte dal problema della gioventù italiana ed esamina in questo rapporto anche la posizione della giov. ungh.

Balkányi Endre

bútortervező

1900 – 3.

Emlékk 1930. 81. l.

PMŰVÉSZE

V., Mária Va

hren

VESI

ÉS

BALKAY Adolf fest

Limes 1993, 3-4. 119.

Budapest, 1997. november 5.

Szív

ADDRESS / Levélcím: ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL, 1250 BU

M.D.K.

Balkay Adolf

Képtollrajzokkal diszitette azt az iparmüvészeti tulipántos ládát, melyet Komárom városa küldött Jókainak, a város szülöttének. "Jókai láda" cimmel ir róla az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. juli. 3o. 4. évf. 44. sz. 7o1. lap

megírva

Balkay Adolf

író és műkedvelő festő

L.

Szendrey - Szentiványi

76.6.

Balkay Adolf, író és műkedvelő festő Sopronban. »A szarvas és vadászata« cz. könyvéhez (Budapest, 1903, 27 színes táblával) maga rajzolta és festette a képeket.

Balkay Adolf

M.D.K.

Balkay Adolf

"A szarvas és vadászata" c. könyvet irta és huszonhét saját rajzával illusztrálta.

"Irodalom" c. rovat közli.

Magyar Salon, Bp. 1903. nov. hó. 4o. kötet 203. lap

MDK

P. Balkay Éva

A Szép Otthon kiall. a lakberendezési részben szerepelt.

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

P.Balkay Éva -141-

iparmüvész

Uj Magyar Otthon Kiállitás, 1940. katalogusa

50 lap

MDK

P.Balkay Éva iparm.

Uj Magy. Otthon kiáll. Iparm. Társ. 1940.

48 l.

MD K

P.Balkay Éva, text.ip.müv.

A kiáll.-t rendezte:OMTI és a Magy. Iparmüv. Orsz.

Egyes.

"Magyarország" 1940. márc 16. 8.l.
Mária Valéria u. helység. "Uj Magyar Otthon" kiáll.

megirva

Balkay Éva, nemes-
podhrágji
festő

Hul. Bpest.

lásd élesi

Boz Magyar lex.

104, 105. h

P. Balkay Éva

l.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1940. 39. l.

(Az új magyar otthon kiállítói.)

Balkai Éva

iparm.

Est 1928

~~Tihanyi Lajos dr. VIII 229~~

Balkay Éva

festő

l.

Boz Magyar lex

104, 105. l.

megvan 2-

Római agyag serpenyőmintadarab

VI. 280.

Balkay Éva

grafikus

1921 – 1923

Éimisk 1930. 81. l.

I KIÁLLIT

éria-utca 8.

haftr

MAF

BALKAY FERENC

Das HAUS UNGARN
lädt Sie und Ihre Freunde
zur Eröffnung der Ausstellung

"KÜSSE UND BISSE"

von Ferenc Balkay

am Donnerstag, dem 12. Januar 1995, um 19 Uhr
herzlich ein.

Die Ausstellung ist im Foyer bis zum 10. Februar 1995,
werktags von 10 bis 18 Uhr, zu besichtigen.

Haus Ungarn, 10178 Berlin, Karl-Liebknecht-Str. 9 Tel.: 2 40 91 46

Balkanyi Zuzane festő

magyar kórmozása művész, 21 rue de la Chapelle, Paris, 18e.

International Directory of Arts I.

Berlin, 1965/66 8 közlése alapján

Balkanyi, Zuzanne

Fertő. 21, rue de la Chapelle, Paris 18e / France

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966. I. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill., 170 l.

BALKAY FERENC

Balkay ferenc kijek - szobrok

Budapest Galina kiállítháza
1995 október 11 - től
november 5-ig

A Budapest Galéria tisztelettel meghinja Önt Balkay ferenc Képek - Szobrok c. kiállításának megnyitójára 1995 október 11-én 18 órára a Budapest Galéria kiállítóházába (Budapest III. lajos u. 158)

A kiállítást megnyitja: Szintes János
ének: Vánhelyi Éva
tánc: Laura La Rosa

BALKAY FERENC • KÉPEK – SZOBROK
Budapest Galéria Kiállítóháza
(Budapest III., Lajos u. 158.)
1995. október 11–november 5.

PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX ·

BALKAY Ferenc

Budapest Galéria kiállítóház
1995 október 11 – [illegible]
[illegible] 5-ig

Balkay Ferenc kisplasztikái

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt Balkay Ferenc Képek - Szobrok c. kiállításának megnyitójára 1995 október 11-én 18 órára a Budapest Galéria kiállítóházába (Budapest III. Lajos u. 158)

A kiállítást megnyitja: Szintes János
ének: Vörösbenyi Éva
tánc: Laura La Rosa

BALKAY FERENC • KÉPEK – SZOBROK
Budapest Galéria Kiállítóháza
(Budapest III., Lajos u. 158.)
1995. október 11–november 5.

PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX · PIX ·

M.D.K.

Balkay János, Caratosmester

1903-tól az egri Kossuth L. u. 21. sz. ház tulajdonosa „A bárban bérlő" 1800-tól Chiovini egri ónöntő" [sic!]

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 310. old.

BALKAY János lakatosmester. Egerben a Kossuth L.u.21.sz. /Hrsz.479./ tulajdonosa 1903-tól. A házban bérlő 1800-tól --+ Chiovini egri önöntő.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

BALKAY József egri asztalos. A Marx Károly u.2.sz. /Hrsz.351./ ház tulajdonosa 1887-1903 között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Open 10–18 pm except on Mondays until 01 August 2004

Budapest Galéria

FILMMÚZEUM RT.

A kiállítás támogató:
Budapest Galéria, Nemzeti Kulturális Alapprogram, Filmmúzeum Rt.

BALKAY Ferenc – Graphite sur Calque. 2004

Budapest Galéria Kiállítóháza (III., Lajos utca 158.)

A Budapest Galéria meghívja önt Balkay Ferenc kiállításának megnyitójára 2004. július 8-án 17 órára

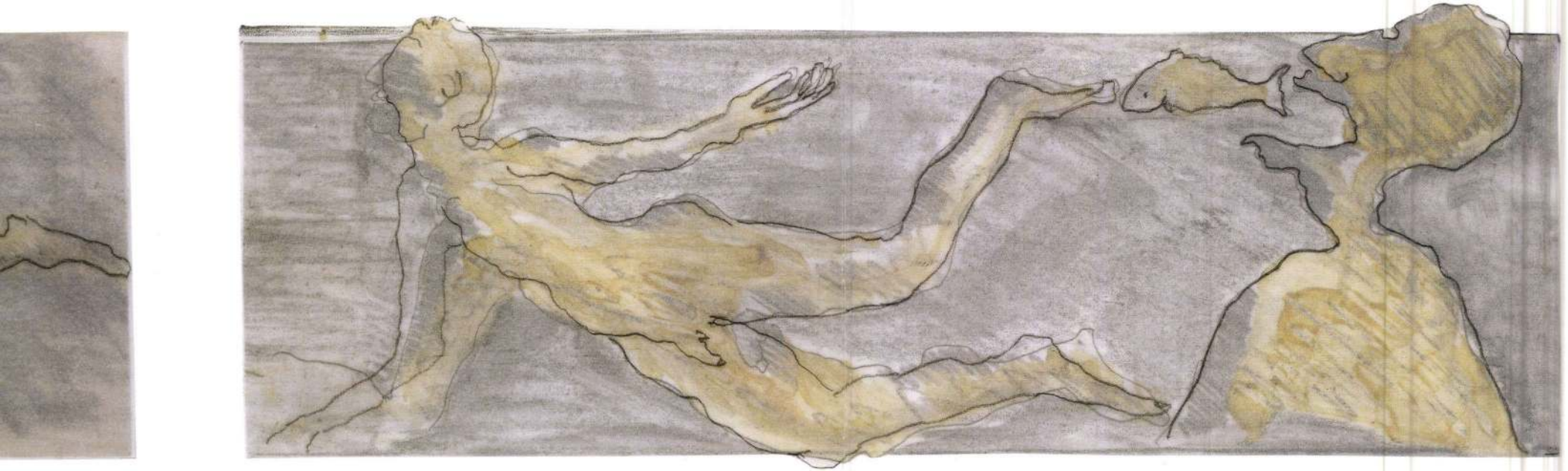

A kiállítás megtekinthető 2004. augusztus 1-ig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

A kiállítást megnyitja: Prokopp Dóra

BALKAY József egri asztalos. Egerben a XIX. század közepén működött és az adókönyvekben, mint vagyontalant irják össze.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

BALKAY László

BALKAY László (1955)
17. A rémület éjszakája, 1989
Halloween (film)
offset, 81x57 cm
j.b.l. Balkay – Offset és Játékkártya Nyomda Budapest
ltsz.: 89. 219

A változás jelei : Plakátok 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin. Bp., MNG,1990 15.p.

Balkay László

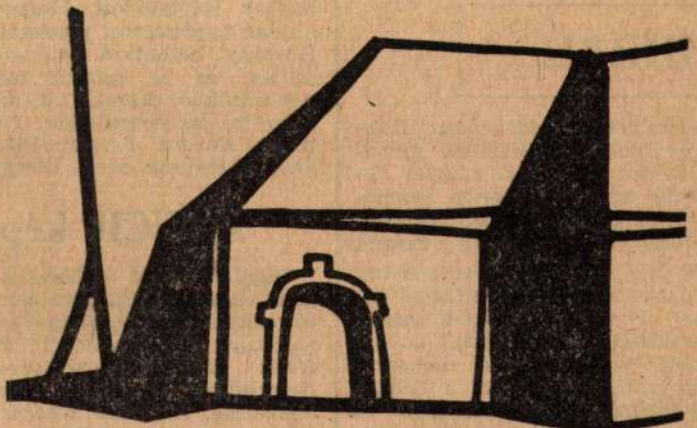

Balkay László: Csend

Magyar Nemzet
1985. X. 21.

Balkay Pál

festő

lásd

Kazinczy lev

VI. k. 103, 127,
147, 401. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^{1}/_{2}$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

BALKAY PÁL

Venus felemelt bal lábát. Vayerné Zibolen Ágnes, Kisfaludy monográfusa, Kisfaludynak Bécsben festett szelencéi közül kettőt ismer. „Az egyiknek fedelét gyenge anatomiai tudással festette, de mégis kedves Venus és Ámor jelenet díszíti"...

Irod: V. Zibolen 1973, 16, 5. kép; BÁV jubileumi aukció. 1968. dec. Repr. 643. sz.

BALKAY PÁL (Tiszaörs, 1785 – Eger, 1846)

Szegény sorból küzdötte fel magát és került Bécsbe 1804-ben. Az Akadémián Maurer és Füger voltak mesterei, majd az egri származású, Bécsben élő Hesz János Mihály tanítványa. A Belvedereben a régi mestereket másolta Furini, Batoni, Angelica Kaufmann, Carlo Dolci stb. műveit (Caritas Romana című Carlone után 1808-ban készült másolat az MNG Új M. K.-ban, ltsz. 56.243), melyeket Kazinczy is dicsért, aki 1808-ban ismerkedett meg vele és pártfogásába vette. Bejáratos volt a testőr-írónál Báróczi Sándornál „bár nem volt sem alchymista, sem író", kapcsolatban volt a testőrökkel is. Kazinczy hívására hazatért, először Mezőkövesden nagybátyjánál telepedett le, 1814-ben rövid időre ismét Bécsben tartózkodott, majd 1817-től Egerben élt. Csendéleteket, arc- és életképeket, valamint oltárképeket festett. Oltárképei a miskolci minorita, az egri szervita, a tiszafüredi, nádudvari, parádi, füzesabonyi, szarvaskői templomokban maradtak fenn. 1827-ben Pyrker János László egri érsek pártfogásával Egerben rajziskolát állított fel. A pesti Műegylet első kiállításán 1840-ben szerepelt. Arcképei közül Kazinczy Ferencé a legsikerültebb (MNM). Egyik szép Virágcsendéletét az Egri Képtár őrzi. A Tudományos Gyűjteményben, 1819-ben egy cikke jelent meg a képírásról, annak gyakorlatáról és becséről.

Irod: Benkóczy 1911, 275; Naményi 1903, 211–214; 1907, 349; Lyka M. M. 413–416; Bodnár–Czobor 1966.

143 Allegoria a „Tudománynak és szép mesterségnek emlékezetére" (Béke áldásai), 1820 35. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 203,5 x 146 cm
Jelezve balra lent: Balkay Pál 1820 f.
Felirata középen a sziklán: Tudománynak és szép mesterségnek emlékezetére
MNG ltsz. 3104. Az SzM átvétele az Országos Képtárból 1905-ben

Szikla tetején a bölcsesség istennője, Minerva és a költészetet ábrázoló koszorús ifjú, egymást átölelve tartják. Az előtérben Magyarország koronás címerénél sisakos ifjú: Mars, kezében kettétört nyílvessző, baljával pajzsára könyököl. Mögötte szárnyas géniusz áll, jobbját Mars vállán nyugtatja, baljában égő szövétnek és pálma. Oldalt a Muzsák csoportja. Balról Kronos mögött, kinek jobbjában kígyó van, a kettős fuvolával a lantos költészet, a csörgő dobbal a tánc, a tőrrel a tragédia, az irattekerccsel a szerelmi dal és a lanttal a zene muzsája áll olyképpen, hogy Kronos baljával Terpsichoré jobb kezét fogja, kit Euterpé karol át, utána Erato, Melpomené és Polihymnia következik. Jobbról pedig táblával és a stylussal a történetírás, a koszorús tekerccsel a hősköltemény és az égi jegyekkel a csillagászat úgy helyezkedtek el, hogy Klio balkezét a fakeretű táblán nyugtatja és jobbját erre téve tartja az íróvesszőt, az ipar, a művészet jelvényei között a festészet

Művészet Magyarországon 1780-1830
MTA MKCS - MNG Bp. 1980.

telepedett a földre, jobbjára könyökölve állát támasztja fel, baljában öt ecsetet meg palettát tart és hátrább a koronás Kalliopé, meg a csillagkoszorús Uránia áll.

Balkay e nagyméretű allegoria megfestéséhez – bizonyára – különböző metszeteket tanulmányozott. Jó barátja, az egri Joó János szerint – akinél élete utolsó esztendeit töltötte –, festményeit „más mestere" vázlataiból, metszetek részleteiből rakosgatta össze. Lyka Károly „bécsies ízűnek" jellemzi a Béke áldásait, antik istenekkel, és muzsákkal. Kétségtelen a bécsi akadémia hatása, bár részlet megoldásaiban figyelemre méltó, egészében meglehetősen invenció nélküli alkotás.

Irod: Lyka MM 415; Peregriny I, 341; MNG Új M. K. Áj 1969. 61.

Id. MARKÓ KÁROLY (életrajzát lásd Kat. 24)

144 Jupiter neveltetése (A kis Jupitert a nymfák elrejtve nevelik apja Saturnus elől), 1828 68. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 28 x 39 cm
Jelezve balra lent: C. Markó 1828.
Dr. Csapó György tulajdona, Bp. Forgách gróf hagyatékából vásárolta ifj. Karlovszky Zsigmond, a jelenlegi tulajdonos dédapja.

Napsütötte erdős, sziklás tájban középen tisztáson táncoló fiúk, kis gyermekkel ülő nők csoportja. Balra lombos fa alatt, három harsonát fújó férfi, mellettük két nő kecskével. Jobbra sziklafalba vájt oszlopos bejárat. Az előtér árnyékos köves út virágokkal, növényekkel.

Markó korai korszakának egyik legszebb alkotása, részlet-szépségekben, a kompozíció áttekinthetőségében, a színek, a kidolgozás finomságában magával ragadó remekmű.

Származására vonatkozóan Csapó Vilmos – a tulajdonos nagyapja– naplójában, 1900. III. 13-án a következő bejegyzés olvasható: „Irma főleg az én régebbi ösztökélésemre elkérte anyjától a 2 gyöngyörű Markó féle olajfestményt, melyet b. ipam mintegy 40 év előtt gróf Forgách (a mándoki) hagyatékából vett és jelenleg is anyósom birtokában van" 1900. ápr. 29-i naplóbejegyzés szerint – Csapó Dániel (dr. Csapó György édesapja) – 29-ik születésnapjára kapta ajándékba.

Irod: Életképek 1846. II, 188; PH 1847, 725 sz. 100. Csapó Vilmos naplója, kézirat (dr. Csapó György tul.) Bp; MM Évkönyv, 1951. Bp. 1952, 133; Pogányné 1957, 357, 370; Bodnár 1980.
Kiáll: Pesti Műegylet 1846. Kat. 116. sz; FK Markó emlékkiállítás 1951

145 Venus és Ámor (Venus az óriás által üldöztetve. – Venust üldözik a gigászok. Venus barlangjába csal egy satyrt) 1828 68. TÁBLA

Az előző kép párdarabja.
olajfestmény, vászon, 28 x 39 cm
Jelezve lent középen: C. Markó 1828.
dr. Csapó György tulajdona

Széles nyílású sziklabarlangból napsütötte sziklás erdős tájra, távoli hegyekre nyílik ki-

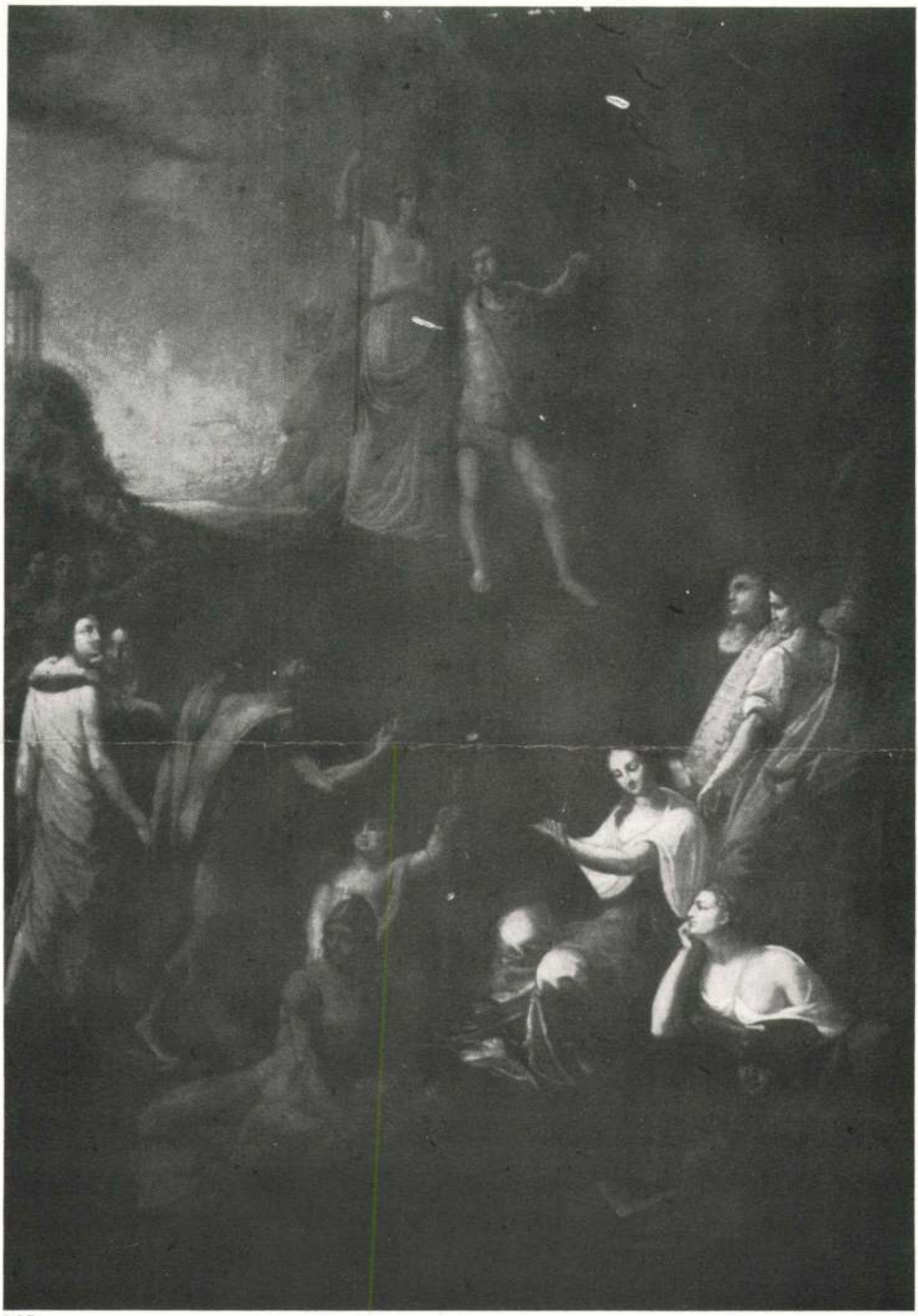

143

36. tábla

141

ráló munkát végzett mágnásaink számára, akikkel Pozsonyban sürün érintkezett.

A grafika szerény keretek között mozgott. Egy pozsonyi születésü irásmetsző, Junk, Görög Demeter pártfogásával tanult Bécsben, egyébként ugy látszik, semmi köze Pozsonyhoz. Vittinghoff Károly br., egy westfáliai család sarja, Pozsonyban született, munkálkodásának szintere azonban Bécs, ahol 1826-ban halt meg. Nem csak rajzolt és metszett, hanem festett is, nagyobbára tájképeket. Weinmann M.-t ugy látszik, csak az a tény köti Pozsonyhoz, hogy e század elején is (1804) rézmetszeteket készitett egy pozsonyi kiadvány számára (Koller, Prolegomena etc.). Lántz József, aki a huszas években került Pestre, előzőleg Pozsonyban is dolgozott s ott megrajzolta Pozsony látképét. A harmincas években Benkő rézmetsző valószinüleg szintén megfordult ott s Beermayer is, aki ott halt meg 1840-ben, ugyanez időtájt Pozsonyban készitett metszeteket farkasfalvi Farkas József, ez előzőleg Pesten működött. Lehet, hogy a negyvenes években Kalivoda is ott dolgozott. Mindezek a grafikusok alig hagytak művészeti nyomot: a közeli Bécs viruló grafikája mellett nem is boldogulhattak.

Mig Pozsony alkalomról-alkalomra elég bőven juttatott arcképmegrendeléseket az odavetődött képiróknak: monumentális festészeti feladatok gyüjtőhelye a Felvidéken Eger s természetesen Pyrker László, aki 1827 óta ül az érseki széken, látja el ilyen megrendelésekkel néhány kedves festőjét, olaszokat és bécsieket. Magyaroknak csak itt-ott juttatott kisebb, többnyire jelentéktelen megrendelést. Képekkel diszitette elsősorban az uj székesegyházat s e célból vendégül látta magánál Josef Danhauser bécsi, Michelangelo Grigoletti

Lyka IV.

és Giovanni Schiavoni olasz festőket. Az első huzamosabb időt töltött Egerben s 1834-ben megfestette a székesegyház főoltára számára János evangélista vértanuságát; Grigoletti megfestette Mihály arkangyalt Luciferrel és egy szent családot, Schiavoni pedig a haldokló Krisztust. Az utóbbi két festő ezzel be is fejezte egri működését, Danhauser azonban a főoltárképen kivül még sokféle más megrendelést is kapott Pyrkertől, akit még Bécsből ismert. Már 1826-ban három jelenetet festett Pyrker Rudolfiászának illusztrációjaként, 1828-ban és 1832-ben ujra egyet-egyet. 1834-ben az érsek megrendelésére megfestette Krisztust a keresztfán s ugyanakkor Pyrker arcképét (más arcképmegrendelései is akadtak Egerben). Nyilván az érsek révén kapott megbizást a vidék számára is, igy megfestette Tiszaszajol számára oltárképnek szt. Istvánt, Bánhorvát számára pedig Krisztus bemutatását. Talán Pyrkernek köszönhette azt is, hogy az esztergomi székesegyház számára is éppen tőle kértk nagyméretü oltárképet, amelynek megfestésében azonban megakadályozta a halál.

Pyrker néhány festőnek arcképmegrendelést is juttatott. A bécsi képirók közül Moritz Daffingernek ült, e művet utóbb Mahlknecht metszetében sokszorositották, aztán 1846-ban megfesttette magát Bécsben Anton Einslevel s négy évvel előbb arcképlitografiát rajzolt róla a szintén bécsi Josef Kriehuber. A felső-ausztriai Johann Manschgo, egy sokfelé utazgató képiró, kétszer is megfordult az egri udvarban az érsek arcképének megfestése céljából, másodizben 1828-ban járt ott. Magyar arcképfestő tudtunkkal csak kettő akadt, akit Pyrker megrendeléssel tüntetett ki: az egyik a pesti születésü Höfel nep. János, a másik Barabás Miklós, aki 1842-ben rándult fel ebből a célból Egerbe, 1843

másokat, amelyeket valaha magába fogadott. Bécset nem látta. S talán innen magyarázható a lelkessége, amelyet művészetünk életrekeltése érdekében szitott magában s igyekezett másokban is szitani. A nagy távolság, amely a bécsi gyüjteményekben látható művészet s a Szegeden és Egerben megismert képirás közt fennállott, nem lankaszthatta el őt, hisz Bécs idegen volt neki. Emlitettük már, hogy ő volt az, aki 1831-ben Széchenyit felhivta egy magyar «Művész-Társaság» alapitására. Bár Széchenyi nem vállalkozott arra, hogy ezt az eszmét felkarolja, Joó még sem tett le róla. 1841-ben más formában elevenitette fel, egy «Nézetek a magyar nemzet müveltségi és technikai kifejlése tárgyában» cimü könyvben. Nem művész volt tehát, hanem inkább a művészetnek egy szerény, lelkes apostola, akit nem feszélyezett a működésében az sem, hogy Pest-Budától, Pozsonytól, Kassától távol, csöndes vidéki városkában tartotta a sorsa. Megtette buzgón a kötelességét ebben a helyzetében is.

Egészen másfajta ember volt barátja, Balkay. Szegény sorból került ki ő is, de Bécsben tanult, festő volt s a képirása után élt. Nem volt szembeötlő tehetség, nem voltak eszméi, nem voltak művész-álmai. Erélye kezdettől fogva elernyedt volt, a kérdésre szólitó belső hang nem hallatta benne szavát sohasem. Mindig mások által rendeztette a sorsát. Joó felkereste a kor szellemi vezérét a tervével: Balkay a másik szellemi vezérrel, Kazinczyval ösmerkedett meg Bécsben, aki azonnal munkát is ad neki. Kazinczy hazahivta: csináljon otthon művészetet. Balkay 1808-ban meg is felel a kivánságnak, de egy egyszerü plébánián, Mezőkövesden, vonul meg, plébános-nagybátyjánál. Kazinczy Széphalomra is meghivja: elmegy oda is, arcképet fest a mesterről

tavaszán már felavatták a képet a városházán. Ezek az adatok mutatják, hogy bár Pyrker buzgón igyekezett a művészeteket igénybe venni, még sem volt benne sok köszönet, mert a hazai tehetségeket csaknem rendszeresen mellőzte s a rövid időre Egerbe telepedett külföldi művészek ott nem teremthettek művészeti életet. Még vallásos költeményeinek illusztrálására is külföldi mestereket vett igénybe, igy készitett egy sor illusztrációt e munkáihoz két bécsi művész: Karl Steinböck és Leopold Schulz a negyvenes évek legelején.

Az Egerben lakó magyar képirókhoz és rajzmesterekhez csak vékony szálak füzték Pyrkert. Valamelyes munkát juttatott Balkay Pálnak, aki 1817-ben telepedett le Egerben s ott rajzleckéket adott és festegetett. 1827-ben az érsek buzditására és pártfogásával a város rajziskolát állitott fel, az efajta rajziskolák azonban nem voltak alkalmasak a művészet elemeinek elsajátitására. Pyrker nyilván inkább ügyesebb mesteremberek nevelésében látta az intézet célját. Mikor az uj iskolának hire ment, a rajzoktató katedrájára pályázott Schulz Lukács, később bártfai épitész és az odavaló ipariskola rajztanára s tisztelgett is Pyrkernél. A megbizást azonban a szegedi születésü Joó János kapta 1829-ben, aki azután mint iró, szerkesztő és épitészeti diszitő is szerepelt. Csak ennyi szál füzi Pyrkert e három művészhez.

Balkay és Joó szives baráti viszonyt tartottak. Kettejük közül Joó volt a szélesebb látókörü, elevenebb elme, aki a magyar művészetnek olyféle jelentőséget szeretett volna biztositani, mint Ferenczy István. Tudtunkkal azonban alig festett valamit is, ehhez nyilván hiányzott az alaposabb felkészültség. Szeged és Eger — ez a két város adta neki az összes művészeti benyo-

Kazinczy ime első sorban antik irodalmi művekre mutat, mint a művészi alkotás ősforrásaira. A természet tanulmányozása, a közvetlen élmény alig jut némi szerephez az ő esztétikájában. Nem a természetből: más művészekből vonandó le minden tanulság. S e más művészek az antik irodalom, esetleg képfaragás és építészet hősei. Telitve a klasszikusoktól, szinte megveti a napi életet, kisszerünek látja annak megnyilvánulásait, magasan föléje emelve szeretné látni a művészeteket. De mindig évezredek által megszentelt formában, az irodalomtól helybenhagyott elmélet szerint. E tekintetben Kazinczy baráti köre együtt érzett vele. Egész esztétikájuknak egyik sarkalatos pontja, hogy valamely műtárgy megfeleljen valamely elméletnek. Nem csak a műtermekben, hanem az alkotás minden terén. Buczy Emil 1817-ben megjegyzi, hogy «némelyek drámát mernek irni, anélkül, hogy a dráma theoriáját jól megtanulták volna s mégis azt hiszik, hogy ők felette jól irnak». A képzőművésztekben ily teoriák forrását a klasszikusokban keresték, mint ahogy egy átlagositott klasszikus világhoz tapadt minden intellektuális vágyuk. Nem csak műveikben adták ennek tanujelét, hanem még családi életük keretein belül is. Akárhányuk görög vagy római nevet adott gyermekeinek: Ráth Mátyás Szokratesznek keresztelte fiát, Németh László professzor Arisztippusznak, Dessewffy József Marcus Aureliusnak a magáét, Kazinczy Ferenc gyermekeinek neve Iphigenia, Anna Szofronia Thalia Theresia, Antoninus Szofron Ferencz. Csoda-e, ha a folyóiratok az Orpheus, Urania, Aspasia, Laura, Klio, Muzárion, Minerva nevet viselik s Igaz Sámuel 1822-ben azon töpreng, vajjon Flora vagy Hebe legyen-e irodalmi zsebkönyvének neve?

Mondanunk sem kell, hogy ha magyar irók igy az

tészetet az akadémiákon. A Wesselényi-emlékműről tervet készit s levélben közli az özveggyel. Oly «tempel»-re gondol, amely nyolc dór oszlopból áll, benne egy allegorikus nőalak, amely Wesselényinek sárgarézből öntött profilképét tartja. Épitészeti ábrándjai tehát tökéletesen fedik az egész korét. 1831-iki esztergomi utja az épülő szent Anna-templom mellett vezette el: «Óh ha annak lámpát nem adnának! Óh ha tornyocskákat nem!» — sóhajtott fel. Ezeket a tagozatokat nyilván azért érezte fölöslegeseknek, mert az efajta szerkezetek klasszikus előképén, a római Panteonon sincsenek meg.

Mennyire irodalmi eredetüek e nézetei s mennyire irodalminak kivánja látni a művészetet, azt néhány idézettel világitjuk meg, amelyek azért jelentősek, mert ez esetben a művelt magyarság esztétikai vezérének művészeti felfogásáról kapunk felvilágositást, amelyet oly sok olvasója szivesen tett magáévá. «Ha festővé akarja magát tenni — irja egy helyütt 1808-ban — nemcsak festéket keverni kell tudni, hanem a Winkelmann és Mengs irásait is olvasni. S mi a festő a mai időkben, ha Virgilből nem tudja, mi volt Laocoon és az Adrian császár történeteiből ki volt Antinous.» Ferenczynek 1823-ban melegen ajánlja, hogy mindenekelőtt olvassa Cicerot, Virgilt, Horácot, Homert, s ami leginkább szolgálhat plasztikusnak, az Ovid metamorfozisait. Ugyanakkor irja Rumynak, hogy egy szobrásznál éjjel-nappal nyitva kéne feküdnie Homer, Ovid, vagy legalább Barthélemy Anacharsisának. Az irodalmi műveltséget a művészre nézve nélkülözhetetlennek tartotta. 1813-ban megjegyzi Balkayról, hogy szeretetreméltó ember ugyan, de irodalmi műveltség hijján «s lehet-e festő naggyá e nélkül?»

Láb F.

Egy izben — talán Joó ösztökélésére — tollhoz is nyult s cikket irt a képirásról, annak gyakorlásáról és becséről. A jelentéktelen irás a Tud. Gyüjteményben 1819-ben jelent meg.

Az eddig emlitetteken kivül még néhány képiró fordult meg Egerben, igy a tizes években Markó Károly, aki akkor az egri érsek szolgálatában állott mint mérnök s dilettáns módjára vizfestményeket is készitett; igy tudunk egy egri szervitáról, Lustigról, aki 1838-ban az egri mizerikordiánusok templomáról festett képet. 1840 körül Pozsonyból Egerbe költözött Adler András gyógyszerész, botanikus és virágfestő, ez itt később latin nyelven megirta a Mátra flóráját. Klimkovics Ferenc, miután 1845-ben elvégezte a gimnáziumot, Egerben festett arcképeket, amihez a készséget atyjának kassai műhelyében szerezte meg. De 1846-ban már Pestre ment, Marastoni iskolájába. Kovács Mihály, akinek munkássága mélyen belenyult a következő félszázadba, az 1848—49-iki telet Eger közelében, Tornaőrsön töltötte s ott pártfogója, Orczy László br. családja néhány tagjáról festett arcképeket; 1849-ben berándult Egerbe, ahol barátságot kötött Tárkányival, ami nagy hatással volt későbbi sorsára. Kostyál Dániel is rajzolt Eger környékén, odavaló falusi népet, ez a rajz Kohlmann metszetében 1838-ban jelent meg a Regélőben.

Végül egri születésü, de Egerből Bécsbe szakadt művész volt Hesz János Mihály. Még Pyrker előde, Fischer István br. rendelt meg Eger számára képeket e bécsivé lett mesternél s igy festette meg Hesz sz. István királyt, Mária mennybemenetelét, ker. sz. Jánost, nep. sz. Jánost, a papnövelde számára. Fischer lemásoltatta vele 1818-ban Mechetti Sz. családját is. Ugyan-

s egy Lédát, rézmetszet nyomán 1810-ben. Kazinczy ekkor már látja, hogy nem az ő propaganda-tervébe illeszthető erővel van dolga. Tiz évvel utóbb Joó Egerben találja szimpla agglegény-életét élve. Joó befogadja a házába családja körébe s Balkay ott is tölti életét, 1840-ben bekövetkezett haláláig, festegetve arcés oltárképeket, csendéletet, ahogy éppen a megrendelések jönnek. 1840, 1841-ben ki is állit egy, illetve öt képet Pesten, valószinüleg másolatokat. Mert ez volt az igazi, neki leginkább megfelelő terület. Kazinczy is, Joó is nem győzi magasztalni másoló-képességét, egyéb munkáiról fanyar az ítéletük. Joó szerint, aki pedig barátja volt, még az «eredeti» képeket is más mesterek vázlataiból, metszetek részleteiből rakosgatta össze (mint Marastoni) s ilyformán a képekbe hibás, különféle átvétel eltéréseiből eredő ferde perspektiva jutott. Festéséből is hiányzott tehát az önállóság. Az egykori Füger-tanitvány természetesen hadilábon állott a szinnel is, amely akkor sem vált palettáján virulóbbá, midőn 1835-ben felszedelőzködött s egészen rövid időre Velencébe rándult. Ez az ut sem hagyott nyomot művészetében, amely a bécsi szkémához tapadt. Műveiben különböző feladatoknak felelt meg. 1819-ben Szepesi püspök mgbizásából megfestette a miskolci minoriták számára Mária mennybemenetelét (idegen nyomon), 1820-ban festette a Béke áldásait, egy bécsies izü allegóriát, antik istenekkel és muzsákkal. A harmincas években az egri kaszinó számára készitette a király arcképét. Oltárképei közül Mária mennybemenetele Tiszafüredre, Szent Lőrinc Besnyőre, sz. István király Födémesre, a sz. kereszt felmagasztalása Nádudvarra, egy Nep. sz. Jánosa az egri minoriták templomába került.

Kivül:

Monsieur Monsieur François de Kazinczy de Kazincz P. Assesseur des plusieurs Comitats présentement à Széphalom.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4-r. 175. sz.]

1756.

Kazinczy — Kolosy Józsefnek.

Kolosy Józsefhez.

Édes Uram Öcsém,
nagy becsü barátom!

A' Győri vitézek' emléke dolgában tett relatiót gróf Desőffy Józsefné írta le; 's most látom, hogy egy §ban valamit kihagyott. Ott, a' hol Prímás Eszterházy Imre fordúl elő, igaz értelem és összefüggés nélkül van a' periodus. Ezt későn vettem észre. Én ki akarom nyomtattatni azt a' relatiót, mert abban van valami, a' mi a' kinyomtattatást érdemli; 's akkor helyre hozom a' szép Cancellista' megbotlását. Nagyon lekötelezne Uram Öcsém, ha velem közleni méltóztatnék a' Protocollumból a' reá tett végezést, hogy azt is hozzá vethessem. Szégyellem, hogy a' deák nyelven tett felülirás parancsoltatott; de az nem a' mi hibánk. Előrè láttam, hogy így lesz, mert igaz, a' mit a' relátio végén mondunk, hogy az affélét *kevés*nek kellene, nem *soknak* intézni. Ollyanok szóllottak belé, a' kik *lapidaris Stylust* kívántak, mintha a' deák és magyar felülírás nem az volna.

Még egyszer gratulálok Uram Öcsémnek a' szép házassághoz. Az a' választás, a' Menyasszony' szüleit tekintvén, becsületére vál az Uram Öcsém fejének. Generalis B. Vay Miklóstól én 1793ban azt kérdtem, ha igaz e, hogy eggy Tokaj' táján lakó Kálvinista úr leányát veszi? 's azt felelte: hogy ő soha sem vesz el ollyan leányt, a' kinek az atyja miatt pirúlni kellene. Ez volt nékem is mindég hitem és vallásom. Uram Öcsém, a' mint látom, épen ezen a' hiten vagyon, 's azért választott így. Az Ipa, a' Napa tiszteletet érdemlenek: remélem tehát a' Mátka is szeretetre méltó.

U. i. Balkay, a' festő, itt hagyta Lukretiáját és eggy szép nagy tablót, melly a' nap' feljöttét adja elő, 's kért, hogy szerezzek neki vevőt. Szeretném ha ez a' szép két darab ezen a' tájon maradna. Hallom, hogy Ignácz öcsénk akarta megvenni; nékem annyi képeim

is beteg már a' Krankenwärterségben. Adieu, édes Klárim. Ölellek a' leghűbb barátsággal. 21. May. 1810.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4-r. 211. sz.]

1755.

Vay Ábrahám — Kazinczynak.

Édes Ferenczem!

Leveledet, melly nékem szóllt, de Feleségem nevét viselte borítékján, vettem. — abból, hogy egyenességemet elértedted, észre vettem, hogy még barátom vagy. — az érzés tanít meg bennünket elérteni némellyeket 's nem az abstractio. Örömmel irok újra tehát. Temérdek ezt mondották azt mondották van Leveledbe barátom. — A' hős Hercules, midőn más czélt nem lelt futásának, az ólnak szemetjeivel undokitá emelő vállait; 's mindenhol javallák tettét; de én fél-Isten nem vagyok — a' világért se nyúlok tehát a' szemethez. — Általjába a' Pletykának az természete, hogy néha igazt, néha csak kendőzött igazt, néha egészlen nem igazt is hirdet ő: úgy itt is. — Szemere és kivált a' szegény szelid Szőgyényi hogy szolgálnak? hogy ítélhetném? ha jól, úgy a' dolog maga fog ítélni magáért, ha nem, azt úgy sem illik előre mondogatni, mert votumát minden ember adhatja, a' kinek akarja, de személlyes sértegetésekre csak a' mosdatlan botolhat. — El jön az idő 's a' környűl állások meg tanítanak. — A' minden esetre igaz, hogy rúllam nincsen szó 's nem is lész soha, — és hogy midőn votumomat arra fogom adni, a' kire én hejesnek vélem, 's midőn másokkal is közlöm okaimat, mellyek engem elhatároznak, már ezt senki, kinek lelke jó, 's az Igazt és csak azt szereti, nem lehet hogy nékem hibául tegye ki. — Mind öreg Ipam, mind fáradt Napam meg hóltak a' Világnak, — 's már ebbe tehát a' Szélmalommal harczol a' Világ, ha őket lépeti a' Piaczra — nékik az egész Világ bajával semmi bajok, — én nem lehetek koromnál, nem hajlandóságimnál, nem hejheztetésemnél fogva minden rész vétel nélkül. — Midőn a' Bajnok a' homokra lép kűzdeni, legkevésbé illik Barátjának a' veszélyt, mellybe lebeg, festegetvén, erejét gyengíteni — ezt sugom füledbe Barátom. —

Abba légy erős *hitű*, hogy meg nem szűnhet szeretni is, tisztelni is Téged híved

Vadász, 21 May 1810. Vay

Kazinczy Ferenc levelezése
VII. k. Bpest 1896. 466, 467. l.

illetődéssel olvastam: tsudálom, hogy egygy olly nagy érdemű emberről az újságok tellyességgel halgattak. Mi lehetett utolsó nyavalyája? Látszik, hogy úgy rekesztette be életét, mint a' szorgalmatos munkás a' jól töltött napot.

Szíves részvétellel értettem egésséged változását: úgy nézem, hogy ez úttal is, mint már több ízben, a' hirtelen való meghűlés okozta romlásodat. Ehez járúlhatott a' sok ülés, írás és olvasás. Mind ezekre nézve a' nagy vigyázásra igen kérlek, nem mint Orvos, hanem mint barátod. Ha a' Méltóságos Aszszonyhoz közel vólnék, súgnék bizonyos kegyes tsalárdságokat, a' mellyek által ezeket el távoztatthatná férjével: de tudom így is, hogy az Ő Nagysága jó szíve nem szűkölködik e' félékben, egy kis erőszakra pedig iránttad való szeretetből facultálom.

Bárótzi Halálára írt verseidet nem vólt szerentsém látni: ki vannak é nyomtatva? és hol jöttek ki? igen szeretném megkapni. Nem tudom, kézírásai kire maradtak, én azok közt sok kincset gondolok Magyar szép literáturánk nemében.

Mi, kedvesem, frissen vagyunk, engem a' szokott és néha igen meg tódúló foglalatosságok annyira nyomnak, hogy néha egész hétig is Musáimra és házam népére nézve tsak tudlitlan dics die, a' nél kűl hogy velek társalkodhatnám: de távol lévő kedveseimnek avagy tsak jártomba költömbe szentelek olly érzéseket, a' minéműekkel Néked is maradok

Debr. Május 26-án 1810. tisztelő barátod
Szent-Györgyi József. mk.

U. I. Bóldogúlt Csokonainé Aszszonyomat negyednapja temeténk el; egy vólt azok közűl, kik a' szenvedéseknek tsendes tűrése mellett is a' halált, mint jól tévőt, várván várták és óhajtották.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4-r. 176. sz.]

1758.

Kazinczy — Szentgyörgyi Józsefnek.

Széphalom 28d. May. 1810.

Dr. Szent-Györgyi József Úrnak.

Kedves barátom! Midőn három eszt. előtt Kisnek és Némethnek Biographiájokat olvastam a' Bécsi Annálisokban, azt ígértem

vannak, hogy e' helyt nem találhat nálam; különben örömest megvenném, mert mind a' kettő érdemli a' megvételt. Kérem Ignácz Öcsém Uramat, ne eressze ezt más birtokába. Megírom én mi az ára, de még Balkay Úr azt nekem meg nem mondta. Ő a' pénz dolgában finnyás, mert nem szeretné magát *Mesterembernek*, hanem *Künstlernek* nézetni; 80 ftért talán oda adná a' kettőt, 's azt a' pénzt megéri testvérek köztt is. Én eggy fejért, melly felényi sincs, mint Lukretia, 110 frtot adtam Bécsben.

Széphalom, Máj. 23d. 1810.

Kazinczy Ferencz.

[Másolata a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4-r. 181. sz.]

1757.

Szentgyörgyi József — Kazinczynak.

Kedves Drága Barátom!

Meg előző betses szívességedet buzgó tisztelettel köszönvén, szükségesnek ítélem jelenteni, hogy nékem küldött leveledhez takaróján felyül két petsét és egy spagat darab volt, mellyből ítélem, hogy más valami tsomóhoz vólt foglalva, de a' mellyet én nem láttam, sem felőle nem tudakozódhattam, nem lévén idehaza, mikor valami betsületes Deák szolgájától ide küldötte. Azért e' felől kedves tudósításodat el várom, és bizodalmasan ki kérem.

Szép érzésekkel, és a' régiségből szerentsésen által hozott elmés tzélozásokkal tellyes verseidet, sőt azoknak pennádból folyt német fordítását is vólt szerentsém olvasni, kinek kegyességiből? böltsen tudod. Kézy Professor Úr versei a' bóldogúlt Németi Páléira emlékeztetnek: tsakhogy amazoknak tárgya sokkal nagyobb, tellyesebb, fel emelkedettebb. Meg érdemlik, hogy a' külföld egy Magyar Árcást tiszteljen írójokban.

A' Togatusról írt anekdota bámulásba hozott, és a' 19-ik század képibe meg pirított.

Szegény D. Nagy Sámuel Úr haláláról egyebet nem tudok, hanem hogy mint Schraud, Seth, és más érdemes Doktorok, az ispotályok látogatásában kapta el a' veszedelmes ragadó forró nyavalyát (typhus nosodochialis) és a' vitte el sokaknak bánatunkra és szomorúságunkra. A' mint hallom, négy árvákat hagyott, nem szegény — de fájdalom! neveletlen állapotban. D. Viczay Úr halálát nagy meg-

Április 11 – a költészet napja!

Szentannay Sándor

SZÉKELY KESERGŐ

perc-poncisok
új pilátusok
testvér-júdások
köztünk is köztünk
fajulnak teremnek
hörögnek marnak falnak falnak
férgei csikasz télnek rögnek
jaj-keresztek jönnek
törnek egyenként falkában
menekülnek lábrakelt sírhantok
tagadtok anyát nyelvet
anyanyelv nem gyógyít
torokgyík átok
ránk és rátok
bélpoklos szendergő szerelmünk
nászunk
ha nemzünk gyermekünk gügyögi
hibázunk
hargita hargita
székely golgota
testvérek
itt állunk –
gyepükön leng még friss pogány
ének (?)
kereplő sámándob zúg-e szélnek
(?)
viszi-e
iratók
i dalát (?)
ök
éltek
mertek
jetek
lármafát

Szilágkémer, 1973 ősze – Debrecen, 1988.

Rátkai János

INGÁZÓK

Szemük körül mélyek az árnyak,
Sorsuk hasonló és örök.
Óra hajnal négykor csörög,
Még sötétben vonatra szállnak.

Barangolva a sínek mentén,
A hajnalt vonatban érik,
Gondolatban otthon félig,
Félig már munkahelyre menvén.

Zord hajnalok, rövid esték,
Nehéz, főleg a munkásnőknek,
Család, munka, kötelesség.

Pestlőrincen még alszanak,
De Zuglóban már cihelődnek,
Flémondatok és félszavak.

Király Lajos

VÁNDORLÓ SZILÁNK

Apám derekában
vándorló szilánk volt
gránátrepesz
szép kedves emlék

Izmai sajdúltak
rombolták idegeit
az arhangelszki
láger esték
melyek felrémlettek
nyugtalan álmaiban
vagy liternyi
savanyú bor után.

Apám derekában
vándorló szilánk élt
gránátrepesz
szomorú emlék

A test olykor
befogadta és békesség
lengte be nappalait
vidám ének az estét
ám amikor az idő
rosszra fordult
a vándorló szilánk
szaggatta szaggatta
szaggatta a lelkét.

Józsa Angéla: Múzsa

Nádudvari Nagy János

VERES PÉTERT GYÁSZOLVA

Táj-testvérek, szomszédok voltunk.
Egy puszta fénye szült bennünket,
a libagágogós faluvégen
nyitogattuk gyermekszemünket.
A Gyepsoron a kicsi, nádas
házakban ringattak az esték,
zord télidőn kemencepadkán
lestük, hogy mit beszél a vendég.

Táj-testvérek, rokonok voltunk.
Bár korban jóval megelőztél,
úgy szerettél beszélni hozzám,
velem sok órát elidőztél.
Feledhetetlen drága órák!
Mindennél többet érő percek!
A boldogság mámorát adók:
mint a beteljesült szerelmek.

Mindig Kossuthra emlékeztem,
meg a többi nagy népi hősre,
mikor beszélni hallottalak:
az egész nemzetért felelősre.
Most már elmentél mindörökre,
s hiába fut a perc, az óra:
többé már nem mehetek hozzád
soha egy új találkozóra.

Kanizsa József:

MAGAMMAL HORDALAK

(Nagy Balogh János festőművészre emlékezve.)

Elfeledték álmodat
kutyaszőrű fény-lányok
daloltál kénesőben
hálták tengeri hínárban
talpadra évszámok vésődtek
modern oszlopházak
gyökereződtek szomszédságodba
s én járom fátyolos fényben
felfedezésre hagyott utad
sors ősz-havában
léptem alatt ropog a gally
szülő-ölű lányok
szeméből lopom a fényt
s magammal hordalak
magammal a halálomig
te Krisztusképű
másoknak idegen
de nekem földi testvérem
a Józanság-virága közt
elfelejtett Igazság festője
nem hagylak el
e kispesti kövek
örök vetkőzése közben

BALKAY

Az egyesületünk minden utolsó csütörtök estéjén szereplő szerzőktől válogattuk összeállításunkat, a magyar líra kivételes zsenijére, az 1905 április 11-én született József Attilára emlékezve.

Losonci Miklós: A helyi érték egyetemessége

Sokan úgy vélik, hogy sürgősen föl kell zárkóznunk Európához, a világhoz úgy gondolják, hogy azzal, amivel a mi képzőművészetünk bibelődik túlhaladott. E tetszetős vélemény divatos, de hibás és felületes. Egyszerűen azért, mert valahol és valamikor mindig egy adott helyi érték jelentette a világmértéket.

Az emberi kultúra és a képzőművészet három fősávban született. Az első Európa és Afrika egy szögletének térsége, ahol az egyiptomi, a babilóniai, görög, római művészet bontakozott ki, Ázsia egy részének bevonásával. A másik forrásvidék India, Kína, a harmadik Amerika. Különös egyezésekkel és természetes eltérésekkel ebből adódik az azték, a görög, az asszír kultúra sajátos karaktere, az egyiptomi, indiai, római művészet egyedi esztétikuma. Abban valahány építészeti, szobrászati és festői műhely megegyezik; a tökéletességre törekednek. Abban is, hogy minden szépségeszmény az adott korban és helyen a legmagasabbra törekedett. ebből a magatartásról rendre váltak univerzális érvényűvé helyi értékek és egy ideig Memphisz, Karnak, Adzsanta, Peking, Athén, Róma, Párizs, Mexikó a világ kultúrájának fővárosa lett. Az örökérvényű szépség igazsága a glóbus bármely pontján megszülethet, így nem az a föladatunk, hogy külföldi mintákat vegyünk át, hanem önnön népi, nemzeti eszményeinket valósítsuk meg az elérhető legnagyobb minőségi magaslaton, akkor fölzárkózás helyett mi válhatunk mértékké, mint ahogy azzá is váltunk Vörösmarty, Petőfi, Arany János, Madách, Bartók, Ady, Csontváry, Egry József művészetével. Még akkor is, ha ez a megteremtett kincs eddig jórészt rejtve maradt a világban – az általános emberi közöny és hirhedthíres nemzeti ügyetlenségünk jóvoltából.

A környezet a karakter egyik meghatározója. Egyiptomban a sivatag közellete a monumentális mértani formáknak kedvezett, India őserdeinek liános burjánzása eredményezte az itteni templomok szobrokkal, zsúfolt már-már orgiás homlokzatát. Hellász a gondolat koreográfiája alapján alakult egyedivé, létrehozta a dór oszlopot, az ion csigavonalat és az akantusz levelet, mely immár többmint kétezer esztendeje az európai architektúra egyik alapeleme. Napjainkban glóbusunk egyenetlensége, egyre inkább megszűnik. Ebből következik az tény, hogy jelenleg a világ fővárosa a Föld minden pontja. Valóságában és lehetőségeiben. Azaz bárhol megszülethet a legnagyobb mű; japán, magyar, észt, finn, spanyol lehet a világ új Michelangelója.

Mégis állandósul, kajánul és tárgyilagosságra törekedve a vád, vajon **provinciális-e a magyar művészet?** Amikor a teneai Apolló és Leonardo Mona Lisájának tekintete közötti másfélezer esztendőben Európa elfelejtett mosolyogni, az esztergomi Keresztény Múzeumban látható magyar középkori Madonna-szobrok, az akkor még bennünk hevülő Ázsia-tartalékból is formálódva, mosolyognak a kontinens általános derűtlensége közepette. Ez az a pillanat, amikor Európának kellett volna sürgősen fölzárkóznia hozzánk. Mátyás király könyvtára a második legnagyobb volt a XV. században, s a Kolozsvári testvérek Szent György szobra a maga úttörő formáival jelentősen kezdeményezte a reneszánszot. Suky Benedek kelyhénél nincs különb a maga idejében földrészünkön, s a XVII. századi pusztavacsi Parasztkrisztus, melyet a budai Mátyás templomban őriztek, megrendítő alakzatával eléri Brunelleschi és Donatello Krisztusának magasztosságát, drámáját. Önmagunkkal szemben ne legyünk kishitűek, miközben sürgősen indokolt lemondani nemzeti nagyképűségünkről.

Az azonban bizonyos, hogy Le Corbusier döbbenten kiáltott föl az esztergomi bazilika láttán: "Az első osztályú klaszszicizmus!" Így igaz, Pollack, Hild olyan tette hajtott végre, mely fölemelte a nemzeti építészetet a stílus európai rangelsőjének, míg az athéni parlament épülete az akropolisz tövében az architektúra óriási szégyene. Budapest össznépi teljesítménye, ezer esztendő közös magyar alkotása. Mi a rómaiakat is korrigáltuk, hiszen Aquincum csúsztatásával álmodtuk meg a fővárost délebbre, a Gellérthegy és Várhegy koncentráltabb térségére. Az építészet itt a természet ajánlatait folytatta, míg a bécsiek kihagyták dőrén a Kahlenberg lehetőségét, vagyis mi észrevettük a panoráma lehetőségét és maradéktalanul kihasználtuk. Ugyanakkor; Barcsay a 80-as években festette meg fekete négyzeteit, melyet Albers már 1930-ban föltalált. Mi csak az igazságot fogadhatjuk el, nincs módunk önszerelemre és önsajnálatra. Csak a pontosságra. Voltak tetteink, voltak késedelmeink.

Máskülönben a helyi érték az új művek tiszta forrását jelenti az egész világon. Így fedezte fel a Borinage-i bányák drámai hangulatát Van Gogh és Meunier; képek remekművei, szobormesterművek születtek e mélységből. Barbizon a XIX. század tájképfestészetének európai műhelye lett, de azt már oly kevesen tudják, hogy e kör legnagyobb festője a magyar Paál László, azt is hogy a gödöllői szecesszió, a técsői, a szolnoki és a nagybányai művésztelep sokszáz külföldi festőnek is jelentett indítást. festőnek, szobrásznak, iparművésznek. A helyi érték Vásárhely esetében egy egyetemessé vált, az alföldi magyar festészet bölcsője. Szentendre új festők egész légióját adta a magyar és európai piktúrának, s a zebegényi helyi látványérték nevelte fel Szőnyi Istvánt. A Balaton a kozmosz méreteivel ajándékozta meg Egry Józsefet, pedig ez is a világ egy térsége csupán, helyi érték, helyi különlegesség. Mindazon által nem provincia, hanem az egyetemesség lehetősége, Egry révén új univer zum; festészettel kifejezett és teremte filozófia, egészséges és totális, hiányt lan világszemlélet.

Ha jól körülnézünk, ha mélyen elg dolkozunk, ha szorgalmasan összegy jük a megtett út tanulságait, ámula közben kiderül az a varázslat, hogy minden hazai rögöt megszentelt a g lat, festménnyel, költészettel, zen érintette a magyar géniusz egy évezre során a hazai táj minden részletét. Művekkel humanizálta. A magyar művészet nem provincia, hanem olyan helyi érték, melyből folyamatosan született és születik egyetemes minőség. Tóth Árpá sürgette:

"Írók kicsinyje, nagyja rajta csak!" Nekünk minden műre szükségünk van, melyet különböző képességű alkotók teremtenek, de csak azokra, melyeket tehetségük felsőfokán valósítanak meg. Absztrakt és realista szellemű művekre egyaránt, olyan képekre, szobrokra, grafikákra, melyeknek forrásvidéke az ország eddig nem érintett ezer töredéke. Balkay Pál is arra példa, mennyi létrejött kincs várakozik, hogy önmagunk boldogítására felfedezzük. Ezren és ezren várakoznak a nemzeti önismeret hiányainak "pokol tornácán". Balkay és számtalan társa. A múlt. A jelen. A jövő, hiszen a tér és az idő minden egysége a lét központja. Művészettel, új művekkel még inkább azzá lehet.

Balkay P á l, festő; szül. 1785 jún. 29-én Tisza-Örsön (Heves m.), megh. 1846 jún. 13-án Egerben. Szegény szülők gyermeke volt, s így bizonyára sok nélkülözésen kellett átesnie, míg 1804-ben a bécsi képzőművészeti akadémiára került. Négy évig tartózkodott Bécsben s ez idő alatt állítólag Maurernél, a jóhírű festőnél lakott, aki a festészetben is oktatta. Kazinczy Ferencz feljegyzése szerint Hess Mihálynál (l. o.), a kiváló magyar képírónál is tanult. 1808-ban befejezvén tanulmányait, Kazinczy hívására hazajött és egy ideig Mezőkövesden, nagybátyja házában élt, aki mezőkövesdi plébános volt. Bécsben a magyar nemes testőrök körében előkelő ismeretségekre tett szert s ugyancsak az osztrák fővárosban ismerkedett meg Kazinczy Ferenczczel is, aki 1808-ban lemásoltatta vele azt az arczképét, melyet Kreutzingerrel festetett. Kazinczy nemcsak munkával látta el, hanem ismerősei körében is ajánlotta, s szerette volna, ha a művész Párisban és Rómában képezhette volna magát. Szándéka azonban nem valósulhatott meg, mert B. mostoha anyagi körülményei sohasem engedték meg, hogy komolyabb tanulmány czéljából külföldön hosszasabban tartózkodhassék. A művésznek Kazinczyval való jó viszonya évek során fennállott, s a kiváló írót széphalmi kastélyában többször felkereste. Így 1810 május elején is Széphalmán időzött, s ekkor Kazinczy arczképén kívül Geszner egy metszete után Ledát festette meg számára.

1817-ben Egerben találjuk B.-t, aki ekkor már nemcsak ecsetje után élt, hanem rajztanítással is foglalkozott. Az állandó kenyérkereset, s az a körülmény, hogy az egri érsekben — akinek meghívására egyébként Egerbe ment — támogatóra talált, végleg e városhoz kötötte, honnan később is csak ritkán és rövid időre távozott. B.-nek különben

ten. Hegedüs Lászlónál tanult s azután a külföldön is hosszabb tanulmányútakat tett. 1904 óta főleg grafikai műveivel többször résztvett a Nemzeti Szalon tárlatain.

Kiáll. tárgymutatók. — Nemzeti Szalon Almanachja. Budapest, 1912. 149. l.

Balbi József, ötvöslegény. Pozsonyban Faber Danielnél (l. o.) tanult és ugyanott 1761 ápr. 6-án szabadult fel.

Mihalik József: Háromszáz év a pozsonyi ötvösség történetéből. *Múzeumi és Könyvt. Ért.* 1911. 129. l.

Balczer Hermann, építőmester és kőfaragó. A XVII. század elején Eperjesen élt. 1631-ben Kassa város tanácsa megalkudott vele a felső malomnál lévő bástyához való kövek faragására, amit a mester még ez évben el is végzett.

Kemény Lajos: A renaissance és roccoco Kassán. *Arch. Ért.* 1899. 113. l. — *U. az:* Újabb adatok Kassa műtörténetéhez. *Arch. Ért.* 1900. 72. l.

Baldigara Cesare, szobrász. Olasz származású művész, aki a XVI-ik század közepén Bécsben élt. 1563-ban, mikor Ferdinánd király Giulio Liciniot a pozsonyi vártemplom helyreállításával bízta meg, Licinio a faragási munkák, főleg pedig az oltár elkészítése végett B.-t hozta magával Pozsonyba. Bár a művésznek e munkában többen segédkeztek, az oltár s a többi szobrászati munka csak évek mulva készült el. B. későbbi működéséről nincsenek adatok.

Bisenius Antal: A pozsonyi várkápolna festésének történetéhez 1563—1588. *Arch. Ért.* 1894. 145. l. — *Böheim Vendel:* A Habsburg-ház műkincsei. *Magyar Műkincsek.* Budapest, 1898. II. k. 19. l.

Baldigara Octavius, királyi építész. A XVI. század második felében Miksa császár és magyar király szolgálatában állott. 1571-ben Prágába hívták, tizenkét évvel később azonban már úgylátszik hazánkban működött, mert 1583-ban a magyar kamará-

Balkay Pál

1819 jún. 5.

– ben Kazinczyhoz adatokat intézett levele érdekes ~~[illegible]~~ örökit meg az akkori egri munfártolás-ról ± Közli, hogy Fáy János egri gyűjtő képgyűjteményét (cladóvá) ~~[illegible]~~ tette s ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ az ottani liceumban, ~~A~~ képek ~~[illegible]~~ szomban ~~[illegible]~~ tem érdekelt ~~[illegible]~~. Meg az értelmiség is „bolondságnak" tartotta Fáy ~~[illegible]~~ műgyűjtő szenvedélyét. Az egri érsek szereti nagyan a képeket, de pénzt nem szívesen ad érettük, más pedig ki vegyen? Talán Fáyer György nagyprépost, aki ~~[illegible]~~ aranyozokkal festeti az oltárképeket, hogy olcsobban jusson hozzájuk. Ezt a képek oly rutak, hogy ~~[illegible]~~ undorodva szalajtatja az akkor értő nézőket. ~~[illegible]~~ az ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, 1818–19. többnyére oltárképeket fest

± a kézirmű vérzetek vaná való érdektődés-ről.

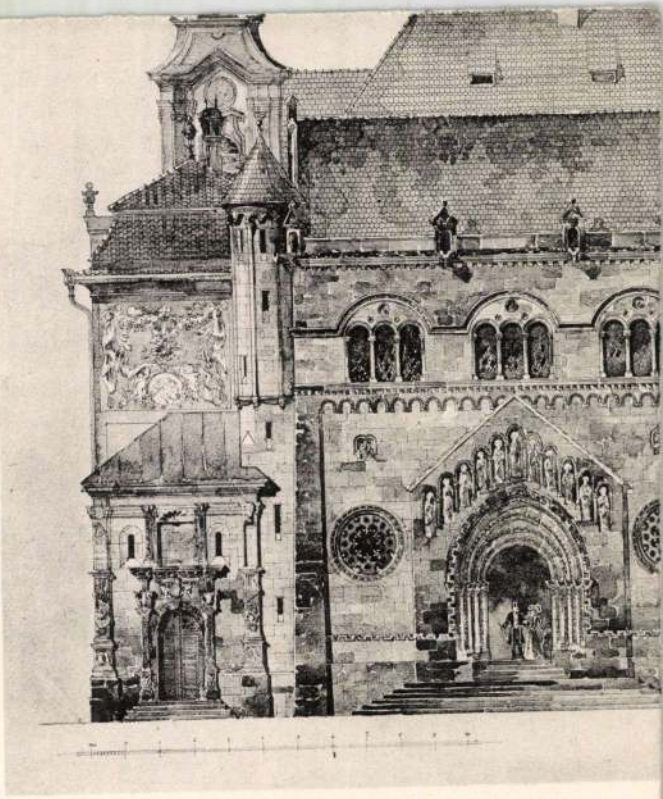

Az 1900. évi párisi kiállitás magyar pavillonjának

Tőle való[illegible]
gyulafehérvári vártűzér
Imre képe a kolozsvári sz[illegible]
Mária mennybemenetele Gyulay
tulajdonában. Számos torzképet is
ezek többnyire az Aradi Közlöny cz. p[illegible]
kai napilap vasár- és ünnepnapi számaiba
jelentek meg.

Aradi Közlöny. 1913 aug. 28. (Aradi portrék a kulturpalotában.) — *U. az:* 1913 decz. 7. és decz. 21. sz. — *Arad és Vidéke.* 1913 decz. 21. és decz. 25. — *Függetlenség.* (Arad.) 1908 okt. 15. sz. — 1911 márcz. 14. sz. (Balla Frigyes állása.) — *Rajzoktatás.* 1908. 308. l. — 1910. 326. l. és a művész közlése nyomán.

Balla Margit, mándi, festőnő; szül. 1892 júl. 12-én Budapesten. Tanulmányait a budapesti képzőművészeti főiskolán Aggházy Gyula vezetése alatt végezte. A Nemzeti Szalonnak 1910 óta kiállítója.

Nemzeti Szalon Almanachja. Budapest, 1912. 149. l.

Aradon lakik.

... (A pesti művészeti
József: Balkay Pál festő élet-
6.) *Irodalomtörténeti Közlemények.*
385—391. l. — *Bányai Elemér:* Mű-
a XIX. század elején Magyarországon.
et. 1908. 137. l. — *Benkóczy Emil:* Balkay
instanciája. *Művészet.* 1911. 274. l. — *Foltinyi*
János: Adalékok a magyar képzőművészek sorozatá-
hoz. *Századok.* 1874. 428. l. — *Honművész.* 1836. I.
279. l. — 1840. 429 és 444. l. — 1841. 402. l. —
Kazinczy Ferencz: Magyar Pantheon. (Abafi Nem-
zeti Könyvtár.) 370. l. — *U. az:* Levelezése. — *Köz-*
hasznú Esméretek Tára. II. 35. l. — *M. N. Mú-*
zeum multja és jelene. Budapest, 1902. 179. l. —
Miskolczi Értesitő. 1846. 7. sz. — *Művészet.* 1903.
346. l. — 1906. 135. l. — 1913. 79. l. — *Nagy Iván:*
Magyarországi képzőművészek. *Századok.* 1874. 28.
l. — *Naményi Lajos:* Művészet. 1903. 211—214. l. —
U. az: Művészet. 1907. 349. l. — *Ponori Thewrewk*
József: Magyarok születés napjai. Pozsony, 1846. II.
közlés. 65. l. — *Peregriny János dr.:* A Magyar Nem-
zeti Múzeum képtárának leíró katalogusa. Budapest,
1900. 350. l. — *Rajzoktatás.* 1906. 327. l. — *Rózai*
Nagy Lexikona. II. 504. l. — *Szana Tamás:* Száz év
a magyar művészet történetéből. Budapest, 1901.

77

–Balla

15—17, 58. l. — *Szendrei János dr.:* Miskolcz vá-
ros tört. Miskolcz, 1911. V. k. 377. l. — *Thieme—*
Becker: Allg. Lexikon. Leipzig, 1908. II. 411. l.

Kazinczy Ferenc leve-
lerese. Körzetesik
Váczy János és Harsá-
nyi István

VI – XXII. k. Pp.

1896 — 1927

1903 g. feld

Vasárnap
19
Erzsébet
Erzsébet

Hétfő
20
Valois Félix
Amália

Kedd
21
B. A. bemut.
Olivér

Szerda
22

BALKAY PÁL, a festő, bécsi tartózkodása alatt Baróczy Sándornál is bejáratos volt. Ki ajánlotta a testőr-írónak, az bizonytalan, csupán azt tudjuk Kazinczynak Döbrenteihez írt 1816. X. 2. leveléből, hogy bár Balkay nem volt sem alchymista, sem író, mint Baróczy Sándor, de mert olajban jól festett „'s fényt igért mind nevének, mind hazájá"-nak a testőr-író szeretettel fogadta és támogatta is őt. Ez a bécsi tartózkodás nem mult el minden eredmény nélkül. Balkay oly másolatokat készített ez időben, melyekről még későbben is, 1815-ben, mikor Kazinczy Kassán jár, elragadtatással ír Dessewffynek, mert meggyőződött, hogy „Balkay excellentissime, copiroz". Különösen dicséri Furino után „forró ecsettel" festett „kesergő"-nek másolatát. „Melly meleg tintek a' szem körül! „Melly test!" — kiált fel ennek láttára, Kazinczy, ki bár bírta e kép réznyomatát, mégis, Balkay másolatának előnyére kel síkra és megjegyzi, hogy, „mily különbség?". Ép így ír a többi Belvedere-i képek másolatairól, mit Balkaynál látott: „Ott leled Mengsnek Józsefét! Melly anatomia! Ott az ő tulajdon feleségét és gyermekét, kiket Máriának és Jézusnak festett. Ott az angol I. Károlyt Van Dycktól, két más fejjel... Ott Pompeio Battoninak „Tékozló fiú"-ját. Ott Angelica Kaufmannak „Hermann"-ját, kinek a győzelem után a' felesége Thuznelda átöleli lábait. Ott Carlo Dolcenak Madonnáját és eggy igen szép nőstény tigrist." Mindez jellemző Balkayra, mert látjuk, hogy Bécsben nemcsak egy irányban képezte tehetségét, hanem ép úgy másolt

Naményi Lajos: B. P.

Folytatását lásd a komplett példányban

Művészet 1907. 349. l.

hogy munkát kunyoráló mesteremberré aljasítsa magát.

Élete vége felé járt már, midőn a Tudományos Gyűjteményben (1819, v. k. 116.) Krüchten József először emlékezik meg róla ily módon: „Anzenhofer Ignác, egri születésű, Egerben akadémiai képfaragó. A Nemzeti Múzeumnak van tőle egy Feszülete." . . . Egy szóval se tud róla többet mondani.

Midőn 1821. február 22-én 60 éves korában meghal, erről az eseményről egy lapban sem találunk említést. Két hónap fordul bele, mígnem az „Ofner und Pester Zeitung" szépirodalmi melléklapja, a „Gemeinnützige Blätter" 1821. április 15-iki XXX-ik számában, rövid, 32 soros cikkecskében elparentálja e művészünket. Megemlíti róla, hogy e kiváló hazai szobrászunk („der wackere vaterländische Künstler in der Sculptur") mostoha testvére volt Hess Mihálynak, a bécsi cs. és kir. mérnök-akadémia tanárának. Anzenhofer az idősebb testvér volt s ő is a bécsi Szépművészeti Akadémiában tanult s később ugyanott a szobrászat nagymestereivel: Heinricivel, Messerschmidttel és Fischerrel együtt dolgozott. Ő is Bécset választotta volna, mint a művészet és műszeretet központját, állandó tartózkodása helyéül: de előhaladott korú anyja iránti vonzalma, s a fiúi kötelességérzet arra bírták, hogy szülőföldjére, Egerbe menjen vissza. Ebben az időben Eger olyan kis város volt, hogy sem kitűnő művészi tehetségeinek nem nyújthatott alkalmas működési teret, sem műveit nem tudta értékük szerint megjutalmazni. Meg kellett azzal elégednie, hogy a vidék

Balkay Pál

festő

1785-1846. Kazinczy pártfogoltja. Béni tanulóévei után Egerben telepedik le. Arcképei, oltárképei.

A magyarországi műv. tört. I. 324.
Corvina 1970.

magyar

Balkay Pál
festő.

A Műbarát
1921. 252

Athenaeum
1840. II 16.

Pécs-Baranyamegyei Múzeumi Egyesület

IX. 84 — 86.

Malk

Balkai Pál

Mária mennybemenetele e. festmenye oltárkép 1867 ben került a v. Minorita templom főoltárára.

ifj Horváth Béla Miskolc

1962

202. l

Balkay Pál

fs to"

Egri művész. /1785-1836/.

A magyarországi művész. tört. I. 361.
Corvina 1970.

Balkay Pál MDK

Virágcsendélet repr.

Dobó István Muzeum, Eger 1964

Balkay Pál

festő

erőd

2

Balás Reformkor

2. l.

~~Csokonai kör, debreczen X. 93.~~

Balkay Pál, festőművész

a Nemzeti Galériában megnyílt a „Kazinczy korának művészete" c. kiállítás. – A záróakkord a mitológikus és allegórikus képek, valamint a csendéletek felvonultatása a rendezői erények mellett is kisebb döccenőkkel valósult meg. – Balkay Pál „Tudománynak és szép mesterségnek emlékezetére" című allegoriája (1820) szerepelt. /említve/.

Mojzer Miklós: Kazinczy korának művészete.

Budapest, 1980. 9. 26. old.-on.

Balkay Pál

1.

Bíró Kovács 8. l.

69. l.

Balkay Pál

festő

wód

Dankaz

42. l.

Másolat
22.777. szám
VII 1898

A m: kir: pe

A m: kir: dohányá

Az árusok tár
se tárgyában
17ézet 358. szám
a nagyméltóso
teriumnak
alatt kelt ma
utasíttatik, hogy
leendő átköltöz
merülő ásalakít
tőleg, azok mé
költségekre né

Balkay Pál

1785 – 1846

Muvészeti Lexikon 49.1.

Homonna 6. n. II. 174.

Balkay Tál

festő

Lásd

Fleischer Béla 29. l.

T. 2453.

és köröndökkel megerősitett, de
rben Szent Endre szigetén az
a háttérbeli hegyek közt pedig
rata a lebegő mondatszalagon,

N.

ufgab olvasható.

11.3 cm.

1-229.

Balkay Tál

l.:

Gerő Művészetről

65,70. l.

Illusztrációk.

Balkay Béla

festő.

Lőd

Kat. Ung. 121. l.

Rézmetszetek tv. 219 - 225.

Balkay Pál

Balkay, Paul, Maler, geb. 1785 in Tiszaörs, gest. 1846, war besonders als Kirchenmaler bekannt. Grössere Anerkennung fand auch sein allegorisches Bild *„Die Segnungen des Friedens"*.

Krick I. 51. l.

Dohánykisárus.
VEREBÉLY

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rotheimerte utca 12. III. 2.

V., Visegrádi-u. 36. IV. em.

Balkay Pál

1785–1846

Lháb I. 45, 93, 103, 119, 121, 140.

II. 40–43, 96,

IV. 37–39, 112. 148.

9994

Sphynxeken nyugvó keretbe helyezett
kép alatt:

i.

5 cm.

O.

Balkay Pál

Lyka Róma

70. l.

Balkay Pál

festő

wód

z

Mátray Nemz-Képes

21. l.

Balkay Pál

Perállag. III

1163. p.

2.500	1569.	10.000	1634.	2.500

Kat. sz.	K	Kat. sz.	K	Kat. sz.
1659.	20.000	1709.	5.000	1750/i. ..
1660.	2.000	1710.	2.000	1750/j. ..
1661.	300	1711.	5.000	1750/k. ..
1662.	1.000	1712.	30.000	1750/l. ..
1663.	500	1713.	30.000	1750/m. ..
1664.	2.500	1714.	650.000	1750/n. ..
1665.	250.000	1715.	100.000	1750/o. ..
1666.	44.000	1716.	6.000	1751. ....
1667.	10.000	1717.	20.000	1752. ....
1668.	8.000	1718.	5.000	1753. ....
1669.	9.000	1719.	3.000	1754. ....
1670.	15.000	1720.	3.000	1755. ....
1671.	1.500	1721.	5.000	1756. ....
1672.	1.500	1722.	3.500	1757. ....
1673.	1.000	1723.	3.000	1758. ....
1674.	13.000	1724.	25.000	1759. ....
1675.	15.000	1725.	75.000	1760. ....
1676.	2.500	1726.	100.000	1761. ....
1677.	5.000	1727.	15.000	1762. ....
1678.	8.000	1728.	12.000	1763. ....
1679.	2.500	1729.	20.000	1764. ....
1680.	15.000	1730.	15.000	1765. ....
1681.	15.000	1731.	6.000	1766. ....
1682.	15.000	1732.	150.000	1767. ....
1683.	13.000	1733.	75.000	1768. ....
1684.	63.000	1734.	30.000	1769. ....
1685.	20.000	1735.	75.000	1770. ....
1686.	50.000	1736.	42.000	1771. ....
1687.	110.000	1737.	22.000	1772. ....
1688.	18.000	1738.	33.000	1773. ....
1689	50.000	1739	60.000	1774

Balkai Pál

l-

Mysk Ernő

74. l.

✓

Budapest, 194 3 november 20

tettél áthatott őszinte baráti

önetemet.

hived

Mihály

Balkay Pál

vrod
z

Petrovics jegyz

11. l.

P. E.: Jegyzetek mű
veszetünk történeté-
hez a XIX. sz. elsőfe-
lében. Bp. 1933

✓

~~Nagyvárad 17. 169~~

4. BALKAY PAL
Szül. Tiszaörsön 1785-ben, - meghalt Egerben 1846-ban.
Virágcsendélet. - (Drechsler J. B. modorában.) - Tulajdonosa: Dr. Végh Jenő.
5. BALKAY PÁL
Virágcsendélet. - (Drechsler J. B. modorában.) - Tulajdonosa: Dr. Végh Jenő úr.
6. BALKAY PÁL
Arckép. - Tulajdonosa: Dr. Végh Jenő úr.

KISS Péter: Gyűjtemények és múzeumok Egerben 1951-ig. IV. + Függelék: Az Egri Kaszinó által...Egerben, magántulajdonban lévő műtárgyakból rendezett retrospectiv kiállítás katalógusa, 1924. aug. 30 - szept.8. = Agria, XXV/XXVI. (1990)

Balkai Pál

fethő

l.

Szana 1890

17. l.

18. l.

20. l.

a templomokat istállóul haszná
néhány példát emlithetünk a sc
Magától értető
kincset,régi butort,szobrot,na
át és könyvet is elpusztitotta
togatással el is raboltak s az
országra és onnan Németországb
szállitották nyugatra a budape
nek javát,gondosság nélkül csc
hányva; köztük oly kincseket n
stb,.festményeit,Rembrandt,Lic
százezer dollár,de pénzben ki
kockázat,amely elhurcolásukkal
lapotban ugyan,a demokratikus
visszaszállittatta. Nagyobb és
ma is,visszaszállitásukat a me
nem tudni azonban,mennyire vis
kat az elszállitás viszontagsá

UNGARISCHE GRA

FACHZEITSCHRIFT DER GRAPHISCHEN GEWERBSZWEIGE DER BUCH- U. REKLAME
FREIEN GRAPHIK. BEILBLATT DER ZEITSCHRIFT „MAGYAR GRAFIKA". ERSCHEINT ZV

SCHRIFTLEITUNG UND GESCHÄFTSSTELLE: I

sind keine Normen, sondern ebensolche Richtlinien, wie wir sie bei der elementaren Typographie schon seit Jahren auf unseren Fachkursen anwenden. Was den Goldschnitt anbelangt — den Teige ganz einfach nicht anerkennt, Tschichold jedoch gestattet, — müssen wir bemerken, dass wir denselben bloss als eine Aushilfsnorme betrachten, hauptsächlich deshalb, weil wir es wissen, dass das optische Gefühl des Typographen nicht gleichmässig entwickelt ist.

Die Erweckung der Individualität des Typographen und seine zielbewusste Entwicklung ist derjenige Weg, auf welchem die Zukunft der neuen Typographie gesichert werden kann und müsse.

In dieser Hinsicht weicht unser Standpunkt ebenfalls von dem der Bahnbrecher ab, weil sie die Normalisierung der Individualisirung vorziehen.

Wir müssen öffentlich betonen, dass es auf dem Gebiete der neuen Typographie möglich ist, Arbeiten mit individuellem Geschmack herzustellen; und gerade deshalb, weil diese Satzart eine recht einfache ist, taugt sie sehr zur Ausbildung individueller Methoden, was die in diesem Hefte zur Schau gebrachten Satzbeispiele am deutlichsten beweisen.

Wilhelm Wanko

MDK

BALKAY PÁL

Egri festő,ottx festett oltárképéről adatok.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.4o.

Képzőművészet Alap kiadása.

Balkay Pál
festő

MDK

biedermayer csendélete

.-.

Rodnár Éva : Egri Képtár.

Műterem 1958 I. évf. 10. sz. 42.o.

BALKU Pál festő (?)

XVII. sz. (1685)

Művtört.Ért. 1989 1-4 152

Universitätsbibliothek Basel

m Hochstift Würzburg in der Zeit der

likentage 1903 - 1954
t in der Schweiz : 1

chener Printen : Geschichte eines höchst

issement industriel : paribas, le pétrole
19 - 1939
a faculté des lettres : 38

M.D.K.

Balkay Pál

esz taniványa volt Bécsben

Bodnár Éva: Néhány reformkori uj szerzeményünk

17

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

MDK

Balku Imre, kerám.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Balko l. *Palko.*

Balkay Pál, festő

L. Donát János

1010

Jávor A.: A keresztségosodás művészete 1007-

Élet és Tudomány, Bp. 1980. aug. 8. XXXV/-

Balkay Pál festö ? Eger.

Atheneum. 1840. II. 15/16. 31/32.

Festészet.

Tájkép. fest. Balkay.

Pesti Hirlap. 1841. 53. sz. 447-48. l.

Balkay Pál

egri festő (Heves m)

festette a besenyőtelek rk templom főoltárképét, mely Szent Lőrinc vértanúságát ábrázolja, 1821-ben.

Szabó Elek: Besenyőtelek története. Besenyőtelek 1927. 16. l.

n. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

3.577 szám.

BUD. 937 SEP. 23 N 3 5 F

üemlékek orz. Bizottsága tér. Eln.

BUDAPEST. IX.

livatalból.

Gatkay Pál

1840 körül festett főoltárképe. Reprodukció. A fűzesabonyi rk. templom.

Voit Pál pl.: Heves megye műemlékei II.

Magyarországi műemlékek topográfiája VIII.

Budapest 1972.

7481

Balkay Béla

a) *Egyházi képek:* (1819)

1. Mária mennybemenetele, oltárkép. Minoriták temploma, Miskolcz. Szepessy prépost megrendelésére készült.
2. Mária mennybemenetele, oltárkép. Tiszafüredi rk. templom.
3. Szt. Lőrincz, oltárkép. Besnyői rk. templom.
4. Szt. István király, oltárkép. Földémesi rk. templom.
5. Nep. Szt. János, oltárkép. Minoriták temploma, Eger.
6. A kereszt felmagasztalása, oltárkép. Nádudvari rk. templom.
7. Magdolna, régebben Joó János rajztanár tulajdona volt Egerben.
8. János evangelista. U. o.
9. Áhitatosság.
10. Vak Tóbiás. 1841.

76

Nep. Szt. János egri minorita templom

<Balkay Pál>

Cikke

(-) A Képirásról, annak gyakorlásáról és betséről: Tud. Gyűj. tenény 1819. II. k. 58-74. l.

Bátyám!

ő lapodat és a mostani
u meg a válaszról, csak
gomosom az adatokat.
ismertem személyesen és ig
általad kért és felhasznál
i légy türelemmel. Ma
, Bukos T. képeinek beszál
kértem a reá vonatkozó
ihelyt visszaérkezik érni
Nagy szeretettel köszöntelek.
Szóspista

Balkay Pál

egri festő

röd

Zoltai Lajos: Fáji Fáy
János, a könyv- és műpártoló
debreceni polgármester
1773–1843. Evök. Deri
1935. 137, 138. l. 139. l.

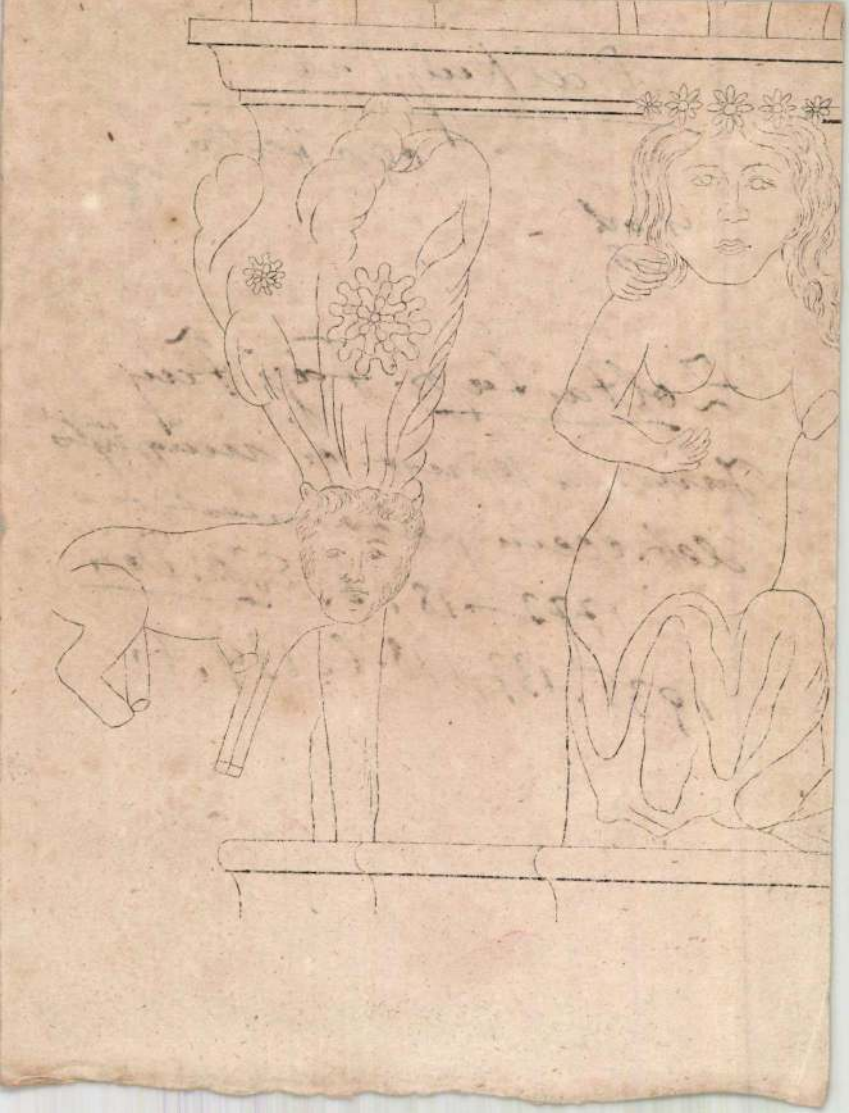

Balkay Pál

Balkay Pál (Tiszaörs, 1785. jun. 2
13.): festő. Bécsi tanulmányai után
sára - aki munkáját mindvégig támoga
Egerben rajzot tanitott, oltárképeke
allegorikus kompozíciókat festett (I
A béke háza, 1820). Ismert Kazinczy
Önarcképe. Legsikerültebb müvei máso

Magyar Életrajzi Lexikon

Balkay Pál

festette az egri szerviták templomának főoltárképét 1820-ban.

Ladányi Heves

94. l.

1904.
4. sz.

Nagytekint

Folyó hó 8 és 9.-én a jaa
végett Jarákra t
utiszámlámat
tekintetü Bíza

Balkay Pál

Az egri iserviták Templomanak főoltárkápe fenti műve

Br Kar Egrikepésk

32. l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszte

13276 szám.

Műemlékek orm. Bizottsága tag.

Elh.

BUDAPEST.

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.

Balkay Pál

Az egyi szerviták templomának főoltárkeje: Sz. János evangelistát ejbe viszik angyalok, Balkay Pál egyi festő festette 1820-ban.

Steger 43. l.

Ezent Lőrinc vértanusága 1821. Besenyőtelek rk. templom.

Seidan: Orvosok és természetvizsgálók
győri érme (1874) IV. 153.

Balkay Pál

wód

Vámos Hagyományok

179. l.

SÁLY ÁRPÁD
NY. MIN. OSZT. TANÁCSOS
SZÉNNAGYKERESKEDŐ
Belső iroda:
I. kerület, Horthy Miklós-út 29. sz.
Telefon: 68-0-99.
Könyvelőség és csuzda:
I. ker., Kelenföld, Budaörsi-út 56-58.
Telefon: 68-6-15.

Méltóságos
Nagyságos dr. Szentiványi Gyula *úrnőnek*
úrnak

Budapest,

I., Lenke tér 7.

dr. D. L.

BALKAY Pál festő

(1785-1846)

egri festő

„A békesség hasznai" festménye

Művészettörténeti A B C Bp. 1961. 515, 540. l.

ember. Ölellek ezerszer, Kedves Barátom, Feleséged kezeit tsókolom, az enyim ortzáját; téged pedig köszönt annyával egygyütt, kit közelebbről meg látogattam Egerben, és a' ki igen érzékenyen vette emlékezetedet. Még most is látszik hogy szép volt, és valamint az agg tölgyfán síma mohot nevel az idő Istene, úgy nem használta le egészen napám romlandó képéről a' kellemeknek minden pelyheit. Maradok szeretettel el tölt szívvel

A. Olysó 15dik 9bris. 1810.

Igaz hív Barátod
Jóska mpr.

P. S. Minap nem mehetvén magam Jekelfalusihoz, Expressus által akartam meg küldeni a' parte leveledet Ipád haláláról, midőn épen sógorom Albert megérkeze, 's erővel kínálkozott, hogy úgy is Keltsén keresztül menvén, által adgya vagy küldi a' Levelet. Azonban el aludott, se nem adta által, se Nagy-Mihályról, a' mint tsak most tudtam meg, nem küldette. Jekelfalussy felette sajnálja hogy nem kapta a' Levelet, én még jobban, mivel reám bíztad. Soha életemben nem fogok többé gyerek nagy úra valamit bízni. Te küldgy nekem még egy ollyan Levelet Jekelfalusihoz. Ha magam megyek gyalog Keltséig, el viszem és által adom.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 32. sz.]

1869.

Kazinczy — Gr. Dessewffy Józsefnek.

Mélt. Gróf Desőffy József Úrnak
Kazinczy Ferencz
tiszteletét 's baráti szíves idvezl.

Nagy tekintetű Barátom! Magyar Régiségeim 's Ritkaságaim' első kötetével íme kedveskedem néked, mert óhajtom hogy ismérd, 's leginkább a' Te javallásodat akarnám megnyerni. A' három elfelejtett munka újabb kiadása által minden bizonnyal érdemet szereztem magamnak a' Haza előtt. Sylvester nem csak igen sok fáradságomba, hanem nevezetes summájú pénzembe is kerűlt, mert Sinaival nem tudtam boldogúlni. Ő körűltte, ámbár nagy szegénységben élt, még az az Isten sem segíthette elő szándékomat, a' melly eggykor az Acrisius' zárjain győzedelmeskedett 's sok Danaeinknál

Kazinczy Ferenc levelezése
VIII. k. - 162. l

még most is győzedelmeskedik. — Szeretném látni, hogy Recensenseink mit mondanak felőle. Sokan majd azt fogják, hogy a' Magyar Irók' szokásaik szerént, valamit tudtam, mind előkrámoltam. De felérik e, hogy ez azért esett, mert a' könyvnek minél több Olvasót akarván szerezni (különben nem reménylhetem, hogy nyomtatóm a' következő darabok' kiadását is felvállalja, mert költség és nyereség az övé), illő vala minél több interesszét adni a' Praefátióknak 's jegyzéseknek? Innen lehet és kell egyedűl megmagyarázni, miért voltam sok helyeken olly piquant. A' jövő esztendőben ismét közre lép eggy kötete.

Én Septembr. 11dikén Bécsbe útaztam. Pesten eggy hetet töltvén, B. Prónay László Excnak a' Prof. Schwartner jelenlétében olvastam fel pályaírásomat. Schwartner vagy két helyen felakadt, nevezetesen ezen soron:

In den Augen des Besserfühlenden ist nichts Verächtlicheres, als der Schwabe ist, der sein Vaterland verlässt und hinzieht, wo seine Krippe sich reicher füllt.

Sch. azt jegyzette meg, hogy a' Sváb nem *jászolból* eszik. Igen, mondám: de az olly rossz emberről, a ki muthwillig *emigrál*, élesen is szabad szóllani. Ő nem értett magyarázatot. De Ő Exc. és az ő igen érdemes leánya, Kubinyiné, azt ítélték, hogy a' kifejezés megállhat, sőt a' §. vesztene, ha a' point épen a' végében elenyészne, és így Schw. kéntelen vala magát megnyugtatni.

Látták a' pályaírást Kultsár és Virág is, 's Sopronyban az én Kisem. A' két utolsó nem lelt benne kitörleni valót, Kultsár sem igen: de ő nehézkés ízlésű, mellyen azonban én épen nem akadokfel. Ki lelné mindennek kedvét, 's ha az lehetséges volna is, ki kivánná épen mindennek kedvét lelni?

A' jutalom még sincs elítélve. — Mind Pesten, mind Bécsben azt hiszik, hogy a' Palatinus tette-fel a' bért, még pedig ellenkező czéllal mint a' mit én és Te 's Prónay óhajt. Tubingába a' 100 arany eggyütt küldetett-ki eggy pályaírással, melly nyelvünknek elfojtását vette czélúl. Nem rettensz e el ettől? Vártad volna e ezt? Úgy mondják, hogy midőn arról volt szó, hogy a' felkelendő sereg ne német, hanem Magyar nyelven exercíroztassék, a' Patatinus azt mondta, hogy ha nem németűl kell exercíroztatnia, tótúl kell, mert az a' többség nyelve.

Mind a' mellett Márton Jósef eggy arany pixist kapa 4-a 8br. és eggy olly megdicsérő levelet B. Hagertől, mint a' millyet Schwartner

és Schedius, a' Magyar literatura körül tett szerencsés fáradozás miatt. — Mint tudja az uralkodás, kik a' M. literatúra legérdemesebb mívelői! —

Szerezzd-meg Virág Benedeknek Magyar Századjait 's szeresd! —

Kishez belépvén 12d. Oct., eggy kötet versekkel ugrott elömbe. Eggy Szala Vármegyei fiatal 's már házas Földes Ur (Berzsenyi Dániel, — a' Luther tanítványa) reá bízta verseinek kiadását. Elhoztam magammal, mert az orthographia s' interpunctió benne képzelhetetlenül vétkes. De a' versek olly jók, sőt oly bájolók, hogy nem lehet szíves elragadtatás nélkül olvasni. Sok helyeken a' Salis verseinek édességeket lehet bennek lelni. Görög mértékre is sokat írt: a' többi éneki sorokban vagyon, scansio nélkül, írva. Újabb költőink köztt Himfy és ő az elsők.

Bécsben Sándor Istvántól, a' Sokfélék Irójától, értettem, hogy Bacsányi is előlép sok esztendei homályából, 's kiadja verseit. Ő eggy nap a' Vad-emberhez jött enni, hol én egynehány Magyarral asztalnál ültem. Eggy fiatal Magyar Asszonytól tudom, hogy ő nékem nem barátom, és így a' mint másfelé pillantva belépett, én őtet látatlanná tevém, hogy ha néki tetszik, szólljon velem, ha nem tetszik, elmehessen mellettem, 's fenn szóval beszélltem magyarúl. Székem megett ment a' más szobába. —

Komáromot láttam. Eggy Fő Hadnagy, és eggy Ober Arzt minden szugaiba elvezetett a' várnak. Csudáltam a' képzelhetetlen munkát 's eliszonyodtam. Már akkor (23d. Sept.) öt ezer beteg katona volt ott.

Pozsonyban sokat láttam 's hallottam, a' mit nem szeretnék papirosra tenni. Bezerédi volt a' Vay helyében: de Vaynak még éllenségei is azt vallották, hogy nagyon megtetszik, hogy ő ott nincs. Osztán Bezerédi 's az én Majthényim úgy szóllának valamikor hallottam, a' hogy nem vártam tőlök. Balog és Baloghi azok voltak, a' kik annakelőtte. Baloghi eggy nap későn jövén a' Circuláris sessióba, nem fért az asztalhoz. Szóllott 's nem hallgatták. Utolsó szava ekkor ez volt: «Mert én azt tartom hogy nem csak az asztalnál van tanács.« Ez a' fiatal ember még külsőjével is emlékeztete Baranyi Gáborra. — Már Bécsben valék, mikor ezt mondá: Addig leszünk *szabadok*, míg *igazak*. Ez a' gondolat franczia móddal van kifejezve, és bizonyos vagyok eránta, hogy sokan meg sem értették.

Úgy mondják, hogy Drevenák el vala tiltva a' Diaetától, és hogy azt egyenesen Szvetics vitte véghez. Elébe terjesztette a' Felségnek, hogy az afféle hűségű embereknél a' Diaetákon semmi sem lehet ártalmasabb, mert ők elölik a' viszont bizodalmat és csak izgágát szülnek. — De Rhédey nagy tekintetben van még is, 's már kék sinórú insurgens uniformban jár. A' gonoszok azt mondják, hogy eddig is úgy kellett volna néki a' Diaetákon lenni mint most, azaz *Ajtós* charakterben. — Beszéllik azt is, hogy midőn a' Majláth és Aczél pártfogóji köztt volt a' versengés, hogy mellyike légyen Personális, Ő Felsége azt mondotta: Ich will dem Streit ein Ende machen, ich will den Rhédey dazu machen. Egyedűl azon múlt el kinevezése, hogy Rh. Protestáns. Így a' haza sokat köszönhet ismét Kalvinnak.

Lánczi bizonyosan Archiepiscopalis Assessor Tab. Regiae. — Ezt Ragályi Ábrahám magától vette Ürményi Józseftől. Tiszta majd megpattan mérgében, hogy nem ő lett az.

Én Bécsből egy Balkay Pál nevű, Egri születésű, 28 eszt. ifjú embert hoztam-le M. Országra, a' ki öt esztendő olta tanúlja Bécsben a' festést, és olly sikeresen, hogy az iskolában talán az elsőnek tartatik. Belépvén hozzá, elcsudálkoztam, melly szerencsésen másolta le a' Mengs, Corregio [!] Van Dyk, Rembrandt, Guido Rheni, Battoni 's Angelica Kaufmann darabjait. Őtet a' természet maga szülte festőnek. Fest ábrázatokat is. Lejött hogy pénzt gyűjtsön Római 's Párizsi útjára. Munkát eleget szerzek neki. Kérni foglak téged is, hogy magadat festessd, mert azt eggyik kötetéhez egyveleg írásimnak metszetni óhajtom. — Most Egerben múlat, de itt lesz nem sokára.

Bátorkodom neked egy kérést tenni. Herdernek minden munkájit hozattam-meg. Már 28. Tómus jött ki. 10 Tómus a' Religion und Theologie, 8. Tóm. a' Philosophie und Geschichte, 10. Tóm. a' Schöne Literatur u. Kunst. Nála nélkül te sem lehetsz-el, én sem. De az én erszényemre ez sok mostan, mert ez idén sok fizetni valóm vagyon. Nem vennéd e által úgy a' hogy az árúltatik? Nem akarnálak terhelni, de szeretném ha kedvedet lelhetném ezen átaladással, 's magamon könnyíthetnék. Még kötetlenűl állanak a' szerént a' mint érkeztek, 's így fognak, valamíg eránta végzésedet vehetem.

Pályairásomat venni fogod mihelytt visszakapom. Nem csak azért hogy véled megismertessem, hanem azért is, hogy igazításokat tehess rajta, ahol botlásaim ollyakat kívánnak. Élj szerencsésen, kedves barátom, 's tarts-meg minden becset meghaladó barátságodban.

Kazinczy Fer. mpr.

Festészet, alkalmazott táblakép

A kereszt felmagasztalása, Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

M.D.K.

Balhay Pál, festő

... a miskolci minorita templom fő oltára (1819), a tiszafüredi templom Mária mennybemenetele c. oltárképe (1824), a bükkszentkeresztelti templom „Szent Erzsébet mint őrvegy" c. oltárképe (1840), a füresabonyi templom „Krisztus keresztelése" c. oltárképe (1840) [a szöveg

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969, Akadémiai Kiadó, old.

M.D.K.

-1-

Balhay Pál, festő

s. Tiszaörsön 1785-ben, meghalt Egerben 1846. jun. 13-án. 1803-ban irat-horott be a becsi Képrőművészeti Akadémiára, ahol 4 évig tanult. 1817-ben telepedett le Egerben, ahol rajztanítással is foglalkozott. Több művei: a pétervásári neogotikus templom hifestése (~~1819~~).

./.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969, Akadémiai Kiadó, 310. old.

Balkay Pál

Szabó Gyula: A XIX. sz. festeszete Mo-n.
Bp., 1985,

11, 74 (9-es kép)

Festészet, alkalmazott táblakép

Szt. Lőrinc, Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő

Festészet, alkalmazott táblakép
Nepomuki Szt. János, Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Festészet, alkalmazott táblakép
Mária mennybemenetele, Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Festészet, alkalmazott táblakép
Szt. István király, Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Balkay Pál

Allegoria c.

Repe a képre

Murban.

3104 lelt sz

Nagyszombati Kalendárium, 1584-ik

V. 297. — 1591-ik V. 297

-3-

M.D.K.

Balhay Pál festő

... ben 309. ábrán körölve], ugyanez és-
ben a hevesaranyosi templom hasonló
tárgyi képe és, mellékoltára (Pieta), Parád
r.k. templomának Szt. Attila oltárképe (1841)
– a szerwarhöi templom főoltárképe, akol
Krisztus megkeresztelését egyhorn népviseletes
alakok veszik körül (1844), és az egri szerwitás
főoltárképe, mely Evangelista Szt. Jánost
ábrázolja.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt. ./.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969, Akadémiai Kiadó, 310. old.

M.D.K.

Balhay Pál, egri festő

hésiti el, Pyrker érsek 1840-
évi utasítására a bükkszenferzsé-
beti r.k. templom főoltárhepét,
(mely Szt. Erzsébetet mint örvegyet
ábrázolja) - 200 forintért.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 579. old.

M.D.K.

Balkay Pál, egri festő

műve 1821-ből a besenyőtelelki r.k. templom főoltárképe, mely Szt. Lőrinc vértanúságát ábrázolja.

Heves Megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 551-552. old.

+ 552. á

M.D.K.

Balkay Pál, egri festő

Füzesabonyi r.k. templom főoltárképet közli a szerző 1840 körüli cverbős. Maga a főoltár 1813-ban készült Antrenhoffer Ignác terve szerint

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.Ö Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 282.old.

309. á.

+284. "
+290. "

Balkai pál
festőművész

Mária mennybemenetele c. oltárképe a miskolci minoritatemplomban 1867

ifj. Horváth Béla-Marjalaki Kiss Lajos- Valentiny Károl

Miskolc, 1962. 202 l

M.D.K.

Balkay Pál, festő

müve az egri Szervita templom főoltárképe 1820-ból.

Gerő László: Eger, Bp.1957. /Magyar Müemlékek/ 38.old.

MDK

Balkay Pál sz.1782.jun.29.Tisza-Örs.

Kazinczyról Kreutzinger által festett képét olyan jónak tartja, hogy másolásához fog és elhatarozza, hogy addig másolja,amig nem lesz jó. Ugyanebben az időben /Kazinczynal töltött idő/ Geszner Salamon rezei közül Lédát a hattyúval dolgozza vászonra.

Kazinczy - Döbrentei Gábornak Széphalom,1810.

Kazinczy Ferenc levelezése. VII.l.Pest 1896. 423-425.l.

Balkay Pál

lásd

Művészet 1908. 137 l.

Bányai Elemér

cikke

Szepes vármegye VII. 66.

Balkay Pál

ined

Biró Béla, dr.: Pesti művészeti közélet szás év előtt, Képzőművészet 1930. 35 sz. 236, l.

gálati Alkalmazottak Nemzeti Szövetségéhez kell küldeni.

Magánkórházi (szanatóriumi) ápolás — kivéve a tüdőbetegszanatóriumi ápolást — az O. T. B. A. terhére csak *életveszély* esetén vehető igénybe. Ilyen esetben a szabályszerüen kitöltött 1. és 3. számu ürlapokat a pénzügyminiszterium O. T. B. A. osztályához kell küldeni.

2. *Gyermekágyi segély.*

A gyermekágyi segély folyósitása iránti kérelmet a jelen 1. számu „Általános folyamodványi ürlap"-on kell előterjeszteni, amelyhez a születést tanusitó hatósági bizonyitványt (Értesités a születésről) vagy a születési anyakönyvi kivonatot kell csatolni és azt ahhoz a számfejtőhivatalhoz kell küldeni, amely az igényjogosultnak az illetményeit (ellátási dijait) számfejti. A gyermek születésével kapcsolatban igényelhető más szolgáltatásoknak (pl. műtéti segélynek, stb.) folyósitása iránti kérelmet nem lehet előterjeszteni azon az „Általános folyamodványi ürlap"-on, amelyen a gyermekágyi segélyt kérik, hanem az ilyen kérelmet az e célból külön kiállitandó „Általános folyamodványi ürlap"-on kell előterjeszteni a fentemlitett számfejtő hivatalnál.

3. *Temetési segély.*

A temetési segély folyósitása iránti kérelmet a jelen 1. számu „Általános folyamodványi ürlap"-on kell előterjeszteni, amelyhez az elhalálozást tanusitó hatósági bizonyitványt (Értesités a halálesetről) vagy a halotti anyakönyvi kivonatot kell csatolni és azt ahhoz a számfejtőhivatalhoz kell beküldeni, amely az elhaltnak illetményeit (ellátási dijait, stb.) számfejti. Abban az esetben, ha a temetési segély kifizetését, nem az elhalttal közös háztartásban élt feleség (férj) kéri, illetőleg a gyermeknek (árvának) elhalálozása esetén nem a szülő kéri, az „Általános folyamodványi ürlap"-hoz csatolni kell a temetési költségekről kiállitott és a kérelmező nevére szóló számlát is. A halált okozó (meg

Balkay Pál

festő

l.

Breznay Egri Kaszino

12, 26, 30, 41, 89, 121, 128, 141. l.

Breznay Imre. Az Egri Kaszino nagyvés tőszenete. 1933–1933 Eger 1934.

Balkay Pál

festő

lárd

Entz Géza -

A magyar műgyűjtés
történetének vázlata
1850 ig - Bp 1937.
57 l - 60 l.
61. l - 64. l.

1518. Brocky Károly:

Leányka képe.

Mellig, szem be néz
a kébléu lévő piros cso
fejéke piros csokor. Ru
Olajfestés, vászon
Vétetett 18 gb. novem
Ára 504 frt 59 kr.
Kifizettetett 18
2-án (80/97) és
25-én a 1305

L. 80/97

715.

Honnüver 1836. I. 279. l.
— 1840. 429, 444. l. —
1841. 402. l. —

Igen érdekelne máskülömben, hogy a székesfehérvári restaurálásra vonatkozólag van-e már valami megállapodásod. Múlt hónapban ott tartózkodásom alatt nem találkozhattam Szekfű professzorúrral, mert szanatóriumban van és így nem tudhattam meg ez ügyben valamit.

Magamat jóindulatodba ajánlva melegkézszorítással köszöntlek

igaz híved

Mezőkeresztes 1931. nov. 11.

Schoen Arnold

Balkay Pál

Művészet 1914. 380

Magyar Művészet
1928. 554

Kemény Lajos

Az 1841-iki évi pesti
műkiállítás.
Művészet 1914. 380.l.

Cembalo, II. Alfonz ferrarai herceg é

VIII. 20, 21,

Balkay

l.

LykaMagymű1300-50

39, ~~105~~, ~~120~~, ~~122~~,
~~140~~, ~~178~~, ~~179~~,
180, ~~231~~, 413 - 416
~~505~~. l.

István		Izraelita: Elul 15.
Csütörtök 3 Manszvét		Protestáns: Hilda Görög: Antin Izraelita: Elul 16.
Péntek 4 Vit. Róza		Protestáns: Rozália Görög: Babilasz Izraelita: Elul 17.
Szombat 5 J. Lőrinc	Nap kelte 5 ó. 23 p. — Nyugta 18 ó. 33 p.	Protestáns: Viktor Görög: Zakariás Izraelita: Ki Thova

36. hét 1936 **SZEPTEMBER** 30 nap

Balkay Pál

l.

Mátrai 1862

14. l.
15. l.

ár hó 21-én.

Kalatovics Vendel

mauzoleumi-őr.

Balkai Pál

l.

Szana 1890

63. l.

a./ Összehívja a Tanács teljes
ken az üléseken elnököl, fontosabb elvi ké
ző szükséghez képest összehívhatja ülésre
esetleg együttes ülésre több bizottságot é

b./ előterjesztést tesz a mi
- a bizottsági titkárok kivételével - a Ta
beosztása, vagy áthelyezése tárgyában;

c./ beosztja a Tanács tagjai
ságokba /12.100/1945. V.K.M.sz.r. 7.§./;

d./ előterjesztést tesz a mi
helyet nem foglaló tanácstagok, vagy a Tan
kiphasználók iskolánkivüli nevelési intézm

e./ megállapítja a Tanács kö
előadói munkálatok tiszteletdíját;

f./ kiadványozza azokat az e
kat, amelyek kiadványozását magának tartot

g./ felterjeszti a miniszter
iskolán kívüli nevelés kérdéseiben végrehajtva

Balkay Pál

irod

Thieme-Becker

II. 411. l. (Lyka)

Balkay Pál

festő

L.

Szudrey - Szentiványi

76. l.

3611	64
12888	51
9277	07

Balkay Pál

Balkay *Pál*, festő, *1785. †1846. Leginkább Egerben működött s ott oltárképeket festett, ilyenek vannak az egri, tiszafödémesi, nádudvardi templomokban. Bécsi tanulmányévei alatt sokat másolt; néhány képmása fennmaradt Egerben.

Balkezesek írása. Ez alatt elsősorban a balkezesek jobbkézzel készített írását értjük. Ha a balkezest ráneveljük jobbkezének fokozottabb használatára, kézügyessége tudatos gyakorlással a normális mértékig fejleszthető. A finomabb mozgások

Uj Idők Lex

III. k. 690. l.

Eldmann

Balkay Pál

l.

Zánkay Cornelia

Kazinczy Ferenc
művelődéstörténeti
jelentősége. Pécs
1913. 5-6, 62, 63. l.

BUDAPEST
939 JAN. 20. 23.
LFh 4 LFh

Balkay Pál festő

Cserey Farkas, müpártoló

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Balkay Pál festő

Szőgyény Zsigmond, müpártoló

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

3104

Harai s kulföldi tudósítások 1820 év 25 sz. 46

523

Balkay Pál:

(Sz. Egerben, fötevekenységét 1820–1840. Kört fejtette ki.)

Allegoria.

A szikla oldalának négy soros felirata szerint:

ATUDOMANYOK
NAK ES SZÉP
MESTERSÉGEK
NEK

emlékére szánt e kép hegyes vidéket ábrázol a szikla tetején (a bölcseség istennőjével:) Minervával és a Költészetet ábrázoló koszorús ifjúval kik egymást átkarolva tartják. Ez utóbbi bal kezét kissé kinyújtva tartja, mintha az alól látható Istennőket meg (aldana). Körelőkben jobbról a földön lasit köri le figyelmünket. Mögöttük pedig a felkelő nap sugarai tól piros felhők körül szárnyas ló tör előre. Az előtérben, a szikla tövében Magyarország koronás czimere előtt sisakos ifjú telepedett a földre. Jobbjában nyilvesszőt tart s baljával pajzsára könyökül. Testét piros lepel fedi. Mögötte szárnyas alak áll, ki jobb kezét az ifjunak vállára tette s baljában égő fövétneket és palmát tart. Kronoszszal (a kettős bal kezével) ~~a saját fakát harapó kigyóz tartó~~ élőkön Terpsichore jobb kezét fogja, kit fuvolával: a lasztos költészet a csörgő dobbal Terpsichore: a lanttal Polyhymnia Következik Euterpe karok az Mögöttük Eratontan, a karddal Melpomene a tragedia, az irattekercsel Erato a szerelmi dal, a lanttal Polyhymnia: a zene és ének jobbra pedig a tablával és stilussal Klio ül a történetirás, az alaszi jobb kezét a fakeretü tablán nyugtatja s balját erre tévé tartja a iró vesszőt. Melleje a földre telepedett Thalia ki jobbjára könyökölve állát támasz-

Oldalt a Muzsák képeznek csoportot. Balra Kronos mögött ki jobbjában saját farkába harapó kigyót tart, a kettős fuvolával a lantos-költészet-, a csörgő dobbal a tánc-, a karddal a tragedia-, az irattekercsel a szerelmi dal és a lanttal a zene muzsája áll oly képen, hogy

a ki bal kezét az előtte álló nak vállára tette. Jobbra pedig (a tablával és stilussal az alaszi szal) a történetirás, a komedia, a csillagászat (a koszorús tekercsel) a hős Költemény és helyezkedtek el.

4

tosta fel s baljaban pallettát és tart. Mögöttük áll a koronás Kalliope és a csillagkoszorús

~~czal Thalia: a komedia-, az~~ égi ~~[illegible]~~ jelvényneb Uránia ~~a csillagá-~~
~~szat és a koszorus tekercsel Kalliope: a hős költemény-~~ muzsája képez csopor-
~~tot~~. A háttért hegyek foglalják el, a melyek közt folyam kanyarog s a közép-
térben balra oszlopcsarnok ~~[illegible]~~ képezi a hegy koszorúját. Jelvése alól balra a
körön: „Balkay
Pal 1820 f."

Vászon, méretei
Magy. Kps. 46. — Dep. régi VT: 11. és ivj 35 i).
~~Ujszáma [illegible] 35. i)~~
~~Ltr. száma: VT. 11.~~

Lasza 523.

Festészet, táblakép
Charitas, Carlociniani után: Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Festészet, táblakép
Mária a gyermekkel, Dolci után Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Miskolc: Mária mennybemenetele
Minorita templom.
Balkap Pál (Reni után)

Művészet VII. évf. 1908. 135-137. l.

Balkay Pál

Egerben

1841. pesti kiáll.

1) Vidék, téli időszakban, olaj
Fidanz után. Eredetije
a M. Múzeumban.
Sisvay úr tulajd.

2) A kétségbeesés Artemisia, olajj

3) Tájkép napfölkeltével, olajj.

4) Baromfi, van Els után

5) Az öreg vak Tóbiás, olajj.

L 1841

Szatmári Kölcsey-Kör múzeumának
fejlődése 1910-ben V. 187

Kiállitás

A pesti müegyesület tárlata 1840-ben

/Balkay Pál képe/

Századok. 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Balkai Pál festö. 1816 körül.

Művészet.1907.349.l.

Balkay festö.

Pesti Hirlap.1841.53.sz.448-49.l.

Balkay festö 1841.

Pesti Hirlap.1841.53.sz.447-48.l.

B a l k a y Pál festő

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
78-79.
"Bellaágh Jozsef"

Eger

Balkay Pál virágfestő /XIX sz. e. f./

Századok. 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművésze

Festészet, táblakép

Kazinczy Ferenc, Kreutzinger után:
Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Festészet, táblakép
Tájkép, Balkay Pál.

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Festészet, táblakép
Lukrécia, Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Festészet, táblakép
V., Ferdinand, Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

MDK

Balkay Pál

Imádkozó, of.

Reformkor művészete. Füv.Képt.36.kiáll. 1948.jul.
9. 1.

Balkay Pál

Imádkozó, olaj

Református művészete. Főv.Képt. XXXVI. kiáll. 1948. jul. 9 l.

MDK

Balkay Pál, Tiszaörs 1785-Eger 1846.

Virágcsendélet

" "

Az Egri Kaszinó kiáll. kat. Eger, 1924. aug. 3. 1.

Balkay Pál

Virágcsendélet, o.

Az Egri Képtár vezetője. Debó I.Várnay. 1966.

MIK

Északdunántuli képzőművészek 3. kiáll. Szfvár
Csók I. Képtár 1966.

Balkay Pál festő M.D.K.

/1785-1856/

egri festő

Műve az egri Múzeumban / Virágcsendélet/

Bakó Ferenc: Az egri műgyűjtemények története 23.

Az Egri Múzeum Évkönyve I. 1963.

.

Balkay Pál

MK

festő

Repr.:

"Virágcsend élet"

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.
Képek aszöveg után lap- és sorszám nélkül.

Balkay Pál

(1785–1846) festő akadémiai oklevelet nyert.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században, Budapest, 1970.

71

Balkay Pál

Az egri képtárban műveí szerepelnek.

Népújság, 1971, szept. 3.

Balkay Pál

MDK

Virágcsendélet 1845, olf.

Dobó István Muzeum, Eger 1964

MDK

Balkay Pál

Virágcsendélet, **repr.**

Az Egri Képtár vezetője. Dobó I. Vármuz. 1966.

Balkay Pál

biedermeier virágcsendélete

15.o.

/Csobor-Bodnár: Az egri képtár. Bp. 1960.

Balkay Pál, sz. Tiszaörs 1785, + Eger, 1846

Virágcsendélet,

Virágcsendélet

Arckép

Egri Kaszinó kiáll. Eger, 1924. 3-4 1.

Balkay Pál

MDK

Szül. Tisza-őrs/Heves m/ 1785. jun 29.
Megh. Eger 1846. jun 13.
1804-8. a bécsi Akadémián tanult. Kazinczy Ferenc hivására jött haza, Mezőkövesden, majd 1817-től Egerben élt.

"Virágcsendélet" 1845.

o.v.

41.o.

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.

Balkay Pál

akadémiai képíró 1833-végén Egerben.

Voit Pál stb.: Hevesmegye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

552 p

Balkay Pál (1785–1846) egri festő

1200 ft-ért kérvitette a miskolci volt minorita tpl. főoltásának képét, amely Szűz Mária mennybemenetelét ábrázolta.

Magyar Műemlékvédelem 1969-70
Bp. Akadémiai Kiadó 1972
336. old.

Dalkay Pál

(1785–1846) egri festő képzitette a miskolci volt minorita templom főoltár képét.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Mezősényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem, 1909-től. Budapest, 1972

3361

Balkay Pál

festő műterme az egri volt liceum (kabadság tér 2. p.) épületében volt.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékí topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972

4601

Balkay Pál

1828-ban dolgozta át az egri Szaicz Leo u. 5.
sz. a. templom förltárképét.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

4821

Balkay Pál

feltehető alkotója a fizesabonyi r.k. templom főoltárképének. 1840 körül.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII.

Budapest 1972.

751 l

Bajalkay Pál

festi meg 1835-ben Ferdinánd király és József főherceg képét.

Voit Pál alk.: Heves megye műemlékei I.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

552

Bolkay Pál

egri festő „Virágcsendélet" című műve az egri képtárban.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II. köt.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

1751

MDK

Balkai Pál

A Pesti Műegylet 1841-ben a redoute-épületében rendezett kiállitásán szerepelt.

Ujházy Ferenc: Föv. művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 377.l.

MDK

Balkay Pál

Virágok

Az első magyar művészkiállitást a Pesti műegylet 1840-ben rendezte. Művészet 1909. 405.l.

Pesti müegyesület

Tárlata 1840-ben /Balkay Pál képe /

Századok. 1874. 26-44 o.

Naky Iván: Magyarországi képzőművészet

Balkay Pál festő

Kazinczy Ferenc, müpártoló

Művészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Balkay Pál egri virágfestő, XIX sz.e.f.

Kiállit a pesti müegyesületben, 184o.

Századok 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Balkai Pál

Megemlitve a XIX. sz. lelkes képirói és a nemzeti eszméknek tántorithatatlan előharcosai köz

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

74.l.

mDK

Balkay Pál, festöm.

egri festö , kinek képgyüjteményé egy ottani töld-birtokos a liceumban /Eger/ 1819-ben kiállitotta. Panaszkodik Kazinczynak, h. a kiáll. iránt nem ér - deklödnek.
Még a müveltebbek is "bolondság"-nak tqrtják Fáy János kollekcióját.

dr.Biró Pál: Pesti müvészeti közélet száz év elött."

Képzömüvészet.1930. 35.sz. 234-242.l.

-4-

M.D.K.

Balkay Pál, festő

..."Arcképei körül Karinczy Ferencé vált hi."

Heves megye müemlékei I= irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 310 old.

MDK

Balkay Pál

Arckép

Az Egri Kaszinó kiáll. kat. Eger, 1924. aug.

3. 1. 4. 1.

Festészet, táblakép
A béke háza, Balkay Pál

Müvészet, II., 1903. 211-214.

Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

szövarch 20.- 39.lap.

Balkay Pál.

A Muzeomnak adományozza allegorikus témáju nagy festményét 1820-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Balkay Pál festő

„A Musák" 1820
A Neuv. Kép csarnokban

Fejős J.: A Neuv. Kép csarnok Alapító Egy. Története
Művészettörténeti Értesítő 1957 II évf. 1 n.
42. l.

Balkay Pál

Pest 1840. Egyben.

1840 pesti Vial.

Virágok, olajf.

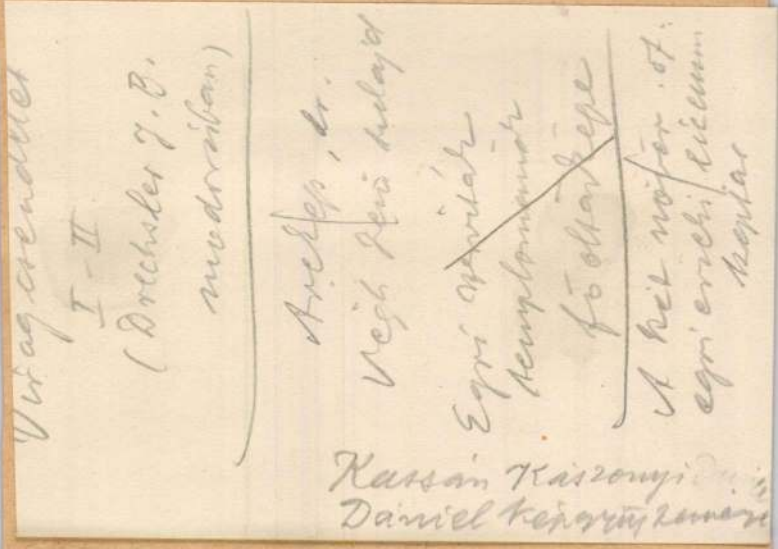

L 1840.

Római sirleletek, csabrendeki Irén-majori

IV. 30.

Balkay Pál

Imádkozó, olf.

A Fővárosi Képtárban

1892. Jezus születése (Nativitas), másolat Fáy János részére vett (kép utan négy)

Azért nem nosult, mert egzisztenciáját bizonytalannak tartotta és ochsem tudta, hogy mikor kell ~~[illegible]~~ vándorutra kelnie.

Kedves Gyula

Megkaptam az
leveledet. Nem feledkez
időbe kerül, amire l
Én ugyanis egyiket sem
úgy kell összeszednem
ható dolgokat. — Ke
iztam a Porrogi Tanács
lítása ügyében. Egyutt
szemléki adatokat is.

Balkay Pál

1785 – 1846.

A két nővér, olaj.

Egri érseki liceum Leptárában

Egri érseki 36 l.

Az egri érseki liceum

166

Kézely Andor: Krepes vára 156
4170 (842). — Város a völgyben 156
4169 (842).

M. D. K.

BALKAY Pál festő

(1785 – 1846)

Egerben működik, bécsi tanuló-
évei után itt lelepedett le.
Kazinczy párttagoltja
Arcképek, oltárképek.

Genthon-Végvári-Németh-Z ádor: Magyar müvészet 1800-
1945. Bp. 1958. 227 91. l.

BALKAY /DERBALKAY/ Pál egri festő, a Széchényi u.14.sz.ház /Hrsz.3oo./ lakója 1820 körül. Ugyanebben az időben itt lakik —+ Kovács József egri piktor is. /Borbély ház./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

<Bálint Zoltán>

könyve

<> Az ezredéves kiállítás architekturája.

Pécs, 1897.

Balkanyi

1833-ban az Egri Kaszinó
saját ~~[illegible]~~ házában
ket szobát oly feltétellel
~~[illegible]~~ udott ki B.-nak, hogy
ennek csokoly bére ellenébe-
kezeli a lapokat és a
kaszinó könyveit szaron-
felül a maga több ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ szár darabból álló
könyvgyűjtemenyét is át-
engedi a kaszinói tagok-
nak használatra.

Laki a kaszinó első tagai
[illegible]

MDK

Balkay Paulus, pictor academicus, Eger.

festő

Kapossy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Ért. 1952. 1. sz. 138 l.

1818. Egerben mint
akademiat vegrett festö
adömentességet
Kapott

IL PI

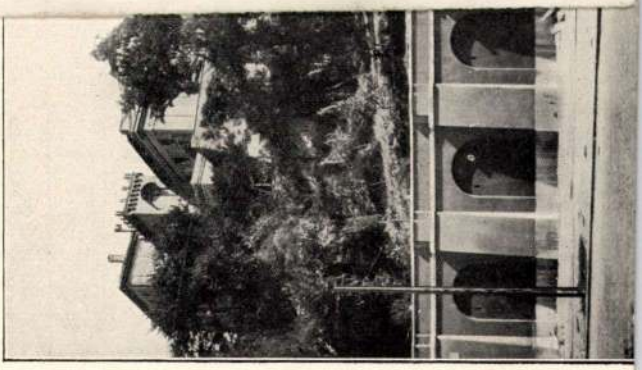

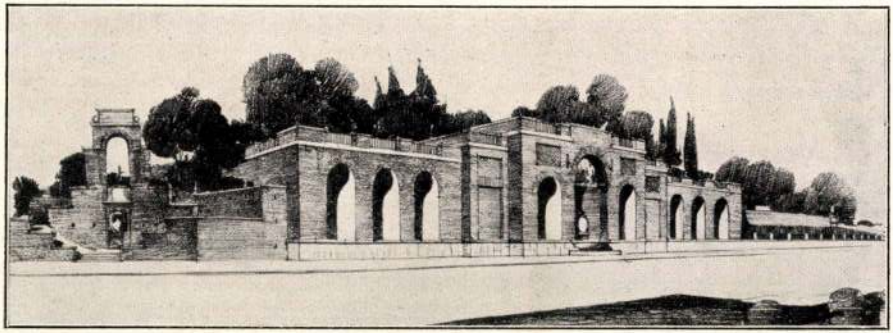

Nuovo muro di sostegno della Velia in Via dell'Impero (1932).

si troveranno a contatto con edifici antichi, non saranno costretti dalla necessità di rispettare l'ambiente caratteristico lo-

A cikk cime: Balkay Pál instanciája.
Beveretése a 274. lapon. Folytatása itt: (275. l.)

~~Adatok művészetünk történetéhez~~

„Tekintetes Ordinárius Vicespán Uram, Nagy Érdemű Tekintetes Uram! Mint hogy Érseki Eger Várossa Tanátsa, a mint értésemre esett azon fogván, hogy Tekintetes Szolga Bíró Úr által a Dicalis conscripcio alkalmatosságával az Egri Adófizető Mester Emberek közé számláltattam, mind fejemre, mind pedig képirói tudományomra nemtsak a' Hadi, hanem a Honni Cassára is kétszeres Portiót vetettek, amint a ·/. alatt ide kaptsolom.

Alázatossan esedezem a' Tekintetes Ordinárius Vicespány Úr előtt, méltóztassék illő tekintetben venni, hogy én Académicus képíró vagyok én tsak oly munkákat tészek, mellyek a' szép ízlés művei közzé tartoznak, de különben is Nagy Méltóságú Egri Érsek Excellenciája által hivattattam ide, hogy némely templomokban képeket készítenék, azért is én az Egriek közé ilyformán nem incorporáltathatom. Az Académikus képíró charactere egy országban sem alávaló mint akarmely felesküdt Prókátoré, már pedig mind személyre, mind tudományára nézve az adófizetéstül ment; ára nézve megújítván alázatos esedezésemet a végett alázatosan könyörgöm Tekintetes Ordinárius Vicespán Úr előtt méltóztassék hathatós pártfogása által oly rendelést tenni, hogy ezen tehertül felszabadíttassam. Midőn Eő Felsége segedelmet kiván, annak adására mindenkor kész leszek. Ki is álhatatos mély tisztelettel vagyok és maradok Eger január 28, 1818. Tekintetes Ordinárius vicespán Úrnak nékem kegyes jó uramnak alázatos szolgája Balkay Pál Académicus képíró." Kívül:

„Tekintetes Déva Ványai Halasy Károly Úrhoz Tekintetes Nemes Heves és Külső Szolnok törvénesen egyesült vármegyék Nagy-Érdemű Ordinárius Vicespánának alázatos esedezése Balkay Pál Académikus képirónak az egri Tanáts által reá rovott Porciónak levétetése végett."

Az adóintő a következőképen van kiállítva:

No	Anno 1817	Bellica Domostica						
1.	Tek. Balkay Pál	Cassában Sommásan						
	fizet	Rf.	xr	—	Rf.	xr.	Rf.	xr.
	Tavalyi restanciában fejétül	2	12	—	—	—	—	—
	Kereskedésétül	—	—	—	—	—	—	—
	Mesterségétül	4	24	—	4	48	—	—
	Mind összesen	6	36	—	4	48	—	—

Az instancia hátára a következő végzést vezette Rottenstein József főnótárius:

„1818. esztendő Pünkösd havának 6. napja. Jász-N. Heves vármegyének Egerben folytatva tartatott közgyűlésében felolvastatott.

Minthogy a képíró mesterség Akadémiákban és Universitásokban mint tudomány tanittatván, a szép ízlésű és szabad Mesterségek közé tartozna, a folyamodónak kérése helyesnek találtatik s ugyan azért a reá vetett adótul menté tétetvén Járásbéli Szolgabiró Beöthy Lajos urnak meghagyatik, hogy a panaszlott Tanátsot maga, ehhez leendő alkalmaztatására utasítsa feljegyzette és kiadta Rottensteini József főnótárius." Benkóczy Emil

—412

Művészet 1911.

274, 275. l

MŰVÉSZETI IRODALOM

ÖSTERREICHISCHE KUNSTSCHÄTZE. Kiadja Wilhelm Suida. J. Löwy bécsi cs. és kir. udv. fényképész kiadása. I. évf. 4. szám. — A sorozatnak imént megjelent, szép kiállítású füzete foliórétű reprodukciókban mutatja be a következő mesterek műveit: Augsburgi mester 1518. körül. Schoy János Jakab. Holbein Hans, id. Fendi Péter. Waldmüller Ferd. (két kép, két Batthyány grófkisasszony arcképei). Ender Johann. Pitlov A. S.

A Néprajzi Múzeum. Irta h. ő. Magyarország, máj. 28.

A keramikáról. Irta Regéczy Nagy Béla, Kultura (Sopron) máj. 25.

Műipar. Irta Röttig Odó. U. o.

A magyar népművészet úttörője. — Garay Ákos tervei. — Irta G. Paizs Ödön. Budapest, jún. 7.

Unsere alten Kirchenteppiche. Irta Ernst Kühlbrandt. Die Karpathen, IV. 17.

VEGYES

Budapesti magángyűjtemények. — Hopp Ferenc gyűjteménye. — Irta h. ö. Pesti Napló, ápr. 26.

Volkskunst. Irta A. S. Levetus. Pester Lloyd, ápr. 27.

Az utca a művészetben. Irta Bárdos Artúr. Budapesti Hirlap, máj. 7.

Műpártol az állam. Világ, máj 19.

Ultramodernség és művészi nevelés. Irta Ósdi. Rajzoktatás, XIV. 5.

A Nemzeti Szalón tavaszi kiállítását ismertették a napilapok, máj. 28.

Magángyüjteményeink. — Nemes Marcell képtára. — Radvánszky Géza báró gyűjteménye. — Irta h. ő. Budapest, máj. 28.

A kulturvita és a képzőművészet. Irta Hüvös László. Pesti Hirlap, máj. 30.

A „Könyves Kálmán"-ról. Jeltelen cikk. Kultura (Sopron) ápr. 25.

Művészeti Krónika. Irta B. U. o.

Le Salon. Irta Havas Zoltán. Kultura (Sopron) máj. 25.

Művészeti Krónika. Irta B. U. o.

A kiállítások városa. — A római kiállítás. — Irta Balla Ignác. Uj Idők, jún. 4.

Az ünneplő Róma. — II. Viktor Emanuel emlékműve. — A szépművészeti kiállítás. — Irta —l— Vasárnapi Ujság, jún. 4.

A kecskeméti művésztelep. Irta Dániel József. Budapesti Hirlap, jún. 3.

Berlini tárlatok. — Grosse Kunstausstellung. — Secession. — Irta Szatmári Jenő. Egyetértés, jún. 4.

Korunk művészi mozgalmai. Irta Alfa. Budapesti Hirlap, jún. 4.

Magángyűjtemények. — Strasser Sándorné Feldan Selma gyűjteménye. — Jeltelen cikk. Budapest, jún. 4.

Bécsi képek. — Perzsa szőnyegek. — A Művész-Otthon kiállítása. — Irta R. D. dr. Az Ujság, jún. 4.

Képirás és irodalom. Irta Kulcsár Gyula. Pesti Hirlap, jún. 4.

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrássy-út 10.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája.

A Művészet kliséit Wolfner M., ezelőtt Kurcz L. és társa fotocinkografiai műintézet készíti Budapesten, VIII., Szentkirályi-u. 13.

3104

Balkay Pál

341

2. Balkay Pál.

(Sz. Egerben és főtevékenységét 1820—1840 közt fejtette ki.)

Allegoria.

A ~~szikla~~ ~~oldalának~~ négy soros felirata szerint: »A TUDOMÁNYOKNAK ÉS SZÉP MESTERSÉGEKNEK« emlékezetére ~~e kép~~ hegyes vidéket ábrázol a szikla tetején a bölcseség istennőjével: Minervával és a Költészetet ábrázoló koszorus ifjuval, kik egymást átkarolva tartják. Ez utóbbi bal kezét kissé kinyujtotta, mintha az alól látható Istennőket megáldaná. Közelökben ~~jobbról a földön~~ lant köti le figyelmünket ~~meg~~ egy kissé odább a ~~felkelő nap sugaraitól piros~~ felhők közül szárnyas ló válik ki. Az előtérben, ~~a szikla tövében,~~ Magyarország koronás czímerénél, sisakos ifju: Mars, telepedett a földre. Kezeiben ketté tört nyilvesszőt tart, baljával pajzsára könyököl és testét piros lepel fedi. Mögötte szárnyas Genius áll, ki jobb kezét Mars vállára tette és baljában égő szövétneket ~~meg~~ pálmát tart. Oldalt a Muzsák képeznek csoportot. Balról Kronos mögött, kinek jobbjában saját farkába harapó kigyó van, a kettős fuvolával a lantos-költészet-, a csörgő dobbal a táncz-, a tőrrel a tragédia-, az irattekercscsel a szerelmi dal és a lanttal a zene muzsája áll oly képen, hogy Kronosz baljával Terpsichore jobb kezét fogja, kit Euterpe karol át és hogy Erato után Melpomene és Polyhymnia következik, a ki bal kezét az előtte állónak vállára tette. Jobbról pedig a táblával és stylussal a történetírás, a koszorus tekercscsel a hősköltemény és az égi jegyekkel a csillagászat ugy helyezkedtek el, hogy Klio bal kezét a fakeretü táblán nyugtatja és jobbját erre téve tartja az iró-vesszőt; az ipar és müvészet jelvényei közt, a festészet ~~helyezkedett~~ elep a földre, ki jobbjára könyököl, állát támasztja fel és baljában öt ecsetet meg pallettát tart és hátrább a koronás Kalliope ~~meg~~ a csillagkoszorus Uránia áll. A háttért hegyek foglalják el, a melyek közt folyam kanyarog s a középtérben balról oszlopcsarnok képezi a hegy koszoruját. Jelzése alól balra a kövön: »*Balkay Pál 1820. f.*«

Vászon, méretei 203·5 : 145 cm.

Magy. Képt. 46. — Dep. ~~régi VI: 11.~~ és új 35. i). ~~Ltsza 523~~

— Uj lelt. sz. 523. — 1905. átv. jegyz. 537. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2164 és a leltárban 3104.

M. Képt. 46.
~~Dr. VI: 11~~
Dw. 35 i)
Vsl. 523

505

Guardi Francesco.

BALKAY PÁL egri festő. Született 1785-ben, 1803-ban iratkozott be a bécsi képzőművészeti akadémiára. A tiszaőrsi születésü festő Egerben telepedett le és Pétervásárán 1818-ban Keglevich gróf megbizásából az ujonnan épitett neo-gótikus templom számára dolgozik. 1819-ben festi a miskolci Minorita templom főoltárát. 1827-ben Egerben a belvárosban irják össze és az ugyanez évi tüzvészkor, midőn Mészáros Ignác háza leégett, az emeleti szobákban - ahol Balkay Pál lakott - 10.000 forintnyi értékü holmija és vásznai égtek el. Ugyanezen évben festi Tiszafüredre a templom Mária mennybemenetele cimü oltárképét. 1840-ben Pirker érsek megbizásából megfesti „Szent Erzsébet mint özvegy" cimü oltárképét Bükkszenterzsébet számára. A füzesabonyi templomban Krisztus keresztelése a Jordán vizében cimü oltárképet festi 1840 körül és ugyanakkor készíti a hevesaranyosi templom hasonló tárgyu képét és a mellékoltár Pieta festményét. Szent Ottiliát ábrázoló

oltárképe Parád község rk. templomában van /1841/. Pirker 1842-ben rendeli meg a szarvaskői templom főoltárképét, amely Balkay kedvelt témáját, Jézus megkeresztelését ábrázolja, mellékalakjain egykoru népviseletben öltözött falusi zsánerfigurákkal. A kép szignaturája szerint 1844-ben készült el. Az egri Szerviták templomának főoltárképe, amely Evangelista Szent Jánost ábrázolja, az eddigi megállapitásokkal szemben nem önálló alkotás, hanem Balkay Pál fiatalkori, érzelmes átdolgozása. Jelzése szerint: CVRAVIT DEI PROVIDENCI/A/ PER PICTOREM BALKAY ANGIAE 1828 ?

Balla Attila

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Méretkülönbségek

2004. október 14 - 31.

A rendezvény támogatói:

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Millenniumi Szalon

EastEuroCo

Olof Palme Ház
Budapest, XIV.
Városliget, Olof Palme sétány 1.

Felkért művészek

Balla Attila
Bartek Péter
Bikácsi Daniella
F. Farkas Tamás
Győri Márton
Kis Sándor Lajos
Kovács Péter Balázs
Kováts Albert
Légrády Viktor
Leitner Barna
Mayer Berta
M. Novák András
Nagy Csaba
Nemere Réka
Oláh Tamás
Polgár Csaba
Szegedi Csaba
Szilárdi Béla
Szily Géza
Ujházi Péter
Végh András

A Magyar Alkotóművészek
Országos Egyesülete
tisztelettel meghívja
Önt és barátait az

Olof Palme Házba

(Budapest, XIV. Palme sétány 1.)

2004. október 14.
csütörtök 17 órára

Méretkülönbségek

című kiállítás megnyitójára

A kiállítást megnyitja:

Bohár András

esztéta

Megtekinthető: 2004. október 31-ig
naponta 10 és 18 óra között.

Balkay Pál

1815. január végén
Kazinczy Donát János festő-
hoz küldte feleségének „ret-
tenetes" képét, melyet Balkay
festett. Reméli, hogy Donát
„amyi kedvességet ad neki,
mint a menyire a hajnak
és nyakfodornak s ruhának
szükséget a kép kiáltozza.
Balkay czt jól festette az
eltalálásra, azon felül, hogy
a száj irtóztató. Ő mindent
nagyit s vastagnak sínál. A
pofacsont a természetben is
nagyobb; de mennyivel
nagyobb a képen a termé-
szetnél is."

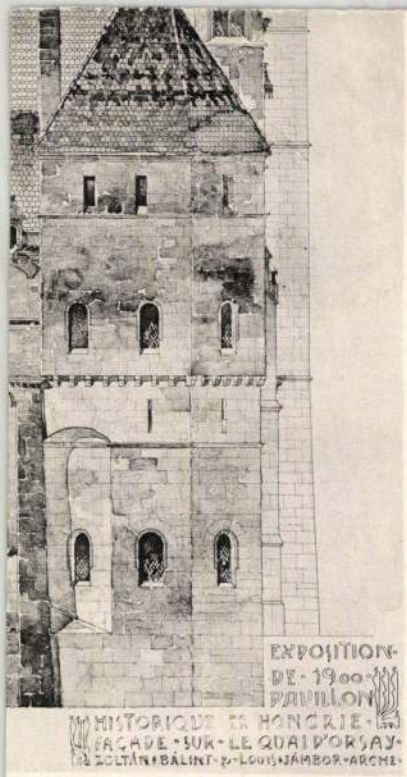

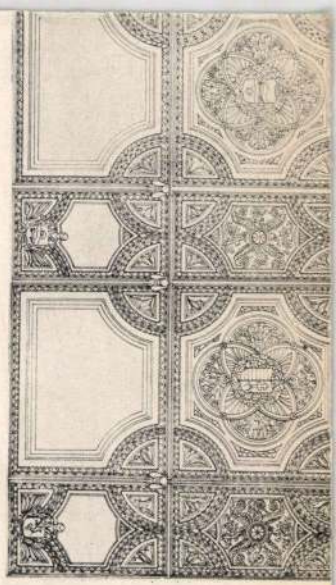

Az 1900. évi párisi kiállitá

homlokzata (főbejárata).

Balkay Pál

Pet-élet. 16. l.

1937

Petrovics Elek: Élet
és művészet. Bp. 1937

Balkay Pál

Kazinczy Ferenc levelezése.
VII. Pest. 1896. 423, 468.
590 l.

1733. A levél végén Balkay Pál, Nagy Sámuel, Marczinkei Elek, Vandza Mihály, Kiss Sámuel és Hess Mihály képírókat és rézmetszőket említi Kazinczy. *Balkay Pál*ra l. a *VI. k.* 553. lapját.

u.o. 590.l

cus Carbo. Galeottus Martius. Naldus Naldius. P. Alexander. Cortesius. Ugolinus Verinus. Jo. Franc. Marliánus. Ára 3 frt 50 kr.

Magyarországi tanulók külföldön. I. kötet. A **jénai** egyetemen. Összeállitotta **Mokos Gyula.** Ára 2 frt 20 kr. II. kötet. A **bécsi** egyetemen. Összeáll. dr. **Schrauf Károly.** Ára 4 frt 50 kr. III. köt. A **krakói** egyetemen. Közli dr. **Schrauf Károly.** Ára 1 frt 50 kr.

Régi magyar nyomtatványok. (Betü és alakhü kiadás.) I. kötet. **Komjáthy Benedek:** Az zenth Paal leveley magyar nyelven 1553. Ára 3 frt. II. köt. **Telegdi Miklós:** Az keresztyensegnec fondamentomiról való rövid keonyvechke 1562. Ára 80 kr. **Pesty Gábor:** Nouum Testamentum. Wy Testamentum magyar nyelven 1536. Ára 3 frt. **Szilády Áron** jegyzeteivel.

Irodalomtörténeti Közlemények. VI. évfolyam (1896.) Szerkeszti **Szilády Áron.** Előfizetési ára 5 frt. Egyes füzet ára 1 frt 50 kr.

Megrendelések intézendők

a Magyar Tud. Akadémia könyvkiadó-hivatalához

Budapest, Akadémia-palota.

Budapest, 1896. Az Athenaeum r. társ. könyvnyomdája.

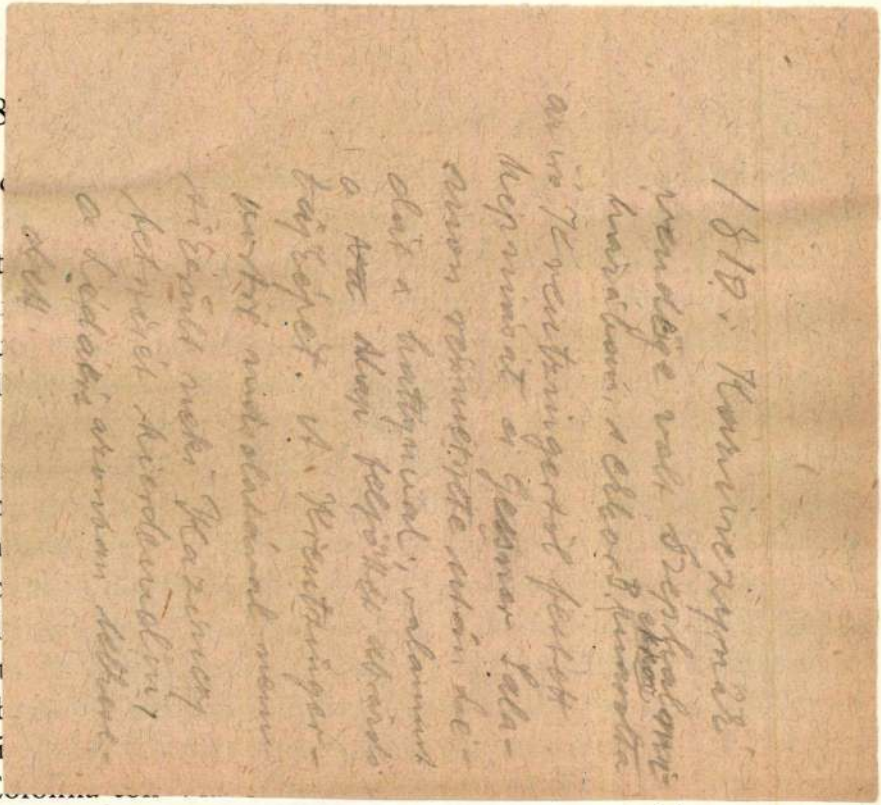

nale simmetrica e col conseguente spostamento del monumento

BALKAY *Pál*, festő. * Tiszaörs 1785. jún. 29. † Eger 1846 jún. 13. Négy évet át Bécsben tanult. 1808. Mezőkövesdre, csakhamar pedig Egerbe költözött, ahol, részben az érsek megrendelésére, oltárképeket festett (egri minoriták és szerviták, Besnyő, Tiszafüred, Födémes, Nádudvar). Már Bécsben is inkább másolással, mint önálló tanulmányokkal foglalkozott, egyes alakjait is nagyobbára metszetek nyomán készítette. Allegoria c. olajfestménye a Szépművészeti Múzeumban, a Két nővér c. olajfestménye az egri érseki líceum képtárában van.

E. G. I. 67. 1

725

725. Pieter Pauwels Rubens műhelyéből.

A mester sz. Siegenben 1577-ben. † Antwerpenben 1640-ben.

Három angyal.

A felhők között repülő angyalok közül az egyik bal kezét feltartja és fölfelé néz; a másik baljára támaszkodik, jobbra dől és kezére narancssárga kendőt csavart; a harmadik pedig, ki a nézőnek hátat fordít, bal kezét kinyujtja és ép úgy, mint az előbbi, az elsőt kiséri figyelemmel. Mindhárom szőke és göndör hajú, de szárnya csak egynek van.

I
337.

Vászon, méretei 101·5 : 93·5 cm. — Mündler: VI. 11.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: XII. 21. *P. P. Rubens:* Drei Engel in Wolken. — 1815: VIII. 52. *P. P. Rubens:* Drei Engel in Wolken. — 1865, 1866, 1867, 1869: VI. 11. *P. P. Rubens:* Három angyal a felhőkben.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: VI. 11. *P. P. Rubens:*

Festészet, táblakép
női fej Van Dyck után: Balkay Pál

Művészet, II., 1903. 211-214.
Naményi Lajos: Balkay Pál festő.

Balkay Pál

l.

Kazinczy lev

XII, k. 207, 360 l.

Balkay Pál

1.

Kazinczy Lev

XIII. k.

267. 298. 338, 401.

558. l.

Balkany Pál

l.

Kazinczy lev.

XIV. k. 308, 312,

335, 348, 378. l.

Balkay Pál

l.

Kazinczy Lev

XVII. k. 397.* 467.*

611. l.

* Balky levelei Kazinczy-hoz

Balkay Pál

1.

Kazinczy Lev

XVIII. k. 88.*92. l
89. l.

* B. levele
Kazinczyhoz

Hogy belőle kiszedjék az arany és

istből. Készítė Christofle.

EDK

Balkay Pál, egri festöm.

Jeó János egri rajztanár-épitész festöbarátja

¼ J.J. életrajzirója volt.

Irod. :Források.Breznay Imre: Az Egri Kaszinó százéves története.Eger,1934. 3o,4o, és 126.l.
Der Spiegel.Pest,1838.776.l.-Héti Lapok. Szerk.Jeó János 1838.- Heti lap.Szerk.JeóJ..Eger 1837. - és még 13 forrásm.

dr.Voit Pál: A művészeti és ipari oktatás multjából.
Jeó János egri rajztanár Magyar Athenaeuma. Művészet.1936. 194-205.l.

Balkay Pál.

A Nemzeti Képcsarnok képet vásárol a müvésztől 1851-ben.

Bende J:

A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

M. D. K.

BALKAY Pál festő

(1785 – 1846)

Kazinczy pártfogolja.

Bécsi tanulóévei után Egerben telepedett le.

Arckeréh, altárkeréh.

Megélhetését kiválóbb művek másolásával és rajziskolájával biztosítja.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945

Bp. 1962. 22, 90.

B. az ország gyűlésből várta, hogy – mint más művelt nemzetéknél – ~~hogy~~ az ország biztosítsa a tehetségesebb magyar művészek jövőjét, hogy képesek legyenek minden idejükre hivatásuknak szentelni.

Balkay Pál
ad 1819

erenc
ia

fő

sz. vt.
ila

d

ap.

a

k.

ök

. vt.

nt.

tt

ter
a

1950 DECEMBER 49. hét

Balkay Pál

egri festő

lárd okv.

Kazinczy Lev

VI. k. 553. l.

C

C, az abc harmadik betűje; a római számok közt 100; a méterrendszerben a századrész; a latin Caius név rövidítése. — Zenében: 1. a régi alaphangsor 3-ik a mostani hangsor első hangja. 2. C-kulcs, a hangmagasság jelölésére szolgál olyken, hogy megjelöli azt a sort, amelyen a C-nek lennie kell. Régebben az énekszólamokat általában C-kulcsokban jelezték. 3. Időmértékjelzésként a 4-et jelenti.

Cab (ang. kab). A *cabriolet* (l. o.) szó rövidítése. A *hansom cab* két nagykerekű könnyű, egyfogatú városi kocsi leéresztheto fedéllel. Később C.-nak nevezik a négykerekű, négyülésés bérkocsikat is.

Cabaillère, *Ferman*, l. *Bohl de Faber, Cecilia*.

Cabet (Kabé), *Etienne* (1788—1858). Amerikai születésű, francia szocialista. Morus és Campanella államregényei kommunisztikus

a könyvkötőiparban van nagy jelentősége, ahol a kéregpapirost színes papirossal, vászonnal, bőrrel vagy más anyaggal szokás borítani.

Cachou (fr. kasu). Édes gyökérkivonatból és különböző illatos anyagokból (menthol stb.) készült a lehelet illatosítására szolgáló cukorka.

Cadaver (lat.), hulla, holttest.

Cadiz (Cadix). Spanyol keresk. (borkivitel) és hadikikötő. 78.000 l.

Cadmium. A cinkhez hasonló s vele együtt előforduló fémes elem. Könnyen olvadó ötvények és fogtömésre használt fonosorok alkotórésze. Szulfidja fojásárga színű festék.

Cadorna, *Luigi gróf*, olaszitábornok (*1850). 1912—17. az olasz vezérkar főnöke. A vil.

Balkay Pál

festő

l.

Kazinczy Ferenc le-

velezése

VIII. k. 93, 162,

204. l.

VIII. KÖTET.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

BUDAPEST, 1898.

Balkay Pál

l.

Kazinczy Ferenc
levelezése

X.k 164. 166, 394. l.

Dr. VÁCZY JÁNOS.

TIZEDIK KÖTET.

1812. JÚLIUS 1.—1813. JÚLIUS 31.

BUDAPEST, 1900.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KIADÁSA.

A kiállítás résztvevői:

Balla András „ABALLA"
Baricz Katalin
Barta Zsolt-Péter
Benkő Imre
Bozsó András
Cros Kárpáti Zsuzsa
Csontó Lajos
Dezső Ida
Drégely Imre
Eperjesi Ágnes
Farkas Antal
Fejér Ernő
Hajdu József
Halas István
Hamarits Zsolt
Herendi Péter
Horváth Péter
Katkó Tamás
Kerekes Gábor
Kiss Kuntler Árpád
Kovács Melinda
Kulcsár György
Major Ákos
Minyó Szert Károly
Stalter György
Szamódy Zsolt
Szilágyi Lenke
Szirányi István
Tasnádi László
Tóth György
Török László
Tumbász András
Várnagy Tibor
Vető János
Vécsy Attila
Vékás Magdolna
Zátonyi Tibor

CSOPORTKÉP

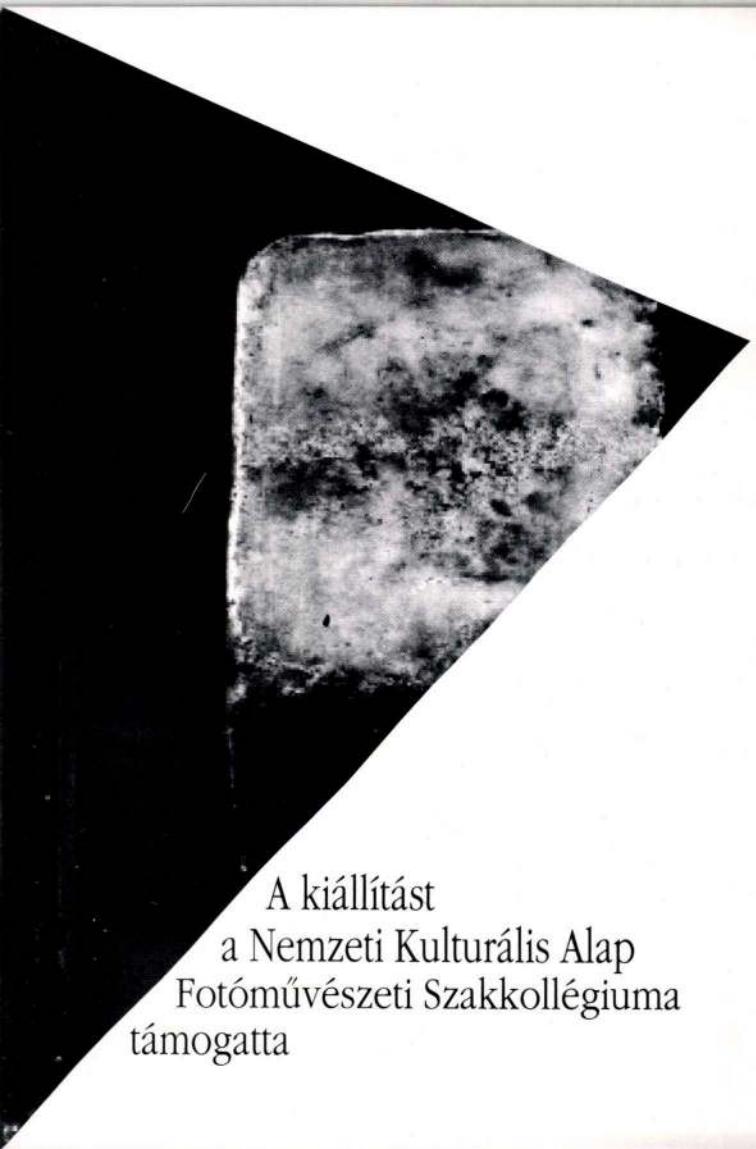

A kiállítást
a Nemzeti Kulturális Alap
Fotóművészeti Szakkollégiuma
támogatta

A Magyar
Fotóművészek Szövetsége
és a Vigadó Galéria
tisztelettel meghívja Önt
az **Első Alkotócsoport**
Csoportkép című kiállításának
megnyitójára
1994 július 29-én,
pénteken délután **16 órára**
a Vigadó Galériába.

A kiállítást **Néray Katalin**
művészettörténész,
a Ludwig Múzeum Budapest
igazgatója **nyitja meg**.

A kiállítás megtekinthető
1994 augusztus 14-ig.

az aldunai fejedelemségeket széles önkormányzattal ruházta fel, később megengedték nekik az egyesülést is és 1861-ben az egyesült fejedelemségek fölvették a Románia nevet.

A balkáni kérdés kiújulása Ignatiev gróf konstantinápolyi orosz követnek volt köszönhető, aki a balkáni népeket a 60-as években törökellenes szövetségben akarta egyesíteni. 1870-ben sikerült neki a bolgár egyház elismerését kieszközölni, mikor pedig 1875-ben Bosznia területén zavarok törtek ki, sikerült Oroszországot a Portával szemben a balkáni szlávok mögé sorakoztatnia. Oroszország 1877-ben Törökországnak ismét hadat üzent és ezzel a balkáni kérdés ismét a hatalmak elé került. Hogy azokat megoszthassa, Oroszország mindenekelőtt Romániát szerződésben bírta rá csapatainak átengedésére, azután pedig Ausztria-Magyarországnak Boszniát és Hercegovinát kínálta föl. Csak ezután jelentek meg csapatai a félszigeten és vonultak Konstantinápoly felé, amelynek elfoglalását a brit flottának a Márvány tengeren való megjelenése gátolta meg. A cár a béke megkötésére Ignatiev grófot küldötte ki, aki az 1878 március 3-iki san stefanói szerződésben egy nagy Bulgáriát alakított Szerbia rovására; Romániától pedig, amely csapatainak átvonulását megengedte, Besszarábiát ragadta el. Természetes, hogy ilyen körülmények között Szerbia és Románia egyformán a monarchiához fordultak, mely azután a berlini kongresszuson és a július 13-ikán aláírt szerződésben a nagy Bulgáriát jelentékenyen körülvagdosta. Szerbia 1881-ben, Románia 1883-ban hálából Ausztria-Magyarországgal szövetségre léptek. Az 1877—78-iki háború nagy eredménye volt egyrészt Szerbia és Románia függetlenségének elismerése és a bolgár fejedelemség megalkotása, másrészt pedig Bosznia-Hercegovina megszállása a monarchiától, mi által Ausztria-Magyarország balkáni nagyhatalommá lett.

A 90-es évek közepén a balkáni kérdés hullámait a görög felkelés hozta mozgásba. Kréta szigete ugyanis Görögországhoz akart csatlakozni, amit a törökök fegyverrel akadályoztak meg. Ebből származott a görög-török háború, mely 1897-ben Görögország vereségével ért ugyan véget, de a hatalmak Kréta szigetének önkormányzatot adtak, élére pedig görög kormányzót állítottak. A görög-török háború befejezését az a körülmény siettette, hogy időközben Macedónia népei szintén megmozdultak és ezzel az egész balkáni kérdés időszerűvé lett. A nagyobb bonyodalomnak csupán Ausztria-Magyarország és Oroszország megegyezése vette elejét, ez a megegyezés 1908-ig megakadályozta azt, hogy a félsziget bonyodalmas kérdéseiből európai háború tüze pattanjon ki. Új hullámokat vetett 1908-ban Bosznia és Hercegovina bekebelezése Ausztria-Magyarországba, melyet az orosz kormány maga kínált föl, azért, hogy a maga részére a tengerszorosok megnyitását szorgalmazza. De a bekebelezésnek Szerbia fegyverrel is kész volt ellenállni, egészen addig, amíg Oroszország Szerbiát magára nem hagyta és az annexiót 1909 tavaszán a maga részéről is el kellett ismernie.

A balkáni kérdés utolsó fejezetét a Balkánszövetség nyitotta meg, amely 1911-től kezdve gondosan előkészítette Törökország ellen a háborút. A háború eredményeként 1913-ban az összes balkáni népek felszabadultak a török uralom alól.

A balkáni kérdés azonban még sem nyert végleges megoldást, mert a Balkánszövetség tagjai egymás között is versenyre keltek és ez egy második balkáni háborút vont maga után, amelyben Bulgária döntő vereséget szenvedett és ennek következtében Ausztria-Magyarországhoz fordult támogatásért. Erre a második Balkánszövetség kormányai, elsősorban Szerbia és Románia, Oroszország támogatása mellett, egyenesen a monarchia ellen fordultak. Ezután következett Románia megnyerése az oroszoktól Erdély árán és a szerbek megnyerése Bosznia-Hercegovina odaígérésével.

A világháború az egész balkáni kérdést felszínre vetette. A félszigeten új háború tört ki, amelynek végső eredménye Ausztria-Magyarország felosztása volt. Délszláv területeit Szerbia, románoktól lakott területeit Románia nyerték, amelyek ezáltal középeurópai területeket szereztek és megszüntek pusztán balkánállamok maradni.

Irodalom. *Djuvara T. G.:* Cent projets de partage de la Turquie, 1281—1913. Páris (1914); *Driault É.:* La question d'Orient (Páris, 1898. VII. kiadás. 1918); *Marriott J. A. R.:* The Eastern Question. Historical study in European Diplomacy (London, 1917). HORVÁTH J.

Balkánszövetség, e néven ismerik a balkánállamoknak azon két szövetségben való csoportosulását, melyek 1912-ben és 1913-ban az első és második balkánháborút megvívták.

Az első Balkánszövetséget a tripoliszi olasz hadjárat hírére, az orosz kormány és különösen Hartwig belgrádi orosz követ közvetítésével Törökország ellen kötötték meg Szerbia, Montenegró, Bulgária és Görögország. A szövetkezés célja a török uralom alatt élő fajtestvérek felszabadítása volt, amelyet az

1912—13-ban lefolyt első balkán háborúban a szövetségesek el is értek. A második Balkánszövetséget 1913 első felében Szerbia, Montenegró, Görögország és Románia alakították meg. A második szövetkezés Bulgária ellen jött létre, amelytől a második balkáni háborúban sikerült elragadniok Szilisztria, Istip, Kocsána, Kavala városokat, melyeket Szerbia, Románia és Görögország egymás között osztottak meg. Bulgária ennek következtében Ausztria-Magyarországtól kért védelmet, mire az orosz diplomácia a második Balkánszövetséget a monarchia ellen fordította, Szerbiának és Romániának a monarchia területéből ígért kárpótlást, Görögországot pedig hátvédnek szervezte meg. HORVÁTH J.

Balkány, nagyközség *Szabolcs* és Ung egyesített vm.-k nagykállói j.-ában, (1920) 5908 lak. Vasútállomása, postahivatala van.

Balkányi *Kálmán*, jogtudor, közgazdasági író, szül. 1883 júl. 14-én Debrecenben. 1908-ban lett az OMKE titkára, 1918 óta ügyv.-igazgatója és közgazdasági hetilapjának főszerkesztője. Kimagasló tevékenységet fejt ki a magyar kereskedelmi érdekképviseleti életben és a közgazdasági publicisztikában.

Balkányi Szabó *Lajos*, ügyvéd, bíró, dalköltő, szül. 1823 április 5-én Mihálydin, megh. 1889 szept. 24-én; a népnemzeti irány egyik epigónja. Irt hősköltéményt, víg verseket, anakreoni dalokat, meséket, nyelvészeti munkát is; nevét azonban a feledéstől népdalai mentik meg, melyek közt olyan országosan elterjedt s maradandó alkotások vannak, mint a: *Káka tövén költ a ruca*, s a *Kossuth Lajos azt izente* kezdetű dalok. RUBINYI M.

Balkárok, a Kaukázus északkeleti lejtőjén, a Tserek, Urvan, Tsegen és Baksan folyók forrásvidékén Naltsik kerületben lakó török nép, a hegyi tatárok vagy taulu-k egyik törzse. 1822 óta orosz alattvalók, de ősi alkotmányukat megtartották. Marhatenyésztésből és kertgazdaságból élnek, de selyemneműt, posztót és szőrmét is készítenek. Házaikat gránitból és palából építik. Részben keresztények, részben mohammedánok. BARTUCZ L.

Balkas tó, Középázsia peremvidékén, az Ili-Balkas süllyedésbe telepedett tó a Turáni alföldön, 360 m-re a tenger szintje felett. Területe 18.800 km², 660 km hosszú, 90 km szélességet is elér, de csak 20 m mély. Lefolyástalan, de azért vize, a zártabb lagunák kivételével, édes. Szintje nagyon ingadozó, az esős időszakban 30 m-rel is megemelkedik. Tápláló folyói (Ili) rengeteg hordalékukkal medencéjét rohamosan feltöltik. KÉZ A.

Balkay *Béla*, bányajogász, szül. 1865 március 23-án Nagyszombatban, megh. 1917 június 18-án Budapesten. Irodalommal, ujságírással foglalkozott, majd ügyvédi oklevelet szerzett, a tatai Esterházy uradalom, később a M. Ált. Kőszénbánya R.-T. ügyésze lett és több jeles bányajogi munkát írt, így a magyar bányajogról, a szénkérdésről, a bányaügyi bíráskodásról stb. SÁNDORFI D.

Balkay *Pál*, festő, szül. 1785 jún. 29-én Tiszaörsön, megh. 1846 jún. 13-án Egerben. A bécsi akadémián tanult, 1817 óta Egerben élt, ahol az érsek támogatta és ahol rajztanítással is foglalkozott. Sokoldalú festő volt. Kazinczy őt is felkarolta, buzdította, mint művészetünk bölcsőkorának sok más képviselőjét, de már kortársai is fölismerték, hogy nem kiváló művész. ÉBER L.

Balkézre kötött házasság, vagy *morganatikus* házasság, intézménye a germán jogban alakult ki a birodalmi főnemesi családok körében annak elérése végett, hogy a főnemes férfi csak egyenrangú nőt vegyen feleségül, t. i. a morganatikus házasság ugyan állami törvények szerint törvényes házasság, de az illető főnemesi vagy uralkodóházi házi szabályok értelmében nem biztosít olyan jogokat, mintha a házasság egyenrangúak között jött volna létre. A nő és a születendő gyermekek az ilyen házassággal nem nyerik el a férj nevét és nemességét, nincs a férj vagyonából öröklési igényük. A balkézre kötött házasság intézményét a magyar jog nem ismeri, csak annyiban, hogy a Habsburg uralkodóház a régi német birodalmi főnemességhez tartozott és így az osztrák főhercegi minőséget osztrák főhercegnek egyenjogú nővel kötött házasságából való születés adta meg. Vannak hitbizománnyal bíró magyar főnemesi családok, melyekben házi joguk értelmében a nem egyenrangú nővel kötött házasság azt eredményezi, hogy a nőt nem illeti meg a hitbizományi birtokos egyenrangú özvegyének joga és a gyermek nem szerzi meg a hitbizomány birtokát. SÁNDORFI D.

Balkezűség *(balogság, sutaság)*, a balkéz rendszeres használata a jobbkéz hátrányára. A legtöbb ember a fontosabb, nehezebb s finomabb munkát mindig jobbkezével végzi, a balkezesek e célra balkezüket használják. Általában az emberiség 3—5%-ánál fordul elő.

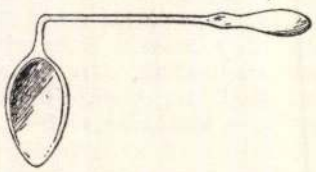

Kanál, melyet a kisgyermek csak jobbkézzel használhat

Gutenberg Lex. T. K.

Ball - Balla 9

Ball Géza

MDK

Kerek doboz csillaggal, fa

Mücsarnok 1960.Képző- és Iparművészeti körök kiáll.

b) *Mithologiai és allegoriai tárgyú képek:*

1. A béke háza, allegoria, 1820. A M. N. Múzeum tulajdona, Budapest.
2. Léda a hattyúval. 1810. Kazinczy Ferencz tulajdona volt.
3. Lukréfia. 1810.
4. Kétségbeeső Artemisia, 1841.

c) *Arczképek:*

1. Kazinczy Ferencz képmása Kreutzinger után. 1808.
2. Kazinczyné arczképe.
3. V. Ferdinánd király arczképe. 1836. Az egri kaszinó tulajdona volt.
4. Önarczkép. Joo János tulajdona volt Egerben. (A tulajdonos szerint valamennyi arczképe között ez volt a legsikerültebb.)
5. A művész menyasszonyának képmása.

d) *Egyéb eredeti képek:*

1. Napfeljötte, tájkép. 1810.
2. Virágok. 1840.
3. Tájkép. 1841.
4. Baromfiak. 1841.
5. Virágok. 1846.

e) *Másolatok:*

1. József. Mengs után.
2. Mária a gyermek Jézussal. Mengs után.
3. I. Károly angol király. Van Dyck után.
4. Női fej. Van Dyck után.
5. A tékozló fiú. Pompeio Battoni után.
6. Hermann. Kaufmann Angelica után.
7. Madonna. Carlo Dolce után.
8. Charitas. Carlone után.
9. Téli vidék. Fidauz után.

Továbbá több másolat Guido Reni, Correggio s mások műveiről. E másolatok javát B. még bécsi tartózkodása alatt a Belvedere remekeiről készítette, későbbi másolatai rendszerint metszetek után készültek. Műveit nem szokta volt szignálni s így nehéz azokat felismerni.

Balla Frigyes Fülöp, festő; szül. 1871 febr. 5. Pécskán (Arad megye). Középiskoláinak elvégzése után 1888-ban Bécsbe ment s 1893-ig a képzőművészeti akadémián tanult, hol L'Allemand, Eisenmenger. és Schmidt voltak tanárai. 1891-ben elnyerte a bécsi akadémia egyik állami ösztöndíját, melyet három évig élvezett. Ugyanitt 1893-ban megnyerte a Dessauer díjat. Még bécsi tartózkodása alkalmával többször járt külföldi tanulmányúton, így 1891 nyarán Olaszországban s 1893 őszén Párisban, később pedig (1905 tavaszán) Münchenben. 1893 óta állandóan Aradon él, ahol 1908—1913-ig mint a városi polgári iskola rajztanára is működött.

Tárlatokon ritkán szerepel. Művei jobbára arcz- és genreképek. Jelentékenyebbek: Darányi Ignácz földmívelésügyi miniszter arczképe, olajf., az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület tulajdona; II. Rákóczi Ferencz, olajf., Fejér megye tulajdona; U. az, Miskolcz város tulajdona; U. az, Székesfehérvár tulajdona; U. az, az aradi Rákóczi asztaltársaság tulajdona; Kossuth Lajos arczképe, olajf., Magyar-Pécska tulajdona; Széchenyi István gróf arczképe, olajf., Arad megye tulajdona; József főherczeg arczképe, olajf., Arad megye tulajdona; Majláth György v. országbíró arczképe, olajf., Majláth Gusztáv gróf erdélyi püspök tulajdona; I. Ferencz József király arczképe, olajf., a bécsi 1-sső számú vártűzérezred tulajdona. 1913-ban végvári Neuman Dániel megbízásából az aradi kulturpalota zeneterme részére megfestette az aradi zenekonzervatórium alapítóinak, régi tanárainak és igazgatóinak arczképét. Ugyanez évben festette végvári Neuman Dániel arczképét, amelyet szintén az aradi kulturpalota zenetermében helyeztek el. Genreképei közül említésre méltó Két iddogáló paraszt, olajf., Arad város tulajdona.

„Mogak" a Giupán. Három japán lány, akik már teljesen európai divat szerint öltözködnek

Hogyan is lehetne másképpen védekezni az ilyen brutális, vasból készült ivlámpák ellen, mint ugy, hogy gyöngyvirágalakuvá hajlitják őket. Igy tárja ki karjait Japán a nyugati civilizáció előtt.

Mandzsuriában és Észak-Kína japán fennhatóság alatt lévő területein is láttam ilyen gyöngyvirág-ivlámpákat. Ahol japánok vannak, ott ezek is elmaradhatatlanok. Két civilizáció kiséri a japán hóditót Ázsiában való előnyomulásánál. Saját kulturája és a már japánizált nyugati civilizáció.

Osaka és Nara között a Pullman-kocsi üres.

Az ellenőr mosolyogva mutatja egészséges fehér fogsorát és helyet foglal a külföldi utas mellett. Angolul beszél és tulkiabálja a mozdony lármáját. Mint az iskolásfiu, akinek este lefekvés előtt el kell mondania másnapi leckéjét, kiáltja:

— Do you play baseball?

— Do you play football?

— Do you play tennis?

— Do you play rugby?

— Do you play water polo?

Azután tiz percig szótlanul ül.

A legközelebbi állomás már Nara.

Tea-szertartás. A japánoknál tudvalevőleg nagy szerepet játszik a tea. Valóságos szertartás keretében ül össze a japán társaság a földre helyezett párnákon teázni. Ennél a szertartásnál számüzik a modern ruhákat és kimonót öltenek

Egy híres magyar műgyüjtemény

Még egy hatvannyolcezer lakósu és egyetemmel, szép régi házakkal, kincses dómmal és saját muzeummal biró város is, amilyen Pécs — gazdagabb lesz azzal, ha országoshirü műgyüjtője akad. S ime ma olyan műgyüjteménynyel dicsekszik, amilyenhez fogható — magánkézen — kevés van az országban s emellett gyüjtője nem dusgazdag mecenás, hanem olyasvalaki, aki negyedszázadon át sokmindent megvont magától, hogy művészi alkotásokkal vehesse körül magát. Ez a műgyüjtő nem férfi, hanem asszony: *Balla* Adolfné, a Pécsett és környékén ismertnevü belgyógyász-főorvos felesége.

Bolthajtásos régi családi házuk homlokzata még nem árul el palotaszerü kiképzést. De belül, az első emeleten végighuzódó szobákban, bizony, falakat bontottak, Mária Terézia üveg- és nemesfaajtókat, mesteri kidolgozásu faliszekrényeket illesztettek, loggiákat képeztek s mindent a világon ugy alakitottak, hogy ott muzeális képek és szobrok, ritka porcellánok és csipkék, értékes szőnyegek, szőttesek s himzések, remekbe készült butorok, antik ékszerek és egyéb felsorolhatatlan műtárgyak tökéletesen érvényesüljenek.

Rippl Rónai József: Vázás nő

Amellett ez a lakás mégsem muzeum. Tele van szobanövényekkel, sürgő élettel, apró, heverő, használati tárgyakkal, meleg szinfoltokkal, valamelyes csekély, jóleső rendetlenséggel. Nem fagyott meg benne semmi látványossággá. Élnek benne, használják. A holicsi műremek-tálban narancs halmozódik, a spinét hangja tisztán cseng, a sürün lógó képeket minduntalan nézik. Nem portalanitás kérdése ez és nem is szobakifütésé. Tudj' isten, mié. De másképpen lógnak a falon és szinük másképpen tüzel, mintha nem szeretnék őket.

★

A hófehér haju dáma, Balláné, egyszer beteg volt. Feljött Pestre, befeküdt egyik szanatóriumba. Hirneves belgyógyász kezelte, kitünő ápolást kapott, állapota csak nem akart javulni s emellett kedvetlen is volt. Egyszer azután kifakadt:

— Milyen csuf ez a szanatóriumi szoba. Ilyen sivár fala legyen egy szobának. Nem maradok itt tovább, ha nem hoznak el Pécsről képet...

Székely Bertalan: Portré

Minden hozzátartozója tudta, ha ilyet mond, ez nem puszta fenyegetés. Pedig életbevágóan fontos volt, hogy tovább kitartson. Mit tehettek egyebet? Sietve leakasztottak a pécsi otthonban vagy féltucat képet. Elhozták Pestre. Kiakasztották a szanatóriumi szobában. A beteg Balláné tekintete szépséges Rippl Rónai képekre, Bernáthokra. Szőnyikre esett. Egészen felvidult. Felfrissült. Egy hét mulva beállt a javulás és hamarosan tapraállt. Ment haza — a képekkel.

Igy kell szeretni képeket. Igy kell élni közelükben. igy kell „használni" őket. Akkor azután lehet ebben a pécsi házban száz kép is, mégis lélegzik valamennyi...

Hát ha száz kép nincs is ezeken a falakon, de ötven nagy kép feltétlenül van és csak a grafikákkal együtt számolunk össze száznál is jóval többet.

★

A nagy képek tulnyomó részét ismerjük, mert láttuk kiállitásokon, itt és ott; ugynevezett számontartott képek. (Ahogy a műgyüjtéshez illik is: csak számontartott s a művészt egész értékében képviselő alkotásokat szabad összehordani.) Mindenekelőtt viszontlátunk *egy egész loggiát megtöltő Rippl Rónai-sorozatot:* idekerült a festő hires *„Vázás nő"*-je, amely a korai képek egyike, nem sokkal azután készült, hogy Rippl otthagyta mestere, Munkácsy párisi műtermét. Itt van egy sokkal későbbi korszak hires képe, *Reithofferné portréja*, világitó drappszürke-tégla szineivel, nagyvonalu egyszerüségével, sajátos Rippl-bájával: a festő érett korszakának egyik igazán remekbe sikerült alkotása. A két Martin-fiu gyermekportréján viszont elmélyülnek a szinek s a két arc élete lobban sajátos vonzóerővel. Még hét nagy Rippl-kép bilincseli igy le tekintetünket és a szemközt lévő falon három *Bernáth* Aurél képpel találkozunk. A legszebb közöttük a viziós és megkapó *„Pásztorfiu"*. A valóban reprezentáló Bernáth-képek közül való, de jól kiválasztott

Ünnep 1936. III - 11.

Bernáth Aurél: Pásztorfiu

a másik kettő is. *Berény Róbert* egyik legjobb idén kiállított képe került melléjük, a rózsaszininges *Önportré*, amelyet az Ünnep akkor közölt is. *Szőnyi István* három képpel áll it meg, közöttük egy kékszimfóniás falusi ucca álldogáló parasztokkal, amely ugyancsak idei kiállításán tünt fel, mint a gyüjtemény egyik legszebb darabja. Van itt még két *Kmetty* — az egyik finom önportré —, öt *Egry*, egy kiváló *Czóbel*-csendélet s egy ritka kvalitásu *Ferenczy Károly*-önarckép: teljes figura, meglehetős nagy méret. Más falakon csoportosulnak magyar klasszikusok: négy *Székely Bertalan*-festmény, *két Lotz*-kép, egy *Barabás Miklós*, két *Zichy Mihály*-rajz. Egy korai és szép *Karlovszky* tünik fel zöldpázsiton heverő lilaruhás nővel.

Külföldi müvészek közül van itt egy *Dürer*-rajz, egy *Teniers*-rajz, egy *Makart*-tanulmány, egy *Matisse*-tollrajz, egy *Odillon-Redon*-rajz.

Kisebb-nagyobb szobrok kaptak az egyes szobákban megfelelő beállitást, igy négy *Medgyessy*-, két *Pátzay*-, egy *Csorba*- és egy *Maillol*-plasztika. Antik és távolkeleti szobrok, figurinek, torzók egészitik ki ezt a sorozatot.

*

Balláné tágas lakása kevés ahhoz, hogy mindent kirakhasson, falakra, asztalokra, üvegfalak mögé és polcokra. Itt is, ott is nyilik egy-egy titkos csapóajtó vagy falithéka s mögötte garmadában a rajz, az ötvösmunka, a népies tümüvészet keszkenői és csipkéi. Hol ezt veszi elő, hol azt, hogy időkint azt is lássa, amit el kellett rakosgatnia. Pedig még a gardrób- és fürdőszoba falára is jutott müremek — akár Párisban az ismert mügyüjtőknél, akiket öt világrész müvészetrajongói keresnek fel. Balláné neve is már ismertté vált az országban. Nála is jelentkeznek már idegen érdeklődők, müvészek, turisták, akik megkérik, láthassák gyüjteményét.

Gyüjteményét? A szó itt nem fed mindent. Balláné élete munkáját és szerelmét. Célját és kárpótlását a lemondások láncolatáért.

Dénes Zsófia

Kinai harcos (puszpángfa)

Balláné egyik szobája: barokk-gyüjtemény

Balla Adolfné gyűjteménye

Sport

Az elmult futballvasárnap érdekességét fokozta a március 15-iki németmagyar válogatott mérkőzés, amelyre nemes kapitányunk, Ditz dr. kényelmesen válogathatott. A Hungáriával elküldte egy megbizottját, mig ő maga a másik két nagycsapatot, az Ujpestet és a Ferencvárost egy pályán figyelhette meg.

A pályára kifelé menet találkoztam egy volt Hungária válogatottal. Természetesen az üdvözlés után azonnal családi sportjára tértünk.

S megkapta tőlem is azt a kérdést, amit ebben a szezonban olyan sokszor tettek fel hungáristáknak; játékosoknak, drukkereknek egyaránt:

— Minek köszönheti sikerét a Hungária?

A markáns arcú, sok harcban edzett játékos elgondolkozott, majd csendesen megszólalt:

— A trénerének! Nem mintha Schaffer valami szenzációs uj módszerrel dolgozna! Ugyanazt csinálják a fiúk, mint eddig, de más az, ha a „haver" Senkey mondja nekik — nézd, csináld ezt vagy azt — és más, ha egy volt futballkirály, a „Spéci" szeme előtt kell dolgozniok.

— Szóval a tekintélye az az erő, amelyből a sok tanitvány táplálkozik?

— Tekintély? Igen! A tekintély, a fegyelem amit megkövetel, meg nézze, hiszen maga is tudja mint én, megérzi az ember, hogy szakember-e az, aki tréningjét vezeti. Schaffernál a kapus épugy szakembert talál, mint a bekk, hogy a csatárról ne is beszéljünk! Itt van például a Cseh Matyi. Azelőtt? Ő volt a császár. A drukkerek elkényeztették, a vezetők babusgatták, erre nagy fiú lett. Most? Elismeri, hogy van nála nagyobb császár, látja, hogy igaza van, figyel a szavára és tanul, rakkol, mint mindenki más. Nemcsak trénere, hanem barátja, atyai barátja a fiúknak: s az, akivel egyszer elvonult egy kis négyszemközti beszélgetésre, az megigézve követi szavát, esküszik rá.

A Beszkár magas tribünjén máshová szólt a jegye, elváltunk. Lent a gyepes, szép pályán már játszott Ujpest és a Budai. Még egy pár pillanatig a nagy Spécire gondoltam, arra, vajjon mit mondhat négyszemközt a fiúknak; de figyelmemet mindinkább lekötötte az érdekes játék. „Vajjon milyen szenzációt hoz ez a forduló?" — olvastam egy vasárnapi ujság sportoldalán.

Nos a szenzáció nem maradt el.

A Budai megérdemelten, alaposan elverte a tavalyi bajnokcsapatot.

Ez igy leirva szürkén hat. De ott lent, a pálya sima gyepén nem ilyen könnyen adta meg magát az Ujpest. Hány nehéz mérkőzését nyerte már meg az utolsó percig tigrisként küzdő csapat! De ezzel a friss, ötletes és nem utolsó sorban szerencsés Budaival nem tudott megbirkózni!

A nézők csodálkozva látták, hogy a kezdetben lelkesen támadó szimpatikus budaiak nem lankadnak az első, a második, sőt a harmadik dugó után sem, hanem végig a gyorsabb, technikásabb és szerencsésebb együttest alkották. Minden labdára ugy vetették rá magukat, mintha attól függne a mérkőzés sorsa, minden tétovázás vagy fennakadás nélkül továbbitották a kapott paszt, s csak akkor pihentek el nagy sóhajjal, amikor egy-egy gáncs vagy fault leteritette őket.

Havas válogatott formában védte az Ujpestiek heves ellentámadásait. Ugy labdafogása, mint helyezkedése kiforrott nagy kapusnak mutatták, mintha Zsák szelleme kelt volna életre ebben a fiatal kapuvédben. De a többiek: Lyka, Sztancsics, Magda, a két hátvéd mind, mind nagyszerü játékot nyujtottak, amellyel teljesen megérdemelték szép győzelmüket.

Ditz dr. csak csóválta fejét. Mintha láttuk volna megnyult arcán a kérdéseket: — Ezt az ujpesti hátvédpárt rakjam be a válogatottba?! Hol van Szűcs a válogatott formától?

A végén, mikor szegény Szalayt kicipelték, már csak apatikusan intett. Egyedül Vince játszott jól a volt bajnokcsapatból, de sem mezőnyben, sem a kapu előtt nem kisérte szerencse mozdulatait.

Mintha Ujpestet a Hungária elleni nagy vereség letörte volna. Hiányzott a szokott lelkes, lendületes játék, helyette sablonos, fáradt profikat láttunk.

A sok Hungária- és Fradi-drukker mind ellenük volt. A kékfehérek fölényesen, a zöldfehérek kirobbanó boldogsággal. Csak szegény ujpestiek hada szorongott szótlanul.

A nap második mérkőzésétől sokan szintén meglepetést vártak. A Fradi azonban Sárosi remek „fejjátékával" kenterbe lelépte a veszélyes budafokiakat. Pedig mintha a közkedvelt doktorunkon a másirányú érdeklődés nyomait látnók! Már nem az a szenvedélyes futballista, aki volt. Lehiggadt, egy kissé lassubb, néha szinte kedvetlennek mondható. Csak amikor kedve szerinti labdát kap, amikor a játék érdekli, akkor az igazi, a páratlan futballstratéga. Nagy kár lesz, ha Sárosi abbahagyja a játékot!

A Ferencváros védelmi bajai még mindig nem oldódtak meg. Sem Háda, sem a két hátvéd nem tekinthető mai formájában végleges megoldásnak. Móré sokat fejlődött, de még mindig nem tudja kihozni magából azt, amit egy-kétszer megcsillogtatott. Lázár sincs valami nagy formában, mig Vig IV. egészen szépen helyettesitette a laboráló Toldit.

A látottak alapján tehát Hungária-játékosok fogják alkotni a németek ellen kiálló csapatunk zömét. Nagyon vigyáznunk kell, mert a németekkel szemben sok a törleszteni valónk. Hogy csak egyet emeljünk ki a meglehetősen nagyszámu kellemetlen emlék közül. emlékezhetünk a drezdai mérkőzésre, ahol az első félidő ragyogó három dugójára a másodikban a németek öttel válaszoltak az elbizakodott csapatnak.

De nem kell semmitől tartanunk. Ditz dr. csapata ezuttal erős, mert minden poszton bevált, rutinos, nagyszerü futballista fog játszani: akik technikában és taktikában minden bizonnyal elérik, sőt tul is haladják a német válogatottak klasszisát. Csak egytől kell félni valamelyest. Ahogy a Hungáriában tüzbe mennek Schaffer utasitására, ugy Németországban a Sportführer, von Tschammer szava a parancs. Ez pedig minden külföldön küzdő német sportember számára az, hogy az utolsó csepp energiáig küzdeni kell a sport dicsőségéért.

Ha azonban ugy küzdenek a magyarok, mint elmult vasárnap a Budai, olyan lendülettel, akarattal, tudással és — szerencsével; akkor győzni fog a — jobb csapat.

Szepes Béla

Kemény ismét nagy formában, a Ferencváros válogatott balszélsője hatalmas bombákkal fejezte be kitünő lefutásait

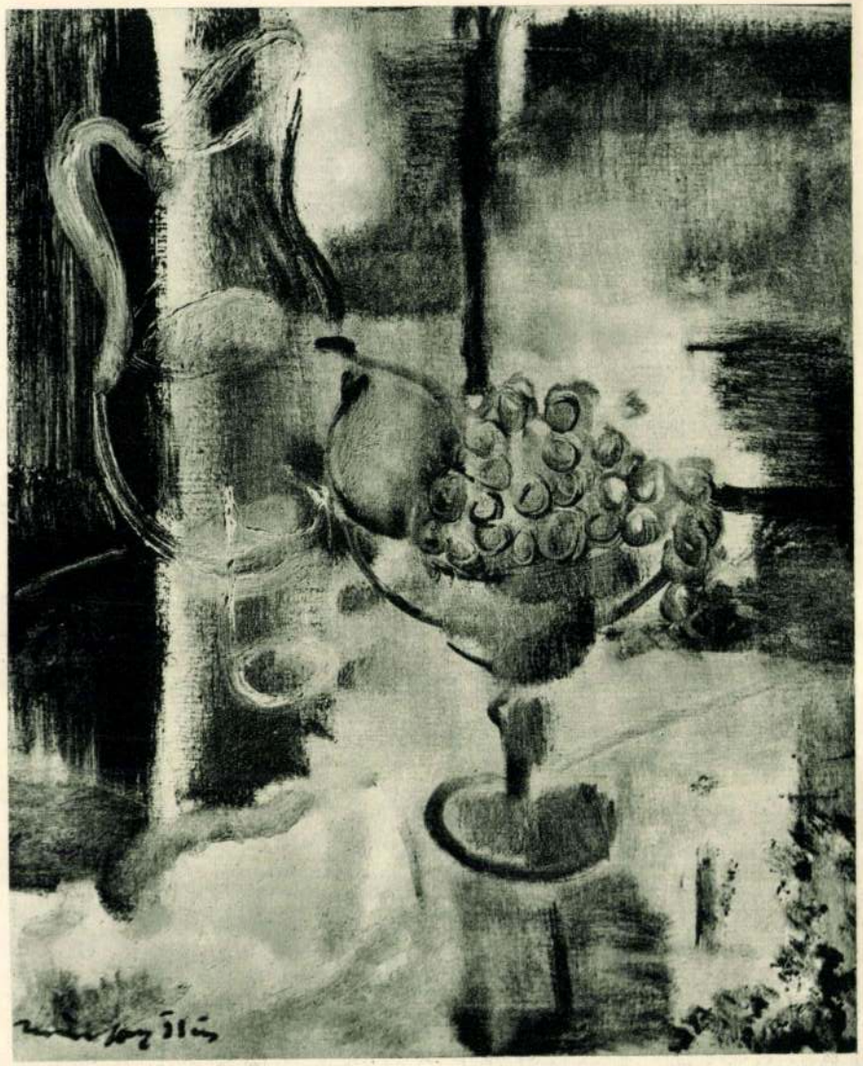

Márffy Ödön : Csendélet

Márffy Ödön : Ospedaletti

a Márffy Ödön c. cikkhez
tartozó kepek

BALLA ADOLFNÉ GYÜJTEMÉNYE PÉCSETT

Amikor először készültem Balláné gyüjteményének megtekintésére, némi szkeptikus elfogultsággal léptem be házának kapuján. Mit remélhetek, úgy gondoltam, egy magyar vidéki város gyüjtőjénél találhatni. Tudtam, hogy úgynevezett régiségeket gyüjt, bútorokat, porcellánt, stb., mindent, ami főkép a „Biedermeier"-kor derék nyárspolgárai után maradt reánk.

Vártam azt, amit különösen akkor, a háborút követő időben, oly sokfelé lehetett látni, amikoris az emberek az infláció megindulásakor, hogy pénzükért valami értékállót kapjanak, a műkincs, a régiség homályos fogalmához is menekültek. Amikor oly sokan, ha mást nem, hát legalább azokat a bizonyos színes poharakat gyüjtötték, amelyek legtöbbször bizony nagyapáink, sőt apáink karlsbadi kúrájának voltak emlékei. És ezeket a kedves dolgokat és egyéb ócskaságokat époly természetesen illették az „antik" jelzővel, amily természetességgel mondanak Olaszországban némelyek mindent modernnek, ami a XVI. századbelinél újabb keletű.

Első benyomásom igazolni látszott negatív várakozásomat, csak azzal a különbséggel, hogy nem számítottam ilyen tömegre; úgy éreztem, hogy ez a gyüjtemény, mint az áradat, lepi el az egész lakást, annak minden zugát, szinte kidagadva a falak közül, s még a lépcsőházba is kinyujtja csápjait.

Amikor azután közelebbről kezdtem nézelődni, örömmel láttam, hogy mégis érdemes volt eljönnöm, hogy az átlag is sokkal jobb, mint amit reméltem és itt is, ott is egész kitűnő dolgok mutatkoznak. Mindjárt megkapta pl. szememet egy bútordarab, melyet már sokat hallottam emlegetni, mint a nevezetes pécsi „aranyszekrényt", mikor még az Oertzen bárók tulajdonában volt.

Ezen, az első császárság idejéből származó szekrényen az ajtók négy mezejét és körül az egész párkányzatot fából faragott és aranyozott figurális domborművek díszítik. Pompás hatású, sajátságos és szokatlan bútor ez és úgy gondolom, valahol Ausztriában készülhetett.

Balláné a szenvedélyes gyüjtő szeretetével és büszkeségével mutatta meg kincseit, itt egy régi francia munkát, „Krisztus keresztelését" hegyi kristályba vésve, ott egy gótikus elefántcsont reliefet, kis diptychon egyik felét, Jézus passiójának egy jelenetével.

Majd igen szép porcellánok (főkép bécsiek), ezüstök, magyar és külföldi kerámiák, francia és angol metszetek, ékszerek stb. gazdag sorozatát. Huszonöt évi lankadatlan gyüjtői munka gyümölcse mindez és mint eredmény, valóban meglepő.

Mégis nem ez az, ami Balláné gyüjteményét oly figyelemreméltóvá teszi.

Elégszer láttunk olyan gyüjtőt, akinek szép bútora, remek porcellánja, ezüstje, vagy egyéb szép régi dolga van és lakása falait mégis olyan képek borítják, amilyenek a szőnyegkereskedők kirakataiban, vagy bizonyos műkereskedők vidéken rendezett tárlatain láthatók. Így rögtön nyilvánvaló, hogy az ilyen gyüjtemény inkább a régiségadta nagyobb értékbe vetett naiv hiten, mint valódi műérzéken és ízlésen alapul.

Ott van Balláné jelentősége, hogy gyüjteményével nőve és fejlődve megértette azt, hogy aki a régi dolgok szépségét szereti és valóban megérti, az kell, hogy megértse az újakét is; megértette,

Magyar Művészet
1935. 3. 72.

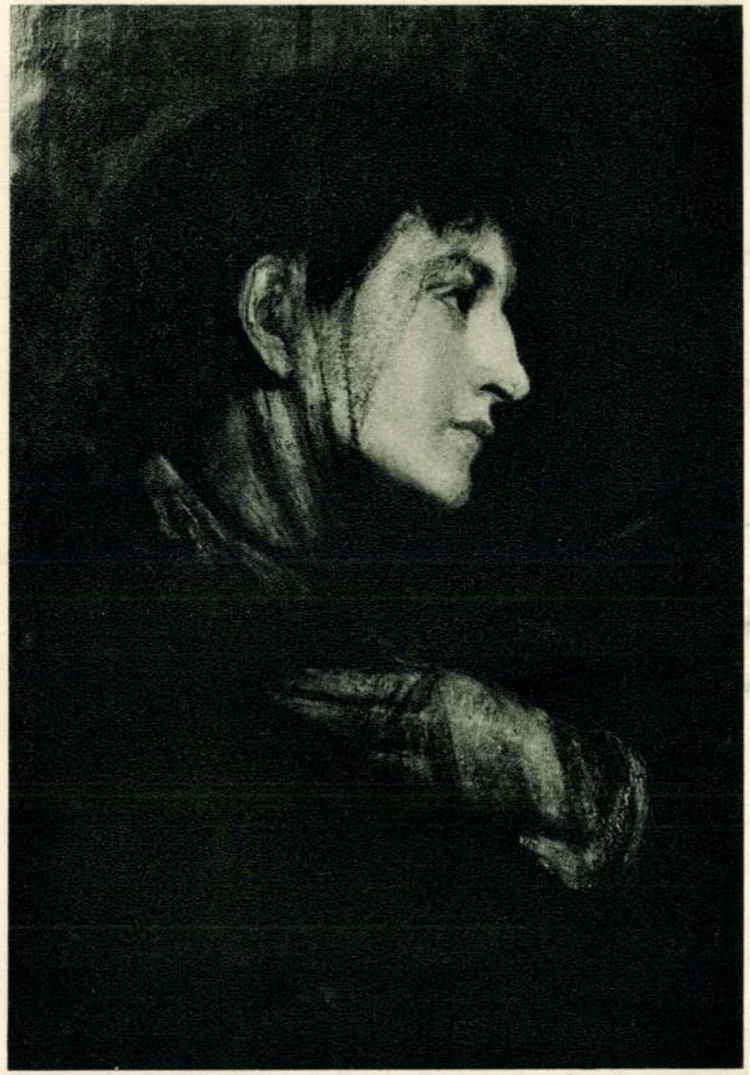

Székely Bertalan : Tanulmány

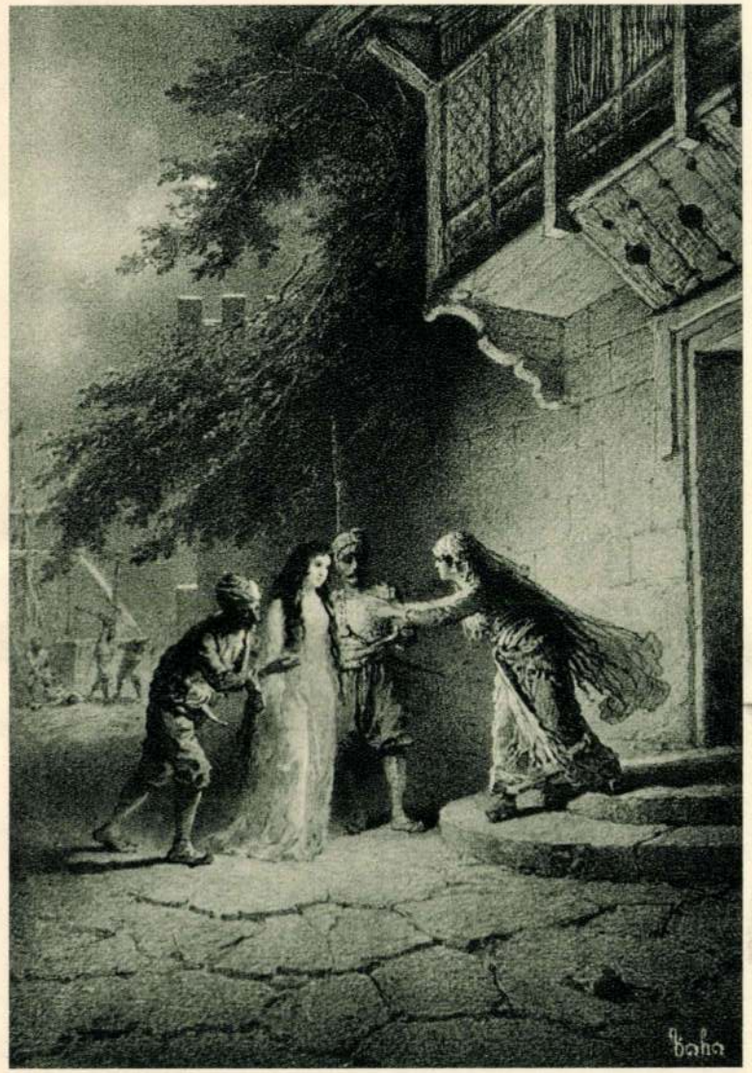

Zichy Mihály : Illusztráció

Karlovszky Bertalan : Zöldben

Rippl-Rónai József : Anyám beteg

hogy a művészet nem halott dolog, hanem újra és újra születik minden tehetséges és eredeti művész keze alatt. Így azután érdeklődése hamarosan az élő művészet alkotta képek és szobrok felé fordult, a gyüjtésnek eme sokkal kényesebb ága felé, mely különösen a mai eklektikus és zavaros korban, kitűnő ösztönt és kitűnő izlést kíván és itt mutatta meg Balláné, hogy mindkettővel rendelkezik. Látszik, hogy eleinte még óvatos szemmel válogatott a magyar művészet virágos kertjében; ma már vannak kedvencei is és már bátor kézzel markol bele egyes mesterek termésébe.

A régebbi magyar festők közül némelyik csak igénytelen névjegyével van képviselve gyüjteményében, így Zichy Mihály egy krétarajzával, vagy Lotz Károly egy rajzzal és igen szép kis olajvázlattal (Hector búcsúja). Azonban már Székely Bertalan három, bár kisebb képpel szerepel. Ezek: „Női fej", „Nocturno" (Mauthner Z. gyüjteményéből) és egy kicsi, sötét tájkép, a két utóbbinak megvan az a nemes zománca, a festett felületnek az a szép anyaga, amit a franciák „belle matiére"-nek neveznek.

Perlmutter Izsákot egy havas utcai táj képviseli. Rippl-Rónai József már egy egész falat foglal el, tíz képével és pár kisebb rajzzal és ez az egész gyüjtemény fénypontja.

Különösen egy kettős gyermekarckép ennek a nagyon finom művésznek remek munkája. Hol szorosan megfogott, hol feloldott, szellemes rajzával vibráló életet teremt és ez a kép kitűnő festői kvalitásain túl, mint emberábrázolás is elsőrangú.

Igen szép egy régebbi olajfestésű arckép (Reithofferné), egy ágyban fekvő öregasszony kis képe és a többi is végig a mester nagy művészi kultúráját dícséri.

A fiatalabb generációból, Egry Józsefnek nyolc képe, majdnem kimerítően jellemzi alkotójuk sajátságos egyéniségét, amint úgyszólván grafikai eszközökkel és néha úgyszólván semmivel, tiszta festőiséget keres és talál.

Szőnyi István két kis műve viszont, bár kitűnő, nem ad fogalmat erről a nagyon erős festőről.

A legjobban talán Bernáth Aurél van képviselve négy festményével és egy elragadóan szép rajzával. A festményei közül egy pásztorfiú bárányokkal, Bernáth finom lirizmusát, majdnem feminin lágyságát mutatja, míg pld. egy vízparti terraszon álló üres asztalt és székeket ábrázoló képe szinte valami misztikus és fojtott drámaiságot tartalmaz.[1]

Képviselve van még Kmetty János is, valamint Czóbel Béla egy igen szép csendélettel.

Meg kell említenem még a pécsi Gebauernek egy vallásos tárgyú, nagyon jó, kisebb freskófestményét.

Külföldi festők műveiből is akadnak apróságok a Balla-gyüjteményben.

Így Anselm Feuerbach két rajza („Női fej" és „Iphigenia"), Hans Makartnak „Die Pest in Florenz" című képéhez készült kis rajztanulmánya és Odilon Redon-nak egy ceruzarajza, egy érdekes női fej, mely ennek a nálunk kevéssé ismert furcsa művésznek, ki a mult századbeli romantikus dandizmusnak, irodalmias elgondolásait juttatta kifejezésre képeivel, inkább szerencsés munkája. Ide tartozik még Gustav Klimmt egy ceruza- és Henri Matisse egy kis szellemes tollrajza.

A modern szobrászatot Pátzay Pál egy igen finom kis női alakkal és egy női képmással (Balláné leánya), Csorba Géza egy talán inkább véletlenül kissé Barlachra emlékeztető érdekes ülőalakkal, Medgyessy Ferenc pedig remek „suroló nő"-jével képviselik. Igen ügyes a Pécsett élő Engelné Bayersdorf Erna egy fekvő női aktja is.

Az idegeneket Maillol reprezentálja két bronzfigurával, az egyik, a Szépművészeti Múzeumban is meglevő fésülködő nő, a másik pedig egy rendkívül szép női aktszobrocska, mindkettőn rajta van a nagy mester eminensen plasztikai felfogásának bélyege.

A gyüjtemény összbenyomását vizsgálva, még meg kell jegyeznem, hogy máris kibontakozik bizonyos egységes

[1] Képe közölve a Magyar Művészet 1929. 249. l.

Rippl-Rónai József : Alvó öreg nő

Rippl-Rónai József : Női fej

Rippl-Rónai József : Nénike

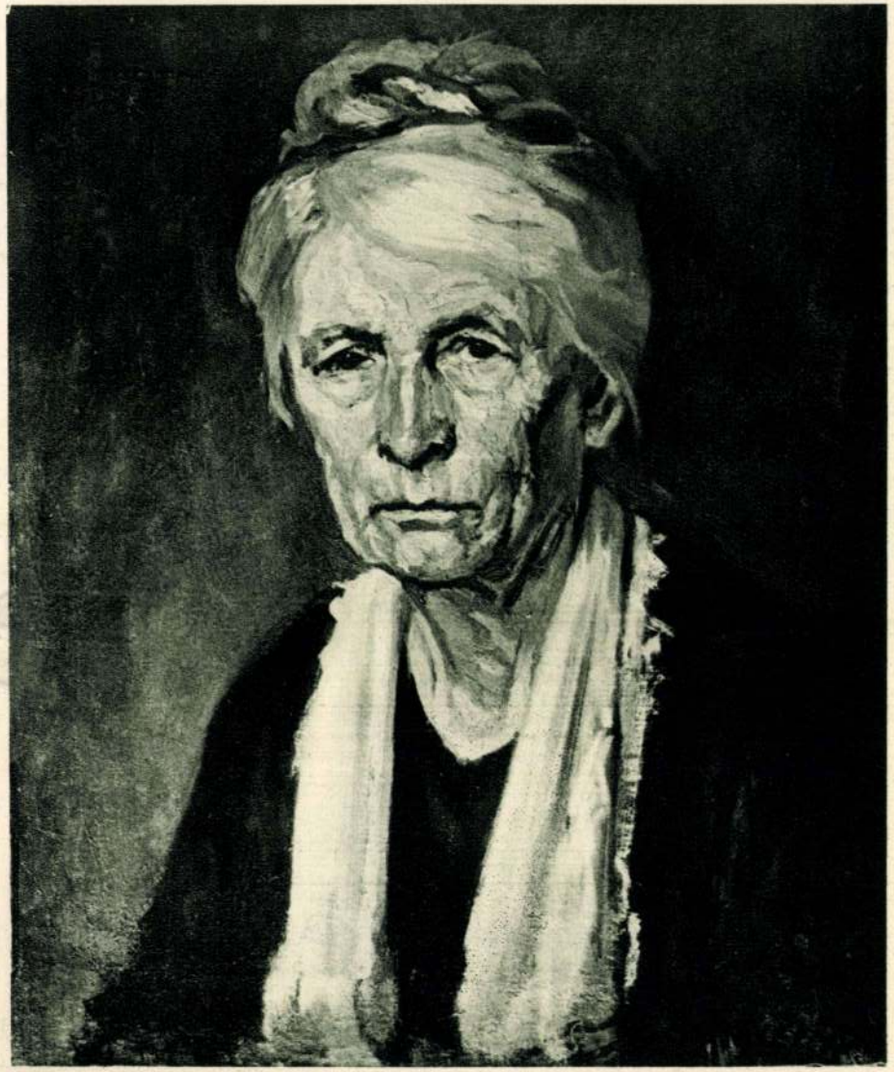

Fényes Adolf : Édesanyám

ízlés, mely képekben a valóban festőit, szobrokban pedig a tiszta plasztikát keresi.

Ezen annyira helyes és természetes felfogás pedig, meglepő módon, nem is mondható olyan gyakorinak, a gyüjtőket vezérlő elvek és ízlés sokfélesége között.

Balláné megízlelte a művészet kelyhének borát és mindig szomjasa fog maradni ezen soha ki nem apadó pohárnak.

MATTYASOVSZKY-ZSOLNAY LÁSZLÓ

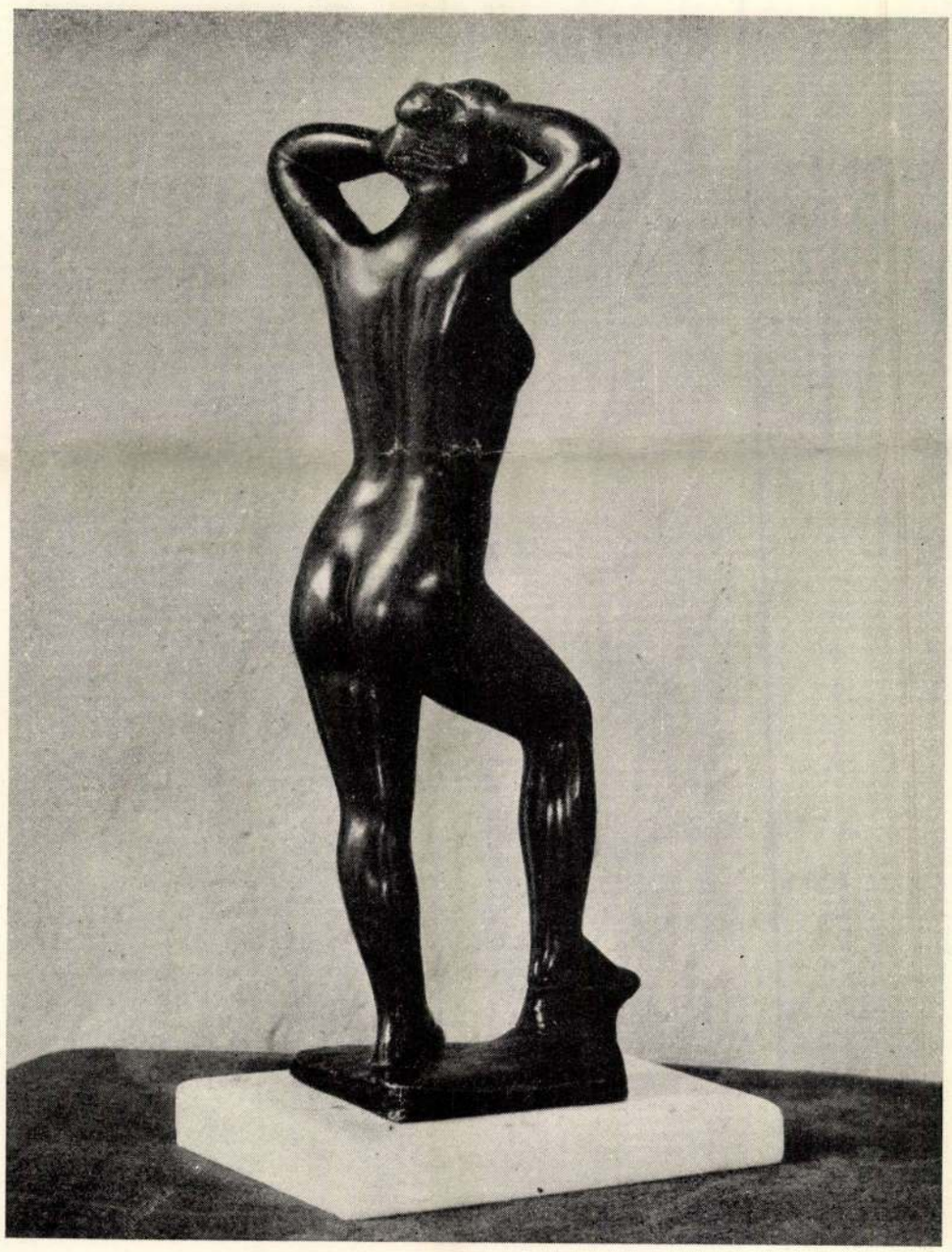

A. Maillol: Álló akt

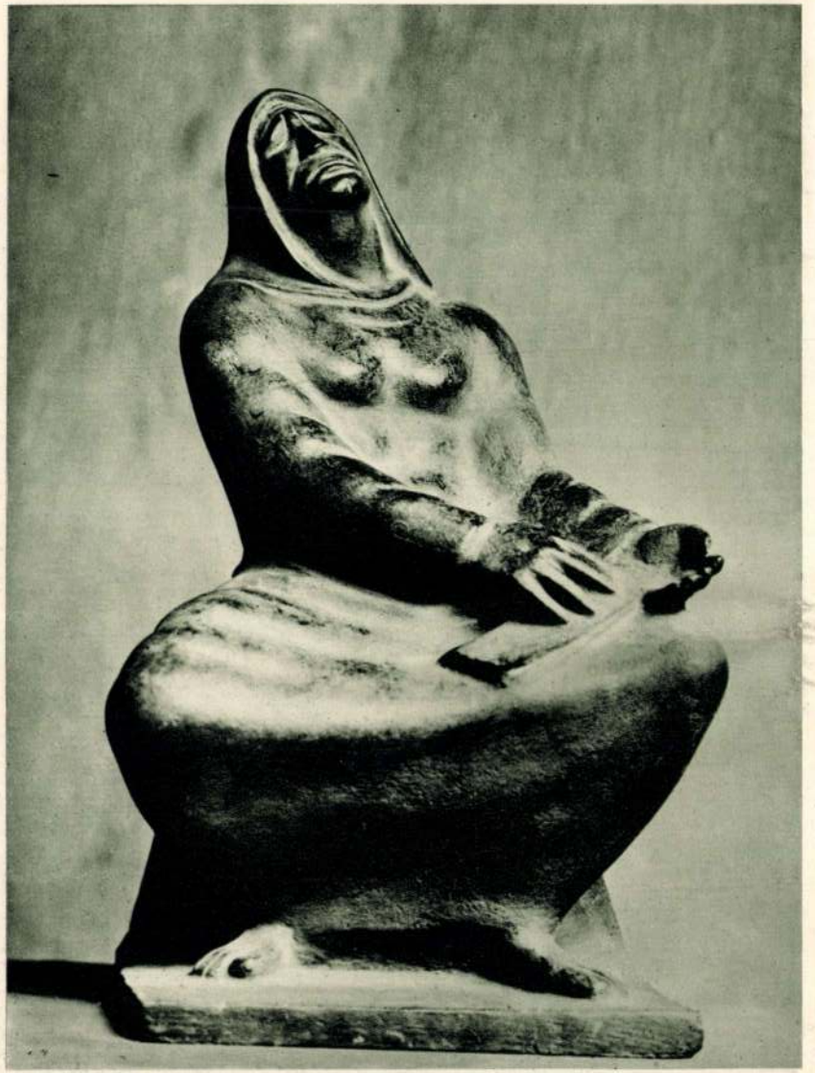

Csorba Géza: Jeremiás próféta

Pátzay Pál: Lefkovitsné Balla Sári arcképe

Mattyasovszky-Zsolnay László : Fekvő akt

Czóbel Béla : Csendélet

Balla András esete a fotográfiával

A fotográfia esztergomi szentháromsága: Balla András, Sipeki Gyula és Tamási Péter egymás boszszantására és – természetesen – csipkelődő körüludvarlására használja a „homo photographus" kifejezést, amelynek hallatán, gondolom, nem is annyira antropológiai, paleontológiai előképek időződnek meg, hanem sokkal inkább Huizinga homo ludense. Ez a homo ludens – érzésem szerint – valamiképpen még szinonimája is az esztergomiak fajtaminősítésének, hiszen erről a nagyszerű modern játékról igazán nem szabad megfeledkeznünk, ha az ember egyszerre tudatos és önfeledt pillanatait kívánjuk megragadni.

Balla András természetesen nem csupán esztergomi barátai szerint „homo photographus", de mindazok szerint is, akik ismerik munkáit, figyelemmel kísérik tevékenységét. Csak a legutóbbi időkben, éppen mert életre szólóan komolyan gondolja házasságát a fotográfiával, hagyta abba tisztes és a művészettől egyáltalán nem idegen polgári foglalkozását. Megfontolásában – föltehetőleg – az a fölismerés vezette, hogy képtelen hivatásra és pénzkeresetre szétválasztani életét, hogy a fényképezés számára több, mint kiegészítő hobby: kifejezési lehetőség, alkalom az önmegvalósításra. Századunk emberének elvont szabadságeszményéhez hozzátartozik ez a szenvedélyes önmegvalósítási szándék – ezúttal talán nem érdemes minősítenünk.

Balla a fényképezésben többféle lehetőséget is talált, és mindegyikben produkált valami figyelemre méltót. Fölismerve a hagyományos fotográfia történelmi korlátait, kisodródott annak peremére, ahonnét egyféle ironizált realizmussal tér vissza újra még újra. Megismerve a formanyelv felől közelítő konstruálás grammatikáját, a szekvencia kissé önkényes (ezért szimpatikus) körmondatai között tájékozódik. Mindezek mögött pedig ott húzódik – vélném, mindenkor – a szociofotó kíméletlen valósághűsége, ami már-már publicisztikai indulatok leképezéséig viszi a stilisztikai monizmusra egyáltalán nem hajló fényképezőt. Finoman fogalmaztam: alkalmasint Ballának egyszer majd szembe kell néznie az eklekticizmus vádjával. (Vádként azért nem hozom föl, mert elég jól elviselem.)

Balla mindhárom lehetőségét egyszerre használja. Magyarán szólva, ez a karakterizálás nem felel meg semmiféle korszakolásnak, ami egyébként is szerencsétlen volna, mivel fiatal alkotóról beszélünk. Az irónia szerepét ott látom érvényesülni, amikor Balla hagyományos témákat választ ugyan (portré, családfotó, interieur stb.), de azokat – beállítás, optikaválasztás és egyéb eszközök segítségével – úgy szituálja, hogy a felhangból gunyoros viszonyára érezzünk rá. Olyasmikre gondolok, mint az önkioldóval fölvett meztelen családfotó, mint az édeskés kisfiúportrék, mint a grafikus beavatkozások (beírás) a kész fotóba. Tudott dolog, könnyűszerrel ki lehet figurázni bármit: erre nem érdemes ekkora energiát vesztegetni. Csakhogy Balla többet csinál, semmint egyszerűen gúnyolódnék: meghagyja, sőt, bizonyos fokig még hitelesíti is az érzelmességet, hogy fintora kissé önmaga felé is fordulhasson. Amikor ez „bejön" neki, akkor mély is, szellemes is tud lenni egyszerre. Olykor azonban elvéti a hangot, s a keresett poénkodás olcsó viccekbe fordul. Ennek buktatóit alighanem maga Balla érzi leginkább.

Az elmondottakból kiderülhet, hogy ide leginkább a groteszk kifejezés illett volna. Szeretném ezt kissé megszorítani azzal, hogy a csehovi szellemű (figyelem: szellemet és nem színvonalat írtam!) groteszkről van szó; Balla hasonló humánus tartalmak őrizője kíván lenni. Fönntartásom a szándék és a megvalósulás közötti esetenkénti diszharmóniának szól: Balla munkái érdemesítenek arra, hogy keményebb szó is elhangozzék.

Abban, amit félénken szekvenciának minősítettem, Balla akkor hozta létre a legjelentősebbet, amikor ennek a szekvenciának a határait tologatta kijjebb. Kiállítására gondolok, amely a szerény *Fényképfelvételek Borostyán Imréről* címet viselte. Ebben az anyagban az alkotó arra vállalkozott – metaforával szólva –, hogy valamiféle esszéregényt hozzon létre, amelynek regényes folyamatosságát éppen a szekvencia hivatott biztosítani, de mert esszéizálni is kíván, hát minduntalan kibeszél ebből a szekvenciából. A kibeszélés legnyilvánvalóbb példája, amikor sorozata végére Borostyán Imre fölvételeit illeszti, ezeket az afféle *objet trouvé*-kat. Ez utóbbiak ugyanis már nem közvetlen szólnak Borostyán Imréről, s közvetett beszédjükből is fontosabbak azok a mondatfoszlányok (ebben az esetben stílusosnak érzem a grammatikus fogalmazást), amelyek Balla Andrásra utalnak.

A *Fényképfelvételek Borostyán Imréről* című sorozatot a szerző filozófiai igényű vállalkozásának tartom, és az kitüntetett helyet foglal el eddigi munkái között. (Amelyek egyébként bizonyos művé-

Magyar Lobby 1980. október

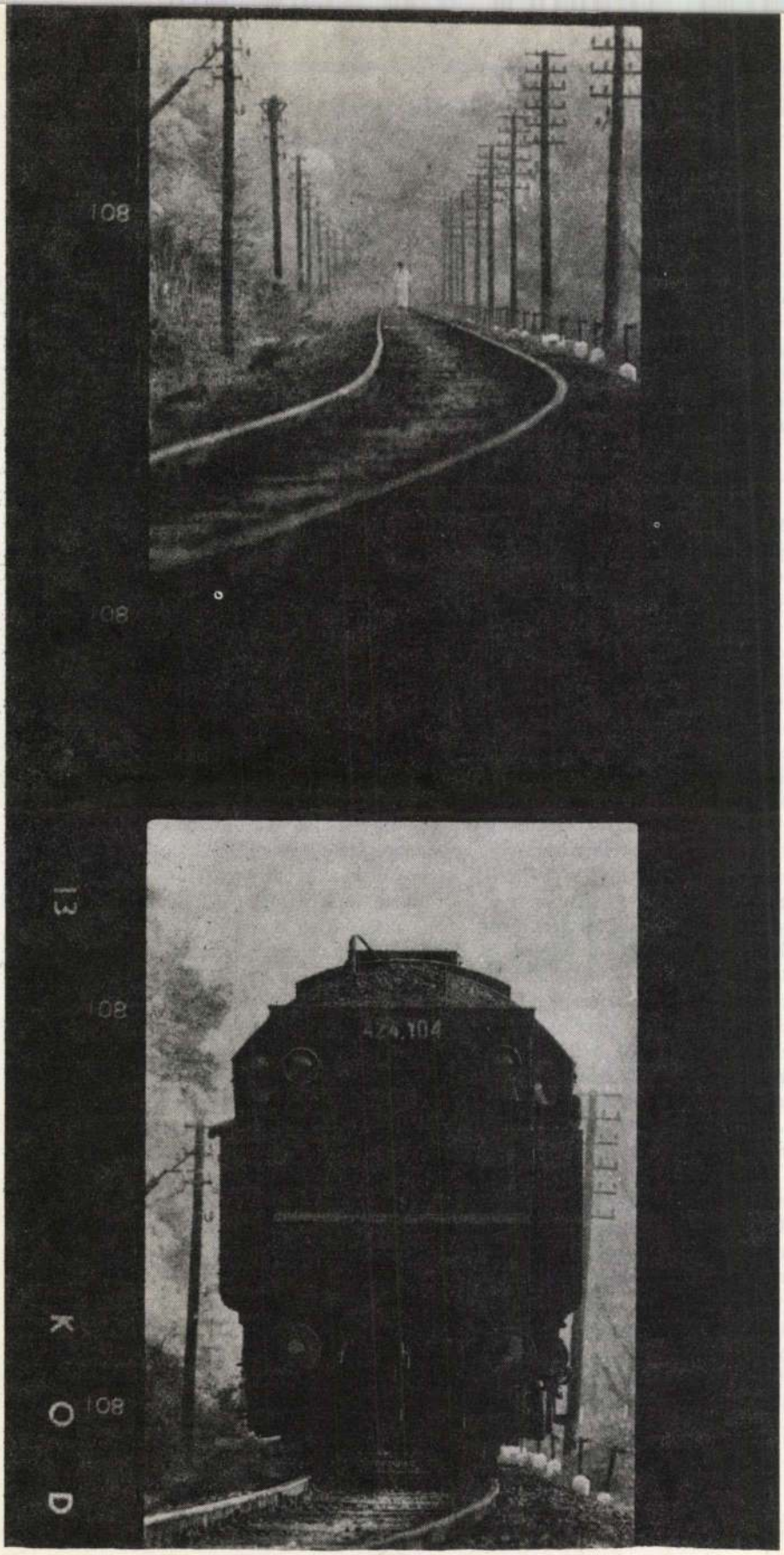

A pillanat, 1978

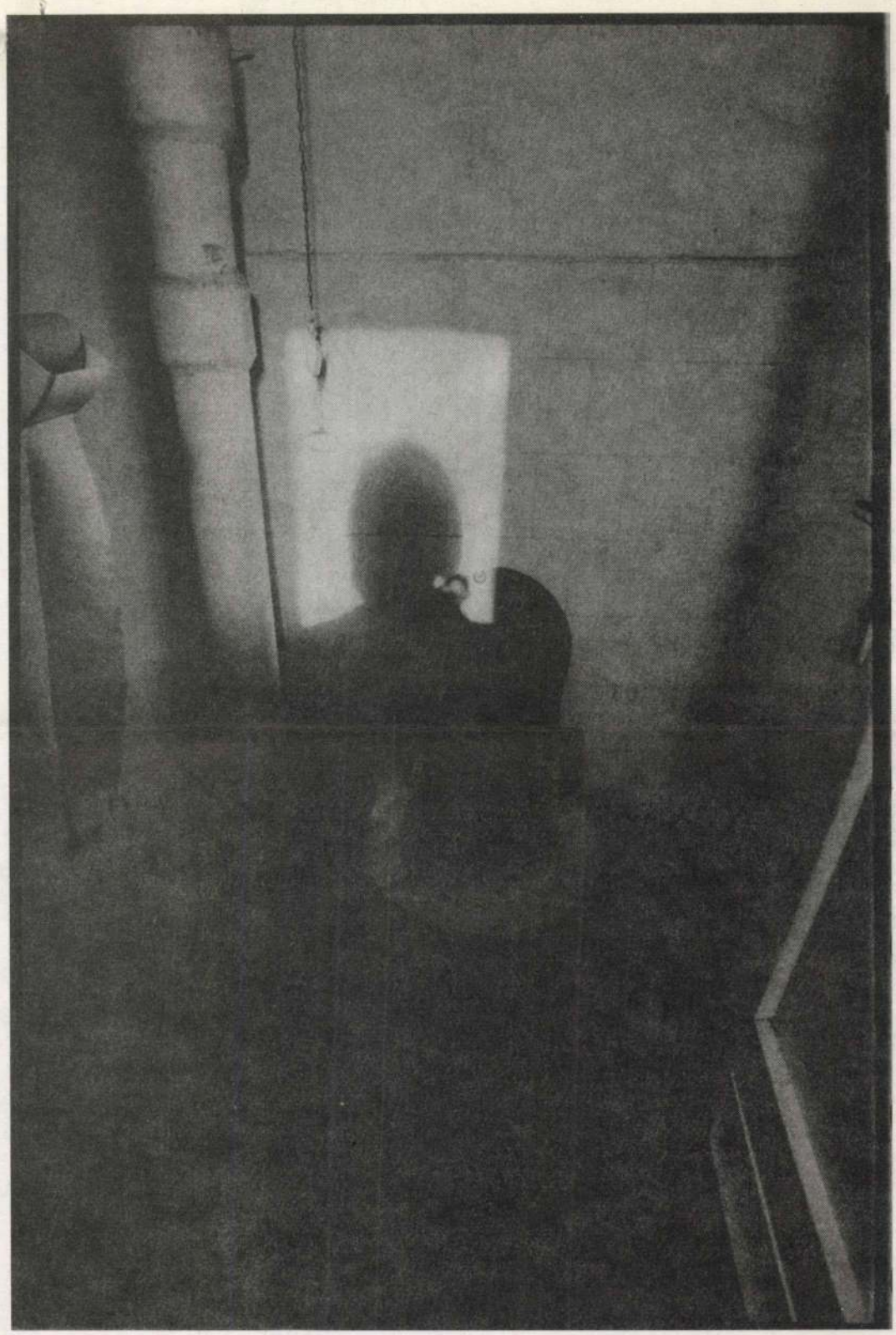

Hajnal, 1977

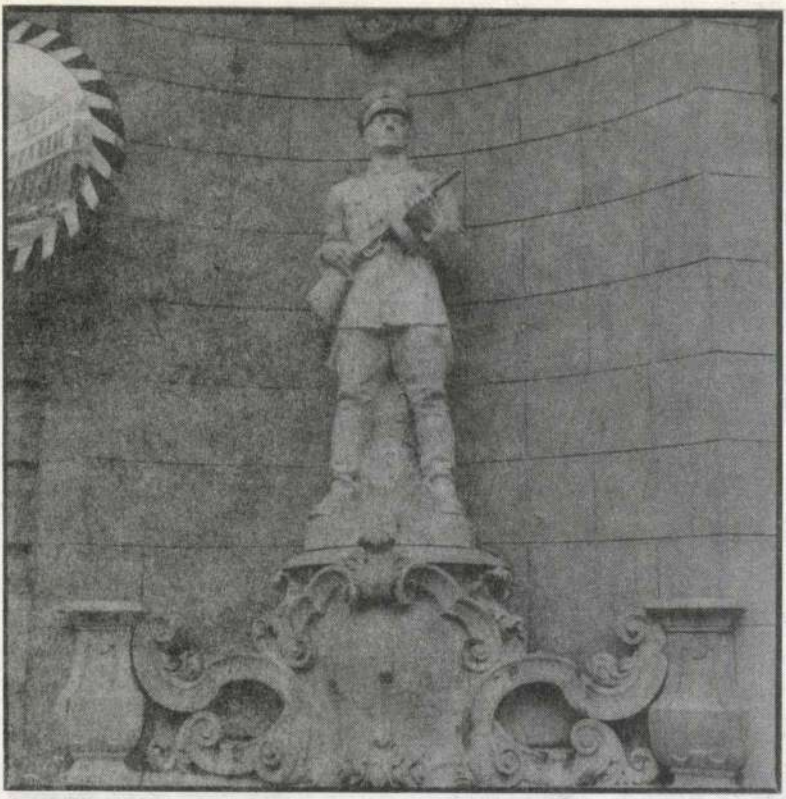

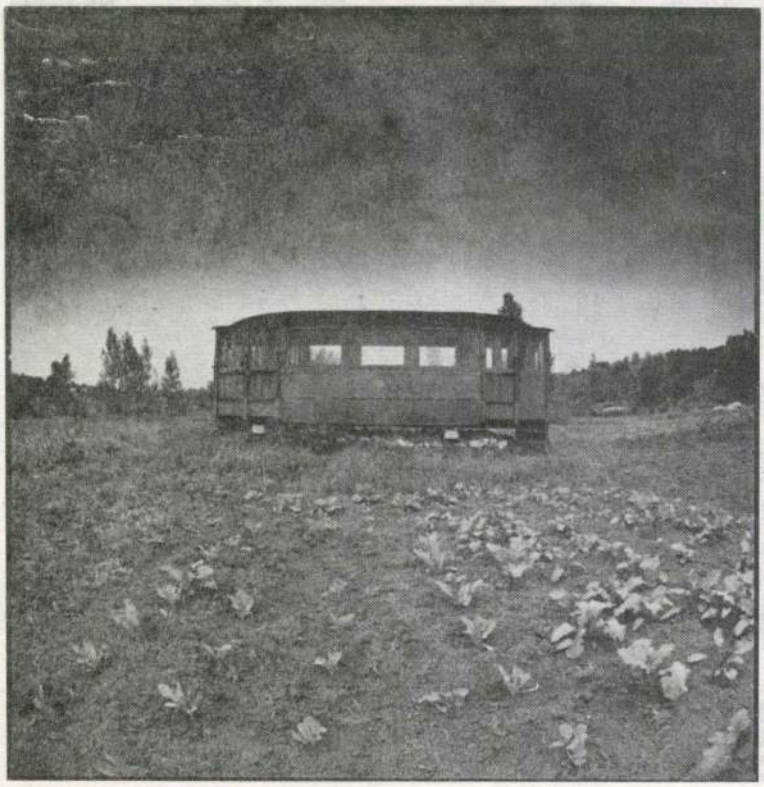

... önmagába tekintett ...

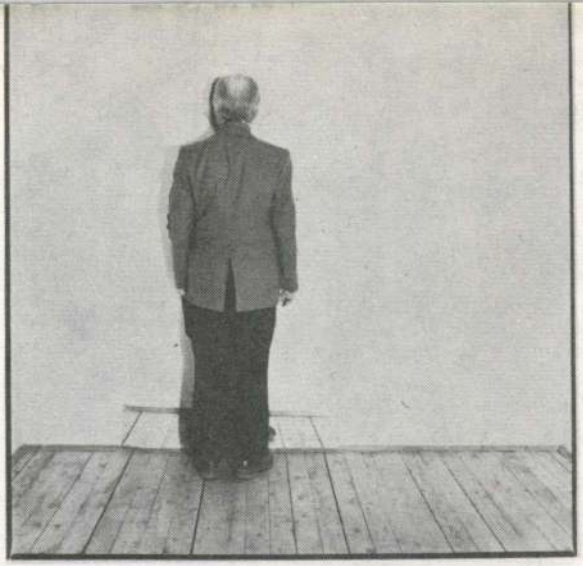

... Borostyán Imre, és...

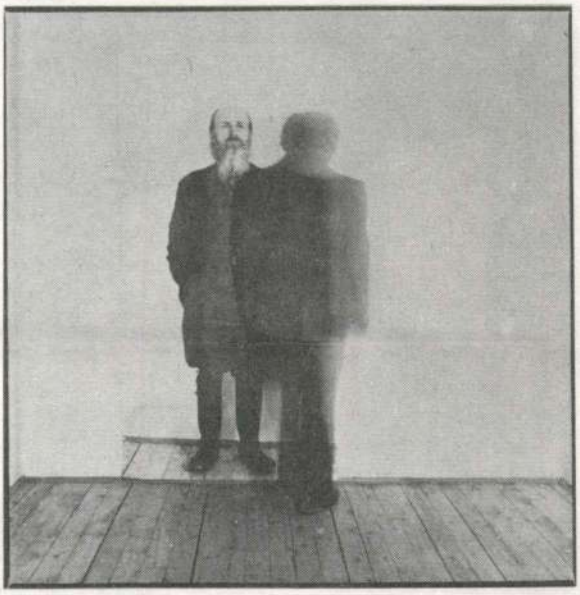

... megállapította ...

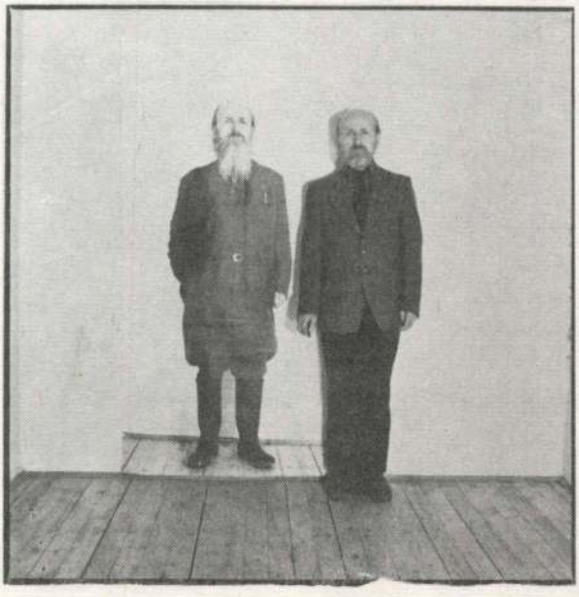

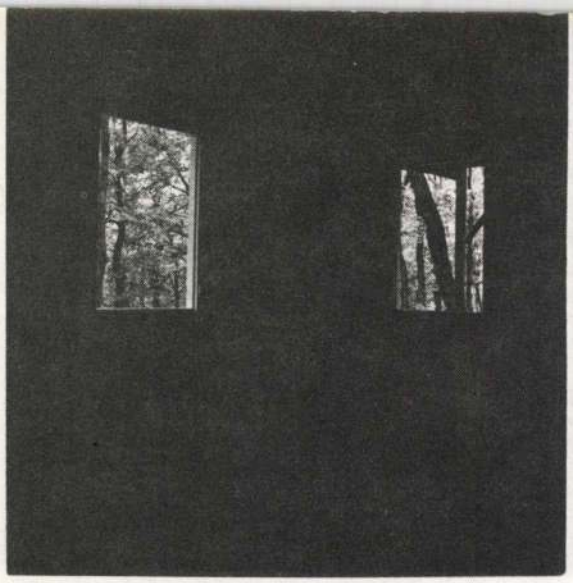

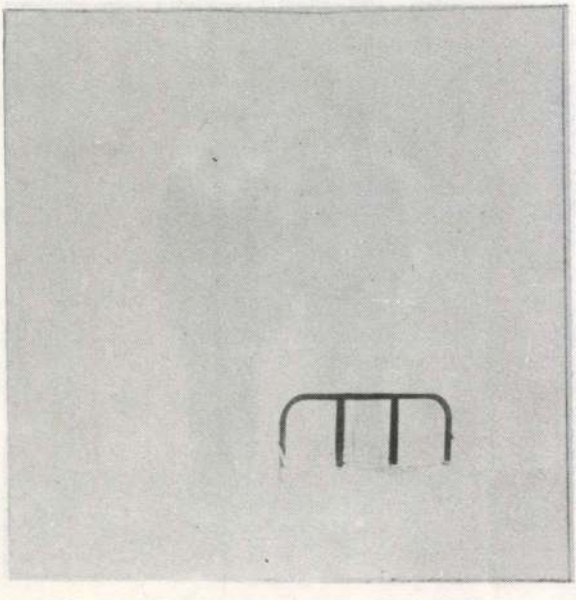

szetfilozófiai alapállások közötti „parthelyzetet" tükröznek, nem függetlenül a szerző szándékától.) Félreértés ne essék, ez nem egyszerűen az igény nagysága, de az önmegismerő tisztázás konzekvenciája is.

Ezen a ponton ütközött meg a poénkodó Balla a fotográfia hozzáméretezett poénjával. Az ütközet simán folyt le, a „patthelyzet" jó előjelnek tekinthető a jövőt illetően.

Harmadik lehetőségét Balla már-már a publicisztika területéből hasította ki. Legeklatánsabb példája itt is egy sorozat (amely ugyan a legkevésbé sem szekvencia; ez ugye nem *contradictio in adjecto?*). Ezzel a sorozattal a giccs természetrajzát próbálja föltárni. Egészen pontosan: a környezetalakításban föllelhető giccses mozzanatok érdeklik. Különösképpen vonatkozik ez a kertművészetre (mely Balla eredeti szakmája).

Pontos tárgyilagossággal, minden iróniától és egyéb kommentálástól mentesen létrehozott színes fotográfiákról van szó, ahol a színes nyersanyag is csupán azt a célt szolgálja, hogy általa megközelíthesse az eredeti „élményt". Műfaját tekintve ez a Fiatalok Fotóművészeti Stúdiójának szorgalmazására készített sorozat tanulmány vagy fölmérés. Nézetem szerint azzal mondja a legtöbbet a témáról, hogy igyekszik minél több variánst fölhozni a vizuális környezetszennyezés jelenségéből. Ezzel mindenesetre annyit sikerül elmondania, hogy ezek az álalkotások mennyire nem öntörvényűek, mennyire egymásba kapaszkodva tudják csak fönntartani magukat. Az indítékok azonossága felől – például – aligha lehetnek kétségeink. Balla ismét mértéktartó: nem ítélkezik nagyképűen. Nem utasítja el eleve az egészet, mint üldözendő ostobaságot, fölhívja figyelmünket az ember természetes kreatív igényeire, irthatatlan szépségvágyára. A torzulás a negatívum, nem ezek az igények!

Összevetve a *Fényképfelvételek*kel, ez a sorozat utólag még illuzionisztikusabbnak tüntetheti föl Borostyán Imre extrém világát. Egy remete, aki szó szerint az, és maga formálta környezetben él, szükségképpen szélsőséges ellentétje a konzumált embernek, tehát a szélsőség problematikáját is hordozza. Balla sorozatában ez benne volt, nem hinném, hogy pusztán az idézett bevezető látta volna bele. De az autentikus létezésformát azért Balla nem ezeken a pólusokon keresi.

Balla eklektikáját tehát számomra magyarázza és részben elfogadtatja látványos küzdelme az önkifejezésért. Sőt, egyértelműen szurkolója vagyok, hiszen már eddig is számos kellemes percet szerzett alkotásaival.

Fábián László

Vértes László

nóta

Beomlott tanya – vad rózsaág,
Köröttünk, testvér, a rónaság;
Bogáncsot termő széles út,
Kiszikkadt minden gémeskút.
Haj-ha hajh!
Angyal Bandi, Cseholy Pista!
– dubidú –

Lovunk fölfordult, járunk gyalog,
Szűrünk és ködmönünk rongya lóg.
Ingünkön folt és folt hátán lyuk,
Csizmánkon fittyedt sarkantyúk.
Haj-ha hajh!
Zöld Márton és Sisa Pista!
– dubidú –

Nincsen utas, kit kifoszthatnánk,
Már a pandúr is szarhat ránk;
Fogadó sincs. Hej, puszta
Hagyma az ebéd és káposzta.
Haj-ha hajh!
Patkó Bandi, Kossuth Lajos!
– dubidú –

(Kalapunk mellé lesz még virág,
Megfordúl még a betyár világ!
Lesz még jó lovunk, asszonyunk,
Táncolunk mi még, danolunk:
He-hej, ha-haj, hajh!
Vad betyárok, jó cimborák!
Rózsa Sándor!
– dubidú –

Fél vegyes blues

Csillogó búzatábla
Végtelen kékeszöld szivárvány!
Hajnal hűs harmatába
Kesely lovunk gyémánt utat szánt
Csaholó agárfalkát
Rikoltva terel a fegyveres:
– Mutass testvér egy kocsmát
Ahol négyhetven egy fél vegyes!

Szélnek feszül a hallali!
Süvegünk bokrétája lobog
Énekszó – messze hallani
Ahogy a nyolc jó patkó dobog
Vágtatva napfényen át
Kipirult arcunk tüzes-veres:
– Mutass testvér egy kocsmát
Ahol négyhetven egy fél vegyes!

Sasok – suhanó sólymocskák
Acél a csőrük karmuk hegyes
Uszul a kopó és orrát
Szélnek szegezve asszonyt keres
Lánykák félve sikoltják
Réklijük nyitva vágyuk repes:
– Mutass testvér egy kocsmát
Ahol négyhetven egy fél vegyes!

ajánlás:
(Hatharminc a korsó
És nyolcnegyven egy feles
Vizes ital gyötör
Fele hab – fele üres
Kilencig nem is adják
Kikacag minket a szesz:
hát
– Mutass egy kocsmát
ahol négyhetven egy fél vegyes!)

Balla András 1

Magyar Hirlap 1980/9/2

Virág F. Éva: Giccsészet

JEGYZET

Giccsészet fotókban

A Helikon Galéria kiállításán nem szól a zene, pedig szólhatna. Én egy Harangozó Teréz-táncdalt választanék. Mondjuk, a Minden ember boldog akar lenni címűt, kékmadárral, mélabúval, ha jól gondolom — keringőritmusban. Balla András „tárgyfotónak" aposztrofált (így, idézőjelesen) fényképfelvételein ugyanis annak a dokumentumait látjuk, hogy minden ember boldog akar lenni, azaz alkotni akar, szépségre áhítozik, saját arcmására formált környezetre.

Balla András 2

A boldogságvágy, a szépségkeresés olyan mértékben humánus érzelem, hogy szinte torzíthatatlan. Mégis szülhet torzókat, ha műalkotásban tárgyiasul, mégpedig annál az oknál fogva, hogy az alkotómunkához édeskevés akár a legszebb emberi hit — tehetség, képesség nélkül. A nemes szándékból fogant szörnyszülöttek megörökítésére Balla András bejárta az országot, sőt, Svédországban is fotózott. Nemcsak fényképezett — válogatott is, nyilván kerülni szándékozva az ezen a téren is untig ismert közhelyeket.

Magyar Hirlap 1980/9/21/9

Virág F. Éva: Giccszészet fotókban

Balla András

A giccs megközelítésének közhelyes formáitól is elszakadt: nem undorodik, nem ironizál. Alkotói magatartását talán képeinek kompozíciói értetik meg leginkább. Gondosan eltervezett felvétel mindegyik: nemcsak a tárgyak elrendezése — vagy ha egyetlen műről van szó, hát a tárgy és környezete — aprólékosan megkomponált, hanem a felvételek színei is. Méghozzá annak az izlésnek szellemében, amely ott lebeg a mindenkori giccselőállítók égboltján...

Magyar Hirlap 1980/9/21/9

Virág F. Éva: Giccsészet fotókban

Balla András

Balla harmincöt képe tarkabarka gyöngysorként öleli körbe a Galéria falát, magazinszínes képeit azonban két fehér építmény ellenpontozza: két soha nem látott csuda csigaházakból kőműveskedve. Megrendítő az a két „valami": alighanem hónapok, (ha nem évek) odaadó munkája kellett hozzá, és a vágy: létrehozni valami nagyszerűt.

Magyar Hirlap 1980/9/21/9

Virág F. Éva: Giccészet fotókban

Balla András 51

És íme, a nagyszerű, amitől sem sírni, sem nevetni nem lehet, ami mégcsak nem is kisszerű... E két monumentális giccsmű — önnön valóságában — a koronája Balla „műtárgyfotóinak". A fényképeken megjelenő szobrok, mozaikok, építmények és a két csigaház zene nélküli, édes keringőritmusa mégsem andalító. Azt is kétségtelenül elhiteti, hogy nindenki a szépet akarja.

Virág F. Éva

Magyar Hirlap 1980/9/21/9

Virág F. Éva: Giccsösset fotókban

Balla András 2

Balla András gondolati-fényképtani tanulmányai — már a címek is jellemzőek: *Funkcióelemzés, Jelentésváltozás* — érezhetően elméleti elemzésre törekednek: rendszerint mozdulatlan kamerából fotózza képsoraiban az „elmozduló" világot. *Albérletem emlékére* című, sok részfotóból komponált képe azonban azt jelzi, hogy az alkotó valóságismerete semmivel sem kisebb a par excellence szociofotósokénál.

Magyar Hirlap 1978-214-8

Hegyi:Az Első kiállitás képei

Balla András 1

Az Első kiállitás képei c. fotótárlaton szerepelt a Munkásmozgalmi Muzeumban.

Ma yar Hirlap 1978-214-8
GHegyi Gyula: Az Első kiállitás képei

Balla András

Szücs József iparmüvész a Fényes Adolf Teremben szeptember 28.-tól,
Makovecz Imre épitész a dombovári Müvelődési Központban október 1.-ig,
Bernáth Aurél a Hatvani Galériában október 1.-ig,
Vagyóczky Károly grafikus a Csók István teremben,
Jánossy Ferenc festőművész a salgótarjáni Képcsarnok Bemutatóteremben október 12.-ig,
Haraszti László festőművész a Helikon Galériában október 15.-ig mutatja be alkotásait a fenti kiállitó termekben.
Balla András: "Fényképfelvételek Borostyán Imréről" c. kiállitása megtekinthető az Esztergomi Galériában október 1.-ig, -közli a lap a kulturális eseményeket tájékoztató rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. szept. 30. XXII.évf. 39. sz. 8. lap.

Balla András

A Kassák Klubban Gosztola Gábor festőművész kiállitása /XIV., Uzsoki u. 57./
a Ferencvárosi Pincetárlaton Balla András fotomüvész kiállitása március 16.-tól,
a Fényes Adolf Teremben Zoltán Mária Flóra kiállitása március 16.-tól,
a Fészek Müvészklubban Kass János szoborkiállitása március 26.-ig,
a budaörsi Jókai Müvelődési Házban Bak Imre grafikáinak kiállitása március 30.-ig,
a miskolci József Attila Könyvtár kiállitótermében Drózdik Orsolya grafikai kiállitása április 8.-ig tekinthető meg,-közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 18. XXII.évf. 11. sz. 8. lap.

Balla István fotóművész

Tatabánya városa díja

Magyar Nemzet 1984. IV. 14.

BALLA András

Szemadám György: Frissen festett fényképek.
Fotó 1989.2.sz. 61.p.

Ugyanez a helyzet *Balla* Andrással is, aki *s, visszafordult önmagába* és *Jövőbe vetett hittel* című fotósorozataival a koncept art szemléletmódját esztétizálja *vissza* kissé groteszkül, kissé hagyományosan.

6320. sz. jegyzék

1951: tom. 1. fasc. 1. F. fasc. 2. F. 1952: tom. 2. fasc. 1. F. fasc. 3. F. 1955: tom. 4. fasc. 1. F. fasc. 2. F. fasc. 3. F. fasc. 4. F. 1956: tom. 5. tom. 6. 1957: tom. 7. 1958: tom. 8. 1959: tom. 9. tom. 10. 1960: tom. 11. 1960: tom. 11. fasc. 1. F. fasc. 4. F. 1960: tom. 12. 1961: tom. 13. 1962: tom. 14. 1963: tom. 15. 1964: tom. 16. tom. 17. 1965: tom. 18. tom. 19. 1966: tom. 20. tom. 21. 1967: tom. 22. tom. 23. 1968: tom. 24. tom. 25. 1969: tom. 26. tom. 27. 1970: tom. 28. tom. 29.

A Magyar Köztársaság Művészeti Alapja
szeretettel meghívja Önt

BALLA ANDRÁS
fotóművész

kiállításának megnyitójára
1989. november 17-én 17 órára
a Vigadó Galériába

A kiállítást megnyitja:

BALOGH ANDRÁS
festőművész

Megtekinthető: november 17-től december 10-ig
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig

A MŰCSARNOK TISZTELETTEL
MEGHÍVJA ÖNT

1995. JÚLIUS 20-ÁN,
CSÜTÖRTÖKÖN 18 ÓRÁRA

BALLA ANDRÁS
15/50

CÍMŰ
RETROSPEKTÍV TÁRLATÁNAK
MEGNYITÓJÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
MAKOVECZ IMRE
SZEMADÁM GYÖRGY

ÉNEKEL A
MONTEVERDI KÓRUS

ERNST MÚZEUM, BUDAPEST, VI. NAGYMEZŐ UTCA 8.
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1995. AUGUSZTUS 20-IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-TŐL 18-ÓRÁIG.

A MEGNYITÓT TÁMOGATJA A TÖRLEY

BALLA András

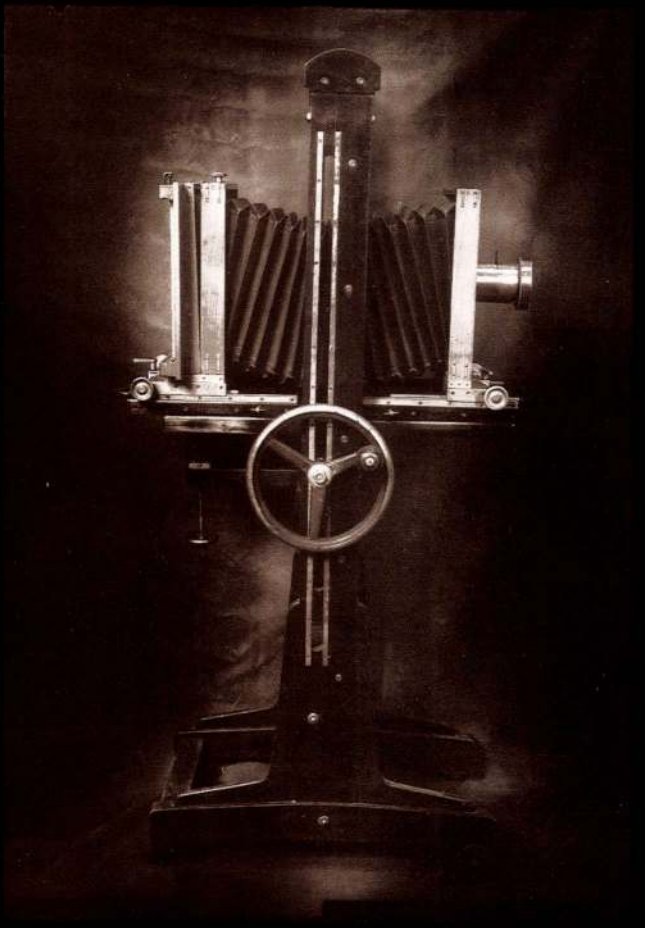

Balla András ESZTERGOM

Hiánytól nem kell tartani

Emelkednek a tankönyvárak

Új kiadványokkal gazdagodik idén a tankönyvkínálat – tájékoztatta lapunkat *Durst* Győző, a *Művelődési és Közoktatásügyi Minisztérium Tankönyv- és Taneszközirodájának* vezetője. – Főleg segédkönyvekből, szótárakból, feladatlapokból lesz nagyobb a választék, de több, a minisztérium által az elmúlt évben minősített tankönyv megjelenése is várható. Az új kiadványok jó minőségűek, és a szakmai kívánalmaknak is megfelelnek – nyilatkozta a minisztérium illetékese. A kérdésre, hogy várhatók-e zavarok a tankönyvellátásban a *Pénzügyminisztérium* által visszatartott garanciális hitelek elmaradása miatt, az iroda vezetője elmondta, hogy a nagyobb könyvkiadók: a *Nemzeti Tankönyvkiadó* vagy az *Apáczai Kiadó* már megkapták ezeket az összegeket, így a megrendelt kiadványokat időben szállíthatják. A kisebb vállalkozásokat azonban súlyos helyzetbe hozta a tárca késlekedése. Az április óta megnövekedett papír- és nyomdaipari költségek fedezetét nem minden esetben sikerült a kiadóknak előteremteniük, ezért egyes kötetek később jelenhetnek meg, és előreláthatólag az áruk is magasabb lesz a tervezettnél. De tankönyvhiánytól nem kell tartanunk – mondta Durst Győző.

A *Holnap Kiadó* is négy hónapja vár a februári, kormányhatározattal elrendelt hitelre. *Milkovics* Eszter igazgatónőtől megtudtuk, hogy a hiányzó ötmillió forintot saját forrásaikból pótolták, így összes kiadványuk idejében eljuthat a diákokhoz. Sajnálatosnak tartják, hogy a velük azonos helyzetbe került kiadókhoz hasonlóan az árakat nekik is emelniük kellett. A tervezettnél tíz százalékkal kerülnek többe a könyvek. Példaként említette az igazgatónő *Bihari* Péter *A XX. század története fiataloknak* című munkáját, ebből tavaly több tízezer általános iskolás tanult. Most 299 forint helyett körülbelül 330 forintos áron juthatnak majd hozzá a nyolcadikosok.

(r. zs.)

Az Unikornis Kiadó és a magyar irodalom gyöngyszemei

A százkötetes Jókai-sorozat és a muskátlik

Hajlamosak vagyunk elhinni, hogy csak az az igazi kulturális érték, amit támogatnak. Ha egy színházi előadás megáll a maga lábán, ha egy festőművész el tudja adni a képeit, csak legyintünk, mondván, hogy az csak könnyű szórakozás, amaz pedig csak giccs lehet. Így gondolkozunk a könyvkiadókról is. A nyereséges könyvkiadó a legtöbb esetben valóban szórakoztató, könnyed kikapcsolódást és menekülést nyújtó lektűröket, krimiket és lányregényeket ad ki. Vannak azonban kivételek is. Budapesten, a Stollár Béla utcában működő *Unikornis Kiadó* igazgatóját, *Kocsis* Józsefet faggattam. Ez a kiadó ugyanis irodalmi sorozatait receptes könyvek, a muskátlik ápolásáról szóló kötet megjelentetésével finanszírozza.

– Az Unikornis a Zrínyi Nyomda kiadójaként kezdte meg működését. Ma már a százkötetesre tervezett Jókai-sorozat hatvannegyedik részénél tartanak.

– Nyolc éve hozta létre a *Zrínyi Nyomda* az Unikornis Kiadót, amely a kezdetekben nem alakított ki sajátos profilt. Megjelentettünk meséket, térképeket, képes albumokat – például nálunk jelent meg a Kalotaszeget bemutató kétrészes munka vagy az erdélyi templomokat ismertető képes album. Ezek az évek az arculatkeresés és kísérletezés jegyében teltek. 1990-ben kezdtük el tervezni a százkötetes Jókai-sorozatot, amelynek az első kötetei 1992-ben meg is jelentek.

– Kollégái nem tartották túlságosan bátor cselekedetnek, hogy ekkora vállalkozásba belefogtak?

– Számos kollégám nem bátorságot, hanem hibbantságot emlegetett. Azt tanácsolták, hogy a húsz legnépszerűbb Jókai regényt válogassuk ki, a többit pedig felejtsük el, nem éri meg kiadni. Nem szabad elfelejteni, hogy ezekben az években rengeteg könyv jelent meg, dömpingáron és „dömpingminőségben". Mi pedig bőrkötetes Jókai-sorozatot kezdtünk kiadni, azt ígérve, hogy 1997-ben megjelenik a századik kötet is. Az idő úgy látszik minket igazol, bár a kétkedők nem alap nélkül óvtak minket. Ma már úgy tűnik, hogy sikerül bebizonyítani, az emberek igénylik a tartalmilag és nyomdatechnikailag is igényes munkákra.

– Milyen példányszámban lehet megjelentetni a sorozatot?

– Az egyes kötetek példányszáma változó, tízezer illetve tizenhatezer darabot állít elő a *Gyomai Kner Nyomda*.

– Századfordulós hangulatot idéz a soprozat borítója, szép bőrkötésben veheti kézbe az olvasó Jókai legismertebb és kevésbé ismert köteteit, és közben megjelent a Jókai-szótár is. Hogyan oszlik meg a vásárlókedv, minden kötetet azonos példányszámban lehet eladni?

– A vásárlók kétharmada kezeli a sorozatot összetartozó egységnek, és vásárolja meg az összes részt. Az első ötven rész előfizetési díja több mint huszonkétezer forint volt, emellett is sikerült komoly számú előfizetői kört kialakítanunk. Úgy látjuk, hogy a kevésbé ismert Jókai-reményekre nagyobb az igény. A rendkívül gazdag Jókai-életműből *Lukácsy* Sándor válogatta ki a sorozat részeit, és az ő ötlete volt az is, hogy ne lássuk el az egyes köteteket jegyzetekkel, hanem állítsuk össze a Jókai-szótárt. *Balázs* Géza, *P. Előry* Vilma, *Kiss* Gábor, *J. Soltész* Katalin és *T. Somogyi* Magda munkája is elnyerte a Jókai-rajongók tetszését.

– Az egyes kötetek ára az eredeti négyszázötven forintról felemelkedett nyolcszáz forintra a papír és a nyomdai költségek növekedése miatt. Ennek ellenére is megmaradt a vásárlókedv, és újabb tervekbe is belemernek vágni?

– A kinyomatott példányszámot jól működő terjesztésünknek köszönhetően el tudjuk adni. Könyveinket a *Magyar Könyvklubon* és a nagy könyvterjesztőkön kívül előfizetői hálózaton keresztül is terjesztjük. A Jókai-sorozat sikerén felbuzdulva már kicsit magabiztosabban fogtunk hozzá a *Magyar Próza Klasszikusai* sorozatnak, amely a magyar próza alapját megteremtő XVI. századi íróktól elkezdve a mai olvasókhoz is közel álló XIX. századi irodalomig ad válogatást. *Mikszáth* Kálmán, *Krúdy* Gyula, *Kosztolányi* Dezső, *Móra* Ferenc, *Móricz* Zsigmond, *Gárdonyi* Géza mellett kiadjuk *Heltai* Jenő, *Herczeg* Ferenc, *Szép* Ernő és *Tömörkény* István műveit is. *Kerényi* Ferenc főszerkesztésével százhúsz kötetesre tervezzük a sorozatot. Nagy sikere van a *Lator* László vezetésével szerkesztett *Magyar Költészet Kincsestára* sorozatunknak is, amely a XVI. századtól a XX. századig válogat. Nemcsak *Petőfi*, *Arany*, *Vörösmarty*, *Ady* és *József* Attila kötetet adunk ki ebben sorozatban, hanem a népköltészet és a népballadák anyagából, a XVI. századi költőknek, a felvilágosodás költőinek műveiből is válogatunk. Régóta keresett szerzők – például *Bajza*, *Czuczor*, *Garay*, *Heltai* és *Dsida* – műveit is közreadjuk. Belevágtunk egy szándékosan lassan építkező sorozatba, a *Magyar Dráma Gyöngyszemei* címmel, amely egyértelműen veszteséges vállalkozás, de ezt még ki tudjuk egyensúlyozni. Veszteségeinket olyan kiadványokkal, vegetáriánus szakácskönyv, kertészeti vagy éppen főzési tanácsadó füzetek megjelentetésével fedezzük, amelyek nem rontják a kiadó hírnevét, és jól forgalmazhatók.

Rosdy Tamás

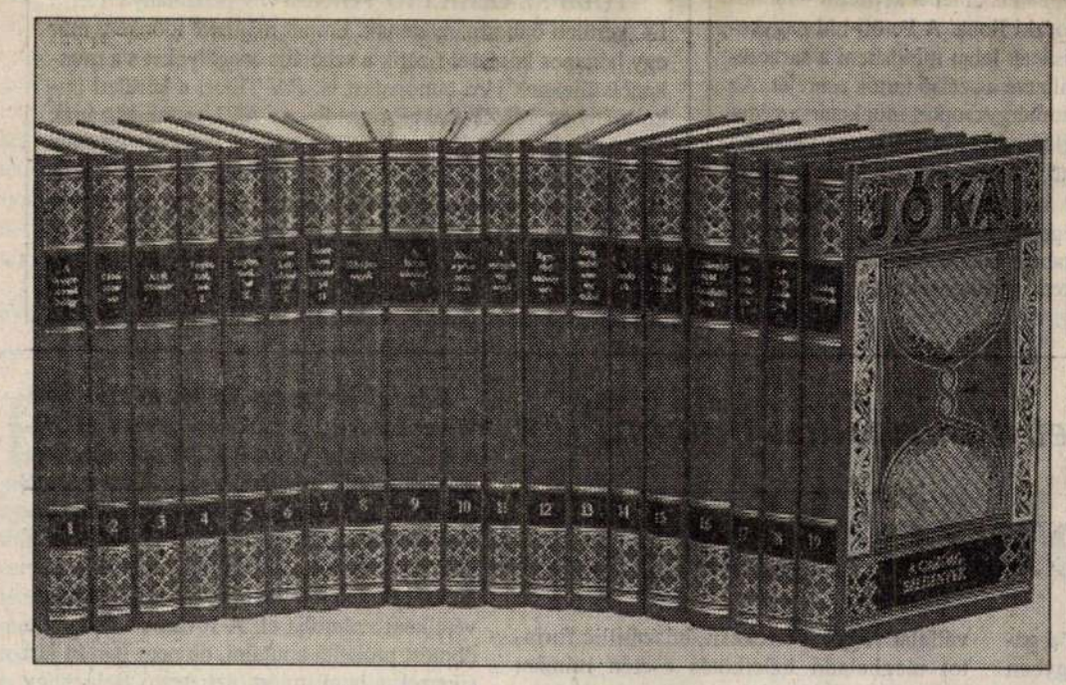

1997-ben jelenik meg a századik Jókai-kötet

Compostela látnivalói a Néprajzi Múzeumban

Spanyol emlékek és fotók a Kossuth téren

A megdicsőült Krisztus gránitból faragott alakja fogadja a látogatót, aki belép Budapesten a *Néprajzi Múzeum* ma este megnyiló, és mindössze két hétig nyitva tartó *A katedrális átalakulása* című tárlatára. A kiállításon a székesegyházból származó plasztikák, reliefek, festmények, tervrajzok idézik fel a világ egyik leghíresebb, ma is egyik leglátogatottabb zarándokhelyének történetét. Mint a hétfői sajtótájékoztatón elhangzott, két oka is van annak, hogy éppen ma nyílik meg a bemutató: az egyik az, hogy július elsejétől Spanyolország az *Európai Közösség* soros elnöke, a másik az, hogy a magyar miniszterelnök néhány hét múlva az Ibériai félszigetre látogat.

Santiago de Compostela temploma, Szent Jakab apostol kultusza egyrészt a kora középkor óta mintegy a közös Európa gondolatát elősegezi, másrészt bőségesen találkozunk magyar vonatkozásokkal is. A Compostelába vezető zarándokutak mellett virágzó városok sora született meg a középkorban, a zarándokok különleges státussal rendelkeztek. Másrészt a „világ végére" utazók között az évszázadok során szá- mos magyarral is találkozunk. 1140-ben például az egyik feljegyzés egy magyar püspököt említ, aki éppen a jeles búcsújáró helyen hunyt el. A vállalkozás kandos voltára jellemző, hogy az útnak indulók megírták végrendeletüket. Ami magát az utat illeti: az ugyancsak a Néprajzi Múzeumban látható „ikertárlat" fotói azokat a tájakat, városokat mutatják be, amelyeken keresztül az út Compostelába vezetett és persze részben ma is vezet. (1993-ban például hétmillióan keresték fel a búcsújáró helyet.) Az egyik fotón kilincsre akasztott kagyló látható: az útnak indulók övükön hordták, ivó alkalmatosságként használták a tenyényi nagyságú, öblös kagylót, miközben az a gondolat vezette őket a fárasztó úton, hogy hamarosan lelki szomjúságuk is csillapodik.

(p. szabó)

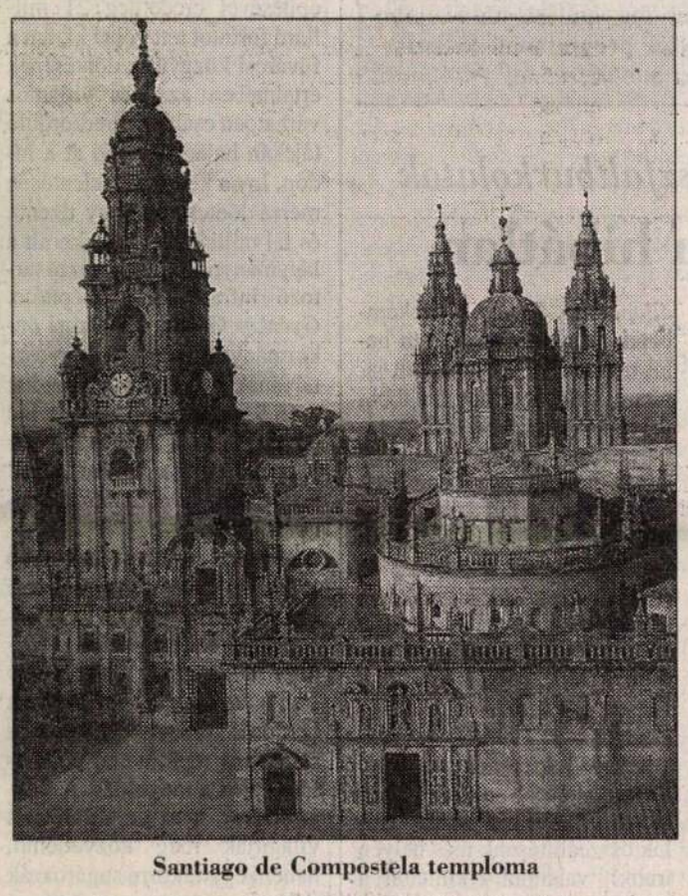

Santiago de Compostela temploma

Traviata – magyar főszereplővel

Alban Berg Mozart városában

„Számom ra a salzburgi ünnepi játékok alapító okirata a legr agyobb érték – mondja az idei játékok program füzetének beköszöntőjében Helga *Rabl-Stadler*, a fesztivál elnök asszonya. *A fesztival közelhozz az embereket egymáshoz az egész világon. S ez nemcsak frázis. Azt hiszem, ez az eszmény ma érvé nyesebb, mint valaha. Ráadásul biztos vagyok be nne, hogy a salzburgi eseménysorozat – amely eb ben az esztendőben július 23-án kezdődik –, egye dülálló. Úgy ad kitekintést a német nyelvű kultúr ra, hogy megteremti múlt és jelen, hagyományos és modern művészet egyensúlyát."*

A végzet asszonya és a törékeny asszonyi lélek különös v onásai jelentek meg annak idején *Wedekind* drá májában, a *Luluban*. A nő démonisága, másoka t s végül önmagát pusztító szenvedélyessége s zólal meg Alban *Berg* operájában, amely fölhan gzik az idén Salzburgban. A modern operair dalmat hivatott képviselni *Bartók* Béla *A kéksz akállú herceg vára* című alkotása, Judit szerepé ben Markella *Hatzianóval*.

A klasszi kus operairodalmat *Mozart* két darabja jelzi: a *F igaro házassága* és a *Don Giovanni*. *Verdi Trav iatáját* Salzburgban a milánói Scala világhírű k armestere és főzeneigazgatója, Riccardo *Muti* ve zényli. A főszereplő: *Rost* Andrea, aki az elmúlt télen Milánóban a *Muti-féle* Rigolettóban Gilda alakját formálta meg nagy sikerrel.

A koncertprogram kiemelkedő eseményének ígérkezik *Solti* György és a *Bécsi filharmonikusok Sosztakovics*- és *Brahms*-hangversenye augusztus 5-én és 6-án. Augusztus 19-én és 21-én a *Mozarteum* lesz a színhelye a John Eliot *Gardiner* vezényelte Mozart- és *Haydn*-koncertnek, amelynek szólistája Ernst *Ottensamer*. Zongoraszólóestet ad augusztus 1-jén Wolfram *Rieger*, augusztus 4-én Ralph *Gothoni*, augusztus 10-én Oleg *Maisenberg*.

Miként az már hagyományos, Salzburgban, prózai előadásokat is bemutatnak a fesztivál idején. *Shakespeare Antonius és Kleopatra* című tragédiájának címszereplői: Edith *Clever* és Hans Michael *Rehberg*. Színrekerül Peter *Stein* új rendezésében *Csehov Cseresnyéskertje*, és Luca *Ronconi* irányításával *Pirandello A hegyek óriásai* című drámája.

És, ahogy az a nagy fesztiválok életében szokás, az elnökasszony már ebben az esztendőben a jövő évi programokról beszél. Mindenekelőtt az 1996. január 26. és február 4. között sorra kerülő *Mozart-hétről*, annak kórus-, nagyzenekari, kamara- és szólókoncertjeiről.

(r. k.)

NAPLÓ

A TCHIBO SZÍNHÁZ Ujjé, a Ligetben – pesti vidám kabaré című előadása augusztus 9-ig, hétfő kivételével mindennap este fél kilenckor lesz a budapesti Vidám Parkban. Szereplők Sztankay István, Schütz Ila, Balázs Péter, Szombathy Gyula, Vásári Mónika és Kőszegi Ákos.

A NATURISTA IRODALOM Baráti Köre és a Napóra Klub tegnap délelőtt a naturizmus jövőjéről tartott sajtótájékoztatót Budapesten. Meghívott vendég volt Angelos C. Mimikopoulos, a Kelet- és Középeurópai Naturista Dokumentációs Központ elnöke, naturista klubok, egyesületek vezetői, valamint a naturista szálláshelyek és területek üzemeltetői, fenntartói.

A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR koncertje július 19-én, este nyolc órakor lesz a Karmelita-udvarban (Budapest I., Színház u. 1–3.). Közreműködik a Magyar Állami Énekkar, Martin Haselböck (Ausztria) vezényletével, Csavlek Etelka, Wiedemann Bernadette, Mukk József, Kállay Gábor és Bátor Tamás. Műsoron Weber A bűvös vadász – nyitány, Mozart C-dúr szimfónia, és Schubert Esz-dúr mise.

KÁROLYI ERNŐ Görög szigetvilág című kiállítása július 20-án, délután öt órakor nyílik meg a Ferenczy Galériában (Pécs, Király u. 29–31.). A tárlat július 31-ig tekinthető meg.

LEHOTKA GÁBOR orgonaestje július 20-án, este nyolc órakor kezdődik a Mátyás-templomban (Budapest I., Szentháromság tér 2.). A műsorban Bach, Rathgeber, Farkas Ferenc, Lehotka Gábor, és C. Franck műve szerepel.

BALLA ANDRÁS kertépítész, fotóművész 15/50 című kiállítását július 20-án, délután hat órakor Makovecz Imre és Szemadám György nyitja meg az Ernst Múzeumban (Budapest VI., Nagymező u. 8.). Közreműködik a Monteverdi kórus. A tárlat augusztus 20-ig tekinthető meg.

A TIHANYI BENCÉS APÁTSÁG nyári kiállítása július 21-én, délelőtt tizenegy órakor nyílik meg az Apátsági Múzeumban.

CSORDÁS KLÁRA (ének) és Krausz Adrienne (zongora) kamaraestje július 22-én, este fél kilenckor lesz a Hilton Szálló dominikánus udvarán (Budapest I., Hess A. tér 1–3.). Műsorukon Schubert, R. Strauss, Liszt, Kodály, Bartók és Rossini művei, valamint Chopin f-moll fantázia, és Liszt Az Este-villa szökőkútjai műve szerepel.

A RÁDIÓ MELLETT

Pánikkeltők és nevettetők

polgárok lassan megszokják, hogy semmit nem kell nniük. Bejelentések jönnek, mennek, majd kiderül, agy terjedelemben foglalkozik a kérdéssel a napi- lgatják következményeit az érintettek – kár volt a lulás, mégsem esszük olyan forrón a kását. Már az n, hogy ugyanarról a témáról merőben ellentéteset niniszter és államtitkára. Magyarázható ugyan a je- kok egybeesésével", vagyis azzal, hogy nem volt elős vezetőnek egymással szót váltania a két nyi- ötti időben, de leginkább a hatalom zavarának és égének minősíthetők ezek az esetek.

bezárások híre ma is kimeríthetetlen anyagot szol- iak. Egyrészt közölheti az illetékesek nyilatkozatait, a vagy megszüntetésre ítélt intézmények folyton vál- másrészt pedig helyet adhat a különféle helyi tiltako- ó híreknek. A listán felbukkanó nevek azonban való- lók, hogy pánikba ejtsék az érintett vagy érintettnek dolgozóit, hogy megkezdődjön az elvándorlás, és a unkahelyekre ne legyen jelentkező. Vagyis a magyar a szépen mutatja azokat a jelenségeket, amelyek az sének a helyzetét is jellemzik.

Györgyi havonta jelentkező

Konzílium

ban éppen ehhez a témakörhöz nyúlt igen körültekin- laltatott riportjában államtitkárt és a változásokban ntett igazgatókat, az orvosi kamara vezetőjét, egyszó- sorát, akiknek szavaiból nyilvánvalóvá vált: az átala- égességét senki nem vitatja, ám mindenki erősen bí- ökészítetlenségét. A tervezett intézkedések kidolgo- előtt ugyanis csupán egyetlen szempont lebegett, *ta- ra kényszeríteni az egészségügyet*. De vajon nem pazarlás-e az elmúlt években felújított, korszerűsített, átépített kórházakat ismét átalakítani, más szerepre kényszeríteni? Nem felelőtlenség-e a hazai közlekedési viszonyok között arra kényszeríteni beteg embereket, hogy órákat utazgassanak? S lehet-e figyelmen kívül hagyni a lakosság területenkénti elosztását?

Az elhangzottak alapján valószínűsíthető, hogy a magyar kórházszerkezet átalakítása éppúgy nem lesz gyorsan végrehajtható, ahogyan eddig már sok kormányintézkedés sem bizonyult annak. Mert a demokrácia játékszabályait időlegesen fel lehet ugyan rúgni, de kikerülni nem ajánlatos. S ha a döntéshozók folyton megpróbálkoznak azzal, hogy csak az egyik után folyamodnak a másikhoz, sokkal több időt veszítenek, mintha mindjárt betartják a kívánatos utat. Talán előbb-utóbb ezt is megtanulják.

Fábry Sándor kitalálta a

Kabarészeparé

című műsort, amely ilyen melegben igazán üdítő vasárnap esti elfoglaltság lehet. Főként akkor, ha a műsorvezető tudja magát fékezni, és nem tolakszik meghívott vendégei elé, nem vág a szavukba, s nem beszéli le őket az asztal mellől. Erre is, arra is mutatott már példát *Fábry* Sándor, de tanúi lehettünk már olyan esetnek is, amikor szerényen a háttérben maradva csak akkor szólalt meg, amikor valóban hasznára vált a szeparénak. A műsor sikere természetesen a meghívottakon is múlik, azon, mennyi humorral tudják történeteiket a hallgatóság elé tárni.

A legutóbbi *Kandi kamera* című adásban a filmkészítés világából érkezők mesélték régmúlt és közelmúlt eseményeit, kacagtatták egymást és a hallgatókat. Kár, hogy néha illetéktelen hallgatózónak éreztük magunkat, amikor úgy éreztük, a poénok nem nekünk, hanem egymásnak születnek. Nehéz műfaj, ez amelynek szabályait csak a közreműködők értékrendje és ízlése határozza meg.

Hanthy Kinga

Hídállapotok

A háborút követő újjáépítések után először 1977-ben vizsgálták meg alaposan a budapesti hidak állapotát; erre akkor alighanem a Bécsben leszakadt Reichsbrücke elrettentő példája sarkallta az illetékeseket. Akkor tizenkét éven át tartottak a felújítások. Sok jel mutat arra, hogy a lágymányosi híd megépülése után újabb nagyszabású hídrekonstrukciós programnak kell elindulnia. A fő kérdés persze az: miből?

Pályalemezek, aszfaltburkolatok

Egyik sem hibátlan

A szakemberek szerint a Duna-hidak közül az Árpád híd és az Erzsébet híd állapota nagyjából kielégítő; igaz, az előbbinek a villamospályájával, az utóbbinak az aszfaltburkolatával vannak kisebb gondok.

A Lánchídon belátható időn belül napirendre kerül a buszforgalom megszüntetése, és – becslések szerint – 2010–2020 körül a személygépkocsikat is ki kell majd tiltani a hídról. A történelmi létesítmény *gyalogoshídként* maradhatna azon túl a főváros ékessége. Századunk harmincas éveitől kezdve többször is felvetődött már egy – a Krisztinavárost és az Erzsébetvárost összekötő – közúti alagút gondolata, ami az említett okok miatt előbb-utóbb újra aktuálissá válik.

A Margit híd budai parthoz közel eső szakaszán *a vasbeton pályalemezek vannak aggasztó állapotban*. Ezeket a szakemberek szerint néhány éven belül mindenképpen meg kell javítani, s ekkor célszerű a többi pályalemezt is felújítani. A rekonstrukció során valószínűleg annak megoldására is sort kerítenek, hogy a híd közepén az éles kanyart „tompítsák", azaz lehetővé tegyék a jelenleg itt engedélyezett 30 kilométeres sebességnél gyorsabb haladást a gépkocsik számára. A legfőbb kérdés persze az, hogy lesz-e pénz a munkálatokra az előirányzott 1996–97-es időszakban. Tekintettel arra, hogy a legsürgősebb a Szabadság híd és a Petőfi híd javítása (róluk összeállításunk más helyén írunk), valamint tekintettel a fővárosi és az állami büdzsé helyzetére, van okunk pesszimistának lenni ebben a kérdésben.

(beth–y)

Októberben elkészül a lágymányosi híd

Különleges megvilágításban

A lágymányosi híd teljes költsége a villamosvágány kiépítésével eredetileg 21 milliárd forintot tett volna ki, ám a fővárosi közgyűlés döntésének értelmében az 1-es villamos várhatóan csak az ezredforduló tájékán haladhat majd át a hídon. Így a költségek jelentősen mérséklődtek, mintegy tizenöt és fél milliárd forintba került a lágymányosi híd és a hozzá tartozó infrastruktúra kiépítése. *Györkös* Gábor, a fővárosi önkormányzat fejlesztési ügyosztályának munkatársa elmondta: a 15,5 milliárdból maga a híd 6,3 milliárddal „részesül", míg a pesti és a budai oldal kapcsolódó úthálózatáé a fennmaradó összeg.

Talán a legérdekesebb technikai újítás a lágymányosi híd úgynevezett *tükörvilágítása* lesz. *Ilyen megoldásra közúton eddig még Európában sem volt példa* – hangsúlyozta Györkös Gábor. Egyedül a frankfurti repülőtéren található meg ez a megoldás. A világítótestek nem az útfelületet világítják meg közvetlenül, hanem egy tükörre sugározzák a fényt, ami visszaverődik az útra. Ez a hagyományos világítással szemben – amelyik elvakítja az emberi szemet – olyan előnyökkel is jár, hogy a fényforrástól távolodva sincs érzékelhető csökkenés a fényerő tekintetében. Az egyenletes fényeloszlás alacsony szűrt fényt biztosít. Érdekesség még, hogy a hidat korlátvilágítással is ellátják, ami nagy távolságról is biztosítja a vonalvezetés érzékelését. Az új világítási rendszer 156 millió forintba kerül.

(k–n)

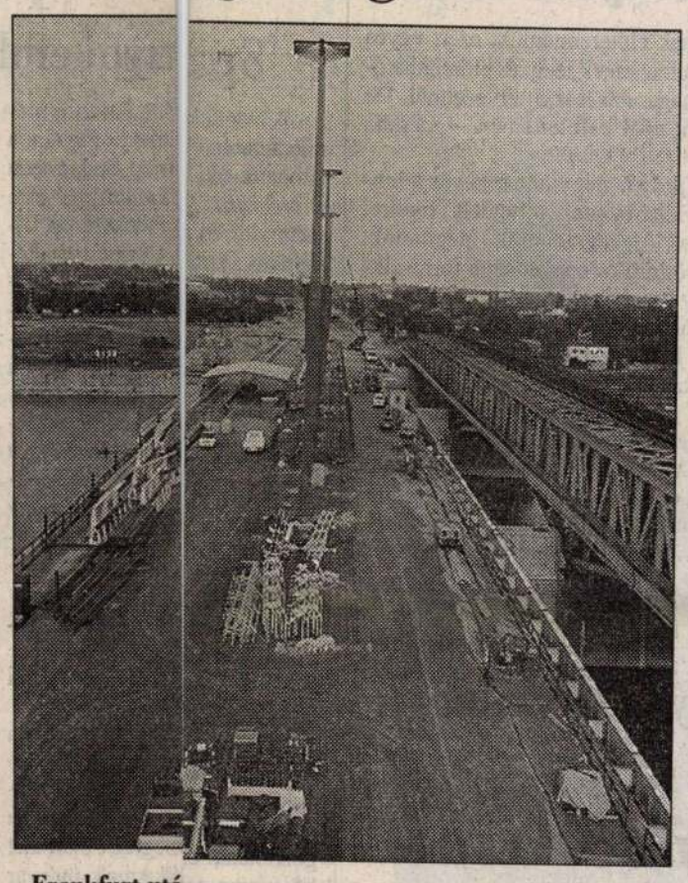

Frankfurt után a tükörmegvilágítás a lágymányosi hídon is

Havran Zoltán felvétele

Jövőre részleges vagy teljes lezárások

A csúcsforgalmi torlódások alkalmával a *Szabadság* híd nyüzsgő méhkas képét mutatja, gyakori ilyenkor a villamossíneken veszteglő autók tucatjainak látványa, melyek gyakran kényszerűségből akadályozzák a villamosforgalmat. Annak is több éve már, hogy az egyik legforgalmasabb budapesti híd úgynevezett mozgósaruja nem működik. A *Petőfi* híd pesti oldalán a hídfőt is aládúcolták már jó néhány hónapja. Ez ideiglenes megoldás, melynek oka egy előre feszített vasbeton tartószerkezet megrongálódása. A tonnák százezreivel terhelt hidak felújítása, a forgalomszervezés kérdéseinek átgondolása tehát szükségszerűnek mutatkozik mindkét híd estében. A jövő évi rekonstrukciós tervekről, a két híd állapotáról *Káloczki* Ilona, a *budapesti főpolgármesteri hivatal* út- és műtárgycsoportjának munkatársa tájékoztatta lapunkat.

A fővárosi önkormányzat ebben az évben bízta meg a *Főmtervet* azoknak a vizsgálatoknak az elvégzésével, amelyek egyrészt a villamosközlekedés további fenntartásának lehetőségeit és a statikai-felújítási munkák feltérképezését hivatottak elvégezni a Szabadság hídon. *Különleges felmérésekről van szó, hiszen a hídelemek kielemzésénél figyelembe kell venni, hogy némelyikük közvetlenül a háború utáni újjáépítéskor került a helyére.* Ez nem okoz azonban életveszélyt, sőt komoly veszélyforrást sem, hiszen a hídmester rendszeresen ellenőriz.

A szakember szerint több variáció is készül majd a villamosforgalom további – rövid és középtávú – biztosíthatóságának feltételeiről, melyek közül a főváros vezetése, az anyagi vonzatok figyelembevételével dönt a legmegfelelőbb mellett. Káloczki Ilona a vizsgálatok függvényének nevezte a felújítás időtartamát, s elképzelhetőnek tartotta akár a teljes, akár a részleges lezárást a munkálatok idejére. Az elemcseréknél elsősorban a hossz- illetve keresztirányú rácsrudak elemcseréje képzelhető el, hogy melyikre lesz valóban szükség, szintén a Főmterv vizsgálatának függvényében döntik majd el a szakemberek. Ezek a vizsgálatok ez év végére, az október, november tájékán fejeződnek be, s várhatóan jövőre el is végzik a szükséges rekonstrukciós munkálatokat a Szabadság hídon – mondta Káloczki Ilona.

Az út- és műtárgycsoport munkatársa szerint a Petőfi hídon a téli útsózás következtében a villamosvágány mellett befolyt sós lé károsította a betont és vasszerkezetet, s ez tette indokolttá az aládúcolást. A munkálatok több szakaszos szerkezeti javítás elvégzését is magukban foglalják majd, így sor kerül az évek óta nem működő mozgósaru felújítására a budai hídfőnél, illetve a felújítás érinti a villamosvágányokat és a Duna alatti hídszerkezetet is.

A villamospálya-cserét a Budapesti Közlekedési Vállalat kezdeményezte, s a munkálatok lebonyolítása is az ő feladatuk. Ennek anyagi vonzata áttételesen terheli a BKV-t, hiszen a vállalat költségvetését a fővárosi önkormányzat biztosítja. Ebben az ütemtervben végzik el – szintén jövőre – a vágánycseréhez kapcsolódó javításokat is. Ezek a munkálatok tulajdonképpen a nagykörúti rekonstrukció folytatásaként foghatók fel, melyekhez a pénzügyi forrásokat több variációban is el lehet képzelni – mondta Káloczki Ilona. A Petőfi híd nagyberuházásának lehet minősíteni a sarucseréket, illetve a szélső tartók cseréjét. Az út- és műtárgycsoport munkatársa végezetül elmondta: a híd állapota jónak tekinthető, s a pesti hídfő aládúcolása sem a híd biztonsági szempontjából vált szükségessé, hanem a lehulló beton- és vasdarabok jelentettek veszélyt az ott közlekedő gyalogosokra és gépkocsikra.

(kálmán)

Önkormányzati hírek

A BUDAPEST EGYESÍTÉSE EMLÉKBIZOTTSÁG projektmunkacsoportja a Városvédő Egyesület helyiségében tartotta legutóbbi ülését. A munkacsoport tagjai a beérkezett javaslatok alapján összeállították azoknak az épületeknek a listáját, amelyek felújítása fontos lenne az évforduló alkalmából. A legtöbben a várbazár épületegyüttesének helyreállítását szorgalmaznák, de szóba került a Párizsi udvar közönségforgalmú tereinek restaurálása, a Corvin Áruház homlokzatának helyreállítása, a Nagymező utcai egykori Mai Manó fotográfiai műhelyének visszaállítása, a budavári palota barokk udvarának lefedése és az Erzsébet tér rekonstrukciója. A várható költségek, a tervi előkészítettség, a tulajdonviszonyok és egyebek tisztázása után dönti el az emlékbizottság, hogy melyik épület felújítását szorgalmazza.

A DÉLI VÁCI UTCA gyalogosutcává alakítása a jelek szerint még az idén megkezdődhet. A Szabadsajtó utca és a Fővám tér közötti szakasz átalakítására a tervek már korábban elkészültek, a szükséges pénzt azonban nem sikerült előteremteni. A felmerülő költségeket most egyelőre az V. kerületi önkormányzat, valamint a Váci utcában irodaházat építő Magyar Külkereskedelmi Bank és a Váci utcai Center állja. A jövő év augusztusáig befejeződhet a Szabadsajtó út és az Irányi utca közötti szakasz átépítése, majd 1996 decemberére fővárosi finanszírozással a Fővám tér és a Havas utca közötti szakasz készülhet el. Az átalakítandó szakaszon díszburkolatot kap az utca, a környezetet utcabútorokkal, növényekkel teszik kellemesebbé.

A PARLAGFŰ FELISMERÉSÉT szolgáló plakátokat készíttetett a fővárosi önkormányzat. Ezeket az önkormányzatoknál, az orvosi rendelőkben, gyógyszertárakban, nyári táborokban terjesztik, illetve a főpolgármesteri hivatal környezetvédelmi ügyosztályán Bíró Eszter főtanácsostól beszerezhetők. (Telefonszám: 118-6066/1407)

A MARGITSZIGET ŐRZÉSÉNEK megszervezését tervezik a Hild téri játszótér őrzésének kedvező tapasztalatai alapján. Árajánlatok alapján szponzorokat keresnek, elsősorban a szigeten működő intézmények, szállodák, vállalkozások körében.

KÖRNYEZETVÉDŐ GAZDÁLKODÁS a Szentendrei-szigeten címmel tartottak tanácskozást abból az alkalomból, hogy hogy elkészült a fővárosi önkormányzat támogatásával „A Szentendrei-sziget környezetvédő és -kímélő mezőgazdasági művelési módozatainak kidolgozása, különös tekintettel a fővárosi ivóvízbázis védelmére" című tanulmány. A tanácskozáson Meleg Zoltán ügyosztályvezető ismertette a főváros koncepcióját. Bejelentették, hogy a Szentendrei-szigetet önkormányzatai Zöld Sziget néven alapítványt hoztak létre, amelynek tervében kiemelt helyen kezelik az ivóvízbázisok védelmét. Ugyanebben a témakörben a szentendrei jegyzővel is folytak megbeszélések, amelyen a fővárosi vízbázis településeinek szennyvíz-elvezetési gondjairól, s azok megoldási lehetőségeiről esett szó.

TÖBB SZÁZMILLIÓ FORINTOS pénzhiánya van a IX. kerületi önkormányzatnak. Emiatt májustól időnként már egy hónapos késéssel fizetik a szociális esegélyeket s a munkanélkülieknek járó támogatást is. *Pál* Tibor, a kerületi önkormányzat MSZP-frakcióvezetője az *MTI* munkatársának elmondta, hogy a képviselő-testület e héten módosította éves költségvetését, és a kényszerűségből alkalmazott „fűnyíró-elv" alapján mintegy százmillió forintot elvont intézményeitől és a hivatalától. A kialakult helyzet okát a frakcióvezető abban látja, hogy az utóbbi években az önkormányzat számára hátrányos szerződéseket kötöttek.

Hogyan alakulhatott ki monopolhelyzet a parkolási piacon?

Egy titkos szerződés

Budapestnek 1987-től egy fillér bevétele sem származott a közterületi parkolásból. Az Állami Vagyonügynökség pedig már a rendszerváltást követően „lenyelte" a nevében még ma is fővárosinak számító garázsipari vállalatot, így 1990-en után sem kapott pénzt a főváros. Az FGV korábbi igazgatóját egy előnytelen szerződés miatt menesztették, majd a tanácsi alapítású Fővárosi Garázsipari Vállalat (FGV) élére 1990-ben kinevezték *Varga* József vállalati biztost. A tervek szerint a végelszámolást tavaly év végére be kellett volna fejezni, ám a vállalat még ma is létezik

Az FGV szövevényes, néhol átláthatatlan múltjából, csak a közterületi parkolás rövid történetét szerettünk volna átláthatóvá tenni az olvasó számára, ám mint kiderült, sem a főváros, sem az Állami Privatizációs Rt., sem pedig a Petrolex Top Garázs Kft.-nek nem érdeke, hogy megtudja az olvasó, valójában miről szól az a szerződés, amely idén kötött a három fél között. Azaz néhány, a parkolási üzlettel kapcsolatos adat napvilágra került, csakhogy azzal nem sok mindent lehet kezdeni. Már számos alkalommal foglalkozott lapunk ezzel a *különösen titkos szerződéssel*, amely idén jött létre a fentebb említett három fél között annak érdekében, hogy míg a főváros elképzelése, az új parkolási rendszer beindul, továbbra is bevétele származzon Budapestnek a parkolásból.

Még mielőtt továbblépnénk, és visszatekintenénk a tanácsi időkre, nem árt néhány szót ejteni arról a Petrolex Top Garázs Kft.-ről, amelynek igazgatója nemrég egy sajtótájékoztató keretében is beismerte, pályáztatás nélkül kapták meg a fővárosi fő útonalak mentén lévő közterületi parkolók üzemeltetését, s kerültek így monopolhelyzetbe ezen a piacon.

A parkoltatás terén lassan öt éve, hogy áldatlan állapotok uralkodnak a fővárosban: *Kupper* Anndrás, a Petrolex Top Garázs Kft. ügyvezető igazgatója, aki korábban a Fővárosi Garázsipari Vállalatnál tanulta a szakmát, jó üzleti érzékkel fedezte fel, hogy a főváros – a kerületek tiltakozása miatt – még jó ideig képtelen lesz bevezetni az új parkolási rendet. Kupper András kft.-jét ugyan még a cégbíróság sem jegyezte be, máris felvásárolta az FGV összes parkolóóráját, bevallása szerint 1500-at. Hogy mennyiért, az titok, sem az ÁPV Rt., sem a főváros, sem maga Kupper András nem hajlandó elárulni, mit fizetett azért, hogy „monopolhelyzetbe hozzák". Külön-külön mindhárom fél azt mondja: a szerződés nyílvánosságra hozásához a másik két fél beleegyezése szükséges. Közben Kupper András kétszáz embernek, akik korábban az FGV-nél dolgoztak, munkahelyet bizosított, megkötötte az említett szerződést, méghozzá oly módon, hogy a főváros is „jól járjon". Ez esetben a jó üzlet a főváros számára havi *hárommillió forintot* hoz majd, miközben a kft. éves szinten – az FGV számításai szerint! – mintegy *80-90 millió forintos* éves bevételre tesz szert. A Kupper András által létrehozott kft. szinte a semmiből tűnt fel, hirtelen jött, látott és győzött. Felmerül tehát a kérdés, vajon ki is Kupper András, aki ilyen viharos gyorsasággal szerezte meg a világ minden nagyvárosában jelentős bevétellel kecsegtető parkolási üzlet egy részét. Kérdés, hogy etikus-e olyan valakivel üzletet kötnie a fővárosnak, akinek a nagybátyja, akit szintén *Kupper* Andrásnak hívnak, a Fővárosi Közgyűlés egészségügyi bizottságának alelnöke. A jelek szerint etikus.

Kupper András nemrég megtartott sajtótájékoztatóján elárulta, kft.-je már megalakulásakor, 1994-ben a garázsszolgáltatások bővítését tervezte. Az alapítók egyike a Petrolex Kft., amely kenőanyagok forgalmazásával foglalkozik. Ugyanakkor érdekes talán megjegyezni, azt is, hogy Kupper András annak a *Kupper* Bélának a testvéröccse, aki a régi rendszer idején a Külügyminisztérium kabinetfőnöke volt, s a garázsipar területén tevékenykedik, de egyben menő olajvállalkozónál is számít. *Persze az üzlet szempontjából a rokoni szálak nem jelentenek semmiféle előnyt* – ezt maga az érintett Kupper András szögezte le a már említett sajtótájékoztatón, ahol azt is elmondta: komoly problémát okoz számukra – s ennek a kijelentésnek különös jelentőséget szentelni –, hogy az FGV-től átvett közel kétszáz alkalmazott minimálbért kap, s hogy jövedelmük jelentős részét a borravalókból áll.

De térjünk vissza a szerződésre, s idézzük a Fővárosi Közgyűlés kisgazda frakcióvezetőjének lapunkhoz elküldött levelét, amelyben *Rostás* Ákos következőket írja: „Európában a vállalkozói alapon működtetett cégek hasonló tevékenység után bevételeik ötven százalékát befizetni a városi költségvetésbe." Kupper úr a sajtótájékoztatóján maga is elmerte, hogy a tényleges árbevétel *harmincalékát* szándékozik kifizetni a kerületeknek, s hogy helyesnek tartja, hogy csak havi hárommillió forintot fizet a fővárnak. Változatlanul fenntartjuk a szakértői számítások szerint alátámasztott véleményünket, hogy a reális összeg a főváros esetében *minimum havi kilencmillió forint* lenne." Rostás Ákos egyben utal arra is, hogy a Petrolex Top Garázs Kft. vélhetően azért nem hajlandó a nyilvánosságra hozni azt, hogy mennyiért vásárolta a parkolási eszközöket, mert a vételár feltehetően irreálisan alacsony. „A névtelenségbe burkolózó APV Rt. szerződéssel kapcsolatban etékese, ha a szerzőmit, annyit elmondott: m is árult el semig, a hatályban lévő 1995. június 15-i privatizációs törvény értelmében az esetben, ha a vállalat vagyont értékesít, húszmillió forintot meghaladó üzletkötés esetén minden esetben az ÁVÜ jóváhagyása szükséges. Ám hogy ebben az esetben pályázat útján kellett volna-e eladni a Petrolex által megszerzett parkolási eszközöket vagy sem, arra nem volt egyértelmű válasza az ÁPV Rt. ez üggyel foglalkozó illetékesének. „Ha valaki azt mondja, nem kell megpályáztatni, tökéletesen megindokolható, ha valaki azt mondja, meg kell pályázatatni, akkor neki is igaza van" – mondta az ÁPV Rt. illetékese.

Miért nem írtak ki versenytárgyalást? – kérdeztük Arató Balázst, a Fővárosi Önkormányzat közlekedési ügyosztályának vezetőjétől. „Ez a dolog lecsengett már, nem értem, miért hozzák fel újra ezt az ügyet – volt a válasz. – *Természetesnek tartom, hogy nem írtunk ki pályázatot, mert ez egy ideiglenes szerződés, és nem lehet pályázatot kiírni, akkor, ha nem tudjuk nyíltan megmondani, hogy mikor vesszük el a Petrolex Top Garázs Kft.-től azokat a területeket, ahol jelenleg még ők parkoltatnak.* Ezzel a szerződéssel rendeztük jogilag a helyzetet. A Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága egy 1974-ben hozott határozatával – az akkor tanácsi vállalatként működő – a Fővárosi Garázsipari Vállalatot bízta meg a közterületi fizető-parkolóhelyek üzemeltetésével. A régi vb-határozatot nem hatálytalanította a Fővárosi Közgyűlés, ezért ha nem kötünk szerződést a kft.-vel, akkor nem tudjuk visszaszerezni a saját közterületeinket" – vélekedett Arató Balázs, aki azt is elmondta: nem volt más jelentkező, aki a Petrolex helyett felvállata volna a budapesti parkoltatást, pedig a Fővárosi Közgyűlésen elhangzott az, hogy tárgyalásokat folytatnak az FGV-vel.

Még 1976-ban úgy döntött az akkori városvezetés, hogy a parkolási bevétel a Fővárosi Garázsipari Vállalat céljellegű fejlesztési támogatására fordítandó – tudtuk meg Arató Balázstól. A Fővárosi Tanács 1987-ben a korábbi 1976-os vb határozatokat hatályon kívül helyezte és azt momndta: az FGV a parkolási bevételeit teljes egészében vállalati bevételként számolja el. A főváros azóta ezt a döntést próbálta anulálni, de nem igazán járt sikerrel, s hogy miért, azt Arató Balázs így komentálja: „Nehezen lehet megmagyarázni, hogy miért nem döntött úgy a Fővárosi Közgyűlés, hogy a parkolási bevételeket átveszi az FGV-től. Bizonyos dolgok nem kerültek időben a közgyűlés elé".

Tényleg nehezen lehet megmagyarázni, főleg akkor, ha arra gondolunk, hogy 1990-ben az önkormányzati törvény pontosan meghatározta, mi kerül a főváros tulajdonába. A közterületi parkolók is elméletileg a fővároshoz kerületek, ám a Fővárosi Garázsipari Vállalat, a korábbi tanácsi határozat alapján, „saját tulajdonának" tekintette a közterületi parkolókat, holott csak üzemeltetési joga volt. A főváros sem elszámoláshoz, sem bevételhez nem jutott. „Az október végén várhatóan csak a kísérleti területen beinduló parkolási rendszer is akadályozta, hogy olyan nyílt versenytárgyalást lehessen tartani, amire azt lehet mondani, itt van 1300 parkoló, ez a tietek öt vagy három évig. Jövő tavaszra az V. kerület körűtig terjedő északi részét is be kívánjuk vonni a parkolási társulás által üzemeltetett új parkolási rendbe. Jövő év végéig pedig a Nagykörút által határolt belső területeken mindenüt be kívánják vezetni az új parkolási szisztémát. Ezzel párhuzamosan a Petrolex Top Garázs Kft.-nek ki kell vonulnia ezekről a területekről. Egyébként is a szerződés csak idén december 31-ig szól, aztán felmondhatunk a kft.-nek" – mondta Arató Balázs.

Az öt éve tervezett új parkolási rendszer kialakítása ma még nagyon úgy tűnik, parkolópályán van. S mindeközben a főváros minimális bevételt, s egy sokak szerint előnytelen szerződést tud csak felmutatni.

F.-R. L.

Esztergom - Kertváros

Balla András

Betonpillangó - Pink Gardens

1999. április 8.
18.00

Budapest Galéria
1036 Budapest, Lajos u. 158.

a kiállítást megnyitja
Fábián László

Nyitva: hétfő kivételével 10-18 óra
A kiállítás bezár 1999. május 2.

„Betonpillangó – Pink Gardens" könyvbemutató és összefoglaló kiállítás a Műtárgyfotók - kerti giccsek címen 23 éve szorgalmasan gyűjtött mintegy 2300 felvétel válogatásából.

Féner Tamás

egy kép - más kép

Kép a Berlini sorozatból

1999. március 18.
17.00

Társalgó Galéria
1024 Budapest, Keleti Károly u. 27.

a kiállítást megnyitja

Bereczky Loránd
a Nemzeti Galéria Főigazgatója

Nyitva: hétköznap 9-17 óráig
A kiállítás bezár 1999. április 23.

Balla András

Szemadám György: Antik torzók és válogatott vernisszázsok.
Pomáz, 1999, Kráter Műhely Egyesület, 78–80.

Magyar Hírlap 2008. okt. 8 15. lap

BALLA ANDRÁS

A MAGYAR SZÁRMAZÁSÚ VILÁGHÍRŰ FOTOGRÁFUSRÓL, André Kertészről elnevezett fotóművészeti ösztöndíj nyerteseinek munkáiból nyílt kiállítás tegnap a budapesti Balassi Galériában. A „párizsi tizenkettő": Balla András, Fábry Péter, Baricz Katalin, Halas István, Bánkuti András, Barta Zsolt Péter, Szabó Barnabás, Gáti György, Vancsó Zoltán, Lugosi Lugo László, Fekete András, Benkő Imre. Munkáik november 12-ig tekinthetők meg. *(mh)*

FOTÓ: CSUDAI SÁNDOR

Eb-ezüstérmes Magyarország női csapata

Címvédőként játszott kedden kora délután a magyar női asztalitenisz-csapat a két kínai és egy honosított orosz versenyzővel felálló holland válogatott ellen, s amint várható volt sima vereséget szenvedett a döntőben. A Lovas Petra, Póta Georgina, Tóth Krisztina, Li Bin összeállítású együttesnek ezúttal be kellett érnie az ezüstéremmel a szentpétervári Európa-bajnokságon. *(mti)*

A döntőben: Hollandia–Magyarország 3:0
Li Jiao–Póta Georgina 3:1 (-9, 9, 6, 6), Li Jie–Tóth Krisztina 3:1 (7, 9, -8, 7), Elena Timina–Lovas Petra 3:1 (9, 9, -9, 9). A horvát és a román csapaté lett a bronzérem. Szerdán kezdődnek az egyéni és a páros versenyek.

HÍREK

LEGENDÁK CSATÁJA

Teniszcsillagok csillogása

Budapesten október 9. és 12. között rendezik meg a Legendák Csatáját. Párosítások csütörtökön: Bruguera–Vilas, Muster–Leconte, Ivanisevic–Borg, McEnroe–Cash. Pénteken: Leconte–Vilas, Muster–Bruguera, Borg–McEnroe, Ivanisevic–Cash. Szombat: Muster–Vilas, Borg–Cash, Leconte–Bruguera, McEnroe–Ivanisevic. A döntőt és a

Az albánok két forduló után vezetik a vb-s

Haannak csak a

Semmit sem biznak a véletlenre az albánok, hiszen a korábbi legendás holland labdarúgó, Arie Haan szövetségi kapitány vezetésével hétfő óta nálunk, Vecsésen készülnek a szombati vb-selejtezőre. A kedd délelőtti edzés után Haan a szintén nagy hírű futballistával, Ladinszky Attilával találkozott, és az ő segítségével Haan is könnyebben ráállt a beszélgetésre.

BURKOVITS FERENC

– Szokatlan a nemzetközi futballvilágban, hogy egy válogatott majdnem egy héttel a meccs előtt a találkozó színhelyén gyakoroljon. Ennyire fontos önöknek a magyarok elleni összecsapás?

– Természetesen fontos. Eddig sem volt sok lehetőségünk az edzőtáborozásra, így végül is örültem ennek a lehetőségnek, hiszen nyertünk így két napot. Nagyon tetszik ez a település, nagyon jó pályán gyakorolhatunk, minden adva van arra, hogy a lehető legjobban felkészüljünk a szombati meccsre.

– Eszébe jut most, hogy akár magyar szövetségi kapitányként is kérdezhetném?

– Nem rajtam múlt a dolog, hogy nem. Kapcsolatban voltam a magyar szövetség vezetőivel, de valamiért halogatták a döntést. Ekkor érkezett az albánok megkeresése, s többé nem volt mire várni.

– Szombaton a mieink kispadján szintén egy volt holland válogatott, Ervin Koeman ül. Presztízscsata lesz?

– Ervint hosszú idő óta ismerem, talán még a barátomnak is nevezhetem őt, nem is olyan régen Bécsben, az UEFA egyik értekezletén hosszan elbeszélgettünk. Már akkor megkérdeztem: remélem, hogy nem fog haragudni, ha most szombaton legyőzzük a magyarokat.

– Mit mondott erre Koeman?

– Csóválta a fejét. De én úgy vagyok ezzel, hogy sem játékosként, sem edzőként sosem tudtam-tudok úgy pályára lépni, hogy ne a győzelem lebegjen a szemem előtt.

– Őszintén mondja meg: számított arra, hogy a vb-selejtező két fordulója után Albánia az élen áll a csoportban?

– Mondtam már, hogy mi mindig mindenhol nyerni szeretnénk. Az első két mérkőzésre is úgy küldtem pályára csapatomat, hogy ne kapjunk ki. Örülök, hogy megtréfáltuk a svédeket, annak meg pláne, hogy a máltaiak ellen

Balla Andrai

Központosítsuk-e a filozófiát?

Nádra Valéria

Leépítés? Összevonás? Átszervezés? A hazai filozófustársadalom riadtan találgatja, milyen formában fogja érinteni a Bokros-csomag. Bármelyik változat válik valósággá, a győztesek a porondon maradnak, a vesztesek egzisztenciális gondokkal fognak küszködni. S ami ennél is fontosabb: jót tesz-e a beavatkozás a pártállami dermedtségből pár év óta talpára álló, sokfelé tájékozódó magyar filozófiai életnek?

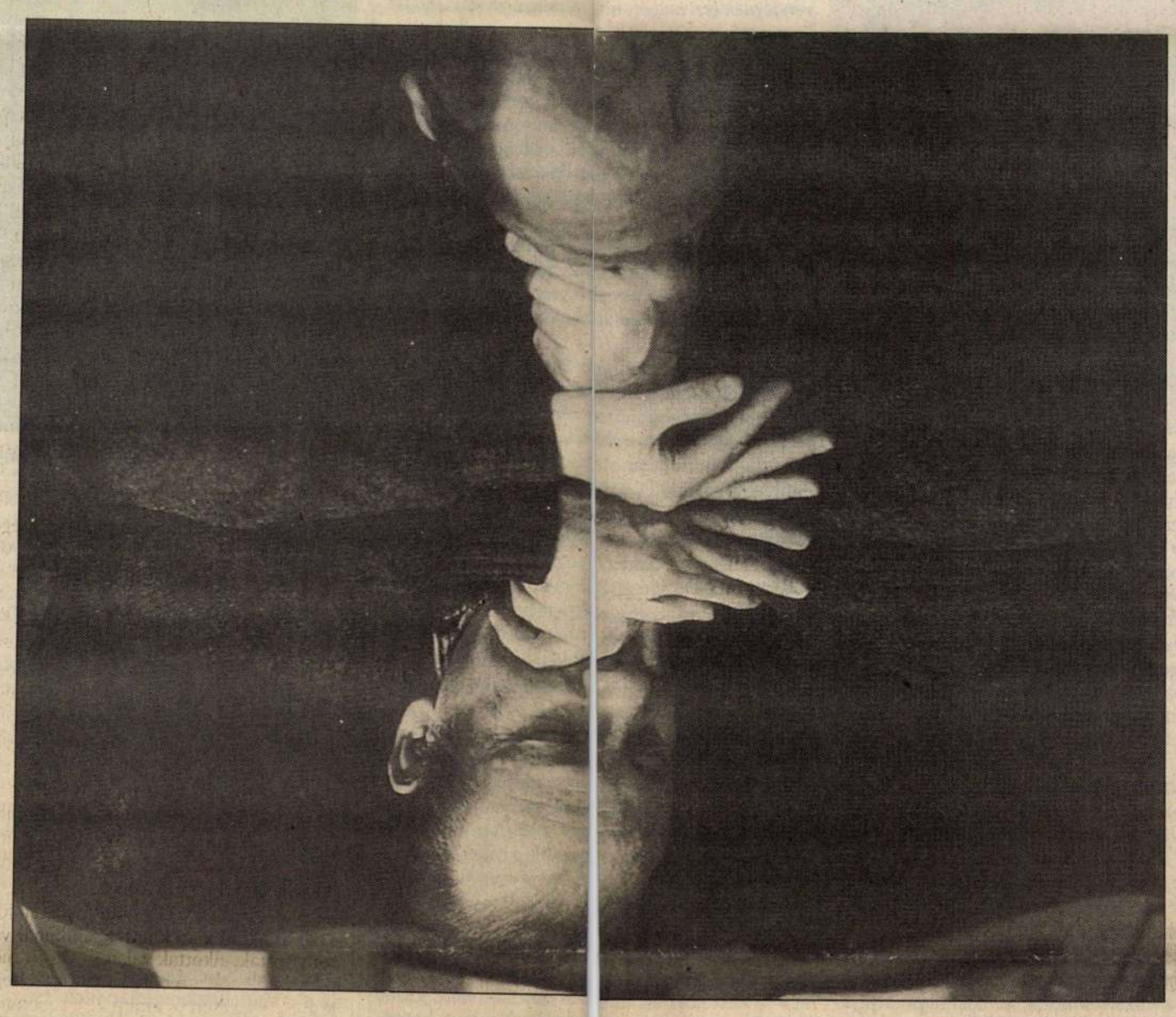

Kez ek

Bence György az ELTE filozófiai tanszékcsoportjának vezetője az elkerülhetetlen változásokat mintegy megelőlegezve így nyilatkozott a Magyar Filozófiai Társaság lapja 1994/3-as számában: „Sokkterápiát kell alkalmazni, nehogy spontán módon visszaálljon a régi, iskolás tanmenet. (...) Én magam az integráció híve vagyok. Meggyőződésem, hogy a kar természetes szervezeti egységeit a produkált diplomák és doktorátusok határozzák meg. Ezért a jövő útja a tanszéki fragmentáltság megszüntetése és az intézetesítés."

A bizottság, mely ezt az „intézetesítő" koncepciót hivatva lett volna előkészíteni, megalakult, de létrejöttének puszta híre is olyan riadalmat keltett, hogy működését még 1995 tavaszán „befagyasztották". Arról, hogy a készülő intézkedések milyen elvi alapról támadhatóak, illetve helyeselhetőek, a mai magyar filozófiai közélet három olyan jelentős alakját kérdeztük, akiknek eltérő helyzete más és más nézőpontból világíthatja meg a dolgok hátterét.

Heller Ágnes az ELTE esztétika tanszékének tanára, Nyíri J. Kristóf akadémikus az ELTE társadalomfilozófiai tanszékének tanára, az MTA Filozófiai Bizottságának elnöke, az MTA Filozófiai Intézetének nemrég kinevezett igazgatója, Vajda Mihály pedig a debreceni KLTE filozófiai tanszékének vezetője.

HELLER ÁGNES

– Véleménye szerint hogyan befolyásolná a hazai filozófiaoktatás és -kutatás helyzetét az eddig önálló tanszékek esetleges intézetté alakítása?

– Nagyon jó, hogy nem általánosságban tette fel a kérdést, általában ugyanis erre a kérdésre nem lehet egyértelmű választ adni. Németországban legalább húsz, Olaszországban legalább hat olyan egyetem van, melyeken egyaránt magas szintű filozófiai oktatás és kutatás folyik. Mindegyiken tanít egy-két vezetőnek számító személyiség, és számos egyéniség körül alakulnak ki önálló iskolák. Ezek egymással versenyben vannak, egyiknek sincsenek privilégiumai, egyik sem ül közelebb a tűzhöz. Ilyen körülmények között az intézetesítés nem akadályozza a sokcentrumúság, a pluralizmus kialakulását. Magyarországon azonban egészen más a helyzet. Már vannak kiváló vidéki filozófia-tanszékek is, de ez még újdonság, szervezeti súlyuk nincsen, Budapest még mindig kulturális és tudományos vízfej. Itt működik az MTA Filozófiai Intézete is. Az ELTE központi helye a filozófiai életben – legalábbis szervezeti szempontból és a „tűzhöz való közelség" szempontjából – vitathatatlan. A budapesti főiskolák oktatói is az ELTE felé tekintenek, ami ott történik, az az irányadó. Ezért Magyarországon, ameddig ez a helyzet lényegileg meg nem változik, kizárólag önálló tanszékek létezése tudja előmozdítani és (ha nem is teljesen) garantálni a filozófiai gondolkodás és oktatás pluralizmusát. Eredetileg éppen ez a felismerés hozta létre a mai rendszert. Az azóta bekövetkezett politikai történések ezen mit sem változtattak. Mert teljesen mindegy, hogy milyen elméleti zászló vagy személyi vezetés alatt központosítják a tanszékeket, minden esetben a pluralizmus vallja kárát. A sokféleség, a sokszínűség, a vélemények ütközése, a különböző típusú filozófiai egyéniségek köré való csoportosulás lehetősége – mindezt lehetetlen biztosítani az ELTE-n (és ezzel együtt az egész országban) az itt önállóan működő tanszékek fenntartása nélkül.

A centralizálás mindig nehézzé teszi azok életét, akik másként gondolkoznak. De ennél még súlyosabb következményekkel is járhat. Meg is akadályozhatja olyan filozófiai csoportok és irányzatok kialakulását, melyeknek más koncepciójuk van a filozófiáról, mint a központi intézmény vezetőinek. Emberek vagyunk, hát ismerjük be gyengéinket. Még a legjobb vezetők, a legkiválóbb emberek is hajlanak arra, hogy saját eszméiket ismerjék el egyedül érvényeseknek, igazaknak. Különösen a filozófusokra nézve igaz ez. Számukra egy másik irányzat képviselője sosem tud elég jó lenni. Ennek az emberi gyengének az ellensúlyozására találtuk ki a pluralizmus intézményrendszerét. Ha egynéhány kézben van a hatalom (mert egy központosított filozófiai intézet Pesten nagy hatalom), akkor öt percen belül kialakul e hatalom körül a klientúra, megszületik a patronázs rendszere. Akkor majd minden ösztöndíj, habilitáció, külföldi út, állás egynéhány ember döntésétől fog függeni. Különösen akkor lesz ez így, ha az Akadémia Filozófiai Intézete még tovább veszít ma már úgyis gyenge presztízséből, vagy ha perszonálunió jön létre az egyetemi intézet és az akadémiai intézet között.

Miután az ELTE a filozófiai oktatás szervezeti központja Magyarországon, s még egy ideig bizonnyal az is marad, magában ebben a központban kell biztosítani a többközpontúságot. Nemcsak prédikálni kell, hogy az emberek legyenek gerincesek, mondják a saját véleményüket, képviseljék a saját meggyőződésüket, hanem meg is kell őrizni azokat az intézményeket, melyeknek keretei közt mindezt félelem nélkül és kevés rizikót vállalva tehetik. Ezt követeli a tudományos szabadság és a liberalizmus szelleme.

– Mi a véleménye, minden kutató alkalmas oktatásra és minden oktató kutatásra?

– Minden oktatónak alkalmasnak kell lennie a kutatásra, de nem okvetlenül könyvek írására. Az oktatómunka körül is rendeződhetik kutatás. Ismerünk professzorokat, akik hálás generációkat neveltek fel anélkül, hogy egyetlen önálló könyvet írtak volna. Nem minden – egyébként kitűnő – kutató alkalmas az oktatásra (például a személyiségében rejlő problémák miatt), s előfordulnak olyan jelentős kortárs filozófusok is, akik sosem voltak egyetemi tanárok. (Mint például Sartre.) Persze előnyös, ha a kutatók időnként oktatnak is.

– Az intézetesítésnek következménye lehet a létszámcsökkentés is?

– Úgy gyanítom, a létszámcsökkentés végrehajtásának vagy végre nem hajtásának objektíve vajmi kevés köze van az önálló tanszékek létezéséhez vagy megszüntetéséhez. Amennyiben az intézetesítés hívei a létszámcsökkentésre hivatkoznak (amit nem tudok), akkor ez aligha racionalizáció, hiszen a központosítás végső soron – ha nem is fogantatásának pillanatában – mindig nagyobb bürokratikus apparátus kialakulásához vezet, mint a decentralizáció.

NYÍRI J. KRISTÓF

– Milyen tervei vannak, mint az MTA Filozófiai Intézete nemrég kinevezett igazgatójának, aki egyben a MTA Filozófiai Bizottságának elnöke is?

– Mindenekelőtt leszögezném: számomra a filozófia tudomány. Tehát nem esszé, nem művészet. A Filozófiai Intézetben a tudományos kutatások jelenleg kevéssé szervezettek, kevéssé terveztek. Én mindenekelőtt ezen szeretnék változtatni. Kiindulva természetesen a meglévőből, az intézetben régóta művelt vallásfilozófiai kutatásokból, a megkezdett politikafilozófiai kutatásokból, ahol a súlypontot alighanem a demokrácia-probléma fogja jelenteni, és a már eddig is folytatott, nemzetközileg sem visszhangtalan tudományfilozófiai és nyelvfilozófiai kutatásokból. És szeretném, ha elméletileg is vizsgálódás tárgyává tennénk azt a kérdést, hogy miként fest a kívánatos munkamegosztás a filozófiai kutatás és a filozófia egyetemi szintű oktatása között. Szeretném, ha az intézet munkatársai lehetőséget kapnának arra, hogy színvonalas egyetemi oktatómunkát folytassanak, ezzel párhuzamosan pedig egyes, az egyetemeken állásban lévő kollégáink arra kapnának lehetőséget, hogy az oktatás terhétől egy-két szemeszter tartamáig megszabadítva az intézetben elmélyült kutatómunkát végezhetnének megfelelő szellemi és munkakörnyezetben, melyet persze még meg kell teremtenünk. Ezt a gyakorlati munkamegosztást jól szolgálná, ha valamilyen intézményesített társulási viszonyra léphetnénk egy vagy több egyetemi tanszékkel vagy intézettel. A pesti bölcsészkar kifejezett érdeklődést mutat ilyesféle viszony kialakítására. Az, hogy az MTA Filozófiai Intézete intézményesen bekapcsolódjon az egyetemi vérkeringésbe, annak érdekében is szükséges, hogy a nemzetközi színtéren olyan kutatóhelyként jelenhessen meg, amelynek oktatási lehetőségei vannak. Így kell ugyanis megjelennünk ahhoz, hogy külföldi egyetemekkel együttműködést alakíthassunk ki. Már is a konkrét tervezés stádiumában van az az együttműködés, amelyet a buffalói egyetem – igen jó hírű – filozófiai intézetével valósítanánk meg. A cél rendszeres angol nyelvű filozófiaoktatás Magyarországon, a térség szellemének és kultúrájának megfelelő tartalommal, amerikai kollégákat is bevonva, amerikai diákokat is tanítva. Mint az összes Magyarországon művelt tudományra, a filozófiára is áll, hogy minden szinten és vonatkozásban fölül kell emelkednie helyi – kivált nyelvi – korlátain.

VAJDA MIHÁLY

– Mi a véleménye a jelenlegi filozófiaoktatás struktúrájáról: lehetővé teszi-e az oktatói és a hallgatói önállósodást?

– Számomra a filozófia nem tudomány, nem „a valóság" módszeres feltérképezése, hanem egy sajátos viszonyulásmód ehhez a bizonyos, isten tudja csak, micsoda valósághoz. Filozófusokat képezni számomra nem egy meghatározott ismeretanyag, hanem egy sajátos gondolkodási attitűd elsajátítását jelenti. Ez pedig a mindenre való rákérdezés attitűdje. Ha erre az attitűdre helyezem a hangsúlyt, a filozófiatörténet alapvetően fontos szövegeinek csupán egy kis hányadát tudom feldolgozni a hallgatóimmal. A mi debreceni kísérletünkben – és ezt attól a pillanattól kezdve tudom, hogy átvettem a tanszék vezetését – tehát nagyon is benne rejlik a bukás kockázata. De hát egyrészről kockázatvállalás nélkül sehol nem megyünk semmire, másfelől az ember nem erőszakolhatja meg önmagát. A rizikó abban áll, hogy az oktatóknak és a hallgatóknak biztosított nagy szabadsággal esetleg csupán tudatlan fecsegőket, kóklereket állítunk elő. De felesleges az aggodalom. Ha valaki kezébe veszi a Megkerült dilemmákat (a kötetet, melyet tanítványaimtól a hatvanadik születésnapomra kaptam), meggyőződhet róla, hogy nem ez történt. Örült anarchista lelkem. A szabadság nemcsak szebb és jobb, de eredményesebb is, mint a kényszer. Nem vitatom, átlagon aluli hallgatóink valószínűleg gyengébbek másokénál. Egyszerre mindent akarni nem lehet.

– Bizonyára hallott a tervről, mely szerint esetleg az ELTE-n megszűnnének az önálló tanszékek, s helyükbe egyetlen intézet lépne...

– Valóban hallottam róla, ahogy mi is szeretnénk intézetet létrehozni a KLTE-n. Ha jól tudom, az ELTE-n az eddig csupán laza csoportba tömörülő tanszékek oldódnának fel egy szigorúbb centralizáltságot jelentő intézetben. Mi éppen az ellenkezőjét szeretnénk. Az eddigi egyetlen tanszék helyére négyet állítani, amelyet egy intézeti keret lazán fog össze. Nagyobb önállóságot szeretnénk teremteni az egyes irányzatok, munkacsoportok számára. Én az élet minden területén a decentralizáció, a pluralizálás híve vagyok. Nagyon jól tudom azonban, hogy ennek is megvannak a maga veszélyei, ugyanúgy, ahogy a centralizációnak is megvannak a maga előnyei.

– Ha létrejön az ELTE-n a filozófiai intézet, akkor Budapesten két hasonló profilú intézet működik majd. Egyik az egyetemen, másik az akadémián...

– Mintha olvastam volna, hogy az MTA Filozófiai Intézete igazgatói posztjára pályázó egyik jelöltnek voltak összeolvasztási tervei. Aztán állítólag az osztályülés kiállt az MTA Filozófiai Intézetének önállósága mellett. Nem ez a lényeg. A jelen helyzetben hiba lenne felszámolni az akadémiai humán intézeteket, emberek egzisztenciáját veszélyeztetnénk ezzel. Egy jobb világban sem tartom elfogadhatónak, hogy az MTA Filozófiai Intézete fuzionáljon az ELTE-vel. Miért pont azzal? – kérdem. Miért kellene megint a fővárost erősíteni, hiszen azzal csak az országot gyengítjük. Itt persze nem a filozófiáról van szó, az a legkevésbé érdekes. Ha nem teremtünk az úgynevezett vidéken is kulturális centrumokat, ezzel végső soron Budapestet gyengítjük. Amikor a főváros a gyenge, elmaradott vidékhez méri magát, mindig nagy mellénye lesz, s ezzel maga is provinciálissá válik.

– A Magyar Filozófiai Társaság élén, demokratikus szavazás útján, végül is változás történt. Befolyásolja-e ez az ön által említett esetleges fúziót?

– Azt kérdezi, nem került-e így a filozófiában egyetlen kézbe túl sok hatalom? Dehogyisnem. De amúgy is megette a jófene az egészet, ha már a filozófiában is hatalmi harcokat folytatunk. Csakhogy belekényszerítik az embert. Határozottan nem jó, ha az MTA Filozófiai Intézetének igazgatója és a Magyar Filozófiai Társaság elnöke ugyanaz a személy, aki ráadásul még az ELTE-n is hatalmi pozícióban van. Ezért, és csak ezért hagytam magamat elnöknek jelöltetni. Személyesen csak a legnagyobb szerencsémnek érzem, hogy megmérettem és könnyűnek találtattam, alkalmatlannak érzem magam ilyesfajta pozíciók betöltésére. A filozófia szempontjából azonban nem tartom szerencsésnek a végeredményt.

– Előfordulhatnak hasonló törekvések a társtudományok területén is?

– Ebben az országban az emberek szeretik a monolit hatalmat, akkor tudják, kit kell szidni, és megerősítve érzik magukat abban a meggyőződésükben, hogy úgysincs mit tenni, ki vagyunk „nekik" szolgáltatva. A demokrácia ugyanis procedurális kérdés, mely azonban a liberális szellemiség nélkül mit sem ér. Nálunk a dolgok – persze másutt is, de nálunk még inkább – a színfalak mögött dőlnek el különalkuk formájában. Aztán az eredményt demokratikusan megszavazzuk.

Dijoni levél

Európaiságunk szemléltetése

Sárközi Mátyás

Dijonról jó ideig csak annyit tudtam, hogy ebben a százötvenezer lakosú francia városban készítik a legfinomabb sűrű, csípős mustárt. Azután, vagy húsz éve, Párizsból a déli tengerpartra tartva egy ízben átrobogtam rajta, és megállapíthattam, hogy a „száz torony városa" gyönyörű, egyszer ide még érdemes lesz visszatérni. Mivel Dijon félúton fekszik Franciaország északi és déli vidékei között, idén megint arra vetődtem, ám nem lett volna szándékomban megállni, ha nem pillantok meg a város szélén, a szokásos útjelző táblák között egy élénksárga színű, alkalmi jelzést. Az egyik nyíl Párizs irányát mutatta, a másik, hogy immár mögöttünk van Lyon, a sárga pedig azt, hogy jobbra fordulva Budapestre juthatok. Csodálkozva fékeztem. Miért jelzik Dijonban Budapest irányát? S a nagy sugárútra bekukkantva már látszott a távolból, hogy a következő elágazásnál hasonló tábla sárgállik. A nyilak bűvöletében követtem a megadott útirányt, egyre kisebb utcákban kerengtem, hangulatos tereken vágtam át, míg egyszer csak ott találtam magam a burgundiai hercegek fertődi méretű és grandiozitású hajdani palotája előtt, amelynek az egyik szárnya ma Dijon város szépművészeti múzeuma. Ezen pedig immár kétméteres betűk hirdették: Budapest 1869–1914.

Október nyolcadikáig bezárólag azt mutatják be Burgundia szépséges fővárosa művészeti múzeumának összes termeiben, kétszáz műtárgy segítségével, hogy hogyan hatott a magyar festészetre a Nyugat az 1869-es nagy, müncheni nemzetközi szalon és az első világháború kitörése közötti időszakban.

Ha csupán a két dátum közé eső kor magyar festészetének a kiállítása lenne ez, bizonyára nem csábulna be ilyen szépszámú francia és más nemzetiségű közönség, de a Ferenczy Károly Október című, hangulatos nagybányai olajképének reprodukciójával ékes plakátról megtudhatták, hogy nyugat-európai festők képeiből is látható mustra, méghozzá különböző gyűjteményekből, főként persze Budapestről származó anyag – jellegzetes Courbet-, Corot-, Cézanne- vagy Leibl- és Liebermann-művek, hiszen a tárlat arról szól, hogy miként hatott Budapestre München és Párizs –, a francia realizmus, a német szimbolizmus, az impresszionizmus, a szecesszió, a fauvizmus és végül az expresszionizmus. Azt pedig tapasztalhatják a kiállítás látogatói, hogy e hatások nyomán európai mércével mérve is elsőrangúan érzékeny, erőteljes és nagy egyéniségekben nem szűkölködő piktúra alakult ki Magyarországon.

1869-ben a Schleich-féle müncheni tárlat mérföldkő volt a festészet történetében, 3300 mű mutatta be, meddig jutott az akademizmus, de már azt is, hogy mi lép hamarosan a helyébe. A bajor fővárosba kijutott magyar festők egyéniségük szerint megpendülhettek, akár Corot és Courbet oldott ecsetkezelésétől, akár Böcklin – akkor még nem annyira ízléstelennek, mint esetleg járható útnak tekintett – bizarr modernkedésétől. Ott van e dijoni kiállításon Corot Szélroham című festménye Reimsből és Böcklin nimfáit, faunjait elhozták Darmstadtból, hogy éreztessék, mi gyakorolhatott életre szóló hatást például Benczúrra, de akár Munkácsyra is. Mert Szinyei Merse Pál a maga útját járta, mint csibukos férfiarcképének és a réten ülő Anya s gyermekei festményének az üdesége jelzi. Munkácsynak csak a vázlatai voltak ily kellemesen impresszionisztikusak, miként a New York-i Salgó Tröszt által kölcsönzött Krisztus Pilátus előtt egyik első variációjából is látható. Kár, hogy a legátütőbb Szinyei, a Majális nem került ki Dijonba.

Végül azok a festők jártak jobban, akik vigyázó szemüket München helyett Párizsra vetették. Munkácsy keményebb, durvább maradt volna, ha nem telepedik le Courbet városában, nem jutott volna túl legjobb műveivel München iskolás egyelmén. Paál László pedig megnyerően franciás még a francia nézőszámára is fontainebleau-i erdőrészleteivel; Csók István koloritja mediterrán módra gazdag, nem utolsósorban Bastien-Lepage hatása alatt.

A válogatás rendkívül ötletes. Mint tudjuk, a Lumière fivérek sorozatképekkel igyekeztek megfogni a mozgás mozzanatait, de lám, milyen érdekesek e sorozatfotók mellé téve Székely Bertalannak a ló vágtatásáról készített precíz szériafajzai, melyeket Budapesten a Tudományos Akadémia archívuma őriz, s amelyeket Székely jól használt fel például a Dijonban is bemutatott, A csodaszarvas üldözése című képe megfestésénél. Egyéb francia vonatkozások szintén feltűnnek, például Szinyei Merse kis olajképe a Montgolfière-féle léghajóról.

Réti Istvánt Vuillard-ral veti össze a bemutató, majd feltűnik a nagy jelentőségű magyar Rabi, Rippl-Rónai, akinek a művei előtt hosszan időznek a kiállítás látogatói. A mustra itt tér át a szecesszió, azaz az Art Nouveau korszakára, és ennél a pontnál látványos iparművészeti anyag kápráztatja el a nézőt – Róth Miksa üvegablaka, Sovánka üvegei, magyar közgyűjteményekből kölcsönzött Gallék és Lalique-ok mellé helyezve vagy akár Rippl tárgyai, például a hajdani Japán kávéház telefonfülkéjének fala. Így érkezünk el a magyar avantgárdhoz, a nyolcakhoz és Czóbelhez, aki együtt állított ki Matisse-szal. Ágyon ülő kislányát Munch Pubertás című képével mérik össze.

Kiváló elgondolás annak a felvetése, hogy a hazai festőkre bizonyára hatott a magyar magángyűjteményekben megjelenő modernek világa, hiszen így a francia kiállításközönség elámulhat azon, mennyi ízléssel és felfedező kedvvel építették ki – saját hozzáértésük alapján vagy szakértők segítségével – kollekcióikat a Nemes Marcellek, Kohner Adolfok vagy a Hatvanyak. A szomorú tényt persze csak mi tudjuk, hogy miként pusztult el például mindaz, amit Rippl-Rónai gróf Andrássy Tivadar pesti palotájába tervezett, hogyan égtek el mesés értékű műtárgyak a háború alatt, és az átvészelt anyagot hogyan dézsmálták meg a nácik vagy az orosz felszabadítók. Ám mindenki áhítattal áll meg Cézanne hajdan Hatvany-tulajdonban lévő, immár a Szépművészeti Múzeumban függő, varázslatos csendélete előtt.

Dijon kincses város, Jó Fülöp, Bátor Károly és Félelemnélküli János dúsgazdag burgundi hercegek voltak, utódaik hasonlóképpen jó ízlésű építtetők. E festészeti kiállítás látogatói azonban meggyőződhetnek arról, hogy egy sokszor kifosztott ország is gazdag lehet európai nívójú tehetségekben.

Találkozás Seregi Lászlóval

Fittyet hány a hattyúdal nak

Bóta Gábor

Seregi László büszke arra, hogy koreográfiái évtizedekig műsoron maradnak. Ezúttal a világhírű Gershwin-musical, a Crazy for You koreográfiáját tervezte. A bemutató a jövő héten, pénteken lesz a Fővárosi Operett Színházban.

Seregi László FOTÓ: MÜLLER JUDIT

– Ön legutóbb tizenkét évvel ezelőtt koreografált musicalprodukciót, az azóta a nyolcszázadik előadáson is túljutott Macskákat a Madách Színházban. Ha ilyen sikeres ebben a műfajban is, miért nem foglalkozik vele gyakrabban?

– Imádom a zenés színházat, de megválogatom, milyen feladatot vállalok el. A musicaljátszásnak jó iskolája van elsősorban Amerikában, másodsorban Angliában, ennél többről nem beszélhetünk. Se Ausztria, se Németország, se Magyarország nem rendelkezik a szó klasszikus értelmében vett musicalszínészekkel. Ezért itthon vakmerő vállalkozás musicalt bemutatni. Ennek ellenére Magyarország musicaltúltermelési válságban szenved, persze e művek zöme nem valódi musical, csak zenés darab. Éppen azért vágtam bele a mostani „kalandba", mert Gershwint nyugodtan nevezhetjük az amerikai dzsessz Mozartjának. Megnéztem a londoni előadást, és azután azt mondtam, roppant nehéz feladat, de talán meg lehet csinálni. Hitványul nem érdemes. Olyat nem csinálok, ami az általam megemelt mércét nem üti meg. Vakmerően vállaltam, hogy az Operett Színház táncosait, akik évek óta Csipkerózsika álmukat alusszák, alaposan megdolgoztatom, és alkalmassá teszem őket a Gershwin-mű bemutatására; a főszereplők pedig négy hónapja éjjel és nappal tánckurzuson vesznek részt, hogy olyan táncosként is el lehessen fogadni őket, amilyeneket ez a darab megkövetel. Annak ellenére, hogy április eleje óta dolgozunk, a legnagyobb elkeseredettségemre, szinte titokban tartották a bemutatót. Azt hittem, hogy májustól Budapest összes nagyobb épületén, neonlámpáktól megvilágítottan olvasható lesz, hogy a Crazy for You-t augusztus 11-én bemutatják az Operett Színházban. Ehelyett inkább szigorú hírzárlatról beszélhetnék, mintha katonai titokról lenne szó. Minden önteltség nélkül mondhatom, hogy teljesen újjászületett, a tehetségüket megsokszorozó művészek fognak fellépni.

– Milyen arányban vesz részt a rendező, Tasnádi Csaba ebben a munkában?

– Szinetár Miklós kérésére dolgozom együtt Tasnádi Csabával, tökéletes köztünk a kooperáció. Ez a darab elejétől végéig tele van nagy igényű táncbetétekkel, alig van benne próza, ennyivel több az én munkám. Ez majdnem megint egy balettelőadás, amelyben még énekelnek is, és néha pár szó elhangzik. A Crazy for You nehézsége a Macskákkal szemben, hogy az utóbbi előadás táncai könnyebben „felfoghatók" voltak, nem is beszélve arról, hogy a Macskákban részt vett az Operaház balettegyüttese. A Crazy for You a harmincas évek Amerikájában játszódik, a táncokat a korabeli stílusban kell tartani. A táncok zöme sztepp, hiszen Hollywood virágkorának háziszerzője többek között Gershwin volt.

– Egyszer úgy nyilatkozott, hogy a három Shakespeare-darab alapján koreografált balettjénél jobbat nem tud csinálni. Megfogalmazható, mi az, amit azokban tudott?

– Mindaz, amit a szakmámról és a színházról összeszedtem, egy olyan emberként, aki nem tanulta ezt a mesterséget, hiszen grafikusnak készültem. Persze színpadon is hasonlóan kell komponálni, mint amikor valaki egy kép arányait, színét, hatását megtervezi. A színpad négyszögletes deszkáját hasonló módon lehet felfogni, mint a grafikus négyszögletes papírját. A többi pedig, amit – nagyképűen mondva – tudok, taníthatatlan, hiszen az alkotókészség vagy jelen van valakiben vagy nincs. Beülök a színházba és érzem, hogyan kell a közönség szívét „megmarkolni".

– Önnél a táncosok színészekké is válnak, beszélt is már arról, hogy pusztán a balett nem érdekli.

– Ez elhamarkodott megjegyzésem volt. Én egy realista fickó vagyok. Az absztrakcióktól távol állok, ez azonban nem csökkenti az absztrakt balettek értékét. Minden taktus esetében pontosan szeretem tudni, miről van szó, ennek a tartalomnak a szolgálatába állítom a táncmozdulatokat és a színészi mesterséget. Már a Spartacusban is rendkívül fontos volt számomra a táncosok arcán megjelenő „tartalom" és érzelem. A Shakespeare-balettekben pedig olyan közel akartam kerülni ehhez a géniuszhoz, amennyire csak lehet, amihez viszont a tánc mint kifejezőeszköz, önmagában nem elég. Az előadás minden pillanatában a táncművészek színészi képességeire is szükség van.

– A játékkészséget megfelelően tanítják a táncosoknak már az iskolában is, vagy a próbák alatt kell kicsiholni belőlük ezt a képességet?

– Van némi színészmesterség-képzés a táncosok számára, de ez nagyon „halvány". A képességek igazi kibontása a próbákon történik, miközben a táncosok az ilyen-olyan koreográfusok markai között vergődnek. Táncos szempontból bármilyen tökéletes legyen is egy jelenet, akár tízszer leállítom a próbát, ha ez szükséges ahhoz, hogy az expresszív kifejezés is megjelenjen.

– Balettigazgatóként is ilyen szigorú volt az Operában? Nyilatkozott arról, hogy villamosszéknek érezte az igazgatói széket. Mit ért el azon a poszton?

– Egy fontos dolgot elértem. Az Operaház négyéves felújítása alatt nem esett szét a balett-társulat. Megmentettem az együttest a széthullástól.

– Igaz, hogy alkut kötött, csakhogy megválhasson a balettigazgatói széktől: azt ígérte, ha „mentesítik", viszonzásul megcsinálja a Rómeó és Júliát?

– Valóban alkudtam, hogy ne legyek igazgató, ugyanis a minisztériumban örültek, hogy balekot fogtak. De kreatív embert nem szabad olyan munkakörbe kényszeríteni, ahol adminisztrációs feladatokat is muszáj ellátnia.

A koreográfusi munka teljes embert kíván. Állandóan telefonáltak a minisztériumból, a pártközpontból, a szakszervezettől, mindennapi „nyavalyákat" kellett megoldanom. A művész mindig panaszkodik. Ezt általában lírai meghatódottsággal fogadják a felső szervek, de az igazgató szempontjait visszautasítják. Állandóan raportra hívtak. A balettigazgatói poszt úgy állott rajtam, mint tehénen a gatya, egyetlen porcikám sem kívánta, kényszerűségből vállaltam.

– Nem akadt volna más?

– Azt mondták, hogy vállaljam el kamikáze módjára, mert az önjelöltek rosszat tettek volna a balettegyüttesnek. Keserű hét évem volt ez nekem, de nem tartom eredménytelennek, hiszen az állandó valutaszegénység és nincstelenség ellenére sikerült jelentős külföldi koreográfusokat is meghívni. A mai balettművészetben a nemzetközi „közlekedés" elengedhetetlen.

– Ön szerint jó balettigazgató volt?

– Sokak szerint nem voltam az. Hiszen nem lehet jól csinálni azt, amit az ember nem szívesen csinál. Nem volt bennem elég rugalmasság a kollégákkal szemben. A másik hibám az volt, hogy többször nem engedtem őket fellépni külföldön, ezáltal elestek bizonyos mennyiségű valutától. De az én kötelességem az volt, hogy elérjem, este hétkor fölmehessen a függöny. A legjobb barátaim, társaim bizonyos pillanatokban a nagy disznóölő kést legszívesebben hátulról belémvágták volna. Úgy néztek rám, mint egy többszörös gyilkosra. A művészi kapcsolatunkban is kárt okozott az én igazgatóságom.

– Megteremthető-e egyáltalán a megfelelő egyensúly, hogy a táncos, ha kell, itthon is kéznél legyen, de a külföldi fellépéseinek is eleget tehessen?

– Sokan elmennek. És nálunk nem akkora kapacitású a táncművészképzés, hogy a nagy elszívó erőt kompenzálni tudná. Jó táncosokat ontani, mintha húsdarálóból jönnének ki, n egyedül a Szovjetunió volt k lyen sok magyar táncos dolgo kosság számát tekintve maj ménynek számít, mint az olin mek száma.

– Ön többször beszélt má alkotni csak itthon tud.

– Ez igaz, szükségem van a ra. Szerződéssel, korbáccsal so tásra serkenteni, csak akkor csi ha ehhez elegendő szellemi és tem szert. Ezért vagyok én ke fus. A hozzám hasonló korúak ven balettet csináltak már. Én pes, hiszen úgy kerültem erre pos, aki közbeszól.

– Ön rendszeresen elmon vendégnek érzi magát, még m koreográfusnak nevezni…

– Ez manír, de olyan manír ságtartalma van. Miközben pe ra, hogy az én balettjeim nemc állnak el, hanem évtizedekig i

– Az ön koreográfiáit játsszák. Lehet egy koreogr remekmű, mint például egy alkotás?

– A nagy orosz balettek egymástól veszik át az örökké rafiát. Párizsban A rosszul őr ját szinte a francia forradalon dozgatják.

– És mennyire tartható Hiszen nálunk évadonként hányszor szerepel a műsoron fél évig vagy még hosszabb id

– Ez a rákfenéje az olyan amilyen a miénk. A balett vészet; ha egy hónapig, sc játsszák, máris sok és nagyo ahhoz, hogy a produkció me rüljön ismét a közönség elé. hogy a balett-táncosok szakr vid – néhány év alatt a társu cserélődhet. Mindig elölről cosok betanítását, hogy beá ron lévő produkciókba.

– Nem lehetne más mű Még ha ennek nyilván aka szabályozzák az Operaházba lett és az opera-előadások ar

– Csakugyan adott ennek pertoárnak csak mintegy egyc elsősorban egy operaház, ame balettegyüttes. Londonban nem része a Covent Gard amely bérli a Covent Garde együttese függvénye az oper nek", a szervezőknek, a műso például úgy tervezték meg a r ségemre csak négyszer megy szintén csak négyszer a Szenti cos Katát, nagy dicsőségemr tűzték ki, noha ez is kevesebb holott a csilláron is lógnak.

– Úgy tudom, voltak már a balett megpróbált leválni a

– Egyik elődöm a balettig ambíciójával önálló balettegy de nem tudta elérni.

– Sokat beszélnek az Erk sáról", nem lenne érdemes gyon lerobbant állapotban v

– A balettegyüttes az Erke matlan lovardát szeretné elfe együtt, a színpad mérete visz léptékének felel meg. Az Op huszonhat méter, az Erkel Szí ott minden lapos freskóvá v lényege éppen a tér.

– Úgy nyilatkozott, hogy ket koreográfusi hattyúdalá így van?

– Elhamarkodott volt ez aki elkészítette a hattyúdalá életről, lemondott a tovább művészi sikerei folytatásáró mondat. Inkább azt, hogy a szellemi állapotom és a t nem kedvez annak, hogy képzelni, hogy egyszer mégi zsa, felhúzom a tánccipőmet hányok a hattyúdalnak.

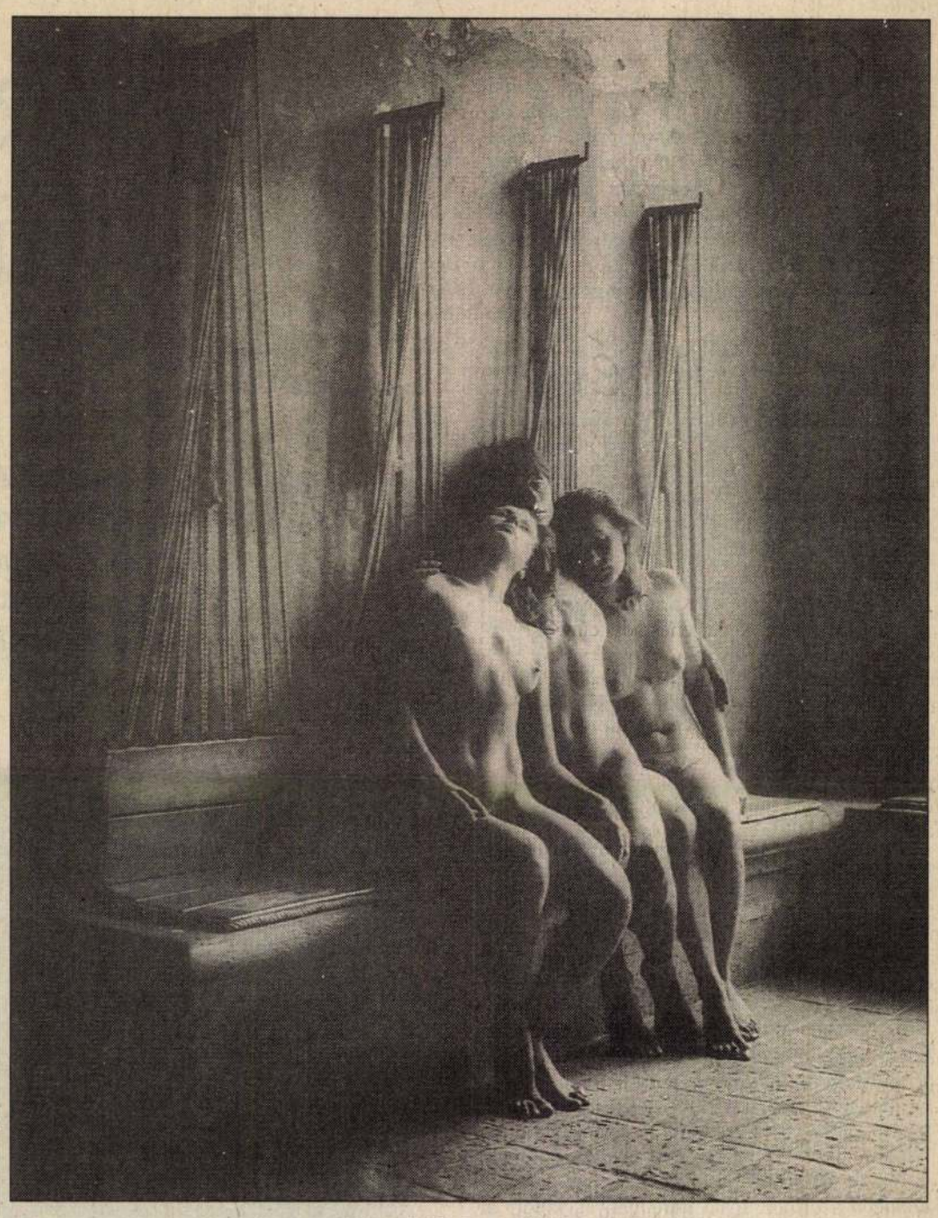

Menekültek emlékére

Kerten innen, kerten túl

Vadas József

Balla András későn indult a pályán, de gyorsan jutott a csúcsra. Harmincöt évesen. 1980-ban rendezte első nyilvános fővárosi tárlatát, amelyre felfigyelt a közönség, és amelynek egyértelműen pozitív fogadtatása benne is döntő elhatározásokat érlelt. Hogy teljesen a művészetnek – a fotózásnak – élhessen, hamarosan felhagy eredeti szakmájával (diplomás kertépítő mérnök). Sok-sok munka, újabb egy évtized, és Balla immár a magyar fotóművészet élgárdájának prominens tagja. Ekként rendezett retrospektív kiállításán most életművet összegez.

A főteremben – kinagyítva – annak a sorozatnak a darabjai, amelyekkel másfél évtizeddel ezelőtt debütált. Kerti törpéket és más hasonló ízléstelenségeket látunk a tárgyilagos, de harsányan színes felvételeken. Hogy ebben nincs semmi kunszt? Hogy Balla nem tesz mást, mint rögzíti leleteit? Rosszul gondolkodik, aki ily módon alábecsüli a fotós szemének jelentőségét meg a bátorságát. Míg korábban – a hatvanas években – ádáz kultúrkampf folyt a giccs ellen, a hetvenes évekre kiderült: nem lehet pontosan tudni, mi az, amit üldözni kell. Olyan gyakran változik az ízlés (érveltek azok, akik egyszer csak védelmezni kezdték a művészet halálos ellenségének kiáltott darabokat), hogy félő: az inkvizíciónak ártatlanok eshetnek áldozatul. Mint ahogy estek is: a harmincas évek racionalizmusa, a háború után ujjáéledő funkcionalista esztétika nemzedékek szemében kompromittálta a szecessziót, a modernizmus egészében utalta poros raktárakba a múlt századi historizmus és eklektika bravúrremekléseit.

Balla kiállítása ezért eszméltetően hatott. S nemcsak a nézőt figyelmeztette arra: az esztétikai előítéletek sem kevésbé kártékonyak, mint a hétköznapiak. A maga számára is perspektívát nyitott ezzel a felismeréssel. Olyan témák, stiláris megoldások, gondolkodás felé fordította figyelmét, amelyek a kortárs magyar fotográfiában még szűz területről származóknak számítottak. Nem egyszerűen régiesre barnította például a felvételeit, hanem százéves szélket tett a modellek alá, öreg kályhát állított mellé-jük. Miközben örökre feledni vélt, kényszeredett mosolyt varázsolt az arcukra. Nem titkolva, hogy ez a játék rekonstrukció. Olykor pedig – szó szerinti értelemben – az ellenkezője, mert csendéletének öreg császéi éppenséggel darabokra törötten jelenítik meg azt, hogy amit képviselnek, az szép volt, de elmúlt, alighanem örökre.

Ha valaki, a (volt) kertészmérnök tudatában van annak, hogy az idő megállíthatatlanul pereg. Mit tehet az ember? Megpróbálja a maga javára fordítani a mulandóságot. Így születik a kert, mely a természet körforgásának emlékműve, és amely Balla munkásságának, következésképp tárlatának másik nagy témája. Nevezetes olasz és francia kertek egész sorát fényképezte külföldi útjain, jó pár éven át. S – hangsúlyozom – nem kertművészeti alkotásként, sokkal inkább az elvirágzás és az újraéledés mementójaként.

Azaz: a kert nem annyira tárgya, mint inkább terepe Balla szemléinek, melyeket ritka éles szemmel végez, látleleteit pedig technikailag kifogástalan darabokon adja közre. Ezeken a felvételeken nincs semmi manipuláció, a fotós nem avatkozik a látványba. Az élet – benne az ember – produkálja azt, amit a művész felfedez és megörökít. E módszer egyetemes, és ezt azért kell nyomatékosítanunk, mert akármilyen döntő-élmény is Balla életében a kert, nem kizárólagos. Hiba volna olyan látszatot kelteni, mintha őt semmi más nem érdekelné. Holott gyakran kilép az utcára, betér egy-egy lakásba. S ott a kerttől távoli – ronda vagy semmitmondó – terepen is felfigyel különös dolgokra. Akár egy terasz pöttyös kövezetében vagy a sötétbe burkolózó utca foszforeszkáló tócsájában is rálel arra a játékra, amit ezek után már mi is önfeledten élvezünk.

Balla András kiállítása az Ernst Múzeumban
Megtekinthető: augusztus 20-áig

Életképek

Meddig kell élnie az embernek?

Stark R. László

Ami a nálunk várható legmagasabb életkort illeti, amúgy is a sor végén állunk Európában, de a rendszerváltást túlélő, aktív, munkaképes lakosság jó, ha megéri a hatvan-hatvankét esztendőt, így egyre többen lesznek, akik harminc-negyven évig fizetnek majd egy-két éves nyugdíjukért. (A most született nemzedéknek már jobb lesz, ők az öregséget már csak hírből fogják ismerni.) Legalábbis ezt állítják a pesszimista, ám a lehetőségeket reálisan mérlegelő szociológusok, akik a saját bőrükön is érzik: mióta a puha diktatúrát fölváltotta a kemény szekatúra, nem lebecsülendő eredmény, hogy az ember él – egyszerűbben szólva: van – egyáltalán.

Annak ellenére is, hogy a fantasztikus regények íróinak képzeletét megszégyenítő, gigantikus intézmények magasodnak föléje. Az irodaházak „kafkai útvesztőiben" rosszindulatú szoftverekkel csordultig feltöltött számítógépek, s elhivatott hivatalnokok ezrei munkálkodnak azon, hogy valamely szolgáltatás ürügyén időnként ízelítőt adjanak nekünk abból, milyen is a kurta, ám „minőségrontott" élet, és a kibabrálás rafinált technikáival miként lehet a siralom völgyévé változtatni egy emberi tartózkodásra amúgy sem mindig alkalmas provinciát.

A tudomány mai állása szerint például nem kifejezetten életkornövelő tényező, ha több ezer állampolgár súlyos büntetésekkel fenyegetőző levelet kap, hogy fizesse be vállalkozásának nyereségadóját. Ki tudja miért, azok a címzettek, akiknek soha nem volt vállalkozásuk, ilyenkor kétségbeesnek. De a hivatal kérlelhetetlenül követeli: bizonyítsák be, hogy ami sosem volt nekik, az most sincsen.

Történhet persze ennél rosszabb is. Egy úr például, aki elveszítette személyi igazolványát, néhány hónap múlva többmilliós mobiltelefon-számlát kapott. Kiderült, hogy valakik az ő nevére hoztak létre egy gyors csődre „belőtt" kommunikációs céget. Megint mások verőlegényekkel, adósságbehajtó kommandókkal hadakoznak saját lakásuk küszöbén, merthogy az ő lakcímükre jegyeztettetett be egy ukrán kft. Magyarországon ugyanis – noha ez az egész gazdasági élet biztonságát veszélyezteti – a cégbíróság nem kimondottan poroszos alapossággal ellenőrzi a bejegyzett adatok hitelességét. Akinek a nevére itt eddig még nem csináltak adósságot, az nem annak köszönheti, hogy a világ egyik legdrágábban működő jogállama megvédte, hanem pusztán a vakszerencsének.

Még nincsenek egzakt adatok arról, hány évet vesz el az élünkből, hogy újabban a közművek üzemeltetői kezdik alkalmazni az eddig csak kékfényes hírekből ismert módszereket, s egyre gyakrabban kényszerítenek bennünket arra, hogy fantomokkal birkózzunk. Néhány hónapja idegen néven érkeztek villanyszámláim. A hölgy, akinek nevére átírták villanyóránat, mint kiderült, nálam jóval előnyösebb helyzetben van, minthogy nem létezik. De a Budapesti Elektromos Művek négis igen rossz néven vette, hogy aki nincs, az nem fizet, s kisnján leválasztott volna a hálózatról – hogy aztán borsos árért azonnal, kézséggel visszakapcsoljon. Az ügyfélszolgálati irodán félnapos küzdelem árán bebizonyítottam – amit ma elfogadtatni a legnehezebb – hogy vagyok, s hogy én én vagyok.

Persze a Gázművek sem akart lemaradni, és sokat tett azért, hogy ne töpörödjek a társadalombiztosító nyakán élősködő matuzsálemmé. Megtisztelő figyelemmel értesített, hogy tényleg fontos vagyok számukra. Egymillió-négyszázezer forintos gázszámlát küldött. Már éppen szemrehányó tekintettel illettem volna pironkodó garzontűzhelyemet, de az udvarias ügyintéző elmagyarázta, hogy az egész hetvenhárom lakásos épület meg az alatta lévő áruház tartozik ennyivel – én éppenséggel azon kevesek közé tartozom, akik rendesen fizetnek. Következésképp én vagyok az, aki egyetemlegesen felelős; így szól a törvény. Gyakoroljak hát nyomást a lakókra meg az áruházra, hátha megúszom a végrehajtást. Ha pedig valami kár érne – mondta megnyugtatólag, miközben átruházta rám hálátlan hatáskörét –, mondjuk elárvereznék a lakásomat, azt természetesen rögvest visszaperelhetem. Persze csak akkor számítsak a kedvező ítéletre, ha még néhány évtizedig egészségben éltet a Jóisten (amit szívből kíván), hiszen a magyar bíróságok közismerten túlterheltek.

Ekkor vált bizonyossá számomra az, amit korábban is sejtettem: tudniillik, hogy sok más gyógyíthatatlan nyavalya mellett – most és itt – aligha létezik veszélyesebb betegség, mint az, ha az ember becsületes… Ebbe ma pillanatok alatt bele lehet halni.

Holott az egész ország úgy működik, hogy annak, aki bármely ügyének elintézésére vár, bibliai kort kellene megérnie. Hisz amikor vidéki házamat tehermentesítettem, a szentendrei OTP azt ígérte, egy hónap múlva kiadja az igazolást. Egy évi folyamatos küzdelem után a papírt meg is kaptam. Eszerint tehát a 62 éves átlagéletkort kell szorozni a 12 hónapos késéssel. A pénzintézet ügyintézési tempójához mérten – a plakátokon találóan nyugágyban ábrázolt – ügyfelek 744 éves korukban szenderülhetnének örök nyugalomra. Aztán ezt a papírt a jelzálog eltörlése végett még aznap (öt esztendeje) átvittem a varázslatos művészváros földhivatalába. Ha ma megtörtént volna a közel 60 hónapja várt aktus, akkor is, telekkönyvi ügyek elintézéséhez Magyarországon a polgárok 3720 évesen hagyhatnák nyugodt lélekkel maguk mögött az árnyékvilágot. Ehhez képest a Mózes könyvében felsorolt nemzetségfők, például Kehát a maga 133 esztendejével vagy a 137 boldog tavaszt számláló Amrám úgyszólván sihederek.

No, de könnyű volt nekik, jóval a rendszerváltás előtt születtek, mikor még akár a sziklából is lehetett vizet fakasztani.

BALLA ANDRÁS

Nagy Magyarország 1998 nyár 16. (11.)

E szabály alól csak kevés kivételt ismerünk, külön
esetében. Így használt lovaspecsétet hivatali pecsétjeként l
mint korábban, 1322-ben királynéi tárnokmesterként n
átmérőjű másolata. A lovaspecsét méltóságjelző szerepéh
István herceg pecsétje esetében, s ugyanez határozza meg
herceg pecsétjének megválasztását is. Valószínűleg a cs
lovaspecsétek is közrejátszottak *Druget János nádor* (13
pecsétképének megválasztásában. A kentaur köpenyén é
Vilmos nádor (1333–1342) kerek pecsétje ezzel szem
elterjedtebb formához alkalmazkodik: bonyolult, tüskés
családi címert ábrázolja, fölötte sisakdísszel.

Az Anjou-kori méltóságviselők pecsétjei között előf
címer ábrái és a királyi címer motívumai egymás me
pecsétjén a jobbra dőlő, sisakkal koronázott családi cí
látható. Ugyancsak a sávos pajzs szerepel *Kont Mikl*
szárnyaktól közrefogott koronás fej alkotja a sisakdísz
pecsétjein gyakori kölcsönzésként jelenik meg a kettős
(1397–1402) pecsétjén nyolcas számjegyhez hasonló alak
halakkal díszített sisakdísz található, míg a kerek pecs
István zágrábi püspök és Szlavónia kormányzója 1
motívumával díszített sisakdísz felett újabb, az Anjou-
alkalmaztak, amelynek jelentőségét jól mutatja, hogy
köriratában szereplő említésébe, utalva István püspök

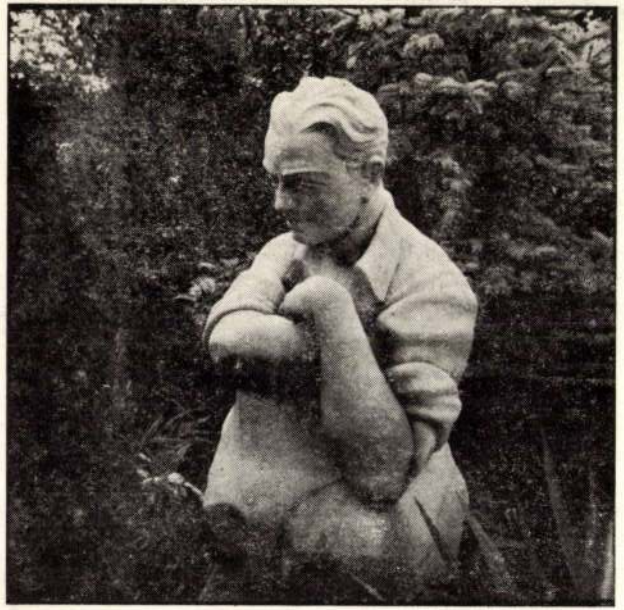

80 9723 – fnyv 1

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS
A MAGYAR HELIKON
MEGHÍVJA ÖNT

BALLA ANDRÁS
„MŰTÁRGYFOTÓK"

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA
1980. SZEPTEMBER 4-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR
MEGNYITJA:
FÁBIÁN LÁSZLÓ
ÍRÓ

HELIKON GALÉRIA
BUDAPEST V., EÖTVÖS LORÁND UTCA 8.
A KIÁLLÍTÁS NYITVA:
1980. SZEPTEMBER 4–28.
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10–18 ÓRÁIG
BELÉPÉS DÍJTALAN !

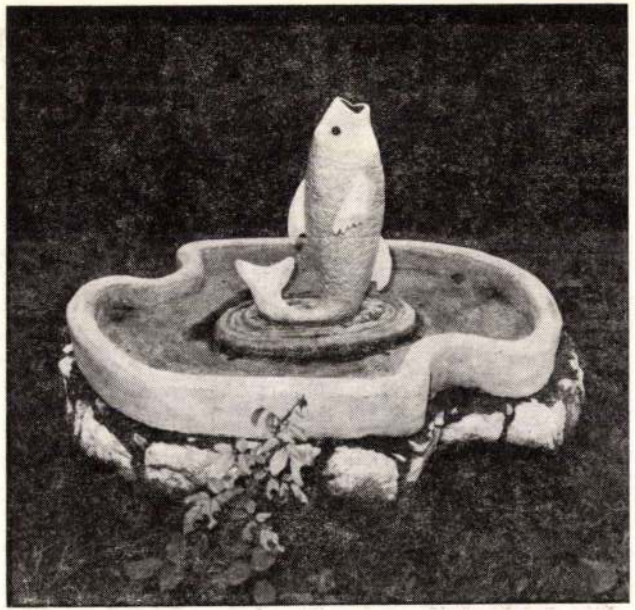

Balla András foglalkozása kerttervező és építészmérnök, hivatása fényképész. Mint fotós sokáig vándorolt nyugtalan ügyességgel témáról témára, technikai ötletről ötletre. Erős szociográfiai érdeklődése gyakran sodorta a társadalom perifériális jelenségei felé – korábbi legjelentősebb sorozatát egy elhagyott hegyen élő idős remetéről készítette. (Amivel akaratlanul is hozzájárult ennek az igénytelen, de harmonikus, szemlélődő életmódnak a radikális felszámolásához, hiszen ő volt az, aki felhívta rá a társadalom figyelmét.)

Mostani kiállítási anyagával, úgy látszik, még közelebb jutott ahhoz a határterülethez, amelynek művelésére a leginkább képesítve van, hiszen olyan műfajt vizsgál, amely egyszerre építészet és kertművészet, kiváló szociográfiai téma, s amely igazi természetét nem is a helyszínen, hanem a nagy tömegben felhalmozott színes fotodokumentáción mutatja meg. A giccsépítmények korábban is felkeltették már különböző művész- és értelmiségi rétegek érdeklődését – a szürrealizmussal, a naív művészettel, majd a pop arttal kapcsolatban –, előállításuk és fogyasztásuk pedig ma is eleven gyakorlat. Balla új szemmel közelít a témához: egyformán mellőzi az elítélő jóízlést, a kaján iróniát, vagy a dekadens élvezkedést, s ehelyett megpróbálja egyértelműen szépnek láttatni, művészi teljesítményként értékelni a vasárnapi barkácsolás termékeit, kiválasztani közülük a legrangosabbakat, belehelyezkedni alkotóik lelkivilágába.

Úgy érzem, Balla András vállalkozása sikerrel járt: sikerült közel jutnia a giccs legmélyebb rétegéhez, amelyből az „igazi" művészet is táplálkozik. És remélem, hogy ezek a magánművészetnek szánt gyönyörű objektumok nem jutnak ugyanarra a sorsra, mint Borostyán Imre, a „remete" kalyibája – csupán azért, mert Balla András lefényképezte őket, a társadalom még megkegyelmezhet nekik.

Beke László

A kiállítást rendezte: Sárosdy Judit művészettörténész

A tárlaton 35 db 45x60 cm-es színes fotó szerepel

A MŰCSARNOK TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

BALLA ANDRÁS
15/50

című retrospektív kiállításának megnyitójára

1995. július 20-án, csütörtökön 18 órára

A kiállítást megnyitja:
MAKOVECZ IMRE
SZEMADÁM GYÖRGY

Közreműködik a
MONTEVERDI KÓRUS

Ernst Múzeum, Budapest, VI., Nagymező utca 8.
A kiállítás megtekinthető: 1995. augusztus 20-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

A megnyitót támogatja a Törley

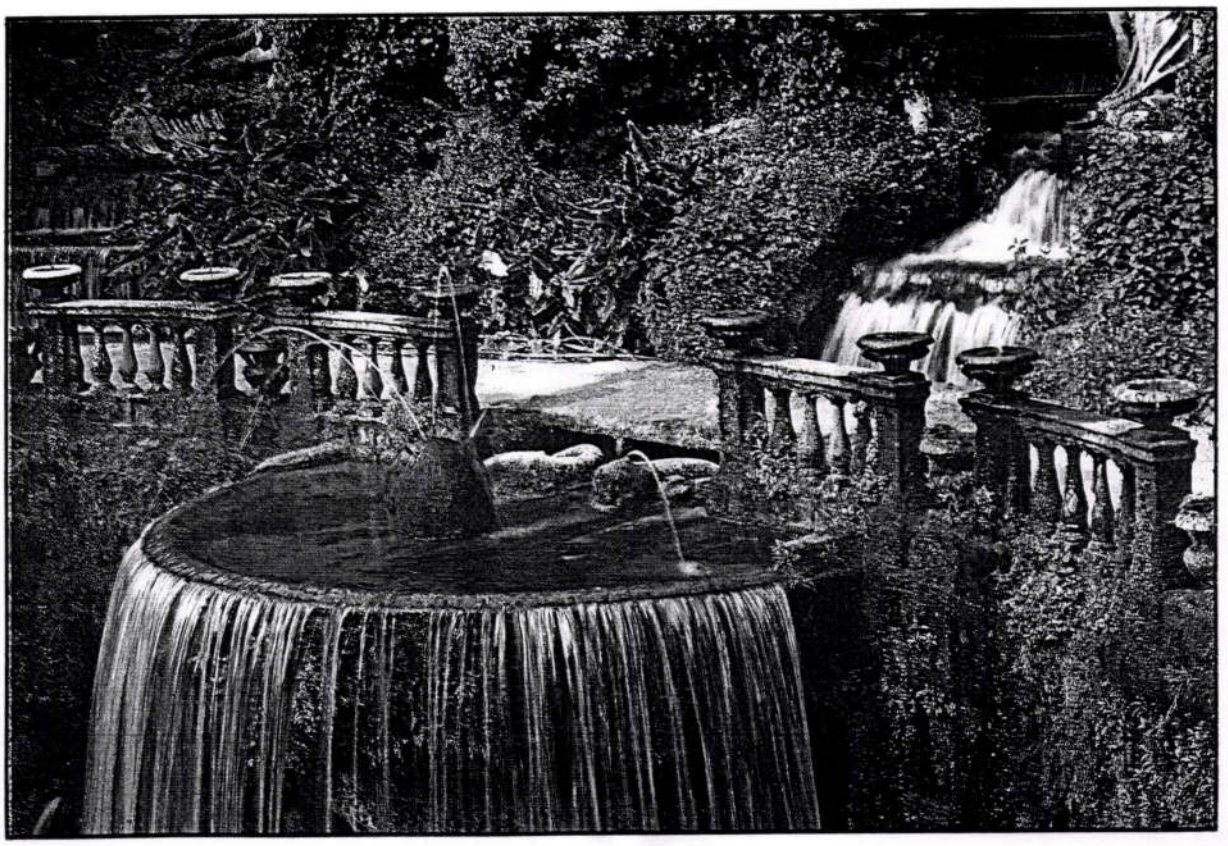

MÁRPEDIG KERTET AZÉRT CSINÁLUNK,

HOGY MINDEN NAP, HOGY ÚJRA MEG ÚJRA MEGMUTATHASSUK, NEMHIÁBA

EMELKEDTÜNK KI (?) A FÖLDÜNKÖN EGZISZTÁLÓ - VEGETÁLÓ ÖSSZES

ÉLŐLÉNY KÖZÜL, FOLYVÁST KÉPESEK VAGYUNK MAGUNKHOZ ALAKÍTANI,

MAGUNKHOZ IDOMÍTANI ENNEK AZ ÉLETNEK EGYÉB MEGNYILVÁNULÁSI

FORMÁIT: VÉRENGZŐ VADAK DOROMBOLNAK SZELÍDEN AZ ÖLÜNKBEN ÉS

TŰRIK KEGYESEN CIRÓGATÁSAINKAT, TÜSKÉS KAKTUSZOK VIRÍTANAK

ABLAKAINKBAN, KALICKÁNKBAN AZ AMAZÓNIA SZÍNEI CSICSEREGNEK,

AKVÁRIUMUNKBAN MELEGTENGERI HALACSKÁK FICKÁNDOZNAK,

TERRÁRIUMUNKBAN NETÁN ÓRIÁSHÜLLŐK,

ÉS ODAKINT, NOS, ODAKINT A KERTBEN AKÁR POMPÁS EGYÜTTESBEN IS

TAXUS, MAHÓNIA, RHODODENDRON,

F R A S C A T I

1 9 8 8

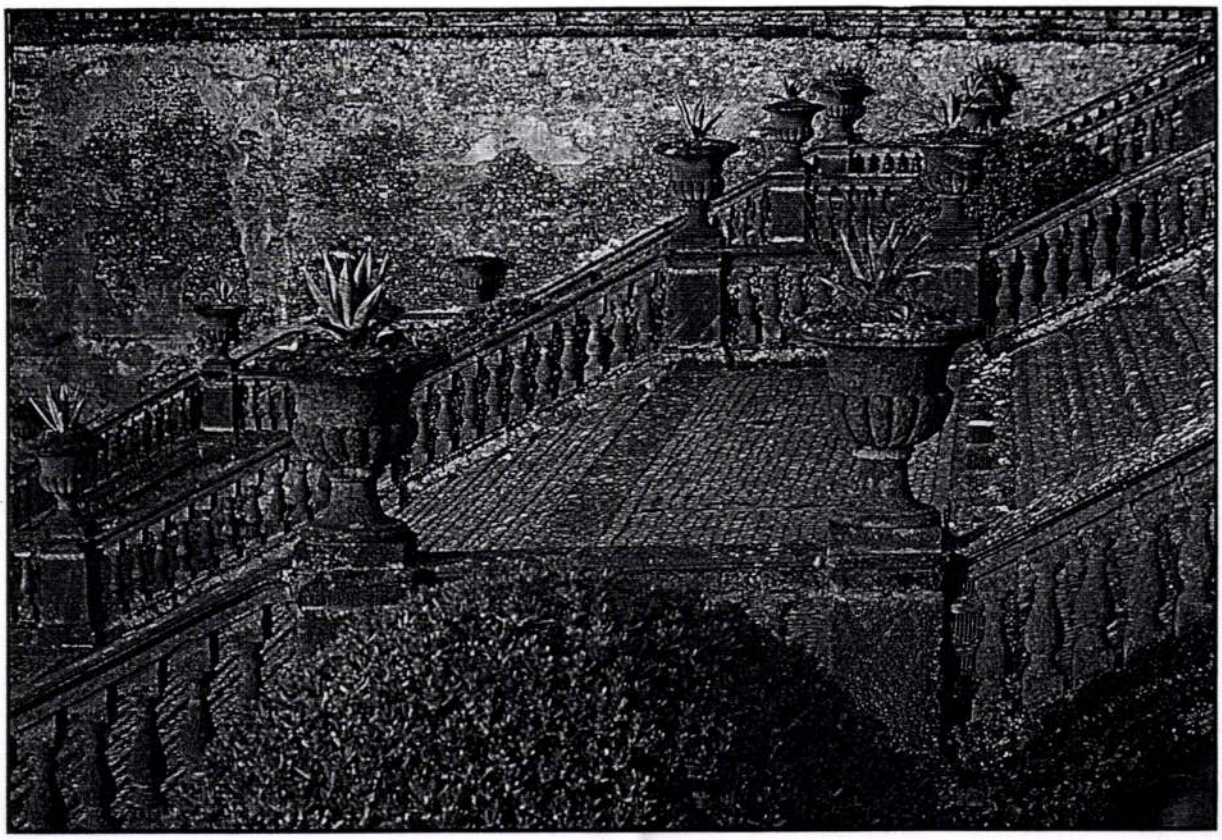

PEONIA (AKÁR CSERJÉBE OLTOTT VÁLTOZATA),
ÁRNYÉKLILIOM, KÍNAI SELYEMFENYŐ, OREGONI ÁLCIPRUS VAGY
EGYSZERŰEN CSAK FALUSI JEZSÁMEN, SŐT, BODZA, HOGY MÁR A FŰVEKET,
APRÓBB VIRÁGOKAT NE SOROLJUK, KEZÜNK NYOMÁN OTT DÍSZELEGNEK,
HAGYJÁK, HOGY KERTTÉ ÉPÍTSÜK ŐKET, HOGY ÁLTALUK, HOGY
KÖZVETÍTÉSÜKKEL IS MAGUNKRÓL BESZÉLJÜNK, MAGUNKNAK
MONUMENTUMOT EMELJÜNK, AMELY MINDENEK ELŐTT DICSEKSZIK
SZISZTEMATIZÁLÁSI HAJLAMUNKKAL, SZERÉNYTELEN KIVAGYISÁGUNKKAL,
EGYÚTTAL AZONBAN ISTENI TEREMTŐ ERŐNKKEL IS, AMI UGYAN INKÁBB
KORREKCIÓ, MINTHA A MINDENHATÓ, A VILÁGALKOTÓ NEM. . .
DE HAGYJUK A KÁROMLÁST; A KERT AZ ISTENEN ESETT MÉLTATLANSÁG
LEGENYHÉBB FORMÁJA, TALÁN MÉG HÍZELKEDŐ IS, ROKON A
HOZSÁNNÁVAL ÉS SZÁZSZORTA, EZERSZERTE ALÁZATOSABB ÉS
MÉLTÁNYOSABB, MINT ÖSERDŐT IRTANI!

FÁBIÁN LÁSZLÓ

Balla András

kertépítész, fotóművész
Esztergom, Széchenyi tér 8. H—2500
Stúdió: Esztergom, Kis-Duna sétány 13.
H—2500 T.: 06-33-315181

1945. Pocking (Bajorország)
1960—1964. Vegyipari Technikum Veszprém
1965—1970. Kertészeti Egyetem, Kertművészeti — Tájépítész Szak, Budapest
1970-ben Esztergomba települ
1973-tól fotografál, tagja lesz a Fiatal Művészek Klubjának és a Fiatalok Fotóművészeti Stúdiójának. Csoportos és egyéni, experimentális és avantgarde kiállításokon szerepel. Alapító szervezője az Esztergomi Fotóbiennálénak és az STB-csoportnak.
1979-től tagja a Magyar Fotóművészek Szövetségének és a MK Művészeti Alapjának.
1984-től szünetelteti kerttervező tevékenységét, utolsó megépített munkája az esztergomi Várhegy rekonstrukciós és parkosítási terve.
1985-ben párizsi, 1988-ban római ösztöndíjasként kerteket fényképez.
Az experimentális és „kísérletező" fotográfiáival ismertté vált művész munkásságában megkülönböztetett figyelmet és külön teret szentel kertművészettel kapcsolatos gyűjtésének. Tizenöt éve fényképezi rendszeresen a hazai nyaralók és házikertek kertépítészeti -esztétikai jelenségeit. Több ezer felvételéből válogatott kiállítását bemutatták Bamberg, Párizs, Helsinki-Espoo, Róma galériáiban is.
Európa történelmi kertjeit tíz éve fotografálja.
Különösen az esős, borongós időben érződő kerti hangulatok vonzzák.
Fenti munkáit abba nem hagyva örökíti meg a híres magyar kerteket is.

Képek:
40 db 30×30 cm-es és 25 db 30×40 cm-es cibachrome fotó, 50×60 cm-es paszpartuban. A felvételek Versailles, Párizs, Róma, Frascati, Tivoli, Bomarzo, Bagnaia, Amalfi kertjeiben készültek.

András Balla

ordinatore di giardini, artista fotografo
Esztergom, Széchenyi tér 8. H—2500
Studio: Esztergom, Kis-Duna sétány 13.
H—2500

1945 Pocking (Baviera)
1960—1964 Scuola Tecnica di Industria Chimica a Veszprém
1965—1970 Università di giardinaggio. Sezione dell'Arte di Giardinaggio e dall'Ordinatore di Paesaggio, Budapest
Nel 1970 Si stabilisce a Esztergom
Dal 1973 fa le fotografie, diventa il membro del Club dei Artisti Giovani e del Fotostudio Artistico dei Giovani. Espone alle mostre colletive, individuale, sperimentale ed avanguardista. Organizzatore e fondatore della Biennale Fotografica e delGruppo STB.
Dal 1979 è membro della Federazione Ungherese dei Artisti Fotografici e della Fondazione Artistica della Repubblica Ungherese.
Dal 1984 sospende l'attività progettista di giardino, il suo ultimo lavoro costruito è la pianta di ricostruzione e di aggiardinamento della Cittadella di Esztergom.
Nel 1985 da un premiato con una borsa di studio di Parigi e di Roma fotografa i giardini.
L'Artista diventato noto dalla fotografia "sperimentale", nella sua attività dedica speciale attenzione e campo separato alla collezione relativo all'Arte di giardinaggio. Da quindici anni fotografa sistematicamente i fenomeni estetici ed architettonici artistici delle ville e dei giardini domestici. La sua esposizione, scelta dalle più mila prese, l'hanno presentato anche nelle gallerie a Bamberg, Parigi, Helsinki-Espoo, Roma. I giardini d'Europa li fotografa da dieci anni. Lui e attirato particolarmente dall'atmosfera dei giardini che si sente quando fa tempo piovoso e tetro. Non cessando i lavori sudetti eterna anche i famosi giardini ungheresi.

Quadri:
40 fotografia cibachrome di 30×30 cm e 25 fotografia cibachrome di 30×40 cm in cornice di cartone di 50×60 cm. Le fotografie sone scattate nei giardini di Versailles, Parigi, Roma, Frascati, Tivoli, Bomarzo, Bagnaia, Amalfi.

András Balla

landscape architect, photographer
Esztergom, Széchenyi tér 8. H—2500
Studio: Esztergom, Kis-Duna sétány 13.
H—2500

1945 Pocking (Bavaria)
1960—1964 Chemical Technical School of Veszprém
1965—1970 Horticulture University of Budapest, majoring in landscape gardening
1970 Settles in Esztergom
1973— takes photographs, joins the Young Artists' Club and the Young Photographers' Studio. His photos are exhibited at one-man and group exhibitions of experimental and avant-garde photography.
Founding organizer of the Esztergom Photobiennale and the "STB"-group.
1979— member of the Association of Hungarian Photographers and the Art Foundation of the Hungarian Republic.
1984— suspends garden designing; his last executed work is the reconstructing and landscaping design of the Esztergom Castle Hill.
1985 in Paris, and 1988 in Rome takes garden photos as a scholar.
Although Mr. Balla acquired fame for hos experimental photos, he devotes considerable time to increasing his landscape photos collection. In Hungary he has been taking photos for 15 years of country houses and gardens showing their landscape aesthetic features. A selection from thousands of his photos was exhibited in the galleries of Bamberg, Paris, Helsinki-Espoo and Rome.
He has been taking photos of European historic gardens for ten years. He is attracted especially by the atmosphere of gardens in cloudy and rainy weather.
Taking photos of famous Hungarian gardens has remained one of his important activities.

Photographs:
40 cibachrome photos of 30×30 cm size and 25 cibachrome photos of 30×40 cm size in passe-partout of 50×60 cm size. The photos were taken in the gardens of Versailles, Paris, Rome, Frascati, Tivoli, Bomarzo, Bagnaia and Amalfi.

BALLA András

BALLA ANDRÁS RETROSPEKTÍV KIÁLLÍTÁSA
ANDRÁS BALLA'S RETROSPECTIVE EXHIBITION

15/50

EKNST.

1995. július 20 – augusztus 20. / 20 July – 20 August, 1995

Balla András az elmúlt 15 évben készült, több témakört is feldolgozó, fontosabb munkáit mutatja be. Az utóbbi években csak nagyméretű negatívval dolgozik, képeit utólagos eljárásokkal színezi.

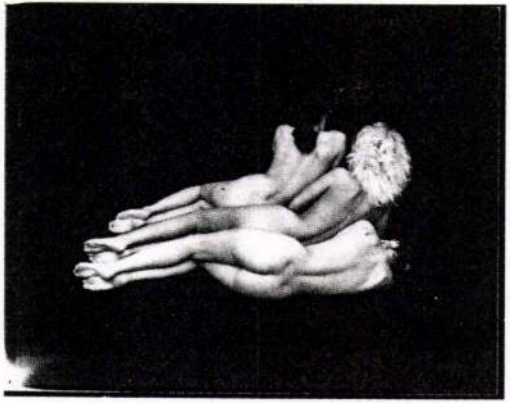

... „*Grácia*"

It presents András Balla's major works of the past 15 years on a variety of topics. Lately he has only worked with large-size negatives, colouring his pictures subsequently.

Megnyitó: 1995. július 20-án 18 órakor / Opening: 6 p.m., 20 July, 1995
Megnyitja: Makovecz Imre, Szemadám György / Opened by Imre Makovecz, György Szemadám
A kiállítás rendezője: D. Udvary Ildikó / Curator of the exhibition: Ildikó D. Udvary
A megnyitón fellép a Csimpolya együttes / Performers at the opening: Csimpolya group

M D K

Ba 11,

Mellkép. Medaill.

Revers: Négy sornyi irás.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Fra nz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936 Hft. 2. S. 63.

M D K

MDK.

Balla ...

Utalások Debrecen képzőművészeti életével kapcsolatban.

Alföld 1965 4. 131-142 lap.

M.D.K.

Balla

Edvard T. Davis: "Álom és szakadék" c. novellájához készitett illusztrációkat.

Szinházi Élet. Bp. 1937. szept. 5-11. XXVII. évf. ~~68~~ 37. sz. 7o-72. lap

M.D.K.

Balla

Tréfás rajz "Figyelmes apa" cimmel "A hét humora" c. rovatban

Szinházi Elet. Bp. 1937. okt. 3-9 . XXVII. évf. 41. sz. 44. lap

M.D.K.

Balla

Illusztrációk szöveghez. /Cim és az iró megállapithatatlan, mivel a lap hiányos./

Szinházi Élet. Bp. 1937. szept. 26-okt.2.
XXVII. évf.4o. sz. 54-56. lap

M.D.K.

Balla

Nagy Endre: „Az irodalmi Élet hősei" c. rovat illuntrációit készítette.

—·—

„Fejtorna" c. rovatot illuntrálta „Ut-Szi" címmel.

—·—

Szinházi Élet, Bp. 1936. május 31. – junius 6. XXVI. cáf. 23. sz. 74-75., 186., 1911 lap.

M.D.K.

Balla

Sárga Ferenc: „Kél szoba hall" c. ~~vo~~-
velléját illuntrálta

Szinházi Élet Bp. 1936, márc 15.-21.
XXVI. évf. 12. sz. 33-35. lap.

M. D. K.

BALLA

Karinthy Frigyes: „Egy téma után keres" c. novelláját illusztrálta.

— · —

Tréfás rajzok „A HÉT HUMORA" c. rovatban.

Színházi Élet. Bp. 1936. jan. 12–18, XXVII. évf. 3. sz. 34–35. lap.

12, n

M. D. K.

Balla

Kemény Simon: „Kőhyök tavasz a városban" c. versehez kénitett illuntrécióit.

Szinházi Élet, Bp. 1937, máre 28. — ápr. 3. XXVIII. cóf. 40. lap.
(14. sz.)

M. D. K.

Balla

„Farkas Imre revüje" c. rovatot „illuntrálta.

— . —

Frederic Jackson: „Különös vélet-len. c. novellájában kénitett illuntrá-ciókat

— . —

Szinházi Élet. Bps. 1937. aug. 29.–sept. 11. XXVII. évf. 36. n. 7. lap. 69–71. lap

M.D.K.

Balla

Gelléri Andor Endre: "Tüz" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1937. dec. 12-18. XXVII. évf.51. sz. 34 56-58. lap.

B

Balla

Vidám házak

Képzőműv. Főisk. pécsi műv.telep kiáll. 1945.

aug.

MDK

Balla

Pálos templom reggel

Képzőm. Főisk. pécsi müv. telep kiáll. 1943. aug.

MDK

Balla

Tornyok

Képzőm. Főisk. pécsi müv. telep kiáll. 1943. aug.

MDK

Balla

Mecseki fények

Jakabhegyi fa

Képzőm. Főisk. pécsi müv.telep kiáll. 1943. aug.

MDK

Balla

Öreg asszony, festm.

Egy tál, egy alma. Tiszántuli Néplap, 1948,dec.12.

Balla festő

MDK

Öntöző

Egy tál, egy alma. Tiszántuli Néplap, 1948.dec.12.

M.D.K.

Balla

"Szinészek -- a vándorszinészekről c. közl.-t illusztrálta "...Thália modern szekerén, az ütött, kopott, öreg autóbuszon" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1938. ápr. 23. XXVIII. évf. 18. sz. 50-51. lap

M.D.K.

Balla

Lőrincz Miklós: "Az elég becsületes megtaláló" c. irását illusztrálta.

Szinházi Élet Bp. 1938. május 1.-7. XXVIII. évf. 2o. sz. ~~26~~ 36. lap

M.D.K.

Balla

Kellér Dezső: "Vidám filmkockák" c. irását illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1938. julius 2. XXVIII. évf. 28. sz. 47. lap

M.D.K.

Balla

Kálmán Jenő: "Nevem Tomy, bánjanak velem jól" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1938. ápr. 16. XXVIII.évf. 17. sz. 81-83. lap

R.S.V.P.

M.D.K.

Balla

Tréfás rajza "A hét humora" c. rovat tréfájának illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1938. okt. 29. XXVIII. évf. 45. sz. 39. lap

M.D.K.

Balla

"Moziban" cimmel tréfás rajza "A hét humora" c. rovatban.

A "Tibi" c. rovat illusztrációját, valamint a "Mi sarkunk" cimrajzát készitette fenti rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1938. nov. 5. XXVIII. évf. 46. sz. 33-39. lap

MDK

Balla

Kerti virágok

Képzőműv. Főisk. pécsi műv.telep kiáll. 1943. aug.

MDK

Balla

Laktanyák

Képzőmüv. Főisk. pécsi müv.telep kiáll. 1943. aug.

MDK

Balla

Pécsi templom

Képzőműv. Főisk. pécsi műv.telep kiáll.
1943. aug.

MDK

Balla

Gyermekfej

Képzőműv. Főisk. pécsi műv.telep kiáll.
1943. aug.

MDK

Balla

Rókusdomb

Képzőműv. Főisk. pécsi műv. telep kiáll.
1943. aug.

MDK

Balla

Havihegyről

Képzőművészeti Főisk. pécsi műv. telep kiáll. 1943. aug.

MDK

Balla

Utca

MK Képzőm.Főisk. pécsi műv.telep kiáll. 1943.aug.

MDK

Balla

Villanypózna

Képzőm. Főisk. Póca műv.telep kiáll. 1945.aug.

MDK

Balla

Zsongorkői kilátás

Képzőm. Főisk. Pécs műv.telep kiáll. 1943.aug.

MDK

Balla

Purdé

Képzőm. Főisk. pécsi műv. telep kiáll. 1943. aug.

MDK

Balla

Játékváros

Képzőm. Főisk. pécsi müv.telep kiáll. 1943.aug.

Balla

MDK

Tettyei látkép

Képzőm. Főisk. pécsi műv.telep kiáll. 1943.aug.

MOK

Balla

Fürdőben

képzőm. Főisk. pécsi müv. telep k. áll. 1943. aug.

Balla

Délutáni hangulat

Képzőm. Fiisk. pécsi műv.telep kiáll. 1943. aug.

MDK

Balla

Fej

Tiszta fény

Lila város

Képzőm. Főisk. pécsi műv.telep kiáll. 1945.aug.

MDK

Balla

Zsongorkőről

Képzőm.Főisk. pécsi müv.telep kiáll. 1943. aug.

M.D.K.

Balla

Theodor Brun: „Psychoanalisis" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1931. január 4-lo. XXI. évf. 2. sz. 68-7o. lap

M.D.K.

Balla

"A levegőből is megélnek, sőt csak a levegőből élnek.." c. kritikát,-a Royal Orfeum műsoráról-illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1929. dec. 15-21. XIX. évf. 51. sz. 48-49. lap.

M.D.K.

Balla

Strókay Kálmán: „Ágí" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 193o. febr. 9-15. XX. évf. 7. sz. 52-53. lap

M.D.K.

Balla

André Birabeau: „Levél a mamához" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1930. febr. 23.- márc. 1.
XX. évf. 9. sz. 46-48. lap.

M.D.K.

Balla

Rajza az "Azt beszélik" c. sportrovat illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1930. febr. 16-22. XX. évf. 8. sz. 82. lap.

M.D.K.

Balla

Maxim Gorkij: "A csavargó" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1930. márc. 30.-ápr. 5.
XX. évf. 14. sz. 58-59. lap

M.D.K.

Balla

Pekár Gyula: Yvona mókusai c. breton legenda-t illusztrálta.

- - -

Uj fejrajz a "Maga csak tudja" c. rovathoz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 193o. ápr. 27.- május 3.
XX. évf. 18. sz. 20-23. és 25. lap

M.D.K.

Balla

H.H. Munro: „Az üvegajtó" c. történetét illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1930. ápr. 20-26. XX. évf. 17. sz. a 48. és 49. lapok közötti betét VI-VII. és VIII. lapján

M.D.K.

Balla

Forró Pál: „A zongora" c. novelláját illusztrálta. Két rajz.

Szinházi Élet. Bp. 193o. márc. 2-8. XX. évf. 1o. sz. 21-23. lap.

M.D.K.

Balla

Rajza az "Azt beszélik" c. sportrovat illusztrálására.

- - -

Emile Brüll: „Rummy" c. elbeszélését illusztrálta.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1930. márc. 9-15. XX. évf. 11. sz. 81., 90-92. lap

M.D.K.

Balla

Méray Horváth Károly: "A forduló világból" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 193o. ápr. 6-12. XX. évf. 15. sz. 21-24. lap.

M.D.K.

Balla

Claude Farrère: "Babák" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 193o. márc. 16-22. XX. évf. 12. sz. 123-125. lap

M.D.K.

Balla

Bibó Lajos: "Falu" c. novellájához készitett illusztrációkat.

Szinházi Élet. Bp. 1931. febr. 8-14. XXI. évf. 7. sz. 45-48. lap

M.D.E.

Balla

Bibó Lajos: "Falu" c. novellájához készített illusztrációkat.

Szinnézi élet. Bp. 1931. febr. 8-14. XXI. évf. 7. sz. 45-4. lap

M.D.K.

Balla

Rajza a "Maga csak tudja..." c. rovat illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1931. márc. 1-7. XXI. évf. lo. sz. 29. lap

M.D.K.

Balla

Boross Elemér: "Regény" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Elet. Bp. 1931. febr. 22-28. XXI. évf. 9. sz. 52-55. lap

M.D.K.

Balla

Farkas Imre: „Történet két befejezéssel" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1931. febr. 15-21. XXI. évf. 8. sz. 46-48. lap.

M.D.K.

Balla

Pierre Valdagne: „Casanova" c. novellájához készitett illusztrációkat.

Szinházi Élet. Bp. 1931. márc. 8-14. XXI. évf. 11. sz. 70-72. lap

.D.A.

M.D.K.

Balla

Karinthy Frigyes: „És mégis ómen a nómen" c. tréfájához készitett karikaturákat: Karinthyról, Shaw Bernát-ról és Gömbös Gyuláról.

- - -

Rajz a "Maga csak tudja..." c. rovathoz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1931. márc. 22-28. XXI. évf. 13. sz. 20-21. lap
29. "

M.D.K.

Balla

"Boriték grafológia" c. irást illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1931. márc. 29-ápr.4.
XXI. évf. 14. sz. 56-58. lap

M.D.K.

Balla

Boross Elemér: Szerenád c. elbeszélést illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1931. ápr. 19-25. XXI. évf. 17. sz. 61-64. lap.

.

M.D.K.

Balla

Vészi Margit: "Amit egy angol hölgy vasárnap délelőtt a Zagyva partján láthat..." c. írását illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 3-9. XXI. évf. 19. sz. 40-41. lap

M.D.K.

Balla

Polly Tieck: "Felhivlak édesem telefonon" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1931. jan. 11-17. XXI. évf. 3. sz. 68-7o. lap

M.D.K.

Balla

J.B. Priestley: „Regénygyár Rt." c. irását illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1934. nov. 18-24. XXIV. évf. 48. sz. 80-81. lap

M.D.K.

Balla

Sértő Kálmán:"Paraszt farsangi bál" c. verséhez készitett illusztrációkat.
Rajzsorozat.

Szinházi Élet. Bp. 1935. jan. 6-12. XXV. évf. 2. sz. 96. lap

M.D.K.

Balla

Babay József: "Két őszi csók" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1935. jan. 13-19. XXV. évf. 3. sz. 113-116. lap.

M.D.K.

Balla

Rajzai és karikaturái "A hét humora" c. rovat tréfáinak illusztrálására.

Szin ázi Élet. Bp. 1935. nov. 3-9. XXV. évf. 45. sz. 53-56. lap

M.D.K.

Balla

Karikatura Kabor Gyula szinmüvészről "A hét humora" c. rovatban tréfák illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1935. juni 16-22. XXV. évf. 25. sz. 38. lap

.P.P.

Dalia

M.D.K.

Balla

Bródy Sándor: "Leona Jeruzsálemben" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1930. junius 1-7. XX. évf. 23. sz. 38-40. lap.

M.D.K.

Balla

Kovács Kálmán: "Valóság" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Elet. Bp. 1930. juni 8-14. XX. évf. 24. sz. 38-40. lap

M.D.K.

Balla

Hatvany Lili: „Párizsi Divat" c. cikkét illusztrálta a művész.

Színházi Élet. Bp. 1930. juni 15-21. XX. évf. 25. sz. 92-93. lap

M.D.K.

Balla

Hunyady Sándor: "A kabát" c. novelláját illusztrál
ta.

Színházi Élet. Bp. 193o. juni 29-juli 5. XX. évf.
27. sz. 38-4o. lap

M.D.K.

Balla

"Egészség és szépség" c. rovatban megjelent piperedivat-cikk illusztrációit készitette.

Szinházi Élet. Bp. 1930. juli 27.-aug.2. XX. évf. 31. sz. 106. lap

M.D.K.

Balla

"Fejtorna" c. rovatban "Elveszett" cimmel rajz találós-kérdésre.

Szinházi Elet. Bp. 1930. aug. 10-16. XX. évf. 33. sz. 157. lap

M.D.K.

Balla

Krudy Gyula: "Az óbudai szépségkirálynő" c. elbeszélését illusztrálta.

- - -

Rajz a "Maga csak tudja..." c. rovat illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 193o. aug. 31-szept. 6.
XX. évf. 36. sz. 112-118. lap
" " 37. " 22. " szept. 7-13.

M.D.K.

Balla

Bibó Lajos: "Vica" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 193o. szept. 21-27. XX. évf. 39. sz. 25-27. lap

M.D.K.

Balla

René Jeanne:"Suzy Desroses első filmje" c. novellájához készitett illusztrációkat.

Szinházi Élet. Bp. 193o. dec. 14-2o. XX. évf. 51. sz. 60-63. lap

M.D.K.

Balla

"Azt beszélik" c. sportrovatot illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 193o. május 11-17. XX. évf. 20. sz. 74. lap.

M.D.K.

Balla

Rajz "Melyik regényből való ez a jelenet?" c. kérdéssel a "Könyvpremierek" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1929. juli 7-13. XIX. évf. 28. sz. 46. lap.

M.D.K.

Balla

Rajz a "Maga csak tudja.." c. rovathoz.

Szinházi Élet. Bp. 1929. juli 14-20. XIX. évf. 29. sz. 17. lap.

M.D.K.

Balla

A "Maga csak tudja.." c. rovatot illusztrálta uj rajzzal.

Szinházi Élet. Bp. 1929. juli. 21-27. XIX. évf. 30. sz. 28. lap.

M.D.K.

Balla

Barinkay Ferenc dr.:
"Budapest a férfiak paradicsoma" c. közl.-t
illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1934. juli 22-28. XXIV. é
évf. 31. sz. 37-39. lap

M.D.K.

Balla

Rajza a "Rádiószanatórium" c. rovat illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1929. juli. 21-27. XIX. évf. 30. sz. 67. lap.

M.D.K.

Balla

Rajzok a "Viccel az élet" c. rovatban

- - -

Az "Autó-Sport" c. rovat uj fejrajzát készitette.

- - -

"Könyvpremiérek" c. rovatban rajz "Melyik regényből való ez a jelent?" cimmel.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1929. szept. 21-28. XIX. évf. 39. sz. 56. lap.
79. "
szept. 29-okt.5. 4o. sz. 42. lap

M.D.K.

Balla

Oszip Dümov: "Modern mese" c. novelláját illusztrálta.

- - -

Uj rajza az "Autó - Sport" c. rovat illusztrálására.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1929. okt. 6-12. XIX. évf.
41. sz. 46-47. sz.lap
87. "

M.D.K.

Balla

"Könyvpremiérek" c. rovatban rajz "Melyik regényből való ez a jelenet" címmel.

- - -

Paul Alexandre: "A jósnő" c. novelláját illusztrálta.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1929. okt. 13-19. XIX. évf. 42. sz. 38. lap.
42-43. "

M.D.K.

Balla

Allan Thörnström: „A boa" c. novelláját illusztrálta.

Színházi Élet. Bp. 1929. okt. 6 20-26. XIX. évf. 43. sz. 58-59. lap.

M.D.K.

Balla

"Könyvpremiérek" c. rovatban rajzot készitett "Melyik regényből való ez a jelenet" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1929. nov. 10-16. XIX. évf. 46. sz. 66. lap.

M.D.K.

Balla

Tréfás rajz-sorozat "A sportlady egy napja" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1929. juli. 28-aug. 3. XIX. évf. 31. sz. 8. lap.

M.D.K.

Balla

Uj rajz a "Zserbó-bóban" c. rovat illusztrálására.

- - -

Tréfás rajzok a "Viccel az élet" c. rovathoz.

- - -

Rajz a "Rádiószanatórium" c. rovathoz.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1929. juli 28.-aug. 3. XIX. évf. 31. sz. 54. lap.
65. "
68. "

M.D.K.

Balla

Rajz a "Maga csak tudja..." c. rovathoz.

- - -

"Melyik regényből való ez a jelenet" cimmel rajz.

- - -

Rajzok tréfák illusztrálására "Viccel az élet" c.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1929. aug. 4-10. XIX. évf. 32. sz. 33. lap.
44. "
65. "

M.D.K.

Balla

"Viccel az élet" c. rovat tréfáit illusztrálta.

\- - -

" " " " " " "

\- - -

Szinházi Élet. Bp. 1929. aug 11-17. XIX. évf.
33. sz. 87-88. lap
" " 25-31. " "
35. sz. 50. lap

M.D.K.

Balla

Török Rezső: "Klárika" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Elet. Bp. 1929. szept. 1-7. XIX. évf.
36. sz. 90-92. lap.

M.D.K.

Balla

Faragó Jenő: "Beköszöntő" v. versét illusztrálta.

- - -

"Viccel az élet" c. rovatot illusztrálta.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1929. szept. 8-14. XIX. évf.
37. sz. 25. lap.
56. "

M.D.K.

Balla

Rajzok, karikaturák a "Viccel az élet" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1929. szept. 15-21. XIX. évf. 38. sz. 65. lap.

M.D.K.

Balla

Rajza a "Maga csak tudja" c. rovat illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni.28-juli.4.
XXI. évf. 27. sz. 26. lap

.

M.D.K.

Balla

Bibó Lajos: "Akif az utolsó eunuch" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1933. dec. 10-16. XXIII. évf. 51. sz. 34-35. lap

.A.D.I

BALLA András

kiáll. Fotóművészeti galéria

ism. VADAS János: Két kiállítás.
Ünnep – rontás –
Fotóművészet, 1989/3.
50–51. rez. É.

XX. 12. 45. u / Merkely

A Műcsarnok tisztelettel
meghívja Önt

1995. július 20-án,
csütörtökön 18 órára

BALLA ANDRÁS

15/50

című
retrospektív tárlatának
megnyitójára

A kiállítást megnyitja:

MAKOVECZ IMRE
SZEMADÁM GYÖRGY

ÉNEKEL A

MONTEVERDI KÓRUS

Ernst Múzeum, Budapest, VI. Nagymező utca 8.
A kiállítás megtekinthető 1995. augusztus 20-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18-óráig.

A megnyitót támogatja a Törley

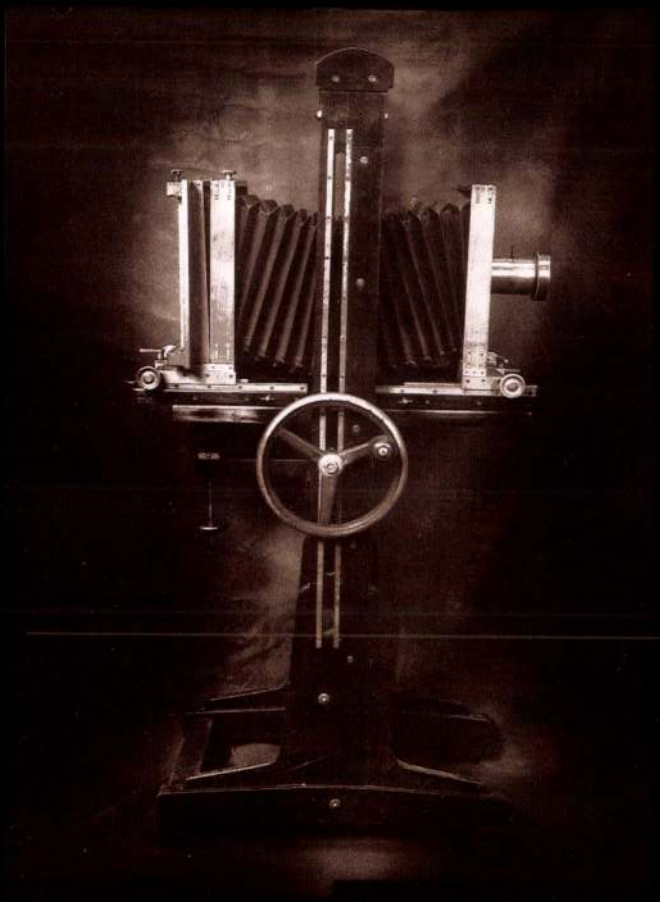

Balla András — ESZTERGOM

M.D.K.

Balla Angéla

22 éves, gyári m.

1949-ben a Debreceni Képzőművészeti Szabadiskola hallgatója volt

képzőművészeti élet a felszabadulás után
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK.KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

M. D. K.

BALLA Antal mérnök

(1739-1815)

városrendezési terv (a Mesabbi Lejótváros)

Pallencig József metszőtben maradt fönn

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945

Bp. 1962. 16

BALLA ANTAL, térképész /1739-1815/

Karl Ulbrich dr. Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes c. művének II. kötetében csak községi térképeket csoértositott. Ezek főleg az 1770-es évek utan keletkeztek. Többségük a kismartoni Eszterhazy és a vörösvari Erdody uradalmak birtokaira utal.- Köztük van balla la altal készitett térkép is. 289.old

BENDEFY LASZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.sz. Szombathely

BALLA ANTAL, térképész

Átokházát a Kaltschmidt-térkép még Szatalagi homok földrajzi névvel jelöli, s ugyanezen helymegjelölést használja Balla Antal 1778.évi szegedi térképe is. Ez utóbbin jól látható, hogy a Satalagi homok az Ötömösi és a Kőrösi homok között elterülő határszél megnevezése. 83.old

JUHÁSZ ANTAL: Átokháza egy tanyasor települése és közösségi élete 83.old

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

BALLA András (fotó)

Fotóművészeti kiállitásnak ad ott otthont az esztergomi Petőfi Sándor Művelődési Központ galériája is: decemberben a Városi Fotóklub tagjai mutatták be itt legujabb munkáikat. Kollárlstván november 7-ét idéző felvételei, Tamási Péter elmosódásokból és hétköznapi motivumokból montirozott fotói, Sipeki Gyula álló figurát rögzitő ironikus szatirája, Balla András nosztalgikus hangulatu csoport és arcképei, Hudrik Attila esetlen katonaportréi Benczo László megrendito, mészégetőket ábrázoló sorozata...

WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. In. Uj Forrás, 1986/2. 77-78.p.

BALLA ANDRÁS

emlitve + fotó ld.Kassák Lajos

Révész Tamás: Szociófotó1932-1982

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf. 44.sz.20-21.o.

negfelelő szem. alapbér: Ft.

unkaidő: hónap.

-tól -ig.

engedély kelte, száma:

jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül

...

.....

megbizó

Balla András

fotóművész

Fotói Szentendrén a Vajda Lajos Stúdióban.

Gera Mihály
ácsne

Új Tükör

BALLA András

Földes Anna: Salföld, Pajta Galéria. = Magyar Nők Lapja, 1991.31.sz. 6 - 7.p. ill.

Török László, Balla András, Vető János, Fehér András Galántai György kiáll.

BALLA ANTAL, térképész

Az 1778-as Balla-féle térkép 1814.évi másolata az első, amely a Szatalagi homokot és és környékét körülhatárolt területként ábrázolja.Ugy látszik,hogy Buday Mihály mérnök,a térkép másolója a Balla felmérés óta a határban történt változásokat is feltüntetteEbből arra következtethetünk,hogy e földeket kiszakitották a közlegelőből. 84.old

JUHÁSZ ANTAL: Átokháza egy tanyasor települése és közösségi élete 83.old

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1972/73, I.
Szeged, 1974

BALLA ANTAL, térképész

1778-as szegedi térképe a Szabadka határától Üllés pusztáigterjedő,hatalmas,több tizezer holdas térséget baromjárásnak jelöli.A szegedi polgárok itt sokezer marhát,lovat,juhot legeltettek. 84.old

JUHÁSZ ANTAL: Átokháza egy tanyasor települése és közösségi élete 83.old

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1972/73, I.
Szeged, 1974

BALLA ANTAL, kartografus

Miller Jakab /2/,házát az iratok a Felsővárosban emlegetik.A Balla-féle térképen/XVIII.sz-i kéziratos térkép/a 653-as számu telek.Az L alaku telek a St.György utca-jobb oldalán,az utca eleje és a Minoriták közötti rész kb.felénél feküdt.-33.old. 29.jegyz

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

M. D. K.

BALLA Antal mérnök

(1739 – 1815)

városrendezési terv (a későbbi Sifótváros)

Pollencig József metszetben maradt fönn

Genthon-Végvári-Németh-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945. Bp. 1958. 16. e.

M.D.K.

Balla Antal, földmérő mérnök

Korának legkitűnőbb geometrája és kartografusa, mint építész is jelentős lehetett volna: a piarista rendhár 1775-ből való helyreállítási és bővítési terveit is ő készítette (csak Dobi János írta alá) és előkerült a városnak egy felterjesztése, melyben 1776-ban a tanácshárnak Balla Antal tervei alapján való bővítését kéri.

Nagy Zoltán: Vedres István művészi munkássága, (1765-1830)
Bp. /~~é.n.~~/ 1956. Műsz.tud.történeti kiadványok 6.sz.
Tankönyvkiad. (950. + XXIV. t.) 7. old.

mdk

Balla Antal

Térképe Pest város határáról. 1785–1789 között készítette. A térképgyűjtemény egyik „legértékesebb darabja"

Bertalan V. A Kiscelli Museum Bp. 1962.

50. l

Balla Antal, Török Sándor és Campiller József

Hídtervei

Dr. Radnai Lóránt: Hidak a pesti Dunán

Élet és Tudomány 1961 febr. 272. l.

Balla Antal mérnök M.D.K.

1784-ben tanulmányt készitett egy 13 és egy 22 pilléres kőhidhoz, mely Pestet és Budát kötötte volna össze

Dr. Radnai Lóránt: A Láncház Bp. 1961. 11.1.

BALLA ANTAL:
vizimérnök a XVIII. sz 90es éveiben

először rajzolta meg a Duna-Tisza csatorna tervét

Andai Pál:A mérnöki alkotás története, 1959 261. l

M.D.K.

BALLA Antal

Pest megyei mérnök

szakértő a Pest környéke mocsarak
és a Rákos-patak felülvizsgálatá-
nál – lecsapolási javaslatot részít
(1778)

Tóth Andrásné Polonyi Nóra: Müszaki munkálatok Pest
városában a XVIII. században
Tanulmányok Budapest multjából XIV. Bpé 1961.

249.

M.D.K.

BALLA Antal

pesti kőfaragó 1785.

Tóth Andrásné Polonyi Nóra: Műszaki munkálatok Pest városában a XVIII. században
Tanulmányok Budapest multjából XIV. Bp. 1961. 249.l.

MDK

Balla Antal (térképrajzoló)

Említve: [redacted] a Pestről az [redacted] 1780-as években készült Balla Antal-féle térkép.

Barcsay Gyula: Budapest felméréseiről.

Városi Szemle, Bp. 1914. 159. l.

M. D. K.

BALLA Antal

Pest térképei 1790 – 1800 között
(Belváros, József-, Teréz,- Lipótváros)
Repr.

Preisich Gábor: Bp. városépítésének
története .... Bp. 1960. 125. l.

M. D. K

BALLA Antal

Pestről helyszínrajz 1789.

Preisich Gábor: Bp. városépítésének
története ... Bp. 1960. 39. l.

Balla

építén

— Hild vörösvendezési torre.

Rados: Magyar építészettört. 250.
Műszaki kiadó 1971.

Balla Antal

Budapestről készített térképét (1793) említi:

Vitta, Győző: Római falmaradvány a Kazinczy-utcában.

Budapest, 1971. 5. sz. 32-33.l.

Mdk.

Balla Antal

1785-1789 között készített térképe Pest. város határáról

Bertalan Vilmos. A kiscelli muzeum 22. l
Bp. 1962.

Builder Control

M.D.K.

Balla Antal
építész

1776.-ban Szeged városáról és határáról térképet csinált. — 1800-ban ~~építette~~ tervezte a szegedi tanácsházat.

88 l

Kalmt Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

M.T.W.

Dublin Castle
Gardens

1776. - Date Stamped on back of Postcard

Postcard unused. — 1906 - Date [illegible] on Postcard

Postcard.

SSI

Postcard Printed: Stamped Sept 1951.

M.D.K.

Balla Antal
építész

Szegedi iskolák, plébániák terveinek.

Bálint
Balla Sándor: Szeged városa, Bp. 1959. 88 e

M.D.K.

Balla Gustav
építész

Szegeti vipérok, plebanián tervezője

Bálint
~~Balla~~ Sándor: Szeged ... Bp. 1939

88 c

BALLA ANTAL, térképész

Szeged város ősi magjának XVIII.századi képe legszebb ben Balla Antal térképlapján tárul elénk. Ebben a szá- zadban válik Szeged katonai garnizonná, fontos keres- kedővárossá. 213.old.

CSONGOR GYŐZŐ: Balla Antal XVIII.századi szegedi kéz- iratos térképe. III. Vár és Palank 213.old.

A MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE, 1970. Szeged, 1970. Szegedi Nyomda

BALLA ANTAL, térképész

A ~~XVI~~ XVIII. században készült térképe.-Balla Antal kéziratos térképéről készült vázlat./A sötét részek a lakótelepüléseket jelzik/. Fekete repr. 215.old.

CSONGOR GYŐZŐ: Balla Antal XVIII.századi szegedi kéziratos térképe. IXX. Vár és falank 215.old.

A MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE, 1970. Szeged, 1970. Szegedi Nyomda

Balla Antal M.D.K.

A Kálvin téri templomot Balla tervei szerint kezdik építeni

Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei, Bp. 1924.
Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei József nádor korától a Főváros egyesítéséig. 1871.

M. D. K.

BALLA Antal

Pest vármegye geometrája

Terveket kiszít azaz 1728-ban épült szegedi városháza kibővitésére

Szeged, piarista rendház kibővitési és helyreállitási servei 1775.

Nagy-Papp-Börtsök: Szeged Bp. 1960. 72. l.
77. l

MDK

Balla Antal

megyei főgeométer

1780-90 között hat térképet csináltatnak vele Pest-Budáról.

75.o.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

MDK

Balla Antal mérnök XVIII.sz.

Könyvszemle. Nagy Zoltán:Vedres István művészi munkássága /1765-1830/ Művért 1957.VI.évf.4.sz.331.l.

BALLA Antal mérnök XVIII. szd. MDK.

Kosáry Domokos: Pest-Buda és a Kereskedelmi Bizottság 1791-ben. Tanulmányok Bp. múltjából. 1956. XI. köt. 150. l. (27. jegyzet)

Balla Antal

Csongor Győző : Balla Antal XVIII. századi szegedi kéziratos térképe. - A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1968. - Szeged,1968. 119-138.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

161. l.

BALLA Antal mérnök. XVIII. szd. MDK.

Tóth Andrásné Polányi Nóra: A mérnöki szervezet kialakulásának előzményei Budán és Pesten. Tanulmányok Bp. multjából. 1956. XI. köt. 82 l. 83, 87,

BALLA Antal térképész, földmérő

Gál 1989 24-25.p.No. 21. 1785.k.. Pest város egész területének térképe - szinezett tollrajz, graf.motivumokkal

LATOK
BOLTBAN

ZÉKÖTETÉRŐL

UTÁN 4 ÓRAKOR

TJÁBAN

SY ÚT 45.

MASZK ÉS MÁS

BALLA Antal tájképmetsző

1793 magyartérképek

FODOR Ferenc; A magyar térképirás.
1-3. Bp., 1952-1954
119-121.ill.

megirva

Balla Antal, mérnök; szül 1739. Nagykörösön, megh. 1815. szept. 6. Pesten. Bölcsészeti és mérnöki tanulmányokat végzett s azután Pest-megye szolgalatába lépett. 1784-ben megyei főmérnökk ~~lett~~ választatott, az 1804. és 1810. évi tisztujitásonje minőségben megerősitettek. Elemte főleg vízügyi kérdésekkel foglalkozott s Pestmegye leveltárában 1774-ből fennmaradtak ~~az~~ revételei, melyeket a Duna szabályozása ~~tar~~ ügyében Böhm mérnök ellenvetéseire tett. ~~Azután a Tiszát Szolnoktól Pestig~~

Budai Polgári Casino.

I. Krisztinatér 1. sz.

Tekintetes

Szentivá

jogha

A Budai Polgári Casino

ülésében Czimedet. —

~~urak ajánlata folytán~~, utalás

Az 1780-as évek elején) 2
~~önerejéből csatorna gondolatával foglalkozott Sámuel tervével (1782 körül) tönkrement kísérlete. Ehhez~~ hívei közé tartozik, hogy II. József császár Pásztor Budával közöttiddal akarja önerőből Disquisitio hydraulico-mechanica an pons lapideus ... inter ... Budamque Pestinum. (Vest et Kassa, 1784) c. művében igyekezett elvontan az 1775-ös nagy árvíz után kialakított ~~kelleténél~~ ~~kelleténél~~ ~~kelleténél~~

…nyi Gyula urnak.
…dgató
Budapesten.

… választmánya mai napon tartott
. . . . . .
…sal az ifjúsági tagok felvétele tár-

gensburgi köböl épült Duna-
hidakkal és számításokkal ~~igaz-~~ bizo-
~~zolta~~ nyitottak, hogy ezek az aggályok
alaptalanok, s hogy a pestbu-
dai köhid építésének technikai akadálya nincs, s terv
a kivitel ~~[illegible]~~ drágasága miatt ~~[illegible]~~ nem va-
losulhatott meg, ~~s így ma-~~
~~már~~ de ~~Balla m.~~ B. mm-e
igazolja, hogy az budapesti állandóhid
eszméjével ~~már a XVIII. szá-~~
~~zad~~ ~~[illegible]~~ hazánkban már a
XVIII. század második felében
~~élénken~~ foglalkoztak. Pest város első
szabályozási tervének elkészi-
tésében ~~az 1780~~ már az 1780-ban
ennek bem fontos szerepe lehetett
s bizonyára ő végezte a terv-
nek földmérői munkálatait.

ülésében hozott határozatára, a
i tagul felvette.
alapszabályoknak, a fentjelzett
gyzékének ide csatolása mellett

october hó 31. napján.

Garamszeghi
alelnök.

T Mikor a Tiszát a Dunával
összekötő ~~ny~~ hajózható
csatorna létesítése az 1790-ik
országgyűlésen szóba jött /
a terep kivizsgálásaa
B...t és Tumler Henrik
veszprém vízmérőt küldtek
ki: Felvételi rajza 1791-
készült.

Balintlay

Az ~~1790 es evekben~~ 1780-as evek vegen es a 90-es evek elejen hatalmas munkát végzett Pest megye valamint Pest és határa kitűnő térképeinek elkészítésével. A megye térképe 1793 Beisben Hyeronimus Benedicti (rézmetszetében 115 x 82 cm nagyságu) rézmetszetében jelent meg. ~~kisebb alakban pedig Görög Demeter Magyar Atlasában (1803)~~. Érdemeiért Pest megye táblabirógára választotta. – 1802 tervezte a pesti ref. egyház Szénai (utóbb Kálvin-) téri egy emeletes házát, amelynek első emelete lelkészlakásul, tanácstermül, földrontje

gyában 1903 évi október hó 31-é
Casino tagjai sorába ifjusági

Arról szerencsénk van az
határozatnak és a tagok névje
értesiteni.

Budapesten, 1903 évi

Dr Zubriczky József
titkár.

a. templom elkészültéig imaterem-ül és és iskolahelyiségül szolgált, s mely 1803–5 ig épült 1805. készítette a Kálvin tér. ref. templom és torony első tervét. Ezt a tervet azaz a feltétellel fogadták el „hogy a templom arculatja ékesítésében a pelikánok és hat insriptiok helyett más valamely ékítés tétessék." Pénzhiány miatt a templom építést ~~ekkor~~ nem lehetett meg-~~rögtön~~ kezdeni.

1812. főmérnöki állásarol lekösszönt és nyugalomba vonult. Halála után

B. ~~Kálvin tér~~ templom-
tervét félrekék, s Hofrichter
Józsefet bízták meg új
tervek készítésével, ~~[illegible]~~ József nádor jóvahagyása utáni e tervek
~~[illegible]~~ ~~alapján 1816-30-ig~~
~~építette a templomot.~~
épült a ~~templom~~ Kálvin téri
vef. templom. A régi lekkisz-
lakást, ~~[illegible]~~ és iskola épületet
~~[illegible]~~ többször ~~a~~ alaposan reno-
válták s az első világháboru
után ~~[illegible]~~ átépítettek áru-
házzá. B. eredeti ~~[illegible]~~
kezi rajzai közül Pestnek
Mappa spécialis intravil-
lani hoc est fundorum in-
terioris urbis etc. feliratu
térképe T ~~és~~ valamint Pest és ~~[illegible]~~ határanak

T (1790 körül)

Tekintetes

Szentivány

~~nek~~ Mappa universalis territorii liberae regiaeque ac una emporialis civitatis Pesth c., a 1790–92 kozt ~~XVIII. n. kilen gosses~~ ~~eveiben~~ készült szűnejett ~~kézi~~ tus rajza, a Fővarosi Történeti Kiszebb. beraszlásokat Kiszenmban, Pestnek Planum l. r. civitatis Pesth feliratu kézirajza a Magyar Tort. Képcsarnok graf. gyűjteményében (Karacs Ferenc kiesinyitett rézmetszetében megjelent a Wegweiser durch Pesth (1804) c. munkában), az (I–II) a Fővarosi Könyvtár Budapesti Gyűjteményében, kéziratban maradt szándolgo-

Budapest, 1904. március hó 21-én.

i Gyula urnak

Helyben,

I. ker. Attila körút ~~utca~~ 56 sz.

8

zatai és rajzai az ~~M. N. Muzeum~~
Orszechenyi könyvtárában
vannak. Pest megye
nagy térképét 8-rét alakban
kiadta Görög Demeter Ma-
gyar Atlasában (Bécs 1802.)

Balla Antal

építész

l.

Zádor - Rados

95, 124, 206. l.

Balla Antal

pestmegyei mérnök

1784

l.

Viszota Gyula:

A Széchenyi-hid tör-
ténete az 1836: XXVI. t.c.
megalkotásáig.

Bp. 1935. 8. l. 9. l.
13. l. 16. l.

Részlet T á n c s i c s Mihály önéletrajzából, az 1848.márc.15-események

Balla Antal

l

Vizota Lánchid

8-l. 13 f.

16 l.

olevanól Kovnázól
itrancsebégi ron. Kath.
itásához nállitott
ása fejében mai
ikkül átvettük. –

= 80 kr.
= 5

1915 julius 18-án

Kormos Bolaizsár s.k.
Molnár Pál s.k.

Balla ~~József~~ Antal

földmérő

Lásd okv

Tanulmányok Bpest I.

79. l.

nem B. Antal?

Bierbauer a nevet
elírta. Amit
fentiről ír, tévedés.

nem citálom -

KIRÁLYI MAGYAR
EGYETEMI NYOMDA

FEBRUÁR

29 nap 7. hét

9 asárnap	
10 Hétfő	
11 Kedd	
12 Szerda	
13 sütörtök	
14 Péntek	
15 szombat	

Balla Antal

Szinnyei: Magyar
írók
IK.
Bp. 1891.
424, 725-k

Balla Antal

1789

l.

Tanulmányok Bpest II.

95. l.

0

Mi lenne, ha füttyömre most
előtörnének a kutyák
s mögém szegődve vágnának
az éji réten át

a város felé! Nyomomban,
ha csatakosan és veszett
üvöltéssel száguldnának,
mint lázadó sereg...

Zelk Zoltán

Éjszaka

Mint éber lelkiismeret
virrasztják át az éjszakát,
vonítva, sáros-borzasan
a zuglói kutyák.

Mint borzas lelkiismeret:
üzérek, kapzsik szelleme,
úgy szüköl egész éjszaka
a környék száz ebe.

Kíséri száz dühös torok
sárral verekvő lépteim,
köröttem füstölgő mezők
a város szélein.

Mezők, melyből egy-egy karéjt
szeltek az éhes emberek:
villákat, gyárat őrzenek
a zuglói ebek.

„Övé e föld, e fák, e ház,
ki festett falak közt remeg
s számolja pénzét . . Úgy vigyázz,

Balla Antal

l. Schoen 1948

7.l.

Piperecsőről csontból, római

VI. 281.

Balla Antal

mérnök

l.

Schoenjozsefváros

4, 5, ~~[illegible]~~ 20, 21 l.

átrával

Rpp 1938

Fűbetlen Kanta hordószerszáma VII. 63-64

Balla Antal
megyei mérnök

†.

Schoen Kálmán-tér
7. 8. l.

† 1815 szept. 11-én Pesten
76 éves korában

Vándorkönyvtárak kicserélése VI. 68.

Balla Antal

mérnök Pesten

wód

Pruzsinszky Pál: A budapesti Kálvin-téri templom.

Bpest 1921. 20. l.

Balla Antal kezdítette a ~~[illegible]~~ bpesti Kálvintéri ~~templom [illegible]~~ (iskola és lelkész lakás) ref. imaház tervét – 1802-ben.

u. o. 22. l. 24. l.

Balla kézitette a templom tervrajzát is, amely azonban pénz hiányában nem épülhetett fel.

u. o. 27. l.

E tervek alapján Hild Vince építette a templomot, mellyek alapkő-ét 1816 ban tettér le

u. o. 30. l.

RENDEZŐSÉG.

-.-.-.-.-.-

Belépő dij nincs! Kötelező ruhatár:
P. 1.20.,/kisérőknek -.40./

TÁNC

TOMBOLA

VILÁGPÓSTA

STB.MÓKA .

Négy tagu jazz.
Ételekről-italokról gondoskodva van.

-.-.-.-.-.-

Megjelenés: Hölgyek estélyi ruhában, csak kisérővel! Urak csak sötét ruhában.

A meghivó felmutatása kötelező, - csak meghivóval lehet belépni!

Balla Antal

mérnök

készítette a ref. iskola és-
lelkészlakás egy emeletes
épületének tervét ~~a mai~~
~~Kálvin-téren~~ 1801-ben.
Tiszteletdíjat nem kapott, de
az építkezés költségeihez ezer
forinttal járult hozzá. 1804-
ben kőben állott a ház s el-
készült bene felszereléssel együtt
az imaterem is.

Patay Pálár: A 100 éves
Kálvin-téri templom
1830 – 1930. Bp. 1930.
B. l. 14. l.

TÁRGYAK

lmespár.
tt gyöngyház dombormű, XVIII. század.
gyház kereszt, ezüst Krisztus-testtel,
II. század.
onna.
bormű, gyöngyház, XIX. század.
gyház kereszt, XIX. század.
noch prímás tulajdonából.

K

ÓRA,
rab, fémből, XVIII. század.

OZ,
ával, XVIII. század.

XVIII. század.

KRÉNYÓRA,
rg Höllmayr, Olmütz", 1780 körül.

Balla Antal

1840-ben hajtelke
volt a Lipótvárosban.

Pásztor Mihály

A nárótven éves
Lipótváros

162 l.

még ebben a tanulmányáb
"Az életnek más lesz a
vagy elmosódnak, a szin
nem rabja a merev körra
lik, felülete hullámosa
százszorta több benne a
benne a mesterfogás, me
tet merit, az egyiket a
Röviden a vászon megmun
megközelitésének, elbur
tel összevegyitésének e
a clair obscur müvészet

Még ebben az évb
dolata foglalkoztatja,
sát". Az elsővel kapcso

8. Muther Richárd: A fe
9. Eugene Fromentin: Ré

Balla Antal

Pest vármegye föld-
mérője

vod

Pásztor Mihály

A nagytven éves
Lipótváros. Bp.
1940. 32. l. és
I. tábla

244. kép. *Suky Benedek kelyhe, 1440 körül.*

Balla Antal

mérnök

1789-ben készült pesti térképe, eredetije a Székesfővárosi Múzeumban.

Pásztor Mihály

A szárötven éves Lipótváros.

Bp. 1940. 82. l.

Szent János
vonulatainak, a növé
ban találjuk meg. Hu
Kassán kialakult és
belső fejlődés melle
annyit hangoztatott

Olaszos fej
lődés.

Az a másik
frissiti a kassai mü
fólamand. Ugymint a
kép, amelyre azt mon
beleilleszkednek a l

A fogadalm
1516-ból való magya
mutatja, hogy mind

közbevetőleg mondva, anélkül, hogy az eredeti szerzőjéről, vagy arról, hogy csak műve fordítás, legkevesebb említést is tett volna. Nevezett Wáli István az Imperatorok Tűköre 69. és 70. lapján a fűzitői római emlékkő föliratáról azt irja, hogy ezen emlékkő tanúsága szerint Trebonianus Gallus és fia Volusianus Victores, győzedelmeskedők voltak Thraciában, Galliában és Germaniában. — Wáli ezen fölirat másolatát az akkori Váczi püspök és bécsi érsek Migazzi Kristóf cardinalisnak kezeihez juttatá. Azt, hogy e fölirat kiadatott-e valahol? nem tudom; de azt tudjuk, hogy a nevezett váczi püspök a régiségeknek nagy kedvelője volt. Ő hordatá Ó-Budáról azon római emlékköveket Váczra, melyek ott a püspöki kert oldalfalaiba voltak behelyezve, míg onnan nehány év előtt a nemzeti muzeumba kerültek. Minthogy már Migazzinál és Vácznál vagyunk, meg kell említenem, hogy Migazzi, ki a kitűnően szép(?) váczi székesegyházat 1762—1777-ben fölépítteté a Mátyás király korában élt Báthori Miklós váczi püspök egy feltalált emlékkövét az említett egyház sírbolti kápolnájának oltárától balkézfelé befalaztatá. Ez emlékkő vörös márványból van és a Báthori nemzetségnek sárkány köritette három farkasfogból álló czimerét ábrázolja; a czimer fölött püspök-bot és süveg, a czimer mellett 1485. évszám olvasható, mint ezt egykoron évek előtt magam is szemléltem. Migazziról egy kortársa (Roka Johann, Alt und Neu Waitzen. Pressburg 1777. 43. és 44. lapján) irja, hogy »ein grosser Kenner, und Beschützer ächter Alterthümer« volt; és ez nem csak abból kiviláglik, hogy a római emlékköveket és az említett magyar történeti emlékkövet megbecsülé; de őrzött váczi püspöki palotájában más becses régiséget is, és pedig magyar történelmi érdekűt, melyet öröm volna muzeumunknak bírhatni. Tudniillik bírt egy Madonna képet, melynek aláirása ez volt: »Ora pro nobis sancta Dei Genitrix Virgo Maria! Pax ingredientibus. Egregium hoc opus fecit fieri Andreas filius Andreae de Báthor.« — Ez, úgy látszik, egykor valami ajtó, vagy bejárás fölött függött. — A képnek — mikor már (1777-ben) Migazzi birta, bizonyosan ujabb rámája volt; mert a drága rámán, — mint a szemtanú Róka János kanonok leirja, — két czimer is volt, az egyik három kék pólyával és élőfával a Salisch sziléziai csa-

Arch. Ért. 1874. VIII. k
6. 10.

ládé, a másik fekete mezőben hat kék golyóval a Sickingen birodalmi családé. Róka azt jegyzi meg e képről, hogy azt Migazzi előtt még annak püspöki előde gróf Althann Mihály Károly, — kinek nővére Mária 1727-ben Prágában kelt egybe báró Sickingen táborszernagygyal,— hozta Váczra, és valószínűleg, úgymond, a Prágában 1613-ban elhalt Báthori Zsigmond hagyatékából jutott a Sickingen családra, kitől Althann püspök által Váczra került. 1777-ben még a váczi püspöki residencziában függött. Vajon hol lehet most?

Egyházról lévén szó, talán nem lesz haszon nélkül megjegyeznem, hogy a mult század közepén Abauj megyében Fúló-Kércsen egy régi templomot említ Bel Mátyás, megjegyezvén róla: »*templum antiquum in sex angulos positum*«, mint ezt Descriptio J. Comitatus Abauj variensis czimű, a nemzeti muzeumban lévő kéziratában olvashatni. — Innen pedig, eszmelánczolatnál fogva, egy régi harangnak emlékezetét ujjítom meg, mely talán még Rómer Flóris tudósunk repertoriumába sincs följegyezve; és lehet, hogy végképen el is veszett; annál inkább méltó emlékezetét olyan könyvből kiragadni, hol azt az archaelog bizonyosan nem keresné. Ugyan is a „*Hadi és Más Történetek*« czimű, Bécsben 1790-ben megjelent folyóirat (III. szakasz) 8. lapján ezt olvasom: »Székes-Fejérvárról irják, hogy ott, jun. 15-kén egy harangot találtak a külső városban, mely 3 mázsát 42 fontot nyom. Az oldalán feszület van s ilyen irás olvastatik: AMBRVS. SEBASTIANVS. DE. DALMAD. PRAECEPTOR. ALBEN. 1. 8. 8. 0. kétségen kivül — így ír a tudósító — 1380-ban öntetett.. Szép hangja vagyon; formája is szép.« — Már hogy az öntés kora kétségen kivül az 1380-dik év volna, az épenséggel nem áll, de hogy ha egy századdal később öntötték vala is: még mindég igen szép emlék lenne nemzeti muzeumunkban. Ajánlom Dr. Rómer Flóris ur figyelmébe. És ezzel elégnek tartom ez alkalomra a szobai régészkedést.

Római emlékkő.

Balla Antal Pest vármegyének e század elején derék mérnöke a nevezett megyének solti járásában a szalk-szt.-mártoni római mérföld jelölő körül 1802-ben »De Antiquitate Romana

in gremio JJ. Comitatuum Pest, Pilis et Solt unitorum situati Praedii Szalk mille sexcentorum annorum,seu Lapide milliario« etc. czimű történelmi értekezést adván ki,közölte abban az érdeklett emlékkőnek, (mely Szalk-Sz.-Márton község háza előtt máig fönáll,) még olvasható föliratát. Ezen emlékkőnek hasonpárja a szomszéd Duna-Vecse mezőváros piaczán vagy templomterén van fölállítva, illetőleg jócskán bemélyesztve a földbe és kitéve az idő vas fogának, mely mindinkább rombol az ezredéves fehér mészkövön. Néhány év előtt figyelmeztettem szóval már reá régészeinket. Magam — mint nem szakavatott — megkisérlettem föliratát lemásolni: de az részint járátlanságom, részint a kopások miatt, részint azért is, mert a fölirat egy része is a földben van, bizonyára nem sikerült; azonban közlöm igy is legalább figyelem gerjesztésül az illetőknek. Az emlékoszlop, mert hengeralakú, mintegy négy lábnyi magasságra nyúlik fel a földszinén. Föliratának töredékei, mennyire én kivehettem, köröskörül futó soraiban ezeket tartalmazzák:

PH. C.
IMP. CAESAR . . . O. AVG. PON.
PE. V . . . . . M . . TRI.
TRE . . . . . COS . . A.
— OT . . . . . ONOR.
PATRI . . . . . NE. . . . O
MI . E . . . . . ARGIAE
— ISSIMO . . . . . SEVER . . .
AVG . . . . . NAE . . C—N .
OE. . . . . .
SANCTISSIMA . . . . . MATRI
CONIVGI . . . . . ÆG . . . . .
CASTRORVM . . . . . EXERCIT.
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Azt hiszem, illetékes szaktudós e gyarló másolatot magáról az emlékkőről még kifoghatná igazítani és többet is kibetűzhetne belőlök. Minden esetre az emlék helyet érdemelne muzeumunkban és azt a tulajdonos város bizonyosan készség-

gel átengedné még talán a területén található több hasonló római emlékkővel egyetemben. *)

Nagy Iván.

*) Tisztelt közlőnek megnyugtatására irhatjuk, hogy az emlékkő azóta Römer Flóris buzgó régészünk által megvizsgáltatott, s intézkedés tétetett az iránt, hogy az a nemzeti muzeumba elszállittassék.

Szerk.

Priamus kincse.

(*Trójai régiségek.* — Jelentés a trójai ásatásokról Dr. Schliemann Henriktől. — 218 photographiai táblával. Lipcse, Brockhaus bizományában. 1874.)

1871-ik év october havában jelent meg egy idegen nejének társaságában a Trója előtt elterülő síkon. — Hozott magával egy a török kormánytól kieszközölt fermánt, nehány targonczát és ásót, s a szomszéd községekből szerzett munkásokkal oly ásatáshoz fogott, melynél nagyszerübb és fárasztóbb csak Pompéjinél eszközöltetett. A trójai síkságon a tengerparttól egy órányi távolságra mintegy nyolczvan lábnyi magas domb emelkedik. — A törökök Hissarliknak (vár) nevezik. Az idegen a domb tetején egy szükségleti hajlékot építtetvén, megkezdé az ásatásokat azon elhatározással, hogy azokat addig fogja folytatni, mig az őstalajt el nem éri. A tudományos világban pedig elterjedt azon bámulatos hir: Dr. Schliemann a régi Tróját — Priamus királynak várát akarja felfedezni!

E hirre a szakértők között általános fejcsóválás keletkezett, s a különféle iratok tanulmányaiban megőszült philologok kárörömmel várták a napot, melyen Schliemann megszégyenítve fogja előttök bevallani, hogy időt és pénzt pazarolt, de nem fedezett fel semmit. Sőt a régi iskolának néhány híve, gúnyolódását sem tudta elfojtani, — s azon oknál fogva, mert már egy század óta megállapíttatott, miszerént Homer soha sem élt, s az Ilias nem egyébb, mint régi adomák gyűjteménye, épen nevetségesnek is tartották, ha valaki abban a hitben élt, hogy Trója valaha létezett. Mások megengedték ugyan Trójá-

cia irodalomtörténeti előadásokat hallgatott s az év végén sikeres eredrévén
révén
Harphiát,

lkész,
heolodíjat
dásait
ormáz első
tanultheoa keoretáalte, s
vizs-

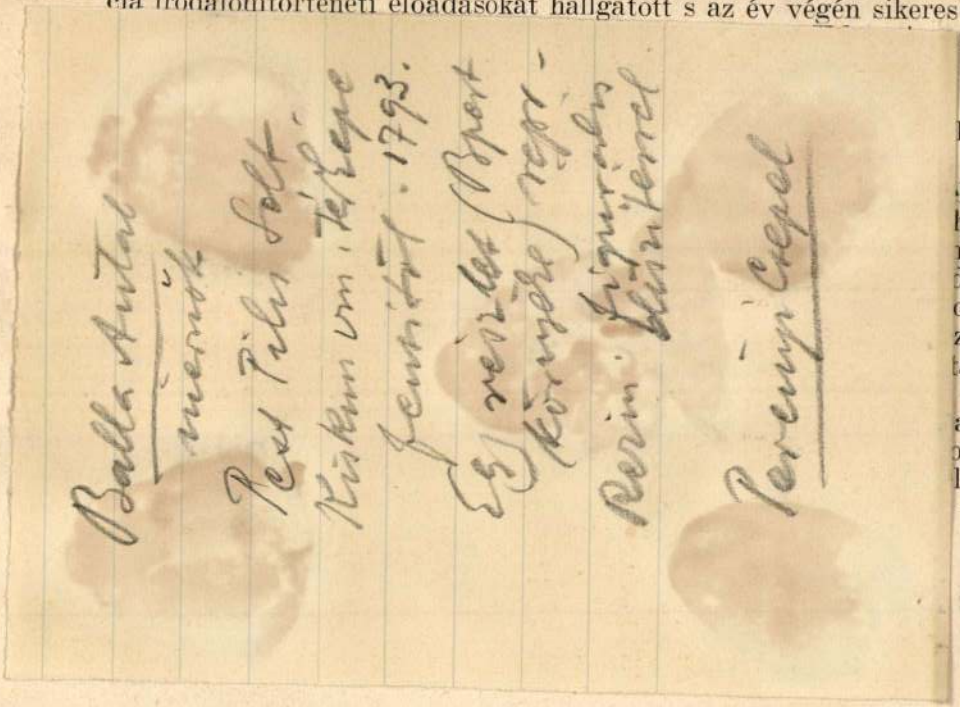

csolatos klubéletben, hangversenyeken, előadásokon. A karácsonyi szünetben két hetet Wilmingtonban töltött, egy hetet pedig a newyorki International Houseban, idejét főleg a város alaposabb megismerésére fordítva. Június első napjaiban hagyta el Amerikát.

Ifj. dr. Scipiades Elemér (1911, Budapest, róm. kat.), pécsi egyetemi kórbonctani intézeti díjtalan gyakornok (Entz Béla professzor), Amerikában végzett nőgyógyászati szövettani, valamint fejlődéstani vizsgálatokat, megismerkedett az endokrinológiai kutatások újabb útjaival, tanulmányozta az Egyesült Államok kórházainak szerkezetét s végigjárta azok legnevezetesebb nőgyógyászati klinikáit. Október végén érkezett Amerikába s a newyorki kórházak megtekintése után Baltimoréba ment, ahol a John Hopkins alapítványi kórház nőgyógyászati hystológiai laboratóriumában, illetőleg a Department of Embryology Carnegie Institution of Washington fejlődéstani és endokrinologiai laboratóriumaiban dolgozott dr. Cullen Thomas, dr. Novák Emil, dr. Streeter G. L. és dr. Hartman C. G. vezetése mellett. Vizsgálatait az „Early cancer of the cervix uteri" és „A kezdődő collum rák latens állapota s tünetmentes növekedésének hossza" című dolgozatai-

Balla Antal, mérnök és térképrajzoló. 1790—1810 körül Pestmegye szolgálatában állott. B. készítette egyebekközt a pesti református egyház eredetileg egy emeletes parokiális épületének tervét, amelynek alapján 1802-ben fogtak az építéshez. Két év alatt készültek el az épülettel, amelyet jóval később, 1859-ben egy emelettel megtoldottak. 1805-ben ugyancsak B. tervezte a pesti Kálvin-téri templomot. A főváros református polgárai 1805 febr. 2-án megtartott gyűlésükön fogadták el a templom és torony »rajzolatát«, kikötötték azonban, »hogy a templom arczulatja ékesítésében a pellikánok és hat inscriptiók helyett más valamely ékesítés tétessen.« A templom építése 1816-ban kezdődött és tizenöt évig tartott. A templom portaléja készült el legutoljára, 1848-ban. Ezt azonban már Feszl és Hild pesti építészek készítették 2500 forintért.

Művei: 1. Pest térképe 1790 körül. Kézirajz »Mappa specialis intravillani hoc est fundorum interioris urbis« kezdetű felirattal. A Székesfővárosi Múzeum tulajdona, Budapest.

2. Pest alaprajza és határtérképe a XVIII. század kilenczvenes éveiben. Színezett kézirajz. Felirata: »Mappa universalis territorii liberae regiaeque ac una emporialis civitatis Pesth.« Latin magyarázó szöveggel és a következő jelzéssel: »Studio & opera Antonii Balla.« A Székesfővárosi Múzeum tulajdona, Budapest.

3. Pest térképe. »Planum l. r. Civitatis Pesth« felirattal. Ívrét alakú kézirajz. Jelzése: »Del. Ant. Balla Geom. Cottus P. auxit Rud. Wits Geom.« A Tört. Képcsarnok grafikai gyűjteménye, Budapest.

4. Pest-Pilis-Solt-Kis-Kún megye térképe. Felirata: »Comitatus Pest Pilis et Solt articulariter uniti cum Jazigia et Cumania majore et minore, Juxta mappam majorem Ant. Balla. Ord. Geom.« Rézmetszet. Görög 1802-ben Bécsben megjelent Magyar Atlas-ából.

Bubics Zsigmond: Magyarországi várak stb. 13. l. — Budapest székesfővárosi múzeum katalogusa. Budapest, 1907. 19, 21. l. —

Budapesten a Könyves Kálmán szalonjában E tárlaton a következő műveit állította ki: Elmult, Ős forrás, Akik várnak valamit, Rózsa és Viola, Hóesés, Paraszt virág, Női fej, A kútnál, Rózsák, Kisleány, Egy munkáspár, Szegfű, Munkásnők (Degas után), Fájdalom (Botticelli után), Napsütéses boglya, Két kisleány, Tél, Mezei virágok, Levélhullás, Beszélgetés (Renoir után), Délutáni napsütés, Két paraszt leány, Kertrészlet, Margaréták, Szomorúság, Tükör előtt, Ibolyák, Ozsonna (Ferenczy Károly után), Rózsák, Virágok pohárban, Büszkeség, Az én kútam, Csendélet, Parkrészlet délelőtt, A kék-kabátos, Virágok, Paraszt virág, Őszi rózsák, Kisleány babával, Önarczkép, Virágok között, Munkaközben, Tanulmány, Összel, Reggeli napsütés, Paraszt leány, Parkrészlet, Fehér felhő, Tanulmány, Naplemente, A ligetben, Kekesi részlet, Kimsee, A vonat, Tanulmány, Muskátli, A Lidóról, Séta, Társaság, Gyerek kocsiban, Virágárus, Kis gyerek, Alvás, Törülközés, Dosztojewszkij, Rajz (Giotto után), Dante (Ovcagna után), Rajz (Correggio után), Rajz (Masolino után).

Ugyancsak 1911 őszén Aradon mutatkozott be egy gyűjteményes kiállítás keretében. A Műcsarnokban 1912-ben két virágcsendéletképpel szerepelt legelőször. 1913 őszén Iritz Sándor (l. o.) és Pataky Sándor (l. o.) aradi festőkkel együtt ismét kollektiv kiállítást rendezett a Könyves Kálmán szalonjában a következő műveiből: Parkrészlet, Hegytetőn, Vitorlások, Tengerparti emlékeim, Levélhullás, Vetések között, Tengerpart fával, Leány korsóval, Őszi délután, Összhang, Aggodalom, Kirándulás, Virágárúsok, A kikötőben, Tanya, A szent Márk templom délelőtt, A szent Márk templom délután, Árvíz, A strandon, Szüret, Panorama előtt, Séta, Vasárnap délután, Csendélet, Napsütés, Gesztenyefa, Kertrészlet, Pipacsok, Reggeli napsütés, Vázlat, Társaság, Őszi rózsák, Faluvége, Parkrészlet, Hegyoldal, Rózsák, Csendélet, Ügetés, Virágzó bodzafa, Pipacsos rét, Processzió, Tájkép, Víz partján, Vázlat, Lóver-

Virágok, Vázlat, Megy

Balla

Pest-Pilis-Solt-
Kiskun vm. térképe
1794.

Lásd

Magyar Könyvszemle

1942. 400. l.

Balla Antál

pestmegyei mérnök

l.

Magyar Könyvtár

1879. 338 l.

[1908 május 30

lifatelettel

Herepeigergely
ref. pap-esperes. –

Balla Antal

l.

LykaMagyműI800-50

24, 443, ~~452~~ l.

B. Károly		Izraelita: Markesv. 19.
Csütörtök **5** Imre		Protestáns: Imre Görög: Galaktion Izraelita: Markesv. 20.
Péntek **6** Lénárd	☾ Utolsó negyed 2 ó. 29 p.	Protestáns: Lénárd Görög: Pál Izraelita: Markesv. 21.
Szombat **7** Engelbert	Nap kelte 6 ó. 52 p. — Nyugta 16 ó. 35 p.	Protestáns: Rezső Görög: Hieron Izraelita: Khaje Szarah

45. hét — 1936 **NOVEMBER** 30 nap

Balla Antal

földmérő

l.

Luveszpr püspvár

235. l.

Balla Antal
mérnök

cvód

Lechner Jenő dr.

Képek Buda és Pest fejlődésének történetéből MMÉE Közl. 1918. 187. l 191. l.

Kálvin-téri ref. templom

Balla Antal

Pestmegye hites mérnöke
1793

lásd

A pest-budai árvíz
1838-ban. Bp. 1939
179. l.
238. l.

László Woldemár
Az árvíz műszaki
leírása =

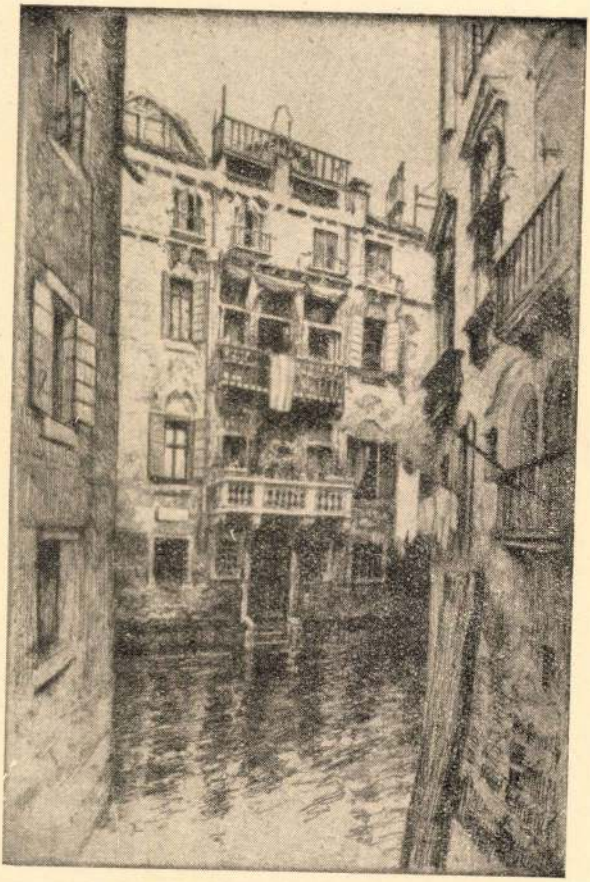

Lénárd Róbert: Velencei kis palota.

Balla Antal

Vód.

Imrényi Imre: A pesti vármegyeháza újjáépítése II. A Vármegyeháza építésének története. Építés – Építészet. 1950. 2. sz. 121. l. 124. l.

Balla Antal

Horánje

Lárd
Mönyhaváruban

2 t

[illegible]

[illegible] 1935. 23/VII.

Balla Antal

mérnök

1774. Fenti erzrevételei Böhm mérnök ellenvetéseire a Duna stabályozása tba.
Pestvm levéltara

Galg Pestvm

I. r. 24. l.

1784. Fenti megyei fömérnöknek megerösittetik.
u. o. I. r. 52. l.

1804. Tisztujitáson fenti fömérnöki minőség eben megerösittetik
u. o. I. r. 54. l.

1810-ben detto.

1812-ben fömérnöki alla-
sáról lekörpont. u. o. I. r. 54. l.

ia. –

ministeri tanácsos urnak
azon igéretét, hogy a mennyi-
ben e fénykép felvételekre a
főváros az ásatásokra folyó
évre megszavazott 2000 ftból fe-
dezettel már nem rendelkezném,
Minister úr Ő Nagyméltósá-
gánál javaslatba fogja hoz-
ni, hogy az érintett költsége-
ket a kormány viselje. –

Balla Antal

(nem ezt, hanem Hofrichterét)

B. tervét József nádor 1816-ban hagyta jóvá, s e tervek alapján épült a templom 1816–1830 ig. Az épitést Hild Vince ellenőrizte (Hofrichterét) A templom tervet 1817–18-ban Karacs Ferenc vezmetszében terjesztette a pesti ref. egyház. az adakozók sérkentése céljából

B. 1801–1816. a pesti ref. egyház helyi gondnoka volt.

Farpestiref. 44. l – 48. l. 56. l.

Schoen Arnold szerint a templom 1816–30 közötti nem Balla A, hanem Hofrichter tervei szerint épült. József

Ismeretlen festő.
A XIX. szár adbó

674. Wesselényi Miklós.

Mellig, és kissé jobbra ~~[illegible]~~ fordulta Előr
vegyült, szakálla leberetvált. Nyakrav

Vászon, méretei 68.5: 54
Az 1848/9-iki szabadságh
Átvétetett az 1896: IV.

szeme barna,

904:v.4

Balla Antal

A fenti által tervezett ref. lelkészlakás † az 1838-as árvizben erős sérüléseket szenvedett, úgy hogy épület nyugoti részét alapjában ujból kellett felépítem. Az épület helyreállítását 1841 ben Discher épitész végezte.

Farpestiref

99. l.

† (a Fenyves ární ház helyen)

33. HÉT

AUGUSZTUS

31 NAP

VASÁRNAP

11

Kat. Zsuzsanna
Prot. Tibor

HÉTFŐ

12

Kat. Klára sz.
Prot. Klára

KEDD

13

Kat. Ipoly, K.
Prot. Ipoly

SZERDA

14

Balla Antal

mérnök

1802-ben terveste a pesti ref. egyház Szénа-(utóbb Kálvin-)téri egy emeles házát, amelynek első emelete lelkészlakásul, tanácstermül, földszintje a templom elkészültéig imatermül és iskola-helyiségül szolgált, 1803–1805-ig épült. 1805-ben készítette ugyanő a Kálvin-téri templom és torony tervét. Ezt a tervet azzal a ki-

Farpestiref 33. l. 37. és kv. U.

kötéssel fogadákel, „hogy a templom arculatja éksitésében a pellikánok és hat inscriptiok helyett más valamely éksités tétessen."

E templomterv kivitelére anyagi okokból érekig nem kerülhetett sor

674. *Wesselényi Miklós*

Mellig és kissé jobbr
Előrefésült haja, szemöldök
szeme barna, szakálla leb
zsinóros atillája fekete.

Vászon, méretei 68·5 : 54·8
40 K. — Vétetett a gr. Kre
A megszerzésére vonatkozó ad
lelt. sznál. — Átvétetett 1895 áp
jegyzék 164. — Az átvételt tu
8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

1812
173.9
73

Balla Antal

1793

l.

Ex. 1929

13. l.

Körmöczi fajánszok TV. 250

Balla Antal

Egyetemes Magyar

Encyclopaedia V. 445. l.

810
1921

Igazol

A szeged-belvárosi plét

hogy Szentiványi Gyula

Szentiványi Gyula Géza rk, és Szabó Teré

Balla Antal

Mappa specialissima ... Comitatuum Pest – Pilis et Solt ... 1:300.000 arányban. 1793-ban készült.

Borbély Andor dr

Régi térképek a helyismeret szolgálatában. Földrajzi Közlemények 1937. 10. l.

Átvitel

Balla Antal

1789

l.

Bierb Arvíz

251. l.
252. l.

Bierbauer Virgil.

Az 1838. évi árvíz
hatása Pest épi-
tészetére.

A pest-budai
árvíz 1838-ban.
Bp. 1938.

Benkhard Ágost: Cigányvénusz

Balla Antal

Berzédes József: Dunatiszai hajósható csatornáról.
Pest 1844. 6-7 l.

× Balla Antal sül. 1739 – + 1815.

1784. Pest megye főmérnöke 1812-ig

A M. N. Múzeumban tudományos munkái és nagynabáris tervei. Elsőnek lépett fel a Pest-Budát összekötő híd tervével.

Benkó Imre: Nemes családok Nagykörösön

29 l. ✓ 1848 előtt. Nagykörös 1908.

Herzog

1739 –
76
1815

" Magyar köfaragó fejszobra.

" Freskók.

Szt. István-kápolna.

Bakócz-kápolna.

Festett pad.

Nemlokzat.

Festett fenemnyezet.

"

"

"

Epitáfium.

Szószék-korona.

Karzat.

Óczi oldal.

Balla Antal

Asbóth János:
Magyar Hirmondó
1795. II. 48. sz.

Miről szerencsénk van tisztelettel é

mint tagjaink névsorát megküldeni.

Kelt Budapesten, 1909 évi jan

Dr Lubiczky József

titkár.

Heisler J. Budapest, II

Balla Antal

lásd
=

A Föv. Könyvt. Évk

II. 191. l –
2-szer is

✓

50

Hannover, Kopenhagen, Magdeburg, München, Paris, Stockholm, Ulm, Vene-
ien sind sie ein Schmuck der Museen. Die Stadt Kopenhagen darf sich rühmen,
Arbeiten Meuniers — darunter viele Statuetten — zu besitzen.

—*—

Balla

Ltáb I. 30.
IV. 63, 72

kával és vértben. A képet ágyúk lo-
eszik körül. Felirata a kép alatt ko-
sorban:

rne Herr Herr
err von der Beeck
öm: Kayserl: May:
eneral Wachtmeister
ent zu Fueß, wie auch
..Ofen Commendant.

.5 (?) cm.

0.
26.

Balla Antal

Pestvármegye főmérnöke és táblabirája a XVIII. sz. végén. Mappa specialissima regionibus coeli juxta recentissimas observ. astronomicas accomódata I. Regni Hungariae comitatuum Pest Pilis et Solth articulariter unitorum: item Jazygiae Cumaniae Majoris et Minoris.... Anno 1793. Studio et opera Antonii Balla, praelibatorum i. i. cottuum ordin. geomet. Rézmetszetű térkép -

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1922. 302. l

ERNST MUZEUM

APEST, NAGYMEZŐ-U. 8. TELEFONSZÁM: 120—14.

Nagy.

Szentiványi Gyula

urnak

H.

Balla Antal

1785-ben készített kitűnő térképet Pest város belterülettől. Ugyanúgy tőle 1785-ből Pest külterületének térképe.

Bpmúsz. 41 l.

Balla Antal

Tervei vernit Eczdtek
epiteme a Kalvin tér' ref
egyhéz. templomát. Alap-
kőletetel 1816 ban

Lbp. 1871.

Ékszerlelet, őskori V. 185.

Balla Antal

nérnök XVIII

l.

Tanulmányok Bp.

múltjából

VII. 82. l.

BUDAPEST

1934

Balla Antal

1

Fehér Zoltán Antonia

Budapest székesfő-
város temetőinek
története. (99 l.
Bp. 1933)

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

termelés hazánkban mit jelent, annak mai nagy jelentőségét átérti mindenki, még az is, aki a béke éveiben a hazai szénellátás kérdését figyelemre egyáltalában nem méltatta, — és éppen ez az, ami az országos bányászkongresszusnak kiváló jelentőséget kölcsönöz, mert a széntermelés előfeltétele a gazdasági újjáteremtés nagy munkájának. Nagy nemzeti szerencsétlenségünk, országunk megcsonkítása, magapasztotta bányakincseink gazdagságát is, ezekkel való okszerű gazdálkodás, újaknak felkutatása vált szakunk súlyos feladatává. Elkövetkezett az az idő, hogy az ország mérnöktársadalma kénytelen a magyar bányászokat és kohászokat, mint a tudomány magas színvonalán álló modern bánya- és kohótechnika művelőit is észrevenni és tudásukat az egyetemi színvonalon álló tudományaikkal egyenrangúnak elismerni. Az idei pécsi kongresszus életrekeltette a magyar mérnökvilág egyetemének tudatában csak lappangó azt a beismerést, hogy a bányászat és kohászat a modern technikai tudománynak integráns része. A bányász nem hangos szóval, hanem csendes munkában felel meg nagy mérnöki hivatásának és éppen azért került abba a helyzetbe, hogy eddig észre sem vették, jóllehet hazánk anyagi gyarapodásához milliárdos értékekkel járul hozzá.

Fontosságot kell tulajdonítanunk annak, hogy a kongresszus Pécsett zajlott le, ama városban, melyet nemrégen még az ellenség tartott megszállva. Azt hisszük, méltó kifejezője ez is elveszett értékeinkhez való törhetetlen ragaszkodásunknak.

A kongresszus impozáns keretekben zajlott le. Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület tagjai, a hatóságok és társegyesületek képviselői és a vendégek szeptember 2.-án, szombaton délben az Első Dunagőzhajózási Társaság külön e célra indított legnagyobb és legszebb hajóinak egyikén, a *Helios*-on tették meg az utat Mohácsig. Az ellátás és részben az elszállásolás is, a másnap reggel Mohácsról induló különvonat indulásáig, magyaros vendégszeretettel magán a hajón díszes keretek között, meglepetésként érte a közgyűlés tagjait. A hajón játszódtak le az Egyesület életében annyira jellemző azok a jelenetek, amikor a szeretett alma mater szelleme által testvérekké összeforrott, de a sors által nemcsak csonka hazánk, hanem az elszakított területek bányavidékeire is szétszórt kollégák, néha évtizedek után újból találkozva, igaz barátsággal üdvözölték egymást.

Pécsett a pályaudvaron a város polgármesterének és a bányaigazgatóság képviselőjének élén, a megérkezett kongresszusi vendégek ünnepi fogadtatásban részesültek. Válaszolva az üdvözlőbeszédekre, az ünnepi fogadtatásért *Gálócsy* Árpád tagtársunk, mint az Egyesület elnöke, mondott bányász szívélyességgel köszönetet, utalván arra, hogy Pécs városa 24 éve látta utoljára ősi falai között vendégül az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület közgyűlését.

Az Egyesületnek szeptember 3.-án délelőtt a Kaszinó dísztermében lezajlott 30. közgyűlését *Gálócsy* a magyar hiszekeggyel nyitotta meg. Elnöki megnyitójában kiemelte, hogy Magyarország újjáépítésének nagy munkájából a technikusokra az oroszlánrész jutott. Ügyelni kell az államélet erkölcsi tisztaságára, mert különben működése, éppen úgy mint a gépé, ha mechanizmusába szenny kerül, felmondja a szolgálatot. Hangsúlyozta a munkásság nemzeti alapra való helyezkedésének fontosságát, és a végén javasolta, hogy a kongresszus *Horthy Miklós* kormányzót táviratilag üdvözölje.

Ezután az Egyesületet üdvözlő beszédek során szót emeltek *Wahlner* Aladár h. államtitkár, a pénzügyminisztérium; *Feyér* Gyula osztálytanácsos, a kereskedelemügyi minisztérium; *Edvi Illés* Aladár miniszteri tanácsos, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége nevében. *Heinrich* Viktor bányatanácsos, a szénkormánybiztosság; *Vitalis* István főiskolai tanár, a soproni főiskola; *Thoma* Frigyes műszaki tanácsos, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet; *Zsigmondy* Árpád főbányatanácsos, a Földtani Intézet; *Almássy* István főerdőtanácsos, az Országos Erdészeti Egylet; *Gianone* Virgil bányatanácsos, az Egyesület pécsi osztálya nevében. — *Jakobi* László főiskolai hallgató, a soproni főiskolai hallgatóság üdvözletét tolmácsolta.

A közgyűlést két szakelőadás követte, melyet a pécsi bányászat két mérnöke tartott. *Herczegh* József dr. *Szállítás függőleges aknákban, különös tekintettel a hazai és pécsi viszonyokra* című nívós előadása, külföldi példákkal összehasonlítva ismertette a pécsi bányák új nagyszabású aknaszállító berendezéseit, míg *Szoboszlay* Kornél *az Első Dunagőzhajózási Társaság pécsi bányaművein végzett központosító munkálatok* mibenlétét s a termelésre gyakorolt hatását ismertette. Ezek az előadások mintegy bevezették és előkészítették a következő napi kirándulás okulásra érdemes látnivalóit.

A közgyűlést a Pannonia szálló nagytermében 200 terítékű bankett követte. A díszebéd elejétől-végeig a kedélyes, fesztelen érintkezés jegyében folyt le, melyből minden hivatalos merevség ki volt küszöbölve. Az elhangzott tósztok is a közvetlenség kedves melegével hatottak.

Másnap, szeptember 4.-én reggel a kongresszus tagjai különvonattal Üszögre rándultak ki az ottani villamos központ és szénszeparáció megtekintésere, majd átrándultak Szabolcsbányatelepre az új Ferencz József akna modern berendezésének tanulmányozására. Végül a társaság Pécsbányatelepen a bányaigazgatóság lakótelepét és munkásjóléti intézményeit tekintette meg.

A kongresszuson résztvevők a szabadban terített ebéd közben búcsúztak el a vendéglátóktól és egymástól, magukkal vive a megtisztelő magyaros vendégszeretet és értékes tanulmányút kedves emlékeit.

Az Első Dunagőzhajózási Társaság Bányaigazgatósága a közgyűlés alkalmából emlékalbumot adott ki. Ez a bőségesen illusztrált füzet a pécsi szénbányászaton az utolsó évtizedben keresztül vitt nagyszabású központosító alkotásokat s az időközben történt fejlesztést ismerteti. Míg 1913-ban a pécsi szénbányák termelése legfeljebb 7 millió volt, a központosítás teljes végrehajtása után az eredmény $12^1/_2$ millió métermázsára fog emelkedni. Az új rakodó- és ürítőberendezések, az üszögi szénmosó-, szénszeparáló- és szénosztályozó-telep e téren a legmodernebb alkotások közé tartoznak. A telepről állandóan egyöntetű jó minőségű kereskedelmi szén kerül a forgalomba, míg azelőtt az elszállított szénfajták tisztaság tekintetében különbözők voltak. Egyes aknák szene a salak folyós természete miatt volt nehezen értékesíthető. A központi szénosztályozással kapcsolatban ezenkívül lehetségessé vált a mosásnál nyert szénhulladékoknak a mosótelep mellé telepített villamos központban való rendszeres felhasználása, mert egy modern bányamű elektromos központja gazdaságosan csupán a szénelőkészítés hulladékainak felhasználására támaszkodhatik. A központosítás mellett döntött még ama körülmény is, hogy a pécsi szénbányavidék vízviszonyai oly kedvezőtlenek, hogy a kazántápvíz és a hűtővíz gazdaságos felhasználása csakis egy központi telepen volt lehetséges.

A pécsi bányászat kereken 12 *km* csapás hosszúságon terül el. A régi aknák csekély teljesítőképességű gőzszállító gépeikkel teljesítőképességük szélső határát érték el, úgy hogy a bányatársaság 1913-ban bányaüzemeinek összpontosítását határozta el. Új teljesen modern szállítóaknákat mélyítettek le, míg a régieket szellőztetés számára

rendezték be. A szállítóaknák új vasbeton tornyai Ilgner-rendszerű gépeikkel 650 *m* mélységből 4 tonna hasznos terhet 12 *m/sec* max. sebességgel emelnek. A vízemelő berendezések elektromos hajtású körforgó szivattyúkból vannak alkotva. A társaság berendezései közé tartozik a fűrésztelep, amelyen a bánya faszükségletét állítja elő, nem különben ezzel kapcsolatos fatelítő és az iszaptömedékelési anyagot előkészítő berendezés.

Megállapíthatjuk, a kongresszuson résztvevő elsőrendű szakerők ama egybehangzó véleményét, hogy a pécsi bányászat berendezései tekintetében ma az európai legmodernebb bányaművek színvonalán áll.

Tanulság egy érdekes szabadalomjogi esetből.[1]

KELEMEN ISTVÁN.

Közlönyünknek ez évi június hó 18.-i 25. számában Dr. Vásárhelyi László szabadalmi bíró tollából cikk jelent meg, mely cikkben írója a közölt érdekes szabadalomjogi esetből azt a tanulságot vonja le, hogy az ügyet sokkal simábban és kisebb erőfeszítéssel lehetett volna tisztázni, ha a bejelentők ahelyett, hogy a kérdés lényegéhez nem tartozó részletkérdések megvitatásával töltötték volna idejüket, a kérdést mindjárt szabadalomjogi oldalánál fogták volna meg.

Minthogy a bejelentöknek én voltam képviselője, legyen szabad e *tanulság*-hoz a következő megjegyzéseket fűznöm.

Bármely tárgyalásnak menetét alapjában véve a tárgyalás vezetése szabja meg. Régi panaszom az nekem, hogy a m. kir. szabadalmi bíróságnál a tárgyalások vezetése körül a felvetett szempontból nem alakul ki még olyan általános gyakorlat, amely az ügyek egyöntetű és kitérésektől ment letárgyalását biztosíthatná. Ennek legjobb bizonyítéka éppen a dr. Vásárhelyi László által levont tanulság. Csakis ennek az állapotnak tudható be, hogy a bejelentők, illetve én, mint azok képviselője, a kérdés lényegéhez nem tartozó részletkérdések megvitatásával tölthettem el az időt ahelyett, hogy a kérdést mindjárt gyökerénél ragadtam volna meg.

Nem gondolja-e a cikkíró, hogy ezt a tárgyalás vezetésének volna hivatása megakadályozni, még pedig természetszerűen akként, hogy a tárgyhoz nem tartozó részletkérdések *felvetését* megakadályozza. Mert én, mint a *megtámadott* bejelentés képviselője a fél érdekében *kötelességszerűen tartozom* minden oly részletkérdésre kitérni, amelyről nem tudom, vajjon a bíróság azt ügydöntőnek fogja-e minősíteni vagy sem, ennek mérlegelése mindenkor a tárgyalás vezetésére tartozik, amelynek, véleményem szerint, az is feladata volna, hogy az ügyek összekuszálásának és elhúzásának, az ügyhöz nem tartozó részletkérdések felvetésének meg nem engedésével, elébevágjon.

[1] Az eredetileg még június hó végén beküldött észrevételt közbejött technikai akadályok miatt közöljük ily késedelmesen. *Szerk.*

SZEMLE

Mezőgazdasági villamosberendezésekre vonatkozó német előírások. A V. D. E. a német gazdasági egyesülettel, a német tűzbiztosítók egyesületével, valamint még néhány érdekelt társulással együttesen a mezőgazdasági villamosberendezéseket illetően ú. n. figyelmeztető-lapokat bocsátott ki, melyeknek fontosabb pontjai a következők:

1. A fővezetékeket lehetőleg szabadban s oly magasságban vezessük, hogy alattuk megrakott szekerek elhaladhassanak.
2. A főbiztosító a bevezetéshez közel legyen, a bevezetéseket tömíteni kell.
3. Minden villamosberendezésnek főkapcsoló útján, minden sarkában egyidejűleg kikapcsolhatónak kell lennie.
5. A vezeték rézből vagy aluminiumból készüljön; házicsatlakozásoknál ónozott vaskábel is alkalmazható. Állandóan száraz helyiségben csupaszdrótot, vagy csőbe szerelt vezetéket alkalmazzunk; ha a helyiség néha nedves, a csövet védőfestékkel kell bevonni s a faltól legalább 5 *mm*-re felerősíteni. Istállókban, tejkamrákban s más állandóan nedves helyiségekben a vezetéket lehetőleg kívül vezessük. Ha ez nem volna lehetséges, akkor el nem érhető magasságban — harangokra — csupasz vezetéket szereljünk. Szérűkben, szénapadlásokon a vezetéket csak oda vigyük be, ahol közvetlenül használjuk: ilyen helyiségeken tilos az átvezetés. Hordozható vezetékeknek — lakásokat kivéve — nem fémből való védőburokkal kell ellátva lenniök (gummi tömlő).
6. Biztosítót istállóban, szérűkben és szénapadlásokon elhelyezni tilos.
7. Kapcsolókat lehetőleg ne helyezzünk el istállókban és nedves helyeken; általában csak szigetelő anyagból készült rúdkapcsolókat használjunk.
8. Leágazó tárcsákat és dugaszolókat szérűkben és szénapadlásokon csak tűzbiztos épületben szabad alkalmazni.
9. Motorokat szérűkben és szénapadlásokon ne állítsunk fel, csak ha tartozékaikkal együtt teljesen zárt megoldásúak.
10. Tej- és takarmánykamrákban, istállókban, szérűkben és szénapadlásokon a lámpára védőüveget kell helyezni és a lámpafoglalatnak szigetelő anyagból kell készülnie. Istállókban a védőüvegen alul a lecsapódó víz kivezetésére lyuk hagyandó.

E. T. Z. 1922. 977. o. *Borus Ferenc*

VEGYESEK

Magyar Technikai Múzeum.

Adományok és beszerzések.

Gyűjti: *Lósy Schmidt Ede* egyleti könyvtárnok.

VI. Közlemény. (X.)

Balla Antal, Pestvármegye főmérnöke és táblabírája a XVIII. század végén: *Mappa specialissima* regionibus coeli juxta recentissimas observ: astronomicas accomodata I. Regni Hungariae comitatuum *Pest Pilis et Solth* articulariter unitorum: item *Jazygiae, Cumaniae Majoris et Minoris.* Sereniss: Archi Ducis Alex: Leopoldi I. Regni Hungariae Palatini praelibatorum cottuum et distr. perp. supremi comitis in profunda vener. Dedicat, nuncupat et inscribit Comes Georgius Festetits de Tolna qua gremialis dominus terrestris. *Anno 1793. Studio et opera Antonii Balla, praelibatorum i. i cottuum ordin. geomet.* (Rézmetszetű térkép.) Méretei 115/82 cm. Vásároltatott Linhart Vilmos budai régiségkereskedőtől 300 K-ért.

Vertrag, abgeschlossen am 25. ten Juli 1870 zwischen der k. k. priv. Südbahngesellschaft einerseits, und der priv. ung. Westbahngesellschaft andererseits, betreffend die Herrichtung des bestehenden Bahnhofes der Südbahn in *Steinamanger* (Szombathely) zu Zwecken der gemeinschaftlichen Benützung beider Gesellschaften und betreffend den gemeinschaftlichen Dienst in dieser Station. (18 l. — 2 példány.) (Ajándék Szombathelyről.)

Instruction über den Wirkungskreis des Verkehrs-Chefs. Ungarische Westbahn. Ofen am 21. September 1871. (8 l.) (Ajándék Szombathelyről.)

Ungarische Westbahn. Dampfkessel-Certifikat. (1871-ből 10 drb., 1872-ből 14 drb. és 1873-ból 3 drb., összesen 27 drb. németnyelvű bizonyítvány.

Magyar nyugoti vasút. Gőzkazánvizsgálati bizonyítványok. (1880-ból 1 darab, 1881-ből 6 drb., 1882-ből 3 drb. és 1883-ból 1 drb., összesen 11 drb. magyarnyelvű kazánbizonyítvány.) (Ajándék Szombathelyről.)

Locomotive II. und III. Categorie. (238, 335 sor.) Äussere Feuerkiste. — Feuerkiste nebst Tragrippen und Aschenkasten. — Details. (Schmiedeiserne und gusseiserne Roststäbe, Feuerthüre, Roststabhalter.) — Sand- und Aschenkastendetails. — Cylinderischer Kesseltheil u. Kesselträger. — Details. (Dampfausströmungsrohr, Dampfeinströmungsrohr, Laternenstützen, Schieberschmiervasenstützen, Rauchkastenthür.) — Führerstand-Bedachung. — Achslager. Laufachslager. — Räder, Achsen u. Kurbeln. (Kuppelachse, Treibachse, Kuppelkurbel, Treibkurbel.) — Details. (Injectorgestänge, Injectorträger, Condensationswasser Ablassgestänge.) — Details. (Manometer, Hintere Dampfkolbenstopfbüchsen Brille, Kesselgeländer Fussblech, Vordere Dampfkolbenstopfbüchsen Brille, Grundring, Sieberstopfbüchsen Brille.) — Locomotiv-Kessel-Verkleidung. Tenderzughacken Führung. — Rauchkasten. — Rauchkasten Disposition. — (14 drb. à 31/71 *cm* méretű eredeti mozdonyszerkesztési tervrajz. É. n.) (Ajándék Szombathelyről.)

MMÉE Kvt. 1922

Nőknél és civilizálatlanabb embernél gyakoribb. Lombroso szerint a gonosztevők igen gyakran balkezesek. A balkezűség különböző fokban jelentkezik. Vannak, akiket figyelmeztetéssel, neveléssel a jobbkéz használatára lehet szoktatni, de azok, kik gyermekkoruktól fogva ösztönösen ragaszkodnak balkezük használatához, általában nem szoktathatók le, s ezeket jobb nem erőszakolni, mert feltehető, hogy a balkéz használata a szervezet valamely anomáliájában gyökerezik. Régóta kísért az a törekvés, hogy az embert mindkét kezének egyforma használatára neveljék (lásd: *Ambidextria*). KELEMEN E.

Balkon, lásd: *Erkély.*

Balközép, az a politikai párt, mely már a kiegyezés előtt, de főként utána, Ghyczy Kálmán, majd Ghyczy és Tisza Kálmán vezetésével a Deák-párt országgyűlési ellenzéke volt. Tagjai, köztük Nyáry Pál, Bónis Sámuel, Jókai, Simonyi és Csernátony, az 1865-iki országgyűlésig közös alapon álltak a Deák-párttal, résztvettek a 67-es bizottság munkájában is, de 1866 őszén e bizottság munkájának folytatása, vagy az alkotmány teljes helyreállításáig való felfüggesztése s még inkább a kiegyezési alaptörvény körül támadt nézeteltérés miatt szakítottak vele. A koronázás után, mikor a párt több tagja Tiszával és Ghyczyvel együtt elfogadta a delegációba való megválasztását, a párt egysége egyidőre megbomlott, de 1868 elején, a delegációk és a közös minisztérium szükségét tagadó s nemzeti hadsereget s pénz- és kereskedelmi ügyekben függetlenséget követelő új programm (az ú. n. bihari pontok) alapján, ismét helyreállt. 1872-ben a törvényhatóságok rendezéséről szóló törvény tárgyalásakor kiélesült az ellentét a Deák-párttal, de megbomlott a pártban a belső egyensúly, mikor Ghyczy 1873 végén híveivel együtt kilépett és megalapította a középpártot, 1874-ben pedig a Bittó-kormány pénzügyminisztere lett. Tisza 1875 febr. 3-iki beszédében «elveinek fentartásával» (ez volt a bihari pontok híres «szegreakasztása») szintén felhagyott a közjogi alap támadásával s a balközép és a Deák-párt egyesítésével (fuzió) megalakította a szabadelvűpártot. BALLA M.

Balla *Aladár (Ireghi)*, politikus, szül. 1867 ápr. 4-én Újvidéken. Szülővárosában ügyvéd, majd városi főügyész volt, 1906-ban, a koalició alatt főispán lett, 1917-ben függetlenségi párti képviselő, 1918-ban a Károlyi-kormány zágrábi követe, 1919-ben a szegedi Ábrahám-kormány belügyminisztere, 1920-ban nemzetgyűlési képviselő volt.

Balla *Antal*, író, hirlapíró és műfordító, szül. 1886 ápr. 26-án Kiskunhalason. 1912 óta különböző napilapokba és folyóiratokba dolgozik. A világháborúban súlyosan megsebesült. 1922 óta a *Pesti Hirlap* belső munkatársa. Önállóan megjelent munkái: *Hobbes* (1911), *A marxizmus válsága* (1920), *A liberalizmus történelme* (1926), *Az utolsó száz év története* (sajtó alatt). Szerkesztette *Az országgyűlés története 1867—1927.* c. művet. E lexikonnak is munkatársa.

Balla *Antal*, Pestmegye mérnöke és táblabírája, szül. 1739-ben, megh. 1815 szept. 6-án. Kitünő térképe: *Mappa specialissima . . .* com. Pest Pilis et Solth . . . (Viennae, 1793). Egyéb munkái: Disquisitio hydraulico-mechanica an pons lapideus . . . inter . . . Budam et Pestinum (1784), De antiquitate romana . . . in com. Pest . . . (1802). Kéziratban maradt egy szolnok-pesti összekötő csatorna terve. ÁLL. TÉRKÉPÉSZET.

Balla *Ignác*, író, szül. 1883-ban Magyarpécskán. Segédszerkesztője volt az *Uj Idők*-nek. Tagja a Petőfi Társaságnak. Verses köteteivel tűnt fel: *Tüz* (1901), *Tenger mormolása* (1903), *Dél* (1907), *A hét híd városa* (1910); majd mindjobban elmerült az olasz irodalom tanulmányozásába. Fordított D'Annunzio, Neera, Amicis, Boccaccio, Zuccoli s mások műveiből. Érdekes életrajzi művei: a Rotschildokról s az Edisonról szólók. Kitünő ifjúsági regénye a *Víz fölött és víz alatt* (1916). 1920 óta Olaszországban él, ahol jelentős tevékenységet fejt ki irodalmunk ismertetése terén. RUBINYI M.

Balla *Mihály*, hirlapíró, szül. 1862 máj. 12-én Veszprémben. 1889-ben lépett a hirlapírói pályára és 1904 óta *Az Ujság* c. napilap belső munkatársa, megelőzőleg a *Pesti Napló* szerkesztője volt. Neves műfordító, Bulwer, Caine Hall, Dickens, Dumas, Galsworthy, Heijermans, Heller Frank, Sienkiewicz, Stacpoole és mások munkáiból fordított sokat magyar nyelvre. Vámbéry Ármin angolul megjelent emlékiratait (The Story of my Struggles) ő fordította magyarra (1905). E lexikonnak is munkatársa.

Balla *Miklós*, költő, szül. 1874-ben Abádszalókon, megh. 1912-ben Budapesten. Nagy reménységeket fűztek hozzá; díjat nyert a Kisfaludy Társaság egy pályázatán *Rútacska* s a Magyar Tudományos Akadémián *Királyhágón* c. költeményével. Első verses kötete 1899-ben jelent meg. RUBINYI M.

Balla-barlang, a Bükk hegység egyik kisebb barlangja, Miskolc közelében. Nevezetessége, hogy benne Hillebrand Jenő 1912-ben végzett ásatásai során egy 3—4 év körüli felsődiluviális — a magdaléni kultúra idején élt — gyermek csontvázára bukkant, amelynek koponyáján nagyon érdekes csonttani sajátságok voltak

Gutenberg Lex. T. K.

megállapíthatók. Ez volt az első diluviális embercsontváz hazánk földjéről. GAÁL I.

Ballada, költői műfaj, melyben epikai, lírai és drámai elemek harmónikusan egyesülnek. A név először a provenszál irodalomban fordul elő: *balada*, táncdalt jelent. A szó mai fogalmához közelebb van az angol *ballad*, mely harcias költői műnek a megjelölése. Percy skót püspök adta ki 1765-ben az első jelentős balladagyűjteményt (ezek német fordítását Herder tette közzé). A mi irodalmunkban a műfaj részben a jeles német ballada-költők (Bürger, Goethe, Schiller, Uhland stb.), részben a magyar népballadák hatása alatt fejlődött ki. Az első magyar balladát Kölcsey írta, német hatás alatt. Utána Vörösmarty írt balladákat, de már régi magyar források alapján (Toldi, Szilágyi és Hajmási). Arany balladái indították Greguss Ágost és Beöthy Zsolt esztétikusainkat a ballada esztétikai feldolgozására. Greguss állapította meg, hogy a ballada tragédia (másutt így mondja: dráma) dalban; Beöthy pedig a balladát epikai dalnak nevezte el. Arany követői: Tompa Mihály, Kiss József, Tolnai Lajos, Vajda János stb. már a műfaj jellegzetes vonásain nem bírtak változtatni. RUBINYI M.

Ballagi *Aladár*, történetíró, szül. 1853 okt. 24-én Kecskeméten, megh. 1928 jún. 21-én Budapesten. Budapesti egyetemi tanár, az Akadémia rendes tagja, volt országgyűlési képviselő, a függetlenségi párt intézőbizottságának elnöke. Mint történettudós, főképpen az újkori történettel s a magyar művelődéstörténet emlékeinek gyüjtésével foglalkozott. Az egyetem 1925-ben aranydiplomával tüntette ki, doktorrá való felavattatásának ötvenedik évfordulóján. 1891-ben megindította az *Irodalomtörténeti Közlemények* folyóiratot. Főbb munkái: *A magyar kir. testőrség története* (1872); *A magyar nyomdászat történeti fejlődése* (1878); *Wallenstein horvát karabélyosai* (1882); *Colbert* (I—II., 1887—1890); *I. Frigyes Vilmos porosz király* (1888); *Régi magyar nyelvünk és a Nyelvtörténeti Szótár; Az igazi Rákóczi* (1916); *XII. Károly és a svédek átvonulása Magyarországon 1709—1715* (1922); *Buda és Pest a világirodalomban 1473—1711* (I., 1925); *Császári kormányzat Budán és Pesten 1636—1711* (1926). TAKÁTS GY.

Ballagi *Géza*, politikai történetíró, Ballagi Aladár bátyja, szül. 1851 máj. 3-án Szarvason, megh. 1907 jún. 7-én. A sárospataki jogakadémia tanára, országgyűlési képviselő, a M. Tud. Akadémia tagja volt. Főbb művei: *Politikai irodalom Magyarországon 1825-ig* (1888); *A nemzeti államalkotás kora 1815—1847-ig* (a Szilágyi-féle M. N. Tört. millenniumi kiadás, IX. k., 1897); *A politikai pártok* (Bluntschli után, 1872); *Zemplénmegye közgazdasági és közművelődési monografiája* (1893); *A budapesti egyetem és a jogi szakoktatás* (1902); *Az 1848. XX. t.-c. a történelem világánál* (1903). TAKÁTS GY.

Ballagi *István*, egyetemi magántanár, bőrgyógyász, szül. 1893-ban Budapesten. Gimnáziumi és egyetemi tanulmányait ugyanott végezte. A Nékám tanár bőrklinikájának szolgálatába lépve, előbb mint gyakornok, majd mint tanársegéd elsősorban a bőrt megbetegítő fonálgombák kutatása terén fejtett ki tudományos tevékenységet s ezeknek több, előzőleg ismeretlen válfaját írta le. Főműve: *Bőrgyógyászati mykologia*, 1929. V. BERDE K.

Ballagi *Mór*, nyelvész és teológus, szül. 1815-ben, megh. 1891-ben. Kezdetben politikai cikkeket írt és élénk részt vett a negyvenes években a zsidók egyenjogusítása érdekében megindult mozgalomban; ekkor írta *A zsidókról* c. röpiratát. Később áttért a ref. vallásra és azóta irodalmi munkásságának egyik tárgya a protestáns teológia és vallástörténet volt. Előbb a szarvasi ev. liceum, később a budapesti ref. teol. intézet tanára lett. Mint nyelvész, élénk vitát folytatott Szarvas Gáborral a nyelvújítás védelmében (*Nyelvünk újabb fejlődése, A nyelvfejlődés történeti folytonossága és a Nyelvőr, Szókészletünk ortholog szabályozása és az iskola*). Nagy munkásságot fejtett ki mint szótáríró, magyar-német szótárai és nyelvtana úttörők voltak. BALASSA J.

Ballagófű, lásd: *Salsola*.

Ballaháza, most *Mal* néven Romániához tartozó község a régi Szilágy vm.-ben.

Ballai *Károly*, tudományos író, szerkesztő, a Gyermektanulmányi Muzeum igazgatója, szül. Budapesten, 1883. Legjelentősebb alkotása a Gyermektanulmányi Muzeum, amelynek elméleti alapjait 1910-ben Nagy Lászlóval közösen vetette meg. Számos tudományos gyermektanulmányi kiállítást szervezett. Művelődéstörténeti problémákkal is foglalkozik, nevezetesen, a magyar konyha és az ősi ételek fölkutatásával.

Ballarat (ejtsd: *bálérát*), az ausztráliai Victoria állam második legnagyobb városa, (1922) 39. 417 lak. Victoria legjelentékenyebb aranyvidékének, mezőgazdasági területének jelentékeny iparral (vasöntés, gyapjúfonás stb.) rendelkező középpontja. KÉZ A.

Ballaszt v. *fenéksúly, holtsúly, nehezék*, arraszolgál, hogy a kellőleg megnem rakott hajónak súlypontját lejebb szállítsa és így annak állékonyságát, vagyis stabilitását növelje. SCHWANDA G.

BALLA ANTAL (Nagykőrös, 1739 – Nyáregyháza, 1815)

Mérnök, kartográfus. Tanulmányait Nagykőrösön, majd valószínűleg Nagyszombatban s talán Szencen végezte; 1777-től nyugalomba vonulásáig Pest-Pilis-Solt vármegye első mérnöke. A magyar térképészet egyik legnagyobb, saját korában európai színvonalú képviselője.

305 Pest belterületének térképe, 1790 körül

Műcsat Magyarország 1780-1850
MTA MKCS-MNG Bp. 1980.

színezett tus, papír, 197 x 106 cm
Jelezve balra lent: Per Antonium Balla, I. Cottus Pestiensis Jur. Ordinar. Geometram et Districtualem Dirigentem Hydraulam Rege.
Felirata: Mappa Specialis Intravillani hoc est Fundorum Interioris Urbis, ac extra Moenialium circa cursum Danubii situatorum, nec non Suburbiorum Josephini et Theresiani una cum Cunctis Allodiis, Hortis, Vineis, Agris, Foenilibus ac Pascuo, quae Fossa circumvallationis includuntur in gremio L^{ae} R^{ae}que Civitatis Pestiensis comprehensorum. NOTA. Fundi juxta Numeros Regnicolaris conscriptionis frontibus aedificiorum inscriptos inter se distinguuntur; ductu vero Flavi coloris Fundi intra et extra Moeniales cum novo Suburbio Leopoldino; Rufi Suburbium Josephinunum (sic!) a Theresiano separatur.
BFL térképtára, P. átt. I. 1.

A térkép a régi Pest területét ábrázolja az 1780-as évek végén fennálló állapotot rögzítve. Felbecsülhetetlen értéke részletessége és pontossága: nemcsak a telkeket, hanem a rajtuk álló épületeket is pontos alaprajzi kontúrral jelzi, feltüntetve a kapualj elhelyezkedését,

LIEBENBERG, JOHANN

A budai akadémia hallgatója 1789-ben.

303 Diadalkapu II. József tiszteletére 85. TÁBLA

színezett tus, papír, 50 x 67 cm
Jelezve: Gezeichnet von Johann Liebenberg. In der k. k. Academia zu Ofen im Jahr 1789
BTM tervtára, Itsz. 62.176.1

Háromnyílásos diadalív, a középső nagyobb nyílás fölött attika-szerűen kiemelkedő felépítménnyel, rajta a királyt dicsőítő felirattal és évszámmal: „Josepho semper augusto MDCCLXXXVIIII." Feltehetően akadémiai tanulórajz, a szokásos koronázási diadalkapuktól eltérőleg állandó, kő-építményként megtervezve. A klasszicizmus e kedvelt műfajának még Canevale váci diadalíve után 25 évvel is viszonylag korai magyarországi példája.
Publikálatlan

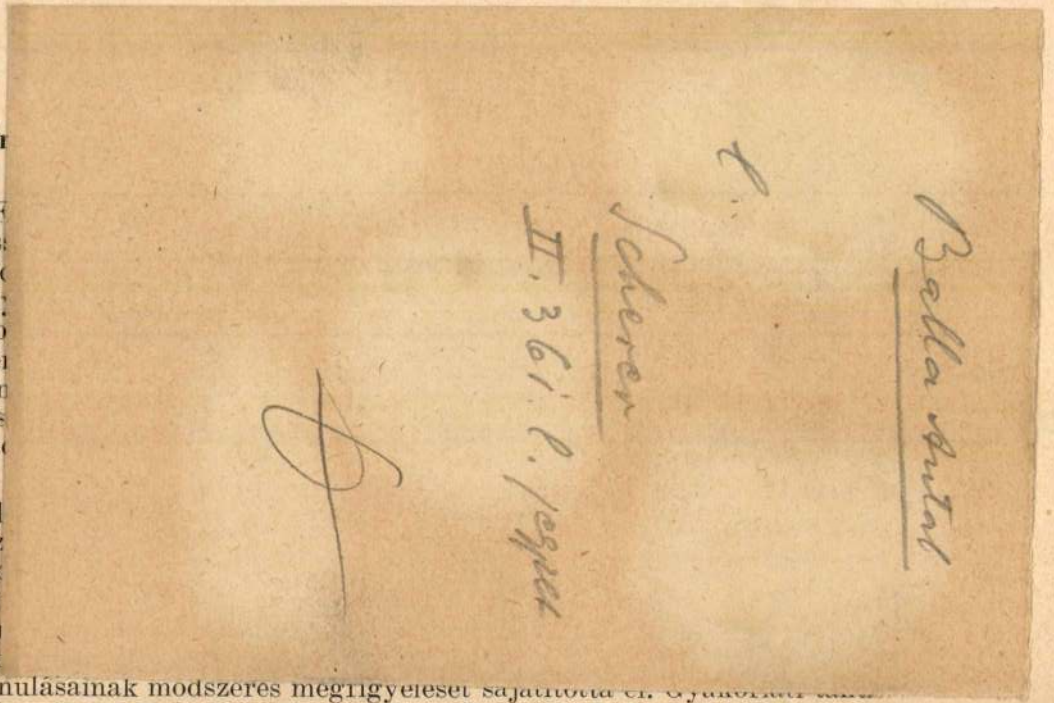

Tör

a F
fes
Bé
fol
rep
mé
ban
kés
tat

okl
ösz
pr
tot
ko
isk

vánulásainak modszeres megfigyelését sajátította el. Gyakorlati tan
mányait a szakirodalom tanulmányozásával egészítette ki.

irodalomtörténeti és néprajzi előadásokat hallgatott s résztvett a Nadler professzor vezetése alatt álló német filológiai szeminárium gyakorlatain. Tudományos feladata volt megvizsgálni az eddig publikált német népmesegyüjtemények, különösen pedig a „magikus menekülés" motívumának a nyugatmagyarországi hienz népmesékre való hatását. Gyakorlati pedagógiai ismeretek elsajátítása céljából állandóan látogatta a bécsi Theresianum német nyelv- és irodalomtörténeti előadásait.

Tanulmányi segélyként hosszabb-rövidebb időre kedvezményes összegű térítés melletti vagy ingyenes lakást nyertek a következők: *dr. Deák Imre* tanügyi fogalmazó (levéltári kutatás), *Sammt Erzsébet* bölcsészethallgató (könyvtári tanulmányok), *dr. Baranyai Erzsébet* középiskolai tanárnő (pedagógiai tanulmányok), *Bartók Katalin* bölcsészethallgató (archaeológiai anyaggyüjtés), *Világi Miklós* joghallgató (jogi tanulmányok), *Héjjas János* múzeumi gyakornok (művészettörténeti tanulmányok), *Fehér Miklós* bölcsészethallgató (könyvtári tanulmányok), *dr. Bogsch László* földtani intézeti tanársegéd (geológiai tanulmányok), *dr. Nagy Zoltán* jogszigorló (jogtörténeti szemináriumi gyakorlatok), *dr. Pfeiffer János*, a debreceni egyetemi könyvtár tisztviselője (könyvtártechnikai tanulmá-

Balla Antal

Balla *Antal*, Pestvármegye mérnöke, *1739. †1815. Latinnyelvű műszaki értekezéseket írt és térképet adott ki. Elkészítette a Dunát és Tiszát Szolnoktól Pestig összekötő csatorna tervét. A budapesti kálvintéri református templom első tervei is tőle származnak.

Uj Idők Lex.

III. k. 690. l.

mert mind a kettő a katolicizmus jegyében kereste a kibontakozást. A főpapság azonban sem észre nem vette, sem ki nem használta ezt a lehetőséget. A főpapságot mecénáskodása közben teljesen kielégitette a feszes és hideg akadémiai sablón, amellyel ez időben oltárképek s szent szobrok készültek; a művészek megválogatása közben az akadémikus rangot, a hirnevet kereste akkor, amikor pompázni akart, s az olcsóságot akkor, amikor valamely kisebb templom szükségleteinek kielégitéséről volt szó. Az érdekes pszichológiai pillanat művészetünkre való minden hatás nélkül illant el.

A többi egyház közül főképen a görög-katolikus és a görög nem egyesült volt az, amely bizonyos feladatokat juttathatott a művészeknek. Az előbbi azonban maga is meglehetősen gyámoltalan állapotban volt, nem igen gondolhatott magasabbrendü művészeti igényekre. Az utóbbinál meglepőn nagy a kereslet, de a minőség nem látszik fontosnak. Mind a kettőnél a megcsontosodott egyházi hagyomány kerékkötőjévé válik minden művészi törekvésnek. Az örökös ikonosztázisz-festés nem válhatott termékennyé, a papság sülyedt műveltségi állapota sem kedvezett. Nagyobb épitkezés volt a század fordulóján a kolozsvári görög templom és püspöki lak és a pesti görög templom, amelynek belső kiékesitése valóságos vallási villongásra adott okot. Egy előttünk ismeretlen szobrász a főoltár fölé koronát tartó galambot helyezett el s e szerény művecske két pártra szakitotta az egyházközséget; 1806-ban az egyik párt titokban eltávolitotta a galambot, amiből verekedés is, pör is kerekedett. Ez volt az egyetlen művészeti szenzáció, amely e templomhoz füződik.

A protestánsoknak üldözése, egyházközségeik szegénysége s maguknak e vallásoknak hol rideg, hol

Balla Antal

pietista hajlamossága nem mozdithatták elő művészetünket. Pesti templomaik épitésénél az olcsóság és technikai célszerüség pótolta a múzsát. A Deák-térit egy Bécsből ideszakadt épitész, Pollak Mihály fejezte be, oltárképét Lochbichler kempteni képiró festette. A Kálvin-térit Pestmegye mérnöke, Balla Antal tervezte 1805-ben, épitése rendkivül elhuzódik s némi diszt (a portálét) csak 1848-ban kap Feszl és Hild tervei szerint, különben itt is természetszerüen fontos volt a takarékosság. Egy kis művészeti nézeteltérés itt is támadt, akár a görög templomnál: Balla a homlokzat diszitésére pelikánokat tervezett, ezt a hitközség itt ép oly kevéssé engedte meg, mint a görögök a galambot. A zsidók zsinagógái meg épen semmi igényt sem támasztottak a művészettel szemben. Kivétel a szegedi.

Udvar, egyház, nemesség évszázadok óta élvezői, megrendelői, mecénásai voltak a művészeknek. De éppen a XIX. századot szokás oly korszaknak minősiteni, amelyet egy uj társadalmi rendnek, a polgárosztálynak fellépése, hatalomra jutása, végre pedig mindenható befolyása jellemez. A polgárságnak a művelődésbe való erőteljes beavatkozása ugyan nem épen a francia forradalomtól keltezhető, hanem az jóval régibb, azonban minden esetre tény ennek az osztálynak létezése s a városi életre, benne a művelődésre és ebben a művészetre való befolyása. Első dolgunk annak a kérdésnek fölvetése, vajjon az itt tárgyalt korszakban a mi városlakó polgárságunknak voltak-e művészeti igényei, szükségletei, vágyai, hogy azután később ezeknek az igényeknek és vágyaknak minemüségét is megvizsgálhassuk.

Polgárság és város ezidőben elválaszthatatlan fogalmak s ahol, mint Magyarországon, igen különfélék a

Lyka I.